لی شیائۆ خەمەت تۆمۇر

فارسی

基础波斯语

پارس تىلىدىن ساۋات

مىللەتلەر نەشرىياتى

基础波斯语

（维吾尔文）

李湘　哈米提编

民族出版社出版发行　　各地新华书店经销

民族印刷厂印刷

开本：787×1092毫米　1/16　印张：40 1/4

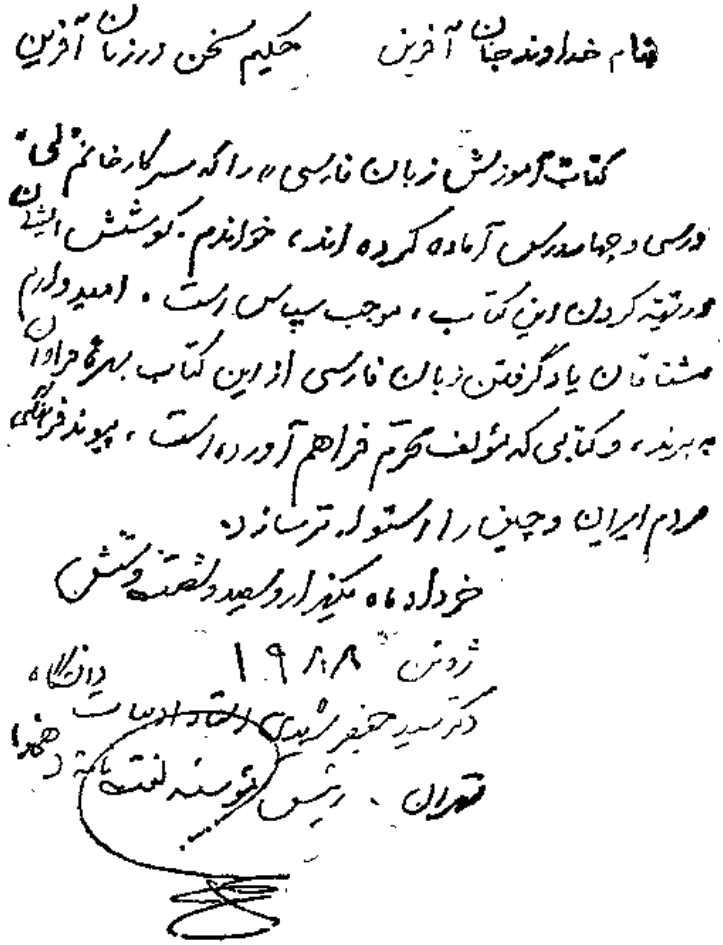
1990年1月第1版

1990年1月北京第1次印刷

印数：0001—5,000册　定价：15.00元

ISBN 7—105—00850—4/H·40

民文（维5）

这是伊朗德黑兰大学教授、《德胡达大词典》编纂处主任赛义德·贾法尔·沙希迪博士为本书写的题词，他在题词中对本书的作者表示感谢，并祝愿本书进一步巩固中伊两国人民的文化联系。

بۇ ئىران تېهران داشۋسىنىڭ پروفېسورى، «دەھخودا» قامۇسىنى تۈزۈش ۋە نەشر قىلىش باشقارمىسىنىڭ مۇدىرى دوكتور سەييىد جەئفەر شەھىدىنىڭ مۇشۇ كىتابقا يېزىپ بەرگەن بېغىشلىمىسى بولۇپ، بېغىشلىمىدا ئۇ بۇ كىتابنى تۈزگۈچىلەرگە تەشەككۈر ئېيتقان ۋە بۇ كىتابنىڭ جۇڭگو-ئىران خەلقى ئوتتۇرىسىدىكى مەدەنىيەت ئالاقىسىنى يەنىمۇ چىڭىتىشقا تىلەكداشلىق بىلدۈرگەن.

前　言

本书是一本波斯语自学读本。全书分36课，包括现代波斯语基本语音、基本语法和基本词汇。本书全部注释均用汉、维两种语言，每课后附有练习（并有标准答案），全部课文均附有汉、维两种语言的译文，书后附有8000词汇的波、汉、维词典。为了扩大适应范围，绝大部分课文选自波斯语原文。

我国与伊朗、阿富汗素有传统的友好关系和广泛的文化交流。波斯文化和佛教与伊斯兰教都是经由伊朗、阿富汗传入我国的。我国穆斯林对传播伊斯兰文明的重要语言波斯语怀有深厚的感情和强烈的爱好。早在汉唐时就相继有波斯语高僧东来翻译佛经，他们当然也把他们的民族语言带到中国。在元帝国版图内，波斯语曾经是三种通用语言之一。明清之际，波斯诗人萨迪的《蔷薇园》已作为我国穆斯林经堂教育的材料，口传心授。与此同时，波斯语教学在穆斯林中已开展起来。北京东四清真寺内就藏有编于1660年的手抄本波斯语语法书《学习门径》，作者署名为山东学者扎尼米（zinimi）之子穆罕默德。同一本书抄本在南京太平路清真寺也为我国学者发现。这本语法书流传地域之广也证明当时我国的波斯语教学已具有相当的规模。

从十四世纪到二十世纪初新疆和中亚的突厥语民族，特别是维吾尔族和乌兹别克族共同使用的书面文学语言即察哈台语和用这种语言创造的文学即察哈台文学，这种语言与文学在词汇、句法格式和风格上受到了波斯语和波斯文学很大影响。当时维吾尔等突厥语民族的文人没有一个不精通波斯语的，其中大部分人还能用波斯语创造文学作品，菲尔多西的《王书》、萨迪的《果园》和《蔷薇园》、哈菲兹的抒情诗等波斯文学的名著早已被译成察哈台语，并在群众中广泛流传。居住在帕米尔高原的塔什库尔干塔吉克自治县的人民的语言"萨尔库希"语（意为山上语）就是达里波斯语的一个分支。1985年至1987年该县委托北京大学东语系波斯语专业代培一个波斯语师资班。现在学成返回的学员们已在家乡开办了数个波斯语学习班。可见波斯语在中国的传播与发展不仅有久远的历史渊源，而且有广泛的群众基础。

近年，随着中外经济文化交流日益广泛地开展，迫切需要一本实用的波斯语自学课本，本书就是适应这一需要而编写出版的。

本书编写时间达四年之久。第一稿完成后曾作为北京大学师资培训班教材试用两年，本书是在此基础上修订而成。在1985年本书开始编写时，得到了伊朗讲学专家达毕尔·西亚基博士（دکتر دبیر سیاقی）的帮助，1986年以后，北京大学东方语系波斯语专家赞江尼博士（دکتر برات زنجانی）在审阅书稿过程中提出了宝贵意见。1988年夏伊朗德黑兰大学教授、德胡达大学大字典（百科全书）编纂处主任沙希迪博士（دکتر سید جعفر شهیدی）来华讲学之际，通读本书全稿，并提出若干文字修改建议，最后还为本书题词。对伊朗朋友们的帮助，谨在此一并致谢。

限于编者水平，谬误不当之处，诚恳希望读者指正。

编者

一九八八年

كىرىش سۆز

بۇ كتاب پارس تىلىنى ئۆزلۇكىدىن ئۆگىنىش دەرسلىكى سۈپىتىدە تۈزۈلدى. كتاب 36 دەرسكە بۆلۈنگەن بولۇپ، ھازىرقى زامان پارس تىلىنىڭ ئاساسىي فونېتىكىسى، ئاساسىي گراماتىكىسى ۋە ئاساسىي سۆزلۈكىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. كتابنىڭ مۇۋاپىقلىشىش دائىرىسىنى كېڭەيتىش ئۈچۈن، كتابتىكى چۈشەندۈرۈش ۋە ئىزاھاتلارنىڭ ھەممىسى خەنزۇ تىلى بىلەن ئۇيغۇر تىلىدا بېرىلدى. ھەربىر دەرسنىڭ ئاخىرىغا مەشق تاپشۇرۇقى ۋە دەرس تېكىستلىرىنىڭ خەنزۇچە، ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى بېرىلدى. كتابنىڭ ئاخىرىغا مەشق تاپشۇرۇقىنىڭ ئۆلچەملىك جاۋابلىرى ۋە 8000 سۆزنى ئۆز ئىچىگە ئالغان پارسچە-خەنزۇچە-ئۇيغۇرچە لۇغەت بېرىلدى. تېكىستلارنىڭ مۇتلەق كۆپچىلىكى ئەسلى پارسچە مەتبۇئاتتىن ئېلىندى.

ئېلىمىز ئۇزاق تارىختىن بۇيان ئىران ۋە ئافغانىستان بىلەن دوستلۇق مۇناسىۋىتىدە بولۇپ، كەڭ كۆلەمدە مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇپ كەلگەن. پارس مەدەنىيىتى ۋە بۇددا دىنى بىلەن ئىسلام دىنى ئىران ۋە ئافغانىستان ئارقىلىق ئېلىمىزگە كىرگەن. ئېلىمىزدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ئىسلام مەدەنىيىتىنى تارقاتقان مۇھىم بىر تىل ــ پارس تىلىغا بولغان مۇھەببىتى ۋە ھەۋىسى ئىنتايىن كۈچلۈك. خەن، تاڭ سۇلالىلىرى دەۋرىدىلا پارس راھىبلىرى كەينى-كەينىدىن شەرققە كېلىپ بۇددا نومىلىرىنى تەرجىمە قىلغان، شۇنىڭ بىلەن بىللە ئۆزلىرىنىڭ مىللىي تىلىنىمۇ جۇڭگوغا ئېلىپ كىرگەن. يۇەن ئىمپېرىيىسىنىڭ دائىرىسىدە پارس تىلى ئومۇميۈزلۈك قوللىنىلىدىغان تىللارنىڭ بىرى بولۇپ قالغانىدى. مىڭ، چىڭ سۇلالىلىرى دەۋرىدە ئىران شائىرى شەيخ سەئدىنىڭ «گۈلىستان» ناملىق ئەسىرى ئېلىمىز مۇسۇلمانلىرىنىڭ مەدرىسىلىرىدە ئوقۇلىدىغان دەرسلىكلەرنىڭ بىرى بولۇپ، كەڭ تەسىر قالدۇرغانىدى. بېيجىڭدىكى دۇڭسى مەسچىتىدە 1660-يىلى تۈزۈلگەن «مىنھاجۇتتالەب» («ئۆگىنىشنىڭ يولى») ناملىق بىر پارس تىلى گراماتىكىسىنىڭ قول يازمىسى ساقلانغان بولۇپ، ئاپتورنىڭ نامى "شەندۇگلۇق ئالىم زىنمىنىڭ ئوغلى مۇھەممەد" دەپ يېزىلغان. ئېلىمىزنىڭ ئالىملىرى شۇ كتابنىڭ يەنە بىر قول يازمىسىنى ئەنجىدىكى تىنچلىق يولى مەسچىتىدىمۇ ئۇچراتقان. بۇ گراماتىكا كتابنىڭ شۇنچە كەڭ دائىرىدە تارقىلىشى شۇ مەزگىللەردە پارس تىلى ئوقۇتۇشىنىڭ ئېلىمىزدە خېلى كەڭ كۆلەمدە بولغانلىقىنى ئىسپاتلايدۇ.

14-ئەسىردىن 20-ئەسىرنىڭ باشلىرىغىچە شىنجاڭ ۋە ئوتتۇرا ئاسىيادىكى تۈركىي تىللىق خەلقلەر، بولۇپمۇ ئۇيغۇر ۋە ئۆزبېك خەلقى ئورتاق قوللانغان يازما ئەدەبىي تىل ــ چاغاتاي تىلى ۋە شۇ تىل بىلەن مەيدانغا كەلگەن چاغاتاي ئەدەبىياتى سۆزلۈك، سىنتاكسىس ۋە ئۇسلۇب جەھەتلىرىدە پارس تىلى ۋە پارسي ئەدەبىياتىنىڭ زور تەسىرىگە ئۇچرىغان. شۇ مەزگىللەردە

ئۇيغۇر قاتارلىق تۈركىي تىللىق خەلقلەردىن چىققان ئەدىبلەرنىڭ ھەممىسى پارس تىلىنى مۇكەممەل بىلەتتى ھەم كۆپچىلىكى بۇ تىل بىلەن ئەدەبىي ئەسەرلەرنى يازالايتتى. فىردەۋسنىڭ «شاھنامە»سى، شەيخ سەئدىنىڭ «گۈلستان»، «بوستان»لىرى، ھاپىز شىرازىنىڭ غەزەللىرى قاتارلىق پارسىي ئەدەبىياتنىڭ نامايەندىلىرى ئاللىبۇرۇنلا چاغاتاي تىلىغا تەرجىمە قىلىنىپ، خەلق ئىچىگە كەڭ تارقالغان.

شىنجاڭنىڭ پامىر ئېگىزلىكىدىكى تاشقورغان تاجىك ئاپتونوم ناھىيىسىدە ياشايدىغان تاجىك خەلقىنىڭ تىلى بولغان "سەركوھى" تىلى (تاغ ئۈستى تىلى) دەرى پارس تىلىنىڭ بىر تارمىقى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. 1985 — 1987-يىللىرى مەزكۇر ناھىيىنىڭ ھاۋالە قىلىشى بىلەن بېيجىڭ داشۆسى شەرق تىللىرى فاكۇلتېتىنىڭ پارس تىلى كەسپىدە بىر تۈركۈم پارس تىلى ئوقۇتقۇچىلىرى تەربىيىلەندى. بۇلار ئوقۇش پۈتتۈرۈپ يۇرتىغا قايتقاندىن كېيىن، پارس تىلى بويىچە بىرقانچە كۇرس ئاچتى.

يۇقىرىقى پاكىتلاردىن كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، پارس تىلىنىڭ جۇڭگودا تارقىلىشى ئۇزاق تارىخىي ئەنئەنىگىلا ئىگە بولۇش بىلەن قالماستىن، بەلكى كەڭ ئاممىۋى ئاساسقىمۇ ئىگە.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، جۇڭگونىڭ چەت ئەللەر بىلەن بولغان ئىقتىسادىي، مەدەنىي مۇناسىۋەتلىرىنىڭ كۈنسايىن راۋاجلىنىشىغا ئەگىشىپ، پارس تىلىنى ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىش دەرسلىكىگە بولغان ئېھتىياجمۇ كۈچەيدى. بۇ كىتاب ئەنە شۇ ئېھتىياجغا ئاساسەن تۈزۈلۈپ نەشر قىلىندى.

بۇ كىتابنىڭ تۈزۈلۈشىگە تۆت يىل ۋاقىت كەتتى. كىتابنىڭ بىرىنچى نۇسخىسى يۇقىرىدا ئېيتىلغان ئوقۇتقۇچىلار كۇرسىنىڭ دەرسلىكى سۈپىتىدە تۈزۈلۈپ، ئىككى يىل سىناق تەرىقىسىدە قوللىنىلدى ۋە شۇ ئاساستا يەنە تۈزىتىلىپ مۇشۇ ھالەتكە كەلدى. 1985-يىلى بۇ كىتاب تۈزۈلۈشكە باشلىغاندا، ئىراندىن دەرس بېرىشكە كەلگەن دوكتور دەبىر سىياقىنىڭ ياردىمىگە ئېرىشتۇق. 1986-يىلدىن كېيىن بېيجىڭ داشۆسى شەرق تىللىرى فاكۇلتېتىنىڭ پارس تىلى مۇتەخەسسىسى دوكتور زەنجانى كىتاب ئورىگىنالىنى ئوقۇپ چىقىپ نۇرغۇن قىممەتلىك پىكىرلەرنى بەردى. 1988-يىلى يازدا ئىران تېھران داشۆسىنىڭ پروفېسورى، «دەھخۇدا» قامۇسىنى تۈزۈش باشقارمىسىنىڭ مۇدىرى دوكتور سەييىد جەئفەر شەھىدى جۇڭگوغا دەرس بېرىشكە كەلگىنىدە كىتابنىڭ ھەممە ئورىگىنالىنى ئوقۇپ چىقىپ، بىرقانچە تۈزىتىش پىكىرلىرىنى بەردى ھەم كىتابقا بېغىشلىما يېزىپ بەردى. ئىرانلىق دوستلارنىڭ بۇ ياردەملىرى ئۈچۈن ئالاھىدە رەھمەت ئېيتىمىز.

تۈزۈكۈچىلەرنىڭ سەۋىيە چەكلىمىسى تۈپەيلىدىن، كىتابنىڭ خاتالىق، كەمچىلىكلەردىن خالىي بولۇشى تەس. كىتابخانلارنىڭ تۈزىتىش بېرىشىنى سەمىمىي قارشى ئالىمىز.

تۈزگۈچى

1988-يىل

波斯语字母表

پارس تىلىنىڭ ئېلىپبە جەدۋىلى

字母 هەرپ	هەرپ 名称	نامى [hamze] [alef]	首词 سۆز بېشىدا ا	中词 سۆز ئوتتۇرىسىدا ا ٔ	词尾 سۆز ئاخىرىدا ا ٔ
ا، ٔ	الف، همزه	[hamze] [alef]	ا	ٔ	ا ٔ
ب	به	[be]	ب	ٮ	ب
پ	په	[pe]	پ	ٯ	پ
ت	ته	[te]	ت	ٺ	ت
ث	ثه	[se]	ث	ٽ	ث
ج	جیم	[jeem]	ج	ڃ	ج
چ	چه	[che]	چ	ڇ	چ
ح	حه	[he]	ح	ځ	ح
خ	خه	[Khe]	خ	څ	خ
د	دال	[da:l]	د	ډ	د
ذ	ذال	[za:l]	ذ	ڈ	ذ
ر	ره	[re]	ر	ڑ	ر
ز	زه	[ze]	ز	ږ	ز
ژ	ژه	[jhe]	ژ	ژ	ژ
س	سین	[seen]	س	ښ	س
ش	شین	[sheen]	ش	ڜ	ش
ص	صاد	[sa:d]	ص	ڝ	ص
ض	ضاد	[za:d]	ض	ڞ	ض
ط	طا	[ta:]	ط	ڟ	ط
ظ	ظا	[za:]	ظ	ظ	ظ
ع	عین	[eyn]	ع	ع	ع
غ	غین	[gheyn]	غ	غ	غ
ف	فه	[fe]	ف	ڣ	ف
ق	قاف	[gha:f]	ق	ڤ	ق
ك	کاف	[ka:f]	ک	ڪ	ك
گ	گاف	[ga:f]	گ	ګ	گ
ل	لام	[la:m]	ل	ڵ	ل
م	میم	[meem]	م	۾	م
ن	نون	[noon]	ن	ڼ	ن
و	واو	[va:v]	و	و	و
ه	هه	[he]	ه	ھ	ه
ی	یه	[ye]	ی	ۍ	ی

波斯语字母和拉丁音标对照表

پارسچه هەرپلەر بىلەن لاتىنچە تىرانسكرىپسىيە بەلگىلىنىش سىلىشتۇرما جەدۋىلى

字母 ھەرپ	拉丁音标 لاتىنچە تىرانسكرىپسىيە بەلگىسى	字母 ھەرپ	拉丁音标 لاتىنچە تىرانسكرىپسىيە بەلگىسى
آ	[a:]	ظ	[z]
أ	[a]	ع	[’]
إ	[e]	غ	[gh]
أ	[o]	ف	[f]
پ ب	[p]	ق	[gh]
ت	[b]	ك	[k]
ث	[t]	گ	[g]
ج	[s]	ل	[l]
چ	[j]	م	[m]
ح	[ch]	ن	[n]
خ	[h]	و	[v]
د	[kh]	ـۇ ۇ	[o]
ذ	[d]	و	[oo]
ر	[z]	ۇ	[ow]
ز	[r]		[aw]
ژ	[z]	ھ	[h]
س	[jh]	ى	[y]
ش	[s]	ى	[ey]
ص	[sh]	ى	[ee]
ض	[s]	ء	[’]
ط	[z]		
	[t]		

词性缩写形式对照表

سۆز تۈركۈملىرى ناملىنىڭ قىسقارتىلما شەكلى

(名) —— 名 词 (ئى) —— ئىسىم
(代) —— 代 词 (ئا) —— ئالماش
(动) —— 动 词 (پ) —— پېئىل
(形) —— 形容词 (س) —— سۈپەت
(副) —— 副 词 (ر) —— رەۋىش
(介) —— 介 词 (ئالد) —— ئالدى قوشۇلما
(数) —— 数 词 (سان) —— سان
(连) —— 连接词 (ب) —— باغلىغۇچى
(叹) —— 感叹词 (ئىم) —— ئىملىق سۆز

目　录　　مۇندەرىجە

پارس تىلىنىڭ ئېلىپبە جەدۋىلى ..... 波斯语字母表 (1)
波斯语字母和拉丁音标对照表
پارسچە ھەرپلەر بىلەن لاتىنچە تىرانسكرىپسىيە بەلگىلىرىنىڭ سېلىشتۇرمىسى ..... (2)
词性缩写形式对照表
سۆز تۈركۈملىرى نامىنىڭ قىسقارتىلما شەكلى ..... (3)
درس اول 第一课 بىرىنچى دەرس..... (1)
[a:]
[b] [p] [r] [l] [m] [n]
درس دوم 第二课 ئىككىنچى دەرس ..... (6)
[a]
[t] [d] [f] [v]
درس سوم 第三课 ئۈچىنچى دەرس ..... (11)
[ee]
[s] [sh] [jh]
كۆرسىتىش ئالمىشى　　指示代词
باغلامچى پېئىللىق بايان جۈملە شەكلى　　系动词陈述句句式
درس چھارم 第四课 تۆتىنچى دەرس ..... (19)
[e]
[h] [kh] [k] [g] [y]
سوزۇق تاۋۇش "ە" ۋە ئۇزۇك تاۋۇش "ە"　　元音 "ە" 和辅音 "ە"
"ك" بىلەن "گ"نىڭ ئوقۇغاندا يۇمشاقلىشىش پرىنسىپى　　ك 和 گ 读音的软化规则
جۈملىدىكى ئۆرلىمە تون ۋە پەسەيمە تون　　句子的升调和降调
ئادەتتىكى سوئال جۈملە ۋە تاللىما سوئال جۈملە　　一般疑问句和选择疑问句
درس پنجم 第五课 بەشىنچى دەرس ..... (29)
[oo]
[z] [ch] [j]
"خو-"نىڭ تەلەپپۇزى　　خو- 的读法
ئىزافەتنىڭ گرامماتىكىلىق رولى　　耶扎菲的语法作用

درس ششم 第六课 ئالتىنچى دەرس..... (39)
[o]
[gh]
[i] نىڭ تەلەپپۇزى [i] 的读音规则
ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى (1) 名词复数 (一)
ئىزافەتنىڭ ئوقۇلۇشى (1) 耶扎菲的读音规则 (一)
درس هەفتم 第七课 يەتتىنچى دەرس..... (51)
[ow] [ey]
"و" بىلەن "ى"نىڭ ئوقۇلۇشىدىن خۇلاسە 字母 و 和 ى 读音规则小结
"ع" هەرپىنىڭ ئوقۇلۇشى 字母 ع 读音规则
ئىزافەتنىڭ ئوقۇلۇشى (2) 耶扎菲读音规则 (二)
人称代词和人称代词所属关系的表现形式
شەخس ئالماشلىرى ۋە شەخس ئالماشلىرىغا بولغان تەۋەلىك مۇناسىۋىتىنىڭ ئىپادىلىنىشى
درس هەشتم 第八课 سەككىزىنچى دەرس ..... (63)
人称代词绝对格的表现形式
شەخس ئالماشلىرىدىكى مۇتلەق كېلىشىنىڭ ئىپادىلىنىش شەكلى
سۆز تۈركۈمى 词类
فونېتىكىدىن خۇلاسە 语音小结
درس نۇھ 第九课 توققۇزىنچى دەرس .....دانشگاه ما (75)
باغلامچى پېئىل "بودن"نىڭ شەخس بويىچە تۈرلىنىشى 系动词 بودن 的人称变位
ساناق سان 基数词
سىنتاگما ۋە پائۇزا 意群和停顿
درس دهم 第十课 ئونىنچى دەرس .....دوست صميمى (83)
系动词 بودن 人称变位简略形式
باغلامچى پېئىل "بودن"نىڭ شەخسلىك شەكلىنىڭ ئىخچاملاشقان شەكلى
ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى (2) 名词复数 (二)
درس يازدهم 第十一课 ئون بىرىنچى دەرس ..... درس زبان فارسى (91)
"داشتن" پېئىلى 动词 داشتن
تىركەلمە "را" 后置词 را
درس دوازدهم 第十二课 ئون ئىككىنچى دەرس ..... در آن كلاس بزرگ كسى هست؟ (99)
系动词 بودن 的第二个词义和用法
باغلامچى پېئىل "بودن"نىڭ ئىككىنچى خىل مەنىسى ۋە قوللىنىلىشى
ئىسىمنىڭ بىتايىنلىقى 名词泛指

ئالدى قوشۇلما ۋە ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە　介词和介词短语
درس سیزدهم 第十三课 ئون ئۈچىنچى دەرس ..... هفته و ماه و فصل (111)
جۈمله بۆلەكلىرى　句子成份
تەرتىب سان　序数词
درس چهاردهم 第十四课 ئون تۆتىنچى دەرس ..... قرائتخانهٔ دانشكدهٔ ما (119)
ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىلەرنىڭ گرامماتىكىلىق رولى　介词短语的语法作用
ھەمزە ھەرپىنىڭ ئوقۇلۇشى　字母 همزه 的读音规则
درس پانزدهم 第十五课 ئون بەشىنچى دەرس ..... بفرمائید بنشینید (127)
ئاددىي پېئىل ۋە قوشما پېئىل　简单动词和复合动词
بۇيرۇق جۈمله　祈使句
درس شانزدهم 第十六课 ئون ئالتىنچى دەرس ..... دعوت به سینما (136)
پۈتمىگەن ھازىرقى زامان　现在进行时态
درس هفدهم 第十七课 ئون يەتتىنچى دەرس ..... برنامهٔ روزانه (143)
现在进行时态用法小结
پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشىدىن خۇلاسە
سائەت مەزگىلىنىڭ ئېيتىلىشى　钟点读法
درس هجدهم 第十八课 ئون سەككىزىنچى دەرس..... چهار فصل (152)
سۈپەت ۋە رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجىسى　形容词和副词比较级
ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل (1)　及物动词和不及物动词 (一)
درس نوزدهم 第十九课 ئون توققۇزىنچى دەرس..... خانوادهٔ من (160)
人称代词所有格简略连写形式
شەخس ئالماشلىرىنىڭ قىسقارتىلغان ئىگىلىك كېلىش قوشۇپ يېزىلغان شەكلى
ئۆزلۈك ئالماش　反身代词
ئاددىي جۈمله ۋە قوشما جۈمله　简单句和复合句
درس بیستم 第二十课 يىگىرمىنچى دەرس ..... درد اسب (170)
مۇتلەق ئۆتكەن زامان (1)　一般过去时态 (一)
تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈمله　宾语从句
درس بیست و یکم 第二十一课 يىگىرمە بىرىنچى دەرس .....سرگذشت یك نامه (179)
مۇتلەق ئۆتكەن زامان (2)　一般过去时态 (二)
ۋاقىت بېقىندى جۈمله　时间状语从句
درس بیست و دوم 第二十二课 يىگىرمە ئىككىنچى دەرس .....صحرا نورد (185)
پەرەز ھازىرقى زامان (1)　现在假定时态 (一)
درس بیست و سوم 第二十三课 يىگىرمە ئۈچىنچى دەرس .....كتابخانه (193)

پەرەز ھازىرقى زامان (2) 现在假定时态（二）
درس بیست و چهارم 第二十四课 يىگىرمە تۆتىنچى دەرس .....خانەھاى انسانهاى نخستين (202)
پۇتىسگەن ئۆتكەن زامان 过去进行时态
ئېنىقلىغۇچى بيقىندى جۈملە 定语从句
درس بیست و پنجم 第二十五课 يىگىرمە بەشىنچى دەرس .....جشن نوروز (211)
ھەرىكەتنامى 动名词
درس بیست و ششم 第二十六课 يىگىرمە ئالتىنچى دەرس..... چراغ سبز (راهنمائی) (218)
شەخسسىز جۈملە 无人称句
درس بیست و هفتم 第二十七课 يىگىرمە يەتتىنچى دەرس .....چين (224)
سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى 形容词最高级
ئونلۇق كەسىر، ئاددىي كەسىر، پىرسەنت 小数、分数和百分比的读法
درس بیست و هشتم 第二十八课 يىگىرمە سەككىزىنچى دەرس.....بزرگترين نسخهٔ دارو (231)
پۇتكەن ھازىرقى زامان 现在完成时态
درس بیست و نهم 第二十九课 يىگىرمە توققۇزىنچى دەرس.....من اهل ساراجو نيستم (237)
نەتىجە بيقىندى جۈملە 结果状语从句
درس سیم 第三十课 ئوتتۇزىنچى دەرس .....ەرغابى و لاك پشت (244)
پۇتكەن ئۆتكەن زامان 过去完成时态
درس سی و یکم 第三十一课 ئوتتۇز بىرىنچى دەرس.....ابو علی سينا (254)
ئېنىق دەرىجە ۋە مەجھۇل دەرىجە 主动语态和被动语态
درس سی و دوم 第三十二课 ئوتتۇز ئىككىنچى دەرس .....كتابخانهٔ كلاس (263)
كېلەر زامان 将来时态
درس سی و سوم 第三十三课 ئوتتۇز ئۈچىنچى دەرس.....خروس و روباه (270)
پەرەز ئۆتكەن زامان 过去假定时态
درس سی و چهارم 第三十四课 ئوتتۇز تۆتىنچى دەرس .....دوستان قهرمان (279)
ئۆتۈملۈك پىئىل ۋە ئۆتۈمسىز پىئىل (2) 及物动词和不及物动词（二）
شەرت بيقىندى جۈملە بويىچە خۇلاسە 条件从句小结
درس سی و پنجم 第三十五课 ئوتتۇز بەشىنچى دەرس .....يار مهربان (292)
ئۇچ شېئىر 诗歌三首
درس سی و ششم 第三十六课 ئوتتۇز ئالتىنچى دەرس (文 实用文 خەت ـ ئالاقە) ..... (297)
练习答案 مەشقلەرنىڭ جاۋابى ..... (306)
简明波汉维词典 پارسچە ـ خەنزۇچە ـ ئۇيغۇرچە قىسقىچە لۇغەت..... (328)

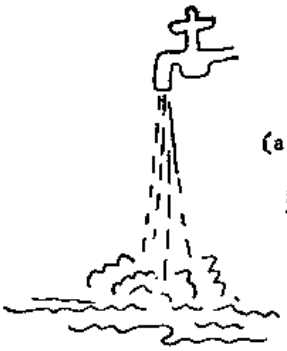
درس‌اول 第一课 بىرىنچى دەرس

语音	元音	[a:]
	辅音	[b] [p] [r] [l] [m] [n]
字母		آ ب پ ر ل م ن

فونېتىكا سوزۇق تاۋۇش [a:]

ئۈزۈك تاۋۇش [b] [p] [r] [l] [m] [n]

هەرپ آ ب پ ر ل م ن

(a:b) آب

水 سۇ

(pa:) پا

脚

پۇت

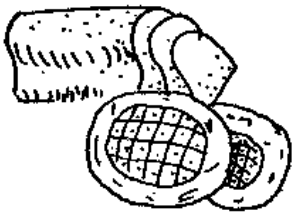

(ba:la:) بالا

高处

ئېگىز يەر

(na:n) نان

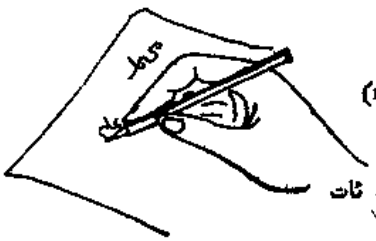
大饼，面包

نان

(ba:ra:n) باران

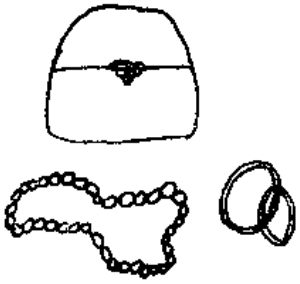
雨 ياڭۇر

(na:m) نام

名字

نام، ئىسىم، ئات

مال (ma:l)

财产

مال، مۇلۈك

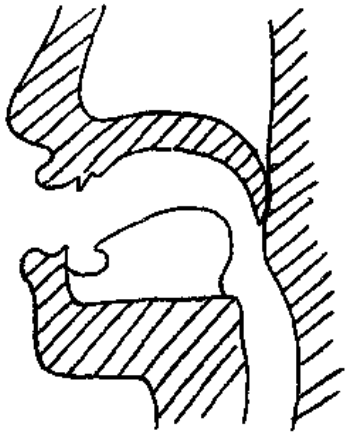
ما (ma:)

我们

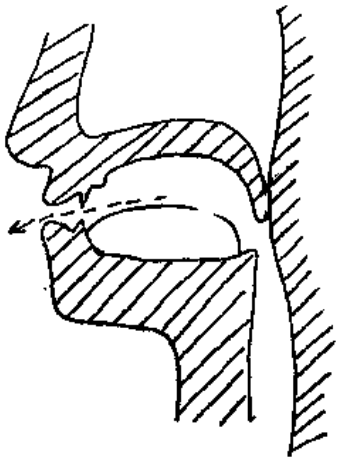
بىز

语 音 فونېتىكا

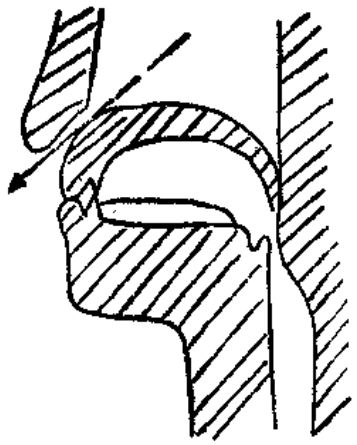
1. 长元音 ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [a:] — آ

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 口上下张大。 2. 舌尖离开下齿，舌前部低，舌后部抬高。 3. 双唇稍向前突出。 4. 是长元音，从咽喉部发音。 1. ئېغىز چوڭ ئېچىلىدۇ. 2. تىل ئۇچى تۆۋەنكى چىشتىن ئاجرايدۇ، تىلنىڭ ئالدى قىسمى تۆۋەن چۈشۈپ، ئارقا قىسمى كۆتۈرۈلىدۇ. 3. كالپۇك سەل ئالدىغا چىقىدۇ. 4. تاۋۇش تاماقتىن سوزۇلۇپ چىقىدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئا"دىن ئۇزۇنراق ھەم "ئو"غا مايىلراق تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.)

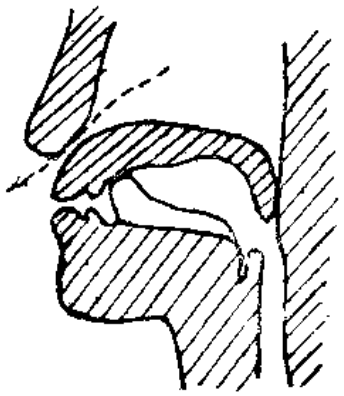
2. 辅音 ئۇزۇك تاۋۇش [p] [b] — پ ب

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 双唇先合拢，形成阻碍，然后突然分开。 2. 气流从口腔经双唇冲出。 3. 发[p]时声带不振动；发[b]时声带振动。 1. ئىككى كالپۇك جۈپلىشىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ ۋە كېيىن بىراقلا ئېچىلىدۇ. 2. ھاۋا ئېغىز بوشلۇقىدىن ئىككى كالپۇك ئارقىلىق پارتلاپ چىقىدۇ. 3. [p]نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ، [b]نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىتره‌يدۇ. (بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "پ"، "ب" تاۋۇشلىرىغا ئوخشايدۇ.)

3. 辅音 ئۈزۈك تاۋۇش [m] —— م

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 双唇合拢，形成阻碍。 2. 气流从鼻腔泄出。 3. 声带振动。 1. ئىككى كالپۇك جۈپلىشىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ. 2. ھاۋا بۇرۇن بوشلۇقىدىن چىقىدۇ. 3. تاۋۇش پەردىسى تېترەيدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۈيغۇر تىلىدىكى "م"غا ئوخشايدۇ.)

4. 辅音 ئۈزۈك تاۋۇش [n] —— ن

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 舌尖紧抵上齿龈。 2. 气流从鼻腔泄出。 3. 声带振动。 1. تىلنىڭ ئۇچى ئۈستۈنكى چىشنىڭ كەينىگە تاقىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ. 2. ھاۋا بۇرۇن بوشلۇقىدىن چىقىدۇ. 3. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۈيغۇر تىلىدىكى"ن"غا ئوخشايدۇ.)

辅音 ر [r] 的发音要领：

1. 口微张；2. 舌尖轻抵上齿龈； 3. 气流冲出时，舌尖颤动，发出颤音。

ئۈزۈك تاۋۇش "ر" [r] نىڭ تەلەپپۇز شەرتلىرى：

1. ئېغىز سەل ئېچىلىدۇ؛ 2. تىلنىڭ ئۇچى ئۈستۈنكى چىشنىڭ تۈۋىگە تاقىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ؛ 3. ھاۋانىڭ پارتلاپ چىقىشى بىلەن تىلنىڭ ئۇچى تىترەپ، تاۋۇش تىترەپ چىقىدۇ.

辅音 ل [l] 的发音要领：

1. 舌抵住上齿龈；2. 气流从舌的两侧泄出；3. 声带振动。

ئۇزۇك تاۋۇش "ل" [l] نىڭ تەلەپپۇز شەرتلىرى:

1. تىل ئۇستۇنكى چىشنىڭ تۈۋىگە تاقىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ؛ 2. ھاۋا تىلنىڭ ئىككى تەرىپىدىن سىرىلىپ چىقىدۇ؛ 3. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ.

读音与书写则规

1．书写字母的笔划顺序是自右向左写。先写字母后加点。书写点的顺序是先左后右，先上后下。

2．每个字母在词首、词中、词尾的位置不同，写法也不同。

3．字母 آ 和 ر 不能和后面的字母相连。例如：آب، رام (驯顺的)。

4．音节和单词重音

音节——音节是说话时最小的语音片断，通常由一个元音和一个或几个辅音构成，也可以由一个元音构成。

例如：پا [pa:]　　نان [na:n]　　نام [na:m] 只包含一个音节。

بالا [ba:la:]　ماما [ma:ma:] (妈妈) 包含两个音节。

تەلەپپۇز ۋە يېزىش قائىدىسى

1. ھەرپلەر ئوخشىدىن سولغا يېزىلىدۇ، ئالدى بىلەن ھەرپ گەۋدىسى يېزىلىپ، ئاندىن چېكىت قويۇلىدۇ. چېكىتلەر سول ـ ئوك، ئوست ـ ئاست تەرتىپتە قويۇلىدۇ.

2. ھەربىر ھەرپىنىڭ سۆز بېشىدا، سۆز ئوتتۇرىسىدا، سۆز ئاخىرىدا كېلىشىگە قاراپ، يېزىلىش شەكلىمۇ ئوخشاش بولمايدۇ.

3. "آ" ھەرپى بىلەن "ر" ھەرپى ئۆزىنىڭ كەينىدىكى ھەرپ بىلەن ئۇلانمايدۇ. مەسىلەن: "آب"، "رام" (رايىش).

4. بوغۇم ۋە سۆز ئۇرغۇسى

بوغۇم دېگىنىمىز ئەڭ كىچىك تەلەپپۇز بىرلىكى بولۇپ، ئادەتتە بىر سوزۇق تاۋۇش ۋە بىر ياكى بىرنەچچە ئۈزۈك تاۋۇشتىن تۈزۈلىدۇ، بىر سوزۇق تاۋۇشمۇ بوغۇم بولالايدۇ.

مەسىلەن: پا [pa:]، نان [na:n]، نام [na:m] سۆزلىرىدە بىرلا بوغۇم بار.

بالا [ba:la:]　ماما [ma:ma:]، (ئانا) سۆزلىرىدە ئىككىدىن بوغۇم بار.

单词重音——在双音节词和多音节词中，有的音节读得特别重，这种语音现象叫做单词重音。在波斯语中除少数单词外，重音一般都在最后一个音节上。

سۆز ئۇرغۇسى ـــ ئىككى بوغۇملۇق ۋە كۆپ بوغۇملۇق سۆزلەرنى ئوقۇغاندا، سۆزنىڭ مەلۇم بوغۇمى كۈچلۈك ئوقۇلىدۇ، مانا مۇشۇنداق فونېتىكلىق ھادىسە سۆز ئۇرغۇسى دېيىلىدۇ. پارس تىلىدا ئاز ساندىكى سۆزلەرنى ھېسابقا ئالمىغاندا، خوددى ئۇيغۇر تىلىدىكىگە ئوخشاشلا ئۇرغۇ سۆزنىڭ ئاخىرقى بوغۇمىغا چۈشىدۇ.

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرسىتكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى

字母 ھەرپ	词首 سۆز بېشىدا	词中 سۆز ئوتتۇرىسىدا	词尾 سۆز ئاخىرىدا
آ	آ	ا	ا
ب	بـ	ـبـ	ـب
پ	پـ	ـپـ	ـپ
ر	ر	ـر	ـر
ل	ل	ـلـ	ـل
م	مـ	ـمـ	ـم
ن	نـ	ـنـ	ـن

字母元音 آ 的书写形式

سوزۇق تاۋۇش ھەرپى "آ" نىڭ ھەر خىل شەكىللىرى

词首 سۆز بېشىدا		词中 سۆز ئوتتۇرىسىدا		词尾 سۆز ئاخىرىدا	
آب	[a:b]	باب	[ba:b]	با	[ba:]
آپ	[a:p]	پاپ	[pa:p]	پا	[pa:]
آم	[a:m]	مام	[mam]	ما	[ma:]
آن	[a:n]	نان	[na:n]	نا	[na:]
آر	[a:r]	رار	[ra:r]	را	[ra:]
آل	[a:l]	لال	[la:l]	لا	[la:]

练　习　مەشق

1. 朗读下列音标，注意各组音素对比。　1. تۆۋەندىكى تىرانسكرىپسىيىنى ئوقۇڭ:

[-r]		[-l]		[r-]		[l-]	
[ra:]	را	[la:]	لا	[ba:r]	بار	[ba:l]	بال
[ra:b]	راب	[la:b]	لاب	[pa:r]	پار	[pa:l]	پال
[ra:l]	رال	[la:l]	لال	[la:r]	لار	[la:l]	لال:ل
[ra:m]	رام	[la:m]	لام	[ma:r]	مار	[ma:l]	مال
[ra:n]	ران	[la:n]	لان	[na:r]	نار	[na:l]	نال

2. 抄写本课字母的词首、词中、词尾各书写形式。

2. بۇ دەرسىتكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرىنى كۆچۈرۈڭ.

3. 抄写本课生字。　3. بۇ دەرسىتكى يېڭى سۆزلەرنى كۆچۈرۈڭ.

درس‌دوم 第二课 ئىككىنچى دەرس

语音	元音	[a]				
	辅音	[t]	[d]	[f]	[v]	
字母		ت	د	ف	و	
读音规则		静符 ـْ				

فونېتىكا	سوزۇق تاۋۇش	[a]				
	ئۈزۈك تاۋۇش	[t]	[d]	[f]	[v]	
		ت	د	ف	و	
هەرپ						
تەلەپپۇز قائىدىسى:	ساكىن ـْ					

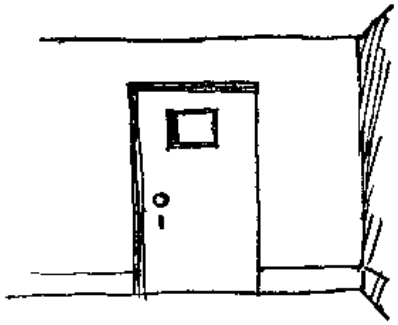
برف (barf)

雪 قار

باد (ba:d)

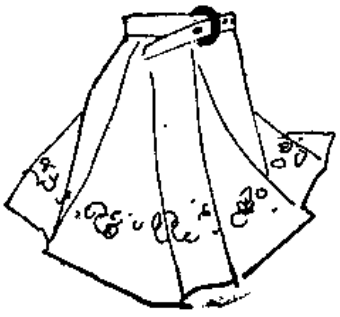
风 شامال

در (dar)

门

ئىشىك

دامن (da:man)

裙子 يوبكا

مادر (ma:dar)

母亲 ئانا

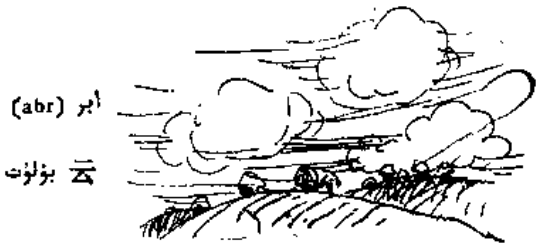

دفتر (daftar)

练习本 دەپتەر

(va:n) وان
ۋاننا 浴盆

(abr) ابر
بۇلۇت 云

(tana:b) طناب
绳子
ئارغامچا

(danda:n) دندان
چىش 牙齿

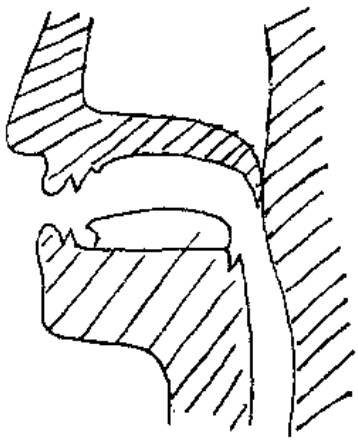
(man) من
我 مەن

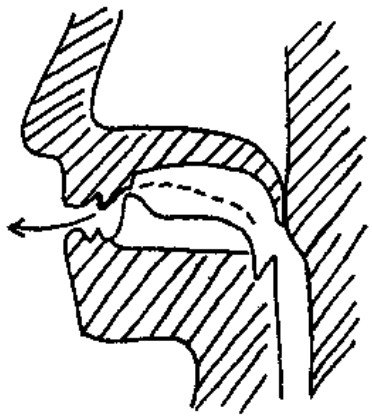
(tambr) تمبر
马كا 邮票

语音　　فونېتىكا

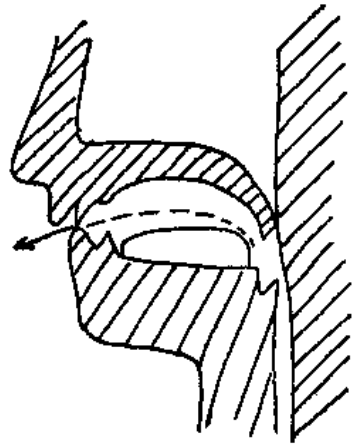
1.短元音　قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a] ـ

ئېغىز شەكلى 口形	تەلەپپۇز شەرتلىرى　发音要领
	1. 口张开，比发〔a：〕时小一些。 2. 舌尖离开下齿，舌中部稍抬高。 3. 嘴角向两边拉开。 4. 是短元音，发音靠后。 1. ئېغىز [a:] نى تەلەپپۇز قىلغاندىكىگە قارىغاندا كىچىكرەك ئېچىلىدۇ. 2. تىلنىڭ ئۇچى تۆۋەنكى چىشتىن ئاجرايدۇ، تىلنىڭ ئوتتۇرا قىسمى سەل كۆتۈرۈلىدۇ. 3. ئېغىز ئىككى تەرەپكە كېرىلىدۇ. 4. تاۋۇش قىسقا چىقىدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئە" بىلەن "ئا"نىڭ ئارىلىقىدا ئېيتىلىدۇ.)

2.辅音 ئۈزۈك تاۋۇش [t] [d] — ت ط د

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 舌尖紧抵上齿，形成阻碍，然后突然分开。 2. 气流从舌尖和上齿间冲出。 3. 发〔t〕时声带不振动。发〔d〕时声带振动。 1. تىلىنىڭ ئۇچى ئۈستۈنكى چىشقا تاقىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ، ئاندىن كېيىن بىردىنلا ئاجرايدۇ. 2. ھاۋا تىل ئۇچى بىلەن ئۈستۈنكى چىشنىڭ ئارىلىقىدىن بارتلاپ چىقىدۇ. 3. [t] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ، [d] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىتىرەيدۇ. (بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "ت"، "د" تاۋۇشلىرىغا ئوخشايدۇ.)

3. 辅音 ئۈزۈك تاۋۇش [f] [v] — ف و

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 舌自然放平，放松。 2. 下唇轻触上齿。 3. 气流从唇齿间泄出。 4. 发〔f〕时声带不振动，发〔v〕时声带振动。 1. تىل تەبىئىي تەكشى ھالىتىدە تۇرىدۇ. 2. ئاستىنقى كالىپۇك ئۈستۈنكى چىش بىلەن بوش تېگىشىدۇ. 3. ھاۋا كالىپۇك بىلەن چىش ئارىلىقىدىن سىرىسلىپ چىقىدۇ. 4. [f]نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ. [v]نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "ف"، "ۋ" تاۋۇشلىرىغا ئوخشايدۇ)

读音与书写规则

1. 短元音 [a] 在词中和词尾无字母表示，有时为了读音方便，可用符号 "ـَ" 标在与其拼读的辅音上面。例如：ماۋر [ma:dar]，دەپتەر [daftar]。 短元音 [a] 在词首时用字母 ا [hamze] 表示，也可用符号 "ـَ" 标在字母 ا 的上方 أ。

2. 字母 ت 和 ط 是一音多形的字母，这两个字母都发 [t] 音，但写法不同。

3. 字母 د 和 و 只与前面的字母连写，不同后面字母连写。例如：

وطن　شلوار　دفتر　دندان

4. 静符　静符号是“ْ”。这个符号在辅音连缀时用，表示辅音字母不和后面任何元音拼读。例如：تَمْبَر [tambr]　　بَرْف [barf]

ئوقۇش ۋە يېزىش قائىدىسى

1. قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a] سۆز ئوتتۇرىسىدا ۋە سۆز ئاخىرىدا ھەرپ بىلەن ئىپادىلەنمەيدۇ، بەزىدە ئوقۇشقا ئاسان بولسۇن ئۈچۈن ئۇ قوشۇلىدىغان ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپىنىڭ ئۈستىگە زەبەر (ـَ) بەلگىسى قويۇلىدۇ. مەسىلەن: "مادَر" [ma:dar]، "دَفتَر" [daftar] دېگەنگە ئوخشاش. بۇ تاۋۇش سۆز بېشىدا كەلگەندە "ا" ھەرپى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، ئۇنىڭ ئۈستىگە يەنە زەبەر بەلگىسىنى قويۇپ "اَ" شەكلىدە قىلىشقىمۇ بولىدۇ.

2. "ت" ھەرپى بىلەن "ط" ھەرپىنىڭ ھەربىرى بەلگىلىك ئورۇندا قوللىنىلسىمۇ، لېكىن ئىككىلىسى ئوخشاشلا [t] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن: "تەمبر" [tambar]، "طناب" [tana:b].

3. "د" ھەرپى بىلەن "و" ھەرپى ئۆزىنىڭ ئالدىدىكى ھەرپ بىلەنلا ئۇلىنىدۇ، ئۆزىدىن كېيىن كەلگەن ھەرپ بىلەن ئۇلانمايدۇ. مەسىلەن: دفتر، دندان، وطن، شلوار.

4. ساكىن بەلگىسى " ْ " شەكىلدە بولۇپ، ئۈزۈك تاۋۇشلار ئۇلىنىپ كەلگەندە قوللىنىلىدۇ. بۇ بەلگە ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپىنىڭ ئۈستىگە قويۇلسا، ئۇ ھەرپ ئىپادىلىگەن ئۈزۈك تاۋۇشقا ھېچقانداق سوزۇق تاۋۇش قوشۇلمايدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ. مەسىلەن: "تَمْبَر" [tambar]، "بَرْف" [barf].

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرسىتكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى

ھەرپ 字母	سۆز بېشىدا 词首	سۆز ئوتتۇرىسىدا 词中	سۆز ئاخىرىدا 词尾
	ا		
ت	ت	ـتـ	ـت
خ	خ	ـخـ	ـخ
د	د	ـد	ـد
ف	ف	ـفـ	ـف
و	و	ـو	ـو

元音[a]书写形式

سوزۇق تاۋۇش [a] نىڭ يېزىقتىكى شەكلى

[bab]	بَب	[ab]	أب
[pap]	پَپ	[ap]	أپ
[tat]	تَت	[at]	أت
[dad]	دَد	[ad]	أد
[faf]	فَف	[af]	أف
[mam]	مَم	[am]	أم

مەشق 练 习

1.朗读下列音标，注意[a:]和[a]长短音的区别。

1. تۆۋەندىكى ترانسكرىپسىيىنى ئوقۇڭ، [a:] بىلەن [a] نىڭ پەرقىغە دىققەت قىلىڭ:

[a:-a:]		[a-a]		[a-a:]	
[ba:la:]	بالا	[badan]	بدن	[danda:n]	دندان
[ba:ra:n]	باران	[abr]	ابر	[atra:r]	اترار
[a:ra:m]	آرام	[adab]	ادب	[abda:m]	ابدام
[a:ba:d]	آباد	[abad]	ابد	[afra:d]	افراد
[va:da:r]	وادار	[vatan]	وطن	[atra:f]	اطراف

2.朗读下列音标，注意 [f] 和 [v] 读音不同.

2. تۆۋەندىكى ترانسكرىپسىيىنى ئوقۇڭ، [f] بىلەن [v] نىڭ پەرقىغە دىققەت قىلىڭ:

[f]		[v]	
[fan]	فن	[van]	ون
[fab]	فب	[vaba:]	وبا
[fa:l]	فال	[va:l]	وال
[fa:n]	فان	[va:n]	وان
[fatr]	فطر	[vatar]	وتر

3. 抄写本课字母的词首、词中、词尾各书写形式。

3. بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرىنى كۆچۈرۈڭ.

4. 抄写本课生字。

4. بۇ دەرسىتىكى يېڭى سۆزلەرنى كۆچۈرۈڭ.

درس سوم 第三课 ئۈچىنچى دەرس

语音	元音 [ee]
	辅音 [s] [sh] [jh]
字母	ى ث س ص ش ژ
语法	指示代词
	系动词陈述句句式

فونېتىكا سوزۇق تاۋۇش [ee]

ئۈزۈك تاۋۇش [s] [sh] [jh]

ھەرپ ى ث س ص ش ژ

كۆرسىتىش ئالمىشى

گرامماتىكا باغلامچى پېئىللىق بايان جۈملە شەكلى

بينى (beenee)

بۇرۇن 鼻子

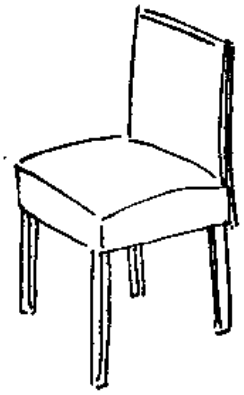
سيب (seeb)

ئالما 苹果

شير (sheer)

سۈت 牛奶

صندلى (sandalee)

ئورۇندۇق 椅子

شلوار (shalva:r)

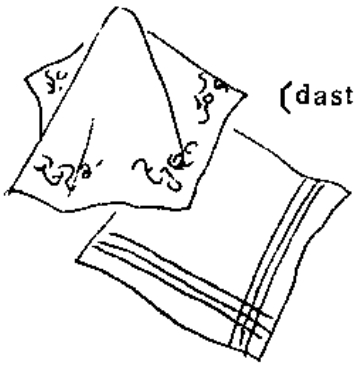
裤子

شالۋۇر، ئىشتان

دست (dast)

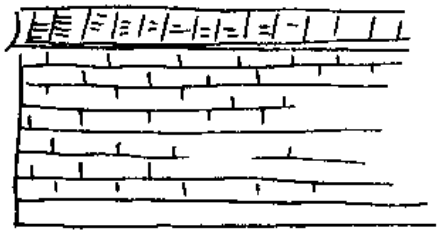
手 قول

دستمال (dastma:l)

手帕

قولياغلىق

دیوار (deeva:r) 墙 تام

آبی	[a:bee]	(形)	蓝色的 (س) كۆك
شیرین	[sheereen]	(形)	甜的 (س) شېرىن، تاتلىق
است	[ast]	(动)	是 (پ) - دۇر/تۇر
نیست	[neest]	(动)	不是 (پ) ئەمەس
این	[een]	(代)	这个 (ئا) بۇ
آن	[a:n]	(代)	那个 (ئا) ئۇ، ئاۋۇ
سلام	[sala:m]		您好 سالام، ياخشىمۇسىز
سام	[sa:m]	(人名)	萨姆 (ئادەم ئىسمى) سام
دارا	[da:ra:]	(人名)	达拉 (ئادەم ئىسمى) دارا

تېكست 课文

این در است.

این شلوار است.

این دست است.

این سیب شیرین نیست.

این دستمال آبی نیست.

آن دیوار است.

آن دامن است.

آن پا است.

ان شیر شیرین است.

آن شلوار آبی است.

این اب نیست، شیر است.　　آن نان نیست، سیب است
این دندان نیست، بینی است.　　آن در نیست، صندلی است.
این دستمال نیست، طناب است.　　این برف نیست، باران است.

سۆزلىشىش　会话

— سلام، سام　　萨姆，您好。　　— سالام، سام
— سلام، دارا.　　您好，达拉。　　— سالام، دارا

گراماتىكا　语法

1. 指示代词——این和 آن 是指示代词。این 指离说话者较近的人或物，آن 指离说话者较远的人或物。

1. كۆرسىتىش ئالمىشى　"ایـن" بىلەن "آن" كۆرسىتىش ئالمىشى ھېسابلىنىدۇ، "این" سۆزلىگۈچىگە يېقىنراق بولغان ئادەم ياكى نەرسىنى كۆرسىتىشتە قوللىنىلىدۇ؛ "آن" سۆزلىگۈچىگە يىراقراق بولغان ئادەم ياكى نەرسىنى كۆرسىتىشتە قوللىنىلىدۇ.

2·系动词陈述句的句式　2. باغلامچى پېئىللىق بايان جۈملە شەكلى

（1）系动词——است　（是）的原形动词是 بودن。است 是 بودن 的现在时态第三人称单数的形式。

(1) باغلامچى پېئىل "است" باغلامچى پېئىل "بودن"نىڭ ھازىرقى زامان III شەخس بىرلىك شەكلى بولۇپ، ئۇنىڭ رولى ئۇيغۇر تىلىدىكى "دۇر/ تۇر"نىڭ رولى بىلەن ئوخشايدۇ، بىراق ئۇنى ئۇيغۇر تىلىدىكىدەك چۈشۈرۈپ قويۇشقا بولمايدۇ. "است"نىڭ بولۇشسىز شەكلى "نيست" بولۇپ، ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئەمەس"كە توغرا كېلىدۇ.

（2）句式——波斯语句子的语序是主语通常在最前面，动词在句子最后面，由右向左。系动词 بودن 的句子结构如下：

（肯定式）　主语——表语——系动词。
این　سیب　است.

（否定式）　主语——表语——系动词。
آن　شیر　نیست.

(2) جۈملە شەكلى — پارس تىلىدا جۈملىنىڭ ئىگىسى ئادەتتە ئەڭ ئالدىدا كېلىدۇ، پېئىل جۈملىنىڭ ئەڭ ئاخىرىدا كېلىدۇ. باغلامچىسى پېئىل "بودن" قاتناشقان جۈملىنىڭ قۇرۇلمىسى تۆۋەندەك بولىدۇ:

ئىگە — كېسىم — باغلامچى پېئىل.　(بولۇشلۇق)
این　سیب　است.
ئىگە — كېسىم — باغلامچى پېئىل.　(بولۇشسىز)
آن　شیر　نیست.

（3）系动词است在句子中遇到在其前面的词是以长元音[a:] [ee]或[oo]结尾，为了读音方便，可以不读出和不写出短元音[a]来。例如：

این پا است.　写作←　این پا ست.

[een pa:-st] 读作← [een pa:-ast]

آن بینی است.　写作←　آن بینی ست.

[a:n beenee-st] 读作← [a:n beenee ast]

(3) باغلامچى پېئىل "است" جۈملىدە ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [a:]، [ee] ياكى [oo] بىلەن ئاخىرلاشقان سۆزلەرنىڭ كەينىدە كېلىپ قالسا، ئوقۇشقا ئاسان بولسۇن ئۈچۈن، ئۇنىڭ بېشىدىكى قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a]نى چۈشۈرۈپ قويۇشقا بولىدۇ. مەسىلەن:

"این پا است" [een pa:ast] نى "این پاست" قىلىپ يېزىشقا ھەم [een pa-st]دەپ ئوقۇشقا بولىدۇ.

"آن بینی است" [a:n beenee ast]نى "آن بینی ست" قىلىپ يېزىشقا ھەم [a:n beenee-st] دەپ ئوقۇشقا بولىدۇ.

（4）句号——句子结尾应用句号。波斯语的句号是实心圆点“.”。

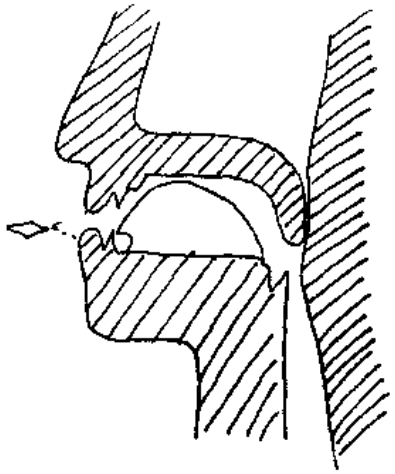
(4) چېكىت — جۈملە ئاخىرىغا چېكىت قويۇلىدۇ. پارس تىلىدىكى چېكىت ئۇيغۇر تىلىدىكى بىلەن ئوخشاش.

（5）逗号——波斯语的逗号是“،”。

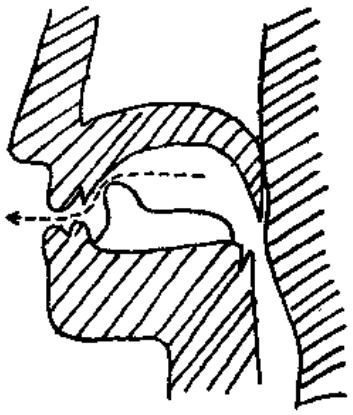
(5) پەش — پارس تىلىدىكى پەش بەلگىسى ئۇيغۇر تىلىدىكى پەش "،" بەلگىسى بىلەن ئوخشاش.

语音　　فونېتىكا

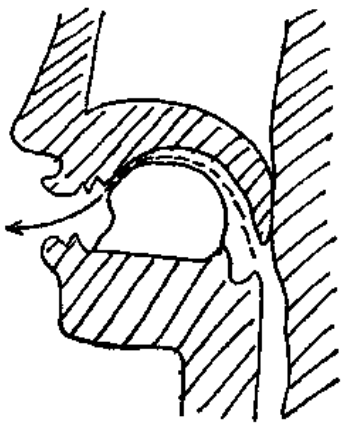
1.长元音 ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] — ى

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领　　تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 口扁平。 2. 舌尖抵下齿，舌前部向硬颚抬起，但不摩擦。 3. 双唇向两边拉开。 4. 发长音。 1. ئېغىز كېرىلىدۇ. 2. تىلنىڭ ئۈچى تۆۋەنكى چىشقا تاقىلىدۇ، تىلنىڭ ئالدى قىسمى قاتتىق تاڭلايغا كۆتۈرۈلىدۇ، لېكىن سۈركەلمەيدۇ. 3. تاۋۇش سوزۇلىدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئى" دىن ئۇزۇنراق.)

2.辅音 ئۈزۈك تاۋۇش [s]—ث س ص

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 舌尖靠近上齿龈，但不贴住。 2. 气流从舌端和上齿龈间泄出。 3. 声带不振动。 1. تىلنىڭ ئۇچى ئۈستۈنكى چىشنىڭ تۈۋىگە يېقىنلاشىدۇ. 2. ھاۋا تىلنىڭ ئۇچ قىسمى بىلەن چىش تۈۋى ئارىلىقىدىن سېرىلىپ چىقىدۇ. 3. تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "س" تاۋۇشىغا ئوخشايدۇ.)

3.辅音 ئۈزۈك تاۋۇش [sh] [jh]—ژ ش

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 舌端靠近上齿龈后部，舌前部向硬颚抬起。 2. 双唇向前突出，略向外翻起。 3. 气流从硬颚和舌面、舌端间的狭道中泄出。 4. 发 sh 时声带不颤，发 jh 时声带振动。 1. تىلنىڭ ئۇچ قىسمى چىش تۈۋىنىڭ كەينى قىسمىغا يېقىنلىشىپ، تىلنىڭ ئالدى قىسمى قاتتىق تاملايغا كۆتۈرۈلىدۇ. 2. ئىككى كالىپۇك ئالدىغا سوزۇلۇپ، سەل ئۆرۈلىدۇ. 3. ھاۋا قاتتىق تاملاي بىلەن تىل ئوستى ۋە تىل ئۇچى ئارىلىقىدىكى تار يوچۇقتىن سېرىلىپ چىقىدۇ. 4. [sh] نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ، [jh]نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "ش"، "ژ" تاۋۇشلىرىغا ئوخشاپ كېتىدۇ.)

读音与书写规则

تەلەپپۇز ۋە يېزىش قائىدىسى

1.元音字母 ى，在词首书写时必须加上 ا [hamze]，写成 ايـ 。例如

ايستادن [eesta:dan] 站立

在词中写法是 ـيـ。 例如 سيب

在词尾写法是 ى。 例如 بينى

1. سوزۇق تاۋۇش ھەرپى "ى" سۆز بېشىدا كەلگەندە، ئۇنىڭ ئالدىغا"ا" قوشۇلۇپ "ايـ" شەكلىدە يېزىلىدۇ، سۆز ئوتتۇرىسىدا كەلگەندە "ـيـ" شەكلىدە، سۆز ئاخىرىدا كەلگەندە "ى" شەكلىدە يېزىلىدۇ. مەسىلەن: ايستادن [eesta:dan] (تۇرماق)

سيب

بينى

2. 表示辅音音素 [S] 的字母有三个： ث س ص。

2. "ث، س، ص" ھەرپلىرىنىڭ ھەربىرى بەلگىلىك ئورۇندا كەلسىمۇ، ئوخشاشلا [s] ئوقۇلىدۇ.

3. 辅音字母 ژ 书写时只与它前面的字母连写，不与它后面的字母连写。例如：

破旧的 [jhande] ژندە　　特点 [veejhegee] ۋېژگى

3. "ژ" ھەرپى ئۆزىنىڭ ئالدىدىكى ھەرپ بىلەنلا ئۇلىنىپ يېزىلىدۇ، كەينىدىكى ھەرپ بىلەن ئۇلانمايدۇ. مەسىلەن: ژندە (كونا، ئەسكى)، ۋېژگى (ئالاھىدىلىك).

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرسىتكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى

字母 ھەرپ	词首 سۆز بېشىدا	词中 سۆز ئوتتۇرىسىدا	词尾 سۆز ئاخىرىدا
ى	ايـ	ـيـ	ى
ث	ثـ	ـثـ	ث
س	سـ	ـسـ	س
ص	صـ	ـصـ	ص
ش	شـ	ـشـ	ش
ژ	ژ	ژ	ژ

元音字母 ى 的书写形式

سوزۇق تاۋۇش ھەرپى "ى"نىڭ يېزىلىش شەكىللىرى

词首 سۆز بېشىدا	词中 سۆز ئوتتۇرىسىدا	词尾 سۆز ئاخىرىدا
ايب [eeb]	سيب [seeb]	بى [bee]
ايد [eed]	بيد [beed]	دى [dee]
ايس [ees]	سيس [sees]	سى [see]
ايف [eef]	فيل [feel]	فى [fee]
ايم [eem]	سيم [seem]	مى [mee]
اين [een]	سين [seen]	نى [nee]

字母 ص س ث 的书写形式

"ث، س، ص" ھەرپلىرىنىڭ يېزىلىش شەكىللىرى

词首 سۆز بېشىدا	词中 سۆز ئوتتۇرىسىدا	词尾 سۆز ئاخىرىدا
ثبت [sabt]	مثل [masal]	ثلث [sols]
صميمى [sameemee]	فصل [fasl]	فص [fass]
ژم [jham]	بيژن [beejhan]	فاژ [fa:jh]

练 习 مەشق

1.朗读下列音素，注意音素对比。

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، تاۋۇشلار سېلىشتۇرمىسىغا دىققەت قىلىڭ.

[s]		[sh]	
سيب	[seeb]	شيب	[sheeb]
سر	[sar]	شر	[shar]
سام	[sa:m]	شام	[sha:m]
سيس	[sees]	شيش	[sheesh]
سال	[sa:l]	شال	[sha:l]

[sh]		[jh]	
شال	[sha:l]	ژال	[jha:l]
شند	[shand]	ژند	[jhand]
شرف	[sharf]	ژرف	[jharf]
شاش	[sha:sh]	ژاژ	[jha:jh]

2.抄写本课字母词首、词中、词尾的各书写形式。

2. بۇ دەرستىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرىنى كۆچۈرۈڭ.

3.抄写本课生字。

3. بۇ دەرستىكى يېڭى سۆزلەرنى كۆچۈرۈڭ.

4.翻译下列句子：

4. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) بۇ شالۋۇر، ئۇ يوپكا.

(2) ئۇ دەپتەر ئەمەس، قول ياغلىق.

(3) بۇ نان تاتلىق.

(4) ئۇ سۇ ئەمەس، سۈت.

(5) بۇ يوپكا كۆك.

（1）这是裤子，那是裙子。

（2）那是手帕，不是练习本。

（3）这个面包是甜的。

（4）那是牛奶，不是水。

（5）这条裙子是蓝色的。

课文译文

这是门。
这是裤子。
这是手。
这个苹果不甜。
这个手帕不是蓝的。
这不是水，是牛奶。
这不是牙齿，是鼻子。
这不是手帕，是绳子。

那是墙。
那是裙子。
那是脚。
那牛奶是甜的。
那条裤子是蓝色的。
那不是面包，是苹果。
那不是门，是椅子。
这不是雪，是雨。

تېكست تەرجىمىسى

بۇ ئىشىك، ئۇ تام.

بۇ شالۋۇر، ئۇ كۆڭلەك.

بۇ قول، ئۇ پۈت.

بۇ ئالما تاتلىق ئەمەس، ئاۋۇ سۈت تاتلىق.

بۇ قول ياغلىق كۆك ئەمەس، ئاۋۇ شالۋۇر كۆك.

بۇ سۇ ئەمەس، سۈت. ئۇ نان ئەمەس، ئالما.

بۇ چىش ئەمەس، بۇرۇن. ئۇ ئىشىك ئەمەس، ئورۇندۇق.

بۇ قول ياغلىق ئەمەس، شويىنا. بۇ قار ئەمەس، يامغۇر.

درس چهارم 第四课 تۆتىنچى دەرس

语音	元音 [e]
	辅音 [h] [kh] [k] [g] [y]
字母	ھ ح خ ك گ ى
读音规则	元音 ە 和辅音 ە
	ك 和 گ 读音的软化规则
	句子的升调与降调
语法	一般疑问句和选择疑问句

فونېتىكا سوزۇق تاۋۇش [e]

ئۈزۈك تاۋۇش [h] [kh] [k] [g] [y]

ھەرپ ھ ح خ ك گ ى

تەلەپپۇز قائىدىسى: سوزۇق تاۋۇش "ە" ۋە ئۈزۈك تاۋۇش "ە"

"ك" بىلەن "گ"نىڭ ئوقۇغاندا يۇمشاقلىشىش پرىنسىپى

جۈملىدىكى ئۆرلىمە تون ۋە پەسەيمە تون

گرامماتىكا ئادەتتىكى سوئال جۈملە ۋە تاللىما سوئال جۈملە

(ra:h) راھ

路 يول

(kha:ne) خانە

房屋 ئۆي

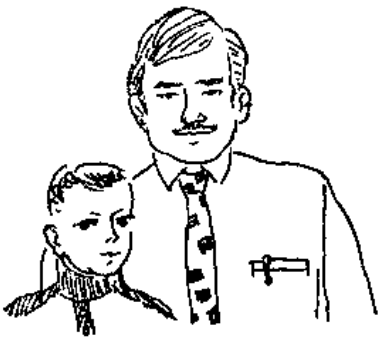
(esteka:n) استكان

杯子 ئىستاكان، چاشكا

(kafsh) كفش

鞋 ئايغ

پدر (pedar)
父亲
ئاتا، پەدەر

پیراهن (peera:han)
衬衫 كۆڭلەك

کارگر (ka:rgar)
工人 ئىشچى

پرستار (parasta:r)
护士 ھەمشىرە

سرد	[sard]	(形)	冷的	(س)	سوغ
سفید	[sefeed]	(形)	白色的	(س)	ئاق
گرم	[garm]	(形)	热的	(س)	ئىسسىق
هم	[ham]	(副)	也	(ر)	ھەم، مۇ
بله	[bale]	(副)	是	(ر)	ھەئە، شۇنداق
نه	[na]	(副)	不是	(ر)	ياق
راحت	[ra:hat]	(形)	舒适的	(س)	راھەت

تېكست 课文

این کارگر است.
این پدر است.
این راه است؟
این خانه است؟
این استکان است.
این استکان آبی است.
این شیر گرم است یا سرد (است)؟

این پرستار است.
این مادر است.
بله، این راه است.
نه، آن خانه نیست، دیوار است.
آن پیراهن است.
آن پیراهن سفید است.
این شیر گرم است.

آن آب هم گرم است؟ نه، آن آب گرم نیست، سرد است.
این کفش راحت است؟ بله، راحت است.
آن صندلی هم راحت است؟ بله، آن صندلی هم راحت است.

语 法 گراماتىكا

1. 一般疑问句

一般疑问句在句首加疑问词آیا，句尾用问号，语序同陈述句一样，但用升调朗读。回答时，先回答 بله 或 نه。

？系动词←表语←主语←疑问词
آیا این کفش است؟

但在习惯上一般可省略آیا，语调用升调，句尾用问号就可表示是一般疑问句了。

این صندلی راحت است؟

回答一般疑问句时应先回答بله(是)或者نه (不是) 。

— بله این صندلی راحت است.
— نه، این صندلی راحت نیست.

1. ئادەتتىكى سوئال جۈملە

ئادەتتىكى سوئال جۈملىنىڭ بېشىدا سوئال سۆزى "آیا" كېلىدۇ، جۈملە ئاخىرىغا سوئال بەلگىسى قويۇلىدۇ، سۆز تەرتىپى بايان جۈملىدىكى سۆز تەرتىپى بىلەن ئوخشاش بولىدۇ، بىراق، ئۆرلىمە توندا ئاخىرلىشىدۇ. جاۋاب بەرگەندە ئاۋۋال "بله" ياكى "نه" سۆزى قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

سوئال سۆزى ← ئىگە ← كېسىم ← باغلامچى پېئىل
آیا این کفش است؟

لېكىن، ئادەتتە "آیا" سۆزىنى چۈشۈرۈپ قويۇشقىمۇ بولىدۇ. مەسىلەن:

— این صندلی راحت است؟
— بله، این صندلی راحت است.
— نه، این صندلی راحت نیست.

2. 选择疑问句

选择疑问句用یا连接两个句子，句尾用问号。语序与陈述句语序相同。选择疑问句第一部分句子用升调，第二部分用降调。对选择疑问句的回答，不用 بله 或 نه 。例如：

— این کارگر است یا پرستار است؟

— این کارگر است.

选择疑问句的第二部分句子，即 یا 后面的句子省略与前面相同的成份 。例如：

این پیراهن است یا دامن (است)؟

2. تاللىما سوئال جۈمله

تاللىما سوئال جۈمله "یا" سۆزى بىلەن باغلانغان ئىككى جۈملىدىن تۈزۈلىدۇ. سۆز تەرتىپى بايان جۈملىنىڭكى بىلەن ئوخشاش بولىدۇ. تاللىما سوئال جۈملىنىڭ بىرىنچى قىسمى ئۇرلىمە توندا، ئىككىنچى قىسمى پەسەيمە توندا ئاخىرلىشىدۇ. بۇ خىل سوئال جۈملىگە جاۋاب بەرگەندە "بله" ياكى "نه" سۆزى قوللىنىلمايدۇ. مەسىلەن:

— این کارگر است یا پرستار (است؟)

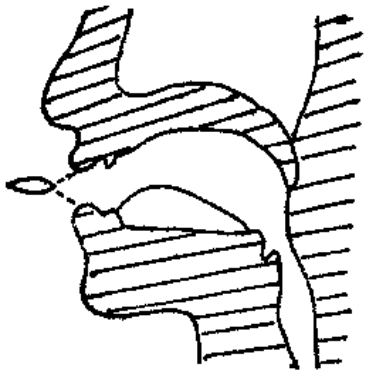
— این کارگر است.

تاللىما سوئال جۈملىدىكى "یا"دىن كېيىن كەلگەن تارماق جۈملىدە ئالدىدىكى جۈمله بىلەن ئوخشاش بولغان جۈمله بۆلىكى چۈشۈپ قالىدۇ. مەسىلەن:

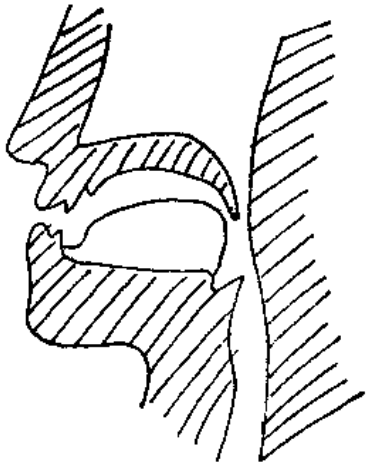
این پیراهن است یا دامن (است؟)

فونېتىكا　　语音

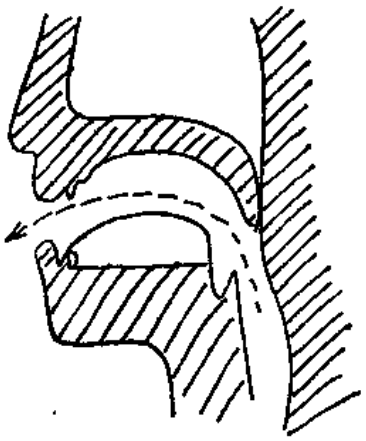
1.短元音 قىسقا سوزۇق تاۋۇش　　[e]

口形　ئېغىز شەكلى	发音要领　تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1.口稍张开，上下齿之间可容纳一指。 2.舌尖抵下齿，舌前部抬起。 3.双唇扁平。 4.发短音，发音靠前。 1. ئېغىز سەل ئېچىلىدۇ، ئاستىنقى چىش بىلەن ئۈستۈنكى چىشنىڭ ئارىلىقىدا بىر ئىلىك يوچۇق قالىدۇ. 2. تىل ئۇچى ئاستىنقى چىشقا تاقىلىدۇ، تىلنىڭ ئالدى قىسمى كۆتۈرۈلىدۇ. 3. ئىككى كالپۇك تەكشى ھالەتكە كېلىدۇ. 4. تاۋۇش تىل ئالدىدىن قىسقا چىقىدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئې" تاۋۇشىغا ئوخشاپ كېتىدۇ.)

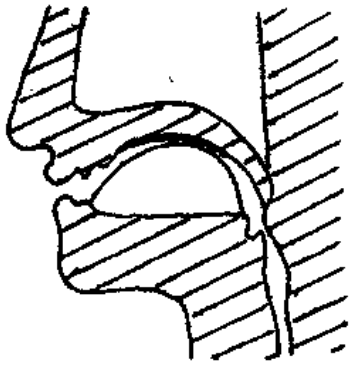
2. 辅音 ئۈزۈك تاۋۇش [k] [g]—ك گ

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 舌后部先抬高，紧贴软颚，形成阻碍，然后突然分开。 2. 气流从舌后部和软颚间冲出。〔k〕送气比〔g〕强。 3. 发〔k〕时声带不振动，发〔g〕时声带振动。 1. تىلنىڭ ئارقا قىسمى ئاۋۋال كۆتۈرۈلىدۇ ۋە يۇمشاق تاڭلايغا چاپلىشىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ، كېيىن بىراقلا ئاجرايدۇ. 2. ھاۋا تىلنىڭ ئارقا قىسمى بىلەن يۇمشاق تاڭلاي ئارىلىقىدىن پارتلاپ چىقىدۇ. 3. [k]نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ، [g] تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "ك"، "گ" تاۋۇشلىرىغا ئوخشايدۇ.)

3. 辅音 ئۈزۈك تاۋۇش [h] [kh]—ھ ح خ

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 口自然张开。 2. 气流通过声门，从口腔中泄出。 3. 发〔h〕时声带不振动，发〔kh〕时声带振动。 1. ئېغىز تەبىئىي ئېچىلىدۇ. 2. ھاۋا تاماق ئارقىلىق ئېغىز بوشلۇقىدىن سىرىلىپ چىقىدۇ. 3. [h]نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەمەيدۇ، [kh]نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "ھ"، "خ" تاۋۇشلىرىغا ئوخشايدۇ.)

4. 辅音　ئۇزۇك تاۋۇش　〔y〕— ى

口形　ئېغىز شەكلى	发音要领　تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 口扁平。 2. 舌尖抵下齿，舌中部抬高，与软颚稍有摩擦。 3. 双唇向两边伸展。 4. 声带振动。 1. ئېغىز تەكشى ھالەتكە كېلىدۇ. 2. تىلنىڭ ئۇچى ئاستىنقى چىشقا تاقىلىدۇ، تىلنىڭ ئوتتۇرىسى كۆتۈرۈلۈپ، يۇمشاق تاملايغا تېگىدۇ. 3. كالپۇك ئىككى تەرەپكە كېرىلىدۇ. 4. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۈيغۇر تىلىدىكى "ي" تاۋۇشىغا ئوخشايدۇ.)

读音与书写规则

1. 元音 [e] 在词首时应写作 "ا" 发 [e] 音，例如 اِستِكان [esteka:n]；

在词中时无字母表示，为了读音方便，可以在与其拼读的辅音字母下面用﹀符号标出，例如 پِدر [pedar]父亲，اِستِكان [esteka:n] 杯子。

在词尾时，以字母 "ە" 表示，例如 خانە [kha:ne]。

تەلەپپۇز ۋە يېزىش قائىدىسى

1. سوزۇق تاۋۇش [e] سۆز بېشىدا "ا" بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن: اِستِكان [estekan]. سۆز ئوتتۇرىسىدا ئايرىم ھەرپ بىلەن ئىپادىلەنمەيدۇ، زۆرۈر بولغاندا ئۇ قوشۇلىدىغان ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپىنىڭ ئاستىغا زىر (ـِـ) بەلگىسى قويۇلىدۇ. مەسىلەن: پِدَر [pedar] (ئاتا)، اِستِكان [esteka:n] (ئىستاكان).

سۆز ئاخىرىدا كەلگەندە "ە" ھەرپى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن: خانە [kha:ne].

2. 字母 ك 和 گ 在与短元音 [a] 拼读时，应软化为 [ky]，和 [gy]，例如 كم 的音标是 [kam]，而实际读音应在 [k] 后面加 [y]，软化为 [kyam]。 كارگر [ka:rgar] 实际读音应软化为 [ka:rgyar]。

ك 和 گ 在手写体中，与后面的字母 ا 和 ل 连写时，写成圆圈形。例如：كامل [ka:mel] 完全的，گل [gel] 泥土。

2. [k]، [g] تاۋۇشلىرىغا قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a] قوشۇلۇپ كەلگەندە، بۇ ئۇزۇك تاۋۇشلار يۇمشاقلىشىپ [ky]، [gy] غا ئايلىنىدۇ، مەسىلەن: "كم" [kam]نىڭ ئەسلى تەلەپپۇزى [kyam] بولىدۇ؛ "كارگر" [ka:rgar]نىڭ ئەسلى تەلەپپۇزى [ka:rgyar] بولىدۇ.

"ك"، "گ" ھەرپلىرى يېزىقتا "ا"، "ل" ھەرپلىرىنىڭ ئالدىغا كېلىپ قالسا، يۇمىلاق

شەكىلدە يېزىلىدۇ. مەسىلەن: كامل [ka:mel] (تولۇق)، گل [gel] (لاي).

3. 字母 "ه" 在词尾时，有时是元音字母，有时是辅音字母。当 "ه" 作为元音字母时发 [e]，可与辅音拼读，构成音节；当 "ه" 作为辅音字母时发 [h] 。例如 راه [ra:h].

3. "ه" ھەرپى سۆز ئاخىرىدا كەلسە، بەزىدە سوزۇق تاۋۇشىنى ئىپادىلەپ، [e] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن: "خانه" [kha:ne].

بەزىدە ئۇزۇك تاۋۇشنى ئىپادىلەپ [h] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن: راه [ra:h].

4. 字母 ی 既是元音字母，发 [ee] ，又是辅音字母，发 [y] 。

4. "ی" ھەرپى بەزىدە سوزۇق تاۋۇش ھەرپى بولۇپ [ee] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ؛ بەزىدە ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپى بولۇپ [y] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

5. 句子的升调和降调

除特殊情况外，陈述句读降调，一般疑问句读升调。降调用符号↙表示，升调用符号↗表示。

例如：

5. جۈملىدىكى ئۆزلىمە تون ۋە پەسەيمە تون

ئالاھىدە ئەھۋالنى ھېسابقا ئالمىغاندا، بايان جۈملە پەسەيمە تون بىلەن ئاخىرلىشىدۇ (بىز بۇنى ↙ بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىمىز)؛ ئادەتتىكى سوئال جۈملە ئۆزلىمە تون بىلەن ئاخىرلىشىدۇ (بىز بۇنى ↗ بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىمىز). مەسىلەن:

این پیراهن است.

آن کارگر نیست، پرستاراست.

این هم خانه است.

选择疑问句的第一部分读升调，第二部分读降调。

تاللىما سوئال جۈملىنىڭ بىرىنچى قىسمى ئۆزلىمە تون بىلەن، ئىككىنچى قىسمى پەسەيمە تون بىلەن ئىپتىلىدۇ. مەسىلەن:

این پیراهن آبی است یا سفید؟

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرستىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى ۋە سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى

字母 ھەرپ	词首 سۆز بېشىدا	词中 سۆز ئوتتۇرىسىدا	词尾 سۆز ئاخىرىدا
ھ	ھ	ھ	ه ـه
ح	ح	ـح	ح
خ	خ	ـخ	خ
ك	ك	ـك	ك
گ	گ	ـگ	گ

元音字母 [e] 书写形式

سوزۇق تاۋۇش [e]نىڭ يېزىقتا ئىپادىلىنىشى

سۆز باشىدا 词首		سۆز ئوتتۇرىسىدا 词中		سۆز ئاخىرىدا 词尾	
اِت	[et]	كت	[ket]	تنه	[tane]
اِب	[eb]	طب	[teb]	مرتبه	[martebe]
اِس	[es]	سر	[ser]	فرشت	[fereshte]
اِز	[ez]	نز	[tez]	مره	[maze]
اِك	[ek]	چك	[chek]	سركه	[serke]
اِل	[el]	مل	[mel]	خاله	[kha:le]

元音字母 • 和辅音字母 • 的对比表

سوزۇق تاۋۇش ھەرپى "ه" بىلەن ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپى "ه" نىڭ سېلىشتۇرمىسى

元音	سوزۇق تاۋۇش	辅音	ئۈزۈك تاۋۇش
[ra:hebe]	راهبه	[ra:h]	راه
[sheeshe]	شيشه	[sha:h]	شاه
[ke]	كه	[ka:h]	كاه
[na:me]	نامه	[mah]	مه
[la:le]	لاله	[leh]	له

مەشق 练 习

1.朗读下列音素，注意音素对比。

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، "a" بىلەن "e"نىڭ پەرقىغە دىققەت قىلىڭ.

[e]		[à]	
[deh]	ده	[dah]	ده
[ket]	كت	[kat]	كت
[khers]	خرس	[khar]	خر
[esm]	اسم	[asr]	اثر
[rebh]	ربح	[rabt]	ربط
[shekar]	شكر	[shakeel]	شكيل

2．朗读下列音素，注意 ك 和 گ 的软化。

2. تۆۆەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، "ك" بىلەن "گ"نىڭ يۇمشاقلىشىشىغا دىققەت قىلىڭ.

[ka] [ga]		[ka(kya)] [ga(gya)]	
كام	[ka:m]	كم	[kam]
گار	[ga:r]	گب	[gab]
كار	[ka:r]	كر	[kar]
كال	[ka:l]	كل	[kal]
گات	[ga:t]	گت	[gat]

3．抄写本课字母的词首、词中、词尾的各书写形式。

3. بۇ دەرستىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرىنى كۆچۈرۈپ يېزىڭ.

4．抄写本课生字。

4. بۇ دەرستىكى يېڭى سۆزلەرنى كۆچۈرۈپ يېزىڭ.

5．翻译下列句子。

5. تۆۆەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

（1）这个面包甜吗？

(1) بۇ نان تاتلىقمۇ؟

——不，这个面包不甜。

ـــ ياق، بۇ نان تاتلىق ئەمەس.

（2）这件衬衫是蓝色的。

(2) بۇ كۆڭلەك كۆك.

（3）这是工人还是护士？

(3) بۇ ئىشچىمۇ، ھەمشىرىمۇ؟

——这是护士

ـــ بۇ ھەمشىرە

（4）这是邮票，那是练习本。

(4) بۇ ماركا، ئۇ دەپتەر.

（5）这个浴盆是白色的。

(5) بۇ ۋاننا ئاق.

（6）这双鞋很舒适。

(6) بۇ ئاياغ راھەت.

课文　译文

这是工人。这是护士。
这是父亲。这是母亲。
这是道路吗？是的，这是道路。
这是房子吗？不，这不是房子，这是墙。
这是水杯。这是衬衫。
这水杯是蓝色的。这衬衫是白色的。
这牛奶是热的，还是凉的？这牛奶是热的。
那水是热的吗？不，那水不是热的，是凉的。
这鞋（穿着）舒服吗？是的，舒服。
那椅子（坐着）舒服吗？是的，那椅子也舒服。

تېكست تەرجىمىسى

بۇ ئىشچى.	بۇ ھەمشىرە.
بۇ ئاتا.	بۇ ئانا.
بۇ يولمۇ؟	ھەئە، بۇ يول.
بۇ ئۆيمۇ؟	ياق، ئۇ ئۆي ئەمەس، ئام.
بۇ ئىستاكان.	ئۇ كۆكلەك.
بۇ ئىستاكان كۆك.	ئۇ كۆكلەك ئاق.
بۇ سۇت ئىسسىقمۇ، سوغۇق؟	بۇ سۇت ئىسسىق.
ئاۋۇ سۇمۇ ئىسسىقمۇ؟	ياق، ئۇ سۇ ئىسسىق ئەمەس، سوغۇق.
بۇ ئاياغ راھەتمۇ؟	ھەئە، راھەت.
ئاۋۇ ئورۇندۇقمۇ راھەتمۇ؟	ھەئە، ئۇ ئورۇندۇقمۇ راھەت.

درس پنجم 第五课 بەشىنچى دەرس

语音	元音 [oo]
	辅音 [z] [ch] [j]
字母	ظ ض ذ ز و چ ج
读音规则	خو- 的读法
	叠音 ّ
语法	耶扎菲的语法作用

فونېتىكا سوزۇق تاۋۇش [oo]

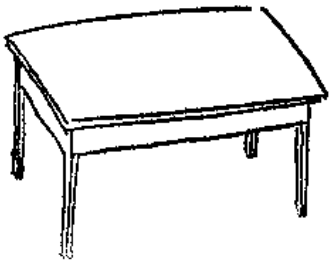
ئۇزۇك تاۋۇش [z] [ch] [j]

ھەرپ و ز ذ ض ظ چ ج

تەلەپپۇز قائىدىسى: "خو"نىڭ تەلەپپۇزى

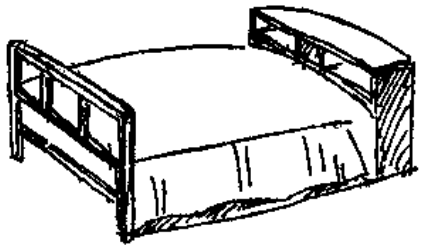
تەشدىت بەلگىسى ّ

گرامماتىكا ئىزافەتنىڭ گرامماتىكىلىق رولى

(meez) میز

桌子 جوز

(takhtekha:b) تختخواب

床 كارىۋات

(panjere) پنجره

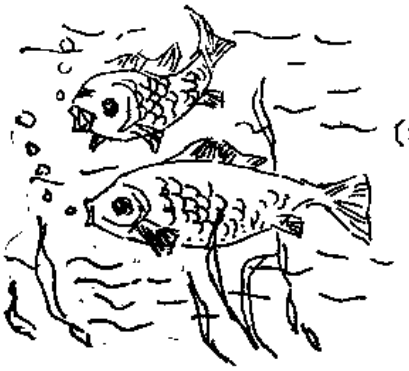
窗子

پەنجىرە، دېرىزە

(cheshm) چشم

眼睛 كۆز

ماهی (ma:hee)

鱼 بېلىق

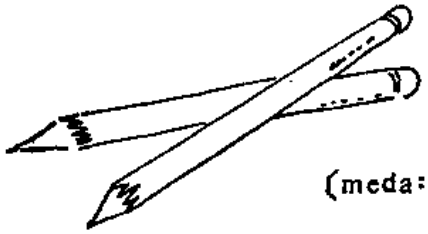
روزنامه (roozna:me)

报纸 گېزىت

گوشت (goosht)

肉

گۆش

مداد (meda:d)

铅笔

قېرىنداش، قاراقەلەم

جوی	(名) [jooy]	小溪 (ئى) ئېرىق
زرد	(形) [zard]	黄色的 (س) سېرىق
سبز	(形) [sabz]	绿色的 (س) يېشىل
خوب	(形) [khoob]	好的 (س) ياخشى
بد	(形) [bad]	坏的 (س) ناچار
کوتاه	(形) [koota:h]	短的 (س) قىسقا
دراز	(形) [dera:z]	长的 (س) ئۇزۇن
لذیذ	(形) [lazeez]	美味的 (س) مەززىلىك
شور	(形) [shoor]	咸的 (س) تۇزلۇق
چه	(代) [che]	什么 (ئا) نېمە
اما	(连) [amma:]	但是 (ب) ئەمما، بىراق
او	(代) [oo]	他（她） (ئا) ئۇ
چیست	[cheest]	是什么 (ئا) نېمە

课文 تېكست

این چیست؟	این چشم است.
آن چیست؟	آن تختخواب است.
این چیست؟	این پنجره است.

آن هم پنجره است؟	نه، آن پنجره نیست، در است.
این چیست؟	این روزنامه است.
آن هم روزنامه است؟	نه، آن روزنامه نیست، دفتر است.
این چیست؟	این جوی است.
آن هم جوی است؟	نه، آن جوی نیست، راه است.
این مداد دراز است؟	آن مداد دراز نیست، کوتاه است.
این پیراهن زرد خوب است؟	نه، آن پیراهن زرد خوب نیست،
این ماهی شیرین است یا شور؟	این ماهی شیرین است.
آن گوشت هم شیرین است؟	آن گوشت شیرین نیست، اما لذیذ است.
پدر او کارگر است؟	بله، پدر او کارگر است.
مادر او هم کارگر است؟	نه، مادر او کارگر نیست، پرستار است.

گراماتىكا　　语法

1. 耶扎菲(اضافه [eza:fe]) 的语法作用

1- ئىزافەت (اضافه [eza:fe] نىڭ گراماتىكىلىق رولى

(1) 耶扎菲是连接修饰语和被修饰语的音素，用以表明它们之间的修饰关系，这个音素就叫做耶扎菲。

耶扎菲发短元音 [e] ，为了读音方便可以用符号ـِ来表示。

波斯语中一般修饰语在被修饰语之后，耶扎菲加在被修饰语结尾，与被修饰语结尾的字母拼读。例如：

(1) ئىزافەت دېگەن ئېنىقلىغۇچى بىلەن ئېنىقلانغۇچىنى باغلاپ، ئوتتۇرىسىدىكى ئېنىقلاش-ئېنىقلىنىش مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدىغان تىل تاۋۇشى.

ئىزافەت قىسقا سوزۇق [e] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ، يېزىقتا زۆرۈر بولغاندا زىر (ـِ) بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىلىدۇ.

پارس تىلىدا ئومۇمەن ئېنىقلىغۇچى ئېنىقلانغۇچىدىن كېيىن كېلىدۇ، ئېنىقلانغۇچىنىڭ ئاخىرىغا ئىزافەت قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

پیراهن آبی	[peera:han-e-a:bee]	(كۆك كۆڭلەك)蓝色的衬衫
دامن کوتاه	[da:man-e-koota:h]	(قىسقا يوپكا)短裙

(2)波斯语中，修饰语除形容词外，也可能是名词、代词。这时，修饰语仍出现在被修饰语之后，中间用耶扎菲连接。例如：

(2) پارس تىلىدا سۈپەتتىن باشقا، ئىسىم، ئالماشلارمۇ ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كېلىدۇ، بۇنداق ئەھۋالدىمۇ ئېنىقلىغۇچى ئېنىقلانغۇچىدىن كېيىن كېلىدۇ، ئېنىقلانغۇچىغا ئىزافەت قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

① ئىسىم ئېنىقلىغۇچى بولغىنى　　①修饰语是名词

دانشگاه پکن [da:neshga:h-e-pekan] 北京大学 (بېيجىڭ داشۆسى)

② ئالماش ئېنىقلىغۇچى بولغانى

دامن من [da:man-e-man] 我的裙子 (مېنىڭ يوپكام)

③ سان ئېنىقلىغۇچى بولغىنى

روز ششم [rooz-e-sheshom] 第六天 (ئالتىنچى كۈنى)

（8）当修饰语出现在被修饰语之前时，不用耶扎菲。主要有下列两种情况：

(3) ئېنىقلىغۇچى ئېنىقلانغۇچىنىڭ ئالدىدا كېلىشىمۇ مۇمكىن، بۇ چاغدا ئىزافەت قوللانمايدۇ. بۇ ئاساسەن مۇنداق ئىككى خىل ئەھۋالدا كۆرۈلىدۇ:

① كۆرسىتىش ئالماش ئېنىقلىغۇچى بولغاندا. ①修饰语是指示代词（指示代词单独作修饰语时，总是在被修饰语前面）

مەسىلەن:

این طناب [een tana:b] 这条绳子 (بۇ ئاغامچا)

آن دستمال [a:n dastma:l] 那块手帕 (ئۇ قول ياغلىقى)

②修饰语是数量词（包括基数词和一些不定量词）

② ساناق سانلار ۋە بەزى مۆلچەر سانلار ئېنىقلىغۇچى بولغاندا. مەسىلەن:

شش صندلی [shesh sandalee] 六把椅子 (ئالتە ئورۇندۇق)

چند تختخواب [chand tahte kha:b] 几张床 (بىر قانچە كارىۋات)

چهار سیب [chaha:r seeb] 四只苹果 (تۆت دانە ئالما)

2.特殊疑问句 2. ئالاھىدە سوئال جۈملە

用特殊疑问词提问的句子叫做特殊疑问句。特殊疑问词有：

ئالاھىدە سوئال سۆزلىرى قوللىنىلغان جۈملىلەر ئالاھىدە سوئال جۈملە دېيىلىدۇ. ئالاھىدە سوئال سۆزلىرى مۇنۇلار:

چه [che] 什么 (نېمە) كدام [koda:m] 哪一个 (قايسى)

كه [ke] 谁 (كىم) كجا [koja:] 哪里 (نەدە)

چطور [chetowr] 怎样 (قانداق)

特殊疑问句的语序与陈述句相同，句尾有问号，语调用降调。

ئالاھىدە سوئال جۈملىدىكى سۆز تەرتىپى بايان جۈملىنىڭكى بىلەن ئوخشايدۇ، پەقەت تون بىلەن ئاخىرلىشىدۇ، ئاخىرىغا سوئال بەلگىسى قويۇلىدۇ.

特殊疑问词的位置没有特殊的变化，一般都在它所替代的词的位置上。

ئالاھىدە سوئال سۆزنىڭ ئورنى ئاساسەن ئۆزى ئالماشقان سۆزنىڭ ئورنىدا بولىدۇ.

این مداد است. (بۇ قەلەمتاش) 这是铅笔。

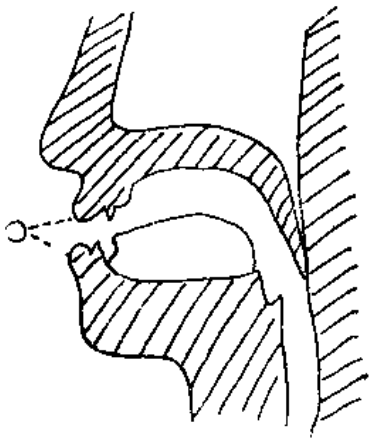
این چه است؟ (بۇ نېمە؟) 这是什么？

特殊疑问词 چه 和系动词在一起连用时，习惯上不说： چه است 而说 چیست [cheest]

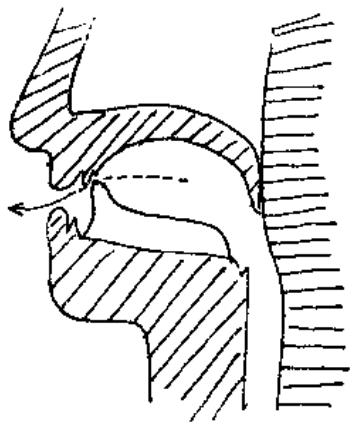
ئالاهىده سوئال سۆزى "چه" باغلامچى پىئىل بىلەن بىللە كەلگەندە، ئادەتتە "چه ايست" دېمەستىن، "چيست" دېيىلىدۇ:

语音　　فونېتىكا

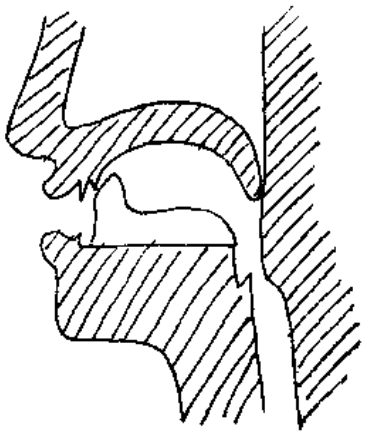
1.长元音 ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [oo]—و

口　形　　ئېغىز شەكلى	发音要领　　تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 口收圆。 2. 舌尖离开下齿，舌后部抬高。 3. 唇稍向前突出。 4. 发长音。 1. كالپۇك سەل ئالدىغا چىقىپ، ئېغىز تۆۋرۈك هالەتكە كېلىدۇ. 2. تىل ئۇچى تۆۋەنكى چىشتىن ئاجراپ، تىلنىڭ كەينى قىسمى كۆتۈرۈلىدۇ. 3. كالپۇك سەل ئالدىغا چىقىدۇ. 4. تاۋۇش سوزۇلىدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئۇ"دىن ئۇزۇنراق.)

2. 辅音　　ظ ض ذ ز—[z] ئۇزۇك تاۋۇش

口形　　ئېغىز شەكلى	发音要领　　تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 舌端靠近上齿龈，但不贴住。 2. 气流从舌端和齿龈间泄出。 3. 声带振动。 1. تىل ئۇچىنى ئۈستۈنكى چىش تۆۋىگە يېقىنلاشتۇرۇپ، لېكىن چاپلاشتۇرمايدۇ. 2. ھاۋا تىل ئۇچى بىلەن چىش تۆۋى ئارىلىقىدىن سېرىلىپ چىقىدۇ. 3. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ز" تاۋۇشىغا ئوخشايدۇ.)

3.辅音 ئۈزۈك تاۋۇش [ch] [j]—چ ج

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 舌端抵住上齿龈后部，形成阻碍。 2. 气流从硬颚、齿龈和舌端的狭缝间泄出。 3. 双唇向前突出。 1. 声带发[ch]时不振动，发[j]时振动。 1. تىل ئالدى تۆۋەنكى چىش تۆۋىگە تاقىلىپ، توساق ھاسىل قىلىدۇ. 2. ھاۋا قاتتىق تاڭلاي، چىش تۆۋى بىلەن تىل ئالدى ئارىلىقىدىن سىرىلىپ چىقىدۇ. 3. كالپۇك ئالدىغا چىقىدۇ. 4. [ch]نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترىمەيدۇ؛ [j]نى تەلەپپۇز قىلغاندا تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇشلار ئۇيغۇر تىلىدىكى "چ"، "ج" تاۋۇشلىرىغا ئوخشايدۇ.)

تەلەپپۇز ۋە يېزىش قائىدىسى　　读音与书写规则

1. "خو"نىڭ تەلەپپۇزى　　1. خو— 的读法

在一般情况下，字母 خ 后面跟上两个元音字母 و 和 ا 时，و 就不发音，因此 خوا 读成 [kha:] 。例如：

ئادەتتە، "خ" ھەرپىنىڭ كەينىگە "و" بىلەن "ا" قوشۇلۇپ كەلگەندە "و" تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ. شۇڭا، "خوا" يېزىلسىمۇ، [kha] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

خواھ [kha:h]　　خواب [kha:b]　　خواھەر [kha:har]

خواست [kha:st]　　خواستار [kha:sta:r]

在一般情况下，字母 خ 后面跟上元音字母 و 和 ى 时，و 就不发音，因此 خويش 读成 [kheesh]， خويشتن 读成 [kheeshtan] 。

ئادەتتە، "خ" ھەرپىنىڭ كەينىگە "و" بىلەن "ى" قوشۇلۇپ كەلگەندە "و" ھەرپى تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ. شۇڭا، "خويش" يېزىلسىمۇ [kheesh] ئوقۇلىدۇ؛ "خويشتن" يېزىلسىمۇ [kheeshtan] ئوقۇلىدۇ.

2. 元音字母 و 在词首书写时应加上字母 "ا"，写成 او 。例如：

اوستاد　　[oosta:d]

元音字母 و 在词中和词尾书写形式不变。

元音字母 و 只同前面的字母连写，不与后面的字母连写。例如：

مو [moo]（头发），　　شور [shoor]，　　گوشت [goosht]

2. سوزۇق تاۋۇش ھەرپى "و" سۆز بېشىدا كەلگەندە "او" شەكلىدە يېزىلىدۇ؛ ئۇنىڭ سۆز ئوتتۇرىسى ۋە سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى ئۆزگەرمەيدۇ، ئۇ پەقەت ئالدىدىكى ھەرپ بىلەنلا قوشۇلۇپ يېزىلىدۇ، ئۇنىڭ كەينىگە ھەرپ ئۇلانمايدۇ، مەسىلەن：

اوستاد [oosta:d]، مو [moo]（چاچ）، شور [shoor]، گوشت [goosht].

3. 辅音字母 ذ 和 ز 只与前面的字母相连写，不可与后面的字母连写。例如：

3. "ذ"، "ز" ھەرپلىرىمۇ پەقەت ئالدىدىكى ھەرپ بىلەنلا قوشۇلۇپ يېزىلىدۇ، ئۇلارنىڭ كەينىگە ھەرپ ئۇلانمايدۇ. مەسىلەن：

لذيذ　　ميز　　روزنامه　　زرد

4. 表示辅音音素 [z] 的字母有四个：ظ ض ذ ز

4. "ز، ذ، ض، ظ" ھەرپلىرىنىڭ ھەربىرى بەلگىلىك ئورۇندا قوللىنىلسىمۇ، لېكىن ھەممىسىلا [z] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن：

5. 表示两个辅音字母重叠在一起的符号 "ّ" 叫叠音符号，在读音时应适当延长重叠的辅音。例如：

5. ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپىنىڭ تەكرار ئوقۇلۇشىنى بىلدۈرىدىغان بەلگە ّ "تەشدىد" دېيىلىدۇ، تەلەپپۇزدا تەكرارلانغان ئۇزۇك تاۋۇش مۇۋاپىق ئۇزارتىلىدۇ. مەسىلەن：

اول　　[avval] 第一（بىرىنچى）

ملت　　[mellat] 民族（مىللەت）

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى

字母　ھەرپ	词首　سۆز بېشى	词中　سۆز ئوتتۇرىسى	词尾　سۆز ئاخىرى
و	او	و	و
ذ	ذ	ذ	ذ
ز	ز	ز	ز
ض	ض	ض	ض
ظ	ظ	ظ	ظ
ج	ج	ج	ج
چ	چ	چ	چ

元音字母 o 书写形式

سوزۇق تاۋۇش ھەرپى "و"نىڭ يېزىقتىكى شەكىللىرى

词尾 سۆز ئاخىرى		词中 سۆز ئوتتۇرىسى		词首 سۆز بېشى	
[khoo]	خو	[khoob]	خوب	[oo]	او
[too]	تو	[toot]	توت	[oot]	اوت
[boo]	بو	[bood]	بود	[oor]	اور
[soo]	سو	[soop]	سوب	[oosta:d]	اوستاد
[poo]	پو	[bool]	بول	[oola:s]	اولاس

练习 مەشىق

1.朗读下列音素，注意音素对比。

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، تاۋۇشلار سىلىشتۇرمىسىغا دىققەت قىلىڭ.

[-j]		[-ch]		[j-]		[ch-]	
[ha:j]	حاج	[heech]	هيچ	[ja:]	جا	[cha:]	چا
[ta:j]	تاج	[pooch]	پوچ	[jee]	جى	[chee]	چى
[ma:j]	ماج	[ma:ch]	ماچ	[joob]	جوب	[choob]	چوب
[za:j]	زاج	[za:ch]	زاچ	[jeen]	جين	[cheen]	چين
[da:j]	داج	[peech]	پيچ	[jeez]	جيز	[cheez]	چيز
[ka:j]	كاج	[ga:ch]	گاچ	[joon]	جون	[choon]	چون

[-z]		[-s]		[z-]		[s-]	
[meez]	ميز	[mees]	ميس	[zeem]	زيم	[seem]	سيم
[teez]	تيز	[tees]	تيس	[zeen]	زين	[seen]	سين
[neez]	نيز	[nees]	نيس	[zeeb]	زيب	[seeb]	سيب
[beez]	بيز	[bees]	بيس	[zeed]	زيد	[seed]	سيد
[peezee]	پيزى	[pees]	پيس	[zeet]	زيت	[seet]	سيت

2.抄写本课字母的词首、词中和词尾的各书写形式。

2. بۇ دەرسىتىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرىنى كۆچۈرۈپ يېزىڭ.

3.抄写本课生字和课文。

3. بۇ دەرسىتىكى يېڭى سۆزلەرنى ۋە تېكىستنى كۆچۈرۈپ يېزىڭ.

4.朗读下列音素，注意读好叠音。

4. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، تەكرارلانغان تاۋۇشلارنىڭ ئوقۇلۇشىغا دىققەت قىلىڭ.

[ـّـ]		[ـ]	
كلىيە	[kolleeye]	كلىيە	[kolye]
دبوس	[dabboos]	دبور	[daboor]
وزان	[vazza:n]	وزان	[vaza:n]
نجار	[najja:r]	نجاح	[naja:h]
ملاكى	[malla:kee]	ملاكى	[mala:kee]

5. تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

5.翻译下列词组：

(1) 绿色的手帕　(2) 他的财产　(3) 白色的浴盆
(4) 长绳子　(5) 白云　(6) 白雪
(7) 甜面包　(8) 坏苹果　(9)我们的家
(10) 蓝裤子　(11) 我的铅笔　(12) 美味的肉
(13) 黄色的杯子　(14) 他的鞋　(15) 我的母亲

(1) يېشىل قول ياغلىق　(2) ئۇنىڭ مۇلكى　(3) ئاق ۋانىنا
(4) ئۇزۇن ئارغامچا　(5) ئاق بۇلۇت　(6) ئاق قار
(7) تاتلىق نان　(8) ناچار ئالما　(9) مېنىڭ ئۆيۈم
(10) كۆك شالۋۇر　(11) مېنىڭ قېرىندىاش قەلىمىم　(12) مەززىلىك گۆش
(13) سېرىق چاشكا　(14) ئۇنىڭ شىلتى　(15) مېنىڭ ئانام

6. 翻译下列句子：

(1) 这张黄桌子是好的，而那张绿桌子是坏的。
(2) 那是咸肉。
(3) 这条裙子是短的。
(4) 这枝蓝铅笔是长的。
(5) 这是什么？——是条短裤。
(6) 我的父亲是工人，他的母亲是护士。
(7) 这是我们的家，我们的家很好，墙是白的，门是绿的，窗子是黄的。

6. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) بۇ سېرىق جوزا ساق، ئاۋۇ يېشىل جوزا بۇزۇق.
(2) ئۇ ــ تۇزلۇق كۆش.
(3) بۇ يوپكا قىسقا.
(4) بۇ كۆك قېرىندىاش ئۇزۇن.
(5) بۇ نېمە؟ بۇ بىر شالۋۇر.
(6) مېنىڭ دادام ئىشچى، ئۇنىڭ ئانىسى ھەمشىرە (سېستىرا).
(7) بۇ ــ بىزنىڭ ئۆي، ئۆيىمىز ياخشى، تاملىرى ئاق، ئىشكى يېشىل، دېرىزىسى سېرىق.

课文译文

这是什么？	这是眼睛。
那是什么？	那是床。
这是什么？	这是窗户。
那也是窗户吗？	不，那不是窗户，是门。
这是什么？	这是报纸。
那也是报纸吗？	不，那不是报纸，是笔记本。
这是什么？	这是小河。
那也是小河吗？	不，那不是小河，是道路。
这枝铅笔长吗？	那枝铅笔不长，很短。
这件黄衬衫好吗？	不，那件黄衬衫不好。
这鱼是甜的，还是咸的？	这鱼是甜的。
那肉也是甜的吗？	那肉不是甜的，可是很好吃。
他父亲是工人吗？	是的，他父亲是工人。
他母亲也是工人吗？	不，他母亲不是工人，是护士。

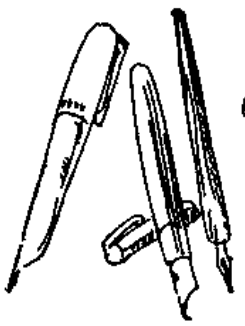
تېكست تەرجىمىسى

بۇ نېمە	بۇ كۆز.
ئۇ نېمە؟	ئۇ كارىۋات.
بۇ نېمە؟	بۇ دېرىزە.
ئۇمۇ دېرىزىمۇ؟	ياق، ئۇ دېرىزە ئەمەس، ئىشىك.
بۇ نېمە؟	بۇ گېزىت.
ئاۋۇمۇ گېزىتمۇ؟	ياق، ئۇ گېزىت ئەمەس، دەپتەر.
بۇ نېمە؟	بۇ ئېرىق.
ئاۋۇمۇ ئېرىقمۇ؟	ياق، ئۇ ئېرىق ئەمەس، يول.
بۇ قېرىنداش ئۇزۇنمۇ؟	ئۇ قېرىنداش ئۇزۇن ئەمەس، قىسقا.
بۇ سېرىق كۆڭلەك ياخشىمۇ؟	ياق، ئۇ سېرىق كۆڭلەك ياخشى ئەمەس.
بۇ بېلىق تاتلىقمۇ، تۇزلۇقمۇ؟	بۇ بېلىق تاتلىق.
ئاۋۇ گۆشمۇ تاتلىقمۇ؟	ئۇ گۆش تاتلىق ئەمەس، لېكىن مەززىلىك.
ئۇنىڭ ئاتىسى ئىشچىمۇ؟	ھەئە، ئۇنىڭ ئاتىسى ئىشچى.
ئۇنىڭ ئانىسىمۇ ئىشچىمۇ؟	ياق، ئۇنىڭ ئانىسى ئىشچى ئەمەس، ھەمشىرە.

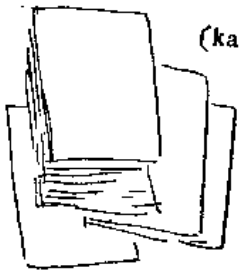
درس ششم 第六课 ئالتىنچى دەرس

语音	元音 [o]
	辅音 [gh]
字母	ق غ
读音规则	[i] 的读音规则
	耶扎菲的读音规则 (一)
语法	名词复数 (一)

فونېتىكا	سوزۇق تاۋۇش [o]	
	ئۈزۈك تاۋۇش [gh]	
ھەرپ	ق غ	
تەلەپپۇز قائىدىسى:	[i] نىڭ تەلەپپۇزى	
	ئىزافەتنىڭ ئوقۇلۇشى (1)	
گرامماتىكا	ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى (1)	

(ghalam) قلم
钢笔
قەلەم، گاچىبى

(ka:ghaz) كاغذ
纸
قەغەز

(chera:gh) چراغ
灯 چىراغ

(keta:b) كتاب
书 كىتاب

(gha:shogh) قاشق

匙

قوشۇق

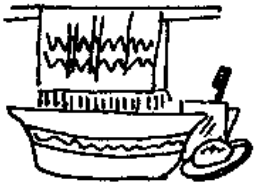
(boshgha:b) بشقاب

盘子 تەخسە

(docherkhe) دوچرخه

ۋېلىسىپىت 自行车

(asht) طشت

脸盆

داس

(otomobeel) اتومبیل

ئاپتوموبىل 小汽车

(cha:(y)) چا(ی)

茶 چاي

(kola:h) کلاه

帽子

باش كىيىم

سیاه	[siya:h]	(形)	黑色的	(س) قارا
کوچك	[koochek]	(形)	小的	(س) كىچىك
بزرگ	[bozorg]	(形)	大的	(س) چوڭ
کلفت	[koloft]	(形)	厚的	(س) قېلىن
نازك	[na:zok]	(形)	薄的	(س) نېپىز
شما	[shoma:]	(代)	您，你们	(ئا) سىز، سىلەر
چکاره	[cheka:re]	(代)	干什么的	(ئا) نېمە قىلىدىغان
خداحافظ	[khoda:ha:fez]	(动)	再见	(پ) خەير، خۇداغا ئامانەت.
پرویز	[parveez]		(人名)	
بهروز	[behrooz]		(人名)	

课文 تېكست

این چیست؟ — این چراغ است.

آن چیست؟ — آن بشقاب است.

این چیست؟ این قاشق است.
آن چیست؟ آن قلم است.
کتاب من کلفت است. کتاب شما نازك است.
شلوار من کلفت است. دامن شما نازك است.
این چای سبز خوب است، اما آن چای سیاه خوب نیست.
این کلاه زرد بزرگ است، اما آن کلاه سیاه کوچك است.
کتاب او کلفت است، اما کاغذ کتاب او نازك است.
این دوچرخه‌ها آبی است. آن اتومبیل‌ها سیاه است.
کاغذ این کتابها خوب است. کاغذ آن دفترها خوب نیست.
پدر شما چکاره است؟ پدر من کارگر است.
مادر شما هم کارگر است؟ نه، مادر من کارگر نیست، پرستاراست.

سۆزلىشىش 会话

— پرویز سلام.
— سلام بهروز.
— خداحافظ پرویز.
— خداحافظ بهروز.

گراماتىكا 语法

名词复数 (一)

在波斯语中，可数名词都有单数和复数两种形式，可数名词又分为无生命和有生命两类，其复数形式变化规律如下：

(1) 无生命的名词通常在单数形式后面加上词尾 ها [ha:] 构成。可以连写，也可以不连写。例如：

ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى (1)

پارس تىلىدا ساناشقا بولىدىغان شەيئى ئىسىملىرىنىڭ ھەممىسى بىرلىك ۋە كۆپلۈكتىن ئىبارەت ئىككى خىل شەكىلگە ئىگە. ساناشقا بولىدىغان شەيئىي ئىسىملىرى يەنە جانلىقلار ئىسمى ۋە جانسىزلار ئىسمى دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. ئۇلارنىڭ كۆپلۈك شەكلىگە ئۆزگىرىش قائىدىسى تۆۋەندىكىچە:

(1) جانسىزلار ئىسمىنىڭ بىرلىك شەكلىگە "ها" [ha:] قوشۇمچىسى قوشۇلسا، ئۇنىڭ كۆپلۈك شەكلى ياسىلىدۇ. قوشۇمچىنى قوشۇپ يازسىمۇ، ئايرىپ يازسىمۇ بولىۋېرىدۇ. مەسىلەن:

كتاب — كتابها كتابها [keta:bha:]، مداد — مدادها [meda:dha:]

无生命复数名词作主语时，动词一般用单数。例如：

جانسىزلار ئىسمى ئىگە بولۇپ كەلگەندە، پېئىل ئۇمۇمەن بىرلىك شەكلىدە كېلىدۇ. مەسىلەن:

این کتابها خوب است.

آن کاغذها نازك است.

(2) 有生命的名词通常在词尾آن [a:n]构成。一般连写。

(2) جانلىقلار ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى ياساشتا، ئۇنىڭ بىرلىك شەكلىگە ئادەتتە "آن" قوشۇمچىسى قوشۇلىدۇ. بۇ قوشۇمچە ئومۇمەن قوشۇپ يېزىلىدۇ. مەسىلەن:

دهقان 农民 (دېهقان) — دهقانان [dehga:na:n]

پزشك 医生 (دوختۇر) — پزشکان [pezeshka:n]

但也有一些有生命的名词的复数形式是加 ها 构成的。例如:

لېكىن بەزى جانلىقلار ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى ياساشتا، ئۇنىڭ بىرلىك شەكلىگە "ها" قوشۇمچىسى قوشىدىغان ئەھۋاللىرىمۇ بار. مەسىلەن:

ماهی — ماهی ها [ma:heeha:]

همکلاس 同学 (ساۋاقداش) — همکلاسها [hamkela:sha:]

或 همکلاسان [hamkela:sa:n]

有生命的复数名词作主语时，动词用复数。这一点将在以后的课文中说明。

جانلىقلار ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى ئىگە بولۇپ كەلگەندە پېئىلنىڭ كۆپلۈك شەكلى قوللىنىلىدۇ. بۇ ھەقتە كېيىنكى دەرسلەردە توختىلىمىز.

(3) 指示代词 این和 آن 的复数式如下:

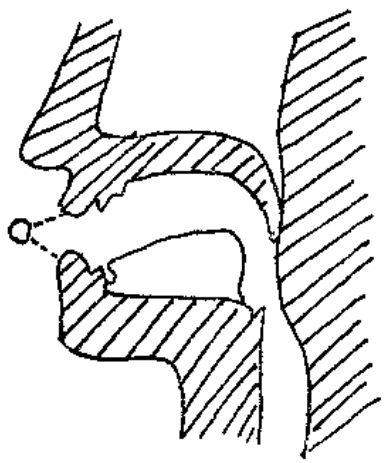
(3) كۆرسىتىش ئالماش "این" بىلەن "آن"نىڭ كۆپلۈك شەكلى مۇنداق:

این — اینها [eenha:] 这些 بۇلار

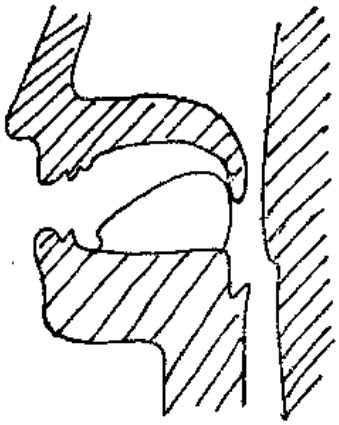
آن — آنها [a:nha:] 那些 ئۇلار، ئاۋۇلار

语音 فونېتىكا

1.短元音 قىسقا سوزۇق تاۋۇش [o]

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 口收圆。 2. 舌尖离开下齿，舌后部抬高。 3. 唇稍向前突出。 1. ئېغىز تۆۋرۈك ھالەتكە كېلىدۇ. 2. تىلنىڭ ئۇچى تۆۋەنكى چىشتىن ئاجراپ، تىلنىڭ كەينى قىسمى كۆتۈرۈلىدۇ. 3. كالپۇك سەل ئالدىغا چىقىدۇ. (بۇ ئاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئو" تاۋۇشىنىڭ قىسقا ئېيتىلىشىغا ئوخشايدۇ.)

2. 辅音 ئۈزۈك تاۋۇش [gh] — ق غ

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 舌身后缩，舌后部紧抵小舌，形成阻碍，然后突然离开。 2. 唇稍张开。 3. 气流冲开舌后部与小舌形成的阻碍，从口腔泄出。 4. 声带振动。 1. تىل كەينىگە قورۇلىدۇ، تىلنىڭ كەينى قىسمى كىچىك تىلغا تاقىلىپ توساق ھاسىل قىلىدۇ، كېيىن توساق بىردىنلا ئېچىلىدۇ. 2. كالپۇك سەل ئېچىلىدۇ. 3. ھاۋا تىل كەينى بىلەن كىچىك تىل ھاسىل قىلغان توساقنى بۆسۈپ، ئېغىز بوشلۇقىدىن سىرىلىپ چىقىدۇ. 4. تاۋۇش پەردىسى تىترەيدۇ. (بۇ تاۋۇش ئۇيغۇر تىلىدىكى "غ" تاۋۇشىغا ئوخشايدۇ.)

读音与书写规则 تەلەپپۇز ۋە يېزىش قائىدىسى

1. سوزۇق تاۋۇش[o]نىڭ ئوقۇلۇشى ۋە يېزىلىشى 1. 元音 [o] 的读音与书写规则

(1) 元音 [o] 在词首与短元音 [a] 和 [e] 一样，用 [hamzė] 来表示，有时为发音方便，可加上符号 "أ" 例如：

(1) سوزۇق تاۋۇش[o] سۆز بېشىدا كەلگەندە، خۇددى قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a] ۋە [e] گە ئوخشاشلا "ا" بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، زۆرۈر تېپىلسا، ئۇنىڭ ئۈستىگە پەش بەلگىسى قويۇپ "أ" شەكلىدە يېزىش مۇمكىن. مەسىلەن:

افتاد	[ofta:d]	落下	(چۈشمەك)
استاد	[osta:d]	教授	(پروفېسسور)
امید	[omeed]	希望	(ئۈمىد)
اتو	[otoo]	熨斗	(دەزمال)

(2) 元音 [o] 在词中有时用字母 و 来表示；有时无字母表示，可用符号，标在同它拼读的辅音上面。

(2) سوزۇق تاۋۇش[o] سۆز ئوتتۇرىسىدا بەزەن "و" ھەرپى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، بەزەن ئايرىم ھەرپ بىلەن ئىپادىلەنمەيدۇ، زۆرۈر بولسا، ئۇ قوشۇلىدىغان ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپى

ئۇستىگە پەش قويۇش مۇمكىن. مەسىلەن:

—用字母 و 表示：

— "و" ھەرپى بىلەن ئىپادىلەنگىنى:

خود	[khod]	自己的	(ئۆزىنىڭ)
خوش	[khosh]	愉快的	(خۇشال)
آخور	[a:khor]	马厩	(ئات ئېغىلى)
اتوماتيك	[otoma:teek]	自动的	(ئاپتوماتىك)

—无字母表示：

— ئايرىم ھەرپ بىلەن ئىپادىلەنمىگىنى:

بشقاب	[boshgha:b]	盘子	(تەخسە)
اتومبيل	[otomobeel]	小汽车	(ئاپتوموبىل)
كلفت	[koloft]	厚的	(قېلىن)
بزرگ	[bozorg]	大的	(چوڭ)

(3) 元音 [o] 在词尾用字母 و 来表示。例如：

(3) سوزۇق تاۋۇش [o] سۆز ئاخىردا "و" ھەرپى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

دو	[do]	二	(ئىككى)
تو	[to]	你	(سەن)
پيانو	[piya:no]	钢琴	(پىئانىنو)
مترو	[metro]	地下铁道	(مېترو)

2. 音素 [i] 的语音作用

2. [i] تاۋۇشنىڭ فونېتىكىلىق رولى

音素 [i] 是元音 [ee] 的短音。由于元音 [ee] 在发长音困难的情况下，改发短音，即发 [ee] 的短促音，这个短促音用音标 [i] 来表示。

在多数情况下长元音 [ee] 在一个单词内同长元音 [a:] 或音同短元音 [a]、[e] 连续时，长元音 [ee] 发短促音 [i]，同时加上辅音 [y] 与后面的元音 [a] 或 [e] 拼读。

[i] تاۋۇشى سوزۇق تاۋۇش [ee]نىڭ قىسقا تۈرى ھېسابلىنىدۇ. سوزۇق تاۋۇش[ee]نى تۇزۇن تەلەپپۇز قىلىش قېيىن بولغان ئەھۋالدا، ئۇنىڭ مۇشۇ قىسقا تۈرى قوللىنىلىدۇ.

ئومۇمەن، تۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] بىر سۆزنىڭ ئىچىدە تۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [a:] ياكى قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a]، [e]لار بىلەن قوشۇلۇپ كەلگەندە، تۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee]نىڭ قىسقا تۈرى بولغان مۇشۇ [i] قوللىنىلىدۇ ھەم كەينىدىكى سوزۇق تاۋۇش [a] ياكى [e]نىڭ ئالدىغا تۇزۇك تاۋۇش [y] قوشۇپ تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

长元音 [ee] 与 [a:] [a] [e] 拼读时变化公式如下：

长元音 [ee] 变为 [i]+[y]。例如：

ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee]نىڭ [a:]، [a]، [e]لار بىلەن قوشۇلغاندىكى ئۆزگىرىش فورمۇلىسى مۇنداق:

ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] ← ئۆزگىرىدۇ [i]+[y] غا. مەسىلەن:

ميان	[miya:n]	在中间	(ئوتتۇرىسىدا)
سياه	[siya:h]	黑色的	(قارا)
جديت	[jeddiyat]	认真	(ئەستايىدىللىق)
ثانيه	[sa:niye]	秒	(سېكۇنت)
مليت	[melliyat]	民族	(مىللەت)
تكيه	[tekiye]	依靠	(يۆلەك)

3. 辅音 [gh] 是一音多形的音素，字母 غ ق 都发 [gh]。

3. "ق" ھەرپى بىلەن "غ" ھەرپىنىڭ ھەربىرى بەلگىلىك ئورۇندا قوللىنىلسىمۇ، لېكىن بىردەكلا [gh] تەلەپپۇز قىلىنىدۇ.

4. 耶扎菲的读音规则 (一)

4. ئىزافەتنى ئوقۇش قائىدىسى (1)

(1) 被修饰语以辅音结尾时一般发短元音 [e]。例如:

(1) ئېنىقلانغۇچى ئۇزۇك تاۋۇش بىلەن ئاخىرلاشسا، ئومۇمەن [e] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

لباس آبی	[leba:s-e-a:bee]	蓝色的衣服	(كۆك كىيىم)
ميز من	[meez-e-man]	我的桌子	(مېنىڭ جوزام)

(2) 被修饰语以元音结尾时有下列几种读音和书写规则:

(2) ئېنىقلانغۇچى سوزۇق تاۋۇش بىلەن ئاخىرلاشسا، تۆۋەندىكىچە ئوقۇلىدۇ ۋە يېزىلىدۇ:

① 被修饰语以长元音 [a:] 结尾时要加字母 ى，读成 [ye]。例如:

① ئېنىقلانغۇچى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [a:] بىلەن ئاخىرلاشسا، بىر"ى" ھەرپىي قوشۇلۇپ [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

چای سبز	[cha:ye-sabz]	绿茶	(كۆك چاي)
هوای خوب	[hava:ye-khoob]	好天气	(ياخشى ھاۋا)

② 被修饰语以长元音 [ee] 结尾时不加任何字母，但要读作 [ye]。例如:

② ئېنىقلانغۇچى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] بىلەن ئاخىرلاشسا، ھېچقانداق ھەرپ قوشۇلمايدۇ، لېكىن [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

بينی او	[beeneeye-oo]	他的鼻子	(ئۇنىڭ بۇرنى)
ماهی لذيذ	[ma:heeye-lazeez]	美味的鱼	(مەززىلىك بېلىق)

③ 被修饰语以长元音 [oo] 结尾时要加字母 ى，读成 [ye]。例如:

③ ئېنىقلانغۇچى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [oo]بىلەن ئاخىرلاشسا، بىر "ى" ھەرپى قوشۇلۇپ [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

جوی کوچك	[jooye-koochek]	小溪	(كىچىك ئېرىق)
موی او	[mooye-oo]	他的头发	(ئۇنىڭ چېچى)

④ 被修饰语以短元音"ە" [e] 结尾时，加符号"ٔ"，读作 [ye]。例如：

④ ئېنىقلانغۇچى قىسقا سوزۇق تاۋۇش "ە" [e] بىلەن ئاخىرلاشسا، "ٔ" بەلگىسى قويۇلۇپ [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

پنجرهٔ آبی [panjere-ye-a:bee] 蓝色的窗子 (كۆك دېرىزە)

روزنامهٔ امروز [roozna:me-ye-emrooz] 今天的报纸 (بۈگۈنكى گېزىت)

但被修饰语以辅音"ە"结尾时，不加任何字母，只发 [e]。例如：

لېكىن، ئېنىقلانغۇچى ئۇزۇك تاۋۇش "ە" بىلەن ئاخىرلاشسا، ھېچقانداق ھەرپ قوشۇلماستىن، [e] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

راه دراز [ra:h-e-dera:z] 漫长的路 (ئۇزۇن يول)

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرستىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى

字母 ھەرپ	词首 سۆز بېشىدا	词中 سۆز ئوتتۇرىسىدا	词尾 سۆز ئاخىرىدا
	ا	و	و
ق	ۋ	ۋ	ق
غ	غ	غ	غ ـغ

元音字母 [o] 书写形式

سوزۇق تاۋۇش [o]نىڭ يېزىقتىكى شەكلى

سۆز بېشىدا 词首	سۆز ئوتتۇرىسىدا 词中	سۆز ئاخىرىدا 词尾
اتو [otoo]	ترب [torob]	تو [to]
اردو [ordoo]	خوردن [khordan]	راديو [ra:dio]
اشتر [oshtor]	شتر [shotor]	پيانو [piya:no]
افر [ofr]	فروش [foroosh]	فوتو [foto]
امر [omr]	مروز [moroor]	مترو [metro]
اپرا [opera:]	پرپر [porpar]	پترو [petro]

练 习 مەشق

1. 朗读下列音素，注意元音 [oo] 和 [o] 的区别。

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، [oo] بىلەن [o]نىڭ پەرقىگە دىققەت قىلىڭ.

[oo]		[o]	
تور	[toor]	تو	[to]
گول	[gool]	گل	[gol]
پول	[pool]	پل	[pol]
مورد	[moord]	مرد	[mord]
جوراب	[joora:b]	جرب	[jorb]
كوج	[kooj]	كجا	[koja:]

2. 朗读下列音素，发好 [gh] 音。

2. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ.

[gh-]		[gh-]	
غال	[gha:l]	قال	[gha:l]
غم	[gham]	قلب	[ghalb]
غرب	[gharb]	قرب	[gharb]
غريب	[ghareeb]	قريب	[ghareeb]
غالب	[gha:leb]	قالب	[gha:lb]
غوره	[ghoore]	قواره	[ghava:re]
غنچه	[ghonche]	قوه	[ghovve]

[gh]		[gh]	
جيغ	[jeegh]	اطاق	[ota:gh]
تيغ	[teegh]	اجاق	[oja:gh]
باغ	[ba:gh]	باتلاق	[batla:gh]
ريغ	[reegh]	رفيق	[rafeegh]
زيغ	[zeegh]	حقوق	[hoghoogh]
مغ	[magh]	فرق	[fargh]
فرغ	[fargh]	خلق	[khalgh]

3. 朗读下列音素，对比 [i] 和 [ee] 音素。

3. تۆۆەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، [i] بىلەن [ee] نى سېلىشتۇرۇڭ.

[i]		[ee]	
[ziya:d]	زياد	[zeeba:]	زيبا
[piya:z]	پياز	[peesh]	پيش
[siya:h]	سياه	[seer]	سير
[shiya:r]	شيار	[sheeb]	شيب
[niya:z]	نياز	[neez]	نيز

4. 抄写本课字母词首、词中和词尾各书写形式。

4. بۇ دەرسىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرىنى كۆچۈرۈپ يېزىڭ.

5. 抄写本课单词。

5. بۇ دەرسىكى يېڭى سۆزلەرنى كۆچۈرۈڭ.

6. 写出下列名词的复数形式。

6. تۆۆەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى يېزىڭ.

كاغذ　چرا　پنجره　ماهی　پرستار　راه　صندلی

7. 翻译下列词组：

(1) 桌子的腿　(2) 我的牙齿　(3) 我们的手　(4) 大鼻子
(5) 报纸的纸张　(6) 您的名字　(7) 我的母亲　(8) 我们的路
(9) 汽车的门窗　(10) 他的床　(11) 黑色的自行车　(12) 红茶

7. تۆۆەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) جوزىنىڭ پۇتى　(2) مېنىڭ چىشىم　(3) بىزنىڭ قولىمىز
(4) چوڭ بۇرۇن　(5) گېزىتنىڭ قەغىزى　(6) سىزنىڭ ئىسمىڭىز
(7) مېنىڭ ئانام　(8) بىزنىڭ يولىمىز　(9) ئاپتوموبىلنىڭ دېرىزىسى
(10) ئۇنىڭ كارىۋىتى　(11) قارا ۋېلىسىپت　(12) پەملىچاي

8. 翻译下列句子：

(1) 那是盘子还是匙？—那是匙。
(2) 这条鱼好吃吗？—不，这条鱼很咸，不好吃。
(3) 这是扇大窗子，不是门。
(4) 这顶蓝帽子很小。
(5) 这本书很好，但是纸张不好。
(6) 这是您的杯子，那是您的脸盆。
(7) 您的母亲是干什么的？—她是工人。

8. تۆۆەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) ئۇ تەخسىمۇ، قوشۇقمۇ؟ — ئۇ قوشۇق.
(2) بۇ بېلىق مەززىلىكمۇ؟ — بۇ بېلىق بەك تۇزلۇق ئىكەن، مەززىلىك ئەمەس.

(3) بۇ ئىشىك ئەمەس، چوڭ دېرىزە.
(4) بۇ كۆك شەپكە بەك كىچىك ئىكەن.
(5) بۇ كىتاب ياخشى، بىراق، قەغىزى ياخشى ئەمەس.
(6) بۇ سىزنىڭ چاشكىڭىز، ئۇ سىزنىڭ دېسكىڭىز.
(7) ئانىڭىز نېمە ئىش قىلىدۇ؟ — ئۇ ئىشچى.

课文译文

这是什么？　　这是灯。
那是什么？　　那是盘子。
这是什么？　　这是勺子。
那是什么？　　那是钢笔。
我的书厚，你的书薄。
我的裤子厚，你的裙子薄。
这种绿茶好，但是那种红茶不好。
这顶黄帽子大，可是那顶黑帽子小。
他的书厚，可是他的书的纸薄。
这些自行车是兰色的，那些汽车是黑色的。
这些书的纸好，那些练习本的纸不好。
你父亲是做什么的？我父亲是工人。
你母亲也是工人吗？不，我母亲不是工人，是护士。
—帕尔维兹，你好！
—你好，贝赫鲁兹！
—再见，帕尔维兹！
—再见，贝赫鲁兹。

تېكست تەرجىمىسى

بۇ نېمە؟　　بۇ چىراغ.
ئۇ نېمە؟　　ئۇ سېۋەت.
بۇ نېمە؟　　بۇ قوشۇق.
ئاۋۇ نېمە؟　　ئۇ قەلەم.
مېنىڭ كىتابىم قېلىن، سىزنىڭ كىتابىڭىز نېپىز.
مېنىڭ شالۋۇرۇم قېلىن، سىزنىڭ يوپكىڭىز نېپىز.
بۇ كۆك چاي ياخشى ئىكەن، بىراق ئاۋۇ پەسلچاي ياخشى ئەمەس ئىكەن.
بۇ سېرىق شەپكە چوڭ ئىكەن، ئەمما ئاۋۇ قارا شەپكە كىچىك ئىكەن.
ئۇنىڭ كىتابى قېلىن، ئەمما ئۇنىڭ كىتابىنىڭ قەغىزى نېپىز.
بۇ ۋېلىسىپىتلەر كۆك، ئاۋۇ ماشىنىلار قارا.
بۇ كىتابلارنىڭ قەغىزى ياخشى، ئاۋۇ دەپتەرلەرنىڭ قەغىزى ياخشى ئەمەس.

ئاتىڭىز نېمە ئىش قىلىدۇ؟ ئاتام ئىشچى.

ئانىڭىزمۇ ئىشچىمۇ؟ ياق، ئانام ئىشچى **ئەمەس، ھەمشىرە.**

ــ پەرۋىز، ياخشىمۇسىز.

ــ ياخشىمۇسىز، **بەھرۇز.**

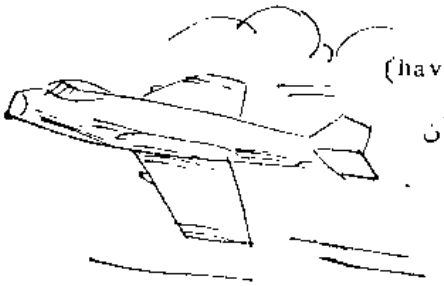
ــ خەير، پەرۋىز.

ــ خەير، **بەھرۇز.**

درس هفتم 第七课 يەتتىنچى دەرس

语音	元音 [ow] [ey]
字母	ى و
读音规则	字母 و 和 ى 读音规则小结 字母 ع 读音规则 耶扎菲读音规则（二）
语法	人称代词和人称代词所属关系的表现形式

فونېتىكا	سوزۇق تاۋۇش [ow] [ey]
ھەرپ	و ى
تەلەپپۇز قائىدىسى:	"و" بىلەن "ى" نىڭ ئوقۇلۇشىدىن خۇلاسە "ع" ھەرپىنىڭ ئوقۇلۇشى ئىزافەتنىڭ ئوقۇلۇشى (2)
گرامماتىكا	شەخس ئالماشلىرى ۋە شەخس ئالماشلىرىغا بولغان تەۋەلىك مۇناسىۋىتىنىڭ ئىپادىلىنىشى

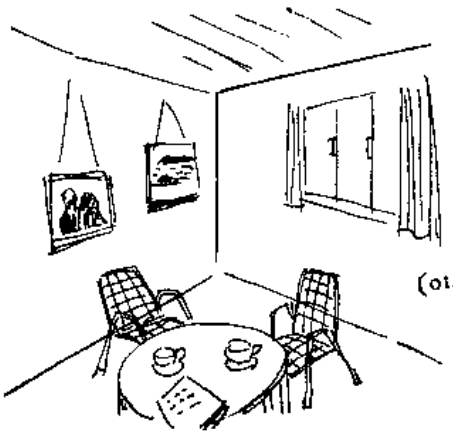
(hava:peyma:) هواپيما

ئايروپىلان 飞机

(sa:-at) ساەت

سائەت 钟

(ota:gh) اتاق

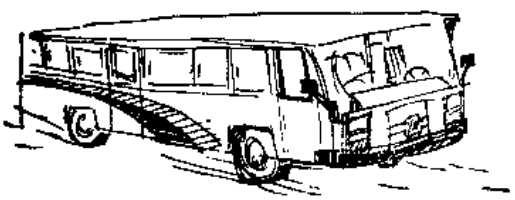
房间

ئۆي، بۆلمە

(otoboos) اتوبوس

公共汽车

ئاپتو بۇس

تېكست　　课文

این چیست؟　　— این ساعت است.

این ساعت چطور است؟　　— این ساعت خیلی خوب است.

کلمات جایگزین

اتومبیل　　دوچرخه　　اتوبوس　　هواپیما

این آب‌جو است یا آب معدنی؟　　— این آب‌جو است.

این آب‌جو چطور است؟　　— این آب‌جو عالی است.

اطاق تو چطور است؟　　— اطاق من روشن و تمیزاست.

اطاق آنها چطور است؟　　— اطاق آنها تاریك و کثیف است.

سۆزلىشىش　　会话

— پرویز، صبح بخیر.

— صبح بخیر، بهروز.

— پرویز، شب بخیر.

— شب بخیر، بهروز.

چطور	(代) [chetowr]	怎么样 (ئا) قانداق
خیلی	(副) [kheylee]	很，非常 (ر) ناهایىتى، ئىنتايىن
جو	(名) [jow]	大麦 (ئى) ئارپا
آب جو	(名) [a:bjow]	啤酒 (ئى) پىۋا
معدنی	(形) [ma'danee]	矿物的 (س) مىنېرال
عالی	(形) [a:lee]	极好的 (س) ئالىي
تو	(代) [to]	你 (ئا) سەن
روشن	(形) [rowshan]	明亮的 (س) يورۇق، روشەن
تمیز	(形) [tameez]	清洁的 (س) پاكىز، تازا
آنها	(代) [a:nha:]	他们 (ئا) ئۇلار
تاریك	(形) [ta:reek]	黑暗的 (س) قاراڭغۇ
کثیف	(形) [kaseef]	脏肮的 (س) پاسكىنا،
صبح بخیر	[sobh-bekheyr]	早安 خەيرلىك سەھەر
شب بخیر	[shab-bekheyr]	晚安 خەيرلىك كەچ

语法　　گراماتیکا

人称代词和人称代词所属关系的表现形式

ھەخس ئالماشلىرى ۋە شەخس ئالماشلىرىغا بولغان تەۋەلىك مۇناسىۋىتىنىڭ ئىپادىلىنىش ھەكلى

1. 波斯语中人称代词共有六个，单数三个，复数三个。

1. پارس تىلىدا جەمئىي ئالتە شەخس ئالمىشى بار. ئۇنىڭ ئۇچى بىرلىك، ئۇچسى كۆپلۈك.

单数是：　我（第一人称单数）　　من

(I شەخس بىرلىك شەخس ئالمىشى ــ مەن)

你（第二人称单数）　　تو

(II شەخس بىرلىك شەخس ئالمىشى ــ سەن)

他（第三人称单数）　　او

(III شەخس بىرلىك شەخس ئالمىشى ــ ئۇ)

复数是：　我们（第一人称复数）　　ما

(I شەخس كۆپلۈك شەخس ئالمىشى ــ بىز)

你们（第二人称复数）　　شما

(II شەخس كۆپلۈك شەخس ئالمىشى ــ سىلەر)

他们（第三人称复数）　　آنها (ايشان)

(III شەخس كۆپلۈك شەخس ئالمىشى ــ ئۇلار)

2. 第二人称单数一般用于比较熟悉的平辈人之间。

第二人称复数 شما 用于多数即你们。当向对方表示尊敬，或下对上称呼时，也用第二人称复数 شما，即您。

2. شەخس بىرلىك شەخس ئالمىشى ئاساسەن بىرقەدەر تونۇش بولغان تەڭتۇشلەر ئارىسىدا قوللىنىلىدۇ.

II شەخس كۆپلۈك شەخس ئالمىشى (شما) "سىلەر" دېگەن مەنىدە قوللىنىلغاندىن تاشقىرى، "سىلى"، "سىز" دېگەن مەنىلەرنىمۇ بىلدۈرۈپ، II شەخس بىرلىك شەخس ئالمىشىنىڭ ھۆرمەت تۈرى، سىپايە تۈرى سۈپىتىدە قوللىنىلىدۇ.

3. 人称代词所属关系的表现形式

3. شەخس ئالماشلىرىغا بولغان تەۋەلىك مۇناسىۋىتىنىڭ ئىپادىلىنىش شەكىللىرى

在波斯中表示"你的书"，"我的钢笔"，"他们的房间"等所属关系时，是将人称代词放在名词后面。并在名词词尾加耶扎菲。例如：

پارسچە "سېنىڭ كىتابىڭ"، "مېنىڭ گاڭبىيىم"، "ئۇلارنىڭ بۆلمىسى" دېگەندەك تەۋەلىك مۇناسىۋىتى بىلدۈرۈلگەندە شەخس ئالمىشى ئىسىمنىڭ كەينىگە قويۇلىدۇ ھەم ئىسىمنىڭ ئاخىرىغا ئىزافەت قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

كتاب شما [keta:b-e-shoma:]　　(سىزنىڭ كىتابىڭىز) 你的书

قلم من [ghalam-e-man] 我的钢笔 (مېنىڭ گاڭبىيىم)

اطاق آنها [otagh-e-a:nha:] 他们的房间 (ئۇلارنىڭ بۆلمىسى)

被人称代词所修饰的名词词尾加耶扎菲的规则如下：

以字母 آ 或 و 结尾的名词要先加 ى 读 [ye]。例如：

شەخس ئالماشلىرى لەرىپىدىن ئېنىقلانغان ئىسىملارغا ئىزاھەت قوشۇش قائىدىسى تۆۋەندىكىچە：

"آ" ياكى "و" بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا "ى" ھەرپى قوشۇلۇپ، [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن：

پای من [pa:ye-man]——我的脚 (مېنىڭ پۇتۇم)

单数 بىرلىك	پای من	پای تو	پای او
复数 كۆپلۈك	پای ما	پای شما	پای آنها

موی من [mooye-man]——我的头发 (مېنىڭ چېچىم)

单数 بىرلىك	موی من	موی تو	موی او
复数 كۆپلۈك	موی ما	موی شما	موی آنها

以字母 ى 结尾的名词，不加 ى，但词尾的 ى 应读作 [ye]。例如：

"ى" ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا "ى" قوشۇلمايدۇ، بىراق ئىسمنىڭ ئاخىرىدىكى "ى" ھەرپى [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن：

بینی من [beeneeye-man]——我的鼻子 (مېنىڭ بۇرنۇم)

单数 بىرلىك	بینی من	بینی تو	بینی او
复数 كۆپلۈك	بینی ما	بینی شما	بینی آنها

以元音字母"ە" [e]结尾的名词，要先加 "ۀ" 或 "ای"，读[ye]，然后接人称代词。例如：

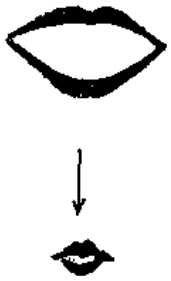
سوزۇق تاۋۇش ھەرپىي "ە" [e] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا "ۀ" ياكى "ای" قوشۇلۇپ [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن：

خانوادهٔ من —— 家的我(مېنىڭ ئائىلەم) [kha:neva:de-ye-man]

单数 بىرلىك	خانوادهٔ من	خانوادهٔ تو	خانوادهٔ او
复数 كۆپلۈك	خانوادهٔ ما	خانوادهٔ شما	خانوادهٔ آنها

语音　　فونېتىكا

1. 双元音 قوش سوزۇق تاۋۇش [ow]——و

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 口稍张开，收圆，先发[o]音，然后逐渐收拢到接近闭合。 2. 双唇先分开，然后收拢。 3. [ow]是双元音，先发[o]音，然后向[oo]音滑动。 1. ئېغىز سەل ئېچىلىپ تۇرۇلۇك ھالەتكە كېلىدۇ، ئالدىدا [o] تاۋۇشى ئېيتىلىپ، ئاندىن ئېغىز ئاستا قورۇلۇپ يۇمۇلۇش ھالىتىگە كېلىدۇ. 2. ئىككى كالپۇك ئاۋۇال ئاجراپ، كېيىن يېغىلىدۇ. 3. بۇ قوش سوزۇق تاۋۇش بولۇپ، ئالدىدا [o] تاۋۇشى ئېيتىلىدۇ ـ دە، [oo] تاۋۇشىغا سۈرۈلىدۇ.

2. 双元音 قوش سوزۇق تاۋۇش [ey]——ى

口形 ئېغىز شەكلى	发音要领 تەلەپپۇز شەرتلىرى
	1. 口张开，先发 [e] 音，然后逐渐收拢，接近闭合。 2. 双唇先分开，然后收拢。 3. [ey]是双元音，先发[e]音，逐渐向[y]音滑动。 1. ئېغىز ئېچىلىدۇ، ئاۋۇال [e] تاۋۇشى ئېيتىلىپ، ئاندىن ئېغىز ئاستا قورۇلۇپ يۇمۇلۇش ھالىتىگە كېلىدۇ. 2. ئىككى كالپۇك ئاۋۇال ئاجراپ، كېيىن يېقىنلىشىدۇ. 3. بۇ قوش سوزۇق تاۋۇش بولۇپ، ئاۋۇال [e] ئېيتىلىدۇ ـ دە، ئاستا [y]غا سۈرۈلىدۇ.

读音与书写规则

تەلەپپۇز ۋە يېزىش قائىدىسى

1. 双元音 [ow] 在词首应写作 اَو。在词中和词尾写作 و。有时为了读音方便，可以在 و 上方用符号 "ٗ"，写成 وٗ。例如：

1. قوش سوزۇق تاۋۇش [ow] سۆز بېشىدا "او" شەكلىدە يېزىلىدۇ؛ سۆز ئوتتۇرىسىدا ۋە سۆز ئاخىرىدا "و" شەكلىدە يېزىلىدۇ، زۆرۈر بولغاندا، "و"نىڭ ئۈستىگە پەش بەلگىسى قويۇپ، "وٗ" شەكلىدە يېزىشقا بولىدۇ. مەسىلەن:

روشن [rowshan] (يورۇق)، موج [mowj] 波浪 (دولقۇن، مەۋج)

2. 双元音 [ey]的字母是ى，与元音[ee]是同一字母，书写规则也一样。元音在词首应写作 اەي，如 ايوان。

2. قوش سوزۇق تاۋۇش [ey] خۇددى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee]غا ئوخشاشلا "ى" ھەرپى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ ھەرپ سۆز بېشىدا "اەي" شەكلىدە يېزىلىدۇ. مەسىلەن: ايوان.

3. 字母 ع 是阿拉伯字母，这个字母在波斯语中是个有形无音的辅音字母。当它同元音拼读时有三种情况：

3. "ع" ھەرپىنى ئەرەبچە سۆزلەردىلا كېلىدۇ. بۇ ھەرپ پارس تىلىدا تاۋۇشسىز ھەرپ ھېسابلىنىدۇ. ئۇ سوزۇق تاۋۇشلار بىلەن قوشۇلۇپ كەلگەندە تۆۋەندىكى ئۇچ خىل ئەھۋال كۆرۈلىدۇ:

(1) 在词首时，不发音，也不影响与它拼读的元音音素。例如：

(1) سۆز بېشىدا كەلسە، تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ ھەم ئۇنىڭغا قوشۇلغان سوزۇق تاۋۇشقا تەسىرمۇ كۆرسەتمەيدۇ. مەسىلەن:

عربى [arabee] (ئەرەبچە)، عالى [a:lee] 极好的 (ئەڭ ياخشى)

(2) 在词中时有三种情况：

① 与元音拼读时，不影响元音，不停顿，不屏气。在音标里用"-"符号来表示。例如：

(2) سۆز ئوتتۇرىسىدا كەلسە، مۇنداق ئۇچ خىل ئەھۋال بولىدۇ:

① سوزۇق تاۋۇشقا قوشۇلۇپ كەلگەندە ئۇنىڭغا تەسىر كۆرسەتمەيدۇ. ترانسكرىپسىيىدە "-" بەلگىسى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

دعا [do-a:] 祈祷 (دۇئا) سعادت [sa-a:dat] (سائادەت)

معلم [mo-allem] 老师 (مۇئەللىم)

② 不与元音拼读时，则要屏一下气。在音标里用符号"'"来表示。例如：

② بوغۇم ئاخىرى بولۇپ كەلگەندە، نەپەسنىڭ بىر بوغۇلۇپ ئۆتۈشى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ترانسكرىپسىيىدە "'" بەلگىسى بىلەن بىلدۈرۈلىدۇ. مەسىلەن:

تعداد [te'da:d] 数目 (سان)، معدنى [ma'danee] 矿物的 (مىنېرال)

③ 与结尾的元音拼读时，不起任何作用。在音标里用符号"'"表示。例如：

③ سۆز ئاخىرىدىكى سوزۇق تاۋۇش [e] بىلەن قوشۇلۇپ كەلسە، ھېچقانداق رول ئويناپمايدۇ. ترانسكرىپسىيىدە "ʻ" بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىلىدۇ. مەسىلەن:

دفعه [daf'e] 次 (قېتىم)، شريعه [sharee'e] 宗教法典 (شەرىئەت)

(3) 在词尾时，不与元音拼读时，则要屏一下气。例如：

(3) سۆز ئاخىرىدا سوزۇق تاۋۇش بىلەن قوشۇلماي كەلسە، نەپەسنىڭ بىر بوغۇلۇپ ئۆتۈشى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

قطع [ghat'] 切断 (كېسىش)، سريع [saree'] 迅速的 (تېز)

دفاع [defa'] 保卫 (قوغداش)، جمع [jam'] 集合 (جەمئىي)

总之，辅音字母 ع 在一般情况下与元音拼读时，不停顿，不屏气，不起任何作用，不与元音拼读时，则要屏一下气。

قىسقىسى، ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپى "ع" ئادەتتە سوزۇق تاۋۇشلار بىلەن قوشۇلۇپ كەلگەندە تەلەپپۇز قىلىنمايدۇ ھەم ھېچقانداق رول ئويناپمايدۇ. سوزۇق تاۋۇش بىلەن قوشۇلمىغاندا بولسا، نەپەسنىڭ بىر بوغۇلۇپ ئۆتۈشى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

4. 字母 و 读音规则小结：

و 既是元音字母，又是辅音字母。

(1) 作为元音字母，可发三种音：

4. "و" ھەرپىنىڭ ئوقۇلۇشى توغرىسىدا خۇلاسە:

"و" ھەرپى ھەم سوزۇق تاۋۇش ھەرپى ھەم ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپىدۇر.

(1) سوزۇق تاۋۇش ھەرپى بولۇپ كەلگەندە ئۇچ خىل ئوقۇلىدۇ:

① 发短音 [o]。例如：

① قىسقا سوزۇق تاۋۇش [o] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

خود [khod] 自己 (ئۆز)، خوردن [khordan] 吃 (يېمەك)

② 发长音。例如：

② ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [oo] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

كوتاه [koota:h] 短的 (قىسقا)، شور [shoor] 咸的 (تۇزلۇق)

③ 发双元音 [ow]。例如：

③ قوش سوزۇق تاۋۇش [ow] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

روشن [rowshan] 明亮的 (يورۇق، روشەن)، نو [now] 新的 (يېڭى)

(2) ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپى بولۇپ كەلگەندە [v] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن: شلوار [shalva:r] 裤子 (شالۋار)، وان [va:n] 浴盆 (ۋانا)

(2) 作为辅音字母，发 [v]。例如：

5. 字母 ى 读音规则小结：

ى 既是元音字母，又是辅音字母。

5. "ى" ھەرپىنىڭ ئوقۇلۇشى توغرىسىدا خۇلاسە:

"ى" ھەرپى ھەم سوزۇق تاۋۇش ھەرپى ھەم ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپىدۇر.

(1) 作为元音字母，可发长音 [ee] 和双元音 [ey]。例如：

(1) سوزۇق تاۋۇش ھەرپى بولۇپ كەلگەندە، بەزىدە ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee]، بەزىدە قوش سوزۇق تاۋۇش [ey] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

ماهى [ma:hee] 鱼 (بېلىق)، بينى [beenee] 鼻子 (بۇرۇن)

خيلى [khelee] 很，非常 (ناھايىتى، ئىنتايىن)، نى [ney] 芦苇 (قومۇش)

(2)作为辅音字母，发 [y] 例如：

(2) ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپى بولۇپ كەلگەندە [y] ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن: ياد [ya:d] 记住 (ياد)، چا(ى) [cha:y] 茶 (چاي)

6. 耶扎菲的读音规则（二）

(1) 被修饰语以双元音 [ow]结尾时，读作，[ye] 要加字母 ى。例如：

6. ئىزافەتنىڭ ئوقۇلۇشى (2)

(1) ئېنىقلانغۇچى قوش سوزۇق تاۋۇش [ow] بىلەن ئاخىرلاشسا، "ى" قوشۇلۇپ [ey] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

آب جوى خوب [a:bjow-ye-khoob] 好啤酒 (ياخشى پىۋا)

پلوى لذيذ [polow-ye-lazeez] 美味的抓饭 (مەززىلىك پولۇ)

(2) 被修饰语双元音 [ey] 结尾时，读作[ye]，不加任何字母。例如：

(2) ئېنىقلانغۇچى قوش سوزۇق تاۋۇش [ey] بىلەن ئاخىرلاشسا، ھېچقانداق ھەرپ قوشۇلمايلا [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

نى بلند [neye-boland] 高高的芦苇 (ئېگىز قومۇش)

دى پارسال [deye-pa:rsa:l] 去年十月 (بۇلتۇر 10-ئاي)

本课字母词首、词中、词尾的书写形式

بۇ دەرستىكى ھەرپلەرنىڭ سۆز بېشى، سۆز ئوتتۇرىسى، سۆز ئاخىرىدا كېلىدىغان شەكىللىرى.

ھەرپ 字母	سۆز بېشىدا 词首	سۆز ئوتتۇرىسىدا 词中	سۆز ئاخىرىدا 词尾
و	او	ـو	ـو
ى	ای	ـيـ	ـى
ع	ـعـ	ـعـ	ـع ـع

元音字母 و [ow] 的书写形式

سوزۇق تاۋۇش ھەرپى "و"نىڭ يېزىقتىكى شەكىللىرى

سۆز بېشىدا 词首		سۆز ئوتتۇرىسىدا 词中		سۆز ئاخىرىدا 词尾	
اوج	[owj]	موج	[mowj]	مو	[mow]
اوراق	[owra:gh]	جور	[jowr]	جو	[jow]
اوباش	[owba:sh]	بوشاسب	[bowsha:sb]	گو	[gow]
اوبار	[owba:r]	روشن	[rowshan]	نو	[now]
اوكند	[owkand]	كودن	[kowdan]	كو	[kow]

双元音字母 ى [ey]书写形式

قوش سوزۇق تاۋۇش [ey] نىڭ يېزىقتىكى شەكىللىرى

سۆز بېشىدا 词首		سۆز ئوتتۇرىسىدا 词中		سۆز ئاخىرىدا 词尾	
اى	[ey]	بيت	[beyt]	مى	[mey]
ايوان	[eyva:n]	ويران	[veyra:n]	وى	[vey]
ايتام	[eyta:m]	تيهو	[teyhoo]	طى	[teyy]

辅音字母 ع 书写形式

ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپى "ع"نىڭ يېزىقتىكى شەكىللىرى

سۆز بېشىدا 词首		سۆز ئوتتۇرىسىدا 词中		سۆز ئاخىرىدا 词尾	
عادى	[a:dee]	لعاب	[la-a:b]	دفاع	[defa:']
عرب	[arab]	نعم	[na-am]	منبع	[manba']
عبارت	[eba:rat]	معصر	[me'sar]	منازع	[mona:ze']
عود	[ood]	مفعول	[maf'ool]	وقوع	[voghoo']
عيد	[eed]	بعيد	[ba-eed]	قطع	[ghat']
عون	[own]	معنى	[ma'nee]	منع	[man']
عيب	[eyb]	معرفى	[mo-arrefee]	طبع	[tab']

练　习　مەشق

1. 朗读下列音素，注意音素对比。
1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، تاۋۇشلار سېلىشتۇرمىسىغا دىققەت قىلىڭ.

[o]		[ow]	
[to]	تو	[tow]	تو
[tond]	تند	[towbe]	توبه
[tolang]	تلنگ	[towleed]	توليد
[tokla:n]	تكلان	[towkeed]	توكيد
[joste]	جسته	[jowse]	جوسه
[hozoor]	حضور	[howz]	حوض
[chol]	چل	[chowl]	چول

[oo]		[ow]	
[soogh]	سوق	[sowgh]	سوق
[zood]	زود	[zowj]	زوج
[shoor]	شور	[showr]	شور
[foot]	فوت	[fowt]	فوت
[ghool]	قول	[ghowl]	قول
[koore]	كوره	[kowre]	كوره
[ghoort]	غورت	[ghowr]	غور

[o]		[ey]	
[benzeen]	بنزين	[beyn]	بين
[pesar]	پسر	[pey-sar]	پی سر
[ser]	سر	[seyr]	سير
[kef]	كف	[keyf]	كيف
[verda:n]	وردان	[veyra:n]	ويران

2. 朗读下列词组，读好耶扎菲。

2. تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى ئوقۇڭ، ئىزافەتكە دىققەت قىلىڭ.

اطاقهای روشن	پنجره‌های بـزرگ
هواپیمای عالی	دوچرخهٔ سیله
چای سبز	صندلی زرد
آب جوی خوب	خانهٔ کوچك
ساعت شما	طناب دراز

3. 写出下列名词的复数形式：

3. تۆۋەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى تۇزۇڭ:

هواپیما ساعت کلاه آن اطاق نام پا خانه جوی

4. 翻译下列词组：

4. تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) 再见 (2) 晚安 (3) 早安 (4) 您好
(5) 明亮的房间 (6) 舒适的床 (7) 肮脏的脸盆 (8) 清洁的牙齿
(9) 啤酒 (10) 黑暗的房间 (11) 黄色的公共汽车

(1) خەير (2) خەيرلىك كەچ (3) خەيرلىك سەھەر (4) ياخشىمۇسىز (5) يورۇق بۆلمە (6) راھەت كارىۋات (7) پاسكىنا داس (8) پاكىز چىش (9) پىۋا (10) قاراڭغۇ بۆلمە (11) سېرىق ئاپتوبۇس

5. 翻译下列句子：

5. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) 您的表怎么样？好极了。
(2) 他们的房间非常干净。
(3) 您的自行车是黑色的。
(4) 这间屋的灯很明亮。
(5) 这件衫很厚，而这条裤子很薄。

(1) سىزنىڭ سائىتىڭىز قانداق؟ بەك ياخشى.
(2) ئۇلارنىڭ بۆلمىسى ئىنتايىن پاكىز.
(3) سىزنىڭ ۋېلىسىپىتىڭىز قارا.
(4) بۇ ئۆينىڭ چىرىغى ناھايىتى يورۇق.
(5) بۇ كۆڭلەك بەك قېلىن، بۇ شالۋار بەك نېپىز.

课文译文

这是什么？ 这是表（替换词：汽车，自行车，公共汽车，飞机）
这只表怎么样？ 这只表很好。
这是啤酒，还是矿泉水？ 这是啤酒。
这啤酒怎么样？ 这啤酒好极了。
你的屋子怎么样？ 我的屋子明亮乾净。
他们的屋子怎么样？ 他们的屋子阴暗肮脏。

会话：

—帕尔维兹，早安！ —早安，贝赫鲁兹！
—帕尔维兹，晚安！ —晚安，贝赫鲁兹！

تېكست تەرجىمىسى

بۇ نېمە؟ بۇ سائەت. (ئاپتوموبىل، ۋېلىسىپت، ئاپتوبۇس، ئايروپىلان)

بۇ سائەت قانداق؟ بۇ سائەت ناھايىتى ياخشى.

بۇ پۇتمۇ، ئارشاق سۇيىمۇ؟ بۇ پۇتا.

بۇ پۇتا قانداق؟ بۇ پۇتا ئالىي.

بۆلمەك قانداق؟ مېنىڭ بۆلمەم يورۇق ھەم پاكىز.

ئۇلارنىڭ بۆلمىسى قانداق؟ ئۇلارنىڭ بۆلمىسى قارانغۇ ھەم پاسكىنا.

سۆزلىشىش:

— پەرۋىز، خەيرلىك سەھەر. — خەيرلىك سەھەر، بەھرۇز.

— پەرۋىز، خەيرلىك كەچ. — خەيرلىك كەچ، بەھرۇز.

درس هشتم 第八课 سەككىزىنچى دەرس

语音	语音小结　句子重音
语法	人称代词绝对格表现形式
	词类

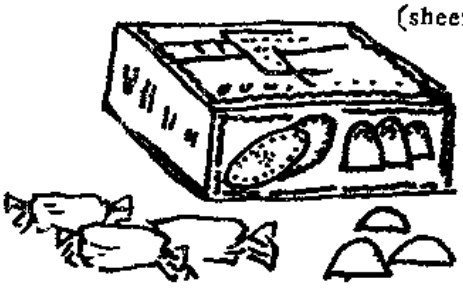
فونېتىكا	فونېتىكىدىن خۇلاسە	جۈملە ئۇرغۇسى
گراممانتىكا	شەخس ئالماشلىرىدىكى مۇئەيەن كېلىشىنىڭ ئىپادىلىنىشى	
	شەكلى	
	سۆز تۈركۈمى	

(roodkhaːne) رودخانه
江河 دەريا

(kooh) كوه
山 تاغ

(sheereenee) شيرينى
糖果
كەمپىت، پىرەندىك

(angoor) انگور
葡萄 ئۈزۈم

تېكست 课文

ايـن رودخـانه طولانى اسـت.
ـــ رودخانهٔ يانگ تسه كيانگ.
آن كوه بلند است.

ـــ كدام رودخانه؟
ـــ بله، بسيار طولانى است.
ـــ كدام كوه است؟

ـــ کوه هیمالیا.　　ـــ بله، بسیار بلند است.

این کتابها مال کیست؟

این کتابها مال تو است، اما بقیهٔ کتابها مال او است.

کتابهای تو بسیار زیاد است، اما کتابهای او بسیار کم است.

کلمات جایگزین

شیرینی　انگور

سۆزلىشىش　会 话

ـــ سلام.　　ـــ سلام.

ـــ حال شما چطور است؟　　خوب است، مرسی.

ـــ حال شما چطور است؟　　ـــ مرسی، بد نیست.

ـــ خداحافظ.　　ـــ خداحافظ.

قرمز　[ghermez]　(形)　红色的　(س) قىزىل

طولانی　[toola:nee]　(形)　长的　(س) ئۇزۇن

رودخانهٔ یانگ تسه کیانگ　[roodkha:ne-ye-ya:ng tse kiya:ng]　(名)　长江　(ئى) چاڭجياڭ دەرياسى

بسیار　[besiya:r]　(形, 副)　非常　(س،ر) ئىنتايىن

بلند　[boland]　(形)　高的　(س) ئېگىز

کوه هیمالیا　[kooh-e-heema:liya:]　(名)　喜玛拉雅山　(ئى) ھىمالايا تېغى

مال.....　[ma:l-e-]　(形)　属于……的　(س) مەنسۇپ

کیست (که است)　[keest]　是谁　(ئا) كىم

بقیه　[baghiyye]　(名)　其余　(ئى) باشقا، قالغان

زیاد　[ziya:d]　(形)　多的　(س) كۆپ، زىيادە

کم　[kam]　(形)　少的　(س) ئاز، كەم

شیرینی　[sheereenee]　(名)　糖果,甜点心　(ئى) كەمپۇت، پىرەندىك

انگور　[angoor]　(名)　葡萄　(ئى) ئۈزۈم

حال　[ha:l]　(名)　(身体)状况　(ئى) سالامەتلىك

مرسی　[mersee]　(动)　谢谢　(پ) رەھمەت

گرامماتیکا　语 法

人称代词绝对格表现形式

在波斯语中人称代词绝对格同所有格（即物主代词）一样，在代词本身的结构上无任何变

化，而用 [ma:l] 加人称代词来表达绝对格的意思。مال的原意是财产，加上人称代词构成“属于某人的”，是“某人的”意思，表达了人称代词绝对格的意思。例如：

شەخس ئالماشلىرىدىكى مۇتلەق كېلىشنىڭ ئىپادىلىنىش شەكلى

پارس تىلىدا شەخس ئالماشلىرىدىكى مۇتلەق كېلىش خۇددى ئىگىلىك كېلىشكە (يەنى ئىگىلىك ئالماشقا) ئوخشاش، ئالماشنىڭ ئۆزگىرىشى بىلەن ئىپادىلەنمەيدۇ، بەلكى بۇ مەنە شەخس ئالمىشىنىڭ ئالدىغا "مال" [ma:l] سۆزىنى كەلتۈرۈش يولى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. "مال"نىڭ ئەسلى مەنىسى "مۇلۇك" بولۇپ، شەخس ئالمىشىنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈلگەندە "پالانىنىڭ مەنسۇپ" ياكى "پالانىنىڭ" دېگەن مەنىنى بىلدۈرۈپ، شەخس ئالمىشىدىكى مۇتلەق كېلىش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

این دوچرخه مال او است.

这辆自行车是他的。

(بۇ ۋېلىسىپىت ئۇنىڭ)

این اطاق مال خواهر بزرگ من است.

这间房间是我姐姐的。

(بۇ بۆلمە مېنىڭ ئاچامنىڭ)

تېكىست شەرھى 课文注释

1. دراز 和 طولانی 多形容长度，بلند 形容高度。例如：

1. "دراز"، "طولانی"، "بلند" — بۇ ئۈچ سۆز پەرقلىق قوللىنىلىدۇ. "دراز" بىلەن "طولانی" كۆپىنچە ئۇزۇنلۇقنى سۈپەتلەيدۇ، "بلند" ئېگىزلىكنى سۈپەتلەيدۇ. مەسىلەن:

مداد دراز　　راه دراز

طولانی 常用来修饰很长的东西。例如：

"طولانی" سۆزى ئادەتتە ئىنتايىن ئۇزۇن شەيئىنى سۈپەتلەشتە قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

رودخانهٔ یانك نسەكیانك بسیار طولانی است.

بلند 用来形容高度。例如：

"بلند" سۆزى ئېگىزلىكنى سۈپەتلەشتە قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

کوه هیمالیا بسیار بلند است.

表示 دراز طولانی 和 بلند 相反的概念可用 کوتاه。

"دراز"، "طولانی"، "بلند" سۆزلىرى بىلەن قارشى مەنىدە "کوتاه" سۆزى قوللىنىلىدۇ.

2. کدام 是疑问代词，可以单独用，也可以与另一个名词一起用，作为名词的修饰语，但作修饰语时的位置是前置，与后面被它修饰的名词之间没有耶扎菲。例如：

2. "كدام" سوئال ئالمىشى بولۇپ، مۇزى يالغۇز ياكى باشقا بىر ئىسىم بىلەن بىللە ئىشلىتىلىپ بولۇپ كېلىدۇ. بىراق ئۇ ئىشلىتىلىپ بولغاندا ئىشلاتقۇچى ئىسىمنىڭ ئالدىدا تۇرىدۇ، كەيىنىدىكى ئىشلاتقۇچى ئىسىم بىلەن ئىزافەت مۇناسىۋىتىدە بولمايدۇ. مەسىلەن:

اطاق آنها کدام است؟

他们的房间是哪一间?

(ئۇلارنىڭ بۆلمىسى قايسى؟)

کدام تختخواب مال شما ست؟

哪一张床是你的?

(قايسى كارىۋات سىزنىڭ؟)

میز تو کدام است؟

你的桌子是哪一张?

(سىزنىڭ جوزىڭىز قايسى؟)

3. كه (谁), 当 است 连用时, 不说 كه است, 而说 كيست。 例如:

3. "كه" (كىم) ئالمىشى "است" بىلەن بىللە كەلگەندە "كەاست" دېيىلمەيدۇ، بەلكى "كيست" دېيىلىدۇ. مەسىلەن:

این طشت مال کیست؟

这脸盆是谁的?

(بۇ داس كىمنىڭ؟)

آن دستمال زرد مال کیست؟

那块黄手帕是谁的?

(ئاۋۇ سېرىق قول ياغلىق كىمنىڭ؟)

اجزاء سخن

(词 类 سۆز تۈركۈمى)

اسم (名词 ئىسىم)	چین شانگهای مادر خواهر میز شیرینی آب سعادت گروه خانواده	表示人、事物、地方、机构等名称。 ئادەم، شەيئى، جاي، ئورگان قاتارلىقلارنىڭ نامىنى بىلدۈرىدۇ.
ضمیر (代词 ئالماش)	من او این آنها که چه خود خویشتن فلان هر	代替名词、数词、形容词。 ئىسىم، سان، سۈپەت ئورنىدا كېلىدۇ.
فعل (动词 پېئىل)	آمدن رفتن کارکردن آب‌شدن	表示人或事物的动作或状态。 ئادەم ياكى شەيئىنىڭ ھەرىكىتى ياكى ھالىتىنى بىلدۈرىدۇ.
صفت (形容词 سۈپەت)	بزرگ بلند	表示人或事物的特征。 ئادەم ياكى شەيئىلەرنىڭ بەلگىسىنى بىلدۈرىدۇ.

قيد (副词 رەۋىش)	امروز روزانه اینجا آنجا خیلی بسیار	修饰动词、形容词、副词或整个句子。说明时间、地点、程度等。 پەيىل، سۈپەت، رەۋىش ياكى پۈتۈن جۈملىنى سۈپەتلەيدۇ. ۋاقىت، ئورۇن، دەرىجە قاتارلىقلارنى بىلدۈرىدۇ.
عدد (数词 سان)	يك اول	表示数目或顺序。 ساناق ياكى رەت تەرتىبىنى بىلدۈرىدۇ.
حرف اضافه (介词 ئالدى قوشۇلما)	در زير با	用在名词或代词前，说明该词和其他词的关系。 ئىسىم ياكى ئالماشىنىك ئالدىدا كېلىپ، شۇ سۆزنىڭ باشقا سۆزلەر بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدۇ.
حرف ربط (连词 باغلىغۇچى)	و يا اما	用来连接词与词，句子与句子。 سۆز بىلەن سۆز، جۈملە بىلەن جۈملىنى باغلايدۇ.
صوت (感叹词 ئىملىق)	ای آره عجبا	表示喜悦、悲哀、谅讶等感情。 خۇشاللىق، قايغۇ، ئەجەبلىنىش قاتارلىق ھېسسىياتلارنى بىلدۈرىدۇ.

صدا شناسی

语音小结　　فونېتىكىدىن خۇلاسە

1. 音素分类表　　1. تاۋۇشلارنى تۈركە بۆلۈش جەدۋىلى

元音分类　　سوزۇق تاۋۇشلارنىڭ تۈركە بۆلۈنۈشى

单元音 تاق سوزۇق تاۋۇش	长 مۇزۇن	a: ee oo
	短 قىسقا	a e o
双元音 قوش سوزۇق تاۋۇش		ey ow

辅音分类　　ئۈزۈك تاۋۇشلارنىڭ تۈركە بۆلۈنۈشى

清辅音 جاراڭسىز تاۋۇشلار	p t ch h k f s sh
浊辅音 جاراڭلىق تاۋۇشلار	b d m n z j kh jh g l v y gh r

2. 波斯语元音分为单元音和双元音。

2. پارس تىلىدىكى سوزۇق تاۋۇشلار تاق سوزۇق تاۋۇش ۋە قوش سوزۇق تاۋۇش دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ.

(1) 单元音共六个，三个长元音，三个短元音。它们是：

(1) تاق سوزۇق تاۋۇشلار ئالته بولۇپ، ئۇچى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش، ئۇچى قىسقا سوزۇق تاۋۇش هېسابلىنىدۇ. ئۇلار مۇنۇلاردىن ئىبارەت:

(1)	[a:]	——	آب	[a:b]
(2)	[ee]	——	شیرینی	[sheereenee]
(3)	[oo]	——	کوه	[kooh]

(以上是长元音)

(يۇقۇرقىلار ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش)

(4)	[a]	——	دست	[dast]
(5)	[e]	——	کتاب	[keta:b]
(6)	[o]	——	اطاق	[ota:gh]

(2) 双元音共二个。它们是：

(2) قوش سوزۇق تاۋۇش ئىككى. ئۇلار تۆۋەندىكىچە:

(7)	[ey]	——	هواپیما	[hava:peyma:]
(8)	[ow]	——	جو	[jow]

(3) 波斯语辅音共二十二个。它们是：

(3) پارس تىلىدا 22 ئۇزۇك تاۋۇش بار. ئۇلار تۆۋەندىكىچە:

(1)	[p]	——	پا	[pa:]
(2)	[b]	——	بد	[bad]
(3)	[t]	——	تو	[to]
(4)	[d]	——	در	[dar]
(5)	[m]	——	ما	[ma:]
(6)	[n]	——	نان	[na:n]
(7)	[s]	——	سیب	[seeb]
(8)	[z]	——	زرد	[zard]
(9)	[ch]	——	چای	[cha:y]
(10)	[j]	——	جا	[ja:]
(11)	[h]	——	حاد	[ha:d]
(12)	[kh]	——	خانه	[kha:ne]
(13)	[r]	——	راه	[ra:h]
(14)	[sh]	——	شیر	[sheer]

(15) [jh] —— ژنرال [jhenera:l]
(16) [k] —— كار [ka:r]
(17) [g] —— گل [gol]
(18) [l] —— لباس [leba:s]
(19) [f] —— فارسى [fa:rsee]
(20) [v] —— وان [va:n]
(21) [y] —— ياد [ya:d]
(22) [gh] —— قاشق [gha:shogh]

3. 元音字母和符号及其特点

元音音素共有八个，三个长元音，三个短元音，二个双元音。三个长元音都有字母表示。

3. سوزۇق تاۋۇش ھەرپلىرى، بەلگىلەر ۋە ئۇلارنىڭ ئالاھىدىلىكى

سوزۇق تاۋۇشلار جەمئى سەككىز بولۇپ، ئۇچى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش، ئۇچى قىسقا سوزۇق تاۋۇش، ئىككىسى قوش سوزۇق تاۋۇش.

ئۇچ ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇشنىڭ ھەممىسى ھەرپ بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

[a:]—— آ [ee]—— ى [oo]—— و

三个短元音字母或符号如下：

ئۇچ قىسقا سوزۇق تاۋۇش ھەرپى ياكى بەلگىسى تۆۋەندىكىچە：

[o]—— ُ أ و
[a]—— َ أ
[e]—— ِ إ

二个双元音字母如下：

ئىككى قوش سوزۇق تاۋۇش ھەرپى تۆۋەندىكىچە：

[ey]—— ى
[ow]—— و

一形多音的字母如下：و 和 ى

"و" بىلەن "ى" بىر شەكىل، كۆپ تاۋۇشلۇق ھەرپلەردىن بولۇپ، تۆۋەندىكىچە：

و —— توپ [toop] 球 (توپ)
دو [do] 两个 (ئىككى)
نو [now] 新的 (يېڭى)
اوراق [owra:g] 页码 (ۋاراق)
هوا [hava:] 天气 (ھاۋا)
ى —— ميز [meez] 桌子 (جوزا)
ميدان [meyda:n] 广场 (مەيدان)
بين [beyn] 在……之间 (...نىڭ ئارىسىدا)

يخ [yakh] 冰 (مۇز)

4. 辅音字母及其特点

辅音音素共有二十二个，其中八个清辅音，十四个浊辅音，二十二个辅音都有字母，其中有几个字母是一音多形。

4. ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپلىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئالاھىدىلىكى

ئۈزۈك تاۋۇش 22. ئۇلارنىڭ سەكسەنزى جارائسىز مۇزۇك تاۋۇش، ئون تۆتى جارائلىق مۇزۇك تاۋۇش. 22 ئۈزۈك تاۋۇشنىڭ ھەممىسى ھەرپ بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. ھەرپلەرنىڭ ئىچىدە بىرنەچچە ھەرپ بىر تاۋۇشنى ئىپادىلەيدىغان ئەھۋال بار. بۇ ئەھۋال تۆۋەندىكىچە:

ط ت — [t]

ھ ح — [h]

ق غ — [gh]

ث ص س — [s]

ض ظ ذ ز — [z]

5. 元音字母和辅音字母同形

5. سوزۇق تاۋۇش ھەرپى بىلەن ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپىدىكى ھەكىداشلىق ئەھۋالى

و——作元音字母时可发 [oo] [o] [ow] 三种音， 作辅音字母时，发 [v]。

و——سوزۇق تاۋۇش ھەرپى بولۇپ كەلگەندە [oo]، [o]، [ow]دىن ئىبارەت ئۇچ خىل تاۋۇشنى، ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپى بولۇپ كەلگەندە [v] تاۋۇشنى بىلدۈرىدۇ.

ى——作元音字母时，可发 [ee] [ey]，作辅音字母时发 [y]。

ى ——سوزۇق تاۋۇش ھەرپى بولۇپ كەلگەندە [ee]، [ey] تاۋۇشلىرىنى، ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپى بولۇپ كەلگەندە [y] تاۋۇشنى بىلدۈرىدۇ.

ھ——在词尾时，如是元音字母，发 [e]，如为辅音字母发 [h]。

ھ —— سۆز ئاخىرىدا كەلگەندە، ئەگەر سوزۇق تاۋۇش ھەرپى بولۇپ كەلسە، [e] تاۋۇشنى، ئەگەر ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپى بولۇپ كەلسە، [h] تاۋۇشنى بىلدۈرىدۇ.

ئوقۇش قائىدىسى بويىچە تەكرار　　读音规则复习

(1) 字母 ا 在词首时的读音规则

(1) "ا" ھەرپىنىڭ سۆز بېشىدا كەلگەن چاغدىكى ئوقۇلۇشى

① 后面是辅音字母时，可读为短元音 [a] [e] [o]，例如：

① كەينىدە ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپى بولسا، قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a]، [e]، [o] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

است [ast] 是 (-دۇر/-تۇر)

استكان [esteka:n] 杯子 (ئىستاكان)

افتادن	[ofta:dan]	落下	(چۈشمەك)

② 后面是元音字母 ى 时，读长元音 [ee]。例如：

② كەينىدە سوزۇق تاۋۇش ھەرپى "ى" كەلسە، [ee] ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

ايران	[eera:n]	伊朗	(ئىران)
ايستادن	[eesta:dan]	站立	(تۇرماق)
اينجا	[eenja:]	这里	(بۇ يەر)

③ 后面是元音字母 و 时，读双元音 [ow]。例如：

③ كەيىنىدە سوزۇق تاۋۇش ھەرپى "و" بولسا، قوش سوزۇق تاۋۇش [ov] ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

اوراق	[owra:gh]	页码	(ۋاراق)
اوج	[owj]	波浪	(دولقۇن)

(2) 字母 خو 在词首时的读音规则

(2) "خو"نىڭ سۆز بېشىدا كەلگەن چاغدىكى ئوقۇلۇشى

① 后面是辅音字母时，读 [khoo]。例如：

① كەينىدە ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپى بولسا، [khoo] ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

خوب	[khoob]	好	(ياخشى)
خون	[khoon]	血	(قان، خۇن)

② 后面是元音字母 آ时，就不发音，读 [kha:]。例如：

② كەينىدە "آ" ھەرپى بولسا، [kha] ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

خواب	[kha:b]	睡眠，梦	(ئۇيقۇ، چۈش)
خواهش	[kha:hesh]	请求	(ئۆتۈنۈش)
تختخواب	[takhtekha:b]	床	(كارىۋات)

③ 后面是元音字母 ى 时，و 也不发音，读 [khee]。例如：

③ كەينىدە سوزۇق تاۋۇش ھەرپى "ى" بولسا، [khee] ئوقۇلىدۇ. مەسلەن:

خويش	[kheesh]	自己的	(ئۆزىنىڭ)
خويشتن	[kheeshtan]	自己	(ئۆزى)

句子重音

在一个句子中有的词重读，有的词不重读。重读的词有名词、动词、形容词、副词、数词、指示代词、疑问代词一般都重读。但动词 بودن، داشتن一般不重读。复合动词的名词或形容词部分重读。

جۈملە ئۇرغۇسى

بىر جۈملىدە بەزى سۆزلەر كۆچلۈك ئېيتىلىدۇ، بەزى سۆزلەر كۆچلۈك ئېيتىلمايدۇ. ئىسىم،

پېئىل، سۈپەت، رەۋىش، سان، كۆرسىتىش ئالمىشى، سوئال ئالماشلىرى ئادەتتە كۆچلۈك ئېيتىلىدۇ. لېكىن "بودن". "داشتن" پېئىللىرى ئادەتتە كۆچلۈك ئېيتىلمايدۇ. قوشما پېئىللار تەركىبىدىكى ئىسىم ياكى سۈپەتلەر كۆچلۈك ئېيتىلىدۇ. مەسىلەن : ▾ بەلگىسى كۆچلۈك ئېيتىلىشنى كۆرسىتىدۇ:

کتابهای تو بسیار زیاد است، اما کتابهای او بسیار کم است.

练　习　مەشق

1. 朗读下列音素，注意 [a] 与 [a:] 的区别。

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ [a] بىلەن [a:] نىڭ پەرقىغە دىققەت قىلىڭ.

هوا	[hava:]	بسا	[basa:]
بنا	[bana:]	طلا	[tala:]
وفا	[vafa:]	تضاد	[taza:dd]
درا	[dara:]	پناه	[pana:h]
صفا	[safa:]	غذا	[ghaza:]

[a:-a:-]		[a-a-]	
آهان	[a:ha:n]	ادب	[adab]
آباد	[a:ba:d]	ابد	[abad]
آرام	[a:ra:m]	اثر	[asar]
آزاد	[a:za:d]	ابر	[abar]
آشام	[a:sha:m]	احد	[ahad]
آژان	[a:jha:n]	ارج	[araj]
آمار	[a:ma:r]	ارز	[araz]

[a:]	[a]	[ee]	[ey]	[e]	[oo]	[ow]	[o]
ساز	سر	سیر	سیر	سرکه	سور	صوب	سر
[sa:r]	[sa]	[seer]	[sey]	[serke]	[soor]	[sowb]	[sor]
شاخ	شخ	شیخ	شیخ	شدت	شوخ	شوب	شخم
[sha:kh]	[shakh]	[sheekh]	[sheykh]	[sheddat]	[shookh]	[showb]	[shokhm]
راد	رد	رید	ریب	رند	رود	رو	رک
[ra:d]	[radd]	[reed]	[reyb]	[rend]	[rood]	[row]	[rok]
مال	ملال	میل	میل	مل	مول	مولا	مل
[ma:l]	[malaal]	[meel]	[meyl]	[mel]	[mool]	[mowla:]	[mol]
غار	غر	قیری	غیر	غز	غورت	قو	غر
[gha:r]	[ghar]	[gheeree]	[gheyr]	[ghez]	[ghoort]	[ghow]	[ghor]

2. 模仿示范的句子，将下列句子变为问句：

2. كۆرسىتىلگەن نەمۇنە بويىچە تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى سوئال جۈملىگە ئۆزگەرتىڭ:

نمونه: این بشقاب بزرك تمیز است.

كدام بشقاب تمیز است؟

(1) این اطاق بسیار روشن است.

(2) كوه هیمالیا بلند است.

(3) آن شلوار كلفت مال مادر من است.

(4) این ساعت خوب است.

نمونه: این كتابها مال تو است

این كتابها مال كیست؟

(1) این اطاق كوچك مال من است.

(2) آن اتومبیل سیاه مال ما نیست.

(3) آن كلاه زرد مال آن كارگر است.

3. 写出下列名词的复数形式：

3. تۆۋەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى تۇرغۇزۇڭ:

(1) چشم (2) استكان (3) كوه (4) رودخانه (5) شیرینی

(6) كتاب (7) سنگ (8) تختخواب (9) مادر (10) روزنامه

4. 翻译下列句子：

4. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) 这条江的名字是什么？

(2) 这些鱼是我们的，其余的是他们的。

(3) 这支钢笔是谁的？

(4) 哪一辆汽车是您的？

(5) 他的名字叫什么？是干什么的？

(6) 您的父母身体好吗？——谢谢，很好。

(1) بۇ دەريانىڭ نامى نېمە؟

(2) بۇ بېلىقلار بىزنىڭ، قالغىنى ئۇلارنىڭ.

(3) بۇ گاڭبى كىمنىڭ؟

(3) قايسى پىكاپ سىلىنىڭ؟

(5) ئۇنىڭ ئىسمى نېمە؟ نېمە ئىش قىلىدۇ؟

(6) ئاتا-ئانىڭىزنىڭ تېنى ياخشىمۇ؟ — رەھمەت، ناھايىتى ياخشى.

课文译文

这条河很长，
——长江
那座山很高，
——喜马拉雅山

——哪条河？
——是的，是很长。
——哪座山？
——是的，是很高。

这些书是谁的？
这些书是你的，其余的书是他的。
你的书很多，可是他的书很少。
（替换词：糖果，葡萄）
——您好。
——您好。
——您身体好吗？
——很好，谢谢！
——您的身体好吗？
——谢谢，不错。
——再见！
——再见！

تېكست تەرجىمىسى

ـــ بۇ دەريا ئۇزۇن.
ـــ قايسى دەريا؟
ـــ چاڭجياڭ دەرياسى.
ـــ ھەئە، ئىنتايىن ئۇزۇن.
ـــ تاۋۇ تاغ ئېگىز.
ـــ قايسى تاغ؟
ھىمالايا تېغى.
ـــ ھەئە، ئىنتايىن ئېگىز.
بۇ كىتابلار كىمنىڭ؟
بۇ كىتابلار سېنىڭ، ئەمما باشقا كىتابلار ئۇنىڭ.
سېنىڭ كىتابىڭ ئىنتايىن كۆپ، ئەمما ئۇنىڭ كىتابى ئىنتايىن ئاز.
ـــ ياخشىمۇسىز.
ـــ ياخشىمۇ سىز.
ـــ ياخشى، رەھمەت.
ـــ ئەھۋالىڭىز قانداق؟
ـــ رەھمەت، يامان ئەمەس.
ـــ سىزنىڭ ئەھۋالىڭىز قانداق؟
ـــ خەير!
ـــ خەير!

درس نهم 第九课 توققۇزىنچى دەرس

تېكست:	دانشگاه ما	课文
	系动词 بودن 的人称变位	**语法**
	基数词	
	意群和停顿	**语音**
گراماتىكا	باغلامچى پېشىل "بودن"نىڭ شەخس بويىچە تۈرلىنىشى ساناق سان	
فونېتىكا	سىنتاگما ۋە پائۇزا	

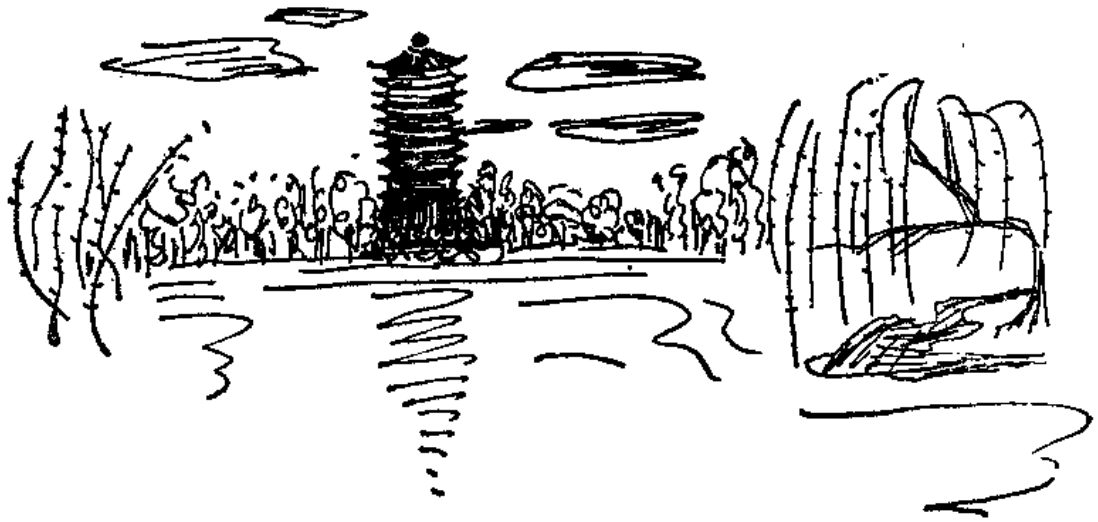
دانشگاه ما

دانشگاه ما دانشگاه پکن است.
باغ دانشگاه هم بزرگ است هم زیبا.
من دانشجو هستم.
تو دانشجو هستی.
او دانشجو است.

دانشگاه پکن در حومهٔ غربی شهر واقع است.
ما همه دانشجوی دانشگاه پکن هستیم.
ما دانشجو هستیم.
شما دانشجو هستید.
آنها دانشجو هستند.

کلمات جایگزین

پزشك	پرستار	معلم	کارمند
کارگر	کشاورز	مهندس	استاد دانشگاه

دانشگاه	[da:neshga:h]	(名)	大学 (ئۇ) داشۆ
پکن	[pakan]	(名)	北京 (ئۇ) بېيجىڭ
حومه	[howme]	(名)	郊区 (ئۇ) شەھەر سىرتى رايون
غربی	[gharbee]	(形)	西部的 (س) غەربىي
واقع	[va:ghe']	(形)	位于……的 (س) ئورۇنلاشقان
باغ	[ba:gh]	(名)	花园 (ئۇ) باغ
همه	[hame]	(代,副)	都 (ر،ئا) ھەممە
زیبا	[zeeba:]	(形)	美丽的 (س) گۈزەل
دانشجو	[da:neshjoo]	(名)	大学生 (ئۇ) ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى
پزشك	[pezeshk]	(名)	医生 (ئۇ) دوختۇر
معلم (معلمین复)	[mo-allem]	(名)	老师 (ئۇ) مۇئەللىم
کارمند	[ka:rmand]	(名)	职员，工作人员 خىزمەتچى
مهندس	[mohandes]	(名)	工程师 (ئۇ) ئىنژېنېر
استاد	[osta:d]	(名)	师傅，教授 (ئۇ) ئۇستاز، پروفېسسور
درس	[dars]	(名)	课 (ئۇ) دەرس
متن	[matn]	(名)	课文 (ئۇ) تېكىست
کلمات جایگزین	[kalama:t-e-ja:yegozeen]		替换词 ئالماشتۇرۇلىدىغان سۆزلەر
شرح و توضیح	[sharh-o-towzeeh]		注释 ئىزاھات
دستور زبان	[dastoor zaba:n]		语法 گرامماتىكا
صدا شناسی	[seda: shena:see]		语音 فونېتىكا
تمرین	[tamreen]		练习 مەشق

شرح و توضیح

باغ دانشگاه هم بزرگ است هم زیبا. 校园又大又美丽。

باغ دانشگاه هم بزرگ هم زیبا است. 在这句话中 هم...هم 是连接词，也可以说：

"باغ دانشگاه هم بزرگ است هم زیبا" (مەكسىتەپ ببىغى ھەم چوڭ ھەم گۈزەل) — بۇ جۈملىدىكى "هم...هم" باغلىغۇچى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. بۇ جۈملىنى "باغ دانشگاه هم بزرگ هم زیبا است" دېسىمۇ بولىدۇ.

دستور زبان

1.系动词 بودن 的人称词尾变位公式：

هست [hast]+词尾 (م، ی، است، یم، ید، ند)

1. باغلامچی پېئل "بودن"نىڭ شەخس بويىچە تۈرلىنىش فورمۇلىسى:

هست [hast]+قوشۇمچە (م، ی، است، یم، ید، ند)

数 سان	单 数 بىرلىك	复 数 كۆپلۈك
人称 شەخس		
I 第一人称 شەخس	هست + م [am] = هستم [hastam]	هست + یم [eem] = هستیم [hasteem]
II 第二人称 شەخس	هست + ی [ee] = هستی [hastee]	هست + ید [eed] = هستید [hasteed]
III 第三人称 شەخس	هست ← است [ast]	هست + ند [and] = هستند [hastand]

2. 系动词 بودن 的人称变位的肯定式和否定式：

2. باغلامچی پېئل "بودن"نىڭ شەخس بويىچە تۈرلەنگەن چاغدىكى بولۇشلۇق ۋە بولۇشسىز شەكىللىرى:

人称 شەخس	肯定式 بولۇشلۇق	否定式 بولۇشسىز	词尾 قوشۇمچە
من	دانشجو هستم	دانشجو نیستم	م [am]
تو	دانشجو هستی	دانشجو نیستی	ی [ee]
او، وی	دانشجو است	دانشجو نیست	—
ما	دانشجو هستیم	دانشجو نیستیم	یم [eem]
شما	دانشجو هستید	دانشجو نیستید	ید [eed]
آنها (ایشان)	دانشجو هستند	دانشجو نیستند	ند [and]

基数词

用来表示人或物的数目的词称为基数词。波斯语的数词符号与其文字相反，是由左向右书写，零的书写形式是实心圆点 [·]。零在数词中间读 [o]，文字是 [و]。

例如：105 词数符号是 ١٠٥，读 [sad-o-panj]

204 数词符号是 ٢٠٤，读 [deveest-o-chahar]

ساناق سان

ئادەم ۋە ئەرسلەرنىڭ سانىنى بىلدۇرىدىغان سۆزلەر ساناق سان دېيىلىدۇ. پارس تىلىدا سان بەلگىلىرى يېزىقنىڭ ئەكسىچە سولدىن ئوڭغا يېزىلىدۇ، نۆلنىڭ رەقەم شەكلى چوگىراق

چېكىت(.) بىلەن ئىپادىلىنىدۇ، نۆل رەقەملەر ئارىسىدا كەلگەندە [o] ئوقۇلۇپ، يېزىقتا "و" بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

105 نىڭ رەقەم شەكلى ١٠٥ بولۇپ، [sad-o-panj] ئوقۇلىدۇ.

204 نىڭ رەقەم شەكلى ٢٠٤ بولۇپ، [devecst-o-chaha:r] ئوقۇلىدۇ.

(سان 词 数)

١	يك	1 [yek]
٢	دو	2 [do]
٣	سه	3 [se]
٤	چهار	4 [chaha:r]
٥	پنج	5 [panj]
٦	شش	6 [shesh]
٧	هفت	7 [haft]
٨	هشت	8 [hasht]
٩	نه	9 [noh]
١٠	ده	10 [dah]
١١	يازده	11 [ya:zdah]
١٢	دوازده	12 [dava:zdah]
١٣	سيزده	13 [seezdah]
١٤	چهارده	14 [chaha:rdah]
١٥	پانزده	15 [pa:nzdah]
١٦	شانزده	16 [sha:nzdah]
١٧	هفده	17 [hefdah]
١٨	هجده	18 [hejdah]
١٩	نوزده	19 [noozdah]
٢٠	بيست	20 [beest]
٢١	بيست و يك	21 [beest-o-yek]
٢٢	بيست و دو	22 [beest-o-do]
٢٣	بيست و سه	23 [beest-o-se]
٣٠	سى	30 [see]
٤٠	چهل	40 [chehel]
٥٠	پنجاه	50 [panja:h]

٦٠	شصت	60 [shast]
٧٠	هفتاد	70 [hafta:d]
٨٠	هشتاد	80 [hashta:d]
٩٠	نود	90 [navad]
١٠٠	صد	100 [sad]
١٠١	صد و يك	101 [sad-o-yek]
١٠٢	صد و دو	102 [sad-o-do]
٢٠٠	دويست	200 [deveest]
٣٠٠	سيصد	300 [seesad]
٤٠٠	چهارصد	400 [chaha:rsad]
٥٠٠	پانصد	500 [pa:nsad]
٦٠٠	شش صد	600 [sheshsad]
٧٠٠	هفت صد	700 [haftsad]
٨٠٠	هشت صد	800 [hasht sad]
٩٠٠	نه‌صد	900 [nohsad]
١٠٠٠	هزار	1000 [heza:r]
١٠٠٠٠	ده هزار	10000 [dah heza:r]
١٠٠٠٠٠	ملیون	100000 [sad heza:r]
١٠٠٠٠٠٠	صد هزار	1000000 [meleeyoon]

٨١٧١هشت هزار و صد و هفتاد و يك [hasht heza:r-o-sad-o-hafta:d-o-yek] 8171

١٥٩٨٠ پانزده هزار و نه‌صد و هشتاد [pa:nzdah heza:r-o-nohsad-o-hashta:d] 15980

٨٢٣٠٨٦٤٥ هشتاد و دو ملیون و سیصد و هشت هزار و شش صد و چهل و پنج

[hashta:d-o-do meleeyoon-o-seesad-o-hasht heza:r-o-sheshsad-o- chehel-o-panj] 82308645

صدا شناسی

意群和停顿

我们在朗读一个句子的时候，按句子的结构和意思分为几个部分。每一个部分为一个意群。一个意群要连续朗读，中间不停顿。意群和意群之间可以停顿一下，在一般情况下，句子未结束语调不下降。（停顿符号／）例如：

سىنتاكما ۋە پائۇزا

بىر جۈملىنى ئېيتقان ۋاقتىمىزدا، جۈملىنىڭ قۇرۇلمىسى ۋە مەنىسىگە قاراپ ئۇنى بىرنەچچە

بۆلەككە بۆلۈپ ئېيتىمىز، مانا مۇشۇنداق بۆلەكلەرنىڭ ھەربىرى بىر سىنتاگما بولىدۇ. بىر سىنتاگما ئاساسدا پائۇزا بولمايدۇ، سىنتاگما بىلەن سىنتاگما ئوتتۇرىسىدا قىسقا بىر پائۇزا بولىدۇ. ئادەتتە جۈملە ئاخىرلاشمىسا پەسەيمە تون قوللىنىلمايدۇ. (پائۇزىنى "/" بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىمىز) مەسىلەن:

دانشگاه پکن /درحومهٔ غربی شهر / واقع است.

باغ دانشگاه / هم بزرگ است /هم زیبا.

ماهمه / دانشگاه پکن / هستیم.

تەرجىن

1. 朗读下列音素，注意读好 [a:] 和 [a]。

1. تۆۋەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، [a:] بىلەن [a]نىڭ تەلەپپۇزىغا دىققەت قىلىڭ.

[a]		[a:]	
بد	[bad]	باد	[ba:d]
پس	[pas]	پاس	[pa:s]
تب	[tab]	تاب	[ta:b]
دم	[dam]	دام	[da:m]
صد	[sad]	صاد	[sa:d]
چپ	[chap]	چا	[cha:]
زد	[zad]	زاد	[za:d]
هم	[ham]	خام	[kha:m]

2. 模仿例句用符号▼标出重读单词，用符号 / 标出意群停顿，用符号 ⌒ 和 ⌒ 标出升降调。

2. مىسال قىلىنغان جۈملىلەرگە تەقلىد قىلىپ، مۇنۇ جۈملىلەردىكى كۇچلۇك ئېيتىلىدىغان سۆزلەرگە ▼ بەلگىسى قويۇڭ؛ سىنتاگمىلار ئارىسىغا / بەلگىسى قويۇڭ؛ ئۇرلىمە تونىنى ⌒ بەلگىسى بىلەن، پەسەيمە تونىنى ⌒ بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىڭ:

(1) کتابهای تو بسیار زیاد است. (2) حال شما چطور است؟

(3) باغ دانشگاه پکن هم بزرگ هم زیبا است. (4) اسم شما چیست؟

3. 以动词 بودن 的人称变位的适当形式填空。

3. مۇنۇ جۈملىلەردىكى بوش ئورۇنلارنى "بودن" پېئىلىنىڭ مۇۋاپىق شەخسلىك شەكىللىرى بىلەن تولدۇرۇڭ:

(1) او خواهر شما_____. (2) شما معلم _____.

(3) ما همه دانشجو_____. (4) آنها کارگر_____؟ نه، آنها کارگر_____.

(5) خواهر من کارمند_____، اما خواهر شما کارمند_____.

(6) معلم آنها بسیار خوب_____.

4. 用波斯语数字符号和文字写出下列数字：

4. تۆۆەندىكى سانلارنى پارسچە رەقەم ۋە يېزىق بىلەن يېزىڭ:

12	14	78	906	6416
33	56	88	243	1209

5. 回答下列问题：

5. تۆۆەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ:

(1) اسم دانشگاه شما چیست؟

(2) دانشگاه شما در کجا واقع است؟

(3) باغ دانشگاه شما چطور است؟

(4) شما دانشجوی کدام دانشگاه هستید؟

(5) دانشگاه شما خوب است؟

6. 翻译下列句子：

(1) 您的名字叫什么？

(2) 我们的大学位于市郊。

(3) 他是工人还是农民。

(4) 我们都是护士，不是医生。

(5) 我的房间不大，但光线很好。

6. تۆۆەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) سىزنىڭ ئىسمىڭىز نېمە؟

(2) بىزنىڭ داشۇ شەھەر سىرتىغا جايلاشقان.

(3) ئۇ ئىشچىمۇ، دېھقانمۇ؟

(4) بىز ھەممىمىز ھەمشىرە، دوختۇر ئەمەس.

(5) مېنىڭ بۆلمەم چوڭ ئەمەس، لېكىن يورۇق.

课文译文

我们的大学

我们的学校（大学）是北京大学。
北京大学在城市西郊，学校的校园又大又美。
我们都是北京大学的学生。

我是大学生。　　我们是大学生。
你是大学生。　　你们是大学生。
他是大学生。　　他们是大学生。

（替换词：医生　护士　教员　职员
工人　农民　工程师　大学教授）

تېكست تەرجىمىسى

بىزنىڭ مەكتىپىمىز بېيجىڭ داشۆسى.

بېيجىڭ داشۆسى شەھەرنىڭ غەربىي چېتىدە. مەكتەپنىڭ باغچىسى چوڭ ھەم گۈزەل.

بىز ھەممىمىز بېيجىڭ داشۆسىنىڭ ئوقۇغۇچىلىرى.

مەن ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى. بىز ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى.

سەن ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى. سىلەر (سىز) ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى.

ئۇ ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى. ئۇلار ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى.

(ئالماشتۇرۇلىدىغان سۆزلەر:

دوختۇر	ھەمشىرە	ئوقۇتقۇچى	خىزمەتچى
ئىشچى	دېھقان	ئىنژېنېر	پروفېسسور)

درس دهم 第十课 ئونىنچى دەرس

تېكست	دوستت صميمى	课文
	系动词 بودن 人称变位简略形式	语法
	名词复数（二）	
گراماتىكا	باغلامچى پېئىل "بودن"نىڭ شەخسلىك شەكللىنىڭ ئىخچاملاشقان شەكلى	
	ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى (2)	

دوست صميمى

فريدون دوست من است. من و فريدون نه‌تنها همسايهٔ يكديگريم، بلكه هر دو در يك **دانشگاه** درس مى‌خوانيم. من دانشجوى دانشكدهٔ زبانهاى خارجى ام، اما او دانشجوى **دانشكدهٔ** رياضى است. ما دوست صميمى هستيم. ما هميشه با هم مى‌باشيم.

مكالمه

ـــ سلام، من لاله هستم.
ـــ سلام، من پرويز هستم.
ـــ ايشان خانم عباسى هستند.
ـــ خيلى خوشوقتم.
ـــ من هم همينطور. حال شما چطور است؟
ـــ خوب است، متشكرم، حال شما چطور است؟
ـــ متشكرم، بد نيستم.
ـــ حال پدر و مادر شما خوب است؟
ـــ مرسى، آنها هر دو خوبند.
ـــ خانم عباسى شما چطوريد؟
ـــ خوبم، متشكرم.

واژه‌ها

صميمى [sameemee] （形） 真挚的，知心的 (س) سەمىمىي، **سرداش**
فريدون [fareedoon] （人名） 法力东 (ئادەم ئىسمى) فەرىدۇن

تنها	[tanha:]	(副)	仅仅 (ر) پەقەتلا، يالغۇز
همسایه (همسایگان 复 كۆپلۈك)	[hamsa:ye]	(名)	邻居 (ئى) قوشنا
یکدیگر	[yekdeegar]	(代)	互相 (ئا) ئۆزئارا
بلکه	[balke]	(连)	而且 (ب) بەلكى
هر	[har]	(代)	每一个 (ئا) ھەر بىر
درس‌می‌خوانیم	[dars meekha:neem]	(动)	(我们) 学习 (پ) دەرس ئوقۇيمىز
دانشکده	[da:neshkade]	(名)	学院，系 (ئى) شۆيۈەن، فاكۇلتېت
زبان	[zaba:n]	(名)	舌，语言 (ئى) تىل
خارجی	[kha:rejee]	(形)	外国的 (س) خارىجىي، چەت ئەل
ریاضی	[riya:zee]	(名)	教学 (ئى) ماتېماتىكا
همیشه	[hameeshe]	(副)	经常 (ئى) ھەمىشە، دائىم
باهم	[ba:ham]	(副)	一起 (ربىللە)
می‌باشیم	[meeba:sheem]	(动)	(我们) 是 (پ)-دۇرمىز، ـــ مىز
لاله	[la:le]	(人名)	拉丽 (ئادەم ئىسمى) لالە
پرویز	[parveez]	(人名)	帕尔维兹 (ئادەم ئىسمى) پەرۋىز
ایشان	[eesha:n]	(代)	他 (的尊称) (ئا) ئۇ
خانم	[kha:nom]	(名)	女士，太太 (ئى) خانىم
عباسی	[aba:see]	(人名)	阿巴西 (ئادەم ئىسمى) ئەباسى
خوشوقت	[khoshvaght]	(形)	高兴的 (س) خۇشال
همینطور	[hameentoor]	(形)	也这样的 (س) ھەم شۇنداق
متشکر	[motashaker]	(形)	谢谢 (س) رەھمەت
مکالمه	[moka:leme]	(名)	会话 (ئى) سۆزلىشىش

شرح و توضیح

من و فریدون نه‌تنها همسایهٔ یکدیگریم، بلکه هر دو در یك دانشگاه درس می خوانیم.

我和法里东不但是邻居，而且我们两人在一个大学学习。

(مەن ۋە فەرىدۇن (ئىككىمىز) يالغۇز قوشنا بولۇپلا قالماستىن، بەلكى ھەر ئىككىمىز بىر داشۆدە ئوقۇيمىز)

"نه‌تنها (نتنها)... بلکه" 常一起连用，意思是"不仅……而且……"。

"نەتنها (نتنها)...بلكه" دائىم بىللە كېلىپ "يالغۇز...بولۇپ قالماستىن، بەلكى..." دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

او نه‌تنها کارگر است، بلکه معلم ما هم هست.

او نه‌تنها برادر من است، بلکه دوست صمیمی من هم هست.

2. هر دو 意思是“都”，用于两者。همه 意思也是“都”，用于三者以上。

2. "هر دو" — "هەر ئىككىسىلەن، هەر ئىككىسى" مەنىلىرىدە كېلىدۇ؛ "همه" — "هەممە" مەنىسىدە كېلىدۇ.

3. می باشیم 意思相同，ما همیشه با هم می باشیم 我们经常在一起。هستیم 和 می باشیم 是书面语言。

3. ما همیشه با هم می باشیم" — "بىز دائىم بىللە (مىز)" دېگەن مەنىدە؛ "مى باشيم" بىلەن "هستيم"نىڭ مەنىسى ئوخشاش. "می باشیم" كىتابىي سۆز.

دستور زبان

系动词 بودن 人称变位简略形式

باغلامچى پېئىل "بودن"نىڭ شەخسلىك شەكلىنىڭ ئىخچاملاشقان شەكلى

من	— م [am]	ما	— یم [eem]	
تو	— ی [ee]	شما	— ید [eed]	
او	است [ast]	آنها	— اند [and]	

系动词 بودن 的人称变位简略形式书写时，是否与前面连写，视前面单词结尾字母而定。

باغلامچى پېئىل "بودن"نىڭ ئىخچاملاشقان شەكلىنى ئۇنىڭ ئالدىدىكى سۆز بىلەن قوشۇپ يېزىش ياكى ئايرىپ يېزىش مەسىلىسىگە كەلسەك، بۇ شۇ سۆزنىڭ قانداق ھەرپ بىلەن ئاخىرلاشقانلىقىغا قاراپ بەلگىلىنىدۇ.

1. 系动词 بودن 前的单词以辅音字母结尾。

1. "بودن"نىڭ ئالدىدىكى سۆز ئۈزۈك تاۋۇش ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقان بولسا ئۇنداق بولىدۇ:

من پرستارم.	[parasta:ram]	من مهندسم.	[mohandesam]
تو پرستاری	[parasta:ree]	تو مهندسی.	[mohandesee]
او پرستار است.	[parasta:rast]	او مهندس است.	[mohandesast]
ما پرستاریم.	[parasta:reem]	ما مهندسیم.	[mohandeseem]
شما پرستارید	[parasta:reed]	شما مهندسید.	[mohandeseed]
آنها پرستارند.	[parasta:rand]	آنها مهندسند.	[mohandesand]

2. 系动词 بودن 前的单词以长元音字母 ا 结尾。

2. "بودن"نىڭ ئالدىدىكى سۆز ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش ھەرپى "ا" بىلەن ئاخىرلاشقان بولسا مۇنداق بولىدۇ:

من دانا ام.	[da:na:-am]	ما دانا ايم.	[da:na:-eem]
تو دانا اى.	[da:na:-ee]	شما دانا ايد.	[da:na:-eed]
او دانا است.	[da:na:-ast]	آنها دانا اند.	[da:na:-and]

8. 系动词 بودن 前的单词以字母 ه 结尾。

3. "بودن"نىڭ ئالدىدىكى سۆز "ه" ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقا بولسا مۇنداق بولىدۇ:

من بچه ام.	[bache-am]	ما بچه ايم.	[bache-eem]
تو بچه اى.	[bache-ee]	شما بچه ايد.	[bache-eed]
او بچه است.	[bache-ast]	آنها بچه اند.	[bache-and]

4. 系动词 بودن 前的单词以字母 و 结尾。

4. "بودن"نىڭ ئالدىدىكى سۆز "و" ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقا بولسا موندا‌ق بولىدۇ:

من دانشجو ام.	[da:neshjoo-am]	ما دانشجو ايم.	[da:neshjoo-eem]
تو دانشجو اى.	[da:neshjoo-ee]	شما دانشجو ايد.	[da:neshjoo-eed]
او دانشجو است.	[da:neshjoo-ast]	آنها دانشجو اند.	[da:neshjoo-and]

5. 系动词 بودن 前的单词以字母 ى 结尾。

5. "بودن"نىڭ ئالدىدىكى سۆز "ى" ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقان بولسا مۇنداق بولىدۇ:

من چينى ام.	[cheenee-am]	ما چينى ايم.	[cheenee-eem]
تو چينى اى	[cheenee-ee]	شما چينى ايد.	[cheenee-eed]
او چينى است.	[cheenee-ast]	آنها چينى اند.	[cheenee-and]

名词复数（二）

波斯语中名词复数的构成比较复杂，在第六课提到无生命名词和指示代词的复数的构成规则。现将有生命名词的复数构成规则归纳如下：

1.表示有生命的名词，其复数形式一般在词尾加 آن。例如：

ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلى(2)

پارس تىلىدا ئىسىمنىڭ كۆپلۈك شەكلىنىڭ ياسىلىشى بىرقەدەر مۇرەككەپ. ئالتىنچى دەرسته جانسىزلار ئىسمى بىلەن كۆرسىتىش ئالماشلىرىنىڭ كۆپلۈك شەكلىنىڭ ياسىلىشىنى كۆرسىتىپ ئۆتكەن ئىدۇق. ئەمدى جانلىقلار ئىسمىنىڭ كۆپلۈك شەكلىنىڭ ياسىلىشىنى تۆۋەندىكىچە كۆرسىتىپ ئۆتىمىز.

1. جانلىقلار ئىسمىنىڭ كۆپلۈك شەكلى ئادەتته ئىسىم ئاخىرىغا "آن" قوشۇمچىسىنى قوشۇش

بىلەن ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

كارگر_____كارگران

پزشك_____پزشكان

2.以元音结尾的有生命的名词,在变复数时,先加辅音字母 ى، 再加 آن، 读 [ya:n]。例如:

2. مۇنداق ئىسىملاردىن سوزۇق تاۋۇش بىلەن ئاخىرلاشقانلىرىغا ئاۋۋال بىر "ى" قوشۇلۇپ، ئاندىن "آن" قوشۇلىدۇ ۋە [ya:n] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

دانشجو_____دانشجويان [da:neshjooya:n] 大学生 (ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى)

چهارپا_____چهارپايان [cheha:rpa:ya:n] 兽, 兽类 (هايۋان)

دانا_____دانايان [da:na:ya:n] 有学问的人 (ئىلىم ئىگىسى)

3. 有些有生命的名词也加 ها, 也可加 آن。例如:

3. جانلىقلار ئىسىملىرىدىن بەزىلىرىگە "ها" قوشۇلسىمۇ، "آن" قوشۇلسىمۇ بولىۋېرىدۇ. مەسىلەن:

چينى_____چينى‌ها، چينيان [cheeniya:n] 中国人 (جۇڭگولۇق)

ايرانى_____ايرانى‌ها، ايرانيان [eera:niya:n] 伊朗人 (ئىرانلىق)

4. 以元音 [e] 结尾的名词, 先加 ى, 再加 آن。例如:

4. سوزۇق تاۋۇش [e] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا ئاۋۋال "ى"، ئاندىن "آن" قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

همسايه_____همسايگان [hamsa:yega:n] 邻居 (قوشنا)

مرده [morde]_____مردگان [mordega:n] 死者 (ئۆلگۈچى)

5. 有一些名词, 原是阿拉伯词, 其复数变化形式复杂, 现仅例举几种常见的复数形式, 在词尾加 ات、ين、جات。

5. ئەرەب تىلىدىن كىرگەن ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىنىڭ ياسىلىشى بىرئاز مۇرەككەپ. بۇ يەردە ئاخىرىغا "ات"، "ين"، "جات" قوشۇلۇپ ياسىلىدىغان بىرنەچچە خىلىنىلا تونۇشتۇرۇپ ئۆتىمىز:

كلمه [kaleme]_____كلمات [kalema:t] 词 (سۆز)

جمله [jomle]_____جملات [jomala:t] 杂志 (ژۇرنال)

كارخانه [ka:rkha:ne]_____كارخانجات [ka:rkha:neja:t] 工厂 (كارخانا)

سبزى [sabzee]_____سبزيجات [sabzeeja:t] 蔬菜 (كۆكتات)

معلم [mo-allem]_____معلمين [mo-allemeen] 老师 (مۇئەللىم)

مسلم [moslem]_____مسلمين [moslemeem] 穆斯林 (مۇسۇلمان)

كاشف [ka:shef]_____كاشفين [ka:shefeen] 发现者 (كەشپ قىلغۇچى)

تمرين

1. 朗读下列音素，注意[a]和[a:]的区分。

1. تۆۆەندىكى تاۋۇشلارنى ئوقۇڭ، [a] بىلەن [a:]نىڭ پەرقىنى دىققەت قىلىڭ.

[a-a:]			
اشرار	[ashra:r]	الوار	[alva:r]
اسقاط	[asgha:t]	افشار	[af·h .:r]
افراد	[afra:d]	اسرار	[asra:r]
امرار	[amra:r]	امثال	[amsa:l]

[e-a:]			
اظهار	[ezha:r]	ابراز	[ebra:z]
اطناب	[etna:b]	ادرام	[edra:m]
الهام	[elha:m]	اخراج	[ekhra:j]
ارسال	[ersa:l]	اسكات	[eska:t]

2. 写出下列名词的复数形式：

2. تۆۆەندىكى ئىسىملارنىڭ كۆپلۈك شەكلىنى ياسىڭ:

معلم كارمند دانشگاه شهر باغ كشاورز دوست دانشجو همسايه

3. 将下列句子中的动词改变为简略形式。

3. ئۇنۇ جۈملىلەردىكى پېئىللارنى قىسقارغان شەكىلگە ئۆزگەرتىڭ.

(1) آ نها كارگر هستند. (2) دوست من پرويز است.

(3) تو دوست خوب من هستى. (4) شما همسايهٔ يكديگر هستيد؟

(5) ما همه دانشجو هستيم. (6) پدر و مادر من هر دو خوب هستند.

4. 模仿下列例句造句，

4. تۆۆەندىكى جۈملىلەرنى ئۈلگە قىلىپ جۈملە تۈزۈڭ:

نمونه: دانشجو كارگر

ـــ شما دانشجو هستيد؟

ـــ بله، ما همه دانشجو هستيم.

ـــ آنها هم دانشجو هستند؟

ـــ نه، آنها دانشجو نيستند، كارگر هستند.

---

(1) كارمند كشاورز

(2) پزشك دانشجو

(3) معلم كارگر

5. 翻译下列句子：

（1）您的父母身体好吗？

（2）您的知心朋友是谁？

（3）这条裤子太长了。

（4）我的父母都是北京大学的老师。

（5）他们都是外语系的学生。

（6）他和法里东经常在一起。

5. تۆۆەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) ئاتا-ئانىڭىزنىڭ سالامەتلىكى ياخشىمۇ؟

(2) سىزنىڭ سىرداش دوستىڭىز كىم؟

(3) بۇ شالۋار بەك ئۇزۇن ئىكەن.

(4) مېنىڭ ئاتا-ئانام بېيجىڭ داشۆسىنىڭ مۇئەللىمى.

(5) ئۇلارنىڭ ھەممىسى چەت تىللار فاكۇلتېتىنىڭ ئوقۇغۇچىسى.

(6) ئۇنىڭ بىلەن فەرىدۇن دائىم بىللە.

课文译文

知心朋友

法里东是我的朋友，我和法里东不但是邻居，而且我们两个人在一个大学学习。我是外语系的学生，他是数学系的学生，我们是知心朋友，我们经常在一起。

——您好，我是拉蕾。

——您好，我是帕尔维兹。

——她是阿巴西夫人。

——非常高兴

——我也很高兴，您身体好吗？

——很好，谢谢。您身体好吗？

——谢谢，不错。

——您的父母身体好吗？

——谢谢，他们身体都好。

——阿巴西夫人，您身体好吗？

——很好，谢谢。

تېكىست تەرجىمىسى

سىرداش دوست

فەرىدۇن مېنىڭ دوستۇم. مەن ۋە فەرىدۇن بىلەن قوشنا بولۇپلا قالماستىن، بەلكى ھەر ئىككىمىز بىر داشۆدە ئوقۇيمىز. مەن چەت تىللار فاكۇلتېتىنىڭ ئوقۇغۇچىسى، ئۇ بولسا ماتېماتىكا فاكۇلتېتىنىڭ ئوقۇغۇچىسى. بىز سەممي دوستلارمىز. بىز دائىم بىللە بولىمىز.

ـــ ياخشىمۇسىز، مەن لالە (بولىمەن).
ـــ ياخشىمۇسىز، مەن پەرۋىز (بولىمەن).
ـــ بۇ ياق ئاببباسى خانىم.
ـــ بەك خۇشالمەن.
ـــ مەنمۇ ناھايىتى خۇشال. ئەھۋالىڭىز قانداق؟
ـــ ياخشى، رەھمەت. سىزنىڭ ئەھۋالىڭىز قانداق؟
ـــ رەھمەت، ياماڭ ئەمەس.
ـــ ئاتىڭىز، ئانىڭىزنىڭ ئەھۋالى ياخشىدۇ؟
ـــ رەھمەت، ئىككىلىسى ياخشى.
ـــ ئاببباسى خانىم، سىزنىڭ ئەھۋالىڭىز ياخشىمۇ؟
ـــ ياخشى، رەھمەت.

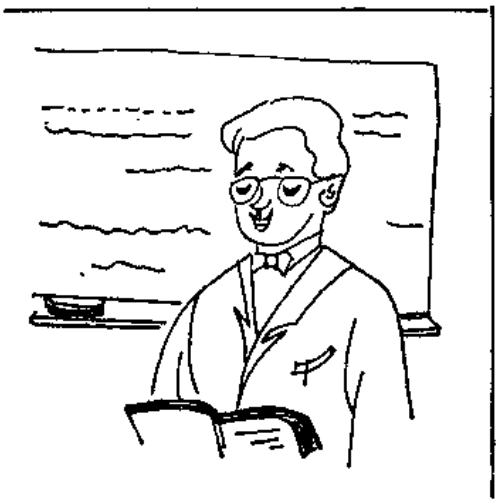
درس یازدهم 第十一课 ئون بىرىنچى دەرس

تېكىست	درس زبان فارسی	课文
	داشتن 动词	语法
	را 后置词	
	ـه 副词符号	
گراماتىكا	"داشتن" پېئىلى	
	تىركەلمە "را"	
	رەۋىش بەلگىسى ـه	

درس زبان فارسی

امروز چهار شنبه است. ما درس زبان فارسی داریم. زبان فارسی خیلی شیرین است. معلم زبان فارسی ما آقای نادری است. آقای نادری معلم خوب و مهربان است. او سرپرست کلاس ما ست. عدهٔ دانشجویان کلاس ما ۲۰ نفر است. ما همه زبان فارسی را دوست داریم. ماخوب درس می خوانیم. معلم از همهٔ ما راضی است.

مکالمه

ـ خانم ببخشید، شما کجائی هستید؟
ـ من چینی ام.
ـ چند وقت است که‌ایرانید؟
ـ تقریبا چهار ماه است.
ـ فارسی را خوب بلدید.
ـ اختیار دارید.

واژه‌ها

امروز [emrooz] (名) 今天 (ئى) بۈگۈن

چهارشنبه	[chaha:rshanbe]	(名)	星期四	(ئى) چارشەنبە
فارسی	[fa:rsee]	(名)	波斯语	(ئى) پارس تىلى، پارسچە
داشتن (-دار)	[da:shtan]	(动)	有	(پ) بولماق
آقا	[a:gha:]	(名)	先生	(ئى) ئەپەندى
نادری	[na:deree]	(人名)	纳迪里	(ئادەم ئىسمى) نادىرى
مهربان	[mehrba:n]	(形)	亲切的，和蔼的	(س) مېھرىبان
کلاس	[kela:s]	(名)	班级	(ئى) سىنىپ
عده	[edde]	(名)	数目，一些	(ئى) سان
نفر	[nafar]	(名)	人，个人	(ئى) نەپەر
دوست داشتن	[doostda:shtan]	(动)	喜欢	(پ) ياخشى كۆرمەك
از	[az]	(介)	从……，对……	(ئالد) ...دىن، ...گە
راضی	[ra:zee]	(形)	满意的	(س) رازى
ببخشید	[bebakhsheed]	(动)	(请您) 原谅	(پ) كەچۈرۈڭ
کجائی	[koja:ee]	(形)	什么地方的人	(س) قەيەرلىك، نەلىك
چینی	[cheenee]	(形，名)	中国人，中文，中国的	(س،ئى) جۇڭگولۇق، خەنزۇچە جۇڭگونىك
چند	[chand]	(代)	几个	(ئا) نەچچە
وقت	[vaght]	(名)	时间	(ئى) ۋاقىت
که	[ke]	(连)		(ب) ...كى
تقریبا	[taghreeban]	(副)	大概，大约	(ر) تەخمىنەن
ماه	[ma:h]	(名)	月亮，月份	(ئى) ئاي
را	[ra:]		(后置词)	(تىركەلمە)
بلد	[balad]	(形)	内行，行家	(形) ماهىر، ئۇستا
اختیار داشتن	[ekhtiya:r-]	(动)	过奖	(پ) ئانچە ئەمەس

شرح و توضیح

1. معلم از ما راضی است. 老师对我们很满意。介词 از 是动词 بودن راضی 要求搭配使用的。 از.....راضی بودن 意思是对……满意。例如：

ا. "معلم از ما راضی است" (مۇئەللىم بىزدىن رازى) — بۇ جۈملىدىكى ئالدى قوشۇلما "از"نى "راضی بودن" پېئىلى تەلەپ قىلغان. "از...راضی بودن" ئىبارىسى "...دىن رازى (بولماق)" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

آنها از این اطاق راضی هستند.

او از این اتومبیلی خیلی راضی است.
ما از درس زبان فارسی راضی هستیم.

2. چند وقت 意思是多长时间。که 您来伊朗多久了？ چند وقت است که ایرانید؟ 在这里是连接词，连接从句，本身没有词义。ایرانید = ایران 即 در ایران هستید 和简略人称词尾 اید 连写成 ایرانید。

2. "چند وقت است که ایرانید؟" (سز ئىرانغا كەلگىلى قانچە ۋاقىت بولدى؟) — بۇ جۈملىدىكى "چند وقت" ئىبارىسى "قانچە ۋاقىت" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ؟ "كە" باغلىغۇچى بولۇپ، بېقىندى جۈملىنى باغلاش رولىنى ئويناپدۇ؛ "ایرانید" ئىبارىسى "در ایران هستید"نىڭ قىسقارتىلمىسى، يەنى "ایران" سۆزى بىلەن شەخسلىك قوشۇمچىسى "اید"نىڭ قوشۇلۇپ "ایرانید" شەكلىگە كېلىشىدۇر.

3. بلد بودن 。بلدید 成 اید 连写 بلد 和简略人称词尾 。زبان فارسی = فارسی را بلدید. را 要求用后置词。

3. "فارسی را بلدید" — بۇ جۈملىدىكى "فارسی" سۆزى "زبان فارسی" ئىبارىسى بىلەن ئوخشاش مەنە بىلدۈرىدۇ؛ "بلدید" ئىبارىسى "بلد" سۆزى بىلەن قىسقارغان شەخسلىك قوشۇمچىسى "اید"نىڭ قوشۇلۇپ يېزىلىشىدىن ھاسىل بولغان؛ "را" تىركەلمىسى "بلد بودن" تەلەپ قىلغان.

4. 意思是 "过奖了" 。这是客套话，另一种常用的回答 اختیار دارید. خواهش می‌کنم [kha:hesh meekonam] 意思是 "谢谢"（我向您表示感谢）。

4. "اختیار دارید" — بۇ بىركىمنىڭ ماختىشىغا ئېرىشكەندە دېيىلىدىغان تەكەللۇپ ئىبارىسى بولۇپ، ئۇيغۇر تىلىدىكى "ئانچە ئەمەس" دېگەن ئىبارىگە توغرا كېلىدۇ. بۇ خىل شارائىتتا كۆپرەك قوللىنىلىدىغان يەنە بىر ئىبارە "خواهش می کنم [kha:heshmeekonam]" بولۇپ، "رەھمەت" (سىزگە رەھمەت ئېيتىمەن) دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

دستور زبان

1. **动词的词根** 每个动词都有自己的词根，词根是构成动词的各种现在时态的主干。例如动词 داشتن的词根是 دار，动词 بودن 的词根是 باش。

1. پېئىلنىڭ يىلتىزى ھەربىر پېئىلنىڭ ئۆز يىلتىزى بولىدۇ. پېئىل يىلتىزى پېئىلنىڭ ھەر خىل ھازىرقى زامان شەكىللىرىنى ياساشنىڭ ئاساسىدۇر. مىسال ئۈچۈن ئېيتساق، "داشتن" پېئىلى ئۆزىنىڭ يىلتىزى بولغان "دار" ئاساسىدا ياسالغان؛ "بودن" پېئىلى ئۆزىنىڭ يىلتىزى بولغان "باش" ئاساسىدا ياسالغان.

2. **动词时态** 时态是指作为谓语动词以各种形式的变化来表现动作或状态发生的时间。在波斯语中常用的有十大时态，例如，现在进行时态，一般过去时态，将来时态等等。

2. پېئىلنىڭ زامانى دېگىنىمىز خەۋەر بولۇپ كەلگەن پېئىللارنىڭ ھەر خىل

تۇرلىنىش ئارقىلىق ھەرىكەت ياكى ھالەت بارلىققا كەلگەن ۋاقىتنى بىلدۈرۈپ كېلىشىدۇر. پارس تىلىدا پېئىللار پۈتمىگەن ھازىرقى زامان، مۇتلەق ئۆتكەن زامان، كېلەر زامان دېگەنگە ئوخشاش ئون خىل زامان شەكىلدە كېلىدۇ.

3. داشتن 的现在进行时态的构成方法

3. "داشتن" پېئىلىنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكلىنىڭ ياسىلىشى

人称词尾 + (دار) 词根

يىلتىز (دار) + شەخسلىك فورمۇچىسى

شەخسلىك قوشۇمچىسىنىڭ ئۆزگىرىشى تۆۋەندىكىچە: 人称词尾变化如下

数 سان	人称 شەخس	词根 يىلتىز	词尾 قوشۇمچە	现在进行时态 پۈتمىگەن ھازىرقى زامان
单数 بىرلىك	من	دار	م	دارم
	تو	دار	ی	داری
	او	دار	د	دارد
复数 كۆپلۈك	ما	دار	یم	داریم
	شما	دار	ید	دارید
	آنها	دار	ند	دارند

否定式是: 复数 كۆپلۈك 单数 بىرلىك :بولۇشسىز شەكلى

من	ندارم	ما	نداریم
تو	نداری	شما	ندارید
او	ندارد	آنها	ندارند

داشتن 否定式中的 نه 应重读。例如:

"داشتن"نىڭ بولۇشسىز شەكلى تەركىبىدىكى "نە" كۇچلۈك ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

ندارم ندارند

后置词 را

波斯语的动词分及物和不及物两类，及物动词要求跟宾语。不及物动词不跟宾语。在波斯中宾语后面还加一个宾语符号，这个符号就叫做后置词 را 。

一般说来宾语是特指的，是限制性的应当用后置词 را 。例如当指示代词、疑问代词、专有名词、或被其它词修饰限定的名词一般都用 را。例如：

"را" تىركەلمىسى

پارس تىلىدىكى پېئىللار ئۆتۈملۈك ۋە ئۆتۈمسىز دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. ئۆتۈملۈك پېئىللار تولدۇرغۇچى تەلەپ قىلىدۇ، ئۆتۈمسىز پېئىللار تولدۇرغۇچى تەلەپ قىلمايدۇ. پارس تىلىدا تولدۇرغۇچى خۇددى ئۇيغۇر تىلىدىكىگە ئوخشاشلا پېئىلنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ.

ئومۇمەن ئالغاندا، تولدۇرغۇچى بەلگىلىك بولسا، چەكلەكلىك بولسا، ئۇنىڭغا بىر تولدۇرغۇچى بەلگىسى قوشۇلۇپ كېلىدۇ. ئۇيغۇر تىلىدىكى چۈشۈم كېلىش قوشۇمچىسىغا ئوخشاش رول ئويناپدىغان بۇ بەلگە "را" تىركەلمىسى دەپ ئاتىلىدۇ.

كۆرسىتىش ئالمىشى، سوئال ئالمىشى، خاس ئىسىم ۋە ئېنىقلانغان ئىسىملاردىن بولغان تولدۇرغۇچىلار ئومۇمەن بەلگىلىك، چەكلەكلىك بولىدۇ، شۇڭا مۇنداق تولدۇرغۇچىلارغا "را" تىركەلمىسى قوشۇلۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

ما معلم خود را دوست داريم.
我们喜欢我们的老师。
(مۇئەللىمىمىزنى ياخشى كۆرىمەن)

ما پكن را دوست داريم.
我们喜欢北京。
(بىز بېيجىڭنى ياخشى كۆرىمىز)

او آن دامن زرد را دوست ندارد.
她不喜欢那件黄裙子。
(ئۇ ئاۋۇ سېرىق يوپكىنى ياخشى كۆرمەيدۇ)

副词符号 "ـً"

رەۋىش بەلگىسى ـً

有些阿拉伯词以 "ا" 结尾，但在词尾 "ا" 上有ـً符号，表示这个词是副词，读为[an]。

"ا" ھەرپى بىلەن ئاخىرلاشقان بەزى ئەرەبچە سۆزلەرنىڭ ئاخىرىدىكى شۇ "ا" ھەرپىنىڭ ئۈستىگە "ـً" بەلگىسى قويۇلۇپ [an] ئوقۇلىدۇ ۋە شۇ ئارقىلىق بۇ سۆزنىڭ رەۋىشلەشكەنلىكى كۆرسىتىلىدۇ. مەسىلەن:

حتماً	[hatman]	مثلاً	[masalan]
فوراً	[fowran]	لطفاً	[lotfan]
اولاً	[avvalan]	تقريباً	[taghreeban]

تمرین

1. 朗读下列音标，注意音素对比。

1. تۆۆەندىكى تراڭسكرىپسىيىنى ئوقۇڭ، تاۋۇشلار سېلىشتۇرمىسىغا دىققەت قىلىڭ.

[-l]		[-r]	
لام	[la:m]	رام	[ra:m]
لب	[lab]	رب	[rabb]
لیك	[leek]	ریگ	[reeg]
لوس	[loos]	روس	[roos]
لذا	[leza:]	رضا	[rez:a]
لباس	[leba:s]	رباط	[reba:t]
لوری	[looree]	رولور	[rooloor]

[l-]		[r-]	
پول	[pool]	پور	[poor]
کول	[kool]	کور	[koor]
پیلی	[peelee]	پیری	[peeree]
خاله	[kha:le]	خاره	[kha:re]
اولو	[ooloo]	اوروغ	[ooroogh]
بالا	[ba:la:]	باران	[ba:ra:n]

2. 读好下列词组中的耶扎菲：

2. مۇنۇ ئىبارىلەردىكى ئىزافەتنى توغرا ئوقۇڭ:

معلم مهربان　　دستمالهای زیبا
زبان فارسی　　شهرهای بزرگ
دانشگاه ما　　اطاقهای آنها
اطاق بزرگ　　هوای ملایم
کتابهای من　　چای سیاه

3. 将动词 داشتن درس 按六个人称变位。

3. "درس داشتن" پېئىلنىى ئالته خىل شەخس بويىچه تۈرلەڭ.

4. 模仿下列例句造句：

4. تۆۆەندىكى ئۈلگە بويىچە جۈملە تۈزۈڭ:

—— نمونه: ما زبان فارسی

ما زبان فارسی را دوست داریم.

(1) من　　مادر　　(2) معلم　　همهٔ ما

(3) او　　شلوار سبز　　(4) ما دانشگاه پکن

ـــ نمونه: معلم　　همهٔ ما

معلم از همهٔ ما راضی است.

(1) ما درس زبان فارسی　　(2) آنها　　این اطاق کوچک

(3) مادر ما　　(4) شما　　دوچرخه آبی (؟)

5. 将括弧里的汉语译成波斯文填入句子中。

5. تىرناق ئىچىدىكى ئۇيغۇرچىنى پارسچىغا تەرجىمە قىلىپ جۈملىگە كىرگۈزۈڭ.

(1) این باغ زیبا _____ (是谁的)　　(كىمنىڭ)

(2) این اطاق _____ (是我们老师的)　　(مۇئەللىمىزنىڭ)

(3) این دفترها _____ (是我母亲的)　　(ئانامنىڭ)

(4) این خانه _____ (是我好朋友的)　　(يېقىن دوستۇمنىڭ)

6. 翻译下列句子：

（1）纳迪里先生非常喜欢中国。

（2）您在中国呆多久了？

（3）您的波斯语真好。—过奖了。

（4）星期四我们没有波斯语课。

（5）我们班的学生有十四人。

6. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) نادىرى ئەپەندى جۇڭگونى ئىنتايىن ياخشى كۆرىدۇ.

(2) سىز جۇڭگودا قانچە ۋاقىت بولىسىز؟

(3) سىز پارسچىغا بەك ئۇستا ئىكەنسىز.

ـــ ئانچە ئەمەس.

(4) پەيشەنبە بىزدە پارس تىلى دەرسى يوق.

(5) بىزنىڭ سىنىپتىكى مۇقۇغۇچىلار 14 نەپەر.

7. 回答下列问题：

7. تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ:

(1) شما امروز درس دارید؟

(2) زبان فارسی چطور است؟

(3) معلم زبان فارسی کیست؟

(4) آقای نادری چطور است؟

(5) عده دانشجویان کلاس شما چند نفر است؟

(6) شما زبان فارسی را بلدید؟

(7) شما زبان فارسی را دوست دارید؟

(8) معلم از شما راضی است؟

课文译文

波斯语课

今天是星期三，我们有波斯语课，波斯语很美，我们的波斯语教师是纳迪里先生。纳迪里先生是一位和蔼的好老师，他负责我们班。我们班上的学生有二十人。我们都喜欢波斯语。我们学习很好，老师对我们很满意。

——请问女士，您是哪里人？
——我是中国人。
——您来伊朗多久了？
——四个月左右
——您的波斯语很好，
——您过奖了。

تېكست تەرجىمىسى

پارس تىلى دەرسى

بۈگۈن چارشەنبە. بىزگە پارس تىلى دەرسى بار. پارس تىلى بەك گۈزەل. بىزنىڭ پارس تىلى مۇئەللىمىز نادىرى ئەپەندى. نادىرى ئەپەندى ياخشى ھەم مېھرىبان مۇئەللىم. ئۇ بىزنىڭ سىنىپىمىزغا مەسئۇل. بىزنىڭ سىنىپىمىزدىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ سانى 20 نەپەر. بىز ھەممىمىز پارس تىلىنى ياخشى كۆرىمىز. بىز دەرسنى ياخشى ئوقۇيمىز. مۇئەللىم بىزدىن رازى.

— كەچۈرۈڭ خانىم، سىز قەيەردىن؟
— مەن جۇڭگولۇق.
— سىز ئىرانغا كەلگىلى قانچە ۋاقىت بولدى؟
— تۆت ئايچە بولدى.
— سىز پارسچىغا بەك ئۇستا ئىكەنسىز.
— ئانچە ئەمەس.

درس دوازدهم 课二十第 ئون ئىككىنچى دەرس

تېكست:	درآن كلاس بزرگ كسى هست؟	课文
	系动词 بودن 的第二个词义和用法	语法
	名词泛指	
	介词和介词短语	
گراماتىكا	باغلامچى پېئىل "بودن"نىڭ ئىككىنچى خىل مەنىسى ۋە قوللىنىلىشى	
	ئىسىمنىڭ بىتايىنلىقى	
	ئالدى قوشۇلما ۋە ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە	

درآن كلاس بزرگ كسى هست؟

۱ــ نزديك دانشگا ِ شما مغازه هست؟

ــ بله، در نزديك دانشگاه ما يك فروشگاه بزرگ هست. بغيراز فروشگاه مغازه‌های ديگری هم هست. مثلا كتابفروشی، پستخانه وغيره.

۲ــ درآن كلاس بزرگ كسی هست؟

ــ بله، آنجا دانشجويان كلاس اول هستند. آنها حالا درس دارند.

۳ــ ميز معلم و تختهٔ سياه در كجای كلاس جای دارد؟

ــ ميز معلم در بالای كلاس و تختهٔ سياه در پشت ميز معلم (است).

٤ــ پنجره و در در كجای كلاس است؟

ــ پنجره در طرف راست و در در طرف چپ است.

٥ــ روی ميز شما چه چيزهائی هست؟

ــ روی ميز من، كيف، خطكش، جعبهٔ مداد، مداد پاك كن، قلم خودنويس و چاقو(هست).

واژه‌ها

نزديك	[nazdeek]	(介)	靠近……的	(ئالد) ...گە يېقىن
مغازه	[magha:ze]	(名)	商店	(ئى) دۇكان، ماگىزىن
فروشگاه	[forooshga:h]	(名)	商店	(ئى) ماگىزىن

دیگر	[deegar]	其它的，另外的（形）	(س) باشقا
کتابفروشی	[keta:bforooshee]	书店（名）	(ئى) كىتابخانا
پستخانه	[postkha:ne]	邮局（名）	(ئى) پوچتىخانا
کس	[kas]	某人（名）	(ئى) بىركىم
آنجا	[a:nja:]	那里（名，副）	(ئى، ر) ئۇ يەر، شۇ يەر
اول	[avval]	第一（数）	(سان) بىرىنچى
حالا	[ha:la:]	现在（副）	(ر) ھازىر
تخته‌ٔسیاه	[takhte-ye-siya:h]	黑板（名）	(ئى) قارا تاختا، دوسكا
جای داشتن	[ja:y-]	处于…，置于…（动）	(پ) ...گە جايلاشماق
بالا	[ba:la]	（房间的）上方（名）	(ئى) (ئۈينىڭ) تۆۋىسى
پشت	[posht]	后面（名，介）	(ئى، ئالد) كەين
طرف	[taraf]	方面（名）	(ئى) تەرەپ
راست	[ra:st]	右，右的（名，形）	(ئى، س) ئوڭ
چپ	[chap]	左，左的（名，形）	(ئى،س)سول، چەپ
روی	[rooy]	在……上面（介）	(ئالد) ...ئۈستىدە
چیز	[cheez]	东西（名）	(ئى) نەرسە
کیف	[keef]	（书）包，（提）包（名）	(ئى) پوپكا، سومكا
خط‌کش	[khat kesh]	尺子（名）	(ئى) سىزغۇچ، چى
جعبه	[ja'be]	盒子（名）	(ئى) قۇتا
مداد پاك كن	[meda:d pa:k kon]	橡皮（名）	(ئى) ئۆچۈرگۈچ
قلم خودنویس	[ghalam-e-khodnevees]	圆珠笔（名）	(ئى) ماي قەلەم
چاقو	[cha:ghoo]	刀（名）	(ئى) پىچاق

شرح و توضیح

1. در نزدیك دانشگاه ما بغیر از فروشگاه مغازه‌های دیگری هم هست 在我们学校附近除了一家百货商店外，还有几家小商店。بغیراز.....هم 是除了……外还有……。例如：

1. "در نزدیك دانشگاه ما بغیر از فروشگاه مغازه‌های دیگری هم هست" (مەكتىپىمىزنىڭ قېشىدا بىر چوڭ ماگىزىنىدىن باشقا بىرنەچچە دۇكانمۇ بار) — بۇ جۈملىدىكى "بغیر از...هم" قۇرۇلمىسى "...دىن باشقا، ...مۇ" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

روی تختخواب بغیر از لحاف، پیراهن، دامن، شلوار هم هست.

在床上，除了有被子外，还有衬衫、裙子和裤子。

(كارىۋاتتا يوتقاندىن باشقا يەنە كۆڭلەك، يوپكا ۋە شالۋار بار.)

در کیف من بغیر از کتابها، جعبه، مداد، دفتر، چاقو هم هست.

在我的书包里，除了书外，还有铅笔、练习本、小刀。

(مېنىڭ بوخچامدا كىتابتىن باشقا يەنە قۇتا، قېرىنداش، دەپتەر ۋە بەكە بار)

من بغیر از خواهر، دو برادرهم دارم.

我除了有一个姐姐，还有两个兄弟。

(مېنىڭ بىر ئاچامدىن باشقا، يەنە ئىككى ئۇكام بار)

امروز شما بغیر از درس فارسی، چه درسهای دیگری هم دارید؟

今天你们除了有波斯语课外，还有其它什么课？

(بۈگۈن سىلەرگە پارس تىلى دەرسىدىن باشقا يەنە قانداق دەرس بار؟)

2. در بالای کلاس 指在教室的上方，即入门的对面，در پائین کلاس 指在教室的下方，即入门的那一面。درپائین اطاق 和 در بالای اطاق 也是指这样的位置。

2. "در بالای کلاس" ئىبارىسى "سىنىپنىڭ تۆرىدە" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ؛ "در پائین کلاس" ئىبارىسى "سىنىپنىڭ پەسكاھىدا" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. "در بالای اطاق"، "درپائین اطاق" دېگەن ئىبارىلەرمۇ شۇنداق ئورۇننى بىلدۈرىدۇ.

معلم در بالای کلاس می‌نشیند.

老师坐在教室的前面。

(مۇئەللىم سىنىپنىڭ ئالدىدا ئولتۇرىدۇ)

میز من در پائین کلاس جا(ی) دارد.

我的桌子在教室的后面。

(مېنىڭ پارتام سىنىپنىڭ كەينىدە)

3. دربالای میز 指在桌子的上面。例如：

3. "دربالای میز" ــ "جوزىنىڭ ئۈستى تەرىپىدە" دېگەننى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

در بالای میز من چراغ هست.

在我桌子的上面有盏灯。

(جوزامنىڭ ئۈستىدە بىر چىراغ بار)

اطاق او در بالای اطاق من است.

他的房间在我房间的上面。

(ئۇنىڭ بۆلمىسى مېنىڭ بۆلمەمنىڭ ئۈستىدە)

4. روی میز 指与桌面相接触。例如：

4. "روی میز" ــ جوزىنىڭ ئۈستى بىلەن تۇتۇشۇپ تۇرغانلىقنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

روی میز یك کتاب هست.

在桌子上面有一本书。

(جوزىنىڭ ئۈستىدە بىركىتاب بار)

دستور زبان

系动词 بودن 的第二个词义和用法

系动词 بودن 有两个词义，一个词义是"是"，其现在时态是 هستن。هستن 的人称变位

在前面已讲过。本课介绍该动词的第二个词义，是“存在”，即“在某处有某人或某物”的意思。在这样的句子中一般除了主语外都有一个表示地点或方位的表语。例如：

باغلامچى پېئىل "بودن"نىڭ ئىككىنچى خىل مەنىسى ۋە قوللىنىلىشى

باغلامچى پېئىل "بودن"نىڭ ئىككى مەنىسى بار، بىرى ئۇيغۇر تىلىدىكى "دۇر/ـتۇر"نىڭ مەنىسى بىلەن ئوخشايدىغان ھۆكۈم مەنىسى بولۇپ، ئۇنىڭ ھازىرقى زامان شەكلى "ھستن" بولىدۇ. بىز "ھستن"نىڭ شەخسلىك شەكىللىرىنى يۇقىرىدا تونۇشتۇرۇپ ئۆتتۇق. بۇ دەرستە بۇ پېئىلنىڭ ئىككىنچى خىل مەنىسىنى تونۇشتۇرىمىز، ئۇ بولسىمۇ ئۇنىڭ مەۋجۇتلۇقنى بىلدۈرۈپ كېلىشىدۇر. مۇنداق جۈملىلەردە ئىگىدىن باشقا يەنە ئورۇن ياكى تەرەپنى بىلدۈرىدىغان كېسىم بولىدۇ. مەسىلەن:

تختخواب من در پائین اطاق است.　　我的床在房间的下方。（指靠近门）
(مېنىڭ كارىۋىتىم بۆلمىنىڭ پەگاھىدا)

پنجره در طرف چپ اطاق است.　　窗子在房间的左边。
(دېرىزە بۆلمىنىڭ سول تەرىپىدە)

系动词 بودن 在表示“存在”词义时，其现在时态的形式也是 ھستن，也有简单形式，现将其人称变位列表如下：

باغلامچى پېئىل "بودن" مەۋجۇتلۇقنى بىلدۈرۈپ كەلگەندە، ئۇنىڭ ھازىرقى زامان شەكلى يەنىلا "ھستن" بولىدۇ ۋە ئۇنىڭمۇ قىسقارغان شەكلى بولىدۇ. ئۇنىڭ شەخسلىك شەكىللىرى تۆۋەندىكىچە:

人　称 شەخس	肯　定　式 بولۇشلۇق شەكلى	否　定　式 بولۇشسىز شەكلى	简　单　式 قىسقارغان شەكلى
من	اینجا هستم	نیستم	اینجاام
تو	اینجا هستی	نیستی	اینجااى
او	اینجا هست	نیست	اینجااست
ما	اینجا هستیم	نیستیم	اینجاایم
شما	اینجا هستید	نیستید	اینجااید
آنها	اینجا هستند	نیستند	اینجااند

名词泛指

1．名词在一定的上下文里有特指和泛指两种情况。特指名词用以表示一个或一些指定的人或物。泛指表示不限定的某一个、某一类中的任何一个或某一些人或事物。特指的名词用指示代词或其它的修饰语来限定，而泛指的名词用符号 ى 来表示，在语法上称为不定 ى，或泛指 ى，(وحدت و "ى" نكره "ى")。

ئىسىملارکونىتېكستتە بەزەن تايىنلىق ئىسىم سۈپىتىدە كونكرېت بىر ئادەم ياكى نەرسىنى بىلدۈرۈپ كەلسە، بەزەن بىتايىن ئىسىم سۈپىتىدە چەكلىمىسىز بىر ياكى بىر خىل ئادەم ياكى نەرسىنى بىلدۈرۈپ كېلىدۇ. تايىنلىق ئىسىملار كۆرسىتىش ئالمىشى ياكى باشقا سۆزلەر تەرىپىدىن ئېنىقلانغان بولىدۇ، بىتايىن ئىسىملار بولسا، "ى" بەلگىسى بىلەن كۆرسىتىلىدۇ، بۇ بەلگە گراماتىكىدا بەلگىسىز "ى" ياكى بىتايىن "ى" ("ى" وحدت و "ى" نكره) دەپىلىدۇ.

این کتاب مال دانشکدهٔ زبانهای خارجی است. (特指 تايىنلىق)

روی میز معلم دفتری هست. (泛指 بىتايىن)

在名词后面加上泛指 ی，意思是"某一个"或"某一类中的一个"。

ئىسىمنىڭ ئاخىرىغا بىتايىن "ى" قوشۇلسا، "مەلۇم بىرى" ياكى "مەلۇم تۈرنىڭ ئىچىدىكى بىرى" دېگەن مەنە ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

مىيز ——— مىزى	一张桌子	(بىر جوزا)
دوستان ——— دوستانى	一些朋友	(بىرمۇنچە دوستلار)
کارها ——— کارهائی	一些工作	(بىرمۇنچە ئىشلار)

2. 使用 "ى" نكره 的几种情况：

2. بىتايىن ی قوللىنىلىدىغان بىرنەچچە خىل ئەھۋال:

（1）在叙述一件事，一个过程，第一次出现的名词一般要加"ى"，表示"有一个""有一天"等不确定的意思。例如：

(1) مەلۇم بىر ۋەقە، بىر جەريان بايان قىلىنغاندا، بىرىنچى قېتىم ئىپتىلغان ئىسىمگە "ى" قوشۇلۇپ، "شۇنداق بىر"، "بىركۈنى" دېگەندەك بىتايىنلىق مەنىسى ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

من دوچرخه‌ای در اطاقم دارم. این دو چرخه بسیار خوب است.

在我屋子里有一辆自行车，这辆自行车非常好。

(بۆلمەمدە بىر ۋېلىسىپىت بار، بۇ ۋېلىسىپىت ئىنتايىن ياخشى)

但是要注意，当我们只想表示数量"一个"的概念时，只用数量词。例如：

لېكىن شۇنىڭغا دىققەت قىلىش كېرەككى، "بىر" دېگەن سان ئۇقۇمىنى ئىپادىلەش زۆرۈر بولغاندا، يەنەت سان-مىقدار سۆزلىلا قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

روی میز چند کتاب هست؟

-روی میز یك کتاب هست.

（2）在被某些疑问代词及不定代词修饰的名词后，用不定 ی。

(2) بەزى سوئال ئالماشلىرى ۋە بەلگىسىز ئالماشلار ئېنىقلىغان ئىسىملارغا بىتايىن "ى" قوشۇلىدۇ.

经常在以下这些词后面用： بۇ ئالماشلاردىن كۆپ ئۇچرايدىغانلىرى تۆۋەندىكىچە:

怎么样 [chegoone] چگونه 没有任何 [heech] هیچ
(قانداق) (هېچقانداق)
每一个 [har] هر 这样的，如此的 [cheneen] چنین
(هەربىر) (مۇنداق)

例如： مەسىلەن:

乌鲁木齐是怎样的一个城市？ شهراورومچی چگونه شهری است؟
(ئۈرۈمچى قانداق بىر شەھەر)

这样的学生我们班上没有。 چنین رفیقی در کلاس ما نیست.
(مۇنداق ئوقۇغۇچى بىزنىڭ سىنىپتا يوق)

今天我们什么课也没有。 امروز ما هیچ درسی نداریم.
(بۈگۈن بىزگە ھېچقانداق دەرس يوق)

你手里是什么书？ در دست شما چه کتابی است؟
(قولىڭىزدىكى نېمە كىتاب؟)

3. ئىسىملارغا بىتايىن "ى"نى قوشۇش قائىدىسى: 3. 名词加不定 ى 的规则：

（1）不定 ى 放在名词后面：

(1) بىتايىن "ى" ئىسمىنىڭ كەينىگە قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

屋子里有一张桌子。 درآن اطاق میزی هست.
(بۆلمىدە بىرجوزا بار)

在桌子上有一个钟。 روی میز ساعتی هست.
(جوزىدا بىر سائەت بار)

（2）名词后面有修饰语时，不定 ى 加在修饰语后面。例如：

(2) ئەگەر ئىسمىنىڭ گەيىندە ئۇنىڭ ئېنىقلىغۇچىسى بولسا، بىتايىن "ى" ئېنىقلىغۇچىنىڭ كەينىگە قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

كتاب كلفتی [keta:b-e-koloft] 一本厚厚的书 (بىرقېلىن كىتاب)
كلاه زيبائی [kola:h-e-zeeba:yee] 一个漂亮的帽子 (بىرچىرايلىق بۆك)
اتومبيل بزرگی [otomobeel-e-bozorgee] 一辆大轿车 (بىر چوڭ ئاپتوبۇس)

（3）如果名词后面有两个以上的修饰语时，不定 ى 一般加在名词后面，有时也可以加在修饰语后面，这时耶扎菲不读出。

(3) ئەگەر ئىسمىنىڭ كەيندە ئىككىدىن ئارتۇق ئېنىقلىغۇچى بولسا، بىتايىن "ى" ئادەتتە ئىسمىنىڭ كەينىگە قوشۇلىدۇ، بەزىدە ئېنىقلىغۇچىنىڭ كەينىگەمۇ قوشۇلىدۇ، بۇ چاغدا ئىزافەت ئوقۇلمايدۇ.

شهری بزرگ و زیبا [shahree bozrg va zeeba:]

اطاقی تمیز و روشن [ota:ghee ta:meez va rowshan]

او معلم خوب و مهربانی است. ⟵ 不定 ی 可以加在修饰语后面

بىتايىن "ى"نىڭ ئېنىقلىغۇچى كەينىگە قوشۇلۇشى⟵"او معلم خوب و مهربانی است.

او معلمی خوب و مهربان است. ⟵ 不定 ی 也可加在名词后面

بىتايىن "ى"نىڭ ئىسىم كەينىگە قوشۇلۇشى⟵"او معلمی خوب و مهربان است".

（4）如果名词后面的修饰语是专有名词或代词，不定 ی 不应加在修饰语上。

(4) ئەگەر ئىسىمنىڭ ئېنىقلىغۇچىسى خاس ئىسىم بولسا، بىتايىن "ى"نى ئېنىقلىغۇچىغا قوشۇشقا بولمايدۇ.

بافی زیبا و بزرگ دانشگاه پکن

但不可以说 ——————⟶ باغ زیبا و بزرگ دانشگاه پکنی

"باغی زیبا و بزرگ دانشگاه پکن" دېيىشكە بولىدۇ، لېكىن "باغ زیبا و بزرگ دانشگاه پکنی" دېيىشكە بولمايدۇ.

（5）加 ی 的规则如下：

(5) بىتايىن "ى"نىڭ قوشۇلۇش قائىدىسى مۇنداق:

以辅音结尾的名词，直接加 ی，发 [ee]。例如：

ئۇزۇك تاۋۇش بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا بىۋاستە"ى" قوشۇلۇپ، [ee] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

كتابی [keta:bee]، دفتری [daftaree]، راهی [ra:hee]

以长元音 [a:] 或 [oo] 结尾的名词加 ئى，发 [ee]。例如：

ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [a] ياكى [oo] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا "ئى" قوشۇلۇپ، [ee] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

چائی	(ياكى 或)	چایی	[cha:yee]
پائی	(ياكى 或)	پایی	[pa:yee]
هواپیمائی	(ياكى 或)	هواپیمایی	[hava:peyma:yee]

以长元音 [ee] 或短元音 [e] 结尾的名词加 ای，发 [ee]。例如：

ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] ياكى قىسقا سوزۇق تاۋۇش [e] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا "ای" قوشۇلۇپ [ee] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

صندلی‌ای [sandalee-ee]، چینی‌ای [cheenee-ee]

خانه‌ای [kha:ne-ee]، ماهی‌ای [ma:hee-ee]

（6）泛指不定 ی 在单词中不重读，单词重音应落在不定 ی 之前的那个音节上。

(6) بىتايىن "ى"غا ئۇرغۇ چۈشمەيدۇ، سۆز ئۇرغۇسى بىتايىن "ى"نىڭ ئالدىدىكى بوغۇمغا چۈشۈشى كېرەك. مەسىلەن:

دانشگاهی [da:neshga:hee]، پائی [pa:yee]، طنابی [tana:bee]،

介词和介词短语

ئالدى قوشۇلما ۋە ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە

1. 介词又称作前置词。介词是表示它后面的名词或代词与其它句子成分的关系。介词是虚词，不能单独做句子成分。

1. پارس تىلىدا "حرف اضافه" دەپ ئاتىلىدىغان بىر خىل سۆز تۈركۈمى بار. بىز بۇ سۆز تۈركۈمىنى "ئالدى قوشۇلما" دەپ ئاتايمىز. بۇ، يارەمچى سۆزلەر قاتارىدىكى سۆز تۈركۈمى بولۇپ، ئىسىم ياكى ئىسىم خاراكتېرلىك سۆز-ئىبارىلەرنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ كېلىپ، شۇ ئىسىم ياكى ئىسىم خاراكتېرلىك سۆز-ئىبارىنىڭ باشقا بۆلەكلەر بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدۇ. پارس تىلىدىكى بۇ ئالدى قوشۇلمىلارنىڭ رولى ئۇيغۇر تىلىدا ئاساسەن كېلىش قوشۇمچىلىرى، تىركەلمىلەر، ئورۇن-تەرەپ ئىسىملىرى ياكى باشقا سۆزلەر ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشىدۇ.

介词从结构上可分简单介词和复合介词两类。常见的介词如下：

ئالدى قوشۇلمىلار تۈزۈلۈشىگە قاراپ، ئاددىي ئالدى قوشۇلما ۋە قوشما ئالدى قوشۇلما دېگەن ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. كۆپ ئۇچرايدىغان ئالدى قوشۇلمىلار تۆۋەندىكىچە:

(1) ئاددى ئالدى قوشۇلمىلار: （1）简单介词：

در [der] 在… (ئۇيغۇرچىدا كۆپىنچە "-دا/-تا/-دە/تە" بىلەن ئىپادىلىنىدۇ)

از [az] 从…，对于… (ئۇيغۇرچىدا كۆپىنچە "-دىن/-تىن" بىلەن ئىپادىلىنىدۇ)

به [be] 朝向… (ئۇيغۇرچىدا كۆپىنچە "-غا/-قا/گە/-كە" بىلەن ئىپادىلىنىدۇ)

بر [bar] 处于…，对… (ئۇيغۇرچىدا كۆپىنچە "در"، "از" بىلەن ئوخشاش ئىپادىلىنىدۇ)

با [ba:] 同…一起 (ئۇيغۇرچىدا كۆپىنچە "بىلەن" ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ)

روی [rooy] 在…上面 ("ئۈستىدە"، "ئۈدۈلىدا" قاتارلىق مەنىلەردە كېلىدۇ)

برای [bara:y] 为了…。…ئۈچۈن

جلو(ی) [jelow(y)] 在…前面 ئالدى، ئالدىدا

پهلو(ی) [pahlow(y)] 在…旁边 يان، يان تەرەپ

تو(ی) [too(y)] 在…里面 ئىچ، ئىچ تەرەپ، ئىچىدە

پشت [posht] 在…后面 كەين، ئارقا

نزدیك [nazdeek] 在…附近 يېقىن

نزد [nazd] 靠近… يېقىن

سر [sar] 正在… (ھەلۋەم ھەرىكەت، جەريان، نەرسە) ئۈستىدە

تا [ta:] 到…, 直到 (كۆپىنچە چەكنى بىلدۇرىدۇ)

(2) قوشما ئالدى قوشۇلمىلار (2) 复合介词

بعد از (پس از)	在…以后 [ba'daz (pas az)]	…نىڭ كەينىدە…دىن كېيىن
قبل از (پش از)	在…以前 [ghabl az(peesh az)]	…دىن بۇرۇن
بغیر از	除…以外 [begheyr az]	…دىن باشقا
به طرف	朝…方向 [be taraf]	…تەرەپكە
در باره	关于… [dar ba:re]	…توغرۇلۇق

2. ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە 2. 介词短语

介词短语是由介词同名词或代词或名词词组构成的。

ئالدى قوشۇلمىنىڭ ئىسىم، ئىسىم خاراكتېرلىك سۆز ياكى سۆز بىرىكمىسى بىلەن بىرىكىپ شىددىن ھاسىل بولغان قۇرۇلمىنى "ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە" دەپ ئاتايمىز. تۆۋەندىكىلەر ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە ھېسابلىنىدۇ:

روی میز	برای او
名词 + 介词	名词 + 介词
(ئالدى قوشۇلما + ئىسىم)	(ئالدى قوشۇلما + ئىسىم خاراكتېرلىك سۆز)
در اطاق شما	بغیر از درس فارسی
名词词组 + 介词	名词词组 + 复合介词
(ئالدى قوشۇلما + ئىسىم بىرىكمىسى)	(قوشما ئالدى قوشۇلما + ئىسىم بىرىكمىسى)
نزدیك آن پنجره	درا ین كلاس بزرگ
名词词组 + 介词	名词词组 + 介词
(ئالدى قوشۇلما + ئىسىم بىرىكمىسى)	(ئالدى قوشۇلما + ئىسىم بىرىكمىسى)

3. 介词与后面的名词或代词或名词词组之间，除了少数介词 (تا 同با 同به 同از 同بر) 外，都用耶扎菲相连接。

3. ئالدى قوشۇلمىلار ئىسىم، ئىسىم خاراكتېرلىك سۆز ياكى سۆز بىرىكمىسى بىلەن بىرىككەندە، "بر"، "از"، "به"، "با"، "تا" غا ئوخشاش ئاز ساندىكى ئالدى قوشۇلمىلاردىن باشقىلىرىنىڭ ھەممىسىگە ئىزافەت قوشۇلىدۇ.

برای من	为了我	[bara:ye-man]	(مەن ئۈچۈن)
روی کتاب	在书上	[rooye-keta:b]	(كىتابتا)
پهلوی پنجره	窗子旁	[pahiooye-panjere]	(دېرىزە تۈۋى)
جلوی خانه	屋子前	[jelooye-kha:ne]	(ئۆينىڭ ئالدى)

以下不用耶扎菲的介词在介词短语中一般不重读。

تۆۋەندىكى ئىزافەت قوشۇلمىغان ئالدى قوشۇلمىلار شۇ ئىبارىلەردە ئومۇمەن ئۇرغۇسىز ئوقۇلىدۇ.

从何处	از كجا	到北京	به شهر پكن
直到夜晚	تا شب	和老师一起	با معلم

تمرين

1. 朗读下列介词短语，注意哪些介词后面应该加耶扎菲。

1. تۆۆەندىكى ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىلەرنى ئوقۇڭ، قايسى ئالدى قوشۇلمىلارغا ئىزافەت قوشۇلىدىغانلىقىغا دىققەت قىلىڭ.

به دیوار	در پائین کلاس
روی میز	در طرف راست
در پشت در	در کجا
از اینجا	روی تختهٔ سیاه
در نزدیك دانشگاه	بغیر از فروشگاه
در نزدیك پستخانه	در هواپیما
در پشت اتومبیل	در راه
روی کاغذ	در کتاب
در بالای تختخواب	روی بام

2. 朗读下列单词，读好不定 ی。注意不定 ی 不重读：

2. تۆۆەندىكى سۆزلەرنى ئوقۇڭ، بىتايىن "ی"نى توغرا ئوقۇشقا ۋە ئۇنىڭ ئۇرغۇسىز بولىدىغانلىقىغا دىققەت قىلىڭ:

چه چیزی	میزی
چه درسی	راهی
چه کتابی	صندلی ای
چه زبانی	کلاهی
چه کسی	کارگری
چه خانه‌ای	رودخانه‌ای

3. 指出下列句子中的介词短语：

3. مۇنۇ جۈملىلەردىكى ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىلەرنى ئايرىپ چىقىڭ:

(1) این کتاب فارسی روی میز مال من است.
(2) تختخواب شما درپائین کلاس است.
(3) دانشگاه ما درحومهٔ شهر واقع است.
(4) صندلی‌های کوچك در بالای اطاق جای دارد.
(5) اتومبیلی نزدیك آن خانه مال من است.
(6) میز معلم در طرف چپ اطاق جای دارد.
(7) روی بشقاب بزرگ نان نیست، اما سیب هست.
(8) تختهٔ سیاه در کجای کلاس است؟

(9) در کلاس ما دوازده نفر هستند.

4. 翻译下列介词短词：4. تۆۆەندىكى ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

（1）在桌子上 (جوزىنىڭ ئۈستىدە)　（2）在窗子旁 (دېرىزىنىڭ قېشىدا)

（3）在房间左边 (ئۆيىنىڭ سول تەرىپىدە)　（4）在教室上首 (سىنىپنىڭ تۆرىدە)

（5）在教室下方 (سىنىپنىڭ پەگاسىدا)　（6）在书包里 (پوپكا ئىچىدە)

（7）在大学附近 (داشۆنىڭ يېنىدا)　（8）在右边 (ئوڭ تەرەپتە)

（9）在铅笔盒里 (قېرىندىاش قۇتىسىدا)　(10) 在房子的后面 (ئۆيىنىڭ كەينىدە)

5. 模仿下面的例句造句。

5. تۆۆەندىكى جۈملىلەرگە تەقلىد قىلىپ جۈملە تۈزۈڭ.

نمونه: روی میز　چراغ　(چیزها)قلم کاغذ مداد

روی میز بغیر از چراغ چه چیزهای دیگری هم هست؟

روی میز بغیر از چراغ چیزهای دیگری هم هست. مثلا قلم، کاغذ، مداد.

(1) نزدیك خانهٔ شما　پستخانه　(مغازه‌ها) فروشگاه بزرگ و کتابفروشی

(2) در این جعبه　نان　(چیزها) گوشت شیرینی چای

(3) در آن اطاق　معلم　(کسان) دانشجویان

(4) روی میز　استکان　(چیزها) بشقاب قاشق سیب

6. 将下列句子中的动词的人称变位改变为简略形式：

6. مۇنۇ جۈملىلەردىكى پېئىللارنىڭ شەخسلىك شەكلىنى ئاددىي شەكىلگە ئۆزگەرتىڭ:

(1) من کارگر نیستم، معلم هستم.

(2) ما دانشجو هستیم.

(3) آنها زبان چینی را بلد هستند.

(4) شما پزشك هستید؟

(5) آقای نادری معلم خوب است؟

(6) بغیراز کتابها، مداد و خطکش هم هست.

7. 翻译下列句子：

（1）在我家附近有一家书店。

（2）教室里除了老师以外，还有两名学生。

（3）自行车在门背后。

（4）你的桌椅在教室的什么地方？

（5）在这条路的右边有扇墙。

（6）在桌子上方有盏灯。

（7）我们班上有三十人。

7. تۆۆەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) ئۆيۈمنىڭ قېشىدا بىر كىتابخانا بار.

(2) سىنىپتا مۇئەللىمدىن باشقا ئىككى ئوقۇغۇچى بار.

(3) ۋېلسىپىت ئىشكىنىڭ كەينىدە.
(4) سېنىڭ پارتاڭ سىنىپىڭ قەيېردە؟
(5) بۇ يولنىڭ ئوڭ تەرىپىدە بىر تام بار.
(6) جوزىنىڭ ئۈستىدە بىر چىراغ بار.
(7) بىزنىڭ سىنىپتا 30 ئادەم بار.

课文译文

那个大教室里有人吗？

1. ——你们大学附近有商店吗？
——有，我们大学附近有个大商店，除去这个商店，还有几家小商店，象书店等，还有邮局等等。
2. ——那间大教室里有人吗？
——有，一年级大学生在那里，他们正在上课。
3. ——教师的桌子和黑板在教室的什么地方？老师的桌子在教室的前面，黑板在老师的桌子后面。
4. ——窗和门在教室的什么地方？
——窗在右边，门在左边。
5. ——在您的桌子上有什么东西？
——我桌子上有包，尺子，铅笔盒，橡皮，自来水笔和小刀。

تېكىست تەرجىمىسى

1. ــ مەكتېپىڭلارنىڭ يېنىدا ماگىزىن بارمۇ؟
ــ بار، مەكتېپىمىزنىڭ يېنىدا بىر چوڭ ماگىزىن بار. بۇ ماگىزىندىن باشقا بىرمۇنچە دۇكانمۇ بار. مەسىلەن، كىتاب دۇكىنى، پوچتىخانا قاتارلىق.
2. ــ ئاۋۇ چوڭ سىنىپتا ئادەم بارمۇ؟
ــ بار، ئۇ بىرىنچى يىللىق ئوقۇغۇچىلارنىڭ سىنىپى، ئۇلار ھازىر دەرس ئوقۇۋاتىدۇ.
3. ــ مۇئەللىمنىڭ جوزىسى بىلەن قارا تاختا سىنىپنىڭ قەيېردە؟
ــ مۇئەللىمنىڭ جوزىسى سىنىپنىڭ تۆرىدە، قارا تاختا مۇئەللىمنىڭ جوزىسىنىڭ كەينىدە.
4. ــ دېرىزە بىلەن ئىشىك سىنىپنىڭ قەيېردە؟
ــ دېرىزە ئوڭ تەرەپتە، ئىشىك سول تەرەپتە.
5. ــ سىزنىڭ جوزىڭىزنىڭ ئۈستىدە نېمىلەر بار؟
ــ جوزامدا پوپكا، سىزغۇچ، قېرىنداش قۇتىسى، ئۆچۈرگۈچ، گاڭىبى ۋە كىچىك پىچاق بار.

درس سیزدهم 第十三课 ئون ئۈچىنچى دەرس

تېكست:	هفته و ماه و فصل	课文
		语法
	句子成份	
	序数词	
گرامماتىكا	جۈمله بۆلەكلىرى	
	تەرتىپ سان	

هفته و ماه و فصل

۱ ــ یك سال چند فصل دارد؟
ــ چهار فصل بهار، تابستان، پائیز و زمستان.
۲ ــ (در یك) سال چند ماه است؟
ــ دوازده ماه. نامهای دوازده ماه بدین ترتیب است. ژانویه، فوریه، مارس، آوریل، مه، ژوئن، ژوئیه، اوت، سپتامبر، اکتبر، نوامبر و دسامبر.
۳ ــ (دریك) هفته چند روز است؟
ــ هفت روز است، نام روزهای هفته عبارت است از شنبه، یکشنبه، دوشنبه، سه‌شنبه، چهارشنبه، پنجشنبه و جمعه.
٤ ــ امسال چه سالی است؟
ــ سال ۱۹۸۸ است.
٥ ــ اکنون کدام ماه است؟
ــ نوامبر است.
٦ ــ امروز چه روزی است؟
ــ جمعه است.
۷ ــ امروز روز چندم ماه است؟
ــ امروز روز نهم ژانویه است.

واژه‌ها

سال (ئى) يىل (名) [sa:l] 年

فصل	[fasl]	(名)	季节	(ئى)	پەسىل
بهار	[baha:r]	(名)	春	(ئى)	باهار
تابستان	[ta:besta:n]	(名)	夏	(ئى)	ياز
پائیز	[pa:eez]	(名)	秋	(ئى)	كۈز
زمستان	[zemesta:n]	(名)	冬	(ئى)	قىش
ترتیب	[tarteeb]	(名)	次序，顺序	(ئى)	تەرتىپ، رەت
ژانویه	[jha:nviye]	(名)	一月	(ئى)	1-ئاي، يانۋار
فوریه	[fevriye]	(名)	二月	(ئى)	2-ئاي، فېۋرال
مارس	[ma:rs]	(名)	三月	(ئى)	3-ئاي، مارت
آوریل	[a:vreel]	(名)	四月	(ئى)	4-ئاي، ئاپرېل
مه	[meh]	(名)	五月	(ئى)	5-ئاي، ماي
ژوئن	[jhan]	(名)	六月	(ئى)	6-ئاي، ئىيۇن
ژوئیه	[jhooiye]	(名)	七月	(ئى)	7-ئاي، ئىيۇل
اوت	[oot]	(名)	八月	(ئى)	8-ئاي، ئاۋغۇست
سپتامبر	[septa:mbr]	(名)	九月	(ئى)	9-ئاي، سېنتەبر
اکتبر	[oktobr]	(名)	十月	(ئى)	10-ئاي، ئۆكتەبر
نوامبر	[nova:mbr]	(名)	十一月	(ئى)	11-ئاي، نويابر
دسامبر	[desa:mbr]	(名)	十二月	(ئى)	12-ئاي، دېكابر
هفته	[hafte]	(名)	星期	(ئى)	ھەپتە
روز	[rooz]	(名)	天	(ئى)	كۈن
عبارت	[eba:rat]	(名)	句子，词组	(ئى)	جۈملە، ئىبارە
عبارت از... بودن			由……组成，包括		...دىن تەركىب تاپماق
شنبه	[shanbe]	(名)	星期六	(ئى)	شەنبە
یکشنبه	[yek shanbe]	(名)	星期日	(ئى)	يەكشەنبە
دوشنبه	[do shanbe]	(名)	星期一	(ئى)	دۈشەنبە
سه‌شنبه	[se shanbe]	(名)	星期二	(ئى)	سەيشەنبە
چهارشنبه	[chaha:r shanbe]	(名)	星期三	(ئى)	چارشەنبە
پنجشنبه	[panj shanbe]	(名)	星期四	(ئى)	پەيشەنبە
جمعه	[jome]	(名)	星期五	(ئى)	جۈمە
امسال	[emsa:l]	(名)	今年	(ئى)	بۇ يىل
اکنون	[aknoon]	(副，名)	目前	(ئى)	ھازىر

شرح و توضیح

در یك سال چند ماه است؟ = سال چند ماه است؟

1. 一年有几个月？在这样的句子中习惯上经常省略 "در یك"。例如：

1. "در یك سال چند ماه است؟" (بر یىلدا نەچچە ئاي بار؟). ئادەتتە مۇنداق جۈملىلەردىكى "در یك" سۆزلىرى قىسقارتىلىپ، "سال چند ماه است"لا دېيىلىدۇ. مۇنۇ جۈملىلەر ئەنە شۇنداق تۈزۈلگەن. مەسىلەن:

هفته هفت روز است. —星期有七天。

(بىر ھەپتە يەتتە كۈن)

ماه چند روز است؟ —个月有几天？

(بىرئاي نەچچە كۈن؟)

以上的句子另一种表达方法是用动词 داشتن。

يۇقىرىقى جۈملىلەرنىڭ "داشتن" پېئىلى بىلەن تۈزۈلىدىغان تۆۋەندىكى شەكلىمۇ بار:

یك سال چند فصل دارد؟ یك هفته هفت روز دارد.

2. بدین ترتیب = به‌این ترتیب依次、按顺序。为读音方便 به‌این 变成 بدین。

2. "به‌این ترتىب" (رېتى بويىچە) — بۇ ئىبارىنى "بىدىن ترتىب" دېيىشكىمۇ بولىدۇ. بۇ يەردە تەلەپپۇز قىلىشقا ئوڭۇشلۇق بولسۇن ئۈچۈن "به‌ایىن" ئۆزگەرتىلىپ "بدیىن" قىلىنغان.

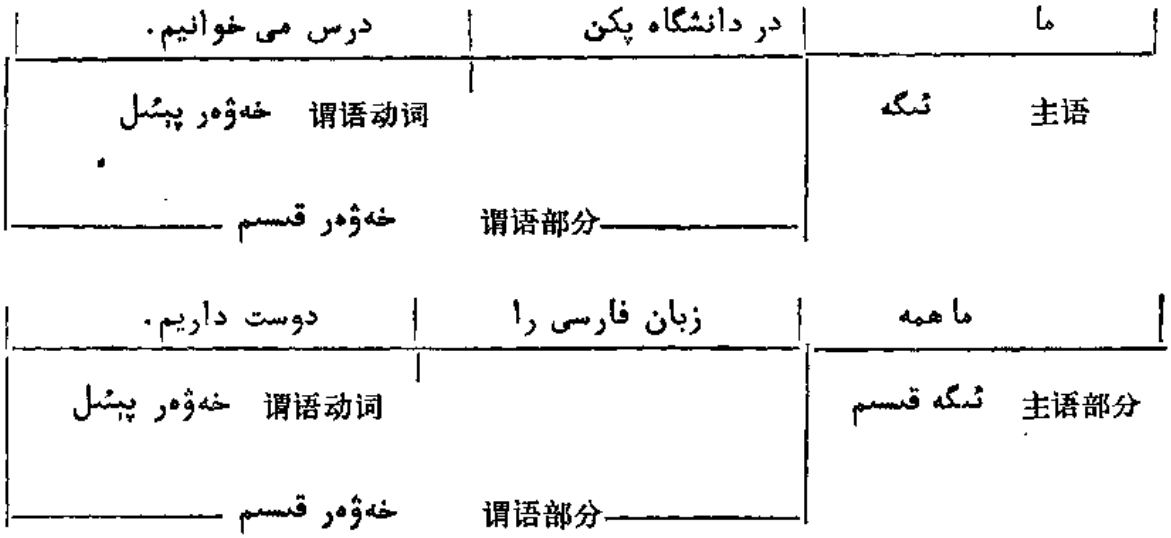
دستور زبان

句子成份

1. 句子主要由两部分组成。主语部分和谓语部分。主语部分包括主语及其修饰语。主语一般由名词或代词来担任。谓语部分主要由动词宾语和状语等其他成分组成，是说明主语的动作，状态或特征的。

جۈمله بۆلەكلىرى

1. جۈملە ئاساسەن ئىگە قىسىم ۋە خەۋەر قىسمىدىن ئىبارەت ئىككى قىسمىدىن تەركىب تاپىدۇ. ئىگە قىسىم ئىگە ۋە ئۇنىڭ ئېنىقلىغۇچىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئىگە ئادەتتە ئىسىم ياكى ئالماش ئارقىلىق ئىسپاتلىنىدۇ. خەۋەر قىسىم ئاساسەن خەۋەر پېئىل ۋە ئۇنىڭ تولدۇرغۇچىسى، ھالىتى قاتارلىق باشقا بۆلەكلەردىن تەركىب تېپىپ، ئىگىنىڭ ھەرىكىتى، ھالىتى، بەلگىسى قاتارلىقلارنى بىلدۈرىدۇ.

2. 宾语是动作承受者，通常由名词或代词来担任。

2. تولدۇرغۇچى ھەربىرىنى قوبۇل قىلىشىنى بىلدۈرىدۇ، ئۇ كۆپىنچە ئىسىم ياكى ئالماش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ.

父母都喜欢我们
پدر و مادر ما را دوست دارند. (ئالماش 代词) (ئاتا-ئانىمىز بىزگە ئامراق)

我们看电影
ما فیلم را تماشا می‌کنیم. (ئىسىم 名词) (بىز كىنو كۆرىمىز)

3. 定语是修饰名词或代词的。形容词、名词、代词、数词及介词短语等均可作定语。

3. ئېنىقلىغۇچى ئىسىم ياكى ئالماشنى ئېنىقلايدۇ. سۈپەت، ئىسىم، ئالماش، سان، ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كېلەلەيدۇ.

این کتاب درس است. (ئىسىم 名词)

چشم های او بزرگ است. (ئالماش 代词)

او دو قلم دارد. (سان 数词)

کتابهای روی میز مال من است. (ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە 介词短语)

4. 状语是修饰动词、形容词或副词的。可作状语的有副词与介词短语等。

4. ھالەت پېئىل، سۈپەت، رەۋىشلەرنى سۈپەتلەيدۇ. ئادەتتە رەۋىش ۋە ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىلەر ھالەت بولۇپ كېلىدۇ.

میز معلم درطرف کلاس جای دارد. (ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە 介词短语)

ما همیشه باهم می‌باشیم. (رەۋىش 副词)

序数词

تەرتىپ سان

1. 第一、第二、第三是特殊变化

1. بىرىنچى، ئىككىنچى، ئۈچىنچى — بۇ ئۈچ تەرتىپ سانىنىڭ تۈزۈلۈشى ئالاھىدە بولىدۇ:

اول (یکم)	(avval)	第 一	بىرىنچى
دوم	(dovvom)	第 二	ئىككىنچى
سوم	(sevvom)	第 三	ئۈچىنچى

2. 从第四开始都在基数词后面加 ـۇم (om)

2. تۆتىنچىدىن باشلاپ كېيىنكى تەرتىب سانلارنىڭ ھەممىسى ساناق سانغا "ـۇم" [om] قوشۇلۇپ ياسىلىدۇ. مەسىلەن:

چهارم	(chaha:rom)	第 四	تۆتىنچى
پنجم	(panjom)	第 五	بەشىنچى
ششم	(sheshom)	第 六	ئالتىنچى
نهم	(nohom)	第 九	توققۇزىنچى
دهم	(dahom)	第 十	ئونىنچى
دوازدهم	(dava:zdahom)	第十二	ئون ئىككىنچى
بیستم	(beestom)	第二十	يىگىرمىنچى
بیست و یکم	(beest-o-yekom)	第二十一	يىگىرمە بىرىنچى
سی‌ام	(seeyom)	第三十	ئوتتۇزىنچى
نود و نهم	(navad-o-nohon)	第九十九	توقسان توققۇزىنچى
صدم	(sadom)	第一百	يۈزىنچى
هزارم	(heza:rom)	第一千	مىڭىنچى

3. 用法

可作名词修饰语，有前置与后置两种形式。前置——即序数词的位置在名词之前。构成：序数词+ين (een)。例如：

3. قوللىنىلىشى

ئىسىمغا ئىنىقلىغۇچى بولۇپ كېلىدۇ. بۇ چاغدا ئۇنىڭ ئىنىقلانغۇچىنىڭ ئالدىدا كېلىدىغان ۋە ئىنىقلانغۇچىنىڭ كەينىدە كېلىدىغان ئىككى شەكىلى ئۇچرايدۇ. ئالدىدا كېلىدىغان شەكلىگە "ين [een]" قوشۇمچىسى قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

اولین بار	(第一次 بىرىنچى قېتىم)
دومین روز	(第二天 ئىككىنچى كۈنى)

后置——即序数词出现在名词之后。序数词不变，但要加耶扎菲。

كەيىندە كېلىدىغان شەكىلگە ھېچ نەرسە قوشۇلمايدۇ، بىراق ئېنىقلانغۇچىغا ئىزافەت قوشۇلىدۇ.

كلاس سوم [kela:s-e-sevvom] (第三班 ئۈچىنچى سىنىپ)

سال پنجم [sa:l-e-panjom] (第五年 بەشىنچى يىل)

تمرين

1. 选择适当的疑问代词，对下列句子中划线部分提问。

1. تۆۋەندىكى سوئال ئالماشلىرىنىڭ مۇۋاپىقىنى تاللاپ، ئاستىدىكى جۈملىلەرنىڭ سىزىق سىزىلغان قىسمىغا سوئال قىلىڭ.

چه، كه، كدام، چطور، چند وقت، چه چيزى

(1) آن كتاب كلفت كتاب فارسى است.

(2) شما زبان فارسى را بلديد.

(3) يك سال ٣٦٥ روز است.

(4) نام او وانگ فان است.

(5) امروز ما درس زبان چينى داريم.

(6) حال پدر من خيلى خوب است.

2. 写出下面数字的波斯文数字和符号。

1786　　1016　　890　　407　　5324

第一，　第二，　第三，　第九，　第二十，

第三十一，　第十二，　第四十二，　第二百二十一

2. تۆۋەندىكى سانلارنىڭ پارسچە نامىنى ۋە بەلگىسىنى يېزىڭ.

5324　　407　　890　　1016　　1786

بىرىنچى، ئىككىنچى، ئۈچىنچى، توققۇزىنچى، يىگىرمىنچى، ئوتتۇز بىرىنچى، مۇن ئىككىنچى، قىرىق ئىككىنچى، ئىككى يۈز يىگىرمە بىرىنچى

3. 翻译下列句子：

(1) 一年有十二个月。

(2) 春季的月份是三月，四月，五月。

(3) 你们班上有多少人？

(4) 你在中国呆多久了？

(5) 十二个月的名称是什么？

3. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) بىر يىلدا ئون ئىككى ئاي بار.

(2) باھار ئايلىرى ئۈچىنچى ئاي، توققىنچى ئاي ۋە بەشىنچى ئايدۇر.

(3) سىلەرنىڭ سىنىپتا قانچە ئادەم بار؟

(4) سەن جۇڭگودا قانچە ۋاقىت تۇرىدۇڭ؟
(5) ئون ئىككى ئاينىڭ نامى نېمە؟

课文译文

星期、月份和季节

1. ——一年有几个季节？
——有四个季节：春季、夏季、秋季和冬季。
2. ——一年有几个月？
——十二个月份，十二个月份的名称是一月，二月，三月，四月，五月，六月，七月，八月，九月，十月，十一月和十二月。
3. ——一星期有几天？
——七天，七天的名称是：星期六，星期日，星期一，星期二，星期三，星期四，星期五。
4. ——今年是哪一年？
——是一九八八年。
5. ——现在是几月？
——十一月。
6. ——今天是星期几？
——星期五。
7. ——今天是几号？
——今天是一月九日。

تېكست تەرجىمىسى

1. ــ بىر يىلدا نەچچە پەسىل بار؟
ــ تۆت پەسىل بار: ئەتىياز، ياز، كۈز، قىش.
2. ــ بىر يىلدا نەچچە ئاي بار؟
ــ ئون ئىككى ئاي بار، بۇ ئون ئىككى ئاينىڭ نامى مۇنداق: يانۋار، فېۋرال، مارت، ئاپرىل، ماي، ئىيۇن، ئىيۇل، ئاۋغۇست، سېنتەبر، ئۆكتەبر، نويابر، دېكابر.
3. ــ بىر ھەپتىدە نەچچە كۈن بار؟
ــ يەتتە كۈن. بۇ يەتتە كۈن مۇنۇلاردىن ئىبارەت: شەنبە، يەكشەنبە، دۈشەنبە، سەيشەنبە، چارشەنبە، پەيشەنبە، جۈمە.
4. ــ بۇ يىل قايسى يىل؟
ــ 1988 -يىل.
5. ــ ھازىر قايسى ئاي؟

— نويابر .

6. — بۇگۈن كۈنگه نېمه؟

— جۈمه.

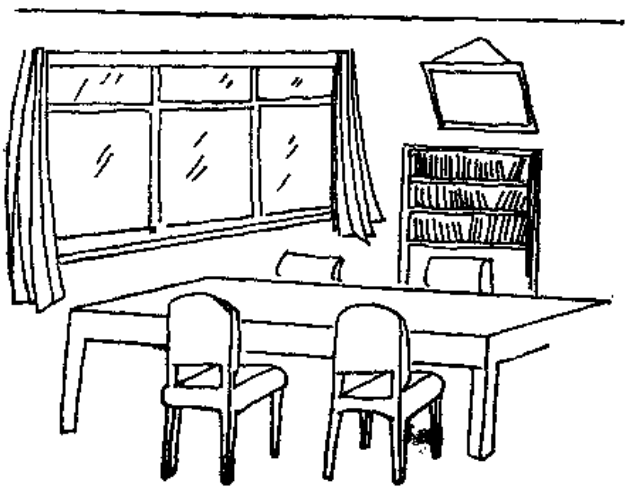
7. — بۇكۈن ئاينىڭ نەچچىنچى كۈنى؟

— بۇكۈن بىرىنچى ئاينىڭ توققۇزىنچى كۈنى (توققۇزىنچى يانۋار).

درس چهاردهم 第十四课 ئون تۆتىنچى دەرس

تېكىست:	قرائتخانهٔ دانشکدهٔ ما	课文
		语法 介词短语的语法作用
		字母 همزه 的读音规则
گراماتىكا	ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىلەرنىڭ گراماتىكىلىق رولى	
	همزه هەرپىنىڭ ئوقۇلۇشى	

قرائتخانهٔ دانشکدهٔ ما

این عمارت دانشکدهٔ ما ست. درجلوی عمارت درختهای سبز و گلهای رنگارنگ دیده می‌شود. عمارت دارای چهار طبقه است. در هر طبقه ده تا دوازده اطاق هست. اطاقهای کلاس در طبقهٔ اول قرار دارد. دفترهای معلم در طبقهٔ سوم و کتابخانه و قرائتخانه در طبقهٔ چهارم. حالا ما در طبقهٔ چهارم هستیم. اطاق قرائتخانه تمیز و روشن است. میزها و صندلی‌ها خیلی راحت است. قرائتخانه گنجایش ۶۰ نفر را دارد. در پائین اطاق پهلوی در تختهٔ سیاه کوچکی آویزان است. در پائین اطاق قفسه‌های پر از کتاب و مجله و روزنامه جای دارد. در میان پنجره‌ها دو نقشه روی دیوار نصب است. یکی نقشهٔ چین و دیگری نقشهٔ جهان. عکسهای دانشمندان بزرگ روی یکی از دیوارهای اطاق دیده می‌شود.

پس از درس بسیاری از رفقای ما در اینجا مطالعه می‌کنند.

واژه‌ها

قرائتخانه	(名) [ghara:-atkha:ne]	阅览室	(ئى) قىرائەتخانا
عمارت	(名) [ema:rat]	楼	(ئى) ئىمارەت، بىنا
جلو (ی)	(介) [jelow]	在……前面	(ئالدىدا) ...ئالدى قوشۇلما

درخت	(名) [derakht]	树	(ئى) دەرەخ
گل	(名) [gol]	花	(ئى) گۈل
رنگارنگ	(形) [ranga:rang]	五彩缤纷的	(س) رەڭگارەڭ
دیده می‌شود	(动) [deede meeshavad]	可以看见	(پ) كۆرۈنىدۇ
دارا (ی)	(形) [da:ra:(y)]	具有……的	(س)...گە ئىگە بولغان
طبقه	(名) [tabaghe]	层	(ئى) قەۋەت
قرار داشتن	(动) [ghara:r da:shtan]	安置	(پ) قارارتاپماق، ئورۇنلاشماق
دفتر	(名) [daftar]	办公室	(ئى) ئىشخانا
کتابخانه	(名) [keta:bkha:ne]	图书馆	(ئى) كۈتۈپخانا
گنجایش	(名) [gonja:yesh]	容量	(ئى) سىغىم
پهلو (ی)	(名) [pahlooy]	侧，旁边，	(ئى) يان
آویزان	(形) [a:veeza:n]	悬挂的	(س) ئېسىقلىق
قفسه	(名) [ghafase]	书架	(ئى) كىتاب جازىسى
پر	(形) [por]	充满的	(س) تولۇق، تولغان
پر از...	[por az]	充满……的	...بىلەن تولغان
عکس	(名) [aks]	照片	(ئى) سۈرەت
دانشمند	(名) [da:neshmand]	学者	(ئى) ئالىم، دانىشمەن
مجله	(名) [majalle]	杂志	(ئى) ژۇرنال
میان	(名) [miya:n]	中间	(ئى) ئوتتۇرا
نقشه	(名) [naghshe]	地图	(ئى) خەرىتە
نصب	(名) [nasb]	安装	(ئى) ئورنىتىش
یکی	(代) [[illegible]ee]	(其中的) 一个	(ئا) بىرى
دیگری	(代) [dee̊garee]	另一个	(ئا) يەنە بىرى
پس	(名，介) [pas]	后面，以后	(ئى، ب) كەينىدە، كېيىن
پس از	(介)	在……以后	...دىن كېيىن
رفقا (单 رفیق)	(名) [rofagha:]	同志们	(ئى) يولداشلار
(برلکی: رفیق)			
مطالعه می‌کنند	(动) [mota:le'e meekonand]	(他们) 学习	(پ) ئوقۇيدۇ

شرح و توضیح

1. دیده می‌شود 是动词 دیدن 的现在进行时态的被动语态，意思是“被看见”，或“可以看见”。

1. "ديده می‌شود" شەكلى "ديدن" پېئىلىنىڭ پۈتمىگەن هازىرقى زامان مەجھۇل دەرىجە شەكلى بولۇپ، "كۆرۈنىدۇ"، "كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ" دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ.

2. هر 意思是每一个，任何一个，هر طبقه 是每一层。

2. "هەر" سۆزى ئۇيغۇر تىلىدىكى "هەر"، "هەربىر" سۆزلىرى بىلەن ئوخشاش مەنىدە كېلىدۇ. "هر طبقه" ئىبارىسى "بىنانىڭ هەربىر قەۋىتى" دېگەن مەنىدە.

هر نفر　每个人　(هەر ئادەم)

هر رفيق　每个同志　(هەربىر يولداش)

هر جا　到处　(هەر يەر)

هر وقت　任何时候　(هەر ۋاقىت، هەرقاچان)

3 روی یکی از دیوارهای اطاق عکسهای دانشمندان بزرگ دیده می شود.

在屋子的墙上可以看到一些伟大学者的照片。在这句话里，یکی از دیوارها 中的 یکی 是数词 يك 加了不定 ی，用来表示某一个，某一部分等意思。例如：

3. "روی یکی از دیوارهای اطاق عکسهای دانشمندان بزرگ دیده می شود" (بۆلمىنىڭ تېمىدا بۇيۇك ئالىملارنىڭ سۈرەتلىرى بار [كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ]) — بۇ جۈملىدە كەلگەن "یکی از دیوارها" ئىبارىسىدىكى "یکی" سۆزى "يك" دېگەن سانىنىڭ بىتايىن "ى" قوشۇلغان شەكلى بولۇپ، "مەلۇم بىرى"، "مەلۇم بىر قىسمى" دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرۈپ كەلگەن. يەنە مەسىلەن:

یکی از دانشجویان　大学生中的一个　(ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرىنىڭ بىرى)

یکی از ما　我们中间的一个　(«بىزنىڭ» بىرىمىز)

یکی از آنها　他们中间的一个　(ئۇلارنىڭ بىرى، ئۇلاردىن بىرى)

介词 از 在这样的结构中用来表示部分关系。

ئالدى قوشۇلما "از" مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

دو نفر از ما پکنی هستند.　我们中间有两人是北京人。

(بىزنىڭ ئىككىمىز بېيجىڭلىق/بىزدىن ئىككىيلەن بېيجىڭلىق)

پنج نفر از آنها کارگر هستند.　他们中间有五人是工人。

(ئۇلارنىڭ بەشى ئىشچى/ئۇلاردىن بەشىيلەن ئىشچى)

چند نفر از شما دانشجو هستند؟　你们当中有几个是大学生

(سىلەرنىڭ نەچچىڭلار داشۇ ئوقۇغۇچىسى/سىلەردىن نەچچەيلەن داشۇ ئوقۇغۇچىسى)

不表示部分关系时就不应当用 از，例如：

پۈتۈنلۈك-قىسمەنلىك مۇناسىۋىتى بولمىسا، "از" قوللىنىلمايدۇ. مەسىلەن:

ما پنج نفر هستیم　　我们共五人。(بىز بەشىيلەن)

4. بس از درس بسیاری از رفقای ما در اینجا مطالعه می کنند 课后，我们许多同志在这里学习。بسیاری [besiya:ree]，بسیار 中 بسیاری از رفقای ما 词尾加了不定 ی，不重读，表示不定量。

4. "بس از درس بسیاری از رفقای ما در اینجا مطالعه می‌کنند" (دەرستىن كېيىن نۇرغۇن يولداشلىرىمىز بۇ يەردە ئۆگىنىش قىلىدۇ) — بۇ جۈملىدە كەلگەن "بسیاری از رفقای‌ما" ئىبارىسىدىكى "بسیار" سۆزىگە بىتايىن "ی" قوشۇلغان بولۇپ، سان جەھەتتىكى بىتايىنلىقنى بىلدۈرىدۇ. تەلەپپۇزدا سۆز ئۇرغۇسى ئۇنىڭغا ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئالدىدىكى بوغۇمغا چۈشۈپ [besiya:ree] ئوقۇلىدۇ. يەنە مەسىلەن:

这书架的许多书是我朋友的。　　بسیاری از کتابهای این قفسه مال برادر من است.

(بۇ جازىدىكى كىتابلارنىڭ كۆپچىلىكى مېنىڭ دوستۇمنىڭ)

许多老师在这个图书馆看书。　　بسیاری از معلمین دراین کتابخانه مطالعه می‌کنند.

(مۇئەللىملەرنىڭ كۆپچىلىكى بۇ كۈتۈپخانىدا كىتاب كۆرىدۇ)

5. یکی نقشهٔ چین و دیگری نقشهٔ جهان. 一幅是中国地图，另一幅是世界地图，这句话是对前面那句话的补充，省略了动词 است。یکی نقشهٔ چین 中的 یکی 其词尾是不定 ی，是指其中有一张，这个 "ی" 不重读 [yekee]，形容词 دیگر 加 ی 变为代词，دیگری，这里的 "ی" 应重读 [deegaree]。

5. "یکی نقشهٔ چین و دیگری نقشهٔ جهان (بىرى جۇڭگو خەرىتىسى، يەنە بىرى دۇنيا خەرىتىسى) — بۇ جۈملە ئۇنىڭ ئالدىدىكى جۈملىنىڭ تولۇقلىمىسى سۈپىتىدە ئىپتىلغانلىقى ئۈچۈن "است" پېئىلى قىسقارتىلغان. "یکی نقشهٔ چین" ئىبارىسىدىكى "یکی" بىتايىن "ی" بىلەن كەلگەن بولۇپ، بىتايىن بىرىنى بىلدۈرىدۇ؛ سۆز ئۇرغۇسى "ی"نىڭ ئالدىدىكى بوغۇمغا چۈشۈپ [yekee] ئوقۇلىدۇ؛ "دیگر" دېگەن سۈپەت "ی"نىڭ قوشۇلۇشى بىلەن ئالماشقا ئايلانغان بولۇپ، بۇ يەردە سۆز ئۇرغۇسى شۇ "ی"غا چۈشۈپ [deegaree] ئوقۇلىدۇ.

دستور زبان

介词短语的语法作用

ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىنىڭ گرامماتىكىلىق رولى

介词短语在句子中可作表语、定语和状语。

ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىلەر جۈملىدە كېسىم، ئېنىقلىغۇچى ۋە ھالەت ۋەزىپىلىرىدە كېلىشى مۇمكىن. مەسىلەن:

حالا مادر در خانه نیست. (作表语 كېسىم بولۇپ كەلگەن)

میز او در طرف چپ است. (作表语 كېسىم بولۇپ كەلگەن)

کتابهای روی میز مال من است. (作定语 ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كەلگەن)

دانشجویان کلاس اول درآنجا درس دارند. (作状语 ھالەت بولۇپ كەلگەن)

صدا شناسی

字母 همزه 的读音规则

ھەمزە ھەرپىنىڭ ئوقۇلۇشى

همزه (hamze) （可译为“海姆宰”）是一个辅音字母。字母 همزه 书写形式是，“ء” 本身不发音。

字母 همزه 的书写和读音规则较复杂，例外的情况也不少。

ھەمزە [hamze] ئۆزى تەلەپپۇز قىلدۇرمايدىغان ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپىي بولۇپ، “ء” شەكلىدە كېلىدۇ.

ھەمزە ھەرپىنىڭ يېزىلىشى ۋە ئوقۇلۇشى قائىدىسى بىرئاز مۇرەككەپ. قائىدىگە بېقىنمايدىغان ئەھۋاللارمۇ خېلى بار.

现将基本的书写和读音规则归纳如下。

1. 字母 همزه 出现在词头，书写时不用符号，“ء”，而写作 ا 只可与短元音 [a]、[e]、[o] 拼读。由于其本身不发音，所以对拼读的元音没有任何影响。

ھەمزە ھەرپىنىڭ يېزىلىشى ۋە ئوقۇلۇشىنى تۆۋەندىكىچە يىغىنچاقلايمىز:

1. ھەمزە ھەرپى سۆز بېشىدا كەلسە، “ء” بەلگىسى قوللىنىلماي، “ا” قوللىنىلىدۇ ۋە پەقەت قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a]، [e]، [o]لار بىلەنلا قوشۇلىدۇ. بۇ ھەرپىنىڭ ئۆزى ئايرىم تەلەپپۇز قىلىنمايدىغانلىقى ئۈچۈن، ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭغا قوشۇلغان قىسقا سوزۇق تاۋۇشنىڭ ئۆزىلا تەلەپپۇز قىلىنىدۇ. مەسىلەن:

ا ــ اسب	[asb]،	اطراق	[atra:f]،	انجام	[anja:m]
٢ ــ اطاق	[ota:gh]،	اتومبیل	[otomobeel]،	استاد	[osta:d]
٣ ــ اشکاف	[eshka:f]،	استخر	[estakhr]،	استکان	[esteka:n]

2. 字母 همزه 在词中有以下几种情况:

(1) همزه 前面是短元音 [a] 时，符号 “ء” 落在底座 (کرسی) ا 上，写作 “ا”，这时 همزه 本身是静符，不与元音拼读。例如:

2. ھەمزە ھەرپى سۆز ئوتتۇرىسىدا كەلگەندە مۇنداق بىرنەچچە خىل ئەھۋال كۆرۈلىدۇ:

(1) ھەمزىنىڭ ئالدىدا قىسقا سوزۇق تاۋۇش [a] كەلسە، “ء” بەلگىسى ئۇنىڭ كۆرسى

بولغان "ا" نىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ "اٴ" شەكلىدە يېزىلىدۇ. بۇ چاغدا ھەمزىنىڭ ئۆزى ساكىن رولىنى ئويناپىدۇ، سوزۇق تاۋۇشقا قوشۇلمايدۇ. مەسىلەن:

ماٴيوس [ma'yoos]، شاٴن [sha'n]

تاٴسىس [ta'sees]، داٴب [da'b]

(2) ھەمزە 前面是短元音 [o] 时，ھەمزە 符号 "ء" 应落在基座 و 上，写作 وٴ。这时 ھەمزە 是静符，不与元音拼读。例如：

(2) ھەمزىنىڭ ئالدىدا قىسقا سوزۇق تاۋۇش [o] كەلسە، "ء" بەلگىسى ئۇنىڭ كۆرسىسى بولغان "و" ئۈستىگە چۈشۈپ "وٴ" شەكلىدە يېزىلىدۇ. بۇ چاغدا ھەمزىنىڭ ئۆزى ساكىن رولىنى ئويناپىدۇ، سوزۇق تاۋۇشقا قوشۇلمايدۇ. مەسىلەن:

سوٴال [so'-a:l] مۇٴمن [mo'men] رۇٴيەت [ro'yat]

(3) ھەمزە 前面是短元音 [e] 时，ھەمزە 符号 "ء" 落在基座 "د" 上，应写作 "دٴ"。这时，其本身是静符，不与元音拼读。例如：

(3) ھەمزىنىڭ ئالدىدا قىسقا سوزۇق تاۋۇش [e] كەلسە، "ء" بەلگىسى ئۇنىڭ كۆرسىسى بولغان " د " نىڭ ئۈستىگە چۈشۈپ، " دٴ " شەكلىدە يېزىلىدۇ. بۇ چاغدا ھەمزىنىڭ ئۆزى ساكىن رولىنى ئويناپىدۇ، سوزۇق تاۋۇشقا قوشۇلمايدۇ. مەسىلەن:

ذئب [ze'b] بئر [be'r]

(4) ھەمزە 本身与短元音 [e] 拼读时，也应写作。" دٴ "。例如：

(4) ھەمزىنىڭ ئۆزى ئۇزۇك تاۋۇش [e] بىلەن قوشۇلۇپ كەلسىمۇ " دٴ " شەكلىدە يېزىلىدۇ. مەسىلەن:

سوائم [sava:-em] ذائق [za:-egh] نائل [na:el]

تمرين

1. 翻译下列介词短语：

(1) 在课后　　(2) 在窗子旁边

(3) 在楼前　　(4) 在楼后

(5) 在班上　　(6) 在照片上

(7) 在桌子上方　　(8) 在书里

I. تۆۋەندىكى سۆز-ئىبارىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) دەرستىن كېيىن　　(2) دېرىزە يېنىدا

(3) بىنا ئالدىدا　　(4) بىنانىڭ كەينىدە

(5) سىنىپتا　　(6) سۈرەتتە

(7) جوزىنىڭ ئۈستىدە　　(8) كىتابتا

2. 回答下列问题：

2. تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ:

(1) عمارت دانشکدهٔ شما در کجای دانشگاه واقع است؟

(2) عمارت دانشکدهٔ شما چند طبقه دارد؟

(3) کلاس شما در طبقهٔ چندم است؟

(4) دفتر معلم شما در طبقهٔ چندم است؟

(5) کلاس بزرگ است؟ گنجایش اطاق چند نفر است؟

(6) دانشجویان کلاس شما چند نفرند؟

(7) میز معلم و تختهٔ سیاه در کجای کلاس قرار دارد؟

(8) در کلاس شما قفسه هست؟ در کجا واقع است؟

(9) در اطاق شما نقشه هست؟

(10) ــ شما همیشه در کلاس مطالعه‌می کنید یا در کتابخانه؟

3.翻译下列句子：

(1) 在图书馆前面有座大楼。

(2) 在房子后面有许多树。

(3) 阅览室不仅十分干净明亮，而且很舒适。

(4) 这辆小汽车可以容纳六个人。

(5) 在左面的那个教室又小又黑。

(6) 我们中间有三个上海人。

3. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) كۈتۈپخانىنىڭ ئالدىدا بىر بىنا بار.

(2) ئۆينىڭ ئارقىدا بىرمۇنچە دەرەخ بار.

(3) قىرائەتخانا ئىنتايىن پاكىز، يورۇق بولغانلىقى مۇستىگە ناھايىتى راھەت.

(4) بۇ پىكاپقا ئالتە ئادەم سىغىدۇ.

(5) سول تەرەپتىكى دەرسخانا كىچىك ھەم قاراڭغۇ.

(6) بىزنىڭ ئىچىمىزدە مۇچەيلەن شائخەيلىك.

课文译文

我们系的阅览室

我们系在这座楼，楼前有许多绿树和五颜六色的花，这座楼有四层，每一层有十一、二间屋子。教室在第一层，教师办公室在第三层，图书馆和阅览室在第四层。现在我们在第四层，阅览室清洁明亮，桌椅也都很舒适。阅览室可容纳六十人，在屋子后面靠近门的地方，挂着一个小黑板。屋子后面还有些书架，上面摆满书籍、杂志和报纸。窗子中间挂着两幅地图，一幅是中国地图，另一幅是世界地图。屋里的墙上可以看到一些伟大学者的照片。课后，们许多同志在这里学习。

تېكست تەرجىمىسى

فاكۇلتېتسىزنىڭ قىرائەتخانىسى

بىزنىڭ فاكۇلتېتسىز بۇ بىنادا. بىنانىڭ ئالدىدا ياپيېشىل دەرەخلەر ۋە رەڭمۇرەڭ گۈللەر بار. بۇ بىنا تۆت قەۋەت، ھەر قەۋەتتە ئونىدىن ئون ئىككىگىچە بۆلمە بار. سىنىپ بىرىنچى قەۋەتتە. مۇئەللىملەرنىڭ ئىشخانىسى ئۈچىنچى قەۋەتتە. كۈتۈپخانا بىلەن قىرائەتخانا تۆتىنچى قەۋەتتە. ھازىر بىز تۆتىنچى قەۋەتتە. قىرائەتخانا پاكىز ھەم يورۇق. جوزا ۋە ئورۇندۇقلار ناھايىتى راھەت. قىرائەتخانىغا ئاتمىش ئادەم سىغىدۇ. بۆلمىنىڭ كەينىدىكى ئىشىككە يېقىن يەردە بىر كىچىك قارا تاختا ئېسىقلىق. بۆلمىنىڭ كەينى تەرىپىدىكى كىتاب جازىلىرى كىتاب، ژۇرنال ۋە گېزىتلەر بىلەن تولغان. دېرىزىلەرنىڭ ئارىلىقىغا ئىككى خەرىتە ئېسىلغان، بىرى جۇڭگو خەرىتىسى، بىرى دۇنيا خەرىتىسى. بۆلمىنىڭ بىر تېمىغا ئۇلۇغ ئالىملارنىڭ سۈرەتلىرى ئېسىلغان.

دەرستىن كېيىن، نۇرغۇن يولداشلىرىمىز بۇ يەردە ئۆگىنىش قىلىدۇ.

درس پانزدهم 第十五课 ئون بەشىنچى دەرس

تېكست:	بفرمائيد بنشينيد	课文
		语法
	简单动词和复合动词	
	祈使句	
گراماتىكا	ئاددىي پېئىل ۋە قوشما پېئىل	
	بۇيرۇق جۈملە	

بفرمائيد بنشينيد

۱ ــ حالا وقت كار است، برو كاركن.
ــ حالا وقت خوابيدن است، برو بخواب.
۲ ــ در را باز كنيد، هوا گرم است.
ــ پنجره را ببنديد، هوا سرد است.
ــ چراغ را روشن كنيد.
ــ چراغ را خاموش كنيد.
۳ ــ بفرمائيد بنشينيد.
ــ بفرمائيد بپا خيزيد، پای تختهٔ سياه بيائيد.
٤ ــ بفرمائيد بەسوٴال جواب بدهيد.
ــ بفرمائيد متن درس يازدهم را بخوانيد.
٥ ــ حرف نزنيد،بەمعلم گوش بدهيد.
ــ بەكتاب نگاه نكنيد،بەتختهٔ سياه نگاه كنيد.
٦ ــ خوب، ديكته بنويسيم.
ــ خوب، استراحت كنيم.
۷ ــ اينجا نايستيد.
ــ وارد اطاق نشويد ،كمی منتظر باشيد.

واژەها

كار [ka:r] (名) 工作 (ئى) ئش، خزمەت

رفتن (根词 یلتزی-رو)	(动) [raftan]	去 (پ) بارماق	
کار کردن (-کن)	(动) [ka:r kardan]	工作 (پ) ئىشلىمەك	
خوابیدن	(动) [kha:beedan]	睡 (پ) ئۇخلىماق	
باز کردن	(动) [ba:z kardan]	开 (پ) ئاچماق	
بستن (بند)	(动) [bastan]	关 (پ) ياپماق، ئەتمەك	
روشن کردن	(动) [rowshan kardan]	点亮 (پ) يورۇتماق	
خاموش کردن	(动) [kha:moosh kardan]	熄灭 (پ) ئۆچۈرمەك	
فرمودن (فرمای)	(动) [farmoodan]	命令 (پ) بۇيرۇماق	
نشستن (نشین)	(动) [neshestan]	坐 (پ) ئولتۇرماق	
بپا خاستن (-خیز)	(动) [bepa: kha:stan]	起立 (پ) تۇرماق	
پا (ی)	(介) [pa:(y)]	跟前 (ئالد) تۇۋىدە	
آمدن (آی)	(动) [a:madan]	来 (پ) كەلمەك	
خواهش کردن	(动) [kha:hesh kardan]	请求 (پ) تىلىمەك	
سؤال کردن	(动) [so-a:l kardan]	问 (پ) سورىماق	
جواب دادن (-ده)	(动) [java:b da:dan]	回答 (پ) جاۋاب بەرمەك	
متن	(名) [matn]	正文，内容 (ئى) تېكىست، مەزمۇن	
خواندن (خوان)	(动) [kha:ndan]	读 (پ) ئوقۇماق	
حرف زدن (-زن)	(动) [harf zadan]	说话 (پ) سۆزلىمەك	
گوش دادن	(动) [goosh dadan]	听 (پ) ئاڭلىماق	
نگاه کردن	(动) [nega:h kardan]	看 (پ) قارىماق	
گذاشتن (گذار)	(动) [goza:shtan]	放 (پ) قويماق	
دیکته نوشتن (-نویس)	(动) [deekte neveshtan]	听写 (پ) ئاڭلاپ يازماق	
استراحت کردن	(动) [estera:hat kardan]	休息 (پ) دەم ئالماق	
ایستادن (ایست)	(动) [eesta:dan]	站 (پ) تۇرماق، توختىماق	
وارد شدن (-شو)	(动) [va:red shodan]	进入 (پ) كىرمەك	
کمی	(副) [kamee]	一点 (ر) سەل، بىرئاز	
منتظر بودن	(动) [montazer boodan]	等候 (پ) گۈتمەك	

شرح و توضیح

"خوب، استراحت کنیم." "خوب، دیکته کنیم." 这两句中的 خوب 是语气词，作语气词的 خوب 不读长音 [khoob]，而读成短音 [khob]，意思是“好吧”。

دستور زبان

简单动词和复合动词

ئاددي پېئىل ۋە قوشما پېئىل

简单动词 由一个部分构成的动词称为简单动词。例如：

ئاددي پېئىل بىر قىسىمدىن تەركىب تاپقان پېئىللار ئاددي پېئىل دېيىلىدۇ. مەسىلەن:

خواندن، آمدن، رفتن، خوابيدن.

复合动词 由两个或两个以上的部分构成的动词称为复合动词。例如：

قوشما پېئىل ئىككى ياكى ئونىڭدىن ئارتۇق قىسىمدىن تەركىب تاپقان پېئىللار قوشما پېئىل دېيىلىدۇ. مەسىلەن:

كار كردن، حرف زدن، جواب دادن، گوش دادن،

在复合动词中，前面的名词或形容词部分决定动词的意思。后面是辅助部分。通过辅助部分形式的变化来表示动词的时态、语态和人称。

قوشما پېئىلنىڭ ئالدىنقى قىسمىدىكى ئىسىم ياكى سۈپەت شۇ پېئىلنىڭ مەنىسىنى بەلگىلەيدۇ، كېيىنكى قىسمىدىكى پېئىل يارەمچىلىك رول ئويناپدۇ ۋە تۇرلىنىش ئارقىلىق زامان، دەرىجە، شەخس قاتارلىق گرامماتىكىلىق مەنىلەرنى ئىپادىلەيدۇ.

原形动词 动词在句子中作为谓语动词时，应根据时态、人称和单复数等因素改变其形式。没有改变形式的动词叫原形动词。字典上给的动词就是这个形式。例如：

مەسدەر پېئىللار جۈملىدە خەۋەر بولۇپ كەلگەندە زامان، شەخس، سان قاتارلىق ئامىللار بويىچە ئۆزگەرتىدۇ. تېخى ئۆز شەكلىنى ئۆزگەرتمىگەن پېئىللار "مەسدەر" (ئەسلى پېئىل) دېيىلىدۇ. لۇغەتلەردە بېرىلگەن پېئىللار ئەنە شۇ شەكلىدە بولىدۇ. مەسىلەن:

داشتن، گذاشتن، نگاه كردن.

动词词根 动词词根是需要牢记的，现将所学到的动词及其词根归纳如下：

پېئىل يىلتىزى پېئىل يىلتىزىنى ئەستە چىڭ ساقلاشقا توغرا كېلىدۇ. بىز بۇ يەردە ئوقۇپ ئۆتۈلگەن پېئىللارنى ۋە ئۇلارنىڭ يىلتىزىنى تۆۋەندىكىچە يىغىنچاقلاپ ئۆتىمىز:

بودن —— باش [ba:sh]

داشتن —— دار [da:r]

قرار داشتن دوست‌داشتن جای‌داشتن درس‌داشتن

خواندن —— خوان [kha:n]

درس‌خواندن روزنامه خواندن

بخشيدن —— بخش [bakhsh]

رفتن —— رو [row]

آمدن —— آی [a:y]

خوابیدن —— خواب [kha:b]

بستن —— بند [band]

نشستن —— نشین [nesheen]

فرمودن —— فرمای [farma:y]

گذاشتن —— گذار [goza:r]

خاستن —— خیز [kheez]

کردن —— کن [kon]

کار کردن　باز کردن　روشن کردن　خاموش کردن　نگاه کردن

دیکته کردن　استراحت کردن　مطالعه کردن

شدن —— شو [shoo]

祈使句

祈使句又称为命令句，当请求或命令别人做某事或不做某事时采取的句子形式。

在波斯语中祈使句中的谓语动词有其特殊的形式，即用动词词根，前面加“ب”。因为祈使句是直接命令对方做某事，因此一般限于第二人称单复数。

بۇيرۇق جۈمله

بۇيرۇق جۈمله سەلۈم بىر ئىشنى قىلىش توغرۇلۇق تەلەپ قويۇلغان ياكى بۇيرۇق بېرىلگەن چاغدا قوللىنىلىدىغان جۈمله شەكلى.

پارس تىلىدا بۇيرۇق جۈملىنىڭ خەۋىرى بولۇپ كەلگەن پېئىل شۇنىڭغا لايىق بىر خىل شەكىلگە كىرىدۇ، يەنى پېئىل يىلتىزىنىڭ ئالدىغا " ب " قوشۇلۇپ كېلىدۇ.

1. 祈使句的动词构成

肯定式：连写人称词尾 + 动词词根 + [be] ب

否定式：连写人称词尾 + 动词词根 + [ma] م / [na] ن

1. بۇيرۇق جۈمله پېئىلنىڭ ياسىلىشى

بولۇشلۇق شەكلى: ب [be] + پېئىل يىلتىزى + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى: ياكى م [ma] / ن [na] + پېئىل يىلتىزى + شەخس قوشۇمچىسى

(1) ئاددىي پېئىلنىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال: (1) 简单动词:

رفتن (رو [row])

人称 شەخس	肯定式 بولۇشلۇق		否定式 بولۇشسىز	
تو	برو	[borow]	مرو	[marow]
شما	بروید	[beraveed]	مروید	[maraveed]
			نرو	[narow]
			نروید	[naraveed]

(2) قوشما پېئىلنىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال: (2) 复合动词:

کارکردن (کارکن [ka:r kon])

人称 شەخس	肯定式 بولۇشلۇق		否定式 بولۇشسىز	
تو	کار کن	[ka:r kon]	کار مکن	[ka:r makon]
	کار بکن	[ka:r bekon]	کار نکن	[ka:r nakon]
شما	کار کنید	[ka:r koneed]	کار مکنید	[ka:r makoneed]
	کار بکنید	[ka:r bekoneed]	کار نکنید	[ka:r nakoneed]

在复合动词中的 ə 习惯上常常省略。例如：کار کن 常说 کار بکن.

قوشما پېئىلدا كەلگەن " ب " ئادەتتە چۈشۈپ قالىدۇ. مەسىلەن: "کار بکن" ئادەتتە "کار کن" دېيىلىدۇ.

2. 祈使句动词的书写和读音规则

2. بۇيرۇق جۈملە پېئىلنىڭ يېزىلىش ۋە ئوقۇلۇش قائىدىسى

(1) 动词以长元音 آ [a:] 为首时前面加 ب [be]后，还应加 ي [y]。

(1) پېئىل ئۈزۈن سوزۇق تاۋۇش "آ" [a:] بىلەن باشلانغان بولسا، ئالدىغا " ب " [be] قوشۇلغاندىن كېيىن يەنە " ي " [y] قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

آمدن (آی [a:y])

人称 شەخس	肯定式 بولۇشلۇق		否定式 بولۇشسىز	
تو	بیا	[biya:]	میا	[maya:]
			نیا	[naya:]
شما	بیائید	[biya:yeed]	میائید	[maya:yeed]
			نیائید	[naya:yeed]

(2) 动词以 أ [a]，إ [e]，أ [o] 为首时，在祈使句中应去掉 ا，加 ب… [be] 和 ي… [y]。

(2) پېئىل "أ" [a]، "إ" [e]، "أ" [o] بىلەن باشلانغان بولسا، ئاۋۋال "ا" چىقىرىۋېتىلىپ، ئاندىن "ب" [be] بىلەن "ي" [y] قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

انداختن (انداز [anda:z])

تو	بینداز [biyanda:z]	میانداز [mayanda:z] نیانداز [nayanda:z]
شما	بیندازید [biyanda:zeed]	میاندازید [mayanda:zeed] نیاندازید [nayanda:zeed]

انگاشتن (انگار [enga:r])

تو	بینگار [biyenga:r]	مینگار [mayenga:r] نینگار [nayenga:r]
شما	بینگارید [biyenga:reed]	مینگارید [mayenga:reed] نینگارید [nayenga:reed]

(3) 动词以 ى [ee] 为首时，写成 ايـ，保留 ا，前面直接加 ـ.

(3) پېئىل " ايـ " [ee] بىلەن باشلانغان بولسا، " ا " ساقلىنىپ، ئالدىغا "ب" قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

ایستادن (ایست [eest])

تو	بایست [be-eest]	مایست [ma-eest] نایست [na-eest]
شما	بایستید [be-eesteed]	مایستید [ma-eesteed] نایستید [na-eesteed]

3. 关于祈使句用法的几点说明。 3. بۇيرۇق جۈملىنىڭ قوللىنىلىشى توغرىسىدا.

(1) 祈使句都是在直接请求或命令对方做某事时使用，主语总是你或者你们，(تو 或 شما) 通常可以省略，不在句子中出现。单复数由动词词尾人称变位来表现。例如，

(1) بۇيرۇق جۈمله ئاڭلىغۇچىغا مەلۇم ئىشنى قىلىش ئوغرۇلۇق بۇيرۇق ببرىلگەن ياكى تەلەپ قويۇلغاندا قوللىنىلىدۇ، شۇڭا جۈملىنىڭ ئىگىسى ھامان "تو" (سەن) ياكى "شما" (سىلەر، سىز) بولىدۇ. ئادەتتە ئىگە چۈشۈپ قېلىپ، ئۇنىڭ رولى شەخس قوشۇمچىسى ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

بيا　　你过来。　　(كەل)

لطفا اينجا نايستيد.　　请你们别站在这里。　　(بۇ يەردە تۇرماڭلار)

(2) 在某些动词前，ب 读 [bo]，例如：

(2) بەزى پېئىللارنىڭ ئالدىغا قوشۇلغان "ب" ھەرپى [bo] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

برو　　[borow]　　(你) 走。　　(ماڭ)

بدو　　[bodo]　　(你) 跑。　　(يۈگۈر)

(3) 第二人称单数命令式口气较强，一般用于上对下，或与自己关系密切的人。在向对方表示尊敬时，用第二人称复数。

(3) II شەخس بىرلىك شەكلىدە بۇيرۇق تۈسى كۈچلۈك بولىدۇ. بۇ شەكىل ئاساسەن يۇقىرى مەرتىۋىلىك ئادەم تۆۋەن مەرتىۋىلىك ئادەمگە سۆزلىگەندە ياكى مۇناسىۋەتتى يېقىن ئادەملەر ئوتتۇرىسىدا قوللىنىلىدۇ. ئاڭلىغۇچىنى ھۆرمەتلىگەندە II شەخسنىڭ كۆپلۈك شەكلى قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:　　لطفا در را باز كنيد.　　请把门打开。　　(ئىشىكنى ئېچىۋېتىڭ)

بفرمائيد بنشينيد.　　请坐　　(ئولتۇرۇڭ)

تمرين

1. 以动词 بودن 或 داشتن 的适当形式填空。

1. "بودن" ياكى "داشتن"نىڭ مۇۋاپىق شەكلى بىلەن بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭ.

(1) كلاس ما چهارده نفر _____ (داشتن).

(2) در آن دفتر سه معلم _____ (بودن).

(3) ما بغيراز درس فارسی درسهای ديگری هم _____ (داشتن).

(4) سه نفراز ما زبان فارسی را خوب بلد _____ (بودن).

(5) بسياری از ما چای سبز را _____ (دوست داشتن).

(6) بەطرف راست _____ (نگاه كردن).

2. 用括弧里动词的祈使式填空。

2. تىرناق ئىچىدىكى پېئىللارنىڭ بۇيرۇق شەكلى بىلەن بوش ئورۇنلارنى تولدۇرۇڭ.

(1) بفرمائيد به اينجا _____ (آمدن).

(2) حرف _____ (نزدن)، _____ (خوابيدن).

(3) حالا به پستخانه _____ (رفتن).

(4) در را _____ (بستن).

(5) بفرمائید وارد کلاس _____ (شدن) و در بالای کلاس _____ (نشستن).

3. 用适当介词填空。

3. بوش ئورۇنلارغا مۇۋاپىق ئالدى قوشۇلمىلارنى كىرگۈزۈڭ.

(1) میز علی _____ میز من قرار دارد.

(2) یکی _____ آنها زبان فارسی را بلد است.

(3) چاقو و جعبه ٔمداد شما _____ کیف من است.

(4) کلاس ما _____ طبقهٔ دوم قرار دارد.

(5) عکس پدر و مادر من _____ دو پنجره آویزان است.

(6) _____ این صندلی راحت بنشینید.

课文译文

请　坐

1. ——现在是工作时间，去工作吧。
   ——现在是睡眠时间，去睡觉吧。
2. ——把门打开，太热了。
   ——把窗关上，太凉了。
   ——把灯打开。
   ——把灯关上。
3. ——请坐。
   ——请站起来，到黑板前来。
4. ——请回答问题。
   ——请读第十一课课文。
5. ——不要讲话，听老师讲。
   ——不要看书，看黑板。
6. ——好，让我们听写吧。
   ——好，让我们休息。
7. ——不要站在这里。
   ——不要进屋，等一会儿。

تېكست تەرجىمىسى

1. ــ هازىر خىزمەت ۋاقتى، ھەربىر خىزمەت قىل.
   ــ هازىر ئوقۇلاش ۋاقتى، ھەربىر ئوقۇلا.
2. ــ ئىشكنى ئېچىۋېتىڭ، ھاۋا بەك ئىسسىق.
   ــ دېرىزىنى يېپىۋېتىڭ، ھاۋا سوغۇق.
   ــ چىراغنى يانداۋرۇڭ.
   ــ چىراغنى ئۆچۈرۈڭ.

3. ــ مەرھەمەت، ئولتۇرۇڭ.
ــ تۇرۇڭ، قارا تاختا ئالدىغا كېلىڭ (دوسكىغا چىقىڭ).
4. ــ سوئالغا جاۋاب بېرىڭ.
ــ 11 ــ دەرسىنىڭ تېكستىنى ئوقۇڭ.
5. ــ گەپ قىلمائلار، مۇئەللىمنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىڭلار.
ــ كىتابقا قارىمائلار، قارا تاختىغا قارائلار.
6. ــ ئەمىسە، ئائلاپ يازايلى.
ــ ئەمىسە، دەم ئالايلى.
7. ــ بۇ يەردە تۇرماڭ.
ــ بۆلمىگە كىرمەڭ، ئازراق كۈتۈپ تۇرۇڭ.

درس شانزدهم 第十六课 ئون ئالتىنچى دەرس

تېكست:	دعوت به سینما	课文
		语法 现在进行时态
گرامماتىكا	پۇتىمكەن ھازىرقى زامان	

دعوت به سینما

پرویز ــ سلام.
احمد ــ سلام. حال شما چطوراست؟
پرویز ــ مرسی،خوبم. شما چطورید؟
احمد ــ من هم همینطور.امروز شما درس دارید؟
پرویز ــ البته.امروز برنامهٔ ما پر است. ما دانشجویان سال اول هر روز درس‌داریم.
احمد ــ چه درسی دارید؟
پرویز ــ صبح ما دو ساعت درس فارسی داریم. بعد از ظهر درس تاریخ، ادبیات چین و درس سیاسی. شما چطور؟
احمد ــ امروز ما هیچ درسی نداریم. فقط انشاء می‌نویسیم.
پرویز ــ انشا نویسی برای شما دانشجویان سال سوم مشکل است؟
احمد ــ نه، زیاد مشکل نیست. اما وقت زیاد میگیرد.
پرویز ــ بله، درست است.
احمد ــ راستی، فردا روز تعطیل است. من و فریدون برای دیدن فیلمی به‌شهر می‌رویم. شما با ما می‌آئید؟
پرویز ــ با کمال میل، اما بلیط ندارم.
احمد ــ من یك بلیط اضافه دارم.(بلیط را به پرویز می‌دهد.)
پرویز ــ خیلی ممنونم.
احمد ــ چیزی نیست.

ۋازەلار

احمد [ahmad] (人名) 阿赫玛德 (نى) ئەخمەت

البته	[albatte]	(副)	当 然	ئەلۋەتتە (ر)
امروز	[emrooz]	(名)	今 天	بۈگۈن (ئى)
برنامه	[barna:me]	(名)	日程表	كۈنتەرتىپ، مەشغۇلات جەدۋىلى (ئى)
بعد	[ba'd]	(副)	以后，之后	كېيىن (ر)
ظهر	[zohr]	(名)	中 午	چۈش (ئى)
بعد از ظهر	[bad az zohr]		下 午	چۈشتىن كېيىن
تاریخ	[ta:reekh]	(名)	历 史	تارىخ (ئى)
ادبیات	[adabiyya:t]	(名)	文 学	ئەدەبىيات (ئى)
چین	[cheen]	(名)	中 国	جۇڭگو (ئى)
سیاست	[siya:sat]	(名)	政 治	سىياسەت (ئى)
هیچ	[heech]	(副)	一点也不	هېچ (ر)
فقط	[faghat]	(副)	仅 仅	پەقەتلا (ر)
انشا'	[ensha:]	(名)	作 文	ئىنشا (مەشقىي ماقالە) (ئى)
انشا'نویسی	[ensha: neveesee]	(名)	写作文	ئىنشا يېزىش (ئى)
برای	[bara:y]	(介)	为了……	ئۈچۈن... (ئالد)
مشکل	[moshkel]	(名,形)	困 难	قىيىنچىلىق (ئى، س)
گرفتن	[gereftan]	(动)	取 得	ئالماق (پ)
وقت گرفتن			占时间	ۋاقىت ئالماق
راستی	[ra:stee]	(副)	确实，的确	راستىنى (ر)
فردا	[farda:]	(副)	明 天	ئەتە (ر)
تعطیل	[ta'teel]	(名)	假 日	تەتىل، دەم ئېلىش كۈنى (ئى)
دیدن (بین)	[deedan]	(动)	看	كۆرمەك (پ)
فیلم	[fcelm]	(名)	电 影	كىنو (ئى)
کمال	[kama:l]	(名)	完善，最大程度	كامال (ئى)
میل	[meyl]	(名)	倾向，愿望	مەيل، ئارزۇ (ئى)
با کمال میل	[ba:kama:l-e-meyl]		非常愿意	تولىمۇ خالاش
بلیط	[beleet]	(名)	票	بېلەت (ئى)
اضافه	[eza:fe]	(名)	增加，添上	ئارتتۇرۇش،قوشۇش (ئى)
دادن (ده)	[da:dan]	(动)	给	بەرمەك (پ)

ممنون	(形) [mamnoon]	的感谢 (س) مەمنۇن، مننەتدار	
چیز	(名) [cheez]	东 西 (ئى) نەرسە	
چیزی نیست		气 别客 ئەرزىمەيدۇ	

شرح و توضیح

1. 在波斯语中 آمدن 和 رفتن 的用法与汉语的习惯有些不同。

1. پارس تىلىدىكى "آمدن" پېئىلى بىلەن "رفتن" پېئىلىنىڭ قوللىنىلىشىدا ئۇزۇكگە خاس بەزى خۇسۇسىيەتلەر بار.

(1) آمدن (来) ——指从别处向着说话人的方向移动。

(1) "آمدن" (كەلمەك) ــ باشقا يەردىن سۆزلىگۈچى تەرەپكە قاراپ يۆتكىلىشنى بىلدۈرىدۇ.

ببین اتوبوس آمد. 看，汽车来了。

(قارا، ئاپتوبۇس كەلدى)

رفتن (去) ——指离开说话人所在的地方，向别处移动。

"رفتن" ("بارماق") ــ سۆزلىگۈچى تۇرغان يەردىن باشقا تەرەپكە قاراپ يۆتكىلىشنى بىلدۈرىدۇ.

ما باهم به‌شهر برویم؟ 我们一起进城好吗？

(بىللە شەھەركە بارايلىمۇ؟)

(2) 当提到某人同我或我们一起去某处时，在波斯语中不用 رفتن，而用 آمدن。

(2) II شەخس ياكى III شەخسنىڭ I شەخس بىلەن بىللە مەلۇم بىر يەرگە بېرىشى ئېيتىلغاندا، "رفتن" ئەمەس، بەلكى "آمدن" قوللىنىلىدۇ.

فردا ما به کوه شان شن می رویم، او با ما می آید؟

明天我们去香山，他同我们一起去吗？

(ئەتە بىز شياڭشەنگە بارىمىز، ئۇ بىز بىلەن بىللە بارامدۇ؟)

امشب من به سینما می روم. تو با من می آئی؟ 今晚我去看电影，你同我一起去吗？

(بۈگۈن ئاخشام كىنوغا بارىمەن، سەن مەن بىلەن بىللە بارامسەن؟)

(3) 当把对方 تو 或 شما 所在地作为中心。说话者到对方的地方去，在波斯语中也不用 رفتن，而用 آمدن。在这种句子中常用 نزد تو [nazd-e-to] 或 نزد شما 的介词短语。

(3) ئاڭلىغۇچى "تو" ياكى "شما" تۇرغان يەر مەركەز قىلىنىپ، سۆزلىگۈچىنىڭ ئاڭلىغۇچى تۇرغان يەرگە بېرىشى ئېيتىلغاندىمۇ "رفتن" ئەمەس، بەلكى "آمدن" قوللىنىلىدۇ. مۇنداق جۈملىلەردە ھاعان "نزد تو" [nazd-e-to] ياكى "نزد شما" دېگەن ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارە قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

بعد از ظهر نزد شما نمی‌آیم، چون سرم درد می‌کند.

下午我不去您哪儿了，因为我头痛。

(چۈشتىن كېيىن سىزنىڭكىگە بارمايمەن، چۈنكى بېشىم ئاغرىۋاتىدۇ)

(4) 当对方或第三者与我或我们在同一处，这时在表达一起向别处去时，用 رفتن。

(4) II شەخس ياكى III شەخس بىلەن سۆزلىگۈچىسى بىر يەردە تۇرغانىدا بىلىلە بىر يەرگە بېرىش توغرۇلۇق سۆز بولسا، "رفتن" قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

هوای امروز بسیار خوب است، با ما به‌پارك ای ده می‌روید؟

今天天气很好，和我们一起去颐和园吗？

(بۈگۈن ھاۋا ياخشى، بىز بىلەن بىللە يىخېيۈەنگە بارامسىز؟)

2. من و فریدون برای دیدن فیلم به‌شهر میرویم (我和法里东进城去看电影。)

这里 دیدن فیلم [deedan-e-feelm] 是动名词短语，دیدن 和 فیلم之间有耶扎菲相连。برای دیدن فیلم 和 برای دیدن فیلم 一起构成介词短语，意思是为了看电影，برای دیدن فیلم 读音是 [baraye-deedan-e-feelm]。

2. "من و فریدون برای دیدن فیلم به‌شهرمیرویم" (مەن ۋە فەرىدۇن شەھەرگە كىنو كۆرگىلى بارىمىز) — بۇ جۈملىدىكى "دیدن فیلم" ئىسىمداش ئىبارە بولۇپ، "دیدن"گە ئىزافەت قوشۇلىدۇ. "دیدن فیلم" ئىبارىسى "برای" بىلەن بىرىكىپ "كىنو كۆرگىلى" دېگەن مەنىدىكى ئالدى قوشۇلمىلىق ئىبارىنى ھاسىل قىلغان. "برای دیدن فیلم" ئىبارىسى [baraye-deedan-e-feelm] دەپ ئوقۇلىدۇ.

دستور زبان

现在进行时态

پۈتمىگەن ھازىرقى زامان

1. 构成——肯定式：连写人称词尾 + 动词词根 + می

否定式：连写人称词尾 + 动词词根 + نمی

1. ياسىلىشى مۇنداق:

بولۇشلۇق شەكلى: می + پېئىل يىلتىزى + شەخسلىك قوشۇمچىسى.

بولۇشسىز شەكلى: نمی + پېئىل يىلتىزى + شەخسلىك قوشۇمچىسى.

2. 动词 کردن 现在进行时态各人称的肯定式和否定式变化如下：

2. "کردن" پېئىلنىڭ ھەر شەخستىكى پۈتمىگەن ھازىرقى زامان بولۇشلۇق ۋە بولۇشسىز شەكىللىرىنىڭ ياسىلىشى تۆۋەندىكىچە:

کردن (کن)　　(يىلتىز:كن)

من	می + کن + م	می کنم	نمی کنم
تو	می + کن + ی	می کنی	نمی کنی
او	می + کن + د	می کند	نمی کند
ما	می + کن + یم	می کنیم	نمی کنیم
شما	می + کن + ید	می کنند	نمی کنید
آنها	می + کن + ند	می کنند	نمی کنند

3. 注意以下两点：　　3. تۆۋەندىكى ئىككى نۇقتىغا دىققەت قىلىش كېرەك:

(1) 在复合动词中该时态的 می 加在动词的辅助部分。例如：

(1) قوشما پېئىللاردا بۇ خىل زاماننى بىلدۈرىدىغان "می" قوشما پېئىل تەركىبىدىكى پېئىل قىسمىنىڭ ئالدىغا قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

درس خواندن:من درس می‌خوانم/درس نمی‌خوانم

نمایش دادن: آنها نمایش می‌دهند/نمایش نمی‌دهند

(2) 有少数动词如 دوست داشتن 和 داشتن 现在进行时态时，不加 می。

(2) ئاز ساندىكى پېئىللار، مەسىلەن: "داشتن" ۋە "دوست داشتن" بۇ خىل زاماندا كەلگەندە "می" قوشۇلمايدۇ.

4. 现在进行时态主要用于现时期经常发生的动作，正在发生的动作以及即将发生的动作。该时态的用法在下课进一步阐述。

4. پېئىللار ھازىرقى ۋاقىتتا دائىم بولىدىغان، بولۇۋاتقان ھەرىكەتنى ياكى يېقىندا بولىدىغان ھەرىكەتنى بىلدۈرگەندە پۇتىمگەن ھازىرقى زامان شەكلىدە كېلىدۇ.

بۇ خىل زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشىنى كېيىنكى دەرسته ئىلگىرىلەپ سۆزلەيمىز.

5. 现在进行时态的简单动词中 می 一般重读。例如：

5. ئاددىي پېئىلنىڭ پۇتىمگەن ھازىرقى زامان شەكلى تەركىبىدە كەلگەن "می" ئومۇمەن ئۇرغۇلۇق ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

می‌بینم　　می‌دهیم

می‌آید　　می‌گیرد

现在进行时态的复合动词名词部分重读，辅助动词一般不重读。例如：

پۇتىمگەن ھازىرقى زامان شەكلىدىكى قوشما پېئىلنىڭ ئىسىم قىسمى ئۇرغۇلۇق ئوقۇلىدۇ، پېئىل قىسمىغا ئاساسەن ئۇرغۇ چۈشمەيدۇ. مەسىلەن:

کار می‌کنند، مطالعه می‌کنیم، درس می‌خوانیم.

但现在进行时态在否定式时 نه 必须重读。例如：

لېكىن پېئىللىنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامان بولۇشىز شەكلى تەركىبىدىكى "نە" ئۇرغۇلۇق ئوقۇلۇشى شەرت. مەسىلەن:

مطالعه نمی‌کنند، نمی‌روم، نمی‌گیرد،

تمرین

1. 写出下列动词现在进行时态的六种变位形式。

1. تۆۋەندىكى پېئىللارنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامانداشكى ئالته خىل تۇرلەنگەن شەكلىنى كۆرسىتىڭ.

دیدن ایستادن رفتن آمدن نشستن نوشتن

2. 用括弧内的动词的适当形式填空。

2. مۇنۇ جۈملىلەردىكى بوش ئورۇننى تىرناق ئىچىدىكى پېئىللىنىڭ ئۇۋاپىق شەكلى بىلەن تولدۇرۇڭ:

(1) دانشجویان کلاس اول برای دیدن فیلم وقت_____ (نداشتن).

(2) شما ساعت چند نزد ما_____ (آمدن)؟

(3) من به پارك ای هه (颐和园) _____ (نرفتن). من به شهر_____ (رفتن).

(4) امروز بعد از ظهر معلم ما به فریدون کتابی _____ (دادن).

(5) پس از درسها ما_____ (ورزش کردن).

(6) شما کار_____ (داشتن). من وقت شما را زیاد_____ (نگرفتن).

(7) شما معمولا پس‌از شام روزنامه_____ (خواندن).

3. 用 هیچ 翻译下列句子：

3. "هیچ" سۆزىنى قوللىنىپ، تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) 我们什么也没有。 (1) بىزده هېچنېمه يوق.

(2) 我根本没有时间。 (2) مېنىڭ پەقەتلا ۋاقتىم يوق.

(3) 我什么书也没有。 (3) مەنده هېچقانداق كىتاب يوق.

(4) 桌子上什么也没有。 (4) جوزىنىڭ ئۈستىده هېچنېمه يوق.

(5) 他们什么事也不干。 (5) ئۇلار هېچ ئىش قىلمايدۇ.

课文译文

请看电影

帕尔维兹——您好！

阿赫玛德——您好！身体好吗？

帕尔维兹——谢谢，很好。您身体好吗？

阿赫玛德——我身体也好。您今天有课吗？
帕尔维兹——当然有，我们今天都排满了，我们一年级学生，每天都有课。
阿赫玛德——什么课呀？
帕尔维兹——早晨有两节波斯语，下午是中国文学史和政治课。你们怎么样？
阿赫玛德——我们今天什么课也没有，只是写作文。
帕尔维兹——写作文对你们三年级学生来说还困难吗？
阿赫玛德——不，不困难，可是费时间。
尔帕维兹——是的，是的。
阿赫玛德——对了，明天放假，我和法里东进城去看电影。你和我们一起去吗？
帕尔维兹——非常想去，可是没票啊。
阿赫玛德——我有一张多余的票。（把票给帕尔维兹）
帕尔维兹——非常感谢！
阿赫玛德——没有什么。

تېكست تەرجىمىسى

پەرۋىز: ياخشىمۇسىز!
ئەخمەت: ياخشىمۇسىز، قانداق ئەھۋالىڭىز؟
پەرۋىز: رەھمەت، ياخشى، ئۆزىڭىز قانداق؟
رەھمەت: مەنمۇ ياخشى، بۈگۈن دەرسىڭىز بارمۇ؟
پەرۋىز: بولمامدىغان، بۈگۈن بىزنىڭ مەشغۇلات جەدۋىلىمىز تولۇپ بولىدى، بىز بىرىنچى يىللىق ئوقۇغۇچىلارغا كۈندە دەرس بار.
ئەخمەت: نېمە دەرس بار؟
پەرۋىز: ئەتىگەندە ئىككى سائەت پارس تىلى دەرسى بار، چۈشتىن كېيىن جۇڭگو ئەدەبىيات تارىخى ۋەلەن سىياسىي دەرس بار.
ئەخمەت: بۈگۈن بىزنىڭ ھېچقانداق دەرسىمىز يوق، پەقەت ئىنشا يازىمىز.
پەرۋىز: ئىنشا يېزىش سىلەر ئۈچىنچى يىللىق ئوقۇغۇچىلار ئۈچۈن تەسمۇ؟
ئەخمەت: ياق، تەس ئەمەس، ئەمما ۋاقتىنى كۆپ ئالىدۇ.
پەرۋىز: ھەئە، شۇنداق.
ئەخمەت: راست، ئەتە دەم ئېلىش. فەرىدۇن ئىككىمىز شەھەرگە كىنو كۆرگىلى كىرىمىز، سىز بىللە بارامسىز؟
پەرۋىز: بەك بارغۇم بار، بىراق بېلەت يوق.
ئەخمەت: مەندە ئارتۇق بىر بېلەت بار (بېلەتنى پەرۋىزگە بېرىدۇ)
پەرۋىز: كۆپ رەھمەت.
ئەخمەت: ئەرزىمەيدۇ.

درس هفدهم 第十七课 ئون يەتتىنچى دەرس

تېكست:	برنامهٔ روزانه	课文
		语法 现在进行时态用法小结
		钟点读法
گرامماتىكا	پۈتمىگەن هازىرقى زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشىدىن خۇلاسە	
	سائەت مەزگىلىنىڭ ئېيتىلىشى	

برنامهٔ روزانه

۱ــ شما صبحها زود از خواب بلند می‌شوید؟
ــ بله، هر روز صبح زود از رختخواب بلند می‌شویم.
ــ چه ساعتی بلنـد می‌شوید؟
ــ ساعت شش.
۲ــ بعد از آن چه کار می‌کنید؟
ــ ما اول لباس می‌پوشیم و دست و صورت را می‌شوئیم و سپس ورزش می‌کنیم.
ــ چه ورزشی؟
ــ اول کمی نرمش می‌کنیم و بعد می‌دویم و یا بدمینتن بازی می‌کنیم.
۳ــ شما چه ساعتی صبحانه می‌خورید؟
ــ ساعت هفت.
ــ نهار و شام چه ساعتی می‌خورید؟
ــ نهار ساعت دوازده و شام ساعت شش و نیم.
٤ــ درسهای شما معمولا چه ساعتی شروع می‌شود؟
ــ ساعت نه و نیم.
ــ چه وقت تمام می‌شود؟
ــ ساعت دوازده.
٥ــ شما معمولا چندَ وقت یك بار جلسه تشکیل می‌دهید؟
ــ دو هفته یك بار (یك هفته در میان).
ــ جلسهٔ شما چه مدتی طول می‌کشد؟
ــ معمولا دو ساعت.

٦ ــ در پایان هفته معمولا چه کار می‌کنید؟

ــ استراحت می‌کنیم. گاهی فیلم یا تلویزیون تماشا می‌کنیم، گاهی آواز می‌خوانیم و می‌رقصیم.

واژه‌ها

زود	(副) [zood]	早 (ر) ئەتىگەن، بالدۇر	
بلند شدن	(动) [boland shodan]	床起 (پ) قوپماق	
ساعت	(名) [sa:-at]	钟，钟点 (ئۇ) سائەت	
پوشیدن (پوش)	(动) [poosheedan]	穿（衣服） (پ) كىيمەك	
صورت	(名) [soorat]	脸 (ئۇ) يۈز	
شستن (شو)	(动) [shostan]	洗 (پ) يۇماق	
سپس	(副) [sepas]	然后 (ر) ئاندىن كېيىن	
ورزش کردن	(动) [varzesh kardan]	(体育) 运动 (پ) تەنتەربىيە قىلماق	
نرمش کردن	(动) [narmesh kardan]	体操 (پ) گىمناستىكا قىلماق	
دویدن (دو)	(动) [daveedan]	跑 (پ) يۈگۈرمەك	
بدمینتن	(名) [badmeenton]	羽毛球 (ئۇ) پەي توپ	
بازی کردن	(动) [ba:zee kardan]	玩，打（球） (پ) ئويناماق	
صبحانه	(名) [sobha:ne]	早饭 (ئۇ) ئەتىگەنلىك تاماق، ناشتىلىق	
خوردن (خور)	(动) [khordan]	吃 (پ) يېمەك	
نهار	(名) [naha:r]	午饭 (ئۇ) چۈشلۈك تاماق	
شام	(名) [sha:m]	晚饭 (ئۇ) كەچلىك تاماق	
معمولا	(副) [ma'moolan]	通常 (ر) ئادەتتە	
شروع شدن	(动) [shoroo' shodan]	开始 (پ) باشلانماق	
تمام شدن	(动) [tama:m shodan]	结束 (پ) ئاخىرلاشماق، تامام بولماق	
بار	(名) [ba:r]	次数 (ئۇ) قېتىم	
جلسه	(名) [jalse]	会议 (ئۇ) مەجلىس، يىغىن	
تشکیل دادن	(动) [tashkeel da:dan]	组织 (پ) تەشكىللىمەك، (يىغىن)ئاچماق	
مدت	(名) [moddat]	期间 (ئۇ) مۇددەت	
طول کشیدن (ـ کشی)	(动) [tool kesheedan]	延续 (پ) داۋاملاشماق،	
پایان	(名) [pa:ya:n]	结尾 (ئۇ) ئاخىرى	
گاهی	(副) [ga:hee]	有时 (ر) گايى، بەزەن	

تلویریون (名) [televeezyon] 电视 (ئى) تېلېۋىزور

تماشا کردن (动) [tama:sha: kardan] 看 (پ) تاماشا قىلماق، كۆرمەك

آواز خواندن (动) [a:va:z kha:ndan] 唱歌 (پ) ناخشا ئېيتماق

(-خوان)

رقصیدن (رقص) (动) [raghseedan] 跳舞 (پ) تانسا (ئۇسسۇل) ئويناماق

دستور زبان

现在进行时态的用法小结

يۈتمىگەن هازىرقى زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشىدىن خۇلاسە

1. 表示现阶段反复的、习惯性的动作。

1. هازىرقى باسقۇچتا تەكرارلىنىپ تۇرغان ياكى ئادەتكە ئايلىنىپ قالغان هەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

او هر روز صبح درس دارد.

他每天早晨上课。

(ئۇ هەر كۈنى ئەتىگەنده دەرس ئوقۇيدۇ [دەرسته بولىدۇ])

او معمولا شب شنبه تلویزیون تماشا می‌کند.

他一般在星期六晚上看电视。

(ئۇ ئادەتته شەنبه ئاخشىمى تېلېۋىزور كۆرىدۇ)

2. 表示现阶段进行的动作。

2. هازىرقى باسقۇچتا داۋاملىشۇاتقان هەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

من در دانشگاه پکن درس می‌خوانم.

我在北大念书。

(مەن بېيجىڭ داشۆسىده ئوقۇۋاتىمەن [ئوقۇيمەن])

پدر من در یکی از کتابخانه‌های شهر کار می‌کند.

我父亲现在城里的一个图书馆工作。

(دادام هازىر شەھەردىكى بىر كۈتۈپخانىدا ئىشلەۋاتىدۇ [ئىشلەيدۇ])

3. 表示说话时刻正在进行的动作。

3 سۆز بولۇۋاتقان پەيتته داۋاملىشۇاتقان هەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

مادر من حالا می‌خوابد.

母亲正在睡觉。

(ئانام ئۇخلاۋاتىدۇ)

او در جلوی آن عمارت بدمینتن بازی می‌کند.

他正在楼前打羽毛球。

(ئۇ بىنانىڭ ئالدىدا پەي توپ ئوينىۋاتىدۇ)

4. 表示即将发生的动作。

4. بولىدىغان هەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

او بعد از ظهر اینجا می‌آید.

他下午来这里。

(ئۇ چۈشتىن كېيىن بۇ يەرگە كېلىدۇ)

امشب ما به‌سینما نمی‌رویم.

今晚我们不去看电影。

(بۈگۈن كەچتە كىنوغا بارمايمىز)

5. ئوبيېكتىپ ھەقىقەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

5. 表示客观真理。

کرهٔ زمین به دور آفتاب می‌گردد.

地球绕着太阳转。

(يەر شارى قۇياشنى دەۋر قىلىپ ئايلىنىدۇ)

در فصل بهار هوا گرم می‌شود.

春天天气转暖。

(باھاردا ھاۋا يىلىيدۇ)

通常与现在进行时态连用的时间语有:

ئادەتتە پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكلى بىلەن بىللە كېلىدىغان ۋاقىت ھالەتلىرىدىن مۇنۇلارنى كۆرسىتىشكە بولىدۇ:

时间状语副词

ۋاقىت ھالىتى بولۇپ كېلىدىغان رەۋىشلەر

هر روز	每天 ھەر كۈنى
هر ماه	每月 ھەر ئايدا
هر سال	每年 ھەر يىلى
هر هفته	每星期 ھەر ھەپتىدە
در بهار	在春天 باھاردا

(در تابستان، پائیز.....)

صبح‌ها 早上 (大多数) ئەتىگەندە (گۈپپنچە)

(شبها، یکشنبه‌ها، شنبه‌ها.....)

معمولا	[ma'moolan]	通常 ئادەتتە
همیشه	[hameeshe]	经常 ھەمىشە
اکنون	[aknoon]	目前 ھازىر، نۆۋەتتە
اغلب	[aghlab]	通常 ئادەتتە
بعضی وقتها	[ba'zee vaghtha:]	有时 بەزىدە
حالا	[ha:la:]	现在 ھازىر
امسال	[emsa:l]	今年 بۇ يىل
امشب	[emshab]	今晚 بۈگۈن ئاخشام
امروز	[emrooz]	今天 بۈگۈن

سال جاری	[sa:l-e-ja:ree]	本年 مۇشۇ يىلىدا
ماه جاری	[ma:h-e-ja:ree]	本月 مۇشۇ ئايدا
این هفته		本星期 مۇشۇ ھەپتىدە

钟点读法

سائەت مەزگىلىنىڭ ئېيتىلىشى

1.钟点读法要点：

（1） ساعت （钟点）后用耶扎菲。

（2）钟点与分钟之间的 و 读[o]。

（3）分钟不超过30分时，用 "از...(گذ شته است)" 。见第2、4例。

（4）分钟超过30分时，用 "به...(مانده است)" 。见第5、6例。

1. سائەت مەزگىلىنى ئېيتىشتىكى مۇھىم نۇقتىلار:

(1) "ساعت" سۆزىگە ئىزافەت قوشۇلىدۇ.

(2) سائەت بىلەن مىنۇت ئوتتۇرىسىغا "و" قوشۇلۇپ، [o] ئوقۇلىدۇ.

(3) مىنۇت 30 دىن ئاشمىسا "از...(گذشته است)" قوشۇلىدۇ (تۆۋەندىكى 2-، 4-مىسالغا قارالسۇن)

(4) مىنۇت 30 دىن ئاشقاندا "به...(مانده است" قوشۇلىدۇ (تۆۋەندىكى 5-، 6-مىسالغا قارالسۇن)

2. سائەت مەزگىلىنىڭ ئېيتىلىشىدىن مىسال: 2. 钟点读法例举：

(1) ساعت هشت [sa:-at-e-hasht] (1) 8:00

(2) پانزده دقیقه از ساعت شش گذشته است. (2) 6:15

[pa:nzdah dagheeghe az sa:-at-e-shesh gozashte ast]

—两种简略读法 ـ ئىككى خىل ئاددىي ئېيتىلىشى

ساعت شش و پانزده دقیقه

[sa:-at-e-shesh-o-pa:nzdah dagheeghe]

ساعت شش و ربع [sa:-at-e-shesh-o-rob′]

(3) ساعت هشت و نیم [sa:-at-e-hasht-o-neem] (3) 8:30

—简略读法 ـ ئاددىي ئېيتىلىشى

هشت و نیم [hasht-o-neem]

(4) 10:20 بیست دقیقه از ساعت ده گذشته است. (4) 10:20

[beest dagheehe az sa:-at-e-dah gozashte ast]

—两种简略读法 ـ ئىككى خىل ئاددىي ئېيتىلىشى

ساعت ده و بیست دقیقه [sa:-at-e- dah-o-beest dagheeghe]

ده و بیست [dah-o-beest]

(5) 11:55 11:55 (5)

——两种读法 ـ ئىككى خىل ئىپتىلىشى

ساعت یازده و پنجاه و پنج د قیقه

[sa:-at-e-ya:zdah-o-panja:h-o-panj dagheeghe]

پنج دقیقه به ساعت دواز ده مانده است.

[panj dagheeghe be sa:-at-e-dava:zdah ma:nde-ast]

——简略读法 ـ ئاددىي ئىپتىلىشى

پنج به دوازده [panj be dava:zdah]

(6) 7:42 7:42 (6)

——两种读法 ـ ئىككى خىل ئىپتىلىش

ساعت هشت و چهل و دو دقیقه

[sa:-at-e-hasht-o-chehel-o-do dagheeghe]

هفده دقیقه به ساعت هشت مانده اســت.

[heefdah dagheeghe be sa:-at-e-hasht ma:nde ast]

——简略读法 ـ ئاددىي ئىپتىلىشى

هفده به هشت [hefdah be hasht]

ساعت	[sa:-at]	سائەت 钟点，点
گذشتن (گذر)	[gozashtan]	ئۆتمەك 过，超过
از...گذشته است	[az…gozashte ast]	…ئۆتتى …超过…
دقیقه	[dagheeghe]	مىنۇت 分钟，分
ربع	[rob′]	چارەك 一刻，
نیم	[neem]	يېرىم 半
ماندن (مان)	[ma:ndan]	
به...مانده است	[be…ma:nde ast]	…كەم 不到… 还差…

تمرین

1.选择适当的动词填空：

1. تۆۋەندىكى پېئىللاردىن لايىقىنى تاللاپ، جۈملىنىڭ بوش ئورنىنى تولدۇرۇڭ:

بلند شدن، شروع شــدن، نهار خوردن، طول کشیــدن، بازی کردن، مطالعه کردن،

انشاء نوشتن، رفتن، خوابیدن، کار کردن، روزنامه خواندن

(1) دانشجویان شبها در قرائتخانه _____ .
(2) بعد از درس ما بدمینتن _____ .
(3) شما چه ساعتی از رختخواب _____ ؟
(4) جلسهٔ ما معمولا ساعت ده _____ .
(5) پدر من در یکی از دانشگاههای نانکن _____ .
(6) من معمولا یکشنبه به شهر _____ .
(7) هر درس ما چهل و پنج دقیقه _____ .
(8) برادر من معمولا ساعت هشت و نیم _____ .
(9) پدر من پس از شام _____ .
(10) ـــ ما یك ماه یك بار _____ .

2. 翻译下列词组：

（1）上午、中午、下午　　（2）今天、明天、后天
（3）早饭后、课后　　（4）每周、周末
（5）隔周一次，二天一次　　（6）今年、本月

2. تۆۋەندىكى سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) ئەتىگەن، چۈش، چۈشتىن كېيىن (2) بۈگۈن، ئەتە، ئۆگۈنۈۋكىكە (3) ناشتىدىن كېيىن، دەرستىن كېيىن (4) ھەر ھەپتىدە، ھەپتە ئاخىرى (5) ھەپتە ئارىلاپ بىر قېتىم، ئىككى كۈندە بىر قېتىم (6) بۇ يىل، بۇ ئايدا

3. 翻译下列句子：

（1）我的妈妈隔周进一次城。
（2）星期天你们都干些什么？
（3）我们晚饭后就去图书馆。
（4）我的家不大，但十分舒适。
（5）我们周末常去他家看电视。
（6）我不会唱歌跳舞。

3. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) ئانام ھەپتە ئارىلاپ بىر قېتىم شەھەرگە كىرىدۇ.
(2) يەكشەنبە كۈنى نېمىلەرنى قىلىسىلەر؟
(3) كەچلىك تاماقتىن كېيىن كۈتۈپخانىگە بارىمىز.
(4) مېنىڭ بۆلمەم چوڭ ئەمەس، لېكىن ئىنتايىن راھەت.
(5) ھەپتە ئاخىرىدا ئۇنىڭ ئۆيىگە بېرىپ تېلېۋىزور كۆرىمىز.
(6) مەن ناخشا ئېيتىش، تانسا ئويناشنى بىلمەيمەن.

课文译文

一天的日程

1.——你们每天很早就起床吗?
——是的，我们每天早晨很早起床。
——你们什么时候起床?
——六点钟。
2.——起床后，干什么?
——先穿好衣服洗手洗脸，然后开始运动。
——做什么运动?
——开始活动一下手脚，然后就跑步，或者打羽毛球。
3.——你们几钟点吃早饭
——七点钟。
——午饭和晚饭几点钟吃?
——午饭十二点，晚饭六点半。
4.——你们一般几点钟开始上课?
——九点半。
——课程几点钟结束?
——十二点。
5.——你们一般多长时间开一次会?
——两周一次（隔周一次）。
——你们的会议要开多长时间?
——一般是两小时。
6.——你们周末都做什么?
——周末休息，有时候看电影或电视，有时候唱歌跳舞。

تېكست تەرجىمىسى

كۈنلۈك مەشغۇلات

1. ــ سىلەر ھەر كۈنى ئەتىگەندە بالدۇر تۇرامسىلەر؟
ــ ھەئە، بىز ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئورنىمىزدىن بالدۇر تۇرىمىز.
ــ سائەت نەچچىدە تۇرىسىلەر؟
ــ سائەت ئالتىدە.
2. ــ ئۇنىڭدىن كېيىن نېمە قىلىسىلەر؟
ــ ئاۋۋال كېينىپ، يۈز-كۆزۈمىزنى يۇيىمىز، ئاندىن تەنتەربىيە قىلىمىز.
ــ نېمە ھەرىكەت قىلىسىلەر؟
ــ ئاۋۋال ئازراق گىمناستىكا قىلىمىز. ئاندىن يۈگۈرىمىز ياكى پەي توپ ئويناپمىز.

3. ــ سائەت نەچچىدە ناشتا قىلىسلەر؟
ــ سائەت يەتتىدە.
ــ چۈشلۈك تاماق ۋە كەچلىك تاماقنى سائەت نەچچىدە يەيسلەر؟
ــ چۈشلۈك تاماقنى سائەت 12 دە، كەچلىك تاماقنى سائەت ئالتە يېرىمدا يەيمىز.
4. ــ دەرسلىكلەر ئادەتتە سائەت نەچچىدە باشلىنىدۇ؟
ــ سائەت توققۇز يېرىمدا.
ــ سائەت نەچچىدە تۈگەيدۇ؟
ــ سائەت 12 دە.
5. سىلەر ئادەتتە قانچە ۋاقىتتا بىر قېتىم يىغىن ئاچىسلەر؟
ــ ئىككى ھەپتىدە بىر قېتىم (ھەپتە ئاخىرىدا).
ــ يىغىنلىكلار قانچە ۋاقىت ئېچىلىدۇ؟
ــ ئومۇمەن ئىككى سائەت.
6. ــ ھەپتە ئاخىرىدا ئادەتتە نېمە قىلىسلەر؟
ــ (ھەپتە ئاخىرىدا) دەم ئالىمىز، بەزىدە كىنو ياكى تېلېۋىزور كۆرىمىز، بەزىدە ناخشا ئېيتىمىز، تانسا ئوينايمىز.

درس هجدهم 第十八课 ئون سەككىزىنچى دەرس

تېكست:	چهارفصل	课文
		语法 形容词和副词比较级及物动词和不及物动词 (一)
گراماتىكا	سۈپەت ۋە رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجىسى ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل (1)	

چهار فصل

فروردین، اردیبهشت و خرداد سه فصل بهار است. در بهار هوا کم کم روبه گرمی می‌رود، و برف کم کم آب می‌شود. در بهار درختها پراز برگ و شکوفه می‌گردد. کشاورزان در این فصل بیشتر کار می‌کنند. روز اول بهار عید است. به‌روز اول سال عید نوروز می‌گوئیم.

در تابستان هوا گرمتر می‌گردد. برف کوهها بیشتر آب می‌شود. بسیاری از میوه‌ها می‌رسد. ماههای فصل تابستان تیر، مرداد و شهریور است. در این فصل مدرسه‌ها تعطیل می‌شود.

در پائیز هوا کم کم سرد می‌شود. در بیشتر نقاط باران می‌بارد. برگ بیشتر درختها زرد می‌گردد و برگهای زرد می‌ریزد. بسیاری از کشاورزان در پائیز گندم و جو می‌کارند. مهر، آبان و آذر فصل پائیز است. روز اول مهر ماه مدرسه‌ها باز می‌شود.

در زمستان هوا خیلی سرد می‌شود. در بیشتر جاها برف می‌بارد. برف زمین و کوهها را می‌پوشاند. آب رودها یخ می‌بندد. کار کشاورزان در زمستان کم می‌شود. دی و بهمن و اسفند ماههای زمستان است.

واژه‌ها

فروردین	[farvardeen]	(名)	一月 (ئۇ) بىرىنچى ئاي، ھەمەل
اردیبهشت	[ordeebehesht]	(名)	二月 (ئۇ) ئىككىنچى ئاي، سەۋر
خرداد	[khorda:d]	(名)	三月 (ئۇ) ئۈچىنچى ئاي، جەۋزا
روبه...	[roo be]	(介)	朝向…… (ئالد) ...گە قاراپ،...تەرەپكە
گرمی	[garmee]	(名)	热 (ئۇ) ئىسسىق
کم کم	[kam kam]	(副)	逐渐 (ر) ئاستا-ئاستا، تەدرىجىي
برگ	[barg]	(名)	叶子 (ئۇ) بەرگ، يوپۇرماق

شکوفه	(名) [shekoofe]	花 (ئۇ) گۈل، چېچەك	
گردیدن (گرد)	(动) [gardeedan]	变成 (پ) ئايلانماق	
عید	(名) [eyd]	节日 (ئۇ) بايرام، ھېيت	
نوروز	(名) [now-rooz]	新年，元旦 (ئۇ) نوروز، يېڭى يىل	
گفتن (گو)	(动) [goftan]	说 (پ) دېمەك، گەپ قىلماق	
هوا	(名) [hava:]	天气 (ئۇ) ھاۋا	
بیشتر	(形) [beeshtar]	较多的 (س) كۆپرەك	
آب شدن	(动) [a:b shodan]	融化 (پ) ئېرىمەك	
میوه	(名) [meeve]	水果 (ئۇ) مېۋە	
رسیدن (رس)	(动) [reseedan]	成熟 (پ) پىشماق، يېتىلمەك	
تیر	(名) [teer]	四月 (ئۇ) تۆتىنچى ئاي، ئەسەد	
مرداد	(名) [morda:d]	五月 (ئۇ) بەشىنچى ئاي، سۇنبۇل	
شهریور	(名) [shahreevar]	六月 (ئۇ) ئالتىنچى ئاي، سەرەتان	
تعطیل شدن	(动) [ta'teel shodan]	放假 (پ) تەتىل بولماق	
نقاط (نقطه 单)	(名) [nogha:t]	点，地点 (ئۇ) نۇقتا، جاي، ئورۇن	
باران باریدن (— بار)	(动) [ba:ra:n ba:reedan]	下雨 (پ) يامغۇر ياغماق	
گندم	(名) [gandom]	麦 (ئۇ) بۇغداي	
کاشتن (کار)	(动) [ka:shtan]	种植 (پ) تېرىماق	
مهر	(名) [mehr]	七月 (ئۇ) يەتتىنچى ئاي، مىزان	
آبان	(名) [a:ba:n]	八月 (ئۇ) سەككىزىنچى ئاي، ئەقرەب	
آذر	(名) [a:zar]	九月 (ئۇ) توققۇزىنچى ئاي، قەۋس	
باز شدن	(动) [ba:z shodan]	开放 (پ) ئېچىلماق	
زمین	(名) [zameen]	地 (ئۇ) يەر، زېمىن	
پوشاندن (پوشان)	(动) [poosha:ndan]	覆盖 (پ) ياپماق	
رود	(名) [rood]	江河 (ئۇ) دەريا	
یخ بستن (— بند)	(动) [yakhbastan]	结冰 (پ) توڭلىماق، مۇز قاتماق	
دی	(名) [dey]	十月 (ئۇ) ئونىنچى ئاي، جەدى	
بهمن	(名) [bahman]	十一月 (ئۇ) ئون بىرىنچى ئاي، دەلۋە	
اسفند	(名) [esfand]	十二月 (ئۇ) ئون ئىككىنچى ئاي، ھوت	

شرح و توضیح

1. 伊朗历的一月一日相当于公历的三月二十一日。

1. ئىران كالېندارى بويىچە 1-ئاينىڭ 1-كۈنى مىلادى 21-مارتقا توغرا كېلىدۇ.

2. هوا کم کم روبه گرمی می‌رود.

这句话中的 "... روبه" 是 "朝向……" 的意思。"روبه... رفتن" 是 "朝……方向变化（或发展）" 的意思。گرمی 是名词，"روبه گرمی می‌رود" 意思是 "变暖" 或 "转暖"。全句意思是：天气渐渐转暖。

2. "هوا کم کم روبه گرمی می‌رود" — بۇ جۈملىدىكى "روبه..." سۆزى "...گه قاراپ" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. "روبه...رفتن" شەكىللىدە كەلسە، "...گه قاراپ ئۆزگەرمەك (ياكى راۋاجلانماق)" مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ. "گرمی" ئىسىمدۇر. "روبه گرمی می‌رود" ئىبارىسى "يىللىشقا باشلىماق" مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ. پۈتۈن جۈملىدىن "هاۋا ئاستا-ئاستا يىلىشقا باشلايدۇ" دېگەن مەنە ئاڭلىنىدۇ.

3. شدن 和 گردیدن 是同义词。گردیدن (或) گشتن 多用于书面。

3. "شدن" بىلەن "گردیدن" مەنداش سۆز. گردیدن (ياكى گشتن) كۆپىنچە يېزىق تىلىدا كېلىدۇ.

4. برف زمین و کوهها را می‌پوشاند 是由 پوشیدن 派生出来的动词，پوشاندن 意思是 "使……穿上"，"覆盖上"。例如：

4. "برف زمین و کوهها را می پوشاند" — بۇ جۈملىدىكى "پوشاندن" پېئىلى "پوشیدن" پېئىلى ئاساسىدا ياسالغان بولۇپ، "كىيگۈزمەك"، "پۈركىمەك" مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

امروز او لباس نو و قشنگی می‌پوشد.
他今天穿上一件漂亮的新衣服。
(ئۇ بۈگۈن چىرايلىق بىر يېڭى كىيىمنى كىيىۋاپتۇ)

مادر خواهر کوچك من را لباس می‌پوشاند.
妈妈每天都给我妹妹穿衣服。
(ئانام ھەركۈنى سىڭلىمغا كىيىم كىيگۈزىدۇ)

دستور زبان

形容词和副词比较级

在波斯语中形容词和副词表示 "比较……" 的意义时，一般在该形容词或副词的词尾加 "تر" [tar]，就构成比较级。在比较级句子中，介词 از 表示 "比……" 的意思。

سۈيەت ۋە رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجىسى

پارس تىلىدا سۈيەت ۋە رەۋىشلەر سېلىشتۇرما بەلگىنى بىلدۈرۈپ كەلگەندە ئوبۇمەن

ئۇلارنىڭ ئاخىرىغا "تر" [tar] قوشۇمچىسى قوشۇلۇپ، ئۇلارنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى ياسىلىدۇ. سېلىشتۇرما دەرىجىلىك جۈملىلەردە "از" ئالدىدا قوشۇلمىسى كېلىپ، "...گە قارىغاندا" ياكى"...دىن" مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

1. 形容词比较级句式

←

بودن + 形容词比较级 + 比较对象 + از + 主语

或者：

←

بودن + 比较对象 + از + 形容词比较级 + 主语

1. سۈپەتنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى قاتناشقان جۈملە شەكلى مۇنداق تۈزۈلىدۇ:

ئىگە + از + سېلىشتۇرۇش ئوبيېكتى + سۈپەتنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى + بودن

ياكى:

ئىگە + سۈپەتنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى + از + سېلىشتۇرۇش ئوبيېكتى + بودەن

这间房间比那间明亮。 } این اطاق از آن اطاق روشنتر است.

(بۇ بۆلمە ئۇ بۆلمىدىن يورۇق)

他的衣服比我的衣服漂亮。 } لباس او از لباس من زیباتر است.

(ئۇنىڭ كىيىمى مېنىڭ كىيىمىمدىن چىرايلىق)

或者：

ياكى:

} این اطاق روشنتر از آن اطاق است.

} لباس او زیباتر از لباس من است.

2. 副词比较级句式

←

动词 + 副词比较级 + 比较对象 + از + 主语

或者：

←

动词 + 比较对象 + از + 副词比较级 + 主语

2. رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى قاتناشقان جۈملە شەكلى مۇنداق تۈزۈلىدۇ:

ئىگە + از + سېلىشتۇرۇش ئوبيېكتى + رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى + پېئىل

ياكى:

ئىگە + رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلى + از + سېلىشتۇرۇش ئوبيېكتى + پېئىل

مەسىلەن:

法里东比帕尔维兹跑得快。 فریدون از پرویز تندتر می‌دود.

(فەرىدۇن پەرۋىزدىن تېز يۈگۈرىدۇ)

我通常比你早去教室。 من معمولا زودتر از شما به کلاس می‌روم.

(مەن ئادەتتە سىزدىن بالدۇر بارىمەن)

3. 形容词和副词比较级构成

3. سۈپەت ۋە رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلىنىڭ ياسىلىشى

在词尾加 تر [tra]。一般都与形容词和副词连写，但也可分写。

سۈپەت ۋە رەۋىش ئاخىرىغا "تر" [tar] قوشۇلىدۇ ۋە ئادەتتە قوشۇپ يېزىلىدۇ، لېكىن ئايرىپ يازىسمۇ بولىدۇ. مەسىلەن:

زىيا —— زىياتر　　كىچىك —— كىچىكتر كىچىك تر

بزرگ —— بزرگتر بزرگتر　　كلفت —— كلفتتر كلفت تر

常见的不规则形容词和副词比较级只有两个即：خوب —— بهتر [behtar]，بيشتر —— زياد [beeshtar]。也可以用 خوبتر 或 خوب تر；也可以用 زيادتر。

بۇ خىل سۆزلەر ئادەتتە "خوب" (ياخشى) —— "بهتر" [behtar] شەكلىدە بولىدۇ؛ "خوب تر" ياكى "خوبتر"، "زياد" —— "بيشتر" [beeshtar] شەكلىدە بولسىمۇ، "زيادتر" شەكلىدە بولسىمۇ بولىدۇ.

4. 在形容词和副词比较级前还可以用程度状语来修饰，常见的程度状语有：一些 كمى [kamee]，非常 خيلى [kheylee]，一点点 قدرى [ghadree]。例如：

4. سۈپەت ۋە رەۋىشنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلىنىڭ ئالدىدا دەرىجە ھالەتلىرى كېلىشى مۇمكىن، مۇنداق ھالەتلەرنىڭ كۆپ ئۇچرايدىغانلىرىدىن "كمى" [kamee] (بىرئاز)، "خيلى" [kheylee] (كۆپ، ئىنتايىن)، "قدرى" [ghadree] (سەل) قاتارلىقلارنى كۆرسىتىشكە بولىدۇ. مەسىلەن:

او خيلى بهتر از من درس مى‌خواند.　　他比我学习好得多。

(ئۇ ماڭا قارىغاندا ئوقۇشتا كۆپ ياخشى)

او كمى بيشتر از من مى‌داند.　　他比我知道得多一点。

(ئۇ مەندىن بىر ئاز كۆپ بىلىدۇ)

من قدرى بيشتر از او مى‌خورم.　　我比他吃得多一些。

(مەن ئۇنىڭدىن سەل كۆپ يەيمەن)

有时程度状语也可用数词表示：

بەزىدە دەرىجە ھالىتى سان ئارقىلىق ئىپادىلىنىشىمۇ مۇمكىن. مەسىلەن:

من از او ده سانتيمتر (公分) بلندتر هستم.　　我比他高十公分。

(مەن ئۇنىڭدىن ئون سانتىمېتر ئېگىز)

شما از من دو سال جوانتر هستيد.　　你比我年青两岁。

(سىز مەندىن ئىككى ياش كىچىك)

及物动词和不及物动词（一）

在第十四课中对简单动词和复合动词作了简要的介绍，这是就其动词的结构上来分的。动词就其性质上来划分还可以分为及物动词和不及物动词。

ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل (1)

ئون تۆتىنچى دەرسته ئاددىي پېئىل ۋە قوشما پېئىللارنى قىسقىچە تونۇشتۇرۇپ ئۆتتۇق، بۇ ئۇلارنىڭ قۇرۇلما ئالاھىدىلىكى بويىچە تۈرگە بۆلۈنۈشىدۇر. پېئىللار يەنە خاراكتېرىگە قاراپ ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل دېگەن ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ.

مەسىلەن:

ديدن	(简单动词, 及物)	(ئاددىي پېئىل، ئۆتۈملۈك)
رفتن	(简单动词, 不及物)	(ئاددىي پېئىل، ئۆتۈمسىز)
تشكيل دادن	(复合动词, 及物)	(قوشما پېئىل، ئۆتۈملۈك)
تمام شدن	(复合动词, 不及物)	(قوشما پېئىل، ئۆتۈمسىز)

1. 不及物动词在句子中不需要宾语就可以表达完整的意思。

1. ئۆتۈمسىز پېئىللار تولدۇرغۇچسىزلا تولۇق مەنە ئاڭلىتىدۇ. مەسىلەن:

او نمی‌آید.

他不来了。

(ئۇ كەلمەيدۇ)

جلسه شروع شد.

会议开始了。

(مەجلىس باشلاندى)

2. 及物动词在句子中必须要有宾语才能表达完整的意思。

2. ئۆتۈملۈك پېئىللار جۈملىدە تولدۇرغۇچسىز بىلەن كەلگەندىلا تولۇق مەنە بىلدۈرەلەيدۇ. مەسىلەن:

لطفا در را باز کنید.

请把门打开。

(ئىشىكنى ئېچىۋېتىڭ)

برف زمین را می‌پوشاند.

雪覆盖了大地

(قار زېمىننى قاپلىدى)

有的及物动词除了需要宾语外，还需要宾语补语或简接宾语。

بەزى ئۆتۈملۈك پېئىللار تولدۇرغۇچى تەلەپ قىلغاندىن سىرت يەنە تولۇقلىغۇچى ياكى ۋاستىلىق تولدۇرغۇچى تەلەپ قىلىدۇ. مەسىلەن:

من بلیط فیلم را به علی دادم.

我把电影票给了阿里。

(مەن كىنو بېلىتىنى ئەلىگە بەردىم)

ما او را معلم خوبی می‌دانیم.

我们认为他是个好老师。

(بىز ئۇنى ياخشى ئوقۇتقۇچى دەپ تونۇيمىز)

تمرین

1. 将下列形容词变为比较级形式：

1. تۆۋەندىكى سۈپەتلەرنى سېلىشتۇرما دەرىجە شەكلىگە كىرگۈزۈڭ:

زیاد　　خوب　　ضولانی　　نازك　　شیرین　　تمیز

2. 将下列各句变疑问句，把划线部分变为特殊疑问词：

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى سوئال جۈملىگە ئايلاندۇرۇڭ، تېگىگە سىزىلغان قىسمىنى ئالاھىدە سوئال سۆزىگە ئايلاندۇرۇڭ:

(1) زندگی دانشجویان در دانشگاه خوب است.

(2) پرویز هر روز ساعت هفت و نیم به‌کار می‌رود.

(3) او معمولا در قرائتخانه مطالعه می‌کند.

(4) سه نفر از آنها اهل نانکن هستند.

(5) برادر او هفده سال دارد.

(6) خواهر او در ردیف اول است.

3. 仿照例句用所给的词汇造句：

3. كۆرسىتىلگەن جۈملىلەرنى ئۈلگە قىلىپ، تۆۋەندىكى سۆزلەر بىلەن جۈملە تۈزۈڭ:

نمونه: او　　من　　بلند　　بودن

او از من بلند تر است.

(1) هوای اینجا　　هوای پکن　　گرم　　بودن

(2) این سیب　　آن سیب　　شیرین　　بودن.

(3) برادر من　　زیاد　　خوردن.

(4) شما　　جمشید　　خوب　　دیکته　　نوشتن.

(5) ما　　زبان فارسی را　　زبانهای دیگر　　زیاد　　دوست داشتن.

课文译文

四季

一月、二月、三月是春季的三个月份。春天，天气渐渐转暖。雪也渐渐融化。在春季，树木都长满叶子和蓓蕾。农民在春季是很繁忙的。春季第一天是春节。我们把春季第一天叫“诺鲁兹”。

夏季天气更热了，山上的雪化得更多了。许多水果都熟了。夏季的三个月份是四月、五月、六月。夏季学校都放假。

秋季天气转凉，在许多地方都开始下雨。许多树的叶子都变黄了，黄叶子又都脱落了。

许多农民在秋季播种小麦及大麦。七月、八月、九月是秋季的月份。七月第一天，所有的学校开学。

冬季天气变得十分寒冷，许多地方都下雪，雪把大地和山岳都覆盖起来。河中的水结起冰来。农民在冬季的活计不多了。十月、十一月、十二月是冬季的月份。

تېكست تەرجىمىسى

تۆت پەسىل

بىرىنچى ئاي (ھەمەل)، ئىككىنچى ئاي (سەۋر)، ئۈچىنچى ئاي (جەۋزا) ــ بۇ ئۈچ ئاي باھار پەسلىدۇر. باھاردا ھاۋا ئاستا ـ ئاستا يىلىشقا باشلايدۇ، قارمۇ ئاستا ـ ئاستا ئېرىيدۇ. باھاردا دەرەخلەر يوپۇرماق ۋە چېچەكلەرگە پۈركىنىدۇ. دېھقانلار بۇ پەسلىدە ئالدىراش بولىدۇ. باھارنىڭ بىرىنچى كۈنى ھېيت بولىدۇ. ھېيتنىڭ بىرىنچى كۈنىنى "نوروز" دەيمىز.

يازدا ھاۋا تېخىمۇ ئىسسىيدۇ. تاغدىكى قارلار تېخىمۇ كۆپ ئېرىيدۇ. كۆپ مېۋىلەر پىشىدۇ. ياز پەسلىنىڭ ئايلىرى تۆتىنچى ئاي (ئەسەد)، بەشىنچى ئاي (سۇنبۇل) ۋە ئالتىنچى ئاي (سەرەتان)دۇر. بۇ پەسلىدە مەكتەپلەر تەتىل قىلىدۇ.

كۈزدە ھاۋا ئاستا ـ ئاستا سوۋۇيدۇ. نۇرغۇن جايلاردا يامغۇر يېغىشقا باشلايدۇ. نورغۇن دەرەخلەرنىڭ يوپۇرماقلىرى سارغىيدۇ ۋە سېرىق يوپۇرماقلار تۆكۈلىدۇ. نۇرغۇن دېھقانلار كۈزدە بۇغداي ۋە ئارپىلارنى تېرىيدۇ. يەتتىنچى ئاي (مىزان)، سەككىزىنچى ئاي (ئەقرەب) ۋە توققۇزىنچى ئاي (قەۋس) كۈز ئايلىرىدۇر. يەتتىنچى ئاينىڭ بىرىنچى كۈنى ھەممە مەكتەپلەردە دەرس باشلىنىدۇ.

قىشتا ھاۋا ناھايىتى سوغۇق بولىدۇ. نۇرغۇن جايلاردا قار ياغىدۇ. يەر ۋە تاغلار قارغا پۈركىنىدۇ. دەريا سۇلىرى توڭلايدۇ. دېھقانلارنىڭ قىشتا ئىشى ئازىيىدۇ. ئونىنچى ئاي (جەدى)، ئون بىرىنچى ئاي (دەلۋە) ۋە ئون ئىككىنچى ئاي (ھوت) قىش ئايلىرىدۇر.

درس نوزدهم 第十九课 ئون توققۇزىنچى دەرس

تېكست:	خانوادۀ من	课文
		语法
	人称代词所有格简略连写形式	
	反身代词	
	简单句和复合句	
گراماتىكا	شەخس ئالماشلىرىنىڭ قىسقارتىلغان ئىگىلىك كېلىش قوشۇپ	
	يېزىلىغان شەكلى	
	مۇزلۇك ئالماش	
	ئاددىي جۈملە ۋە قوشما جۈملە	

خانوادهٔ من

من یك خانوادهٔ خوشبخت دارم. افراد خانوادهٔ من ۷ نفر اند. پدر بزرگ، مادر بزرگ، پدر، مادر، خواهر، برادر و خودم. پدر بزرگ و مادر بزرگ چون سنشان زیاد است، کار نمی‌کنند. پدرم استاد دانشگاه تهران است و در دانشکدهٔ ادبیات درس می‌دهد. مادرم پزشك است و در یکی از بیمارستانهای شهر کار می‌کند. کارهای پدر و مادرم زیاد است. هر روز صبح زود سرکار می‌روند و بعد از ظهر دیر به خانه برمی‌گردند.

خواهرم اکنون در آمریکا تحصیل می‌کند. من و برادرم در دبیرستان درس می‌خوانیم. برادرم در سیکل اول درس می‌خواند و من در سیکل دوم.

چون هر نفر از خانوادهٔ من به‌کارهای خود مشغول است، خیلی بندرت باهم جمع می‌شویم. وقتی‌که باهم هستیم، همه از کار و دوستان خود تعریف می‌کنند و اطلاعاتی در اختیار دیگران می‌گذارند. ما معمولا در پایان هفته یا در روزهای تعطیل برای گردش به‌کنار دریا می‌رویم یا برای دیدن فیلم به‌سینما می‌رویم. در روزهای عید پدر بزرگ و مادر بزرگ همیشه کادوهای قشنگ و غذاهای لذیذ تهیه می‌کنند و به ما می‌دهند. خانوادهٔ ما سعادتمند و هماهنگ است.

واژه‌ها

خانواده	(名) [kha:neva:de]	(ئى) ئائىلە	家
خوشبخت	(形) [khoshbakht]	(س) بەختلىك	幸福的，幸运的
افراد (فرد单)	(名) [afra:d]	(ئى) ئادەم، شەخس	人，个人

پدر بزرگ	(名) [pedar bozorg]	祖父 (ئۇ) بوۋا
مادر بزرگ	(名) [ma:dar bozorg]	祖母 (ئۇ) موما
خواهر	(名) [kha:har]	姐妹 (ئۇ) ئاچا-سىڭىل
برادر	(名) [bara:dar]	兄弟 (ئۇ) ئاغا-ئىنى
چون	(连) [choon]	由于，因为 (ب) چۈنكى
سن	(名) [senn]	年龄 (ئۇ) ياش
تهران	(名) [tehra:n]	德黑兰 (ئۇ) تېهران
ادبیات (ادبی 单)	(名) [adabiya:t]	文学 (ئۇ) ئەدەبىيات
درس دادن (— ده)	(动) [dars da:dan]	教书 (پ) دەرس بەرمەك
بیمارستان	(名) [beema:resta:n]	医院 (ئۇ) شىپاخانا
سرکار رفتن	(动) [sar-e-ka:r raftan]	上班 (پ) ئىشقا چىقماق
دیر	(形) [deer]	迟的 (س) كېچىككەن
برگردیدن (— گرد)	(动) [bar gardeedan]	回来 (پ) قايتماق
اکنون	(副) [aknoon]	目前 (ر) نۆۋەتتە
آمریکا	(名) [a:mreeka:]	美国 (ئۇ) ئامېرىكا
تحصیل کردن	(动) [tahseel kardan]	学习 (ئۇ) ئوقۇماق، تەھسىل قىلماق
(به)... مشغول بودن	[mashghool-] (动)	忙于……，从事…… ...بىلەن شۇغۇللانماق
بندرت	(副) [benodrat]	罕见地 (ر) كەمدىن كەم
جمع شدن	(动) [jam' shodan]	集合 (پ) جەم بولماق
وقتی که	(连) [vaghtee ke]	当……时候 (ب) ...چاغدا
با هم بودن	(动) [b:a ham boodan]	在一起 (ب) بىللە بولماق
تعریف کردن	(动) [ta'reef kardan]	叙述 (پ) بايان قىلماق
اطلاعات (اطلاع 单)	(名) [ettela:-a:t]	消息 (ئۇ) خەۋەرلەر
در اختیار... گذاردن	(动) [dar ekhtiya:r goza:rdan]	提供 (پ)
گردش	(名) [gardesh]	散步 (ئۇ) سەيلە
کنار	(名) [kena:r]	旁边 (ئۇ) قىرغاق، جۆرە، بوي
دریا	(名) [darya:]	海洋 (ئۇ) دېڭىز
عید	(名) [eyd]	节日 (ئۇ) بايرام، ھېيت
همیشه	(副) [hameeshe]	经常 (ر) ھەمىشە، دائىم

كادو	(名) [ka:do]	سوۋغا (ئى) 礼物
قشنگ	(形) [ghashang]	چىرايلىق، گۈزەل (ئى) 美丽的
غدا	(名) [ghaza:]	تائام، يېمەكلىك (ئى) 食物
لذيذ	(形) [lazeez]	لەززەتلىك (س) 美味的
تهيه كردن	(动) [tahiyye kardan]	تەييارلىماق (پ) 准备
سعادتمند	(形) [sa-a:dtmand]	بەختلىك، سائادەتمەن (س) 幸福的
هماهنگ	(形) [hama:hang]	ئۇناق (س) 和谐的

دستور زبان

表示所属关系的人称代词简略连写形式

ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدىغان شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئىخچام شەكلى

1. 表示所属关系的人称代词简略连写形式是指人称代词在作为名词修饰语，表示所有格“你的……”“我的……”“他的……”等意义时与被其修饰的名词连写时的简略形式。表示所属关系的人称代词简略连写形式如下：

1. ئېنىقلىغۇچى بولۇپ، ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدىغان شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئېنىقلاغۇچى ئىسىم بىلەن قوشۇلۇپ كېتىدىغان يەنە بىر خىل شەكلى بار. مەسىلەن، “كىتاب من”، “كتاب تو”، “كتاب او” دېگەن بىرىكمىلەردە ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كەلگەن شەخس ئالماشلىرىنى “كتابم”، “كتابت”، “كتابش” شەكلىدە “كتاب” دېگەن ئىسىمغا قوشۇۋېتىشكە بولىدۇ. مانا مۇشۇنداق شەكىللەر ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدىغان شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئىخچام شەكلى دېيىلىدۇ. ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدىغان شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئىخچام شەكلى تۆۋەندىكىچە كېلىدۇ:

第三人称 III شەخس	第二人称 II شەخس	第一人称 I شەخس	人称 شەخس 数 سان
ـش [ash]	ـت [at]	ـم [am]	单数 بىرلىك
شان [sha:n]	تان [ta:n]	مان [ma:n]	复数 كۆپلۈك

2. 人称代词简略式放在被说明的名词后。在书写和读音时的规则如下：

2. ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدىغان شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئېنىقلاغۇچى ئىسىمغا قوشۇلۇش ۋە ئوقۇلۇش قائىدىسى تۆۋەندىكىچە:

（1）以辅音结尾的名词，直接连写。例如：

(1) ئۇزۇك تاۋۇش بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا بىۋاستە قوشۇپ يېزىلىدۇ. مەسىلەن:

لباسم	[leba:sam]	我的衣服
		(مېنىڭ كىيىمىم)

لباست [leba:sat] 你的衣服 (سېنىڭ كىيىمىڭ)

لباسش [leba:sash] 他的衣服 (ئۇنىڭ كىيىمى)

以辅音结尾的名词，可以与复数人称代词连写，也可以分写，但要加耶扎菲。

كۆپلۈك شەخس ئالماشلىرى قوشۇپ يېزىلسىمۇ، ئايرىپ يېزىلسىمۇ بولۇۋېرىدۇ، لېكىن ئىسىمغا ئىزافەت قوشۇپ ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

لباسمان [leba:s-e-ma:n] 或 لباس‌مان | ياكى | 我们的衣服 (بىزنىڭ كىيىمىمىز)

لباستان [leba:s-e-ta:n] 或 لباس‌تان | ياكى | 你们的衣服 (سىلەرنىڭ كىيىمىڭلار)

لباسشان [leba:s-e-sha:n] 或 لباس‌شان | ياكى | 他们的衣服 (ئۇلارنىڭ كىيىمى)

（2）以长元音 [oo] [a:] 结尾的名词，与人称代词简略式连写时，要加 ى 。单数时读 [ya]；复数时读 [ye]。

(2) ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [oo]، [a:] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئىخچام شەكلىنى قوشقاندا، ئالدى بىلەن "ى" ھەرپىي قوشۇلۇپ، بىرلىكتە [ya]، كۆپلۈكتە [ye] ئوقۇلىدۇ. مەسىلەن:

مو [moo] 头发 (چاچ)

单数 بىرلىك	مويم [moo-yam]	مويت [moo-yat]	مويش [moo-yash]
复数 كۆپلۈك	مويمان [moo-ye-ma:n]	مويتان [moo-ye-ta:n]	مويشان [moo-ye-sha:n]

درسها [darsha] 课 (دەرس)

单数 بىرلىك	درسهايم [dars ha:-yam]	درسهايت: [dars ha:-yat]	درسهايش [dars ha:-yash]
复数 كۆپلۈك	درسهايمان [dars ha:-ye-ma:n]	درسهايتان [dars ha:-ye-ta:n]	درسهايشان [dars ha:-ye-sha:n]

（3）以长元音 [ee] 结尾的名词，与单数人称代词简略式直接连写。与单数人称代词连写时，不加字母，只加音素 "y"，例如，[yam]，[yat] 等。不与复数人称代词连写，而加耶扎菲，读音为 "ye"。

(3) ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش [ee] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا بىرلىك شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئىخچام شەكلى بىۋاستە قوشۇپ يېزىلىدۇ، بىراق ئالدىغا [ya] قوشۇپ ئوقۇلىدۇ؛ كۆپلۈك شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئىخچام شەكلىنى قوشقاندا، ئايرىپ يېزىلىدۇ، بىراق ئالدىغا [ye] قوشۇپ ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن: بينى [beenee] 鼻子 (بۇرۇن)

单数 بىرلىك	بينيم [beenee-yam]	بينيت [beenee-yat]	بينيش [beenee-yash]
复数 كۆپلۈك	بينىمان [beenee-ye-ma:n]	بينىتان [beenee-ye-ta:n]	بينىشان [beenee-ye-sha:n]

(4) 以短元音 [e] 结尾的名词。在同单数人称代词简略式连写时，先加 ' ，读[a]。与复数人称代词简略式连写时，加符号 "·"，读 [ye]。

(4) قىسقا سوزۇق تاۋۇش [e] بىلەن ئاخىرلاشقان ئىسىملارغا بىرلىك شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئاددىي شەكلىنى قوشقاندا، ئالدى بىلەن "ا" قوشۇلۇپ [a] ئوقۇلىدۇ؛ كۆپلۈك شەخس ئالماشلىرىنىڭ ئاددىي شەكلىنى قوشقاندا، ئالدى بىلەن "·" بەلگىسى قوشۇلۇپ [ye] ئوقۇلىدۇ.

مەسىلەن: خانه [kha:ne] 家 (ئائىلە)

单 数 بىرلىك	خانەام [kha:ne-am]	خانەات [kha:ne-at]	خانه اش [kha:ne-ash]
复 数 كۆپلۈك	خانەمان [kha:ne-ye-ma:n]	خانەتان [kha:ne-ye-ta:n]	خانەشان [kha:ne-ye-sha:n]

反身代词

ئۆزلۈك ئالماش

1. ئۆزلۈك ئالماش ئۇچ تۈرلۈك بولىدۇ: 1. 反身代词有三种

خويشتن [kheeshtan]، خويش [kheesh]، خود [khod]

(1) 反身代词 خود 常与人称代词连用，并用耶扎菲连接。

(1) ئۆزلۈك ئالماش "خو" هامان شەخس ئالماشلىرى بىلەن بىللە قوللىنىلىدۇ. ئوقۇلغاندا ئىزافەت قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

我自己 [khod-e-man] خود من (مەن ئۆزۈم)

我们自己 [khod-e-ma:] خود ما (بىز ئۆزىمىز)

你自己 [khod-e-to] خود تو (سەن ئۆزەڭ)

你们自己 [khod-e-shoma:] خود شما (سىلەر ئۆزەڭلار)

خود او [khod-e-oo] 他自己　　خود آنها [khod-e-a:nha:] 他们自己

(ئۇ ئۆزى)　　(ئۇلار ئۆزلىرى)

(2) 反身代词与人称代词连用时的简略形式

(2) ئۆزلۈك ئالماش بىلەن شەخس ئالماشلىرىنىڭ بىرىكمىسى تۆۋەندىكىچە ئىخچام شەكىل-دىمۇ كېلىدۇ:

خودم	[khodam]	خودمان	[khod-e-ma:n]
خودت	[khodat]	خودتان	[khod-e-ta:n]
خودش	[khodash]	خودشان	[khod-e-sha:n]

2. ئۆزلۈك ئالماشنىڭ قوللىنىلىشى　　2. 反身代词的用法

(1) ھەر شەخستىكى جۈملىلەردە يالغۇز كېلىدۇ.　　(1) 可单独用于各人称的句子中。

——ئىگە بولۇپ كەلگىنى:　　——作主语

خود مى‌دانم.　我自己知道　　(ئۆزۈم بىلىمەن)

我自己知道　خود مى‌دانيم.　　(ئۆزىمىز بىلىمىز)

خود مى‌دانى.　你自己知道　　(ئۆزۈڭ بىلسەن)

你们（或您）自己知道　خود مى‌دانيد.　　(ئۆزۈڭلار 〔ئۆزىڭىز〕بىلىسىلەر 〈بىلىسىز〉)

خود مى‌داند　他自己知道　　(ئۆزى بىلىدۇ)

他们自己知道　خود مى‌دانند.　　(ئۆزلىرى بىلىدۇ)

——تولدۇرغۇچى بولۇپ كەلگىنى:　　——作宾语

من در آينه خود را مى‌بينم.

我在镜子里看见了自己。

(مەن ئەينەكتە ئۆزۈمنى كۆردۈم)

شما در آينه خود را مى‌بينيد.

你在镜子里看见了自己。

(سەن ئەينەكتە ئۆزۈڭنى كۆردۈڭ)

آنهادر آينه خود را مى‌بينند.

他在镜子里看见了自己。

(ئۇ ئەينەكتە ئۆزىنى كۆردى)

——ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كەلگىنى:　　——作定语

او قلم خود را از كيف در مى‌آورد.

他从书包里拿出自己的笔。

(ئۇ بوخچىدىن ئۆزىنىڭ قەلىمىنى ئالدى)

ما كشور خود را دوست داريم.

我们热爱自己的国家。

(بىز ئۆز ئېلىمىزنى سۆيىمىز)

——ئالدىقوشۇلما تولدۇرغۇچىسى بولۇپ كەلگىنى:　　——作介词宾语

جمشيد با خود مى‌گويد.

贾姆西德自言自语地说。

(جەمشىد ئۆزى بىلەن ئۆزى گەپلىشىپ دېدى)

من این لباس را برای خود می‌خرم.　　这件衣服是我为自己买的。

(بۇ كىيىمنى ئۆزەمگە ئالدىم)

(2) 反身代词与人称代词连用时，常有强调的意思，加强了语气，在句子中起的作用与خود相同。在现在波斯语中常见这种反身代词形式。

(2) ئۆزلۈك ئالماش بىلەن شەخس ئالمىشىنىڭ بىرىكمىسىدىن تەكتلەش تەرزى ئۇقۇلىدۇ، ئۇنىڭ جۈملىدىكى رولى "خود"نىڭ رولى بىلەن ئوخشايدۇ.

هازىرقى پارس تىلىدا مۇنداق ئۆزلۈك ئالماش شەكىللىرى كۆپ ئۇچرايدۇ، مەسىلەن:

من خودم می‌فهمم.　　我自己明白。

(ئۆزەم بىلىمەن)

برادر کوچك من خودش صورت را نمی‌شوید.　　我的小弟弟自己不洗脸。

(كىچىك ئۇكام ئۆزى يۈز يۇمايدۇ)

(3) خویشتن، خویش　不与人称代词连用，一般不常用。

(3) "خويش"، "خويشتن" (ئۇ ئۆزى) شەخس ئالماشلىرى بىلەن بىرىكىپ كەلمەيدۇ.

简单句和复合句

ئاددىي جۈملە ۋە قوشما جۈملە

1. 简单句只包含一套主谓语结构（或是并列主语，或是并列谓语），简单句的各成分只由单词或词组担任。例如：

1. ئاددىي جۈملىدە بىرلا ئىگە-خەۋەر قۇرۇلمىسى بولىدۇ، ئۇنىڭ ھەرقايسى بۆلەكلىرى سۆز ياكى سۆز بىرىكمىسىدىن ئىبارەت بولىدۇ. مەسىلەن:

من پکن را دوست دارم.　　我爱北京。

(مەن بېيجىڭنى سۆيىمەن)

در روزهای عید پدر بزرگ و مادر بزرگ همیشه کادوهای قشنگ و غذاهای لذیذ تهیه می‌کنند و به ما می‌دهند.

爷爷和奶奶在节日里总为我们准备漂亮的礼物和美味的食品来招待我们。

(بايرام كۈنلىرى بوۋام بىلەن مومام دائىم چىرايلىق سوۋغىلارنى ۋە لەززەتلىك تائاملارنى تەييارلاپ بىزنى كۈتۈۋالىدۇ)

2. 复合句　　复合句可分并列复合句和主从复合句，并列复合句是由并列连接词把两个或两个以上的简单句连在一起的句子叫做并列复合句。例如：

2. قوشما جۈملە تەڭداش قوشما جۈملە ۋە تەڭسىز قوشما جۈملە دېگەن ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. ئىككى ياكى ئۇنىڭدىن ئارتۇق ئاددىي جۈملە تەڭداش باغلىغۇچىلار ئارقىلىق باغلىنىپ كەلسە، تەڭداش قوشما جۈملە دېيىلىدۇ. مەسىلەن:

این کتابها مال تو ست، اما بقیه کتابها مال او ست.　　这些书是你的，而其余的书是他的。

(بۇ كىتابلار سېنىڭ، قالغان كىتابلار بولسا ئۇنىڭ)

من و فریدون نه تنها همسایه یکدیگریم، بلکه در یك دانشگاه درس می‌خوانیم.

我和法里东不但是邻居，而且我们两个人在一个大学学习。

(مەن مەرىدۇن بىلەن يالغۇز قوشنىلا ئەمەس، بەلكى ئىككىمىز بىر داشخۇدە ئوقۇيمىز)

3. 主从复合句是由一个主句和一个以上的从句构成的句子。从句不能独立，只能在主从复合句中作主语、宾语、定语、状语和表语等。本课出现的有两个主从复合句，是状语从句，一个是说明原因的叫做原因状语从句，一个是说明时间的叫做时间状语从句。

تەڭسىز قوشما جۈملە بىر باش جۈملە ۋە بىردىن ئارتۇق بېقىندا جۈملىدىن تەركىب تاپىدۇ. بېقىندا جۈملە ئۆز ئالدىغا يالغۇز تۇرالمايدۇ، پەقەتلا تەڭسىز قوشما جۈملىدە ئىگە، تولدۇرغۇچى، ئېنىقلىغۇچى، ھالەت، كېسىم قاتارلىق ۋەزىپىلەردە كېلىدۇ. بۇ دەرىستە ئىككى تەڭسىز قوشما جۈملە بار، ئىككىلىسىنىڭ بېقىندا جۈملىسى ھالەت بېقىندا جۈملە. ئۇلارنىڭ بىرى سەۋەبنى بىلدۈرىدۇ، شۇڭا سەۋەب بېقىندا جۈملە دېيىلىدۇ، بىرى ۋاقىتنى بىلدۈرىدۇ، شۇڭا ۋاقىت بېقىندا جۈملە دېيىلىدۇ. تۆۋەندە كۆرسىتىلگىنى شۇ ئىككى تەڭسىز قوشما جۈملە:

چون هر نفر از خانوادهٔ من به کارهای خود
مشغول است، خیلی بندرت باهم جمع می‌شویم.

因为我家人都忙于自己的事，很难得聚在一起。

(ئائىلىمىزدىكى ھەربىر ئادەم ئۆز ئىشى بىلەن
بەندە، شۇڭا جەم بولمىغىمىز بەك تەس)

وقتی که باهم هستیم، همه از کار و دوستان خود تعریف
می‌کنند و اطلاعاتی در اختیار دیگران می‌گذارند.

当我们在一起时，大家都谈论自己的工作和朋友，彼此沟通些消息。

(جەم بولغان ۋاقتىمىزدا، ھەممىمىز ئۆز خىزمىتىمىز ۋە دوستلىرىمىز
توغرۇلۇق سۆزلەيمىز ۋە ئۆزئارا خەۋەر ئالماشتۇرىمىز)

تمرين

1. 翻译下列句子，注意反身代词的用法：

1. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ، ئۆزلۈك ئالماشنىڭ قوللىنىلىشىغا دىققەت قىلىڭ:

(1) بىز ئۆز ئېلىمىزنى سۆيىمىز.　　（1）我们热爱自己的国家。
(2) ئۇ ئۆزى ئىشلىمەيدۇ.　　（2）他自己不干。
(3) ئۇ پۇتىنى ئۆزى يۇيىدۇ.　　（3）他自己洗脚。
(4) مەن ئۆز ئىشىمنى قىلىۋاتىمەن.　　（4）我在干自己的事情。

2. 将下列所属关系的人称代词变为简略连写形式：

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەردە ئىگىلىك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرۈپ كەلگەن شەخس ئالماشلىرىنى ئىخچام شەكىلگە ئۆزگەرتىڭ:

(1) او قبل از ظهر نزد من می‌آید.
(2) او هر روز برای من لباس می‌شوید.
(3) پس از نیم ساعت کارهای ما تمام می‌شود.
(4) کیف شما در این اطاق نیست.
(5) افراد خانوادهٔ او سه نفر هستند.
(6) کارخانهٔ آنها هزار کارگر دارد.
(7) قلم او توی کیف من است.
(8) در دست شما چه چیزی هست؟
(9) پدر و مادر ما برادر کوچك من را خیلی دوست دارند.

3. 仿照例句，翻译出时间状语从句，并完成下列句子：

3. كۆرسىتىلگەن ئۇلگە بويىچە، ۋاقىت بېقىندا جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ ھەم جۈملىنى ئاخىرلاشتۇرۇڭ:

نمونه: 当我们在一起的时候……

(جەم بولغان ۋاقتىمىزدا،...)

وقتی که باهم هستیم، خیلی خوشحال می شویم.

（1）当我同父母在一起的时候……
（2）当纳迪里夫人同孩子们在一起的时候……
（3）当我们班所有的人在一起的时候……
（4）当我见到我的好朋友的时候……
（5）当我的小弟弟每天早晨去上学的时候……

(1) ئاتا-ئانام بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىمدا،...
(2) نادىرى خانىم بالىلىرى بىلەن بىللە بولغان ۋاقتىدا،...
(3) سىنىپىمىزدىكى ھەممەيلەن يىغىلغان ۋاقتىمىزدا،...
(4) يېقىن دوستلىرىمنى كۆرگەن ۋاقتىمدا،...
(5) كىچىك ئىنىم ھەر كۈنى ئەتىگەن مەكتەپكە ماڭغان ۋاقتىدا...

课文译文

我的家庭

我有一个幸福的家庭，我家有七口人，祖父、祖母、父亲、母亲、姐姐、弟弟和我。祖父祖母因为老了，不再工作了。我父亲是德黑兰大学教授，在文学系教书。我母亲是医生，在城里一个医院工作。我父母的工作很多，每天早晨他们很早去上班，下午很晚才回家。我姐姐现在在美国学习。我和我弟弟在中学读书，我弟弟在初中，我在高中。

因为我家人都忙于自己的事，很难得聚在一起，当我们在一起时，大家都谈论自己的工作和朋友，彼此沟通些消息。周末或假日我们到海边去旅游，或者去看电影。爷爷和奶奶在节日里总为我们准备漂亮的礼物和美味的食品来招待我们。

我们的家庭是一个幸福和谐的家庭。

تېكست تەرجىمىسى

مېنىڭ ئائىلەم

مەن بەختلىك بىر ئائىلىدە ياشايمەن. ئائىلەمدە يەتتە جان بار: بوۋام، مومام، ئاتام، ئانام، ئاچام، ئۇكام ۋە مەن. بوۋام بىلەن مومام ياشىنىپ قالغانلىقى ئۈچۈن خىزمەت قىلمايدۇ، ئاتام تېھران داشۆسىنىڭ پروفېسسورى، ئەدەبىيات فاكۇلتېتىدا دەرس بېرىدۇ. ئانام دوختۇر، شەھەردىكى بىر دوختۇرخانىدا ئىشلەيدۇ. ئاتام بىلەن ئانامنىڭ ئىشى بەك كۆپ. ئۇلارھەر كۈنى سەھەر ئالدىراپ ئىشقا كېتىپ، ئۆيگە كەچ قايتىدۇ. ئاچام ھازىر ئامېرىكىدا ئىلىم تەھسىل قىلىۋاتىدۇ، ئۇكام بىلەن ئىككىمىز ئوتتۇرا مەكتەپتە ئوقۇيمىز، ئۇكام تولۇقسىز ئوتتۇرىدا، مەن تولۇق ئوتتۇرىدا.

ئائىلەمدىكى ھەربىر ئادەم ئۆز ئىشى بىلەن مەشغۇل بولغاچقا، جەم بولمىقىمىز بەك تەس. بىللە بولغان ۋاقتىمىزدا، ھەممەيلەن ئۆز خىزمىتىمىز ۋە دوستلىرىمىز توغرۇلۇق سۆزلەيمىز، ئۆز-ئارا خەۋەر ئالماشتۇرىمىز. ئادەتتە، ھەپتە ئاخىرى ياكى دەم ئېلىش كۈنلىرى دېگىز بويىغا سەيلىگە بارىمىز ياكى كىنوغا بارىمىز. بايرام كۈنلىرى بوۋام بىلەن مومام دائىم چىرايلىق سوۋغىلارنى ۋە لەززەتلىك تائاملارنى تەييارلاپ بىزنى كۈتۈۋالىدۇ.

بىزنىڭ ئائىلىمىز بەختلىك ۋە ئىناق بىر ئائىلە.

درس بیستم 第二十课 يىگىرمىنچى دەرس

تېكمست:	دزد اسب	课文
		语法 一般过去时态 (一)
		宾语从句
گراماتىكا:	مؤتلەق ئۆتكەن زامان (1)	
	تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملە	

دزد اسب

دهقانی اسب خوبی داشت. شبی اسب او را از طویله دزدیدند. دهقان در جستجوی اسب به این ور و آن ور می‌رفت. در راه دید که مردی بر اسب او سوار است. دهقان جلوی او گرفت و فریاد کرد که اسب مال من است.

سوار گفت:

ــ شما اشتباه می‌کنید، اسب مال شما نیست، مال خودم است.

دهقان فورا قبای خود را از تن در آورد و بر سر اسب انداخت و از سوار پرسید:

ــ اگر اسب مال تو ست، بگو به بینم کدام چشمش کور است؟

سوار کمی به فکر فرو رفت و گفت:

ــ چشم چپش.

دهقان گفت:

ــ چشم چپش کور نیست.

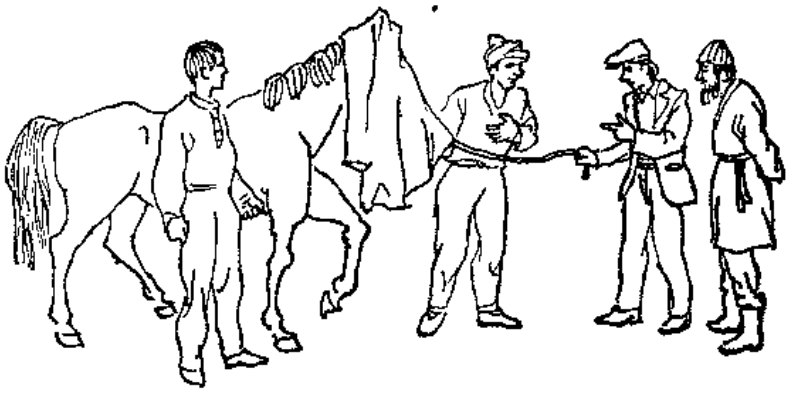
سوار گفت:

ــ آری، آری، من اشتباه کردم. چشم راتش کور است.

دهقان فورا قبای خود را از سر اسب برداشت و به‌تماشاچیان آنجا روکرد و گفت:

ــ ای، مردم، ببینید که چشمهای اسب هیچ کدام کور نیست.

حاضرین از این پیش آمد خندیدند و حرف او را قبول کردند، بدین طریق دروغ دزد معلوم شد. اسب را به صاحبش دادند ودزد را به زندان بردند.

واژه‌ها

دزد	(名) [dozd]	小偷 (ئۇ) ئوغرى	
اسب	(名) [asb]	马 (ئۇ) ئات	
دهقان	(名) [dehgha:n]	农民 (ئۇ) دېھقان	
طویله	(名) [taveele]	马厩 (ئۇ) ئېغىل	
دزدیدن (دزد)	(动) [dozdeدlan]	偷 (پ) ئوغرىلىماق	
جستجو (ی)	(名) [jostejow(y)]	找，寻找 (ئۇ) ئىزدەش	
ور	(名) [var]	方面，方向 (ئۇ) تەرەپ	
مرد	(名) [mard]	男人 (ئۇ) ئەركىشى	
سوار	(名) [sava:r]	骑，骑马的人 (ئۇ) مىنىش، ئاتلىق ئادەم	
جلوی...را گرفتن	(动) [jelowye...-ra: gereftan]	阻拦 (پ: توسماق	
فریاد کردن	(动) [farya:dkardan]	喊叫 (پ) ۋارقىرىماق، توۋلىماق	
اشتباه کردن	(动) [eshteba:h kardan]	犯错误 (پ) خاتالاشماق	
فورا	(副) [fowran]	立刻 (ر) دەرھال	
قبا	(名) [ghaba:]	外衣 (男用) (ئۇ) چاپان (ئەرەنچە)	
از تن در آوردن (-آور)	(动) [az tan dar-a:vardan]	脱 (衣服) (پ) يەشمەك (كىيىمنى)	
انداختن (انداز)	(动) [anda:khtan]	扔，抛 (پ) تاشلىماق، ئاتماق	
پرسیدن (پرس)	(动) [porseedan]	问 (پ) سورىماق	
فرورفتن	(动) [foroo raftan]	陷入，沉入 (پ) پاتماق، چۆكمەك	
فکر	(名) [fekr]	思想 (ئۇ) ئوي، پىكىر	

آری	[a:ree]	(叹)	هه (ئۇ) 啊
بر داشتن	[bar da:shtan]	(动)	ئالماق (پ) 拿起
تماشاچی	[tama:sha:chee]	(名)	تاماشاكۆرگۈچی (ئى) تاماشابىن، 观看者,围观者
روکردن	[roo kardan]	(动)	بۇرالماق، يۈزلەنمەك (پ) 面向，转向
حاضر	[ha:zer]	(名,形)	(س،ئى) شۇ مەيداندىكى (ئادەم) 在场的(者),
		(形名)	قاتناشچی 出席的(者)
پیش آمد	[peesh a:madan]	(名)	ئىش، ۋەقە (ئى) 事件
خندیدن (خند)	[khandeedan]	(动)	گۈلمەك (پ) 笑
قبول کردن	[ghabool kardan]	(动)	قوبۇل قىلماق، ماقۇل تاپماق (پ) 接受
بدین طریق	[be deen tareegh]	(连)	شۇڭا، شۇنداق قىلىپ (ب) 因此
دروغ	[doroogh]	(名)	يالغان گەپ (ئى) 谎言
معلوم شدن	[ma'loom shodan]	(动)	مەلۇم بولماق، پاش بولماق (پ) 清楚，明确
صاحب	[sa:heb]	(名)	ئىگە (ئى) 主人
زندان	[zanda:n]	(名)	تۈرمە، زىندان (ئى) 监狱
بردن (بر)	[bordan]	(动)	ئېلىپ ماڭماق 带走

شرح و توضیح

1. دهقان در جستجوی اسب به این ور و آن ور می‌رفت.

农夫为找马东奔西跑

می‌رفت 是过去进行时态，即在动词词干前加上 می 构成。过去进行时态主要用于过去多次反复，或过去某时刻正在发生的动作。

1. "دهقان در جستجوی اسب به این و رو آن ور می‌رفت." (دېھقان ئېتىنى ئىزدەپ تەرەپ-تەرەپكە چاپتى) — بۇ جۈملىدىكى "می‌رفت" پېئىلنىڭ پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان شەكلى بولۇپ، پېئىل ئۆزىكىنىڭ ئالدىغا "می" قوشۇلۇپ ياسالغان. پېئىلنىڭ پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان شەكلى ئاساسەن ئۆتكەندە كۆپ قېتىم تەكرارلانغان ياكى ئۆتكەن بىر مەزگىلدە بولۇۋاتقان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ.

2. در راه دید که مردی بر اسب او سوار است.

在路上看到一个人骑着他的马。که 是连接词，引导的是宾语从句，修饰 کسی。

2. "در راه دید که مردی بر اسب او سوار است." (يولدا ئۇنىڭ ئېتىنى مىنۋالغان بىر ئادەمنى كۆردى) — بۇ جۈملىدىكى "که" باغلىغۇچى بولۇپ، مۇشۇ قوشما جۈملىدىكى ئېنىقلىغۇچى بېتىمدا جۈملىنى باشلاپ، باش جۈملىدىكى "کسی"نى ئېنىقلايدۇ.

3. اگر اسب مال تو ست، بگو ببینم کدام چشمش کور است؟

如果马是你的，你说说马的哪只眼睛是瞎的？

بگو ببینم 是一种口语说法。 ببینم 后面省去连接词 که，连接的是宾语从句。

3. "اگراسب مال تو ست، بگو ببینم کدام چشمش کور است؟" (ئەگەر ئات سېنىڭ بولسا، ئېيتقىنا، ئاتنىڭ قايسى كۆزى كور) — بۇ جۈملىدىكى "بگو ببینم" جانلىق تىلدا قوللىنىلىدىغان شەكىل. "ببینم"نىڭ كەينىدە باغلىغۇچى "كه" چۈشۈپ قالغان بولۇپ، ئۇ كەينىدىكى تولدۇرغۇچى ببقىندا جۈملىنى باش جۈملە بىلەن باغلاپ كەلگەن.

دستور زبان

一般过去时态（一）

مۇتلەق ئۆتكەن زامان (1)

1. 构成

肯定式：连写人称词尾 + 动词词干

否定式：连写人称词尾 + 动词词干 + ن

动词词干是原形动词去掉词尾构成的。例如：

1. ياسىلىشى

بولۇشلۇق شەكلىدە پېئىل ئۆزىكىگە قوشۇلما شەخس قوشۇمچىسى ئۇلىنىدۇ. بولۇشسىز شەكلىدە پېئىل ئۆزىكىنىڭ ئالدىغا "ن" قوشۇلۇپ، كەينىگە قوشۇلما شەخس قوشۇمچىسى ئۇلىنىدۇ.

مەسىدەرنىڭ كەينىدىكى قوشۇمچىنى ئېلىۋەتسە، قالغىنى پېئىل ئۆزىكى بولىدۇ. مەسىلەن:

كرد ← كردن

نوشت ← نوشتن

2.简单动词一般过去时的人称变位。

2. ئاددىي پېئىلنىڭ مۇتلەق ئۆتكەن زامانىدىكى ھەرقايسى شەخس شەكىللىرىنىڭ ياسىلىشىدىن مىسال:

كردن (ئۆزىكى: كرد)

من	كردم نكردم	ما	كرديم نكرديم
تو	كردى نكردى	شما	كرديد نكرديد
او	كرد نكرد	آنها	كردند نكردند

8.复合动词一般过去时的人称变位。

3. قوشما پېئىلنىڭ مۇتلەق ئۆتكەن زامانىدىكى ھەرقايسى شەخس شەكىللىرىنىڭ ياسىلىشىدىن مىسال:

برخاستن (干词 ئۆزىكى: برخاست)

من	برخاستم	برنخاستم	ما	برخاستیم	برنخاستیم
تو	برخاستی	برنخاستی	شما	برخاستید	برنخاستید
او	برخاست	برنخاست	آنها	برخاستند	برنخاستند

有的以 آ[a:]、 ای [ee]和 أ [a]、 إ [e]、 أ [o] 为首的动词在否定时，加 نـ [na] 后，还应再加 ی [y]。下面举例说明：

سوزۇق تاۋۇش "آ" [a:]، "ای" [ee]، "أ" [a]، "إ" [e]، "أ" [o] بىلەن باشلانغان پېئىللارنىڭ بولۇشسىز شەكلى ياسالغاندا "نـ" [na] قوشۇلغاندىن كېيىن يەنە "ی" [y] قوشۇلىدۇ. بۇ ئەھۋالنى تۆۋەندىكىچە تونۇشتۇرىمىز:

(1) 以آ[a:] 为首的动词，先加 "نـ"， 再加"ـې"。

(1) "آ" [a:] بىلەن باشلانغان پېئىللارغا ئالدى بىلەن "نـ" قوشۇلۇپ، ئاندىن يەنە "ـې" قوشۇلىدۇ.

例如： آمدن [a:madan] 否定式各称人变位表

مەسىلەن: "آمدن" [a:madan] نىڭ ھەر شەخسىكى بولۇشسىز شەكىللىرى مۇنداق بولىدۇ:

(من) نـ + ـې + آمدن = نیامدم

من	نیامدم	ما	نیامدیم
تو	نیامدی	شما	نیامدید
او	نـیامد	آنها	نیامدند

(2) 以 ای [ee] 为首的动词，加 "نـ"，保留 ا。

(2) "ای" [ee] بىلەن باشلانغان پېئىللارغا "نـ" قوشۇلىدۇ، "ا" ساقلىنىدۇ.

例如： ایستادن [eesta:dan] 否定式各人称变位表。

مەسىلەن، "ایستادن"[eesta:dan] پېئىلىنىڭ ھەرشەخسىكى بولۇشسىز شەكىللىرى مۇنداق بولىدۇ:

من	نایستادم	ما	نایستادیم
تو	نایستادی	شما	نایستادید
او	نایستاد	آنها	نایستادند

(3) 以 أ [a] 为首的动词，加 "نـ"，去 ا，加 "ـې"。

(3) "أ" [a] بىلەن باشلانغان پېئىللارغا "نـ" قوشۇلىدۇ، "ا" چىقىرىۋېتىلىپ "ـې" قوشۇلىدۇ.

例如： انداختن [anda:khtan] 否定式各人称变位表。

مەسلەن: "انداختن" [anda:htan] پېئىلنىڭ ھەرشەخستىكى بولۇشسىز شەكىللىرى مۇنداق بولىدۇ:

من	نینداختم	ما	نینداختیم
تو	نینداختی	شما	نینداختید
او	نینداخت	آنها	نینداختند

(4) 以 إ [e] 为首的动词，加 "ن" 去 ا，再加"ـه"。

(4) "إ" [e] بىلەن باشلانغان پېئىللارغا "ن" قوشۇلىدۇ، "ا" چىقىرىۋېتىلىپ "ـه" قوشۇلىدۇ.

例如： انگاشتن [enga:shtan]否定式各人称变位表

مەسىلەن: "انگاشتن" [enga:shtan] پېئىلنىڭ ھەر شەخستىكى بولۇشسىز شەكىللىرى مۇنداق بولىدۇ:

من	نینگاشتم	ما	نینکاشتیم
تو	نینگاشتی	شما	نینگاشتید
او	نینگاشت	آنها	نینگاشتند

(5) 以 أ [o] 为首的动词，加 "ن" 去 ا，再加 "ـه"。

(5) "أ" [o] بىلەن باشلانغان پېئىللارغا "ن" قوشۇلىدۇ، "ا" چىقىرىۋېتىلىپ "ـه" قوشۇلىدۇ.

例如： افتادن [ofta:dan] 否定式各人称变位表。

مەسلەن: "افتادن" [ofta:dan] پېئىلنىڭ ھەر شەخستىكى بولۇشسىزشەكىللىرى مۇنداق بولىدۇ:

من	نیفتادم	ما	نیفتادیم
تو	نیفتادی	شما	نیفتادید
او	نیفتاد	آنها	نیفتادند

4. مۇتلەق ئۆتكەن زاماننىڭ قوللىنىلىشى　　4. 一般过去时态的用法

（1）表示过去发生的动作和状态。例如：

(1) ئۆتكەندە بارلىققا كەلگەن ھەرىكەت ياكى ھالەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسلەن:

دیروز من برای مادرم آوازی خواندم.

昨天我给母亲唱了一支歌。

(تۈنۈگۈن ئانامغا بىر ناخشا ئېيتىپ بەردىم)

قبل از سال ۱۹۷۸ خانهٔ ما در شین جیان بود.　1978年前我们家在新疆。

(1978-يىلدىن بۇرۇن بىزنىڭ ئائىلىمىز شىنجاڭدا ئىدى)

（2）叙述过去一个接着一个连续发生的动作。

(2) ئۆتكەندە كەينى-كەينىلەپ بولغان ھەربىر تەپسىلاتنى قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

من وارد اطاق شدم و چراغ را روشن کردم و پهلوی میز نشستم.

我走进屋子，打开灯，坐在桌子旁。

(مەن ئۆيگە كىرىپ، چىراغنى يانداپ، جوزىنىڭ يېنىدا ئولتۇردۇم)

5. 常用的表示过去时间的状语

5. مۇتلىق ئۆتكەن زامان شەكلى بىلەن بىللە كېلىدىغان ھالەتلەردىن كۆپ ئۇچرايدىغانلىرى تۆۋەندىكىچە:

ديروز	[deerooz]	昨天 تۈنۈگۈن
ديشب	[deeshab]	昨晚 ئاخشام
پريروز	[pareerooz]	前天 ئالدىنقى كۈنى، بۇرناكۈن
پريشب	[pareeshab]	前天晚上 بۇرناكۈن ئاخشام
چند روز پيش	[chand rooz-e-peesh]	几天前 نەچچە كۈننىڭ ئالدىدا
هفتهٔ گذشته	[hafte-ye-gozashte]	上星期 ئۆتكەن ھەپتە
ماه گذشته	[ma:h-e-gozashte]	上月 ئۆتكەن ئايدا
سال گذشته	[sa:le-gozashte]	去年 بۇلتۇر، ئۆتكەن يىلى

宾语从句

تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملە

1. 在复合句中起宾语作用的句子是宾语从句。宾语从句由连接词引导。例如：

1. قوشما جۈملىدە تولدۇرغۇچىلىق رول ئويناىدىغان جۈملىنى تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملە دەيمىز. تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملە باغلىغۇچى "كە"نىڭ يېتەكلىشى بىلەن جۈملىگە كىرىدۇ. مەسىلەن:

او در راه دید که مردی بر اسب او سوار است.

他在路上看到一个人骑着他的马。

(ئۇ يولدا كۆردىكى، بىر ئادەم ئۇنىڭ ئېتىغا مىنۋالغان=

ئۇ يولدا بىر ئادەمنىڭ ئۇنىڭ ئېتىغا مىنۋالغانلىقىنى كۆردى)

من نمی‌دانستم که شما دیروز اینجا بودید.

我不知道你昨天在这里。

(مەن بىلمەپتىمەنكى، سىز تۈنۈگۈن بۇ يەرگە كېلىپسىز=

مەن سىزنىڭ تۈنۈگۈن بۇ يەرگە كەلگەنلىكىڭىزنى بىلمەپتىمەن)

او به من گفت که فردا انشاء خودرا به معلم می‌دهد.

他对我说明天他把作文交给老师。

(ئۇ ماڭا دېدىكى، ئەتە ئۆزىنىڭ ئىنشاسىنى مۇئەللىمە بېرىدىكەن=

ئۇ ماڭا ئەتە ئۆزىنىڭ ئىنشاسىنى مۇئەللىمگە بېرىدىغانلىقىنى ئېيتتى)

2. 当宾语从句由疑问代词开始时，连接词通常省略。

2. تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈمله سوئال ئالمىشى بىلەن باشلانسا، باغلىغۇچى چۈشۈپ قالىدۇ. مەسىلەن:

بگو ببینم کدام چشمش کور است؟ 你说说马的哪只眼睛是瞎的？

(ئېيتقىنا، ئۇنىڭ قايسى كۆزى كور)

نمی‌دانم چرا او با ما نمی‌آید. 我不知道他为什么不同我们一起去。

(بىلمەيمەن، ئۇ نېمىشقا بىز بىلەن بىلله بارمايدۇ=

مەن ئۇنىڭ نېمىشقا بىز بىلەن بىلله بارمايدىغانلىقىنى بىلمەيمەن)

3. 宾语从句中的谓语动词的时态不受主句谓语动词的影响。

3. تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملىده خەۋەر بولۇپ كەلگەن پېئىلنىڭ زامان شەكلى باش جۈملىده خەۋەر بولۇپ كەلگەن پېئىلنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىمايدۇ.

تمرين

1. 找出课文中的宾语从句。

1. تېكىستتىكى تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملىلەرنى تېپىپ چىقىڭ.

2. 把括弧里的动词变为适当的时态和人称填入空格中。

2. تەرناق ئىچىدىكى پېئىللارنى مۇۋاپىق زامان ۋە شەخس بىلەن تۇرلەپ، بوش ئورۇننى تولدۇرۇڭ.

زنگ پیش، ما درس زبان فارسی _____(داشتن). درس فارسی ساعت نه _____(شروع شدن).

معلم وارد کلاس _____(شدن) و _____(گفتن): "بچه‌ها سلام!" ما همه از جا _____(بر خاستن). معلم _____(گفتن:) "بچه‌ها، _____(نشستن)"، ما همه _____(نشستن). معلم _____(گفتن): "کتابهایتان را _____(باز کردن) و درستان را _____(خواندن)". ما درسمان را خوب _____(خواندن). معلم از همه‌ما راضی _____(بودن). در این موقع درسمان _____(تمام شدن).

课文译文

盗马贼

有个农民有一匹好马。一夜，他的马被人从马厩中盗走了。这个农民为找马东奔西跑。他在路上看到一个人，骑着他的马。农民挡住那人的去路，喊道，这马是我的。骑马人说：

——你弄错了，马不是你的，是我的。

农民立即脱下自己的外衣，盖马到头上，问骑马人：

——如果马是你的，你说说马的哪只眼睛是瞎的？骑马人想了一下，说道：

——左眼。
农民说：
——马的左眼不瞎。
骑马人说：
——是呵，是呵，我弄错了，马的右眼是瞎的。
农民马上把外衣从马头上拿下来，对着在场看热闹的人说：
——喂，大家请看！马的左右眼睛都不瞎。
在场的人一见，都笑了，他们都认为这个农民说得对。这样一来，贼的谎话就被揭穿了。人们把马交给马主人，把贼带到监狱去了。

تېكست تەرجىمىسى

ئات ئوغرىسى

بىر دېھقاننىڭ ياخشى بىر ئېتى بار ئىكەن، بىر كېچىسى ئۇنىڭ ئېتىنى ئېغىلدىن ئوغرى ئېلىپ كېتىپتۇ. دېھقان ئېتىنى ئىزدەپ تەرەپ ـ تەرەپكە چېپىپتۇ. قارىسا، يولدا بىركىم ئۇنىڭ ئېتىنى مىنىپ كېتىۋاتقىدەك. دېھقان ئۇنىڭ ئالدىنى توسۇپ، بۇ مېنىڭ ئېتىم، دەپ ۋارقىراپتۇ. ئاتلىق ئادەم:

ـــ سىز خاتالاشتىڭىز، ئات سىزنىڭ ئەمەس، مېنىڭ، ـــ دەپتۇ.

دېھقان دەرھال چاپىنىنى سېلىپ، ئاتنىڭ بېشىنى پۈركەپتۇ ـ دە، ئاتلىق ئادەمدىن سوراپتۇ:

ـــ ئەگەر ئات سېنىڭ بولسا، ئېيتقىنا، ئاتنىڭ قايسى كۆزى كور؟

ئاتلىق سەل ئويلۇنۇپلىپ:

ـــ سول كۆزى ـــ دەپتۇ.

دېھقان دەپتۇ:

ـــ سول كۆزى كور ئەمەس.

ئاتلىق دەپتۇ:

توغرا، توغرا، مەن خاتالىشىپتىمەن، ئوڭ كۆزى كور.

دېھقان دەرھال ئاتنىڭ بېشىدىكى چاپانىنى ئېلىپ، ئەتراپتا تاماشا كۆرۈپ تۇرغانلارغا قاراپ دەپتۇ:

ـــ ھەي خالايىق، كۆرۈپ قويۇڭلار، ئاتنىڭ ھېچقايسى كۆزى كور ئەمەس.

ئەتراپتىكىلەر بۇنى كۆرۈپ كۈلۈشۈپتۇ ۋە دېھقاننىڭ سۆزىنى توغرا تېپىپتۇ. شۇنداق قىلىپ، ئوغرىنىڭ يالغان سۆزى پاش بولۇپتۇ. كىشىلەر ئاتنى ئىگىسگە بېرىپ، ئوغرىنى تۈرمىگە ئېلىپ كېتىپتۇ.

درس بیست و یکم 第二十一课 يىگىرمه بىرىنچى دەرس

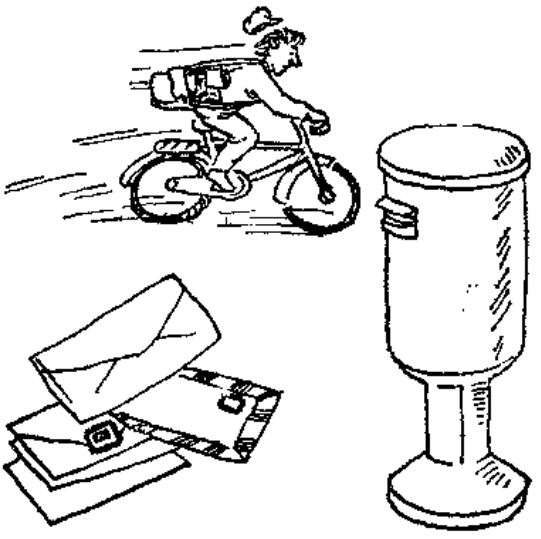
تېكست:	سر گذشت يك نامه	课文
		语法 一般过去时态（三）
گراماتىكا	مؤتلەق ئۇنكەن زامان (2)	时间状语从句
	ۋاقت بېقىندى جۈملە	

سرگذشت يك نامه

من يك ورق كاغذ سفيد بودم، و با كاغذهای سفيد ديگر فرقی نداشتم. بهروز مرا برداشت و روی من مطالبی برای دوستش سعيد نوشت. حال او را پرسيد و در باره زندگی و درس و دوستانشان چيزهائی نوشت، آنگاه مرا بادقت تا گرد و در پاكت گذاشت و در پاكت‌را چسباند. روی پاكت نشانی سعيد و پشت پاكت نشانی خودش را نوشت. تمبری برگوشه راست پاكت چسباند. آنوقت آنرا در صندوق پست انداخت.

كمی تنها ماندم. پس‌از آن، چند پاكت ديگر به صندوق انداخته شد و **من** از تنهائی در آمدم. همه ساكت در كنار هم نشستيم و به اسرار ديگر كاری نداشتيم.

مأمور پست آمد. همه پاكتها را در كيسه‌ای ريخت و به اداره پست برد. در آنجا ما را به دسته‌های مختلف تقسيم كردند و روی تمبرمهر زدند. هر دسته از نامه‌ها يكی پس از ديگری به راهی افتادند. راه من و همراهانم بسيار دور بود. ما را در هواپيما گذاشتند. پس‌از مدتی در فرودگاه پائين آمديم. دو باره ما را به اداره پست بردند و روی هر پاكت مهر زدند.

نامه‌رسان منتظر ما بود. ما را در كيف خود گذاشت و به راه افتاد. نشانی‌ها را می‌خواند و هر پاكت را به خانه‌ای می‌فرستاد. وقتی‌كه نامه‌رسان به خانه سعيد رسيد، در خانه سعيد را زد. پسری در را باز كرد. نامه‌رسان مرا به‌دست او داد. پسر از ديدنم بسيار خوشحال شد، دانستم خود سعيد است، سعيد مرا بادقت و با اشتياق خواند و فورا كنار ميز نشست و جواب نامه به بهروز را نوشت.

ورق	[varagh]	(名)	一张纸	(ئى) ۋاراق
سرگذشت	[sargozast]	(名)	经历	(ئى) سەرگۈزەشتە
نامه	[na:me]	(名)	书信	(ئى) خەت، نامە
فرق داشتن	[fargh da:shtan]	(动)	有区别	(پ) پەرقلەنمەك
مطالب (مطلب单)	[mota:leb]	(名)	事情,事物	(ئى) ئىشلار، نەرسىلەر
سعید	[sa-eed]	(人名)	赛义德	سەئىد (ئادەم ئىسمى)
در باره	[dar ba:re]	(介)	关于	(ئالد) توغرۇلۇق
زندگی	[zendegee]	(名)	生活	(ئى) تۇرمۇش
آنگاه	[a:nga:h]	(副)	那时	(ر) ئۇ چاغدا
بادقت	[ba:deghghat]	(副)	聚精会神地	(ر) دىققەت بىلەن، زەڭ قويۇپ
تا کردن	[ta: kardan]	(动)	折叠	(ر) قاتلىماق
پاکت	[pa:ket]	(名)	信封	(ئى) لىپاپ
چسباندن (چسب)	[chasba:ndan]	(动)	粘，贴上	(پ) چاپلىسماق
نشانی	[nesha:nee]	(名)	地址	(ئى) ئادرېس
انداختن (انداز)	[anda:khtan]	(动)	抛出	(پ) تاشلىماق
ماندن(مان)	[ma:ndan]	(动)	停留	(پ) توختىماق
گوشه	[gooshe]	(名)	角落	(ئى) بۇرجەك، بۇلۇڭ
صندوق	[sandoogh]	(名)	箱，盒(邮)筒	(ئى) ساندۇق، قۇتا
پست	[post]	(名)	邮政	(ئى) پوچتا
تنهائی	[tanha:-ee]	(名)	寂莫	(ئى) يالغۇزلۇق، تەنھالىق
در آمدن (-آی)	[dar a:madan]	(动)	来，出现	(پ) كەلمەك، پەيدا بولماق
ساکت	[sa:ket]	(形)	安静的	(س) تىنچ
کنار	[kena:r]	(名)	旁边	(ئى) يان
اسرار (سر单)	[asra:r]	(名)	秘密	(ئى) سىرلار (سىرنىڭ كۆپلۈگى)
کار داشتن	[ka:r da:shtan]	(动)	与…有关系	(پ) كارى بولماق
مأمور	[ma'moor]	(名)	职员，官员	(ئى) خادىم، خىزمەتچى، ئەمەلدار
ریختن (ریز)	[reekhtan]	(动)	倒入，流泻	(پ) تۆكمەك، چاچماق، قۇيماق
اداره	[eda:re]	(名)	局，处	(ئى) ئىدارە
دسته	[daste]	(名)	小组	(ئى) گۇرۇپپا، توپ، گۇروھ، تۈر
مختلف	[mokhtalef]	(形)	各种的	(س) ھەر خىل

تقسیم کردن	[taghseem kardan]	(动)	分开，分捡	(پ) بۆلمەك
مهر زدن (-زن)	[mohr zadan]	(动)	盖戳	(پ) تامغا باسماق
همراه	[hamra:h]	(名)	同路人	(ئ) ھەمرا
دور	[door]	(形)	遥远的	(س) يىراق
فرودگاه	[foroodga:h]	(名)	机场	(ئ) ئايرۇدروم
دو باره	[do ba:re]	(副)	又一次	(ر) يەنە بىر قېتىم
نامه‌رسان	[na:meresa:n]	(名)	邮差	(ئ) پوچتالىيون
کیف	[keef]	(名)	(邮) 包	(ئ) پوپكا
افتادن (افت)	[ofta:dan]	(动)	落下	(پ) چۈشمەك
فرستادن (فرست)	[feresta:dan]	(动)	寄出	(پ) ئەۋەتمەك، تارقاتماق
پسر	[pesar]	(名)	男孩，儿子	(ئ) ئوغۇل بالا
اشتیاق	[eshtiya:gh]	(名)	激情	(ئ) ئىشتىياق

شرح و توضیح

1. پس از آن، چند پاکت دیگر به صندوق انداخته شد

很快，就有几封信也被扔进了邮筒。

انداخته شد 是被动语态，意思是被扔进了信筒。

1. "پس از آن، چند پاکت دیگر به‌صندوق انداخته شد" (بىرئازدىن كېيىن، يەنە بىر-نەچچە پارچە خەت ساندۇققا تاشلاندى) — بۇ جۈملىدىكى "انداخته شد" پېئىلى مەجھۇل دەرىجە شەكلىدە كەلگەن.

2. به‌اسرار دیگر کاری نداشتیم

谁也不干预谁的事。

کاری داشتن 意思是"与……有关"。但要注意在不同场合，根据上下文来确定它的意思。例如：

2. "به‌اسرار دیگر کاری نداشتیم" (كىشىنىڭ ئىشى بىلەن كىشىنىڭ كارى يوق) بۇ جۈملىدىكى "کاری داشتن" پېئىلى "کاری بولماق" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ، بىراق بۇ مەنە ئۇيغۇر تىلىدا ئوخشاش بولمىغان شارائىتتا ئوخشاش بولمىغان ئىبارىلەر بىلەن ئىپادىلىنىشى مۇمكىن. مەسىلەن:

با من کار(ی) دارید؟

我找有事吗？

(مەن بىلەن كۆرۈشىدىغان ئىشىڭىز بارمۇ؟)

من با او کاری ندارم.

他的事与我无关。

(ئۇنىڭ ئىشى مەن بىلەن ئالاقىسىز)

دستور زبان

一般过去时态（二）

在口语中表示立即就会发生的动作，一般比现在进行时所表示的即将发生的动作更接近。
جانلىق تىلدا، دەرھال بولىدىغان ھەرىكەتلەر مۇشۇ شەكىلدە ئىپادىلىنىدۇ، بۇ ئارقىلىق، دەرھال بولىدىغان ئىشنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكلىدە ئىپادىلەنگىنىدىنمۇ يېقىن ئىكەنلىكى بىلىنىدۇ. مەسىلەن:

الان آمدم .　　我就来。
(ھازىرلا كېلىمەن)

اتوبوس آمد.　　公共汽车来了。
(ئاپتوبۇس كەلدى)

时间状语从句

ۋاقىت بېقىندى جۈملە

时间状语从句是说明主句动作发生的时间，一般时间状语在前主句在后。例如：
ۋاقىت بېقىندى جۈملە باش جۈملىدىكى ھەرىكەتنىڭ ۋاقتىنى بىلدۈرىدۇ. ۋاقىت بېقىندى جۈملە ئادەتتە باش جۈملىنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ. مەسىلەن:

وقتی‌که کتابم را از میز برداشتم، نامه‌ای را زیر کتاب دیدم.

当我从桌子上拿起书时，看见书下面有一封信。
(جوزىدىن كىتابنى ئالغان ۋاقتىمدا،
كىتابنىڭ ئاستىدا خەت بارلىقىنى كۆردۈم)

وقتی که معلم وارد کلاس شد، شاگردان همه بپاخاستند.

当老师进教室时，学生们都站立起来。
(ئوقۇتقۇچى سىنىپقا كىرگەندە ،
ئوقۇغۇچىلارنىڭ ھەممىسى ئورنىدىن تۇردى)

常见的连接词有：
ۋاقىت بېقىندى جۈملىنى باش جۈملە بىلەن باغلايدىغان باغلىغۇچىلارنىڭ مۇھىملىرى مۇنۇلار:

1. وقتی‌که، موقعی‌که　هنگامی‌که　زمانی‌که(چاغدا، ...时候)1.
[zama:neeke] [hanga:meeke] [mowghe-eeke] [vaghteeke]
2. قبل از این (آن)که　پیش از این (آن)که　(...دىن بۇرۇن) 在……之前 2.
[peesh]　[ghabl]
3. بعد از این (آن)که　پس از این (آن)که　(...دىن كېيىن) 在……之后 3.
[pas]　[ba'd]

4. هر وقت که　　هر بار که　　بمحض این (آن) که (چاغلاردا)时候……当……每 4.

[be mahz] [har ba:rke] [har vaght ke]

تمرین

1. 把括弧里的动词用适当时态填入空格内。

1. تىرناق ئىچىدىكى پىشىللارنى بۇۋاپىق زامان بويىچە تۇرلەپ بوش ئورۇنغا كىرگۈزۈڭ.

(1) او کمی به‌فکر_____(فرورفتن) و بعد به‌سئوال من_____(جواب دادن)

(2) او نامه را از زمین_____(بر داشتن) و به مأمور پست_____(دادن)

(3) او از من پرسید که شما در جستجوی چه چیزی_____(بودن)؟

(4) او فریاد کرد که چرا جلوی من را_____(گرفتن).

(5) مادر بهروز گفت که فردا روز تعطیل_____(بودن)، _____(آمدن) به خانهٔ ما، من برای شما غذای لذیذ را_____(تهیه کردن).

(6) قطار چه ساعت به اینجا_____(رسیدن)؟

(7) پدرم سال گذشته به نانکن_____(رفتن)، و در آنجا یك سال_____(درس دادن).

2. 翻译下列词组：

（1）分成几组	（2）邮政人员	（3）在房间的一角
（4）同……有区别	（5）在信封上盖戳	（6）写回信
（7）邮局	（8）信封口	（9）邮递员
(10) 邮筒	(11) 坐在桌子旁	(12) 过了不久

2. تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) بىرنەچچە توپقا بۆلمەك　(2) پوچتا خادىمى　(3) بۆلمىنىڭ بىر بۇلۇڭىدا

(4) ...دىن پەرقلىق　(5) لىپاپ ئۈستىگە تامغا باسماق　(6) جاۋاب خەت يازماق

(7) پوچتا ئىدارىسى　(8) لىپاپ ئاغزى　(9) پوچتالىيون

(10) پوچتا ساندۇقى　(11) جوزىنىڭ يېنىدا ئولتۇرماق　(12) بىرئازدىن كېيىن

课文译文

一封信的历程

我是一张白纸，与其他白纸没有区别。贝赫鲁兹把我拿起来，在我身上给他朋友赛义德写了些事情。他问赛义德身体可好，还与他谈到生活，功课及朋友们的情况。然后，把我小心翼翼地叠起来，装入信封，又把信封口封好。在信封正面写上赛义德的地址，信封背面写上自己的地址。把邮票贴在信封右上角。然后，就把信封投进邮筒了。

我独自呆了一会儿。很快就有几封信也被投进邮筒，我也就不感到寂莫了。我们都不声不响并排坐着，谁也不干预谁的事。

邮差来了，他把所有的信都装到一个袋子里，运到了邮局。在邮局把我们分成几组，还在邮票上加盖邮戳。然后，一组一组的信件就启程上路了。我和我的同伴的路很远。于是把我们运上飞机。过了一段时间，我们降落到一个机场。于是我们又被运到邮局，又在每封信上加盖邮戳。

邮差已经在等着我们了。他把我们放到一个包里，就出发了。他按地址把每封信送到一个人家。当邮差到了赛义德家，敲了敲赛义德家的门，一个男孩子开了门，邮差把我交给了他。那个男孩子见了我非常高兴。我明白了，他就是赛义德。赛义德全神贯注和饶有趣味地把我读了一遍，便坐到桌旁，给贝赫鲁兹写回信了。

تېكست تەرجىمىسى

بىر پارچە خەتنىڭ سەرگۈزەشتىسى

مەن بىر ۋاراق ئاق قەغەز. باشقا ئاق قەغەزلەردىن پەرقلەنمەيمەن. بەھرۇز مېنى ئېلىپ، ئۇستۇمگە دوستى سەئىدقا قارىتىپ بىرنەرسىلەرنى يازدى، ئۇنىڭ ئەھۋالىنى سوردى، تۇرمۇش، دەرس ۋە دوستلىرىنىڭ ئەھۋالى توغرۇلۇق يازدى. ئاندىن مېنى ئاۋايلاپ قاتلاپ لىپاپقا سالدى، لىپاپنىڭ ئاغزىنى يەملىدى. لىپاپنىڭ يۈزىگە سەئىدنىڭ ئادرېسىنى يازدى، لىپاپنىڭ كەينىگە ئۆزىنىڭ ئادرېسىنى يازدى. ماركىنى لىپاپنىڭ ئوڭ بۇرجىكىگە چاپلىدى، ئاندىن ئۇنى پوچتا ساندۇقىغا تاشلىدى.

بىر دەم يالغۇز تۇردۇم. بىرئازدىن كېيىن يەنە بىرنەچچە لىپاپ ساندۇققا تاشلاندى، شۇنىڭ بىلەن يالغۇزلۇقتىن قۇتۇلدۇم. بىز يانمۇيان جىم ئولتۇردۇق، ھېچكىمنىڭ ھېچكىم بىلەن كارى بولمىدى.

پوچتالىيون كەلدى. ئۇ ھەممە لىپاپنى بىر خالتىغا سېلىپ پوچتىخانىغا ئېلىپ باردى. پوچتىخانىدا بىزنى بىرنەچچە توپقا بۆلدى ھەم ماركىنىڭ ئۈستىگە تامغا باستى. ئاندىن ھەر توپ خەت كەينى-كەينىدىن يولغا چىقتى. مەن ۋە ھەمراھلىرىم باردىغان يەر ناھايىتى يىراق ئىدى. بىزنى ئايرۇپلانغا چىقاردى. بىر مەزگىلدىن كېيىن بىز بىر ئايرۇدرومغا چۈشتۇق، بىزنى يەنە پوچتىخانىغا ئېلىپ باردى ۋە يەنە ھەربىر لىپاپنىڭ ئۈستىگە تامغا باستى.

پوچتالىيون بىزنى كۆتۈپ تۇرغان ئىكەن. ئۇ بىزنى ئۆزىنىڭ پويىزىغا سېلىپ يولغا چىقتى. ئۇ ئادرېسقا قاراپ ھەربىر لىپاپنى بىر ئۆيگە ئاپىرىپ بەردى. پوچتالىيون سەئىدنىڭ ئۆيىگە يېتىپ بارغاندا، سەئىدنىڭ ئۆيىنىڭ ئىشىكىنى قاقتى. بىر ئوغۇل بالا ئىشىكنى ئاچتى. پوچتالىيون مېنى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇپ بەردى. ئوغۇل بالا مېنى كۆرۈپ ناھايىتى خۇشال بولدى. مەن بىلدىم، ئۇ سەئىدنىڭ ئۆزى ئىكەن، سەئىد دېققەت ۋە ئىشتىياق بىلەن مېنى ئوقۇپ چىقتى ۋە دەرھال جوزىنىڭ قېشىدا ئولتۇرۇپ بەھرۇزغا جاۋاب خەت يېزىشقا باشلىدى.

درس بیست و دوم 第二十二课 يىگىرمه ئىككىنچى دەرس

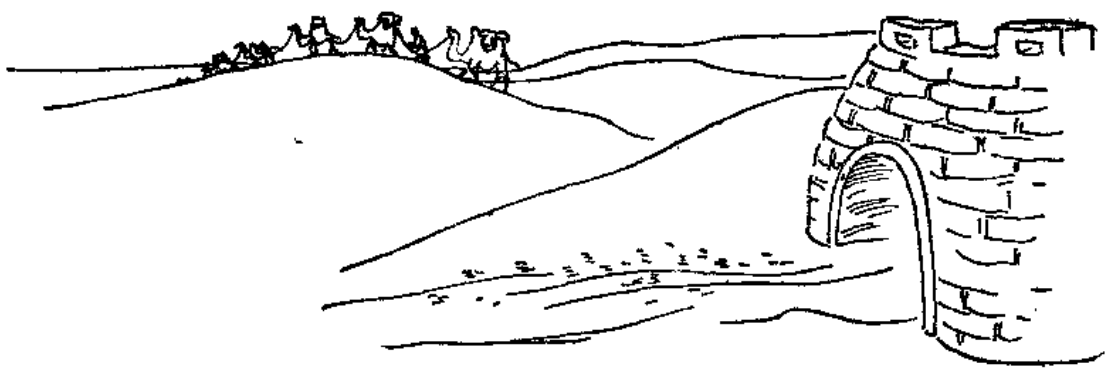
تېكست	صحرا نورد	课文
گرامماتىكا	(一) 现在假定时态 يەرەز ھازىرقى زامان (1)	语法

صحرا نورد

من مدتها بدون آب و غذا می‌توانم در صحرا راه بروم. وقتی‌که در صحرا باد تند می‌وزد و گرد و خاك به‌هوا بلند می‌کند، هیچ کس نمی‌تواند جلوی خود را ببیند و راه برود. اما من در میان گرد و خاك بسیار و باد شدید به راه‌پیمائی ادامه می‌دهم.

شاید بپرسید که چرا من می‌توانم مدتها بدون آب و غذا راه‌پیمائی کنم و چرا از توفان نمی‌ترسم؟ به پشت من نگاه کنید، چه می‌بینید، یك برآمدگی. این برامدگی را "کوهان" می‌گویند. در کوهان من مقداری چربی هست. وقتی‌که غذا نمی‌خورم، بدنم از این چربی استفاده می‌کند و قوت می‌گیرد. من کمتر عرق می‌کنم و کمتر آب از بدن من خارج می‌شود، بدین‌جهت من کمتر تشنه می‌شوم. حالا فهمیدید که چرا من طاقت اینَ همهٔ گرسنگی و تشنگی دارم؟

پاهای من پهن و نرم است و در شن و خاك فرو نمی‌رود. آیا می‌دانید که هر چشم من دو پلك دارد و اگر یکی از پلکهارا ببندم، بازهم می‌توانم ببینم؟ همچنین من می‌توانم بینی خود را ببندم. وقتی‌که توفان می‌آید و خاك به‌هوا بلند می‌شود، نه در بینی من داخل می‌شود و نه در چشم می‌رود. گمان می‌کنم حالا مرا خوب شناختید. بله، من شترم.

واژه‌ها

صحرا نورد [sahra:navard] (名) 在沙漠中行走的人或（兽） (ئى) چۆلده يۈرگۈچى چۆل كه‌زدى

بدون [bedoon] (介) 没有，不要… (ئالد) …سز

توانستن (توان) [tava:nestan] (动) 能够 (پ) قادىر بولماق، ئىمكانلىق بولماق

صحرا [sahra:] (名) 沙漠、荒漠 (ئى) چۆل، بياۋان

راه رفتن [ra:h raftan] (动) 行路 (پ) يول يۈرمه‌ك، يول باسماق

تند [tond] (形) 急的，快，迅速 (س) تېز

برخاستن (ـخيز) [barkha:stan] (动) 刮起，起来 (پ) قوپماق، قوزغالماق، چىقماق

گرد [gard] (名) 灰尘、尘土 (ئى) چاڭ

خاك [kha:k] (名) 尘土 (ئى) توپا

بلند كردن [boland kardan] (动) 扬起 (پ) كۆتۈرۈلمه‌ك، توزىماق

در ميان… [dar meeya:n] (介) 在……中间 (ئالد) ئوتتۇرىسىدا، ئىچىده

شديد [shadeed] (形) 剧烈的 (س) شىددەتلىك

راه‌پيمائى [ra:hpeyma:-ee] (名) 跋涉 (ئى) يول يۈرۈش

ادامه دادن [eda:me da:dan] (动) 继续 (پ) داۋاملاشتۇرماق

شايد [sha:yad] (动) 可能 (ر) ئېهتىمال

پرسيدن (پرس) [porseedan] (动) 问 (پ) سورىماق

توفان [toofa:n] (名) 风暴 (ئى) بوران

ترسيدن (ترس) [tarseedan] (动) 惧怕 (پ) قورقماق

پشت [posht] (名) 后背 (ئى) دۇمبه

بر آمدگى [bara:madegee] (名) 隆起部分 (ئى) چوقچايغان قىسىم

كوهان [kooha:n] (名) （驼）峰 (ئى) لوككا

مقدار [meghda:r] (名) 一些 (ئى) بىرمۇنچه

چربى [charbee] (名) 脂肪 (ئى) ماي

بدن [badan] (名) 身体 (ئى) به‌دەن

قوت گرفتن [ghovvat gereftan] (动) 吸取养分 (پ) قۇۋۋەت ئالماق

عرق كردن [aragh kardan] (动) 出汗 (پ) ته‌رلىمه‌ك

خارج شدن [kha:rej shodan] (动) 出去 (پ) چىقماق

بدين جهت [bedeen jahat] (连) 因此 (پ) شۇڭا، شۇنىڭ ئۈچۈن

تشنه شدن [teshne shodan] (动) 渴 (پ) ئۇسسىماق

فهمیدن	(动) [fahmeedan]	明白 (ۋ) ئۇقماق، چۈشەنمەك	
طاقت	(名) [ta:ghat]	耐力 (ئى) تاقەت، چىدام	
گرسنگی	(名) [gorosnegee]	饥饿 (ئى) ئاچلىق	
تشنگی	(名) [teshnegee]	干渴 (ئى) تەشنالىق	
پهن	(形) [pahn]	宽大的 (س) كەڭ	
نرم	(形) [narm]	柔软的 (س) يۇمشاق	
شن	(名) [shen]	沙子 (ئى) قۇم	
پلك	(名) [pelk]	眼皮 (ئى) كۆز قاپىقى	
داخل شدن	(动) [da:khel shodan]	进入 (پ) كىرمەك	

دستور زبان

现在假定时态 (一)

پەرەز ھازىرقى زامان (1)

1.构成

肯定式: 连写人称词尾 + 动词词根 + ب

否定式: 连写人称词尾 + 动词词根 + ن

1. ياسلىشى.

پېئىلنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى مۇنداق ياسلىدۇ:

بولۇشلۇق شەكلى:

ب + پېئىل يىلتىزى + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى:

ن + پېئىل يىلتىزى + شەخس قوشۇمچىسى

(一باش) بودن 动词 (1)

(1) "بودن (-باش)" پېئىلنىڭ ھەر شەخستىكى پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى

من	باشم	[ba:sham]	ما	باشيم	[ba:sheem]
	نباشم	[naba:sham]		نباشيم	[naba:sheem]
تو	باشى	[ba:shee]	شما	باشيد	[ba:sheed]
	نباشى	[naba:shee]		نباشيد	[naba:sheed]
او	باشد	[ba:shad]	آنها	باشند	[ba:shand]
	نباشد	[naba:shad]		نباشند	[naba:shand]

（2）动词 داشتن 在现在假定时态中变为：

肯定式：　　连写人称词尾 + باش + داشته

否定式：　　连写人称词尾 + نباش + داشته

(2) "داشتن" پېشلى پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىگە كىرگەندە مۇنداق تۈرلىنىدۇ:

بولۇشلۇق شەكلى:

داشته + باش + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى:

داشته + نباش + شەخس قوشۇمچىسى

من	داشته باشم	داشته نباشم	ما	داشته باشیم	داشته نباشیم
تو	داشته باشی	داشته نباشی	شما	داشته باشید	داشته نباشید
او	داشته باشد	داشته نباشد	آنها	داشته باشند	داشته نباشند

(3) 复合动词的现在假定时形式是将 "ب" 加在辅助动词前。有时在口语中常省略。

(3) قوشما پېشلىنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە "ب" يارىمچى پېشلىنىڭ ئالدىغا قوشۇلىدۇ، جانلىق تىلدا كۆپىنچە چۈشۈپ قالىدۇ. مەسىلەن:

动词 كار كردن (-كن)

"كار كردن (— كن)" پېشلىنىڭ تۈرلىنىشى:

من	کاربکنم	کارنکنم	ما	کاربکنیم	کارنکنیم
تو	کاربکنی	کارنکنی	شما	کاربکنید	کارنکنید
او	کاربکند	کارنکند	آنها	کاربکنند	کارنکنند

(4) 动词前加 "ب" 的读音和书写规则如下：

(4) پېشل ئالدىغا قوشۇلغان "ب"نىڭ ئوقۇلۇشى ۋە يېزىلىشى تۆۋەندىكىچە:

以 آ [a:] 为首的动词　　拿来 آوردن (-آور)

"آ" [a:] بىلەن باشلانغان پېشللاردا، مەسىلەن، "آوردن (— آور)" (ئەكەلمەك) پېشلىدا:

من	بیاورم [biya:varam]	نیاورم [naya:varam]	ما	بیاوریم [biya:vareem]	نیاوریم [naya:vareem]
تو	بیاوری [biya:varee]	نیاوری [naya:varee]	شما	بیاورید [biya:vareed]	نیاورید [naya:vareed]
او	بیاورد [biya:varad]	نیاورد [naya:varad]	آنها	بیاورند [biya:varand]	نیاورند [naya:varand]

以 ای [ee] 为首的动词　　站立 (ـ ایست) ایستادن

"ای"[ee] بىلەن باشلانغان پېئللاردا، مەسلەن، "ایستادن (ـایست)" پېئىلدا:

من	بایسم	[be-eestam]	ما	بایستیم	[be-eesteem]
	نایستم	[na-eestam]		نایستیم	[na-eesteem]
تو	بایستی	[be-eestee]	شما	بایستید	[be-eesteed]
	نایستی	[na-eestee]		نایستید	[na-eesteed]
او	بایست	[be-eest]	آنها	بایستند	[be-eestand]
	نایست	[na-eest]		نایستند	[na-eestand]

以 ا [a] 为首的动词　　扔 (ـانداز) انداختن

"ا" [a] بىلەن باشلانغان پېئللاردا، مەسلەن، "انداختن (ـانداز)" پېئىلدا:

من	بیندازم	[biyanda:zam]	ما	بیندازیم	[biyanda:zeem]
	نیندازم	[nayanda:zam]		نیندازیم	[nayanda:zeem]
تو	بیندازی	[biyanda:zee]	شما	بیندازید	[biyanda:zeed]
	نیندازی	[nayanda:zee]		نیندازید	[nayanda:zeed]
او	بیندازد	[biyanda:zad]	آنها	بیندازند	[biyanda:zand]
	نیندازد	[nayanda:zad]		نیندازند	[nayanda:zand]

以 ا [e] 为首的动词　　想象 (ـانگار) انگاشتن

"ا" [e] بىلەن باشلانغان پېئللاردا، مەسلەن "انگاشتن (ـانگار)" پېئىلدا:

من	بینگارم	[biyenga:ram]	ما	بینگاریم	[biyenga:reem]
	نینگارم	[nayenga:ram]		نینگاریم	[nayenga:reem]
تو	بینگاری	[biyenga:ree]	شما	بینگارید	[biyenga:reed]
	نینگاری	[nayenga:ree]		نینگارید	[nayenga:reed]
او	بینگارد	[biyenga:rad]	آنها	بینگارند	[biyenga:rand]
	نینگارد	[nayenga:rad]		نینگارند	[nayenga:rand]

افتادن (ـافت) 落下　　以 ا [o] 为首的动词

"ا" [o] بىلەن باشلانغان پېئىللاردا، مەسىلەن، "افتادن (ـــ افت)" پېئىلىدا:

من	بیفتم	[biyoftam]	ما	بیفتیم	[biyofteem]
	نیفتم	[nayoftam]		نیفتیم	[nayofteem]
تو	بیفتی	[biyoftee]	شما	بیفتید	[biyofteed]
	نیفتی	[nayoftee]		نیفتید	[nayofteed]
او	بیفت	[biyoft]	آنها	بیفتند	[biyoftand]
	نیفت	[nayoft]		نیفتند	[nayoftand]

2. 现在假定时态的用法

在有情态动词的句子中谓语动词必需用现在假定时态。常用的情态动词有：

شاید　　توانستن　　باید.

2. پېئىلنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى

مودال پېئىللار ئىشلىتىلگەن جۈملىلەردە خەۋەر بولۇپ كەلگەن پېئىل جەزمەن پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە كېلىدۇ. كۆپ ئۇچرايدىغان مودال پېئىللار "شايىد"، "توانستن"، "باید" قاتارلىقلاردىن ئىبارەت. مەسىلەن:

شما باید بموقع سر کلاس بروید.　　你应当按时去上课。

(سز ۋاقتىدا سىنىپقا بېرىشىڭىز كېرەك)

من نمی‌توانم تند بدوم.　　我跑不快。

(مەن يۈگۈرەلمەيمەن)

او شاید به‌اینجا نیاید.　　他可能不来这里。

(ئۇ بۇ يەرگە كەلمەسلىكى مۇمكىن)

تمرین

1. 用 باید 或 توانستن 翻译下列句子：

（1）你不应当害怕困难。

（2）我今天有事，不能早回家。

（3）您会用英语写信吗？

（4）明天我必须五点半起床。

（5）他不会骑自行车。

（6）你必须立刻回答我的问题。

（7）为什么骆驼能长时间不吃不喝，在沙漠中行走呢？

（8）我该怎么办？

1. "باید" یاکی "توانستن" سۆزنی قوللنىپ، تۆۆەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) سىز قىينىچىلىقتىن قورقماسلىقىڭىز كېرەك.

(2) بۇگۈن مېنىڭ ئىشىم بار، ئۆيگە بالدۇر قايتالمايمەن.

(3) ئىنگلىزچە سالام خەت يازالامسز؟

(4) ئەتە سائەت بەشتە ئورنۇمدىن تۇرۇشۇم كېرەك.

(5) ئۇ ۋېلىسىپىت مىنەلمەيدۇ.

(6) مېنىڭ سوئالىمغا دەرھال جاۋاب بېرىشىڭ كېرەك.

(7) نېمە ئۈچۈن تۆگە ئۇزاق مۇددەت يېمەي، ئىچمەي چۆلدە ماڭالايدۇ.

(8) مەن نېمە قىلىشىم كېرەك.

2. 用 شاید 回答下列问题：

2. "شاید" سۆزنى قوللىنىپ، تۆۆەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭ:

(1) اوبعداز ظهر اینجا می‌آید؟

(不，他不来，可能没时间来)

(ياق، ئۇ كەلمەيدۇ، كېلىشكە ۋاقتى يوق بولۇشى مۇمكىن)

(2) آنها امروز درس ندارند؟

(不，今天他们可能有课)

(ياق، بۇگۈن ئۇلارنىڭ دەرسى بولۇشى مۇمكىن)

(3) او زبان انگلیسی را بلد است؟

(我不知道，可能会吧)

(بىلمەيمەن، بىلىشى مۇمكىن)

(4) پرویز حالا انشاء می‌نویسد؟

(他可能在写信)

(خەت يېزىۋاتقان بولۇشى مۇمكىن)

课文译文

沙漠之舟

我能不吃不喝长时间跋涉在沙漠之中。当沙漠上刮起大风，沙土飞扬，谁也无法看清面前的景物和举步行走。可是，我却在大风和飞沙中继续前进。

也许您会问我为什么能不吃不喝长时间跋涉，为什么不惧怕风暴？请看看我的后背，您看到了什么？一团隆起的肉。人们把这个隆起的地方称为“驼峰”。在我的驼峰中有一些脂肪。我不吃食的时候，身体就靠它补充，取得营养。我很少出汗，因此，我身体内水份散失得很少，所以，我很少感到干渴。现在您明白了我为什么这么能忍受饥渴了。

我的脚很宽也很有弹性，因此，不致于陷到沙土中去。您知道吗？我的眼睛有两层眼皮，一层眼皮闭上了，还能看到东西。我还能把鼻孔闭起来。当刮起风暴，沙土飞扬时，沙土既进不了我的鼻孔，也进不了我的眼睛。我想，现在你知道我是谁了吧？是的，我是骆驼。

تېكست تەرجىمىسى

چۆل كېمىسى

مەن ئۇزاق ۋاقىت يېمەي، ئىچمەي چۆلدە ماڭالايمەن. چۆلدە بوران چىقسا چاڭ-توزان كۆتۈرۈلگەندە، ھېچكىم ئالدىدىكى نەرسىنىڭ كۆزەلمەيدۇ ھەم ماڭالمايدۇ، لېكىن مەن قويۇق چاڭ-توزان ۋە شىددەتلىك بورانلار ئىچىدىمۇ داۋاملىق مېڭۈبرىمەن.

بەلكىم سىز مېنى نېمە ئۈچۈن ئۇزاق ۋاقىت يېمەي، ئىچمەي يول ماڭالايدۇ، نېمە ئۈچۈن بوران-چاپقۇنلاردىن قورقمايدۇ، دەپ سورىشىڭىز مۇمكىن. سىز مېنىڭ دۇمبەمگە قارىڭ: نېمەكۆر-دىڭىز؟ چوقچىيىپ تۇرغان بىر كالىلەك نەرسە بار. كىشىلەر چوقچىيىپ تۇرغان بۇ نەرسىنى "لوككا" دەيدۇ. مېنىڭ لوككامدا خېلى جىق مايي بار. مەن نەرسە يېمىگەن ۋاقتىمدا مېنىڭ تېنىم شۇنىڭدىن ئوزۇق ئېلىپ قۇۋۇەت تاپىدۇ. مەن ناھايىتى ئاز تەرلەيمەن، مېنىڭ تېنىمدىكى سۇ ناھايىتى ئاز سەرپ بولىدۇ. شو سەۋەبتىن مەندە تەشنالىق كەم بولىدۇ. ئەمدى سىز مېنىڭ نېمە ئۈچۈن ئاچلىق ۋە تەشنالىقتا چىدىيالايدىغانلىقىمنى بىلدىڭىز.

مېنىڭ تاپىنىم كەڭ ھەم يۇمشاق، شۇڭا قۇمغا پېتىپ كەتمەيدۇ. بىلەمسىز، مېنىڭ كۆز قاپقىم ئىككى قەۋەت. بىر قەۋىتىنى يېپىۋالسامۇ كۆرۈۋېرىمەن. مەن يەنە بۇرنۇمنىڭ تۆشۈكىنى ئېتىۋالالايمەن. بوران چىقسىپ، چاڭ-توزانلار ھاۋاغا كۆتۈرۈلگەندە مېنىڭ بۇرنۇمغىمۇ كىرەلمەيدۇ، كۆزۈمگىمۇ كىرەلمەيدۇ. ئويلايمەنكى، ئەمدى سىز مېنى ياخشى چۈشەنگەنسىز، شۇنداق، مەن تۆگە.

درس بیست وسوم 第二十三课 يىگىرمە ئۈچىنچى دەرس

تېكست:	كتابخانه	课文
گراماتىكا	پەرەز هازىرقى زامان (2)	语法
	现在假定时态（二）	

كتابخانه

نادر ــ سلام.

كتابدار ــ سلام. چه فرمايشى داريد؟

نادر ــ مى‌خواهم كتابى امانت گيرم.

كتابدار ــ خواهش مى‌كنم كارت كتابخانه‌تان را نشان بدهيد.

نادر ــ (كارتش را به‌كتابدار نشان مى‌دهد) بفرمائيد.

كتابدار ــ متشكرم. شما چه كتابى را مى‌خواهيد؟ بفرمائيد شماره‌ٔ آن را روى اين كاغذ بنويسيد.

نادر ــ اما من شماره‌ٔ آن كتاب را نمى‌دانم.

كتابدار ــ فهرست كتاب آنجاست. بفرمائيد به آن رجوع‌كنيد تا شماره‌ٔ كتاب را پيدا كنيد.

نادر ــ بله، (فهرست كتاب را بررسى مى‌كند. سپس شماره‌ٔ كتاب را روى كاغذ مى‌نويسد و به‌كتابدار مى‌دهد.)

كتابدار ــ درست است. متشكرم، بفرمائيد بنشينيد، منتظر باشيد. الان كتاب شما را مى‌آورم.

كتابدار ــ نادرآقا، كتاب شما حاضراست.

نادر ــ خيلى ممنونم. چند روز مى‌توانم اين كتاب را نزد خود نگهدارم؟

كتابدار ــ طبق مقررات، يك ماه.

نادر ــ آيا ممكن است بيشتراز يك ماه نزد خود نگهدارم؟ زيرا اين كتاب صفحات زياد دارد. شايد در مدت يك ماه نتوانم تمامش كنم.

كتابدار ــ مانعى ندارد. اگربخواهيد بيشتر از يك ماه نگهداريد، بايد بموقع مدت آن‌را تمديد كنيد. در غير اين صورت، جريمه مى‌شويد.

نادر ــ خيلى ممنونم.

كتابدار ــ خواهش مى‌كنم، خداحافظ.

نادر	[na:der]	(名)(名)纳迪尔(人名)	(ئى) نادىرى (ئادەم ئىسمى)	
کتابدار	[keta:bda:r]	(名) 图书管理员	(ئى) كۇتۇپخانا خادىمى	
فرمایش	[farma:yesh]	(名) 吩咐	(ئى) بۇيرۇق، جورۇق	
خواستن (خواه)	[kha:stan]	(动) 想要	(پ) ئويلىماق، تەلەپ قىلماق	
امانت گرفتن	[ema:nat gereftan]	(动) 借出	(پ) ئارىيەت ئالماق	
خواهش کردن	[kha:hesh kardan]	(动) 请	(پ) ئىلتىماس قىلماق	
کارت	[ka:rt]	(名) 借书卡	(ئى) كارتا	
نشان دادن	[nesha:n da:dan]	(动) 出示	(پ) كۆرسەتمەك	
متشکر	[motshakker]	(形) 感谢的	(س) مىننەتدار	
شماره	[shoma:re]	(名) 编号	(شى) نومۇر	
فهرست	[fehrest]	(名) 书目，编目	(ئى) كاتالوگ، مۇندەرىجە	
رجوع کردن	[rojoo'-kardan]	(动) 找，求助于	(پ) مۇراجىئەت قىلماق	
تا	[ta:]	(连) 以便……	(ب) تا، تاكى	
پیدا کردن	[peyda: kardan]	(动) 找到	(پ) تاپماق	
بررسی کردن	[barresee kardan]	(动) 查找，查阅	(پ) تەكشۈرمەك	
درست	[dorost]	(形) 是的，正确的	(س) دۇرۇس، توغرا	
منتظر	[montazer]	(形) 等待的	(س) ساقلاپ تۇرغان	
الان	[al-a:n]	(副) 马上，立即	(ر) ھازىرلا، دەرھال	
ممنون	[mamnoon]	(形) 感谢的	(س) مەمنۇن	
نگهداشتن (نگهدار)	[negahda:shtan]	(动) 保持，持有	(پ) تۇتماق، تۇتۇپ تۇرماق	
طبق	[tebgh]	(介) 根据，依照	(ئالد)...بويىچە،...گە ئاساسەن	
مقررات	[mogharrara:t]	(名) 条例，规定	(ئى) بەلگىلىمە	
زیرا	[zeera:]	(连) 因为	(ب) چۈنكى	
صفحات (صفحه)	[safha:t] (单)	(名) 页，书页	(ئى) بەت	
تمام کردن	[tama:m kardan]	(动) 结束，完成	(پ) تامامىلماق، تۈگەتمەك	
مانع ندارد	[ma:ne'nada:rad]	(动) 没关系	(پ) كېرەك يوق	
اگر	[agar]	(连) 如果	(ب) ئەگەر	
بموقع	[bemowghe']	(副) 按时	(ر) ۋاقتىدا، قەرەلدە	
تمدید کردن	[tamdeed kardan]	(动) 延期	(پ) ئۇزارتماق	
در غیر این صورت	[dar-gheyr-e-een soorat]	否则	بولمىسا	
جریمه شدن	[jareeme shodan]	(动) 被罚款	(پ) جەرىمانە تۆلىمەك	

شرح و توضیح

1. چه فرمایشی دارید؟

您有什么事？或您要些什么？这句话通常用于服务员对顾客的问话。

1. "چەفرمایشی دارید" (نېمە ئىشىڭىز بار؟ = سىزگە نېمە لازىم؟) — بۇ جۈملە ئادەتتە مۇلازىملارخېرىدارلاردىن گەپ سورىغاندا قوللىنىلىدۇ.

2. بفرمائید به‌آن رجوع کنید تا شمارهٔ کتاب را پیدا کنید.

请去查一下，(以便)把书号找出来。

تا 或者 تااینکه 是连接词，连接的是目的状语从句，意思是"以便……""为了……"。在目的状语从句中谓语动词应当用现在假定时态。例如："...تا شمارهٔ آن کتاب را پیدا کنید"

2. "بفرمائید به‌آن رجوع کنید تا شمارهٔ کتاب را پیدا کنید" (ئۇنى ئاختۇرۇپ كىتاب نومۇرىنى تېپىڭ) — بۇ جۈملىدىكى "تا" باغلىغۇچى بولۇپ، باش جۈملە بىلەن مەقسەت بېقىندى جۈملىنى باغلاپ كەلگەن. بۇ باغلىغۇچى "تااینکه" شەكلىدىمۇ كېلىدۇ. مەقسەت بېقىندى جۈملىدە خەۋەر بولۇپ كەلگەن پېئىل پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە كېلىشى كېرەك. مەسىلەن: "...تاشمارهٔ آن کتاب را پیدا کنید"

3. شاید در مدت یك ماه نتوانم تمامش کنم

也许我在一个月内看不完。

(1) شاید 后面的动词是 توانستن 所以用现在假定时态 نتوانم。

(2) تمامش کنم 是由 تمام + اش (第三人称单数连写人称词尾) + "کنم" 构成 其中 "اش" 是动词 "تمام کنم" 的宾语，等于 "آن را تمام کنم"。

3. "شاید در مدت یك ماه نتوانم تمامش کنم" (بىر ئاي مۇددەت ئىچىدە ئوقۇپ بولالماسلىقىم مۇمكىن) — بۇ جۈملىدە دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك ئىككى مەسىلە بار:

(1) "شاید"دىن كېيىن كەلگەن پېئىل "توانستن" بولۇپ، بۇ پېئىل پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە "نتوانم" بولۇپ كەلگەن.

(2) "تمامش کنم" ئىبارىسى "تمام + اش (IIIشەخس بىرلىك شەخس قوشۇمچىسى) + کنم" شەكلىدە تۈزۈلگەن بولۇپ، بۇنىڭ ئىچىدىكى "اش" سۆزى "تمام کنم" پېئىلىنىڭ تولدۇرغۇچىسى بولۇپ كەلگەن. بۇ ئىبارە "آن را تمام کنم" ئىبارىسى بىلەن ئوخشاش.

4. اگر بخواهید بیشتر از یك ماه نگهدارید، باید بموقع مدت آن را تمدید کنید

如果您借书要超过一个月，那您应该及时来续借，办续借手续。

"اگر" (如果) 是连接词，引导条件状语从句。在条件状语从句中表示将来可能发生的行为时用现在假定时态，所以这里的 خواستن 用 بخواهید。

4. "اگر بخواهید بیشتر از یك ماه نگهدارید، باید بموقع مدت آن را تمدید کنید" (ئەگەر سىز كىتابنى بىر ئايدىن ئارتۇق ئارىيەت ئالماقچى بولسىڭىز، ۋاقتىدا كېلىپ مۇددىتىنى ئۇزارتىـ

تىشىڭىزكېرەك) ــ بۇ جۈملىدىكى "اگر" باغلىغۇچى بولۇپ، باش جۈملە بىلەن شەرت بېقىندى جۈملىنى باغلاپ كەلگەن. شەرت بېقىندى جۈملىدە كېيىن بولۇشى ئېھتىمال بولغان ھەرىكەت پېئىلىنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە ئىپادىلىنىدۇ، شۇڭا "خواستن" پېئىلى "بخواهيد" شەكلىدە كەلگەن.

5. مانع ندارد

意思是"没关系"。例如：

5. "مانع ندارد" ئىبارىسى "كېرەك يوق، ھېچقىسى يوق" مەنىلىرىدە كېلىدۇ. مەسىلەن:

امروز من كار دارم، نمى توانم بەشما كمك كنم 今天我有事，不能帮您忙了。

(بۈگۈن ئىشىم بار، سىزگە ياردەملىشەلمەيمەن)

مانع ندارد. ــــ 没关系。

(كېرەك يوق)

مى‌توانم از قلم شما استفاده كنم؟ ــــ 我能用一下您的笔吗？

(قەلىمىڭىزنى ئىشلىتىۋالسام قانداق؟)

ببخشيد دارم مى‌نويسم. ــــ 对不起，我正用哩。

(كەچۈرۈڭ، ئۆزەم ئىشلىتىۋاتىمەن)

مانع ندارد، ــــ 没关系。

(كېرەك يوق)

دستور زبان

现在假定时态用法（二）

پېئىلنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى (2)

1. 现在假定时态还用于某些动词的宾语从句中，这些动词常见的有：

1. پېئىلنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى يەنە بەزى پېئىللارغا بېقىنغان تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملىدە قوللىنىلىدۇ، مۇنداق پېئىللارنىڭ كۆپ ئۇچرايدىغانلىرى مۇنۇلار:

خواستن	[kha:stan]	想要	ئويلىماق، خالىماق
خواهش كردن	[kha:hsh-]	请求	ئىلتىماس قىلماق، سورىماق
تصميم گرفتن	[tasmeem-]	决定	قارار قىلماق
گذاشتن	[goza:shtan]	让	ئۆتكۈزمەك، يول قويماق
پيشنهاد كردن	[peeshnaha:d-]	建议	تەكلىپ بەرمەك

在这些动词的宾语从句中常可省略 كه

مۇنداق تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملىلەردە "كه" باغلىغۇچىسى دائىم چۈشۈپ قالىدۇ. مەسىلەن:

من مى خواهم با شما صحبت كنم. 我想找你谈谈。

(مېنىڭ سىز بىلەن سۆزلەشكۈم بار)

خواهش می‌کنم (که) چراغ را روشن کنید.

请你把灯打开。

(چىراغنى ياندۇرۇۋەتسىڭىز)

گمان می کند (که) ما از او راضی باشیم.

他以为我们对他很满意。

(ئۇ بىزنى ھەقىدىن رازى دەپ ئويلايدۇ)

ماتصمیم گرفتیم (که) یکشنبه باهم باشیم.

我们决定星期日聚会。

(بىز يەكشەنبە كۈنى يىغىلماقچى بولدۇق)

2. 用于目的状语从句中，引导目的状语从句的连接词有：

برای این(آن)که، تااین(آن)که، تا.

2. پېئىلنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى يەنە مەقسەت بېقىندى جۈملىدە قوللىنىلىدۇ. مەقسەت بېقىندى جۈملىنى باش جۈملە بىلەن باغلايدىغان باغلىغۇچلار مۇنۇلار: "برای این (آن) که"، "تااین(آن)که"، "تا". مەسىلەن:

به‌این فهرست نگاه کنید تا شمارهٔ کتاب را پیدا کنید.

查看一下目录，（以便）把书号找出来。

(كاتالوگقا قاراپ كىتاب نومۇرىنى تېپىڭ)

برای این که بتوانیم بموقع به‌آنجا برسیم، ما باید زودتر از رختخواب بلند شویم.

为了能准时到达那里，我们应当早一些起床。

(ئۇ يەرگە ۋاقتىدا يېتىپ بېرىش ئۈچۈن

ئەتىگەنرەك ئورنىمىزدىن تۇرۇشىمىز كېرەك)

3. 用于某些主语从句中，例如：

3. پېئىلنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى يەنە بەزى ئىگە بېقىندى جۈملىلەردە قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

ممکن است او آنجا منتظر شما باشد.

他可能在那里等你。

(ئۇ ئۇ يەردە سىزنى كۈتۈپ تۇرغان بولۇشى مۇمكىن)

خوب است که اطاقمان را پاك و تمیز کنیم.

最好打扫一下屋子。

(ياخشىسى، ئۆيىنى تازىلاپ قويايلى)

بهتر است که خودتان به‌او بگوئید.

最好你自己对他讲

(ئەڭ ياخشىسى، ئۇنىڭغا سىز ئۆزىڭىز ئېيتىڭ)

لازم است که به‌او تلفن کنم؟

必须给他打个电话吗？

(ئۇنىڭغا تېلېفون بېرىش زۆرۈرمۇ؟)

4. 表示建议或用于 اگر 引导的条件从句中，来表示将来可能做的事。

4. پېئىلنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى يەنە تەكلىپنى بىلدۈرىدىغان ياكى "اگر" بىلەن باغلانغان بېقىندى جۈملىلەردە كېلىپ، كېيىن بولۇش مۇمكىن بولغان ئىشنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

همین حالا شروع کنیم؟ 现在开始好吗?

(هازىر باشلىساق قانداق؟)

بگذاریم کار امروزمان را تمام کنیم. 让我们今天把工作做完吧。

(ئىشنى بۈگۈن تۈگىتەيلى)

اگر او را ببینید، خواهش می‌کنم این کتاب را به او بدهید.

如果你见到他，请你把这本书给他。

(ئەگەر ئۇنى كۆرسىڭىز، بۇ كىتابنى ئۇنىڭغا بېرىپ قويۇڭ)

اگر به‌من تلفن بزند، حتما به او می‌کویم. 如果他给我打电话，我一定告诉他。

(ئەگەر ئۇ ماڭا تېلېفون بەرسە، مەن جەزمەن ئۇنىڭغا ئېيتىمەن)

تمرین

1. 用动词 خواستن 翻译下列句子：

1. "خواستن" پېئىلىنى قوللىنىپ تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

（1）他想好好休息一天。

(1) ئۇ بىركۈن ئوبدان دەم ئالماقچى.

（2）我不想睡觉，我想看电视。

(2) ئۇخلىغۇم يوق، تېلېۋىزور كۆرگۈم بار.

（3）我想续借这本书。

(3) مەن بۇ كىتابنىڭ ئارىيەت مۇددىتىنى ئۇزارتماقچىمەن.

（4）别走，你想上哪里去?

(4) كەتمە، نەگە بارماقچىسەن؟

（5）他们要干什么?

(5) ئۇلار نېمە قىلماقچى؟

（6）我不想见他。

(6) ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشكۈم يوق.

2. 选择下列情态动词填空：

2. تۆۋەندىكى مودال پېئىللارنىڭ لايىقىنى تاللاپ، جۈملىلەرنىڭ بوش ئورنىنى‌تولدۇرۇڭ:

شاید توانستن خواستن ممکن لازم باید

(1) امروز_____ بیرون برویم، اما باران بارید، بیرون نرفتیم.

(2) من_____ این کار را امروز تمام کنم، _____ نیست که‌بمن کمك کنید.

(3) امشب انشاٴ‌می‌نویسم. _____ با شما به‌سینما بیایم.

(4) _____ است که این کتاب را به‌من امانت دهید؟ من_____ این کتاب را بخوانم.

(5) حالا خیلی دیر است. _____ بخانه برگردیم.

(6) رنگ این دامن روشن (鲜艳的) نیست، _____ او دوست نداشته باشد.

(7) _____ است یك نامهٔ دیگر به او بنویسیم؟

(8) خواهش می کنم چراغرا خاموش کنید، من_____ بخوابم.

(9) شما_____ این کتاب را بموقع بەکتابخانه پس بدهید.

(10) این کار برایم آسان نیست،_____ وقت زیاد بگیرد.

3. 完成下列句子：

3. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ بوش ئورنىغا تىرناق ئىچىدىكى مەزمۇننى كىرگۈزۈڭ:

(1) کتابتان را باید بموقع تمدید کنید، _____ (以便不受您罚)

(جەرىمانە تۆلىمەسلىك ئۈچۈن)

(2) ما باید همیشه اطلاعات را در اختیار یکد یگربگذاریم_____ (为了把工作做得更好)

(خىزمەتنى تېخىمۇ ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن)

(3) او نزدم آمد، _____ (为了向我借自行车)

(مەندىن ۋېلىسىپىت ئارىيەت ئېلىشقا)

(4) نوروز من بەخانهٔ معلم رفتم، _____ (为了向他拜年)

(ئۇنى تەبرىكلەش ئۈچۈن)

4. 翻译下列句子：

（1）等一等，我就来。

（2）晚饭准备好了，请大家入座。

（3）我这就把早饭给您端来。

（4）这些东西您应当自己保存好。

（5）按规章您应当罚款。

（6）这本书我能借多久？

（7）您可以请教纳迪尔教授，也许他能帮助您。

4. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) تۇرۇپ تۇرۇڭ، هازىر كېلىمەن.

(2) كەچلىك تاماق تەييار بولدى، هەممەيلەن ئورۇن ئالايلى.

(3) مەن هازىرلا ئەتىگەنلىك تاماقنى سىزگە ئەكېلىپ بېرىمەن.

(4) بۇ نەرسىلەرنى ئۆزىڭىز ياخشى ساقلىشىڭىز كېرەك.

(5) بەلگىلىمە بويىچە سىز جەرىمانە تۆلىشىڭىز كېرەك.

(6) بۇ كىتابنى مەن قانچە ۋاقىت ئارىيەت ئالالايمەن.

(7) سىز پروفېسسور نادىرغا مۇراجىئەت قىلىڭ، ئۇ سىزگە ياردەم بېرىشى مۇمكىن.

课文译文

图书馆

纳迪尔——您好！
图书管理员——您有什么事吗？
纳迪尔——我想借一本书。
管理员——请您出示借书证。
纳迪尔——（出示借书证）请看。
管理员——谢谢，您要借什么书？请把书号写在这张单子上。
纳迪尔——我不知道书号。
管理员——书目在那里，请去查一下，（以便）把书号找出来。
纳迪尔——好的。（他查了书号，然后把书号填到单子上，交给管理员。）
管理员——好了，谢谢，请坐下等一会儿，我这就去给您拿书。
管理员——纳迪尔先生，您的书拿来了。
纳迪尔——非常感谢，这本书我可以借多少天？
管理号——按规定是一个月。
纳迪尔——是不是可以借一个月以上呢？这本书篇幅很大，也许一个月看不完。
管理员——没关系，如果您借书要超过一个月，您应该及时来办续借手续。要是不办手续就要罚款了。
纳迪尔——非常感谢。
管理员——不客气，再见！

تېكست تەرجىمىسى

كۈتۈپخانا

نادىرى: ياخشىمۇسىز.
كۈتۈپخانا خادىمى: ياخشىمۇسىز، نېمە خىزمەتكە بۇيرۇيسىز؟
نادىرى: بىر كىتاب ئارىيەت ئالماقچىمەن.
خادىم: كىتاب ئارىيەت ئېلىش كارتىڭىزنى كۆرسىتىڭ.
نادىرى: (كارتىسىنى كۈتۈپخانا خادىمىغا كۆرسىتىدۇ) مەرھەمەت.
خادىم: رەھمەت، سىزگە قانداق كىتاب كېرەك ئىدى؟ كىتاب نومۇرىنى مۇنۇ قەغەزگە يېزىپ قويۇڭ.
نادىرى: بىراق مەن ئۇ كىتابنىڭ نومۇرىنى بىلمەيمەن.
خادىم: كاتالوگ ئا يەردە. تەكشۈرۈپ كىتاب نومۇرىنى تېپىڭ.

نادىرى: ماقۇل. (ئۇ كاتالوگنى تەكشۈرىدۇ، كىتاب نومۇرىنى قەغەزگە يېزىپ كۈتۈپخانا خادىمىغا بېرىدۇ).

خادىم: توغرا، رەھمەت. ئولتۇرۇپ بىرئاز كۈتۈڭ. مەن ھازىرلا كىتابنى سىزگە ئەكىلىپ بېرىمەن.

خادىم: نادىر ئەپەندى، كىتابىڭىز تەييار.

نادىرى: كۆپ رەھمەت. مەن بۇ كىتابنى نەچچە كۈن تۈتۈپ تۇرالايمەن.

خادىم: بەلگىلىمە بويىچە بىر ئاي.

نادىرى: بىر ئايدىن ئارتۇق تۈتۈپ تۇرۇشۇم مۇمكىنمۇ؟ كىتابنىڭ بەت سانى بەك كۆپ، بىر ئايدا ئوقۇپ بولالماسلىقىم مۇمكىن.

خادىم: كېرەك يوق. ئەگەر كىتابنى بىر ئايدىن ئارتۇق ئاربىيەت ئالماقچى بولسىڭىز، ۋاقتىدا كېلىپ مۇددىتىنى ئۇزارتىشىڭىز كېرەك، بولمىسا جەريمانە تۆلەيسىز.

نادىرى: كۆپ رەھمەت.

خادىم: ئەرزىمەيدۇ، خەير.

درس بیست وچهارم 第二十四课 یىگىرمه تۆتىنچى دەرس

تېكىست	خانه‌های انسانهای نخستین	课文
		语法 过去进行时态 定语从句
گرامماتىكا	پۈتىمىگەن ئۆتكەن زامان ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە	

خانه‌های انسانهای نخستین

ما در زمانی زندگی می‌کنیم که انسانها می‌توانند خانه‌های محکم و بسیار بزرگ بسازند، خانه‌هائی که باد یا باران یا زلزله یا توفان کمتر آنها را می‌تواند خراب کند. ولی زمانی بود که انسانها خانه ساختن را بلد نبودند.

بعضی از آنها در جنگل زندگی می‌کردند. شب مانند میمونها از ترس حیوانات وحشی به‌بالای درختهای بزرگ پناه می‌بردند. بعضی دیگر درصحرا زندگی می‌کردند مثل خرگوش و روباه زمین را سوراخ می‌کردند و روی آن را با شاخه و برگ می‌پوشاندند.

انسانها ساختن خانه را از حیوانات آموختند. با دیدن لانهٔ پرندگان فهمیدند که می‌توانند از شاخه‌های درخت دیواری درست کنند و روی آن را هم با شاخه و برگ بپوشانند. با دیدن لانهٔ زنبور وبعضی حشرات دیگر فهمیدند که از خاك و گل هم می‌توانند دیوار بسازند و روی آن را با شاخه و برگ بپوشانند.

ولی این خانه‌ها آنها را راضی نمی‌کرد. باران از میان شاخه‌ها به داخل آلونگ آنها می ریخت. غار نیز جای سرد و خطرناکی بود، زیرا همیشه حیواناتی مانند ببر و شیر به‌آن راه می یافتند. انسانها همیشه به فکر این بودند که خانه‌های محکم و بی‌خطر و پناهگاهی مطمئن برای خود بسازند.

سالهای بسیار گذشت تا انسانها توانستند راه ساختن خانه‌های بهتر را پیدا کنند.

واژه‌ها

انسان [ensa:n] (名) 人 (ئى) ئىنسان

نخستین [nokhosteen] (形) 原始的，第一个 (س) ئېپتىدائىي، بىرىنچى

زمان	(名)	[zama:n]	时间 (ئى) زامان، ۋاقىت
زندگی کردن	(动)	[zendegee kardan]	生活 (پ) ياشىماق
محکم	(形)	[mohkam]	结实的 (س) مەھكەم، پۇختا
ساختن (ساز)	(动)	[sa:khtan]	建筑 (پ) (ئۆي) سالماق
زلزله	(名)	[zelzele]	地震，震动 (ئى) زىلزىلە، يەر تەۋرەش
خراب کردن	(动)	[khara:b kardan]	破坏 (پ) خاراب قىلماق، بۇزماق
بعضی	(代)	[ba'zee]	一些人（物） (ئا) بەزى ئادەملەر
جنگل	(名)	[jangal]	树林 (ئى) جاڭگال، ئورمان
میمون	(名)	[meymoon]	猴子 (ئى) مايمۇن
ترس	(名)	[tars]	惧怕 (ئى) قورقۇنچ
حیوانات (حیوان单)	(名)	[heyva:na:t]	兽类 (ئى) ھايۋانات، ھايۋانلار
وحشی	(形)	[vahshee]	野的，凶猛的 (س) ۋەھشي
پناه بردن (-بر)	(动)	[pana:h bordan]	躲避 (پ) پاناھلانماق
مثل	(副)	[mesl]	如，象 (ر) ...گە ئوخشاش
خرگوش	(名)	[khargoosh]	兔子 (ئى) توشقان
روباه	(名)	[rooba:h]	狐狸 (ئى) تۈلكە
سوراخ کردن	(动)	[soora:h kardan]	穿孔 (پ) ئورا قازماق، تەشمەك
روی	(介)	[rooy]	在……上面 (ئالد)...نىڭ ئۈستىدە
شاخه	(名)	[sha:khe]	树枝 (ئى) شاخ
پوشاندن (پوشان)	(动)	[poosha:ndan]	盖上，穿上 (پ) ياپماق، كىيمەك
آموختن (آموز)	(动)	[a:mookhtan]	学习 (پ) ئۆگەنمەك
لانه	(名)	[la:ne]	兽的巢穴 (ئى) ئۇۋا
پرندگان (پرنده单)	(名)	[parandega:n]	鸟类 (ئى) ئۇچار قۇشلار
فهمیدن (فهم)	(动)	[fahmeedan]	明白 (پ) بىلمەك، پەملىمەك
درست کردن	(动)	[dorost kardan]	制作 (پ) ياسىماق
زنبور	(名)	[zanboor]	蜜蜂 (ئى) ھەسەل ھەرىسى
حشرات (حشره单)	(名)	[hashara:t]	昆虫 (ئى) ھاشارات
گل	(名)	[gel]	泥 (ئى) كۆل
راضی کردن	(动)	[ra:zee kardan]	使满意 (پ) رازى بولماق
داخل	(形)	[da:khel]	里面的 (س) ئىچكى، ئىچىدىكى
آلونگ	(名)	[a:loovang]	茅屋 (ئى) كەپە
ریختن (ریز)	(动)	[reekhtan]	流泻 (پ) ئاقماق
غار	(名)	[gha:r]	山洞 (ئى) غار

نیز	[neez]	(副)	也，同样	(ر) ئوخشاشلا
خطرناك	[khatarna:k]	(形)	危险的	(س) خەتەرلىك
ببر	[babr]	(名)	老虎	(ئى) يولۋاس
شیر	[sheer]	(名)	狮子	(ئى) شىر
راه افتادن(ـافت)	[ra:hofta:dan]	(动)	出发	(پ) يولغا چىقماق
بی‌خطر	[beekhatar]	(形)	无危险的	(س) بىخەتەر
پناهگاه	[pana:hga:h]	(名)	掩蔽处	(ئى) پاناه جاي
مطمئن	[motma-en]	(形)	可靠的，确信的	(س) ئىشەنچلىك
گذشتن (گذر)	[gozashtan]	(动)	过去，流逝	(پ) ئۆتمەك
راه	[ra:h]	(名)	道路	(ئى) يول
لنگه	[lange]	(名)	单只	(ئى) پاي
قبلا	[ghablan]	(副)	以前	(ر) بۇرۇن
شنیدم	[sheneedam]	(动)	(我) 听见	(پ) ئاڭلىدىم

شرح و توضیح

1. ما در زمانی زندگی می‌کنیم که انسانها می‌توانند...

我们生活在这样的时代，在这个时代中人们能够……。

这里连接词 که 引导的是定语从句，说明和修饰主句中的 "زمان"。

خانه هائی که باد یا باران یا زلزله یا توفان کمتر آنها را می‌تواند خراب کند 后面这句话也是定语从句，是对前一句话中的 خانه‌ها 作进一步说明。

1. "ما در زمانی زندگی می کنیم که، انسانها می‌توانند..." (بىز شۇنداق دەۋردە ياشاۋاتقـ-ەمزگى، بۇ دەۋردە ئىنسانلار... قىلالايدۇ [...گە قادىردۇر]) — بۇ جۈملىدىكى باغلىغۇچى "كە" باشلىغان بېقىندى جۈملە ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە بولۇپ، باش جۈملىدىكى "زامان"نى سۈپەتلەپ كەلگەن. بۇ قوشما جۈملە شەكىل جەھەتتىن ئۇيغۇر تىلىدىكى "بىز شۇنداق زاماندا ياشىماقتـ-ەمزكى، ئىنسانلار...گە قادىردۇر" دېگەن جۈملە شەكلىگە ئوخشايدۇ.

2. با دیدن لانهٔ پرندگان فهمیدند که...

با是介词，意思是通过……方式或途径。فهمیدن 明白，懂得。这句话的意思是：他们看到鸟巢懂得了…

2. "بادیدن لانهٔ پرندگان فهمیدند که..." ئۇچار قۇشلارنىڭ ئۇۋۇسىنى كۆرۈپ، شۇنى بىلدىكى،...) بۇ جۈملىسىدىكى "با" ئالدى قوشۇلما بولۇپ ..."ئارقىلىق، ...ئۇسۇلى بىلەن" دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ. "فهمیدن" پېئىلى "بىلىمەك، چۈشەنمەك" دېگەن مەنىلەردە

كېلىدۇ.

3. انسانها همیشه به فکر این بودند که...

人总是在想建造坚固安全的房屋和可靠的栖身之处。

这里 "به فکر این بودند" 中的 این 是后面同位语从句先行词。

3. "انسانها همیشه به فکر این بودندکه خانه‌های محکم بی خطر و پناهگاهی مطمئن برای خود بسازند" (ئىنسانلار ھەمىشە پۈختا ۋە بىخەتەر ئۆي ۋە ئىشەنچلىك پاناه جاي سېلىۋېلىشنى ئويلايتتى) — بۇ جۈملىدىكى "به‌فکر این بودند" قۇرۇلمىسدا كەلگەن"این" كەينىدىكى ئىزاھلىغۇچى بېقىندى جۈملىنىڭ ئالدىدا كېلىدىغان سۆز.

4. سالهای بسیار گذشت تا انسانها توانستند...

"过了好多年，人类终于找到了建造较好的房屋的方法。

"گذشت تا...(که)" 意思是：过了（多少时间）终于（或才）……例如：

4. "سالهای بسیار گذشت تا انسانها توانستند راه ساختن خانه‌های بهتر را پیدا کنند" (نۇرغۇن يىللار ئۆتۈپ، ئىنسانلار ئاندىن ياخشىراق ئۆيلەرنى ياساش ئۇسۇلىنى تاپتى) — بۇ يەردىكى "گذشت تا...(که)" ئىبارىسى "(مەلۇم ۋاقىت) ئۆتۈپ ئاندىن..." دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

سه روز گذشت تا او توانست آن لنگه، کفش خود را پیدا کند.

三天后他才找到另一只鞋。

(ئۈچ كۈن ئۆتۈپ ئۇ ئاندىن يەنە بىر پاي ئايىغىنى تاپتى)

ده سال گذشت تا هما پدر تنی خود را پیدا کند.

十年过后胡玛才找到自己亲身父亲。

(ئون يىل ئۆتكەندىن كېيىن ھۇما ئاندىن ئۆز دادىسىنى تاپتى)

دستور زبان

过去进行时态

1. 构成 ←

肯定式： 连写人称词尾 + 动词词干 + [mee] می

否定式： 连写人称词尾 + 动词词干 + [namee] نمی

ھۆتمىگەن ئۆتكەن زامان

1. ياسىلىشى

بولۇشلۇق شەكلى مۇنداق ياسىلىدۇ: می [mee] + پېئىل ئۆزىكى + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى مۇنداق ياسىلىدۇ: نمی [namee] + پېئىل ئۆزىكى + شەخس قوشۇمچىسى

(1) ئاددىي پېئىلنىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال: （1）简单动词：

آمدن

من	می آمدم	نمی آمدم	ما	می آمدیم	نمی آمدیم
تو	می آمدی	نمی آمدی	شما	می آمدید	نمی آمدید
او	می آمد	نمی آمد	آنها	می آمدند	نمی آمدند

(2) قوشما پېئىلنىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال: （2）复合动词：

برگشتن

من	برمی‌گشتم	برنمی‌گشتم	ما	برمی‌گشتیم	برنمی گشتیم
تو	برمی گشتی	برنمی گشتی	شما	برمی گشتید	برنمی گشتید
او	برمی گشت	برنمی گشت	آنها	برمی گشتند	برنمی گشتند

2. پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى 2. 过去进行时态用法

(1) 表示过去某时刻正在进行的动作。

(1) ئۆتكەن مەلۇم ۋاقىتتا ئىزچىل داۋاملىشىۋاتقان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

وقتی که من وارد اطاق شدم، او آواز می‌خواند.

当我进屋时，他正在唱歌。

(مەن بۆلمىگە كىرگەندە، ئۇ ناخشا ئېيتىۋاتقان ئىكەن)

وقتی که من در خیابان (马路) راه می‌رفتم، او را دید.

当我在街上走路的时候，我看见了他。

(مەن كوچىدا كېتىۋېتىپ ئۇنى كۆردۈم)

昨晚八时你在做什么?

دیروز ساعت هشت چه کار می‌کودید؟

(ئاخشام سائەت سەككىزدە نېمە قىلىۋاتاتتىڭ؟)

(2) 在过去某一段时间内持续进行的动作。

(2) ئۆتكەن مەلۇم بىر مەزگىل ئىچىدە داۋاملىق بولۇپ تۇرغان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

وقتی که او در شانگهای بود، در کارخانه‌ای کار می‌کرد.

当他在上海时，他在一家工厂工作。

(ئۇ شاڭخەيدىكى ۋاقىتدا، بىر زاۋۇتتا ئىشلەيتتى)

ده سال تمام من در دانشگاه پکن درس می‌دادم.

我在北京大学教书整整十年。

(مەن بېيجىڭ داشۆسىدە ساق ئون يىل دەرس بەردىم)

(3) 表示过去经常进行的或反复进行的动作。

(3) ئۆتكەنده دائىم ياكى تەكرار بولۇپ تۇرغان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

去年他每天清早锻炼。 او سال گذشته هر روز صبح زود ورزش می‌کرد.

(ئۆتكەن يىلى ئۇ ھەركۈنى ئەتىگەنده تەنھەرىكەت قىلاتتى)

وقتی در اورومچی بودم، همیشه به خانه‌اش می‌رفتم.

当我在乌鲁木齐时，我常去他家。

(ئۇرۇمچىدىكى ۋاقتىمدا دائىم ئۇنىڭ ئۆيىگە باراتتىم)

(4) 表示某种不可能实现的愿望。

(4) ئەمەلگە ئاشمايدىغان بىر خىل ئارماننى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

كاش همين حالا او را می‌دیدم. 现在立刻见到他该多好啊!

(ئۇنى ھازىرلا كۆرسەمدىم، كاشكى!)

定语从句

修饰主句中的名词或修饰整个主句的从句叫做定语从句。定语从句通常由连接 كه 为引词导。

被定语从句修饰的名词，除有时有指示代词等修饰外，一般都要在该名词的词尾加“ى”，加“ى”的规则请参考泛指名词不定“ى”的规则。 ى 可以加在名词后面，也可加在名词修饰语后面。被定语从句修饰的名词称先行词。

ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە

باش جۈملىدىكى ئىسمنى ياكى پۇتۇن باش جۈملىنى سۈپەتلەيدىغان بېقىندى جۈملە ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە دېيىلىدۇ. ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە ئادەتتە “كه” باغلىغۇچىسى ئارقىلىق باش جۈملە بىلەن باغلىنىدۇ.

ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە تەرىپىدىن سۈپەتلەنگەن ئىسىم بەزىدە كۆرسىتىش ئالمىشى قاتارلىقلار بىلەن سۈپەتلەنگەندىن تاشقىرى، ئوبۇمەن كەينىگە “ى” قوشۇلغان ھالدا كېلىدۇ. (“ى” نىڭ قوشۇلۇش قائىدىسى بىتايىن “ى”نىڭ قوشۇلۇش قائىدىسى بىلەن ئوخشايدۇ) بۇ “ى” بىۋاستە ئىسمنىڭ كەينىگە قوشۇلۇشمۇ مۇمكىن، ئىسمنىڭ ئېنىقلىغۇچىسىنىڭ كەينىگە قوشۇلۇشمۇ مۇمكىن. ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە تەرىپىدىن سۈپەتلىنىدىغان ئىسىم ئېنىقلانغۇچى دېيىلىدۇ.

بفرمائید شمارهٔ کتابی را که می‌خواهید، روی این کاغذ بنویسید.

定语从句 先行词

ئېنىقلانغۇچى ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە

请您将您要的书的号码写在这张单子上。

(سز ئالىدىغان كىتابنىڭ نومۇرىنى مۇنۇ قەغەزگە يېزىپ بېرىڭ)

انسانها می‌توانند خانه‌هائی بسازند که باد یا زلزله یا توفان کمتر آنها را خراب کند.

先行词 ئېنىقلانغۇچى

定语从句 ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە

人类能够建造飓风或地震或暴风雨都不容易破坏的房屋。

(ئىنسانلار شامالمۇ، زىلزىلىمۇ، بورانمۇ خاراب قىلالمايدىغان ئۆيلەرنى ياسايدىغان بولدى)

ما در زمانی زندگی می‌کنیم که انسانها می‌توانند خانه های محکم و بسیار بزرگ بسازند.

先行词 ئېنىقلانغۇچى

定 语 从 句 ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە

我们生活在这样的时代，在这个时代中人们能够建筑高大坚固的房屋。

(بىز شۇنداق دەۋردە ياشىماقتىمىزكى، بۇ دەۋردە
ئىنسانلار پۈختا ۋە كاتتا ئۆيلەرنى سالالايدۇ)

چین کشور زیبایی است که کوهها، جنگلها، رودخانه ها و دریاچه‌ها زیادی دارد.

先行词 ئېنىقلانغۇچى

定 语 从 句 ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە

中国是一个美丽的国家，在这个国家中有许多山脉、森林和河流。

(جۇڭگو گۈزەل مەملىكەت، بۇ مەملىكەتتە نۇرغۇن تاغلار، ئورمانلار ۋە دەريالار بار)

تمرین

1. 将括弧内的动词，用适当的形式填空。

1. تىرناق ئىچىدىكى پېيىلنى مۇۋاپىق شەكىلگە كىرگۈزۈپ بوش ئورۇننى تولدۇرۇڭ.

(1) دیشب ساعت هشت شام _____(خوردن).

(2) قبلا (前以) من _____(ورزش نکردن)، بدین جهت همیشه _____(مریض شدن)

(3) وقتی‌که او را دیدم، آنها در مغازه چیزی _____(خریدن).

(4) پدرم ساعت ده _____(برگشتن).

(5) قبل از وارد شدن به‌اطاق شنیدم (听到) که کسی در اطاق _____(آواز خواندن).

(6) خواهرم هر هفته یك بار لباس را _____(شستن).

2. 翻译下列句子，运用 "...گذشت تا..." 的句型：

（1）过了好多天，他才找到他的手表。

（2）过了半年，他才买到去北京的飞机票。

（3）过了半小时，公共汽车才来。

2. "...گذشت تا..." تىپىدىكى جۈملە شەكلىنى قوللىنىپ تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ：

(1) بىرقانچە كۈنلەر ئۆتكەندىن كېيىن، ئۇ ئۆزىنىڭ ساڭگىنى ئاران تاپتى.

(2) يېرىم يىل ئۆتكەندىن كېيىن، ئۇ ئاندىن بېيجىڭغا بارىدىغان ئايروپىلان بىلىتىنى ئالالىدى.

(3) يېرىم سائەت ئۆتتۈپ، ئاندىن ئاپتوبۇس كەلدى.

3. 用句型 "همیشه در فکر این بودکه..." 翻译下列句子：

(1) 他们总想把新疆建设得更加美丽。

(2) 我总想天天和他们在一起。

(3) 我一直想有一天能去伊朗留学。

3. "همیشه در فکر این بودکه..." تىپىدىكى جۈملە شەكلىنى قوللىنىپ، تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ：

(1) ئۇلار ھەمىشە شىنجاڭنى تېخىمۇ كۈزەل قىلىپ قۇرۇشنى ئويلايدۇ.

(2) مەن ھەمىشە ئۇلار بىلەن بىللە بولۇشنى ئويلايمەن.

(3) مەن ئىرانغا بېرىپ ئوقۇش خىيالىدا بولۇپ كېلىۋاتىمەن.

课文译文

原始人的房子

我们生活在这样的时代，在这个时代中人们能够建造高大坚固的房屋。这种房屋在刮风、下雨、地震和发生飓风时都不会受到损害。可是，过去有一个时期，人是不会造房子的。

有些人在森林中过活。晚上，怕野兽的袭扰，他们象猴子一样躲到大树上去。有些人生活在野地里，象兔子和狐狸一样，挖个地洞，在洞口上放上树枝和树叶。

人是向动物学会造屋的。他们看到鸟巢，懂得了可以用树枝搭墙，在墙上还用树枝和树叶遮起来。看到蜜蜂和一些昆虫做巢，他们懂得了可以用泥筑墙，在墙上用树枝和树叶覆盖起来。

可是对这种房子，他们并不感到满足。雨水穿过树枝滴入他们的茅屋。地洞很冷而且危险。因为象老虎、狮子一类野兽会找到那里，人类总是在想建造坚固而安全的房子和可靠的栖身之处。

过了好多年，人类终于找到建造较好的房子的方法。

تېكست تەرجىمىسى

ئىپتىدائىي ئىنسانلارنىڭ ئۆيى

بىز شۇنداق دەۋردە ياشىماقتىمىزكى، بۇ دەۋردە ئىنسانلار پۈختا ۋە ناھايىتى كاتتا ئۆيلەرنى سالالايدۇ. مۇنداق ئۆيلەر شامال، يامغۇر، يەر تەۋرەش (زىلزىلە) ۋە بوران-چاپقۇنلاردا بۇزۇلمايدۇ. لېكىن ئۆتكەن بىر زاماندا ئىنسانلار ئۆي سېلىشنى بىلمەيتتى.

ئۇلارنىڭ بەزىلىرى ئورمانلاردا ياشايتتى، كېچىلىرى يىرتقۇچلارنىڭ ھۇجۇمىدىن قورقۇپ، خۇددى مايمۇنلاردەك چوڭ دەرەخلەرنىڭ ئۈستىگە چىقىۋالاتتى، بەزىلىرى دالادا ياشايتتى، ئۇلار خۇددى توشقان، تۈلكىگە ئوخشاش يەرگە ئورا قېزىپ، ئۈستىنى شاخ، يوپۇرماقلار بىلەن يېپىپ قويۇاتتى.

ئىنسانلار ئۆي ياساشنى ھايۋانلاردىن ئۆگەنگەن. ئۇلار قۇشلارنىڭ ئۇۋۇسىنى كۆرۈپ، دەرەخ شاخلىرىدىن تام ياساشقا ۋە ئۈستىنى شاخ-يوپۇرماقلار بىلەن يېپىشقا بولىدىغانلىقىنى بىلگەن، ھەرە ۋە بەزى ھاشاراتلارنىڭ ئۇۋۇلىرىنى كۆرۈپ، لايدىن تام ياساشقا ۋە ئۈستىنى شاخ-شۇمبىلار بىلەن يېپىشقا بولىدىغانلىقىنى بىلگەن.

لېكىن بۇ خىل ئۆيلەر ئۇلارنى قانائەتلەندۈرەلمىدى. يامغۇر سۇيى شاخلار ئارىسىدىن ئۇلارنىڭ كەپسىگە ئۆتۈپ كېتەتتى. غارمۇ سوغۇق ھەم خەتەرلىك ئىدى. چۈنكى، يولۋاس، شىرغا ئوخشاش ھايۋانلار ھەمىشە ئۇ يەرنى تېپىۋالاتتى. كىشىلەر ھامان ئۆزلىرىگە بىخەتەر ئۆي ۋە ئىشەنچلىك پاناھ جاي ياسۇبلىشنى ئويلايتتى.

نۇرغۇن يىللار ئۆتتى، ئىنسانلار ئاخىر تېخىمۇ ياخشى ئۆيلەرنى سېلىش يولىنى تاپتى.

درس بیست و پنجم 第二十五课 يىگىرمه بەشىنچى دەرس

تېكست:	جشن نوروز	课文
گراماتىكا	ھەرىكەتنامى	语法 动名词

جشن نوروز

یکشنبه هما و فریدون برای خرید کارت تبریك به‌کتابفروشی رفتند. در راه باهم اینطور گفتگو می‌کردند.

هما ــ ما هم مثل همهٔ ایرانیان نوروز را جشن می‌گیریم. برای سفره هفت سین گندم سبز می‌کنیم. ما از پانزدهم اسفند شروع به‌خانه‌تکانی می‌کنیم. اسباب خانه و اطاقها را تمیزمی‌کنیم. من هفت سین را دوست دارم و همیشه در چیدن آن به مادر کمك می‌کنم.

فریدون ــ غیراز هفت سین چه‌چیزهای دیگری هم در سفره می‌گذارید؟

هما ــ آینه، قرآن، شمعهای رنگی، تخمهای مرغ رنگی، ماهیهای قرمز، گل، شیرینی، میوه وغیره.

فریدون ــ در استانهٔ نوروز ما لباسهای نو را می‌پوشیم و به‌انتظار تحویل سال می‌نشینیم. وقتی که رادیو خبرتحویل سال را داد، همه یکدیگر را می‌بوسیم و سال نو را به هم تبریك می‌گوئیم و شیرینی می‌خوریم.

هما ــ ما هم در موقع تحویل سال به‌دور سفرهٔ هفت سین جمع می‌شویم. پدر و مادر من به همهٔ اهل خانه عیدی می‌دهند. راستی، نوروز از همهٔ عیدهای دیگر دوستداشتنی‌تر است. می‌گویند هزارها سال است که در ایران این روز را جشن می‌گیرند.

واژه‌ها

هما	[hom:a]	(名)(人名) 胡玛	(ئادەم ئىسمى) ھۇما
خرید	[khareed]	(名) 买	(ئى) سېتىۋېلىش، خېرىت
کارت	[ka:rt]	(名) 贺片	(ئى) كارتا، تەبرىك كارتىسى
جشن	[jashn]	(名) 节日	(ئى) بايرام

تبریك	(名) [tabreek]	祝贺 (ئۇ)	تەبرىك
کتابفروشی	(名) [keta:bfrooshee]	书店 (ئۇ)	كىتابخانا
گفتگو کردن	(动) [goftegoo kardan]	交谈 (پ)	سۆزلەشمەك، پاراڭلاشماق
جشن گرفتن	(动) [jashn gereftan]	庆祝 (پ)	تەبرىكلىمەك، بايرام قىلماق
سفره	(名) [sofre]	桌布，席面 (ئۇ)	داستىخان
هفت سین	(名) [haftseen]	七色年鲜 (ئۇ)	يەتتەسىن
سبز کردن	(动) [sabz kardan]	发（麦芽） (پ)	كۆكلىمەك
خانه‌تکانی کردن	(动) [kha:netaka:nee kardan]	大扫除 (پ)	تازىلىق قىلماق
اسباب‌خانه	(名) [asba:bkha:ne]	家俱 (ئۇ)	ئۆي سايمانلىرى
تمیز کردن	(动) [tameez kardan]	清扫，洗净 (پ)	تازىلماق
چیدن	(动) [cheedan]	摆好 (پ)	تىزماق
کمك کردن	(动) [komak kardan]	帮助 (پ)	ياردەملەشمەك
آیینه	(名) [a:yeene]	镜子 (ئۇ)	ئەينەك
قرآن	(名) [ghor-a:n]	古兰经 (ئۇ)	قۇرئان
شمع	(名) [sham']	蜡烛 (ئۇ)	شام
رنگی	(形) [rangee]	彩色的 (س)	رەڭلىك
تخم مرغ	(名) [tokhm-e-morgh]	鸡蛋 (ئۇ)	تۇخۇم
مرغ	(名) [morgh]	母鸡 (ئۇ)	مەكيان
قرمز	(形) [germez]	红色的 (س)	قىزىل
میوه	(名) [meeve]	水果 (ئۇ)	مېۋە
غیره	(名) [gheyre]	其它 (ئۇ)	باشقا
استانه	(名) [osta:ne]	前夕 (ئۇ)	هارپا
انتظار	(名) [enteza:r]	等待 (ئۇ)	كۈتۈش
تحویل	(名) [tahvee!]	转换 (ئۇ)	ئالماشتۇرۇش
رادیو	(名) [ra:dee-o]	广播电台 (ئۇ)	رادىئو ئىستانسىسى
بوسیدن (بوس)	(动) [booseedan]	吻 (پ)	سۆيمەك
تبریك گفتن (-کو)	(动) [tabreek goftan]	祝贺 (پ)	تەبرىكلىمەك
موقع	(名) [mowghe']	时间 (ئۇ)	ۋاقىت
دور	(名) [dowr]	周围 (ئۇ)	ئەتراپ
اهل	(名) [ahl]	人，家人 (ئۇ)	...گە تەۋە ئادەم؛ ئائىلە ئەزاسى
عیدی	(名) [eydee]	节日礼物 (ئۇ)	هېيتلىق

دوست داشتنی [doostda:shtanee] (形) 可爱的 سۆيۈملۈك (س)

شرح و توضیح

1. هفت سین.

七色年鲜。这是伊朗过春节时布置餐桌的七样东西。这七样东西的名称的第一个字母必须是"س"。常用的七样东西是：سبزه [sabze] (麦芽)、سمنو [samanoo] (用麦芽水和面粉制成的)一种甜食、سنجد [senjed] (沙枣)、سماق [soma:gh] (一种漆树属植物)，سیر [seer] (蒜)、سنبل [sonbol] (风信子)、سرکه [serke] (醋)。

在春节餐桌上除以上七样东西外，还必须放一本古兰经，彩色蜡烛，红色的鱼，彩蛋，水果等。

1. "هفت سین" (یەتتەسن) ـ ئىرانلىقلار نوروز (يېڭى يىل) بايرىمىدا داستىخانغا تىزىدىغان يەتتە خىل نەرسە. بۇ يەتتە خىل نەرسىنىڭ نامى بىردەك سىن (س) ھەرپىي بىلەن باشلانغان بولىدۇ. ئادەتتە مۇنۇ يەتتە خىل نەرسە تىزىلىدۇ: "سبزه" [sabze] (بۇغداي ماياسىسى)، "سمنو" [samanoo] (بۇغداي مايىسىسىنىڭ سۇيى ۋە ئۇن بىلەن ئىشلەنگەن بىر خىل تاتلىق يېمەكلىك)، "سنجد" [senjed] (جىگدە)، "سماق" [somagh] (بىر خىل ئۆسۈملۈك)، "سیر" [seer] (سامساق)، "سنبل" [sonbol] (سۇنبۇل)، "سرکه" [serke] (ئاچچىقسۇ).

بۇ يەتتە تۈرلۈك نەرسىدىن باشقا، نوروز داستىخىنىغا يەنە قۇرئان، رەڭلىك شام، قىزىل بېلىق، رەڭلىك تۇخۇم، دېۋە قاتارلىقلار قويۇلىدۇ.

2. سفره هفت سین.

"سفره" 是餐布，伊朗传统习惯是席地而坐，吃饭时把桌布铺在地上，在桌布上放上食品，可以称作餐布，过春节布置的七色年鲜也是这样放在餐布上的。

2. "سفره هفت سین" (یەتتەسن داستىخىنى) — بۇ يەردىكى "سفره" سۆزى "داستىخان" مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ. ئىرانلىقلار ئەنئەنىۋى ئادەت بويىچە يەردە ئولتۇرۇپ تاماق يەيدۇ. ئولتۇرىغا داستىخان سېلىنىپ، تاماملار شۇ داستىخان ئۈستىگە تىزىلىدۇ. نوروز بايرىمى ئۈچۈن تەييارلانغان "يەتتە سىن"نۇ مۇشۇنداق داستىخانغا قويۇلىدۇ.

3. می‌گویند هزارها سال است که در ایران این روز را جشن می‌گیرند.

据说，在伊朗庆祝这个节日已有数千年的传统了。

(1) 这是强调句，强调，"هزارها سال"，连接词 "که" 引导的句子是主要的句子，"هزارها سال" 是被强调的成份，提到句子最前面。

例如，强调 "در ایران" 时，就把这个词组提到句子最前部。

در ایران است که هزارها سال این روز را جشن می‌گیرند.

(2) "می گویند..." 据说，人们传说。动词 "گفتن" 在这里用第三人称复数形式，然后引出下面的事情或故事。这种语法现象在波斯语中称为"不定人称句"。

3. "می‌گویند هزارها سال است که در ایران این روز را جشن می‌گیرند" (ئۇيغۇرلارغا

قارىغاندا، ئىراندا بۇ كۈن بايرام قىلىنمۇاتقىنىغا نەچچە مىڭ يىل بولىتۇ).

(1) بۇ جۈملىدە "هزارها سال" تەكتىلەنگەن، شۇڭا ئۇ "كە" باغلىغۇچىسىنىڭ كەينىدىكى ئاساسىي جۈملىنىڭ ئالدىدا كەلگەن؛ ئەگەر "در ايران" تەكتىلەنسە، شۇ بىرىكمە جۈملىنىڭ ئالدىغا يۆتكىلىپ، "در ايران است كه هزارها سال ايـن روز را جشن مى‌گيرنـد" شەكلىدە كېلىدۇ.

(2) "مى گويند..." سۆزى "ئېيتىشلارغا قارىغاندا"، "كىشىلەرنىڭ ئېيتىشىچە" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ، بۇ يەردە "گفتن" پېئىلى III شەخس كۆپلۈك شەكلىدە كەلگەن ۋە ئۇنىڭدىن كېيىن دېمەكچى بولغان ئىش ئېيتىلغان. مۇنداق جۈملە پارس تىلىدا "بنايـن شەخسلـىك جۈملە" دېيىلىدۇ.

دستور زبان

动名词

动名词是在句子中起名词作用的动词。动名词保留原来动词的一些特点，例如可以带宾语和状语，这样构成动名词词组（或动名词短语）。

هەرىكەتنامى

هەرىكەتنامى جۈملىدە ئىسىم رولىنى ئويناىدىغان پېئىل شەكلى. هەرىكەتنامى پېئىلنىڭ بەزى ئالاهىدىلىكلىرىنى ساقلايدۇ، مەسىلەن، تولدۇرغۇچى ۋە هالەتلەرنى بېقىنىدۇرۇپ هەرىكەتنامى بىرىكمىسى (ئىبارىسى)نى هاسىل قىلىدۇ.

1. كۆپ ئۇچرايدىغان هەرىكەتنامى شەكىللىرى مۇنۇلار: 1.常见的动名词形式有：

(1) پېئىلنىڭ مەسدەر شەكلى. مەسىلەن: (1) 原形动词。例如：

ما برای دیدن فیلم به‌شهر می‌رویم. 我们进城看电影。

(شەهەرگە كىنو كۆرۈشكە گىرىمىز)

هوای بهار رو به گرم شدن می‌رود. 春天的天气逐渐转暖。

(باهار هاۋاسى ئاستا-ئاستا يىلىيدۇ)

پس از بلند شدن از رختخواب نیم ساعت ورزش می‌کنیم. 起身后我们锻炼半小时。

(ئورنىمىزدىن تۇرغاندىن كېيىن يېرىم سائەت تەنتەربىيە قىلىمىز)

在上述句子中的 بلند شدن، گرم شدن، دیدن 都是动名词。

يۇقىرىقى جۈملىلەردىكى "ديدن"، "گرم شدن"، "بلندشد ن"لەرنىڭ هەممىسى هەرىكەتنامى

(2) 有一些复合动词去掉辅助动词部分，构成动名词，其中有不少是阿拉伯词。

(2) بەزى قوشما پېئىللارنىڭ يارىمچى پېئىل قىسمى ئىلمۇپتىلىسە، قالغىنى هەرىكەتنامى بولىدۇ، مۇنداق سۆزلەرنىڭ بىرمۇنچىسى ئەرەبچىدىن كىرگەن. مەسىلەن:

انتظار کشیدن	انتظار	等待 كۈتۈش
تحویل کردن	تحویل	交替 ئالمشش
تشکیل دادن	تشکیل	组织 تەشكىللەش

(3) 动词断尾构成动名词。

(3) قۇيرۇقى ئۈزۈلگەن پېئللار ھەرىكەتنامى بولۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

خریدن ←خرید	买 سېتىۋېلىش
پیش بردن←پیش برد	进推 ئىلگىرىلەش

2. 动名词在句子中的语法作用。

动名词在句子中可作主语、宾语、定语、表语、介词宾语。

2. ھەرىكەتنامىنىڭ جۈملىدىكى گرامماتىكىلىق رولى.

ھەرىكەتنامى جۈملىدە ئىگە، تولدۇرغۇچى، كېسىم، ئېنىقلىغۇچى، ئالدى قوشۇلما تولدۇرغۇچىسى بولۇپ كېلىشى مۇمكىن. مەسىلەن:

در زمستان پیدا کردن خوراك برای حیوانات بسیار مشکل‌تر از تابستان است.

对于动物来说，在冬天寻找食物比夏天困难得多。

(ھايۋانلار ئۈچۈن قىشتا ئوزۇق تېپىش يازدىكىگە قارىغاندا كۆپ قېيىن)

فریدون رنگ کردن تخم مرغ را از هما یاد می‌گیرد.

法里东向胡玛学习画彩蛋。

(فەرىدۇن تۇخۇم بويىشنى ھۇمادىن ئۆگەندى)

我们在辞旧迎新的时刻围坐在一起。

ما در موقع تحویل سال دور هم جمع می‌نشینیم.

(يىل ئالمشش مەزگىلىدە ھەممىمىز داستىخانىنى چۆرىدەپ بىللە ئولتۇرىمىز)

他们的工作是打扫教室。

کار آنها تمیز کردن کلاس است .

(ئۇلارنىڭ خىزمىتى سىنىپ تازىلاش)

他们去商店购买衣服。

آنها برای خرید لباس به‌فروشگاه می‌روند.

(ئۇلار دۇكانغا كىيىم ئالغىلى بارىدۇ)

3. 动名词带自己的宾语时，用耶扎菲连接。例如：

3. ھەرىكەتنامى ئۆزىنىڭ تولدۇرغۇچىسى بىلەن كەلگەندە ئىزافەت ئارقىلىق باغلىنىدۇ. مەسىلەن:

他们去电影院看电影。

آنها برای دیدن فیلم به سینما می‌روند.

(ئۇلار كىنوخانىغا كىنو كۆرگىلى بارىدۇ)

我们通常在周末去老师家看电视。

ما معمولا در پایان هفته برای تماشای تلویزون به‌خانهٔ معلم می‌رویم.

(بىز ئادەتتە ھەپتە ئاخىرىدا مۇئەللىمنىڭ ئۆيىگە تېلېۋىزور كۆرگىلى بارىمىز)

تمرین

1. 翻译括弧里的汉语，完成下列句子：

(1) وقتی‌که معلم وارد کلاس شد، _____ (学生们都站立起来)
(2) وقتی‌که بهار می‌آید، _____ (树叶绿了，花儿开放了)
(3) وقتی‌که هوا روبه گرم شدن می‌رود، _____ (河里的冰融化了)
(4) وقتی‌که باهم راه می‌رویم، _____ (互相交谈)
(5) وقتی‌که باران بارید، _____ (我们休息了一会儿)

1. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ بوش ئورنىنى تىرناق ئىچىدىكى ئۇيغۇرچىنى تەرجىمە قىلىپ تولۇقلاڭ:

(1) وقتی‌که معلم وارد کلاس شد، _____ (ئوقۇغۇچىلار ئورنىدىن تۇرىدۇ)
(2) وقتی‌که بهار می‌آید، _____ (دەرەخ يوپۇرماقلىرى كۆكىرىدۇ، گۈللەر ئېچىلىدۇ)
(3) وقتی‌که هوا روبه گرم شدن می‌رود، _____ (ئېرىقتىكى مۇزلار ئېرىيدۇ)
(4) وقتی‌که باهم راه می‌رویم، _____ (ئۆزئارا پاراڭلىشىمىز)
(5) وقتی‌که باران بارید _____ (بىر ئاز دەم ئالدۇق)

2. 翻译括弧中的动名词词组，并填入空格内：

(1) من در _____ (洗衣服) به‌مادرم کمک‌می کنم.
(2) دیروز من با برادرم برای _____ (买贺年片) به‌مغازه رفتیم.
(3) یکشنبه فریدون برای _____ (探望老朋友) به‌شهر رفت.
(4) هر روز بعد از شام من شروع به _____ (阅读报纸) می کنم.
(5) برادر و خواهرم همیشه در _____ (打扫房间) به مادر و پدر کمک می‌کنند.
(6) پس از سئوال و جواب دانشجویان شروع به _____ (读和写)گردند.

2. تىرناق ئىچىدىكى ھەربىرىنى بىرىكمىسىنى تەرجىمە قىلىپ، جۈملىنىڭ بوش ئورنىنى تولدۇرۇڭ:

(1) من در _____ (كىيىم يۇيۇش) به‌مادرم کمک می کنم.
(2) دیروز من با برادرم برای _____ (كارتا سېتىۋېلىش) به‌مغازه‌رفتیم.
(3) یکشنبه فریدون برای _____ (قەدىناس دوستىنى يوقلاش) به‌شهر رفت.
(4) هر روز بعد از شام من شروع به _____ (گېزىت ئوقۇش) می‌کنم.
(5) برادر و خواهرم همیشه در _____ (ئۆي تازىلاش) به‌مادر و پدر کمک می‌کنند.
(6) پس از سئوال و جواب دانشجویان شروع به _____ (ئوقۇش ۋە يېزىش) کردند.

课文译文

欢庆新年

星期日胡玛与法里东一起去书店买贺年片，在去书店的路上，他们交谈起来：

胡　玛——我们也象所有的伊朗人一样，过诺鲁兹节。为了配齐“七色年鲜”，要发麦芽。从十二月十五日开始就进行大扫除了，要把家俱和房屋打扫干净。我很喜欢“七色年鲜”，我总是帮助妈妈准备。

法里东——除了“七色年鲜”，餐布上还放些什么呢？

胡　玛——还放镜子、《古兰经》、彩色蜡烛、彩色鸡蛋、小红鱼、鲜花、甜点心、水果等等。

法里东——新年前我们穿上新衣，等着守岁。等电台报告新年来临，大家互相吻着，祝贺新年，吃点心。

胡　玛——我们在新年来临的时候，围坐在摆着“七色年鲜”的餐布旁。爸爸妈妈给家里人新年礼物。真的，过诺鲁兹比别的节日更开心。据说，在伊朗庆祝这个节日已经有数千年的传统了。

تېكست تەرجىمىسى

نوروز بايرىمى

يەكشەنبە كۈنى ھۈما بىلەن فەرىدۇن تەبرىك كارتىسى ئېلىش ئۈچۈن كىتابخانىغا باردى. يولدا ئىككىسى مۇنداق پاراڭلاشتى.

ھۈما: بىزمۇ ھەممە ئىرانلىقلاردەك نوروز بايرىمىنى ئۆتكۈزىمىز. "يەتتە سىن" داستىخىنى ئۈچۈن مايسا ئۇندۇرىمىز.

12 ـ ئاينىڭ ئون بەشىدىن باشلاپ ئۆيلەرنى تازىلايمىز، ئۆي سايمانلىرىنى ۋە ئۆيلەرنى تازىلايمىز. مەن "يەتتە سىن"نى ياخشى كۆرىمەن، ھەمىشە ئانامغا ياردەملىشىپ تەييارلىشىپ بېرىمەن.

فەرىدۇن: "يەتتە سىن"دىن باشقا، داستىخانغا يەنە نېمىلەر قويۇلىدۇ؟

ھۈما: يەنە ئەينەك، قۇرئان، رەڭلىك شام، رەڭلىك تۇخۇم، قىزىل بېلىق، گۈل، پىرەندىك، مېۋە ۋە باشقىلار.

فەرىدۇن: نوروز كىرىش ئالدىدا يېڭى كىيىملەرنى كىيىپ يىل ئالمىشىشنى كۈتىمىز، رادىئو يېڭى يىل يېتىپ كەلگەنلىكىنى خەۋەر قىلغان ھامان ئۆزئارا سۆيۈشۈپ يېڭى يىلنى تەبرىكلىشىمىز، پىرەندىك يەيمىز.

ھۈما: بىزمۇ يىل ئالمىشىش ۋاقتىدا "يەتتە سىن" قويۇلغان داستىخاننى چۆرىدەپ ئولتۇرىمىز، ئاتام ۋە ئانام ئۆيدىكىلەرگە ھېيتلىق بېرىدۇ. راست، نوروز باشقا ھېيتلاردىن كۆكۈللۈك بولىدۇ. ئېيتىشلارغا قارىغاندا، ئىراندا بۇ بايرامنىڭ خاتىرىلىنىۋاتقىنىغا نەچچە مىڭ يىل بوپتۇ.

درس بیست وششم 第二十六课 يىگىرمە ئالتىنچى دەرس

تېكست:	چراغ سبز (راهنمائی)	课文
		语法
گراماتىكا	شەخسسز جۈملە	无人称句

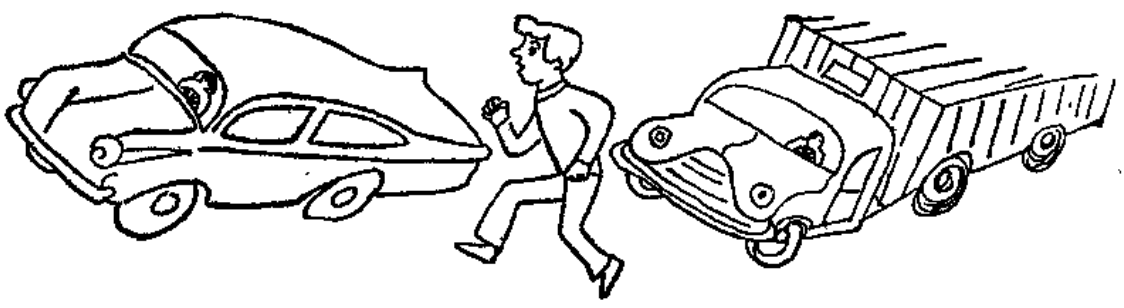
چراغ سبز (راهنمائی)

مرتضی و حسن در پیاده رو خیابان راه می‌رفتند. حسن گفت: بیاء به‌آن طرف خیابان برویم. من می‌خواهم ازمغازهٔ رو به رو دفتری بخرم. مرتضی گفت: صبرکن از این قسمت خیابان نمی‌توانیم رد شویم. حسن پرسید چرا؟ مرتضی گفت: در خیابان رفت و آمد اتومبیل زیاد است. برای رفتن از یك طرف خیابان به‌طرف دیگر فقط می‌شود از جاهای معینی عبورکرد. معمولا این جاهارا خط کشی کرده‌اند. سر چهار راه هم می‌شود از خیابان گذشت. البته به شرطی‌که چراغ راهنمائی برای عبور پیاده‌ها سبز باشد.

حسن گفت: به‌این حرفها گوش نده. چرا بیخود راهمان را دور کنیم؟

مرتضی جواب داد: این کار پیروی از مقررات راهنمائی و احترام به‌حق دیگران است. ممکن است راه دور شود و بیشتر وقت بگیرد، در عوض انسان سالم و با خیال راحت به‌مقصد می‌رسند. چون رانندگان اتومبیلها به‌این خط کشیها می‌رسند، آهسته‌تر می‌رانند و مواظب عبور پیاده‌ها هستند.

حسن حرفهای مرتضی را قبول کرد. آنها رفتند تا به‌محل خط کشی رسیدند. اول به‌طرف چپ نگاه کردند. وقتی که یقین کردند اتومبیل نمی‌آید تا وسط خیابان پیش رفتند. بعد به‌طرف راست نگاه کردند و به طرف پیاده‌رو رفتند.

حسن	(人名) [hasan]	哈桑 (ئادەم ئىسمى)	هەسەن
مرتضی	(人名) [mortaza:]	姆尔塔扎 (ئادەم ئىسمى)	مۇرتەزا
چراغ سبز	(名) [chra:gh sabz]	绿灯 (ئى)	يېشىل چىراغ
راهنمائی	(名) [ra:hnema:ee]	指路 (ئى)	يول كۆرسەتكۈچى، يول كۆرسىتىش
رو به رو	(形) [roo-be-roo]	对面的 (س)	ئۇدۇلدىكى
صبر کردن	(动) [sabr kardan]	等待 (پ)	توختاپ تۇرماق
قسمت	(名) [ghesmat]	部分 (ئى)	قىسىم
رد شدن	(动) [rad shodan]	穿越 (پ)	ئۆتمەك، كېسىپ ئۆتمەك
رفت و آمد	(名) [raft-o-a:mad]	来来去去 (ئى)	كەلدى-باردى
معین	(形) [mo-ayyan]	确定的 (س)	مۇئەييەن، بەلگىلەنگەن
عبور کردن	(动) [oboor kardan]	通过 (پ)	ئۆتمەك
خط‌کشی کردن	(动) [khatkeshee kardan]	画线 (پ)	سىزىق سىزماق
چهار راه	(名) [chahar rah]	十字路口 (ئى)	تۆت كوچا
گذشتن (گذر)	(动) [gozashtan]	穿过 (پ)	ئۆتمەك
پیاده	(副) [piya:de]	步行 (ر)	پىيادە
بیخود	(副) [beekhod]	白白地 (ر)	بىكاردىن بىكار
دور کردن	(动) [door kardan]	绕远 (پ)	ئايلانماق
پیروی	(名) [peyravee]	遵守，服从 (ئى)	بويسۇنۇش، ئىتائەت
احترام	(名) [ehtera:m]	尊敬，尊重 (ئى)	ھۆرمەت
حق	(名) [haghgh]	权利 (ئى)	ھوقۇق
عوض	(名) [avaz]	交换 (ئى)	بەدەل
سالم	(形) [sa:lem]	健康的 (س)	ساق، سالامەت
خیال	(名) [khiya:l]	思想 (ئى)	خىيال، ئوي
مقصد	(名) [maghsad]	目的地 (ئى)	باردىغان يەر
رانندگان (راننده单)	(名) [ra:nandega:n]	司机 (ئى)	شوپۇر
آهسته	(副) [a:heste]	缓慢地 (ر)	ئاستا
مواظب	(形) [mova:zeb]	留意的 (س)	ئېتىبار بەرگەن
محل	(名) [mahal]	地方 (ئى)	يەر

يقين كردن	(动) [yagheen kardan]	ئىشەنمەك (پ) 确信
وسط	(名) [vasat]	ئوتتۇرا (ئى) 中部
پيش رفتن	(动) [peesh raftan]	ئىلگىرىلىمەك (پ) 前进
پياده‌رو	(名) [piya:derow]	پىيادىلەر يولى (ئى) 人行道
استخر	(名) [estakhr]	سۇ ئۇزۇش كۆلى (ئى) 游泳池

شرح و توضيح

ممكن است راه دور شود و بيشتر وقت بگيرد، در عوض انسان سالم و با خيال راحت به‌مقصد مى‌رسند.

或许要多走几步路，多费点时间，但人们却可以平安从容地到达目的地。

درعوض 是连接词，连接并列复合句，意思是“而……”，“代之以是……”，前后两个分句有转折和对比的意思。例如：

”ممكن است راه دور شود وبيشتر وقت بگيرد، در عوض انسان سالم و باخيال راحت به‌مقصد مى‌رسند“ (كۆپرەك يول مېڭىشقا، كۆپرەك ۋاقىت سەرپ قىلىشقا توغرا كەلسىمۇ، لېكىن كىشى سالامەت ۋە خاتىرجەم ئۆزىنىڭ باردىغان يېرىگە يېتىۋالىدۇ) — بۇ يەردىكى ”در عوض“ ئىبارىسى باغلىغۇچى رولىنى ئويناپ، بۇرۇلۇش مۇناسىۋىتىدىكى تەڭداش قوشما جۈملىنى باغلاپ كەلگەن. مەسىلەن:

رنگ اين پيراهن چندان قشنگ نيست، در عوض جنس‌آن بسيار خوب است.

这件衬衫的颜色不太好，而质量却很好。

(بۇ كۆڭلەكنىڭ رەڭگى ئانچە چىرايلىق ئەمەس ئىكەن، بىراق سۈپىتى ئىنتايىن ياخشى ئىكەن)

دستور زبان

无人称句

1. 无人称句就是没有主语的句子。
2. 无人称句的用法

无人称句常用来表示说话者带有判断性的看法或主张；或者用于表达某种定义、概念、客观规律、法律条文或规则等等。

شەخسسىز جۈملە

1. شەخسسىز جۈملە دېگىنىمىز ئىگىسىز جۈملىدۇر.

2. شەخسسز جۈملىنىڭ قوللىنىلىشى

شەخسسز جۈملە ئادەتتە سۆزلىگۈچىنىڭ ھۆكۈم خاراكتېرلىك كۆز قارىشىنى ياكى تەشەببۇسنى بىلدۈرىدۇ ياكى مەلۇم تەبىر، ئۇقۇم، ئوبيېكتىپ قانۇنىيەت، قانۇن ماددىسى، قائىدە قاتارلىقلارنى ئىپادىلەشتە قوللىنىلىدۇ.

3. 无人称动词

无人称句所用的动词只限于少数动词，这些动词称为无人称动词。

3. شەخسسز پېئىل

شەخسسز جۈملىدە قوللىنىلىدىغان پېئىللار ناھايىتى ئاز، بۇ پېئىللار شەخسسز پېئىل دەپ ئاتىلىدۇ. ئۇلار مۇنۇلاردىن ئىبارەت: 无人称动词有：

(1) باید 应该 (...كېرەك) نباید 不应该 (بولۇشسز) (كېرەك)

(2) می‌توان 能，可以 (ئىمكان بولماق) نمی‌توان 不能，不可以 (ئىمكان بولماسلىق)
(توانست، نتوانست 过去时态 ئۆتكەن زامان)

(3) می‌شود 可以 (مۇمكىن بولماق) نمی‌شود 不可以 (مۇمكىن بولماسلىق)
(شد، نشد 过去时态 ئۆتكەن زامان)

(4) شاید 可能 مۇمكىن، ئېھتىمال

在无人称动词后面的谓语动词只用动词词干（单数第三人称）形式。

شەخسسز پېئىلنىڭ كەينىدىكى خەۋەر بولۇپ كەلگەن پېئىل پەقەت ئۆزەك (بىرلىك III شەخس) شەكلىدىلا كېلىدۇ.

无人称句式：

动词词干 + 宾语 + 无人称动词

شەخسسز جۈملە مۇنداق تۈزىلىدۇ:

شەخسسز پېئىل + تولدۇرغۇچى + پېئىل ئۆزىكى

چه باید کرد؟ 怎么办？
(نېمە قىلىش كېرەك / نېمە قىلغۇلۇق)

این کار را نباید کرد. 这事不该干。
(بۇ ئىشنى قىلماسلىق كېرەك)

از اینجا نمی‌شود گذشت. 此路不通
(بو يولدا ماڭغىلى بولمايدۇ / بۇ يول ئېتىك)

می‌توان گفت که... 可以说……
(ئېيتىش مۇمكىنكى... / شۇنداق دېيىشكە بولىدۇكى...)

تمرين

1. 阅读下列句子，并翻译成汉语：

1. ئۆزەندىكى جۈملىلەرنى ئوقۇڭ ھەم ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلىڭ:

(1) این دوچرخه خراب است، نمی‌شود تعمیرش کرد.
(2) کوه تیان شان (天山) خیلی دور است، نمی‌توان پیاده رفت.
(3) اینجا کوهستان است، بدین جهت نمی‌توان از ماشینهای (机器ماشینا) بزرگ استفاده کرد.
(4) خط او بد است، نمی‌شود خواند.
(5) می‌شود در اینجا ایستاد؟
(6) امروز آب استخر(游泳池) بسیار کثیف است، نمی‌شود شنا کرد.
(7) این شلوار برایم تنگ است، می‌شود عوض کرد؟
(8) این آب کثیف است، نمی‌شود خورد.

2. 翻译下列词组：

（1）划线处　　（2）人行道
（3）交通指示灯　　（4）十字路口
（5）汽车司机　　（6）交通规则
（7）遵守交通规则　　（8）穿过马路

2. تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) سىزىق سىزىلغان جاي　　(2) پىيادىلەر يولى
(3) قاتناش چىرىغى　　(4) تۆت كوچا
(5) ئاپتوموبىل شوپۇرى　　(6) قاتناش قائىدىسى
(7) قاتناش قائىدىسىگە رىئايە قىلماق　　(8) يولنى كېسىپ ئۆتمەك

课文译文

交通讯号灯

姆尔塔兹和哈桑在大街的人行道上往前走着。哈桑说：来，咱们到马路对面去，我想在对面的商店里买个笔记本。姆尔塔兹说：等一等，我们不能从这地方过街。哈桑问：为什么？姆尔塔兹说：街上来往的汽车很多，要从街的一面穿到另一面得从指定的地方过。这种地方一般都划上线。在十字路口也可以穿过马路，但是，得等允许通行的绿灯亮了才行。

哈桑说，别听这一套，咱们何必无故绕远呢。姆尔塔兹回答说，这么做是遵守交通规则，尊重他人的权利。或许要多走几步路，多费点时间，但是，人却可以平安而从容地到达目的地。因为汽车司机开到划线的地方，要放慢速度，照顾行人。

哈桑接受了姆尔塔兹的意见。他们走到了划线处，先看左边，看清了没有汽车开过来，就走到马路中心，然后看右边，走上人行道。

تېكىست تەرجىمىسى

يېشىل چىراق (يول كۆرسەتكۈچ)

مۇرتەزا بىلەن ھەسەن چوڭ كوچىدىكى پىيادىلەر يولىدا كېتىۋاتاتتى. ھەسەن دېدى: "يۇر،

يولنىڭ نېرىقى تەرىپىگە ئۆتەيلى، ئۇدۇلدىكى دۆكاندىن دەپتەر ئالماقچىمەن". مۇرتەزا دېدى: "توختا، كوچىنىڭ بۇ يېرىدىن ئۆتسەك بولمايدۇ". ھەسەن سورىدى: "نېمىشقا؟" مۇرتەزا دېدى: "كوچىدا كېلىپ-كېتىپ تۇرغان ماشىنا كۆپ. كوچىنىڭ بىر تەرىپىدىن يەنە بىر تەرىپىگە ئۆتۈش ئۇچۇن بەلگىلەنگەن يەر بىلەن مېڭىش كېرەك. مۇنداق يەرگە ئومۇمەن سىزىق سىزىلغان بولىدۇ. تۆت كوچىدىمۇ يولنى كېسىپ ئۆتۈشكە بولىدۇ، بىراق شەرتسى شۇكى، پىيادىلەرنىڭ ئۆتۈشگە رۇخسەت قىلغان يېشىل چىراغ يېنىشى كېرەك".

ھەسەن دېدى: "مۇنداق گەپلەرگە قۇلاق سالما. نېمىشقا يولىمىزنى ئۇزارتىمىز".

مۇرتەزا جاۋاب بەردى: "بۇ قائىدىسگە رىئايە قىلىش ھەم باشقىلارنىڭ ھوقۇقىغا ھۇرمەت قىلىش مەسىلىسى. گەرچە ئۇزۇنراق يول مېڭىشقا، كۆپرەك ۋاقىت سەرپ قىلىشقا توغرا كەلسىمۇ، لېكىن كىشى سالامەت ۋە خاتىرجەم ئۆزىنىڭ باردىغان يېرىگە يېتىۋالىدۇ. چۇنكى، شوپۇرلار بۇ سىزىققا كەلگەندە ئاستىراق ھەيدەيدۇ، پىيادىلەرگە ئېتىبار بېرىدۇ".

ھەسەن مۇرتەزانىڭ پىكرىنى قوبۇل قىلدى. ئۇلار سىزىق بار يەرگىچە كېلىپ، ئاۋۋال سول تەرەپكە قاراپ، كېلىۋاتقان ماشىنا يوقلۇقىغا ئىشەنچ ھاسىل قىلغاندىن كېيىن، يولنىڭ ئوتتۇرىسىغا كەلدى، ئاندىن ئوڭ تەرەپكە قاردى ۋە پىيادىلەر يولىغا چىقتى.

درس بیست و هفتم 第二十七课 يىگىرمە يەتتىنچى دەرس

تېكىست	چين	课文
		语法
	形容词最高级	
	小数、分数和百分比的读法	
گراممماتىكا	سۆزىەتىنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى	
	ئونلۇق كەسىر، ئاددىي كەسىر، پىرسەنت	

چين

كشور چين يكى از بزرگترين كشورهاى جهان است كه مساحتش نه ميليون و شش صد هزار كيلومتر مربع مى باشد. سومين كشور بزرگ در جهان بشمار مى‌آيد.

چين كشور زيبائى است كه كوهها، جنگلها، رودخانه‌ها و درياچه هاى زيادى دارد. كوه هيماليا بلندترين كوه جهان است كه در جنوب غربى چين واقع است. رودخانهٔ يانگ تسه‌كيانگ و رودخانهٔ زرد از طولانى‌ترين رودخانه هاى آسيا هستند.

چين نه‌فقط از نظر معادن بسيار غنى است، بلكه آب و هوايش بسيار ملايم و زمينهايش حاصل‌خيز است. اينها از نظر كشاورزى بسيار مفيد است. چين كشور پر جمعيت است و با بيش از يك ميليارد نفر يك چهارم جمعيت جهان را تشكيل مى‌دهد.

مردم چين شجاع و كاردوست هستند. پيش از سال ۱۹۴۹ مردم چين بسختى روزگار مى‌گذراندند. پس از تأسيس جمهورى خلق چين، مردم چين شروع به‌زندگى تازه كردند.

در حال حاضر، مردم سراسر كشور تحت رهبرى حزب كمونيست چين دارند براى مدرنيزه كردن كشور در چهار رشته سعى و كوشش مى‌كنند. هدف آنها اين است كه در مدت هرچه كوتاهتر چين را به يك كشور سوسياليستى قوى و مدرن تغيير دهند.

واژه‌ها

چين	(名)	[cheen]	中国 (ئى) جۇڭگو
مساحت	(名)	[masa:hat]	面积 (ئى) يەر مەيدانى، كۆلەم
كيلومتر	(名)	[keelometr]	公里 (ئى) كىلومېتر
مربع	(形)	[moraba']	平方的 (س) كۋادرات، مورەببە

به شمار آمدن	[be shoma:ra: madan]	(动)	是 (پ) هېسابلانماق
دریاچه	[darya:che]	(名)	湖泊 (ئۇ) كۆل
جهان	[jaha:n]	(名)	世界 (ئۇ) دۇنيا، جاهان
جنوب	[jonoob]	(名)	南方 (ئۇ) جەنۇب
نظر	[nazar]	(名)	观点 (ئۇ) قاراش، نۇقتا
معادن	[moa:dan]	(名)	矿藏 (ئۇ) كان بايلىقى
غنی	[ghanee]	(形)	丰富的 (س) مول، باي
ملایم	[mola:yem]	(形)	温和的 (س) مۆتىدىل
حاصل‌خیز	[ha:serkheez]	(形)	肥沃的 (س) مۇنبەت
کشاورزی	[kesha:varzee]	(形)	农业的 (س) يېزا ئىگىلىكى
مفید	[mofeed]	(形)	有益的 (س) پايدىلىق
پرجمعیت	[porjamiyyat]	(形)	人口众多的 (س) ئاھالىسى كۆپ
شجاع	[shoja:']	(形)	勇敢的 (س) باتۇر
کاردوست	[ka:rdoost]	(形)	勤劳的 (س) ئەمگەكچان، ئىشچان
بسختی	[besakhtee]	(副)	艰难地 (ر) جاپالىق
روزگار	[roozega:r]	(名)	日子 (ئۇ) تۇرمۇش، روزگار
گذراندن	[gozara:ndan]	(动)	度过 (پ) ئۆتكۈزمەك
تأسیس	[ta:'sees]	(名)	成立，建立 (ئۇ) قۇرۇلۇش، تىكلىنىش
جمهوری	[jomhooree]	(名)	共和国 (ئۇ) جۇمھۇرىيەت
خلق	[khalgh]	(名)	人民 (ئۇ) خەلق
تازه	[ta:ze]	(形)	新的 (س) يېڭى
سراسر	[sara:sar]	(名)	全（国） (ئۇ) پۈتۈن (مەملىكەت)
مدرنیزه کردن	[moderneeze kardan]	(动)	使现代化 (پ) زامانىۋىلاشتۇرماق
رشته	[reshte]	(名)	方面，领域 (ئۇ) ساھە، جەھەت
سعی و کوشش کردن	[sa:ee-o-kooshesh kardan]	(动)	努力 (پ) تىرىشماق
هدف	[hadaf]	(名)	目的 (ئۇ) مەقسەت
هرچه کوتاه‌تر	[harchekoota:htar]	(副)	尽快 (ر) ئىمكانقەدەر تېز
سوسیالیستی	[sosiya:leestee]	(形)	社会主义的 (س) سوتسىيالىستىك
قوی	[ghavee]	(形)	强大的 (س) قۇدرەتلىك
مدرن	[modern]	(形)	现代的 (س) زامانىۋى
تغییر دادن	[taghyeer da:dan]	(动)	改变 (پ) ئۆزگەرتمەك

شرح و توضیح

1. کشور چین یکی از بزرگترین کشورهای جهان است که مساحتش نه‌میلیون و شش صد هزار کیلومتر مربع می‌باشد.

中国是世界大国之一，其面积有九百六十万平方公里。

这句中连接词 "که" 引导的是定语从句，修饰 "کشورها"。

1. "کشور چین یکی از بزرگترین کشورهای جهان است که مساحتش نه‌میلیون و شش صد هزار کیلومتر مربع می‌باشد" (جۇڭگو دۇنيادىكى چوڭ مەملىكەتلەرنىڭ بىرى، ئۇنىڭ يەر مەيدانى 9 مىليون 600 مىڭ كىۋادرات كىلومېتر كېلىدۇ) — بۇ جۈملىدىكى باغلىغۇچى "که"دىن كېيىن كەلگىنى ئېنىقلىغۇچى بەقسىمى جۈملە بولۇپ، "کشورها"نى سۈپەتلەپ كەلگەن.

2. ازنظر...

就……而言，从……方面来看。

2. "ازنظر..." ئىبارىسى "...نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا"، "...جەھەتتىن قارىغاندا" مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ.

3. (چین) با بیش از یك میلیارد نفر یك چهارم جمعیت جهان را تشکیل می‌دهد.

(中国) 十亿多人口，占世界总人口的四分之一。

"بیش از..." 多于……

"...راتشکیل می دهد" 在这句子中意思是 "构成……"，"占……"。

3. "(چین) با بیش از یك میلیارد نفر یك چهارم جمعیت جهان را تشکیل می‌دهد" (جۇڭگودا، ھەر مىلياردتىن ئارتۇق ئاھالىسىنىڭ تۆتتىن بىرىنى تەشكىل قىلىدۇ) — بۇ جۈملىدىكى "بیش از..." ئىبارىسى "...دىن ئارتۇق" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ؛ "...را تشکیل می دهد" ئىبارىسى بۇ يەردە "...نى تەشكىل قىلىدۇ" مەنىسىنى ئىپادىلەيدۇ.

4. درحال حاضر، مردم سراسر کشور تحت رهبری حزب کمونیست چین دارند برای مدرنیزه کردن کشور در چهار رشته سعی و کوشش می‌کنند.

现在全国人民在中国共产党领导下，正在为实现"四个现代化"而努力奋斗。"دارند" 在这里意思不是"有"，而是用来强调正在进行的动作，可以译为"正在"，它随主语人称时态变化，只有在十分强调正在进行的某个动作时用，它在句子中的位置一般都在所强调的谓语动词之前。例如：

4. "درحال حاضر، مردم سراسر کشور تحت رهبری حزب کمونیست چین دارند برای مدرنیزه کردن کشور در چهار رشته سعی و کوشش می‌کنند" (ھازىر پۈتۈن مەملىكەت خەلقى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسىنىڭ رەھبەرلىكىدە "تۆتتە زامانىۋىلىشىش"نى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن تىرىشماقتا) — بۇ جۈملىدە كەلگەن "دارند" سۆزى "بولماق" مەنىسىنى بىلدۈرمەيدۇ. ئۇ بۇ يەردە مەلۇم ھەرىكەتنىڭ ھازىر داۋاملىشۋاتقانلىقىنى تەكىتلەش رولىنى ئويناپدۇ، ئۇ ئىگىدىكى شەخسكە ماسلىشىپ تۇرلىنىدۇ ۋە پەقەت ھەرىكەتنىڭ داۋاملىشۋاتقانلىقىنى ئالاھىدە تەكىتلەش

زۆرۈر بولغاندىلا قوللىنىلىدۇ. ئۇ ئادەتتە تەكتلەنگەن خەۋەر پېئىلنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ. مەسىلەن:

كەمى منتظر من باش، من دارم مويم را مى‌شويم. 等一等，我正在洗头哩。

(توختاپ تۇر، مەن بېشىمنى يۇيۇۋاتىمەن)

هنگامى‌كه من وارد اطاقش شدم، او داشت مى‌رقصيد.

当我进屋的时候，他正在跳舞。

(مەن ئۆيگە كىرگەندە، ئۇ ئۇسسۇل ئويناۋاتقان ئىكەن)

هدف آنها اين است كه در مدت هرچه كوتاه‌تر چين را به يك كشور سوسياليستى قوى و مدرن تغيير دهند. 5.

他们的目标是尽快地把中国变为一个强大的现代化的社会主义国家。

...كه در مدت هرچه كوتاه‌تر چين را به يك كشور سوسياليستى قوى و مدرن تغيير دهند.

这是表语从句，与主句中的“اين”是同位的。“اين”是表语从句的先行词，真正的表语从句是由连接词 كه 引导的整个句子。

5. “هدف آنها اين است در مدت هرچه كوتاتر چين را به يك كشور سوسياليستى قوى و مدرن تغيير دهند” (ئۇلارنىڭ مەقسىتى ئىمكانقەدەر تېزلىك بىلەن جۇڭگونى قۇدرەتلىك ۋە زامانىۋىلاشقان سوتسىيالىستىك مەملىكەتكە ئايلاندۇرۇش) — بۇ جۈملىنىڭ “كه”دىن كېيىنكى قىسمى كېسىم بېقىندى جۈمله بولۇپ، باش جۈملىدىكى “اين”نى ئىزاهلاپ كەلگەن.

副词比较级 + هرچه 意思是“尽可能”。例如：

سىلىشتۇرما دەرىجىدىكى رەۋىشنىڭ ئالدىدا كەلگەن “هرچه” سۆزى “ئىمكانقەدەر” دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

هرچه سريع‌تر، هرچه زودتر، هرچه بهتر

اين انشاء را هرچه بهتر بنويسيد. 你们尽可能把作文写好。

(بۇ ئىنشانى مۇمكىنقەدەر ياخشىراق يېزىڭلار)

شما بايد هرچه زودتر به‌آنجا برسيد. 你应该尽可能早地到那里。

(سىز ئۇ يەرگە مۇمكىنقەدەر بالدۇرراق بېرىشىڭىز كېرەك)

او مى‌خواست هرچه سريع‌تر كار خود را به‌پايان برساند كه زودتر به خانه برگردد. 他尽快地结束工作，为了早点回家。

(ئۇ بالدۇرراق ئۆيگە قايتىش ئۈچۈن خىزمەتنى مۇمكىنقەدەر تېز تۈگىتىدۇ)

دستور زبان

形容词最高级

在句子中形容词表示“最……”的意思时，需要用最高级形式，即在形容词后面加“ترين”。例如：

سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى

سۈپەتنىڭ كەينىگە "ترين" قوشۇلسا، ئۇنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى ياسىلىدۇ. سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى سۈپەتكە "ئەڭ" مەنىسى قوشۇلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

بزرگ — بزرگترين　　زيبا — زيباترين

当最高级形容词修饰名词时，位置在名词前。如果被最高级形容词修饰的名词是单数，不用耶扎菲连接；如果被最高级形容词修饰的名词是复数，则名词和形容词之间必须用耶扎菲连接。例如：

سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى ئىسىمنى سۈپەتلىگەندە ئىسىمنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ؛ ئەگەر سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى سۈپەتلىگەن ئىسىم بىرلىك شەكلىدە بولسا، سۈپەتكە ئىزافەت قوشۇلمايدۇ؛ ئەگەر سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى سۈپەتلىگەن ئىسىم كۆپلۈك شەكلىدە بولسا، سۈپەتكە ئىزافەت قوشۇلىدۇ. مەسىلەن:

اقای احمد بهترين|معلم دانشكدهٔ ما ست.　阿赫玛德先生是我们系的最好的老师。

不用耶扎菲

ئىزافەت قوشۇلمايدۇ　(ئەخمەت ئەپەندى فاكۇلتېتىمىز بويىچە ئەڭ ياخشى مۇئەللىم)

شانگهای بزرگترين شهر چين است.

加耶扎菲

上海是中国最大的城市。

ئىزافەت قوشۇلىدۇ　(شاڭخەي جۇڭگو بويىچە ئەڭ چوڭ شەھەر)

凡用形容词最高级的场合，必须指出一个范围，例如上述句子中的"我们系"，"中国"。

سۈپەتنىڭ ئالىي دەرىجە شەكلى قوللىنىلغان يەردە جەزمەن بىر دائىرە كۆرسىتىلىشى كېرەك، مەسىلەن، يۇقىرىدىكى جۈملىلەردە كەلگەن "فاكۇلتېتىمىز"، "جۇڭگو" دېگەنگە ئوخشاش.

小数，分数和百分数的读法

ئونلۇق كەسىر، ئاددىي كەسىر ۋە پىرسەنتنىڭ ئېيتىلىشى

1. ئونلۇق كەسىر چېكتى——ممیز [momayyez]

سه ممیز چهارده　(٣،١٤)

شش ممیز دو　(٦،٢)

هجده ممیز صد و نود و هفت　(١٨،١٩٧)

2. ئاددىي كەسىر ئىككى خىل ئىپادىلىنىدۇ:

بىرىنچى خىلى —

يك سوم　(١/٣)

سەچارەم　(٣/٤)

1. 小数点——

3.14　(٣،١٤)

6.2　(٦،٢)

18.197　(١٨،١٩٧)

2. 分数表示法有两种：

第一种

$\frac{1}{3}$　(١/٣)

$\frac{3}{4}$　(٣/٤)

دوپنجم	$\frac{2}{5}$ (۲/۵)
ئىككىنچى خىلى —	第二种
سەيلك	$\frac{1}{3}$ (۱/۳)
پنج دو	$\frac{2}{5}$ (۲/۵)
چهارسه	$\frac{3}{4}$ (۳/٤)

3. پىرسەنت — 3. 百分比 (...درصد)

پنجاەدرصد	50%
شش درصد	6%
سەممیز جهاردرصد	3.4%
— مىڭدىن...	千分之..... ...(...درهزار)
چهاردرهزار	千分之四
	(مىڭدىن تۆت)

تمرين

1. 将括弧内的形容词比较级或最高级形式填空：

1. تىرناق ئىچىدىكى سۈپەتلەرنىڭ سېلىشتۇرما دەرىجە ياكى ئالىي دەرىجە شەكلى بىلەن جۈملىنىڭ بوش پېرىنى تولدۇرۇڭ:

(1) ماه فوريه _____ ماه در تمام سال است (سرد).
(2) كدام ماه _____ ماه در كشور شما ست(گرم)؟
(3) برادرم هميشه از من _____ از خواب بيدار مى‌شود(زياد).
(4)آيا با رندكى در شهر شانگهاى از شهر پكن _____ است (زياد)؟
(5) عيد نوروز براى مردم ايران _____ عيد است (دوست داشتنى).

2. 翻译下列词组：

2. تۆۋەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

（1）四个现代化	（2）气候温和	（3）土地肥沃
（4）丰富的矿产	（5）勤劳勇敢的人民	（6）建立中华人民共和国
（7）目前	（8）全国人民	（9）尽快地
(10) 西南	(11) 强大的现代化的社会主义国家	

(1) تۆتنى زامانۋىلاشتۇرۇش (2) ھاۋاسى مۆتىدىل (3) يېرى مۇنبەت
(4) مول كان بايلىقى (5) ئەمگەكچان، باتۇر خەلق (6) جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنى قۇرماق
(7) ھازىرقى كۈندە (8) پۈتۈن مەملىكەت خەلقى (9) ئىمكانقەدەر تېزلىك بىلەن
(10) غەربىي جەنۇب (11) قۇدرەتلىك زامانۋىلاشقان سوتسىيالىستىك مەملىكەت

课文译文

中国

中国是世界大国之一。其面积有九百六十万平方公里，是世界上第三大国。

中国是个风光秀丽的国家。有许多山、森林、河流与湖泊。喜马拉雅山是世界上最高的山，巍立于中国西南部。长江和黄河是亚州最长的河。

中国不仅有丰富的矿藏，而且气候温和，土地肥沃。这些对农业都十分有利。中国人口众多，有十亿多人口，占世界人口的四分之一。

中国人民是勤劳勇敢的人民。1949年以前中国人民生活很困苦。中华人民共和国成立以后，中国人民开始了新生活。

现在，全国人民在中国共产党领导下，正在为实现四个现代化而努力奋斗。中国人民的（奋斗）目标是尽快地把中国变成为一个现代化的社会主义强国。

تېكست تەرجىمىسى

جۇڭگو

جۇڭگو دۇنيادىكى چوڭ مەملىكەتلەرنىڭ بىرى. ئۇنىڭ يەر مەيدانى 9 مىليون 600 مىڭ كۋادرات كىلومېتر بولۇپ، دۇنيا بويىچە ئوچىنچى چوڭ مەملىكەت ھېسابلىنىدۇ.

جۇڭگو كۆزەل مەملىكەت بولۇپ، تاغلىرى، ئورمانلىرى، دەريالىرى ۋە كۆللىرى كۆپ. ھىمالايا تېغى دۇنيا بويىچە ئەڭ ئېگىز تاغ بولۇپ، جۇڭگونىڭ غەربىي-جەنۇبىي قىسمىدا جايلاشقان. چاڭجياڭ، خۇاڭخې دەريالىرى ئاسىيا بويىچە ئەڭ ئۇزۇن دەريالار.

جۇڭگونىڭ كان بايلىقى ئىنتايىن مول بولۇپلا قالماستىن، بەلكى ھاۋاسى مۆتىدىل ۋە يېرى مۇنبەت. بۇلار يېزا ئىگىلىكى ئۈچۈن ئىنتايىن پايدىلىق. جۇڭگو ئاھالىسى كۆپ مەملىكەت. ئۇنىڭ نوپۇسى بىر مىليارددىن ئارتۇق بولۇپ، دۇنيا نوپۇسىنىڭ تۆتتىن بىرىنى تەشكىل قىلىدۇ.

جۇڭگو خەلقى باتۇر ھەم ئەمگەكچان خەلق. 1949-يىلىدىن بۇرۇن، جۇڭگو خەلقى جاپالىق تۇرمۇش كەچۈرەتتى. جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغاندىن كېيىن، جۇڭگو خەلقى يېڭىچە ھايات باشلىدى.

ھازىر پۈتۈن مەملىكەت خەلقى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسىنىڭ رەھبەرلىكىدە مەملىكەتنى تۆتتە زامانىۋىلاشتۇرۇش ئۈچۈن تىرىشىپ كۈرەش قىلماقتا. ئۇلارنىڭ مەقسىتى ئىمكانقەدەر تېزلىك بىلەن جۇڭگونى زامانىۋىلاشقان قۇدرەتلىك سوتسىيالىستىك مەملىكەتكە ئايلاندۇرۇش.

درس بیست وهشتم 第二十八课 یېگىرمه سەككىزىنچى دەرس

课文	بزرگترین نسخهٔ دارو	تېكست:
语法	现在完成时态	
	پۈتكەن ھازىرقى زامان	گراماتىكا

بزرگترین نسخهٔ دارو

دهقانی با ارابه‌ای که گاوی آن را می‌کشید، به شهر آمد و برابر داروخانه‌ای ایستاد. او در بزرگی از ارابه بیرون آورد و آن را به‌دکان برد. داروفروش به‌شگفتی برآن نگریست، گفت:

ــ رفیق، این در بزرگ را برای چه به اینجا آورده‌ای؟ اگر دنبال نجار می‌گردی، اینجا دکان نجاری نیست. نجاری دکان همسایه است. روستائی گفت:

ــ نه عطارباشی، من آمده‌ام تا دارو بخرم. ببینید روی آن چه نوشته است. زن من بیمار است. دیروز طبیب بالای سرش آوردم و او چون خواست نسخه برای بیمار خود بنویسد، کاغذ و قلم همراه نداشت. ما هم درخانهٔ خود کاغذ و قلم نداشتیم و تنها چیزی که در دسترس ما بود، یك تکه گچ و این در بود. طبیب نسخهٔ دارو را روی این در نوشت.

آنگاه روستائی لنگه در را به‌طرف داروساز برگردانید و داروساز توانست آن را بخواند. داروساز لبخندی زد وگفت:

ــ این بزرگترین نسخه‌ای است که به‌عمر خود دیده‌ام. و سپس دارو را اماده کرد و به‌روستائی داد.

واژه‌ها

نسخه	(名) [noskhe]	药方 (ئى) رېتسېپ
دارو	(名) [da:roo]	药 (ئى) دورا

ارابه	(名) [ara:be]	大车 (ئى) هارۋا
گاو	(名) [ga:v]	牛 (ئى) كالا
برابر	(名) [bara:bar]	对面处 (ئى) ئۇدۇل تەرەپ
داروخانه	(名) [da:rookhane]	药店 (ئى) دورىخانا
بيرون آوردن (ور-)	(动) [beeroon a:vardan]	拿出 (پ) چىقارماق
دكان	(名) [doka:n]	商店 (ئى) دۇكان
داروفروش	(形) [da:roofroosh]	卖药的 (ئى) دورىپۇروش
شگفتى	(名) [shegeftee]	惊奇 (ئى) تەئەججۇپ
نگريستن (نگر)	(动) [negareestan]	看 (پ) قارىماق
رفيق	(名) [rafeegh]	同志，伙伴 (ئى) يولداش، بۇرادەر
دنبال ...گشتن (گرد)	(名) [donba:l-e-...gashtan]	寻找 (ئى) ئىزدەش
نجار	(名) [najja:r]	木匠 (ئى) ياغاچچى
روستائى	(名) [rosta:yee]	农夫 (ئى) دېھقان
عطار باشى	(名) [ata:rba:shee]	卖药者 (ئى) دورىگەر
طبيب	(名) [tabeeb]	医生 (ئى) تېۋىپ
دسترس	(名) [dastras]	手边 (ئى) قول يېتىدىغان يەر
تكه	(名) [teke]	小块 (ئى) پارچە
گچ	(名) [gach]	白灰 (ئى) گەچ
آنگاه	(副) [a:nga:h]	当时 (ر) ئۇ چاغدا، شۇ پەيتتە
لنگه	(名) [lange]	(一双中的) 一个 (ئى) بىر پاي
داروساز	(名) [da:roosa:z]	制药者 (ئى) دورىگەر
برگردانيدن (ـ گردان)	(动) [bar garda:needan]	转向 (پ) بۇرالماق
لبخند	(名) [labkhand]	微笑 (ئى) تەبەسسۇم
عمر	(名) [omr]	生命，一生 (ئى) ئۆمۈر
پيچدن (پيچ)	(动) [Peecheedan]	包好 (پ) يۆگمەك

شرح و توضيح

1. عطارباشى 药材店老板

这是对伊朗传统草药店老板的称呼，这种药店除了卖草药外，有的同时也卖香料等杂品。

1. "عطار باشى"(دورىگەر) — بۇ يەردە "سەكسەن خالتا" تىپىدىكى مىللىي دورا دۇكانداري

ئەزەردە تۇتۇلىدۇ، مۇنداق دۇكانلاردا دوردىن باشقا خۇش پۇراق ئەشيالارمۇ سېتىلىدۇ.

2. طبيب بالای سركسی آوردن

给某人请医生

بالای سركسی 在某人的枕旁。例如：

من بالای سرش ايستادم.　　我站在他的枕边。

2. "طبيب بالای سركسی اوردن" (مەلۇم كىشى ئۈچۈن تېۋىپ چاقىرماق) — بۇ يەردىكى "بالای سركسی" ئىبارىسى "مەلۇم (ياتقان) كىشىنىڭ بېشىدا (ياكى يېشىغا)" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن: "من بالای سرش ايستادم" (مەن ئۇنىڭ بېشىدا تۇردۇم).

3. اين بزرگترين نسخه‌ای است كه به عمر خود ديده‌ام

这是我一生中看到的最大的药方了。这句中的连接词 "كه" 引导的定语从句用来修饰主句中的 "نسخه"。

3. "اين بزرگترين نسخه‌ای است كه به عمر خود ديده‌ام" (بۇ مەن ئۆمرۈمدە كۆرگەن ئەڭ چوڭ رېتسېپ) — بۇ جۈملىدە باغلىغۇچى "كه"دىن كېيىن كەلگىنى ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە بولۇپ، باش جۈملىدىكى "نسخه"نى سۈپەتلەپ كەلگەن.

دستور زبان

现在完成时态

پۈتكەن هازىرقى زامان

1. 构成

肯定式：简略人称词尾 + • + 动词词干

否定式：简略人称词尾 + • + ن + 动词词干

ا. ياسىلىشى

بولۇشلۇق شەكلى:

پېئىل ئۆزىكى + ه + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى:

ن + پېئىل ئۆزىكى + ه + شەخس قوشۇمچىسى

(1) 简单动词 —— كردن (词干 كرد)

1) ئاددىي پېئىل "كردن" (ئۆزىكى "كرد")نىڭ تۈرلىنىشى

من	كرده‌ام	نكرده‌ام	ما	كرده‌ايم	نكرده‌ايم
تو	كرده ای	نكرده‌ای	شما	كرده‌ايد	نكرده‌ايد
او	كرده‌است	نكرده است	آنها	كرده‌اند	نكرده‌اند

(2) 复合动词 گوش دادن ——(词干 گوش داد)

2) قوشما پېئىل "گوش دادن" (ئۆزىكى گوش داد)نىڭ تۈرلىنىشى

من	گوش داده‌ام　گوش نداده‌ام	شما	گوش داده ایم　گوش نداده ایم
تو	گوش داده‌ای　گوش نداده‌ای	ما	گوش داده‌اید گوش نداده اید
او	گوش داده است گوش　نداده‌است	آنها	گوش داده‌اند گوش نداداده‌ند

以 آ [a:]، ی [ee]، ا [a]، ې [e]، ا [o] 为首的动词其否定式加 "نه" 的规则参见一般过去时态的动词变位表。

"آ" [a:]، "ای" [ee]، "اَ" [a]، "اِ" [e]، "اُ" [o] بىلەن باشلانغان پېئىللارنىڭ بولۇشسىز شەكلىگە "نە" قوشۇش قائىدىسى جەھەتتە پېئىلنىڭ ئۆتلەق ئۆتمەكەن زامان بويىچە تۈرلىنىش جەدۋىلىگە قارالا.

2. 现在完成时态用法

(1) 表示过去某时刻已完成的动作，其产生结果或影响留到现在。

2. پېئىلنىڭ پۈتكەن هازىرقى زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى

(1) ئۆتكەن مەلۇم ۋاقىتتا پۈتكەن ھەرىكەت نەتىجىسى ياكى تەسىرىنىڭ هازىرغىچە ساقلىنىپ تۇرغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

چراغ را روشن کرده ام.　我把灯打开了。(强调灯还亮着)

(چىراغنى ياندۇرۇپ قويدۇم)　(چىراغنىڭ يېنىپ تۇرغانلىقى تەكىتلەنگەن)

چه کسی پنجره را باز کرده است؟　是谁把窗子打开了？(强调窗子是开着的)

(دېرىزىنى كىم ئېچىپ قويدى)　(دېرىزىنىڭ ئوچۇق تۇرغانلىقى تەكىتلەنگەن)

این فیلم را دیده ام؟　这电影我已看过了。(强调电影的内容我都知道了)

(بۇ كىنونى مەن كۆرگەن)　(كىنو مەزمۇنىنىڭ هازىرمۇ ئېسىدە ئىكەنلىكى تەكىتلەنگەن)

(2) 表示过去某时刻开始的动作，其状态一直延续到现在。

(2) ئۆتكەن مەلۇم ۋاقىتتا باشلانغان ھەرىكەت ھالىتىنىڭ هازىرغىچە داۋاملاشقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

ببخشید شما روی کلاه من نشسته اید.　对不起，你坐在我的帽子上了。

(كەچۈرۈڭ، مېنىڭ بۆكۈمنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇۋاپسىز)

پدر من در آن اطاق خوابیده است، لطفا حرف نزنید.

我的父亲在那房间里睡觉，请不要大声说话。

(دادام ئاۋۇ ئۆيدە ئۇخلاۋاتىدۇ، ئاستا گەپ قىلىڭلار)

چرا دم در ایستاده اید؟　你为什么站在门口呀？

(نېمىشقا ئىشىكتە تۇرىسىز؟)

(3) 表示过去某一时刻已开始的动作，一直持续到现在。

(3) ئۆتكەن مەلۇم ۋاقىتتا باشلانغان ھەرىكەتنىڭ هازىرغىچە داۋاملىشىپ كەلگەنلىكىنى

بىلدۇرىدۇ. مەسىلەن:

دو ساعت است که من اینجا نشسته ام. 我在这里已经坐了两小时了。

(مەن بۇ يەردە ئولتۇرغىلى 2 سائەت بولدى)

سه روز است که غذا نخورده است. 他已经三天没吃饭了。

(ئۇنىڭ تاماق يېمىگىنىگە ئۈچ كۈن بولدى)

نیم ساعت است که او دراز کشیده است. 他躺了已经半个小时了。

(ئۇنىڭ يېتىپ قالغىنىغا يېرىم سائەت بولدى)

（4）可以用于将来发生的动作，表示预料将来某时刻完成的事。

(4) کېيىن بولۇشى ئالدىن پەرەز قىلىنغان ھەرىكەتنى بىلدۇرىدۇ. مەسىلەن:

هرکسی زودتر به‌سر تپهٔ مقابل رسید، مسابقه را برده است.

谁先到达对面的山坡，谁就赢得这场比赛。

(كىم ئۇدۇلدىكى دۆڭگە ئالدىدا يېتىپ بارسا، مۇسابىقىدە شۇ ئۇتىدۇ)

在现在完成时态连用的时间副词有：

پۈتكەن ھازىرقى زامان شەكلىدىكى پېئىل بىلەن بىللە كېلىدىغان ۋاقىت رەۋىشلىرى مۇنۇلار:

هرگز　هیچ　اصلا　تاکنون　تابحال　اخیرا　دیگر　تازه

تمرین

1. 将下列动词按现在完成时态六个人称变位：

1. تۆۋەندىكى پېئىللارنى پۈتكەن ھازىرقى زامان بويىچە ئالتە خىل شەخسته تۈرلەڭ:

کشیدن　برگردانیدن　ساختن

2. 用适当时态将括弧里的动词填空：

2. تىرناق ئىچىدىكى پېئىللارنى مۇۋاپىق زامان بويىچە تۈرلەپ، جۈملىنىڭ بوش ئورنىنى تولدۇرۇڭ:

(1) او اینجا_____ (نبودن)، او به دانشکده _____ (رفتن).

(2) کتاب فارسیم کجا است؟ چه کسی آن را_____ (بردن)؟

(3) فیلم _____ (شروع شدن)، زود باش.

(4) شما کار خود را_____ (تمام کردن)، می‌توانید به‌خانه برگردید

(5) چه کسی پنجره را_____ (بازکردن)؟ اطاق خیلی سرد_____ (شدن).

课文译文

最大的药方

一个农民赶着一辆牛车进城，停在一家药店门前。他从车上卸下一扇大门板，搬到店里。卖药的惊讶地看了一眼，说：

——伙计，你把这块大门板搬来做什么呀？

你要是找木匠，这里可不是木器店，木器店在隔壁。农夫说：

——不是的，老板，我是来买药的。你看这门板上写的是什么？我女人病了，昨天，请了位大夫，给她治病，大夫要给病人开药方，可是，他没带纸笔。我们家也没有纸笔，我们手边能找到的就是一块白灰和这扇门板。大夫就把药方写在这块门板上了。

说完，农夫就把门板转过去让卖药的看清楚。卖药的一笑说：这是我一生中看到的最大的药方。

然后，就把药包好交给了农夫。

تېكىست تەرجىمىسى

ئەڭ چوڭ رېتسېپ

بىر دېھقان بىر كالا ھارۋىسىنى ھەيدەپ شەھەرگە كىرىپ، بىر دوختۇرخانىنىڭ ئالدىدا توختىدى. ئۇ بىر چوڭ ئىشكىنى ھارۋىدىن چۈشۈرۈپ، دۇكانغا ئېلىپ كىردى. دوختۇرۇش تەئەججۈپ بىلەن ئۇنىڭغا بىر قاراپ قويۇپ دېدى:

— بۇرادەر، بۇ چوڭ ئىشكىنى بۇ يەرگە نېمىگە ئېلىپ كىردىڭ؟ ئەگەر ياغاچچى ئىزدىمەكچى بولساڭ، بۇ ياغاچچىلىق دۇكىنى ئەمەس، ياغاچچىلىق دۇكىنى يېنىمىزدا.

دېھقان دېدى:

— يوغسۇ دوختۇر، مەن دورا ئالغىلى كەلدىم. قارامچۇ، بۇنىڭغا نېمە يېزىلىپتۇ؟ مېنىڭ ئايالىم ئاغرىپ قالغانىدى، تۇنۇگۈن تېڭىپ چاقىرىپ كۆرسەتتىم. تېڭىپ كېسەلگە رېتسېپ يېزىپ بەرمەكچى بولدى، بىراق قەغەز-قەلەم ئەكەلمەپتۇ. بىزنىڭ ئۆيدىمۇ قەغەز-قەلەم يوق ئىدى، ئىزدىنىپ تېپىلغىنى بىر پارچە گەچ بىلەن مۇشۇ ئىشىك بولدى. تېڭىپ رېتسېپنى مۇشۇ ئىشىككە يېزىپ بەردى.

شۇ چاغ دېھقان ئىشكىنى دوختۇر تەرەپكە ئايلاندۇرۇپ، ئۇنى دوختۇرغا ئېنىق كۆرسەتتى. دوختۇر كۈلۈپ قويۇپ:

بۇ، مەن ئۆز ئۆمرىدە كۆرگەن ئەڭ چوڭ رېتسېپ، — دېدى.

ئاندىن دوختۇرنى تەييارلاپ دېھقانغا بەردى.

درس بیست ونهم 第二十九课 يىگىرمه توققۇزىنچى دەرس

تېكست:	من اهل ساراجو نیستم	课文
		语法 结果状语从句
گراماتیکا	نەتیجه بیقسندی جؤمله	

من اهل ساراجو نیستم

مردی جوان به‌نزد سلمانی رفت تا ریشش را بتراشد. سلمانی مردی شوخ بود. خواست با مشتری خود شوخی بکند. پس از او پرسید:

ــ اهل کجا ای؟ جوان جواب‌داد:

ــ اهل ساراجو.

ــ آه، چقدر خوشحالم که مردی از ساراجو را نزد خود می بینم. من چیزی از مردم آن شهر شنیده‌ام و خیلی دلم می‌خواست که حقیقت آن را به چشم خود ببینم. شنیده‌ام که بعضی از مردان شهر ساراجو چنان نیرومند و پرطاقتند که نمی‌گذارند سلمانی ریششان را با آب گرم و صابون بتراشد، بلکه دستور می‌دهند آب سرد به صورت‌شان بزنند و بی صابون آنرا بتراشند. آیا این که من شنیده‌ام راست است؟

جوان که خیلی دلش می‌خواست او را مردی نیرومند و شجاع بدانند، فورا جواب داد:

ــ آری، راست است. اگر باور نمی‌کنید، صورت مرا به‌همان ترتیب بتراشید.

جوان لختی این شکنجه را تحمل کرد. دندانهایش را بهم فشرد و لبانش را به‌چپ و راست تکان داد. اما نتوانست تا پایان کار تحمل کند و طاقت بیاورد و در حالی که چشمانش پر از اشك شده‌بود، گفت:

ــ بس است. لطفا بقیهٔ صورتم را با آب گرم و صابون بتراشید. سلمانی گفت:

ــ آه، مگر شما از ساراجو نیستید؟

ــ نه، من خیلی هم ساراجوئی نیستم. خانهٔ من با شهر مقداری فاصله دارد.

واژه‌ها

ساراجو [sa:ra:joo] (名)(地名) 萨拉诸 (يەر ئىسمى) ساراجۇ

سلمانی [salma:nee] (名) 剃头的 (ئى) ساتىراش

تراشیدن (تراش)	(动) [tara:sheedan]	剃、刮	(پ) چۇشۇرمەك، قىرماق
شوخ	(形) [shookh]	风趣的	(س) قىزىقچى، چاقچاقچى
شوخی کردن	(动) [shookhee kardan]	开玩笑	(پ) چاقچاق قىلماق
آه	(叹) [a:h]		(ئىم) ئىخ
چقدر	(代) [cheghadr]	多少、多么	(ئا) شۇ قەدەر، قانچىلىك
شنیدن (شنو)	(动) [sheneedan]	听到	(پ) ئاڭلىماق
دل	(名) [del]	心	(ئى) دىل، كۆڭۈل
حقیقت	(名) [hagheeghat]	真理、真情	(ئى) ھەقىقەت
چنان	(副) [chena:n]	那么	(ر) شۇنداق، شۇ قەدەر
نیرومند	(形) [neeroomand]	强有力的	(س) كۈچلۈك
پرطاقت	(形) [porta:ghat]	能忍耐的	(س) چىداملىق
گذاشتن (گذار)	(动) [goza:shtan]	让、准许	(پ) يول قويماق
ریش	(名) [reesh]	胡子	(ئى) ساقال
صابون	(名) [sa:boon]	肥皂	(ئى) سوپۇن
دستور دادن	(动) [dastoor da:dan]	命令、指示	(پ) بۇيرۇماق، بۇيرۇق قىلماق
راست	(形) [ra:st]	真的	(س) راست
شجاع	(形) [shoja:]	勇敢的	(س) باتۇر
آری	(叹) [a:ree]	是的	(ئىم) شۇنداق، ھەئە
باور کردن	(动) [ba:var kardan]	相信	(پ) ئىشەنمەك
ترتیب	(名) [tarteeb]	方式	(ئى) يوسۇن، ئۇسۇل
لخت	(形) [lakht]	部分，一会儿	(س) پارچە، بىردەم
شکنجه	(名) [shekanje]	苦刑	(ئى) قىيناق
تحمل کردن	(动) [tahammol kardan]	忍受	(پ) چىدىماق
طاقت آوردن	(动) [ta:ghat a:vardan]	承受	(پ) تاقەت قىلماق
در حالی‌که	(连) [darha:leeke]	在…情况下	(ب)… ھالەتتە… ئەھۋالدا
اشك	(名) [ashk]	眼泪	(ئى) ياش
بس	(形) [bas]	足够的	(س) بەس، يەتتى، يېتەرلىك
لطفا	(副) [lotfan]	劳驾	(ر) ئىلتىپات قىلىپ
مقدار	(名) [meghda:r]	一些	(ئى) بىرئاز
فاصله	(名) [fa:sele]	距离	(ئى) ئارىلىق
بهم فشردن(ـــفشرد)	(动) [beham feshordan]	研磨	(پ) ئىسكەنجىگە ئالماق، قىسماق
لبان (لب单)	(名) [laba:n]	嘴唇	(ئى) لەب
تکان دادن	(动) [taka:n da:dan]	摇动	(پ) تەۋرەتمەك، تىترەتمەك

شرح و توضیح

1. دلم می‌خواست

我想要……。这是一种固定的形式，多表示主观感情色彩，等于 می‌خواستم.

که 引导的宾语从句中谓语动词应用现在假定时态。

1. "دلم می‌خواست" (...نی ئارزۇ قىلاتتىم) — بۇ مۇقىملاشقان بىر خىل شەكىل بولۇپ، كۆپىنچە سۇبيېكتسىپ ھېسسىياتنى بىلدۈرىدۇ، "می‌خواستم" شەكلى بىلەن ئوخشاش.

"كە"نىڭ كەينىدە كەلگەن تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملىنىڭ پېئىلدىن بولغان خەۋىرى پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە كېلىدۇ.

2. نمی‌گذارند سلمانی ریششان رابا آب گرم و صابون بتراشد.

他们不让理发师用热水和肥皂刮胡子。

گذاشتن (كە) 多用于口语，意思是"让"。连接词 كە 可以省略，后面的宾语从句中谓语动词应用现在假定时态。例如：

2. "نمی گذارند سلمانی ریششان رابا آب گرم صابون بتراشد" (ساتىراش ئۇنىڭ ساقىلىنى ئىسسىق سۇ ۋە سوپۇن ئىشلىتىپ ئالسا، ئۇنىڭغا ئۇنىمايدىكەن) — بۇ جۈملىدىكى "گذاشتن" (كە) ئىبارىسى ئاساسەن جانلىق تىلدا قوللىنىلىپ، "يول قويماق"، "ئۇنىماق" مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ، باغلىغۇچى "كە"نى چۈشۈرۈپ قويۇشقا بولىدۇ، ئۇنىڭ كەينىدىكى تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملىنىڭ پېئىلدىن بولغان خەۋىرى پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە كېلىدۇ. مەسىلەن:

مادر نمی گذاشت (كە) من از خانه بیرون بروم.　　妈妈不让我出去。

(ئانام مېنى ئۆيدىن چىقارمايدۇ = ئانام مېنىڭ ئۆيدىن چىقىشىمغا يول قويمايدۇ)

معلم نمی‌گذارد بچه‌ها در کنار دریاچه بازی کنند.　　老师不让孩子们在湖边玩耍。

(مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارنىڭ كۆل بويىدا ئوينىشىغا رۇخسەت قىلمايدۇ)

چرا نمی‌گذارید تلویزیون تماشا کنم؟　　为什么你不让我看电视?

(نېمە ئۈچۈن مېنى تېلېۋىزور كۆرگىلى قويمايسەن)

3. بی صابون　不用肥皂。

بی 是加在名词前，使名词转化为形容词的前缀。例如：

3. "بی صابون" (سوپۇنسىز) — بۇ يەردىكى "بی" ئىسىملارنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ ئۇلارنى شۇ ئىسىم ئىپادىلىگەن شەيئىنىڭ يوقلۇقىنى بىلدۈرىدىغان سۈپەتكە ئايلاندۇرىدىغان قوشۇمچە. مەسىلەن:

بی آب　干燥的，干旱的 (قۇرغاق)	
بی اسم　无名的 (نامسىز)	
بی چیز　贫穷的 (نامرات، يوقسۇل)	
بی حرف　沉默的 (ئۇنسىز)	

بی طاقت (تاقەتسىز، ھالسىدىن كەتكەن) 不能忍受的、疲乏无力的

4. من را = مرا ـــــ صورت مرا...بتراشید. من را = مرا _____صورت مرا...بتراشید.

这样给我刮脸。这句课中的 مرا 是由 من را 变来的。

4. من را = مرا ـــ صورت مرا...بتراشید. (ساقلىمنى شۇ ئۇسۇل بىلەن ئال) ـــ بۇ يەردىكى "مرا" "من را"دىن ئۆزگىرىپ كەلگەن.

5. در حالی‌که چشمانش پر از اشك شده بود، گفت...

他眼泪汪汪地说……

پر از اشك شده بود 充满了眼泪。是过去完成时态，这个时态将在第三十课中讲解。

در حالیکه "在……情况下"，或 "一面……，一面……"。例如：

5. "در حالی‌که چشمانش پر از اشك شده بود، گفت....." (ئۇ كۆزى ياشقا لىق تولغان ھالدا مۇنداق دېدى) ـــ بۇ يەردىكى "پر از اشك شده بود" (لىق تولغان) پېئىلنىك پۇتكەن ئۆتكەن زامان شەكلى بولۇپ، بۇ ھەقتە 30 ـ دەرسته توختىلىمىز.

"در حالی‌که" ئىبارىسى "...ھالدا" ياكى "بر یاقتن...، بر یاقتن..." مەنىلىرىنى بىلدۇرىدۇ. مەسىلەن:

او در حالی که غذا می‌خورد، روزنامه می‌خواند.

他一面吃饭，一面读报。

(ئۇ بىر ياقتىن تاماق يەپ، بىر ياقتىن گېزىت ئوقۇۋاتىدۇ)

او در حالی که آواز می‌خواند، می‌رقصد.

他一面唱歌，一面跳舞。

(ئۇ بىر ياقتىن ناخشا ئېيتىپ، بىر ياقتىن ئۇسسۇل ئويناۋاتىدۇ)

6. مگر شما از ساراجو نیستید؟

难道你不是说你是萨拉杜地方的人?

مگر 引导反问句 "难道……"

在回答 مگر 引导的否定问句时，通常有两种情况：一种是要求对方回答的，可用 له 或 چرا 作肯定回答，نه 作否定回答。例如：

6. "مگر شما از ساراجو نیستید" (سەن مەن ساراجولۇق دېگەن ئەمەسمۇ؟) ـــ "مگر" قايتارما سوئال جۈملىسىنىڭ بېشىدا كېلىدۇ، ئۇنىڭ مەنىسى ئۇيغۇر تىلىدا كەلگەن يېرىگە قاراپ باشقىچە بولىلار بىلەن ئىپادىلىنىشى مۇمكىن.

"مگر" دىن كېيىن بولۇشسىز سوئال جۈملە كەلگەندە مۇنداق ئىككى خىل ئەھۋال كۆرۈلىدۇ:

بىر خىلى ئاڭلىغۇچىدىن جاۋاب تەلەپ قىلىدۇ، بۇ چاغدا جاۋاب بولۇشلۇق بولسا، "بله" ياكى "چرا" قوللىنىلىدۇ؛ جاۋاب بولۇشسىز بولسا، "نه" قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

مگر شما به‌دیوار چین نمی‌روید؟

难道您不去长城吗?

(نېمە، سىز سەددىچىنگە بارمامسىز؟)

ـــ بله می‌روم. 或 ـــ چرا می‌روم.

ـــ نه نمی‌روم.

另一种情况是表示谴责，不要求对方回答。

يەنە بىر خىلى پەقەت ئەيىبلەش مەنسىتىلا بىلدۈرۈپ، ئالغۇچىدىن جاۋاب تەلەپ قىلمايدۇ. مەسىلەن:

مگر نمی‌دانی باید کلید را از در بیرون بیاوری؟

难道你不知道应该把钥匙从门上拿下来吗?

(ئاچقۇچنى ئىشىكتىن ئېلىۋېنىش كېرەكلىكىنى بىلمەمسەن؟)

مگر دیوانه شدی؟ به‌سیم لخت دست نزن، برق تو را می‌گیرد.

难道你疯啦？别碰那根外露的电线，要触电的。

(ئالجىدىڭمۇ؟ يالىڭاچ سىمغا تەگمە، توك سوقىدۇ)

دستور زبان

نەتىجە بېقىندى جۈملە

结果状语从句

结果状语从句是用来说明主语行动的结果的。

结果状语从句一般用连词引导，意思是“如此……以致于……”常见的连词有：

نەتىجە بېقىندى جۈملە ھالەت بېقىندى جۈملىنىڭ بىر تۈرى بولۇپ، ئۇنگە ھەرىكەتنىڭ نەتىجىسىنى بىلدۈرىدۇ.

نەتىجە بېقىندى جۈملە باش جۈملە بىلەن ئومۇمەن باغلىغۇچى ئارقىلىق باغلىنىدۇ. مۇنداق باغلىغۇچىلار "شۇنداق...كى"، "نەتىجىدە..." دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ خىل باغلىغۇچىلاردىن مۇنۇلارنى كۆرسىتىشكە بولىدۇ:

.....كە....

چۈنان...كە...، ئانقدەر.... كە....، شۇرى... كە...، ....كە....

例如：مەسىلەن:

他太高兴了，（结果）话都说不出来了。 او چنان خوشحال شد که نتوانست حرف بزند.

(ئۇ شۇنداق خۇشال بولدىكى، گەپمۇ قىلالماي قالدى=

ئۇ خۇشاللىقىدىن گەپمۇ قىلالماي قالدى)

我太累了，（以致于）一步路也走不动了。

من آنقدر خسته شدم که نتوانستم یك قدم به‌جلو بروم.

(شۇنداق ھاردىمكى، بىرقەدەم باسقۇدەكمۇ ھالىم يوق)

او آن خبر وحشتناك را شنید که تمام بدنش می‌لرزید.

他听到那个消息吓得浑身发抖。

(ئۇ ئۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ شۇنداق قورقتىكى، پۈتۈن بەدىنى تىترەپ كەتتى)

تمرين

1. 翻译下列词组：

（1）同（某人）开玩笑　　（2）同（某处）相距
（3）亲眼看见　　（4）左右摆动
（5）眼泪汪汪　　（6）咬紧牙
（7）刮胡子　　（8）够了

1. تۆۆەندىكى سۆز بىرىكمىلىرىنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) (مەلۇم كىشى) بىلەن سۆزلەشمەك　　(2) (مەلۇم يەر) بىلەن ئايرىلىپ تۇرماق
(3) ئۇز كۆزى بىلەن كۆرمەك　　(4) ئوڭ سولغا تەۋرەنمەك
(5) كۆزى ياشقا لىق تولماق　　(6) چىشنى چىڭ چىشلىمەك
(7) ساقال ئالماق　　(8) يېتەرلىك بولدى...

2. 翻译下列句子：

（1）您的书找到了没有？
——还没有，我还在找哩。
（2）李明走了吗？
——他走了，我肯定他现在已经到达乌鲁木齐了。
（3）我的家与学校相距不远。
（4）母亲见到我高兴得说不出话来了。
（5）护士不让我下床走动。

2. تۆۆەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) كىتابىڭىزنى تاپتىڭىزمۇ؟
— ياق تېخى، يەنە ئىزدەۋاتىمەن.
(2) تۇرسۇن كەتتىمۇ؟
— كەتتى، چوقۇمكى، ئۇ ھازىر ئۇرۇمچىگە يېتىپ بارىدى.
(3) مېنىڭ ئۆيۈم بىلەن مەكتەپنىڭ ئارىلىقى يىراق ئەمەس.
(4) ئانام مېنى كۆرۈپ خۇشاللىقىدىن گەپ قىلالماي قالدى.
(5) ھەمشىرە مېنىڭ كارىۋاتتىن چۈشۈپ ھەرىكەت قىلىشىمغا رۇخسەت قىلمىدى.

课文译文

我不是萨拉柱人

一个年轻人去理发馆刮胡子，理发的是个很风趣的人，喜欢和顾客开个玩笑，他问这位年轻人：

——你是哪儿的人呵？年轻人回答说：

——我是萨拉柱人。

——有位萨拉柱人到我这里来，我可真高兴，我听人们讲过那里人的一些事，很想亲眼

看看是不是真的。我听说有些萨拉柱人很坚强，并且能吃苦，他们不让理发师用热水和肥皂刮胡子，他们吩咐只用点冷水，不用肥皂就刮。我听说的是真的吗？

年轻人非常想让别人把他看作坚强勇敢的男子汉，立即回答说：

——是的，是真的。你要是不信，你就这样给我刮脸好了。

有好一会儿年轻人都忍受着这种痛苦，他咬紧牙，嘴唇左右抖动着。可是，他终于忍不住了，眼泪汪汪地说道：

——好了，没刮的那部分请你用热水和肥皂吧。

理发师说：

——唉！你不是说你是萨拉柱人吗？

——不，我可不是地道的萨拉柱人，我家离城里还有一段距离哩。

تېكست تەرجىمىسى

مەن ساراجۇلۇق ئەمەس

بىر يىگىت ساقلىنى ئالدۇرۇش ئۈچۈن ساتىراشنىڭ قېشىغا كەلدى. ساتىراش شوخ ئادەم بولۇپ، خېرىدارلار بىلەن چاقچاقلىشىشنى ياخشى كۆرەتتى. ئۇ ھېلىقى يىگىتتىن سورىدى:

— سەن نەلىك؟

يىگىت جاۋاب بەردى:

— ساراجۇلۇق.

— بىر ساراجۇلۇقنىڭ قېشىمغا كەلگىنىگە تولىمۇ خۇشالمەن. مەن ئۇ يەرلىكلەرنىڭ بەزى ئىشلىرىنى ئاڭلىغان. ئۇنىڭ ھەقىقىتىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن بىر كۆرۈشنى بەك ئارزۇ قىلاتتىم. ئاڭلىشىمچە، بەزى ساراجۇلۇقلار كۆچاسۇك ھەم چىدامسىز كېلەرمىش، ساتىراش ئۇلارنىڭ ساقلىنى ئىسسىق سۇ ۋە سوپۇن ئىشلىتىپ ئالسا، ئۇنىڭغا ئۇنىماسمىش، بەلكى ئازراق سوغۇق سۇ بىلەنلا سوپۇنسىز ئېلىشنى بۇيرارمىش. مېنىڭ ئاڭلىغىنىم راستمىدۇ؟

يىگىت كۆچلۇك ھەم باتۇر ئادەم دەپ ئاتىلىشىنى بەكمۇ ئارزۇ قىلاتتى. شۇڭا دەرھاللا جاۋاب بەردى:

— راست، راست، ئىشەنمىسەڭ، مېنىڭ ساقلىمنى شۇ ئۇسۇل بىلەن ئال.

يىگىت خېلىغىچە بۇ ئازابقا چىداشلىق بەردى. ئۇ چىشىنى چىڭ چىشلەپ، كالپۇكىنى ئوڭ-سولغا قىمىرلىتاتتى. لېكىن ئۇ ئاخىرىغىچە چىدىيالماي قالدى. ئۇ كۆزى ياشقا لىق تولغان ھالدا دېدى:

— بەس، قالغىنىنى سۇ ھەم سوپۇن بىلەن ئالغىن. ساتىراش دېدى:

— ھە، سەن مەن ساراجۇلۇق دېگەن ئەمەسمۇ؟

— ياق، مەن دەل ساراجۇلۇق ئەمەس، مېنىڭ ئۆيۈمدىن شەھەرگە خېلى ئارىلىق بار.

درس سیم 第三十课 ئوتتۇزىنچى دەرس

تېكست:	مرغابی و لاك پشت	课文
		语法 过去完成时态
گراماتىكا	پۇتكەن ئۆتكەن زامان	

مرغابی و لاك پشت

دو مرغابی و یك لاك پشت مدتها در آبگیری زندگی می‌کردند و هرسه باهم دوست شده بودند. اتفاقا آب آبگیر بسیار کم شد، چنانکه مرغابیها دیگر نتوانستند آنجا بمانند. تصمیم گرفتند که بجای پرآب‌تر بروند. برای خداحافظی پیش لاك پشت رفتند.

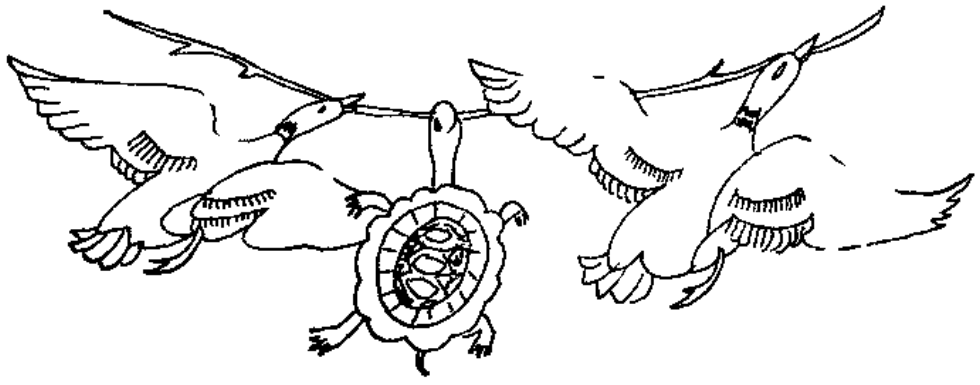
لاك پشت اندوهگین شد و گفت من هم از کمی آب در رنجم و هم دوری شما برایم سخت است. شما که دوست من هستید، فکر بکنید و مرا هم با خود ببرید.

مرغابیها جواب دادند ما نیز از دوری تو بسیار دلتنگ می‌شویم و هرجا هم که برویم بی‌تو به‌ما خوش نمی‌گذرد. اما بردن تو بسیار مشکل است، زیرا ما می‌توانیم پرواز کنیم و تو نمی‌توانی.

لاك پشت بسیار غمگین شد، مرغابیها مدتی فکر کردند، پس از آن گفتند: "تو را می بریم بەشرط آنکه قول بدهی که هرچه گفتیم بپذیری."

لاك پشت پذیرفت. مرغابیها چوبی آوردند و به او گفتند: "ما دو سر چوب را به‌منقار می‌گیریم و تو هم باید میان آن را با دهانت بگیری". به‌این ترتیب هر سه پرواز خواهیم کرد. اما باید مواظب باشی که در موقع پرواز کردن هرگز دهانت را باز نکنی.

لاك‌پشت گفت: "هرچه بگوئید، می‌پذیرم."

مرغابیها به پرواز در آمدند و لاك پشت را هم با خود بردند. وقتی که به‌بالای شهر رسیدند، چشم مردم به‌آنها افتاد، همه آنها را به‌هم نشان دادند و گفتند: "لاك‌پشت را ببینید که هوس پرواز کرده است."

لاك‌پشت ساعتی خاموش ماند. اما وقتی که دید گفتگو و غوغای مردم تمام نمی‌شود، بی‌طاقت شد و فریاد زد:

"تا کور شود، هرآن که نتواند دید"

دهان گشودن همان بود و از بالا به زمین افتادن همان.

واژه‌ها

مرغابی	(名) [morgha:bee]	野鸭 (ئۇ) ئۆردەك
لاك‌پشت	(名) [la:kposht]	乌龟 (ئۇ) تاشپاقا
آبگیر	(名) [a:bgeer]	水塘 (ئۇ) كۆلچەك
اتفاقا	(副) [eftefa:ghan]	恰巧 (ر) بىردىن، تۇيۇقسىز
چنانکه	(连) [chena:nche]	以致..... (ب) نەتىجىدە، شۇنىڭ بىلەن
دوری	(名) [dooree]	远离 (ئۇ) ئايرىلىش
پرآب	(形) [pora:b]	多水的 (س) سۇيى كۆپ، سۇلۇق
اندوهگین	(形) [andoohgeen]	忧郁的 (س) قايغۇلۇق
رنج	(名) [ranj]	忧愁 (ئۇ) قايغۇ، ئازاب، جاپا، ئەم
سخت	(形) [sakht]	难过的 (س) قىيىن، ئېغىر
دلتنگ	(形) [deltang]	发愁的 (س) كۆڭلى يېرىم
پرواز کردن	(动) [parva:z kardan]	飞翔 (پ) ئۇچماق
غمگین	(形) [ghamgeen]	忧愁的 (س) ئەمكىن
قول دادن	(动) [ghowl da:dan]	保证 (پ) سۆز بەرمەك، ۋەدە قىلماق
پذیرفتن (پ-یر)	(动) [pazeeroftan]	接受 (پ) قوبۇل قىلماق، ماقۇل دېمەك
چوب	(名) [choob]	木块，木条 (ئۇ) چۆنۇق، تاياق
منقار	(名) [menga:r]	鸟嘴 (ئۇ) تۇمشۇق، ئېغىز
دهان	(名) [daha:n]	嘴 (ئۇ) ئېغىز
مواظب	(形) [mova:zeb]	留意，小心 (س) پەخەسلىك، دىققەتلىك
در آمدن	(动) [dar a:madan]	出现 (پ) چىقماق
ناگهان	(副) [na:gaha:n]	突然 (ر) تۇيۇقسىز، بىردىن
چشم	(名) [cheshm]	眼睛 (ئۇ) كۆز
هوس کردن	(动) [havas kardan]	妄想 (پ) ھەۋەس قىلماق

خاموش	(形) [ha:moosh]	不说话的 (س) ئۇنسىز	
غوغا	(名) [ghowgha:]	乱喊 (ئى) ۋاراڭ-چۇرۇڭ	
كور	(名) [koor]	瞎 (ئى) كور، قارغۇ	
گشودن (گشای)	(动) [goshoodan]	张开 (پ) ئاچماق	

شرح و توضیح

1. اتفاقا آب آبگیر بسیار کم شد، چنانکه مرغابیها دیگر نتوانستند آنجا بمانند.

连接词 چنانکه 引导的是程度状语从句。意思是：水塘的水非常少了，(到了)野鸭在水塘里生活不下去(的程度)了。

引导程度状语的连接词常见的还有：هرقدرکه...，بقدریکه...，تاآنجاکه... 等。

1. "اتفاقا آب آبگیر بسیار کم شد، چنانکه مرغابیها دیگر نتوانستند آنجا بمانند" (بىردىن كۆلچەكنىڭ سۇيى ئازىيىپ، ئۆردەكلەر ئۇ يەردە ياشىيالمايدىغان دەرىجىگە يەتتى) — بۇ جۈملىدە باغلىغۇچى "چنانکه"دىن كېيىن كەلگىنى دەرىجىنى بىلدۈرىدىغان ھالەت بېقىندى جۈملە.

دەرىجىنى بىلدۈرىدىغان ھالەت بېقىندى جۈملىنى باش جۈملە بىلەن باغلايدىغان باغلىغۇچىلاردىن يەنە "بقدریکه"، "تاآنجاکه"، "هرقدرکه" لەرنى كۆرسەتكە بولىدۇ.

2. تصمیم گرفتند که بجای پرآب‌تر بروند.

它们决定迁到水较多的地方去

2. "تصمیم گرفتند که بجای پرآب تر بروند" (ئۇلار سۇيى كۆپ بىر جايغا كەتمەكچى بولدى)

在动词 تصمیم گرفتن 后面要求跟宾语从句，表示决定去做的事。宾语从句中的谓语动词应用现在假定时态。例如：

"تصمیم گرفتن" پېئىلىدىن كېيىن بىر تولدۇرغۇچى بېقىندا جۈملە ئەگىشىپ كېلىش تەلەپ قىلىنىدۇ. بۇ تولدۇرغۇچى بېقىندى جۈملىنىڭ پېئىلىدىن بولغان خەۋىرى پەرەز ھازىرقى زامان شەكلىدە كېلىدۇ. مەسىلەن:

ما تصمیم گرفتیم که فردا به پارك ای‌خه برویم. 我们决定明天去颐和园。

(بىز ئەتە يىخېيۇەنگە بارماقچى بولدۇق)

من تصمیم گرفتم که امشب به‌جنوب بروم: 我决定今晚到南方去。

(مەن بۈگۈن كەچتە جەنۇبقا مېڭىش قارارىغا كەلدىم)

او تصمیم گرفت که فورا به‌آنها جواب نامه بنویسد 他决定马上给他写回信。

(ئۇ دەرھال ئۇنىڭغا جاۋاب خەت يېزىش قارارىغا كەلدى)

3. من هم از کمی آب در رنجم و...

水少了，我也难过呀。

这里 کمی 是名词，是由形容词 کم 加 ی 转化来的，因此这里的 ی 应重读，并且与后面的词 آب 有耶扎菲连接。

در...بودن 表示处于某种状态中或正在做某事。例如：

3. "من هم از کمی آب در رنجم..." (مەنمۇ سۇنۇك ئازىيىپ كەتكەنلىكىدىن قىينىلۇاتقان مەن) — بۇ يەردىكى "كمى" سۆزى "كم" دېگەن سۆيەتكە "ی" قوشۇلۇپ ياسالغان ئىسىم، شۇڭا بۇ يەردىكى "ی" ئۇرغۇلۇق ئوقۇلىدۇ ھەم كەينىدىكى "آب" دېگەن سۆز بىلەن ئىزافەت ئارقىلىق باغلىنىدۇ.

"در رنجم" شەكلى "در رنج هستم" شەكلى بىلەن ئوخشاش بولۇپ، قىيىن ھالەتتە قالغانلىق مەنىسىنى بىلدۇرىدۇ. "در...بودن" ئىگىسىنىڭ مەلۇم ھالەتتە تۇرغانلىقىنى ياكى مەلۇم ئىشنى قىلۋاتقانلىقىنى بىلدۇرىدۇ. مەسىلەن:

او در سفر است.　　他在旅行。

(ئۇ سەپەر ئۇستىدە)

ما در تعطیل هستیم.　　我们在度假。

(بىز تەتىل قىلۋاتىمىز = بىز تەتىلدە)

4. هر جا هم که برویم، بی‌تو به ما خوش نمی‌گذرد

不论到什么地方，见不到你，我们的日子也过不好的。

4. "هر جا هم که برویم، بی تو به ما خوش نمی گذرد" (مەيلى نەگە بارايلى، سېنى كۆرمىسەك، بىزنىڭ كۈنىمىزمۇ ياخشى بولمايدۇ)

هر جائی که...　　不论（不管）在那里 مەيلى نەدە بولسۇن

هر کاری که...　　不论（不管）什么工作 مەيلى قانداق ئىش بولسۇن

هرکسی که...　　不论（不管）什么人 مەيلى كىم بولسۇن

以上例举的一些都是引导一个定语从句，表示一种假设的口气。

يۇقىرىقىلاردىن ھەربىرىنىڭ كەينىدىن بىر ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملە كېلىپ، بىر خىل پەرەز ئۇرامىنى بىلدۇرىدۇ.

5. به کسی خوش گذشتن

对某人来说过的好或过得愉快。这句话的主语一般都是指“时间”或“日子”等，通常省略，谓语动词总是用第三人称单数。例如：

5. "به کسی خوش گذشتن" — بۇ جۈملە ئەينەن تەرجىمە قىلىنسا "مەلۇم كىشى ئۇچۇن كۆڭۈللۈك ئۆتمەك" بولىدۇ. مۇنداق جۈملىلەرنىڭ ئىگىسى ئوبۇمەن "ۋاقىت"، "كۈنلەر" قاتارلىق سۆزلەردىن ئىبارەت بولۇپ، ئادەتتە چۈشۈپ قالىدۇ، جۈملىنىڭ خەۋىرى بولۇپ كەلگەن پېئىل ھامان III شەخس بىرلىك شەكلىدە بولىدۇ. مۇنداق جۈملە شەكىللىرىدە ئىپادىلەنگەن پىكىر ئۇيغۇر تىلىدا ھامان باشقىچە يوللار بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

امیدوارم در چین به شما خوش بگذرد.　　希望您在中国过得愉快。

(جۇڭگودا بولغان كۈنلىرىڭىزنىڭ
كۆڭۈللۈك ئۆتۈشىنى ئۈمىد قىلىمەن)

希望您暑假过得愉快。 امیدوارم در تعطیل تابستانی به شما خوش بگذرد.

(يازلىق تەتىلىڭىزنىڭ كۆڭۈللۈك ئۆتۈشىنى ئۈمىد قىلىمەن)

我们的这次旅行很愉快。 در این سفر به ما خوش گذشت.

(بو قېتىمقى سەپىرىمىز كۆڭۈللۈك بولدى)

6. به شرط آن که قول بدهی که هرچه گفتیم، بپذیری.

只要你保证我们怎么说，你就怎么做。

هرچه... 无论什么，不管什么。 گفتیم 是用一般过去时态来代替立即就要发生的事。在 هرچه 引导的定语从句中一般用现在假定时态。例如：

6. "به شرط آن که قول بدهی، هرچه گفتیم، بپذیری" (شۇ شەرت بىلەنكى، بىز نېمە دېسەك شۇنىڭغا ماقۇل بولۇشقا سۆز بېرىسەن) — بۇ يەردىكى "هرچه..." "مەيلى نېمە بولسۇن" ياكى "ھەر نېمە" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. "گفتیم" پېئىلنىڭ مۇتلەق ئۆتكەن زامان شەكلى بولۇپ، بۇ يەردە دەرھال بولىدىغان ھەرىكەتنى بىلدۈرۈپ كەلگەن. "هرچه" ئارقىلىق باغلانغان ئېنىقلىغۇچى بېقىندى جۈملىدە ئونۇمەن پېئىلنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

不论您说什么，我们都去完成。 هرچه بگوئید، انجام می‌دهیم.

(سىز نېمىلا دېسىڭىز، بىز ئۇنى ئورۇنلايمىز)

您想要什么，我就给您什么。 هرچه می‌خواهید، می‌دهیم.

(سىز نېمە تەلەپ قىلسىڭىز، مەن سىزگە شۇنى بېرىمەن)

不管你学到什么，都给我讲讲。 هرچه یاد بگیری، برایم بگوئی.

(نېمە ئۆگەنگەن بولسىڭ، ماڭا ھەممىنى دەپ بەر)

7. مواظب باشی که در موقع پرواز کردن هرگز دهانت را باز نکنی.

你要注意，飞上天以后，千万不能张咀。

که 连接的是补语从句。

هرگز 从不，永不，用于否定句中。例如：

7. "نواظب باشی که در موقع پرواز کردن هرگز دهانت را باز نکنی" (شۇنىڭغا دىققەت قىلىشىڭ كېرەككى، ئۇچۇۋاتقان پەيتتە ھەرگىزمۇ ئاغزىڭنى ئاچمايسەن) — بۇ جۈملىدە باغلىغۇچى "که"دىن كېيىن كەلگىنى تولۇقلىغۇچى بېقىندى جۈملە.

"هرگز" سۆزى "ھەرگىز"، "زادى"، "مەڭگۈ" دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرۈپ، بولۇشسىز جۈملىلەردە قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

من هرگز او را ندیده‌ام.

我从来没有见过他。

(مەن ئۇنى زادى كۆرمىگەن)

هرگز نزد من نیائی.　　你永远也别上我这里来。

(مەڭگۈ مېنىڭ قېشىمغا كەلمە)

هرگز 有时在疑问句中意思是“曾经、从来”。

"هرگز" سۆزى بەزى سوئال جۈملىلەردىمۇ قوللىنىلىپ، "زادى" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

هرگز گوان‌جو بودید؟　　您（曾经）去过广州吗？

(سىز زادى گۇاڭجۇغا بېرىپ باقمىغانمۇ؟)

هرگزبه شین‌جان آمده اید؟　　您（曾经）去过新疆吗？

(سىز زادى شىنجاڭغا بېرىپ باقمىغانمۇ؟)

8. تا کور شود، هرآن که نتواند دید.

谁要是眼红（或谁要是看不得），就瞎了他的眼。

8. "تا کور شود، هر آن‌که نتواند دید".

(كىم كۆرەلمىگەن بولسا، شۇ كور ئىكەن.)

تا گور شود 是结果状语从句，تا 以表示最终，结果。

"تا گور شود" نەتىجە ھالەت بېقىندى جۈملە، "تا" باغلىغۇچىسى "ئاخىر"، "ئاقىۋەت"، "نەتىجە" دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ.

9. دهان گشودن همان بود و از بالا به‌زمین افتادن همان.

他一张开咀巴，便从空中摔到了地上。

9. "دهان گشودن همان بود و از بالا به‌زمین افتادن همان."

(ئۇ ئاغزىنى ئېچىشى بىلەنلا ئاسماندىن يەرگە چۈشۈپ كەتتى.)

"همان...همان..." — "...بىلەنلا..." دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

همان.... همان.....— .....就.....

又如：　افتادنش همان و مردنش همان بود.　他一倒下，便断气死了。

(ئۇ يىقىلىپ چۈشۈش بىلەنلا تىنىقىدىن قالدى)

10. بدین ترتیب هرسه پرواز خواهیم کرد

这样我们三个就一齐飞上天。

پرواز خواهیم کرد 是将来时态。

10. "بدین ترتیب هرسه پرواز خواهیم کرد" (مۇشۇ يوسۇندا ئۈچىمىز بىللە ئۇچىمىز) — بۇ يەردىكى "پرواز خواهیم کرد" كېلەر زامان شەكلىدە كەلگەن.

دستور زبان

过去完成时态

ۆتكەن ئۆتكەن زامان

1. 过去完成时态的构成

肯定式：连写人称词尾 + ه + 动词词干

否定式：连写人称词尾 + ه + 动词词干 + ن.....

1. پېئىلنىڭ ۆتكەن ئۆتكەن زامان شەكلى مۇنداق ياسىلىدۇ:

بولۇشلۇق شەكلى: پېئىل ئۆزىكى + ه + شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى: ن + پېئىل ئۆزىكى + ه + شەخس قوشۇمچىسى

(1) ئاددىي پېئىل "شنيدن"نىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال　　شنيدن 简单动词（1）

من	شنيده بودم نشنيده بودم	ما	شنيده بوديم نشنيده بوديم
تو	شنيده بودی نشنيده بودی	شما	شنيده بوديد نشنيده بوديد
او	شنيده بود نشنيده بود	آنها	شنيده بودند نشنيده بودند

انجام دادن 复合动词（2）

2) قوشما پېئىل "انجام دادن"نىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال

من	انجام داده بودم انجام نداده بودم	ما	انجام داده بوديم انجام نداده بوديم
تو	انجام داده بودی انجام نداده بودی	شما	انجام داده بوديد انجام نداده بوديد
او	انجام داده بود انجام داده بود	آنها	انجام داده بودند انجام نداده بودند

2. ۆتكەن ئۆتكەن زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى　　2. 过去完成时态用法

（1）表示过去很早以前曾经有过的经历，与现在无关。

(1) بۇندىن كۆپ بۇرۇن بولۇپ ئۆتكەن، ھازىرقى ۋاقىت بىلەن مۇناسىۋىتى بولمىغان ئىشنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن.

من با دوستانِ خود از دیوار چین دیدن کرده بودم، تابحال پنج سال است که نرفته‌ام.

我和朋友（曾经）去过长城，从那时直到现在已有五年没去了。
(مەن دوستلىرىم بىلەن بىللە سەددىچىنگە بىر بارغان ئىدىم،
ئۇنىڭدىن بۇيان بەش يىل بولىدى، ھېرىسپ باقمىدىم)

او بعنوان راننده در یك شركت خدمت كرده بود 他曾在一家公司里当司机。
(ئۇ بىر چاغدا بىر شىركەتتە شوپۇرلۇق قىلغانىكەن)

(2) 表示在过去某时刻或过去某一动作发生前已完成的行为或状态。

(2) ئۆتكەن مەلۇم بىر چاغدا ياكى ئۆتكەندە مەلۇم بىر ھەرىكەت بارلىقىغا كېلىشتىن بۇرۇن پۈتكەن ھەرىكەت ياكى ھالەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

وقتی كه من به ایستگاه راه آهن رسیدم، قطار رفته بود.
当我到火车站时，火车已经开走了。
(مەن پويىز ئىستانسىسىغا بارغاندا، پويىز مېڭىپ كەتكەنىكەن)

من با دختری كه در كنار من نشسته بود، صحبت كردم.
我同坐在我身边的姑娘谈了话。
(مەن قېشىمدا ئولتۇرغان قىز بىلەن سۆزلەشتىم)

شما آن كتاب را كه از من امانت گرفته بوديد، به چه كسی داديد؟
你借我的那本书给谁了？
(سىز مەندىن ئارىيەت ئالغان ھېلىقى كىتابنى كىمگە بەردىڭىز؟)

(3) 用于条件句表示虚构的，非真实的或不可能实现的。

(3) شەرت جۈملىدە كېلىپ پەرەز قىلىنغان، رېئال بولمىغان ياكى ئەمەلگە ئاشمايدىغان ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

اكر آن روز شما به دانشگاه شين جيان رفته بوديد، او را ديده بوديد.
要是您那天去新疆大学的话，就会见到他的（事实是没去新疆大学，也没有见到他）
ئەگەر شۇ كۈنى شىنجاڭ داشۆسىگە بارغان بولسىڭىز، ئۇنى كۆرەتتىڭىز.
(ئەمەلىيەتتە شىنجاڭ داشۆسىگە بارمىغان ھەم ئۇنى كۆرمىگەن)

تمرين

1. 将括弧内的动词，用适当时态填空：

1. تىرناق ئىچىدىكى پىسىللارنى مۇۋاپىق زامان بويىچە تۈرلەپ جۈملىنىڭ بوش ئورنىنى تولدۇرۇڭ:

(1) من قبلا زبان انگليسی را _____(ياد گرفتن)، ولی حال آن را فراموش كرده‌ام.
(2) ساعت من خوابيده است، ولی تا پنج دقيقه پيش _____(كار كردن)
(3) وقتی‌كه من از خواب بيدار شدم، او در كنار پنجره _____(نشستن).
(4) مردی كه آنجا _____(ايستادن)، برادر من است.

(5) حسن دیروز درخانه نبود، او به شهر _____(رفتن)

(6) هنگامیی‌که من به‌اطاق شما _____(نگاه‌کردن)، شما روی رختخواب دراز کشیده (躺) و کتاب _____(خواندن)

2. 翻译下列句子：

（1）不管您要什么，我都给您买。

（2）你想问什么，就问什么。

（3）当老师来的时候，大家已经在操场上集合好了。

（4）当我早上出门的时候，地上已经铺满了雪。

（5）昨天我没去看电影，因为我已经看过了。

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) سىزگە نېمىكى كېرەك بولسا، ھەممىسىنى سىزگە ئېلىپ بېرەي.

(2) نېمىنى سورىغىڭىز كەلسە، شۇنى سوراڭ.

(3) مۇئەللىم كەلگەندە، ھەممەيلەن تەنتەربىيە مەيدانىغا توپلىنىپ بولغانىدى.

(4) مەن ئەتىگەن ئۆيدىن چىقسام، يەرنى قار قاپلاپ كېتىپتۇ.

(5) تۇنۈگۈن كىنو كۆرگىلى بارمىدىم، چۈنكى مەن ئۇ كىنونى كۆرگەنىدىم.

课文 文

野鸭与乌龟

两只野鸭和一个乌龟在一个水塘里共同生活了一段时间，它们成了好朋友。

忽然，水塘的水非常少了，野鸭在水塘里生活不下去了，它们决定迁到水较多的地方去，它们来向乌龟告别。

乌龟难过得很，它说：水少了，我也难过呀，你们走了，我更难受了。你们是我的朋友，想个办法，把我也带上吧。

野鸭回答说，离开你我们心里也怪不好过的。不论到什么地方，见不到你，我们的日子也过不好的。可是要带上你，也不是件容易的事。因为，我们能飞，你不能飞。

乌龟一听很伤心。两只野鸭想了一会儿说：我们把你带上，可是有条件，我们说什么你可得照做，乌龟同意了。水鸭找来一段木棍，对乌龟说：我们用嘴叼住木棍的两头，你要用嘴咬住中间，这样，咱们三个就一齐飞上天了。可是，你要注意，飞上天以后千万不能张嘴。

乌龟说：你们怎么说，我怎么做。

于是野鸭飞上了天，把乌龟也带了上去。当他们飞临一个城市上空时，人们看见了它们。大家互相指点着它们，还说：看那乌龟呀，还想飞上天哪！乌龟好一阵没开口。可是，它一见人们的讥笑声好久不停，就忍不住了，喊道："谁要是眼红，就瞎了他的眼"！他刚一张开嘴巴，便从空中摔到地上。

تېكست تەرجىمىسى

ياۋا ئۆردەك ۋە تاشپاقا

ئىككى ياۋا ئۆردەك بىلەن بىر تاشپاقا بىر كۆلچەكتە بىر مۇددەت بىللە ياشاپ، دوست بولۇشۇپ قاپتۇ. تۇيۇقسىزلا، كۆلچەكنىڭ سۇيى ئازىيىپ، ئۆردەكلەر بۇ يەردە داۋاملىق ياشىيالمايدىغان دەرىجىگە يېتىپتۇ. ئۇلار سۇيى كۆپ بىر جايغا كەتمەكچى بوپتۇ. ئۇلار خوشلىشىش ئۈچۈن تاشپاقىنىڭ ئالدىغا كېلىپتۇ.

تاشپاقا قاتتىق ھەسرەتلىنىپتۇ. ئۇ دەپتۇ: "سۇنىڭ ئازىيىپ كەتكەنلىكىدىن مەنمۇ قايغۇرۇۋاتىمەن. سىلەردىن ئايرىلىش ماڭا ئېغىر كېلىدۇ، سىلەر مېنىڭ دوستۇم. بىر ئامال قىلىپ، مېنىمۇ بىللە ئېلىپ كېتىڭلار".

ئۆردەكلەر مۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ: "سېنىڭدىن ئايرىلساق، بىزنىڭمۇ كۆڭلىمىز يېرىم بولىدۇ. مەيلى نەكە بارايلى، سېنى كۆرمىسەك، بىزنىڭ كۈنىمىزمۇ ياخشى بولمايدۇ. لېكىن سېنى ئېلىپ كېتىش ئىنتايىن قىيىن. چۈنكى، بىز ئۇچالايمىز، سەن بولساڭ ئۇچالمايسەن".

تاشپاقا بەكمۇ غەمكىن بوپتۇ. ئۆردەكلەر بىردەم ئويلىۋالغاندىن كېيىن ئۇنىڭغا دەپتۇ: "بىز سېنى ئېلىپ كېتەيلى، بىراق شەرت شۇكى، بىز نېمە دېسەك شۇنى قوبۇل قىلىشقا ۋەدە بېرىسەن".

تاشپاقا ماقۇل بوپتۇ. ئۆردەكلەر بىر تال تاياق تېپىپ كېلىپ، تاشپاقىغا دەپتۇ: "بىز ئىككىمىز تاياقنىڭ ئىككى تەرىپىنى چىشلەيمىز. سەن ئوتتۇرىسىنى چىشلەيسەن، شۇنداق قىلىپ ھەر ئۈچىمىز ئۈچىمىز. لېكىن شۇنىڭغا دىققەت قىلىشىڭ كېرەككى، ئۈچۈپ كېتىۋاتقان پەيتتە ھەرگىزمۇ ئاغزىڭنى ئاچمايسەن".

تاشپاقا: "سىلەر نېمە دېسەڭلار، شۇنى قوبۇل قىلىمەن" دەپتۇ.

ئۆردەكلەر ئۈچۈپ كۆتۈرۈلۈپتۇ، تاشپاقىنىمۇ بىللە ئېلىپ مېڭىپتۇ. ئۇلار بىر شەھەرنىڭ ئۈستىگە كەلگەندە، كىشىلەرنىڭ كۆزى ئۇلارغا چۈشۈپتۇ.

ھەممەيلەن ئۇلارنى بىر-بىرىگە كۆرسىتىشىپتۇ ۋە: "تاشپاقىغا قارىڭلار، تېخى ئۈچۈشقا ھەۋىسى بار ئىكەن" دېيىشىپتۇ.

تاشپاقا بىرمەھەل جىم مېڭىپتۇ. ئەمما كىشىلەرنىڭ مەسخىرە قىلىپ كۈلۈشكەن ئاۋازىنىڭ ئېسىلمايى كېتىۋاتقىنىنى كۆرگەندە، تاقەت قىلىپ تۇرالماي ۋارقىرىۋېتىپتۇ:

"كۆزۈمنى كور بولۇپ كېتىڭلار!"

ئۇ ئاغزىنى ئېچىشى بىلەنلا يەرگە تىك موللاق چۈشۈپتۇ.

درس سی ویکم 第三十一课 ئوتتۇز بىرىنچى دەرس

تېكست:	ابو علی سینا	课文
گراماتىكا	ئېنىق دەرىجە ۋە مەجھۇل دەرىجە	语法 主动语态和被动语态

ابو علی سینا

در حدود هزار سال پیش در یکی از شهرهای ایران، پسری به‌دنیا آمد. مادرش نام او را حسین گذاشت.

حسین از پنج سالگی شروع به درس خواندن کرد. با علاقهٔ بسیار درس خواند و به‌سرعت پیشرفت کرد. کتاب را بیش از هر چیز دوست می‌داشت و به‌تدریج برای خود کتابخانهٔ کوچکی درست کرد. هرجا که کتاب تازه‌ای می‌دید، می‌خرید و آن را بادقت می‌خواند و در کتابخانه‌اش نگاه می‌داشت. حسین در هجده سالگی طبیب ماهر و مشهوری شد و به معالجه بیماران پرداخت، در این موقع به‌او ابو علی سینا می‌گفتند. هرکسی که بیمار سختی داشت، پیش او می‌رفت و معالجه می‌شد.

ابو علی سینا جوان بسیار مهربانی بود و بیماران محتاج به‌رایگان معالجه می‌کرد.

در این هنگام یکی از پادشاهان ایران سخت بیمار شد. همهٔ پزشکان از درمان او ناامید شدند. سرانجام ابو علی سینا را برای معالجهٔ او دعوت کردند. ابو علی سینا بزودی به‌علت بیماری پادشاه پی‌برد و او را معالجه کرد. در مقابل این خدمت به او اجازه داده شد که از کتابخانهٔ بزرگ سلطنتی استفاده کند. ابو علی، جوان و دانشمند شب و روز در آنجا به مطالعه پرداخت. دربارهٔ هرچه می‌خواند، فکر می‌کرد و می‌خواست به‌علت هرچیز پی ببرد.

ابو علی سینا نتیجهٔ تجربه‌ها و مطالعه‌های خود را در کتابهای بسیاری نوشته است. کتابهای این دانشمند ایرانی به زبانهای گوناگون ترجمه شده است، هنوز هم در دانشگاههای بزرگ جهان مطالعه می کنند.

ابو علی سینا طبیب و دانشمند بزرگ ایران در پنجاه سالگی در گذشت.

واژه‌ها

ابو علی سینا	[aboo alee seena:]	(名)	阿卜·阿里·西拿 ئەبۇ ئەلى سىنا
در حدود	[darhodood]	(介)	约为… (ئالد) تەخمىنەن
پسر	[pesar]	(名)	男孩，儿子 (ئى) ئوغۇل بالا، ئوغۇل
به‌دنیا آمدن	[bedonya: a:madan]	(动)	出生 (پ) دۇنياغا كەلمەك
حسین	[hoseyn]	(名)	候赛因 (ئادەم ئىسمى) ھۇسەيىن
سالگی	[sa:legee]	(名)	年纪 (ئى) ياش
علاقه	[ala:ghe]	(名)	兴趣，爱好 (ئى) قىزىقىش
به‌سرعت	[besor'at]	(副)	迅速地 (ر) تېز
پیشرفت کردن	[peeshraft kardan]	(动)	进步 (پ) ئالغا باسماق، ئىلگىرىلىمەك
با دقت	[ba:deghghat]	(副)	聚精会神地 (ر) دىققەت بىلەن
نگاه‌داشتن	[nega:hdashtan]	(动)	保存 (پ) ساقلىماق
ماهر	[ma:her]	(形)	高超的 (س) ماھىر
مشهور	[mashhoor]	(形)	著名的 (س) مەشھۇر
معالجه	[mo-a:leje]	(名)	治疗 (ئى) داۋالاش
پرداختن (پرداز)	[parda:khtan]	(动)	从事，做 (پ) شۇغۇللانماق
سخت	[sakht]	(形)	艰难的 (س) قىيىن، قاتتىق، قەبىھ
محتاج	[mohta:j]	(形)	贫苦的 (س) يوقسۇل
به رایگان	[be ra:yega:n]	(副)	免费 (ر) ھەقسىز
پادشاه	[pa:desha:h]	(名)	国王 (ئى) پادىشاھ
درمان	[darma:n]	(名)	治疗 (ئى) داۋا
نا امید شدن	[na:omeed shodan]	(动)	失望 (پ) ئۈمىدسىزلەنمەك
سرانجام	[sar-anja:m]	(副)	最后，终于 (ر) ئاخىردا، ئاخىرى
دعوت کردن	[da'vat kardan]	(动)	邀请 (پ) تەكلىپ قىلماق
خدمت	[khedmat]	(名)	贡献，服务 (ئى) خىزمەت
اجازه دادن	[eja:ze da:dan]	(动)	准许 (پ) رۇخسەت قىلماق، ئىجازەت بەرمەك
سلطنتی	[saltanatee]	(形)	皇家的 (س) پادىشاھلىق
استفاده کردن	[estefa:de kardan]	(动)	使用 (پ) ئىشلەتمەك، پايدىلانماق

شب و روز	[shab-o-rooz]	(副)	日日夜夜	(ر) كېچه-كۈندۈز
فکر کردن	[fekr kardan]	(动)	思索，想	(پ) پىكىر يۈرگۈزمەك، پىكىر قىلماق
علت	[ellat]	(名)	原因	(ئى) سەۋەب
پی بردن	[pey bordan]	(动)	了解，懂得	(پ) چۈشەنمەك، تېگىگە يەتمەك
نتیجه	[nateeje]	(名)	结果	(ئى) نەتىجە
تجربه	[tajrobe]	(名)	经验	(ئى) تەجرىبە
گوناگون	[goona:goon]	(形)	各种各样的	(س)ھەر خىل، خىلمۇخىل
ترجمه	[tarjome]	(名)	翻译	(ئى) تەرجىمە
هنوز	[hanooz]	(副)	尚未	(ر) تېخى، ھازىرمۇ
در گذشتن	[dar gozashtan]	(动)	逝世	(پ) ئۆتىمەك، ۋاپات بولماق
به تدریج	[be tadreej]	(副)	逐渐	(ر) تەدرىجىي، ئاستا-ئاستا
درست کردن	[dorost kardan]	(动)	做成，建立	(پ) توغرىلىماق، رەتلەمەك، تۈرغۇزماق

شرح وتوضیح

1. مادرش نام او را حسین گذاشت.

他的母亲给他取名叫候赛因。

"حسین" 在句中为宾语 "نام او" 的补足语，或叫补语。这是因为 "نام گذاشتن" 这个动词要求另一个名词作为宾语补语，否则句子的意思就不完整。

1. "مادرش نام او را حسین گذاشت" (ئانىسى ئۇنىڭغا ھۈسەيىن دەپ ئات قويدى)—بۇ جۈملىدە "حسین" سۆزى "نام او" دېگەن تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى بولۇپ كەلگەن، چۈنكى، "نام گذاشتن" دېگەن بۇ پېئىل ئۆز تولدۇرغۇچىسىنىڭ يەنە بىر ئىسىم بىلەن تولۇقلىنىشىنى تەلەپ قىلىدۇ، بولمىسا، جۈملىنىڭ مەنىسى تولۇق بولمايدۇ.

2. از پنج سالگی 从五岁的时候起，در هجده سالگی 在十八岁的时候，这里用 سالگی，不可用 سال。"سالگی + 数字" 意思是 "在……岁的时候。"

2. "از پنج سالگی" (بەش ياش ۋاقتىدىن باشلاپ)، "درهجده سالگی" (18 ياش ۋاقتىدا)—بۇ يەردە "سال" ئەمەس، بەلكى "سالگی" قوللىنىلغان.

"سان + سالگی" شەكلى "...ياش ۋاقتى" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

3. اجازه داده شد

是被动语态，意思是他 (ابو علی سینا) 被允许 ...

3. "اجازه داده شد" (ئىجازەت بېرىلدى) — بۇ "اجازه دادن" پېئىلىنىڭ مەجھۇل دەرىجە شەكلى.

4. درمقابل این خدمت 为了报答他的贡献

4. "در مقابل این خدمت" (بۇ خىزمىتىنىڭ بەدىلى ئۈچۈن = بۇ خىزمىتىگە جاۋابەن)

5. ابو علی، جوان و دانشمند شب و روز در آنجا به مطالعه پرداخت.

这里 ابو علی 和 جوان و دانشمند 是同位语，作为该句的主语。

شب و روز 意思是：日日夜夜。

پرداختن 意思是：从事于……，专致于……。

5. "ابو علی، جوان و دانشمند شب و روز در آنجا به مطالعه پرداخت" (ياش ۋە دانىشمەن ئەبۇ ئەلى بۇ يەردە كېچە-كۈندۈز مۇتالىئە قىلىدۇ [ئۆگىنىدۇ]) — بۇ يەردە "ابو علی" بىلەن "جوان و دانشمند" ئىزاھلىق بۆلەك بولۇپ، بىرلىكتە جۈملىنىڭ ئىگىسى بولۇپ كەلگەن.

"شب و روز" — "كېچە-كۈندۈز" دېگەن مەنىدە.

"پرداختن" — "...بىلەن شۇغۇللانماق"، "...بىلەن مەشغۇل بولماق" مەنىسىدە.

6. نتیجهٔ تجربه‌ها و مطالعه‌ها

نتیجه 意思是：结果

تجربه‌ها 意思是：实验，实践，经验。

مطالعه‌ها 意思是：研究，学习。

整个词组的意思是：学习和实践的结果，也可译成研究和实践的心得体会。

6. "نتیجهٔ تجربه‌ها و مطالعه‌ها" (تەجرىبە ۋە تەتقىقات نەتىجىسى) — بۇ يەردە "تجربه" (تەجرىبە)، "مطالعه" (تەتقىقات، ئۆگىنىش) سۆزلىرى كۆپلۈك شەكلىدە كەلگەن.

دستور زبان

主动语态和被动语态

پېئىلنىڭ ئېنىق دەرىجە ۋە مەجھۇل دەرىجە شەكلى

1. 主动语态表示主语是动作的发出者，被动语态表示主语是动作的承受者。

1. پېئىلنىڭ ئېنىق دەرىجە شەكلى ئىگىسىنىڭ ھەرىكەتىنى ئورۇنلىغۇچى ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ؛ پېئىلنىڭ مەجھۇل دەرىجە شەكلى ئىگىسىنىڭ ھەرىكەتىنى قوبۇل قىلغۇچى ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

من او را دیدم. (主动语态　ئېنىق دەرىجە)

او زده شد.　　(被动语态　مەجھۇل دەرىجە)

عکسش بەمن نشان نداده شد.　　(被动语态　مەجھۇل دەرىجە)

2. 被动语态的构成的要点

(1) 被动语态必须由及物动词构成。

构成公式：　肯定式：动词词干 + ە + شدن

否定式：　动词词干 + ە + نشدن

(2) 被动动词中的شدن 有人称，数和时态的变化，变化规则与它单独动用词时一样。

2. مەجھۇل دەرىجە شەكلىنىڭ ياسىلىشى

(1) پېئىلنىڭ مەجھۇل دەرىجە شەكلى ئۆتۈملۈك پېئىلدىن ياسىلىدۇ.

پېئىلنىڭ مەجھۇل دەرىجە شەكلىنىڭ ياسىلىش فورمۇلىسى مۇنداق:

پېئىل ئۆزىكى + ە + شدن (بولۇشلۇق)

پېئىل ئۆزىكى + ە + نشدن (بولۇشسىز)

(2) پېئىلنىڭ مەجھۇل دەرىجە شەكلى تەركىبدىكى يارەمچى پېئىل "شدن" شەخس، سان ۋە زامان بويىچە تۈرلىنىدۇ. ئۇنىڭ تۈرلىنىش قائىدىسى ئۇنىڭ مۇستەقىل قوللىنىلغان چاغدىكى تۈرلىنىشى بىلەن ئوخشايدۇ.

以动词 زدن 为例，各人称时态变化如下：

"زدن" پېئىلنى مىسالغا ئالساق، ئۇنىڭ مەجھۇل دەرىجە شەكلىنىڭ ھەر خىل زاماندا كېلىش ئەھۋالى تۆۋەندىكىچە:

过去进行时态 پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان	一般过去时态 مۇتلەق ئۆتكەن زامان	现在假定时态 پەرەز ھازىرقى زامان	现在进行时态 پۈتمىگەن ھازىرقى زامان	人称 شەخس
زده مى‌شدم	زده شدم	زده شوم	زده مى‌شوم	من
زده مى‌شدى	زده شدى	زده شوى	زده مى‌شوى	تو
زده مى‌شد	زده شد	زده شود	زده مى‌شود	او
زده مى‌شديم	زده شديم	زده شويم	زده مى‌شويم	ما
زده مى‌شديد	زده شديد	زده شويد	زده مى‌شويد	شما
زده مى‌شدند	زده شدند	زده شوند	زده مى‌شوند	آنها

3. 被动语态的用法

(1) 不知动作的发出者或没有必要指出动作发出者时用被动语态。

(2) 需要强调动作的承受者而不是发出者时使用被动语态。

3. مەجھۇل دەرىجە شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى

(1) ھەرىكەتنىڭ ئىجراچىسى ئېنىق بولمىغان ياكى ئۇنى كۆرسىتىش ھاجەت بولمىغان ئەھۋالدا قوللىنىلىدۇ:

(2) ھەرىكەتنى ئورۇنلىغۇچىنى ئەمەس، بەلكى ھەرىكەتنى قوبۇل قىلغۇچىنى تەكىتلەش زۆرۈر بولغاندا قوللىنىلىدۇ.

1. 主动语态转化为被动语态

(1) 主动态句中的宾语转化为被动态句中的主语。

(2) 主动态句中的谓语动词转化为被动态。

4. ئېنىق دەرىجە شەكلىنىڭ مەجھۇل دەرىجە شەكلىگە ئۆزگىرىشى

(1) ئېنىق دەرىجە شەكلىدىكى جۈملىنىڭ تولدۇرغۇچىسى مەجھۇل دەرىجە شەكلىدىكى جۈملىنىڭ ئىگىسىگە ئايلىنىدۇ.

(2) ئېنىق دەرىجە شەكلىدىكى جۈملىنىڭ پېئىلدىن بولغان خەۋىرى مەجھۇل دەرىجە شەكلىگە ئۆزگىرىدۇ. مەسىلەن: 例如:

① ئاددىي پېئىل "ديدن"نىڭ ئۆزگىرىشى: ① 简单动词 ديدن

主语 ئىگە	宾语 تولدۇرغۇچى	谓语动词 پېئىلدىن بولغان خەۋەر	
من	اورا	ديدم.	(主动态 ئېنىق دەرىجە)
او		دیده شد.	(被动态 مەجھۇل دەرىجە)

② قوشما پېئىل "بيان كردن"نىڭ ئۆزگىرىشى: ② 复合动词 بيان كردن

主语 ئىگە	宾语 تولدۇرغۇچى	谓语动词 پېئىلدىن بولغان خەۋەر	
معلم	داستان را	بيان كرد.	(主动态 ئېنىق دەرىجە)
داستان		بيان، شد	(被动态 مەجھۇل دەرىجە)

③ 当主动态句中有两个宾语时，一般间接宾语转化为被动态句中的宾语，同时保留间接宾语和宾语补语。

③ ئېنىق دەرىجە شەكلىدىكى جۈملىنىڭ ئىككى تولدۇرغۇچىسى بولغاندا، ئومۇمەن ۋاستىلىك تولدۇرغۇچى مەجھۇل دەرىجە شەكلىدىكى جۈملىنىڭ تولدۇرغۇچىسىغا ئايلىنىدۇ، شۇنىڭ بىلەن بىللە ۋاستىلىك تولدۇرغۇچى ۋە تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى ساقلىنىپ قالىدۇ. مەسىلەن:

主语 ئىگە	直接宾语 ۋاستىسىز تولدۇرغۇچى	间接宾语 ۋاستىلىك تولدۇرغۇچى	谓语动词 خەۋەر پېئىل
علی	این کتاب را	بەمن	داد
این کتاب		بەمن	داده شد.

主语 ئىگە	宾语 تولدۇرغۇچى	宾语补语 تولدۇرغۇچىنىڭ تولۇقلىغۇچىسى	谓语动词 پېئىلدىن بولغان خەۋەر
مادرش	اورا	حسین	می نامید.
او		حسین	نامیده می‌شد.

تمرین

1. 将下列主动语态的句子变为被动语态：

1. تۆۋەندىكى ئېنىق دەرىجە شەكلىدىكى جۈملىلەرنى مەجھۇل دەرىجە شەكلىدىكى جۈملىگە ئايلاندۇرۇڭ:

(1) تماشاچیان آن دزد را به‌زندان بردند.

(2) آنها کار خود را به‌موقع انجام ندادند.

(3) نامه‌رسان نامهٔ من را بدست سعید داد.

(4) پدرم کادوی قشنگی درآورد و به من داد.

(5) ما هر روز کلاس خود را پاك و تمیزمی‌کنیم.

2. 翻译下列句子：

(1) 这幢大楼是去年建成的。

(2) 阿里(علی) 的姐姐被派到哪里去了？

(3) 老师告诉我们应当尽量多读些波斯文的书。

(4) 他不论走到那里，总是帮助别人，为人们免费治病。

(5) 在十八岁的时候，他终于找到机会去巴黎学习。

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) بۇ بىنا بۇلتۇر سېلىنغان.

(2) ئەلىنىڭ ئاچىسى نەگە ئەۋەتىلدى؟

(3) مۇئەللىم بىزگە پارسچە كىتابلارنى ئىسكانقەدەر كۆپىرەك ئوقۇشىمىز كېرەكلىكىنى ئېيتتى.

(4) ئۇ، مەيلى نەگە بارسۇن، ھامان باشقىلارغا ياردەم قىلاتتى، كىشىلەرنى ھەقسىز داۋالاتتى،

(5) ئۇ 18 ياش ۋاقتىدا ئاخىر پارىژغا بېرىپ ئوقۇش پۈرسىتىنى تاپتى.

课文译文

阿卜·阿里·西拿(阿维森纳)

大约在一千年以前，一个婴儿诞生在一个伊朗城市中。母亲给他取名叫胡赛因。

胡赛因从五岁就开始读书。他对学习很感兴趣，进步很快。他最爱书，渐渐地自己都积累起一个小图书馆了，他凡是看到新书，就买下来，用心读完，就保存在小图书馆里。胡赛因到十八岁时已经是一个远近驰名的高明的医生了，他行医治病，从这时开始，人们叫他阿卜·阿里·西拿。谁得了重病，就去找他，病就治好了。

阿卜·阿里·西拿是一位很和善的年轻人，对贫苦的病人，他分文不收，免费治疗。

这时，一位伊朗国王患了重病，所有的医生都认为这是不治之症，后来，请阿卜·阿里·西拿给他诊病。阿卜·阿里·西拿很快找到国王的病因并治好了他的病。由于他治好了国王的病，所以允许他看皇家大图书馆的书。年青而博学的阿卜·阿里日夜在图书馆攻读。他读了什么，都要深思细想，总要探求个究竟。

阿布·阿里·西拿把读到的和亲身经历体验写到许多著作中，这位伊朗学者的著作已经译成多种文字，至今，在世界上一些重要大学中仍然在学习他的著作。

تېكست تەرجىمىسى

ئەبۇ ئەلى سىنا

مۇندىن تەخمىنەن مىڭ يىل بۇرۇن، ئىرانىنىڭ بىر شەھىرىدە بىر بوۋاق دۇنياغا كەلدى. ئانىسى ئۇنىڭغا "ھۈسەيىن" دەپ ئات قويدى.

ئۇ بەش يېشىدىن باشلاپلا دەرس ئوقۇشقا باشلىدى. ئۇ دەرسكە بەك قىزىقتى ۋە تېز ئالغا باستى. ئۇ كىتابنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرەتتى. ئۇ ئاستا-ئاستا ئۆزىنىڭ كىچىك بىر كۈتۈپخانىسىنى تۇرغۇزۇۋالدى. ئۇ يېڭى كىتاب كۆرسىلا سېتىۋالاتتى ۋە ئۇنى دىققەت بىلەن ئوقۇپ تۈگىتىپ، ئۆزىنىڭ كۈتۈپخانىسىغا قويۇپ قويىاتتى. ھۈسەيىن 18 يېشىدا ماھىر ۋە مەشھۇر تېۋىپ بولۇپ يېتىلىپ، كىسەل داۋالاش بىلەن شۇغۇللاندى. مانا شۇ ۋاقىتتىن باشلاپ كىشىلەر ئۇنى "ئەبۇ ئەلى سىنا" دەيدىغان بولدى. كىمكى ئېغىر كېسەلگە دۇچار بولسا، ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ داۋالىناتتى.

ئەبۇ ئەلى سىنا ئىنتايىن مېھرىبان يىگىت ئىدى. يوقسۇل ئاغرىغلارنى ھەقسىز داۋالايتتى.

شۇ كۈنلەردە بىر ئىران پادىشاھى ئېغىر كېسەلگە يولۇقىدۇ. ھەممە تېۋىپلار ئۇنىڭ داۋا تېپىشىدىن نائۈمىد بولىدۇ. ئاخىرى، ئۇنى داۋالاش ئۈچۈن ئەبۇ ئەلى سىنانى تەكلىپ قىلىدۇ،

ئەبۇ ئەلى تېزلا پادىشاھنىڭ كېسىلىنىڭ سەۋەبىنى تېپىپ، ئۇنى ساقايتىدۇ. بۇ خىزمىتىنىڭ بەدىلى ئۇچۇن، ئۇنىڭغا خانىلىق كۇتۇپخانىسىدىكى كىتابلاردىن پايدىلىنىشقا ئىجازەت بېرىلىدۇ. ياش ۋە دانىشمەن ئەبۇ ئەلى بۇ يەردە كېچە-كۇندۇز ئۇگىنىدۇ. ئۇ نېمىنى ئوقۇسا، شۇ ئۇستىدە پىكىر يۇرگۇزىدۇ ۋە ھەر نەرسىنىڭ سەۋەبى ئۇستىدە ئىزدىنىدۇ.

ئەبۇ ئەلى سىنا ئۆز تەجرىبىلىرىنىڭ ۋە تەتقىقاتلىرىنىڭ نەتىجىلىرىنى نۇرغۇن كىتابلىرىغا يازغان. بۇ ئىران ئالىمىنىڭ كىتابلىرى نۇرغۇن تىللارغا تەرجىمە قىلىنىپ، ھازىرغىچە دۇنيادىكى چوڭ ئالىي مەكتەپلەردە ئوقۇلۇپ كەلمەكتە.

درس سی و دوم 第三十二课 ئوتتۇز ئىككىنچى دەرس

تېكست:	كتابخانهٔ كلاس	课文
		语法 将来时态
گراماتىكا	كېلەر زامان	

كتابخانهٔ كلاس

بچه‌ها همه می‌خواستند بدانند که چگونه می‌توانند درکلاس، کتابخانه‌ای داشته باشند. بهمین دلیل با بی‌صبری منتظر آمدن خانم آموزگار بودند و همینکه معلمشان به‌کلاس آمد ،همه ساکت سرجای خود نشستند.

خانم آموزگار گفت: "خوب، بچه‌ها، قرار است امروز ببینیم چگونه می‌توانیم در کلاس کتابخانهٔ کوچکی تشکیل بدهیم. اگربتوانیم چنین کاری بکنیم، ممکن است کلاسهای دیگر هم از ما تقلید کنند و به‌این ترتیب کم کم همهٔ کلاسها برای خود کتابخانه‌ای تشکیل دهند.

من از مدیر دبستان اجازه گرفته‌ام که به‌دیوار روبروی تخته‌سیاه، تخته‌ای بکوبیم تا بتوانیم کتابهایمان را روی آن بگذاریم. کدامیك از شما می‌تواند تخته و میخ و دیگر لوازم را باخود بیاورد. هر کس این کار را بکند، اولین عضو کتابخانهٔ کلاس خواهد بود."

مهری دستش را بلند کرد و گفت: "خانم، پدر من نجار است و گمان می‌کنم بتواند بیاید و این تخته را برایمان بکوبد."

بچه‌ها خیلی خوشحال شدند و برای اولین عضو کتابخانه کف زدند. سپس خانم آموزگار گفت: "حالا هر یك از شما باید یکی از کتابهائی را که در آخر کتاب فارسی نام برده شده است، بخرد و به کتابخانهٔ کلاس اهدا کند. به‌این ترتیب هر یك از شما میتوانید با خرید یك جلد کتاب از پنجاه جلد کتاب استفاده کنید، چون کلاس شما پنجاه شاگرد دارد. من از پروین خواهش می‌کنم که دفتری تهیه کند و در آن نام کتاب و نویسندهٔ آن و نام کسی را که‌آن را به کتابخانه اهدا می‌کند، یاد داشت‌کند."

مهین پرسید:"خانم اگر کسی درخانه از این کتابها داشته باشد، می‌تواند یکی از آنها را بیاورد؟"

خانم آموزگار جواب داد: "البته، ولی به شرط‌این که اولا با اجازهٔ پدر و مادرتان این کار را بکنید و ثانیا کتاب خیلی کهنه و پاره نباشد."

آذر پرسید: "خانم اگر کسی کتابی گرفت و آن را گم کرد، چه کنیم؟"

خانم آموزگار جواب داد: "مرجان در دفتر دیگری نام کتاب و نام گیرندهٔ آن را با تاریخ روزی که کتاب از کتابخانه گرفته می‌شود، می‌نویسد. اگر اتفاقاً کسی کتابی را گم یا پاره کرد، باید آن کتاب را بخرد و به کتابخانه برگرداند. اما من یقین دارم از این اتفاقها در کلاس ما خیلی کم پیش خواهد آمد، چون همهٔ شما کتاب خواندن را دوست دارید و می‌دانید که چگونه از کتاب نگداری کنید تا پاره و گم نشود."

ۋاژەها

دلیل	[daleel]	(名)	理由，论据	(ئۇ) سەۋەب، دەلىل
بی صبری	[beesabree]	(名)	焦急神情	(ئۇ) سەۋرسىزلىك
آموزگار	[a:moozega:r]	(名)	老师（中小学）	(ئۇ) ئوقۇتقۇچى
سرجای خود	[sar-e-ja:ye-khod]		在自己的坐子上	ئۆز ئورنىدا
تقلید کردن	[taghleed kardan]	(动)	模仿	(پ) تەقلىد قىلماق
به‌این ترتیب	[be eentarteeb]	(连)	这样	(ب) شۇنىڭ بىلەن
مدیر	[modeer]	(名)	校长	(ئۇ) مۇدىر
دبستان	[dabesta:n]	(名)	小学	(ئۇ) باشلانغۇچ مەكتەپ، مەكتەپ
اجازه کرفتن	[eja:ze gereftan]	(动)	得到批准	(پ) رۇخسەت ئالماق
تخته	[takhte]	(名)	板，一块板	(ئۇ) تاختا
میخ	[meekh]	(名)	钉子	(ئۇ) مىخ
لوازم	[lava:zem]	(名)	必要物品	(ئۇ) كېرەكلىك
عضو	[ozv]	(名)	成员	(ئۇ) ئەزا
مهری	[mehree]	(人名)	梅赫里	(ئادەم ئىسمى) مېھرى
گمان کردن	[gama:n kardan]	(动)	想，认为	(پ) ئويلىماق، ھېسابلىماق
کوبیدن (کوب)	[koobeedan]	(动)	钉入	(پ) مىخلىماق
کف زدن	[kaf zadan]	(动)	鼓掌	(پ) چاۋاك چالماق
آخر	[a:khar]	(名)	结尾	(ئۇ) ئاخىر
نام بردن	[na:m bordan]	(动)	提到名字	(پ) نامى ئېيتىلماق
جلد	[jeld]	(名)	皮，书皮	(ئۇ) تېرە، مۇقاۋا، جىلد
شاکرد	[sha:gerd]	(名)	学生	(ئۇ) ئوقۇغۇچى، شاكىرت
پروین	[parveen]	(人名)	帕尔温	(ئادەم ئىسمى) پەرۋىن
مهین	[maheen]	(人名)	梅辛	(ئادەم ئىسمى) مەھىن
اولا	[avvalan]	(副)	第一	(ر) بىرىنچىدىن، ئاۋۋال

ثانیا	[sa:niyan]	(副)	第二 (ر) ئىككىنچىدىن، ئاندىن
کهنه	[kohne]	(形)	旧的 (س) كونا
پاره	[pa:re]	(形)	破的 (س) يىرتىق
آذر	[a:zar]	(人名)	阿扎尔 (ئادەم ئىسمى) ئازەر
مرجان	[marja:n]	(人名)	玛尔江 (ئادەم ئىسمى) مەرجان
گم کردن	[gom kardan]	(动)	遗失 (پ) يىتتۇرۇپ قويماق
گیرنده	[geerande]	(名)	借书人 (ئى) ئارىيەت ئالغۇچى
تاریخ	[ta:reekh]	(名)	日期 (ئى) چىسلا
برگرداندن (ـگردان)	[bargarda:ndan]	(动)	退还 (پ) قايتۇرماق
نگهداری کردن	[negahda:ree kardan]	(动)	保有，保持 (پ) تۇتماق، ساقلىماق
جنوب	[jenoob]	(名)	南，南方 (ئى) جەنۇب

شرح و توضیح

1. چنین کاری

这里的"ی"是 چنین 要求的不定 ی，不读重音，该词组的意思是：这样的工作。

1. "چنین کاری" — بۇ ئىبارىدىكى "ی" قوشۇمچىسى "چنین"نىڭ تەلەپ قىلىشى بىلەن قوشۇلغان بىتايىن "ی"بولۇپ، ئۇرغۇسىز ئوقۇلىدۇ. بۇ ئىبارە "مۇنداق ئىش" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

2. "کدامیك" = کدام یك　　کدام یك = کدامیك .2

3. "...را با خود بیاورد" — "ئەكىلىش" مەنىسىدە.　　"...را با خود بیاورد .3

意思是：带来。

4. از این اتفاقها در کلاس ما خیلی کم پیش خواهد آمد.

"از این اتفاقها" 意思是：这类事件

这句话的意思是：这类事件在我们班上不会太多的。

4. "از این" اتفاقها در کلاس ما خیلی کم پیش خواهد آمد" (مۇنداق ئىش سىنىپىمىزدا ناھايىتى كەم يۈز بېرىدۇ) — بۇ جۈملىدىكى "از این اتفاقها" ئىبارىسى "بۇ خىلدىكى ئىشلار" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ.

5. نگهداری کردن 与我们前面学的 نگهداشتن 是同义词。

5. "نگهداری کردن" سۆزى بىز ئوقۇپ ئۆتكەن "نگهداشتن" سۆزى بىلەن مەنىداش.

دستور زبان

将来时态

كېلەر زامان

1. 将来时态构成

肯定式： 谓语动词词干 + 连写人称词尾 + 助动词 خواه (خواستن 的词根)

否定式： ن + خواه 谓语动词词干 + 连写人称词尾 + 助动词

1. پېئىلنىڭ كېلەر زامان شەكلىنىڭ ياسىلىشى

بولۇشلۇق شەكلى:

خواه ("خواستن" پېئىلنىڭ يىلتىزى) + شەخس قوشۇمچىسى + پېئىل ئۆزىكى

بولۇشسىز شەكلى:

ن + خواه + شەخس قوشۇمچىسى + پېئىل ئۆزىكى

(1) ئاددىي پېئىل "رفتن"نىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال: رفتن 简单动词 (1)

人称 شەخس	肯定式 بولۇشلۇق شەكلى	否定式 بولۇشسىز شەكلى
من	خواهم رفت	نخواهم رفت
تو	خواهی رفت	نخواهی رفت
او	خواهد رفت	نخواهد رفت
ما	خواهیم رفت	نخواهیم رفت
شما	خواهید رفت	نخواهید رفت
آنها	خواهند رفت	نخواهند رفت

(2) قوشما پېئىل "تەقلىدكردن"نىڭ تۈرلىنىشىدىن مىسال: تقلید کردن 复合动词(2)

人称 شەخس	肯定式 بولۇشلۇق شەكلى	否定式 بولۇشسىز شەكلى
من	تقلید خواهم کرد	تقلید نخواهم کرد
تو	تقلید خواهی کرد	تقلید نخواهی کرد
او	تقلید خواهد کرد	تقلید نخواهد کرد
ما	تقلید خواهیم کرد	تقلید نخواهیم کرد
شما	تقلید خواهید کر	تقلید نخواهید کرد
آنها	تقلید خواهند کرد	تقلید نخواهند کرد

2. كېلەر زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى

2. 将来时态的用法

(1) 表示将来发生的动作或情况

(1) كېيىن بولىدىغان ھەرىكەت ياكى ئەھۋالنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

خواهرم درسال آینده وارد دانشگاه خواهد شد. 我的妹妹明年上大学。

(سىڭلىم كېلەر يىلى داشۇگە كىرىدۇ)

پدرم در روز پنجم ماه آینده به پکن خواهد آمد. 下月五号我父亲将到达北京。

(كېيىنكى ئاينىڭ 5-كۈنى ئاتام بېيجىڭغا كېلىدۇ)

بچەها از دیدن شما خوشحال خواهند شد. 孩子们见到你一定会很高兴的。

(بالىلار سىزنى كۆرسە خۇشال بولىدۇ)

(2) ئارزۇ ۋە ئىرادىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن: (2) 表示意愿和决心。

هرچه می‌گوئید، بازهم اینجا نخواهم ماند. 不管您怎么说，我都不留在这里。

(نېمە دېسىڭىزمۇ بۇ يەردە قالمايمەن)

من او را نخواهم دید. 我不再见他。

(مەن ئىككىنچى ئۇنىڭغا قارىمايمەن)

بهیچوجه به‌تو اجازه نخواهم داد که از خانه بیرون بروی. 我决不允许你出门。

(مەن سېنى ھەرگىز ئۆيدىن چىقارمايمەن)

这个时态用于书面较多。用于口语时，多表示决心，意愿。例如在否定时表示“决不——”“将不会……”“不再……”等，在肯定时表常用于意愿，决心，或判断性口气“一定会……”，“就会……”，“将一定会……”。

پېئىلنىڭ بۇ خىل زامان شەكلى كۆپەرەك يېزىق تىلىدا قوللىنىلىدۇ. جانلىق تىلدا قوللىنىلسا، كۆپىنچە قەتئىي ئىرادە ۋە نىيەتنى بىلدۈرۈپ "ھەرگىزمۇ..."، "چوقۇم..."قاتارلىق ھالەتلەر بىلەن ماسلىشىپ كېلىدۇ.

تەمرىن

1. 写出下列动词将来时态的六个人称变位：

1. تۆۋەندىكى پېئىللارنىڭ ئالتە خىل شەخستىكى كېلەر زامان شەكلىنى كۆرسىتىڭ:

توانستن　　خریدن　　معالجه کردن

2. 翻译下列句子：

（1）下个月我将同父亲一起去南方旅行。

（2）帕尔维兹的身体好多了，两三天以后就会来上班的。

（3）我弟弟将回家过暑期。

（4）他赠送给学生们许多书和练习本。

2. تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) كېيىنكى ئايدا ئاتام بىلەن بىللە جەنۇبقا ساياھەتكە بارىمەن.

(2) پەرۋىزنىڭ سالامەتلىكى كۆپ ياخشى بولدى، ئىككى-ئۈچ كۈندىن كېيىنلا سىنىپقا كېلىدۇ.

(3) ئىنىم ئۆيگە قايتىپ تەتىل قىلىدۇ.

(4) ئۇ ئوقۇغۇچىلارغا بىرمۇنچە كىتاب ۋە دەپتەر تەقدىم قىلدى.

课文译文

班级图书馆

孩子们都想知道怎么在班上建立个图书馆，所以，他们都急不可待地等老师到来，老师一到，大家都坐到自己的位子上去了。

老师说：同学们，我们商量好今天看我们能不能建立一个班级小图书馆，要是能建立起来，别的班级也会学我们的样子。这样，所有的班级都会把自己的图书馆建立起来。

我得到校长允许，在黑板对面的墙上，钉一块木板，好把书放在上面。你们之中谁能把木板、钉子及其他需要的东西带来？谁要能办成这件事，他就算是图书馆的第一名成员。

梅赫里举起手说："老师，我爸爸是木匠，我想他能来给我们钉上这块木板。

孩子们都很高兴，他们为图书馆的第一个成员鼓掌。然后，老师说：现在你们每个人都买一本波斯语课本后面列出的书，送给班上的图书馆。这样，你们每个人买一本书就可以读到五十本书了，因为你们班上有五十个人。我请帕尔温准备个笔记本，在本子上登记书名、作者以及送书人姓名。

梅辛问：老师，要是家里有这些书，能拿一本来吗？

老师回答说：当然可以，不过首先要得到父母允许，而且书不能太旧太破。

阿扎尔也问：老师，要是有人借了一本书，弄丢了，该怎么办呢？

老师回答说：玛尔江要在另一个本子上登记书名、借书人姓名和借出日期，要是万一有人把书丢了或弄破了，那他就应当照样买一本，交给图书馆。不过我肯定这类事在我们班上不会太多的。因为你们都很爱读书，而且知道怎样保护图书，使它不致弄坏或丢掉

تېكست تەرجىمىسى

سىنىپ كۈتۈپخانىسى

باللارنىڭ قانداق قىلغاندا سىنىپتا بىر كۈتۈپخانا قۇرۇۋېلىشقا بولىدىغانلىقىنى بىلگۈسى كېلەتتى. شۇڭا ئۇلار ئوقۇتقۇچى خانىمنىڭ يېنىپ كېلىشىنى تاقەتسىزلىك بىلەن كۈتتى ۋە ئوقۇتقۇچى كېلىشى بىلەنلا ھەممەيلەن ئۆز ئورنىدا ئولتۇردى.

ئوقۇتقۇچى خانىم دېدى: "ياخشى، باللار، بىز بۈگۈن قانداق قىلغاندا سىنىپتا بىر كىچىك كۈتۈپخانا قۇرۇشقا بولىدىغانلىقىنى مەسلىھەت قىلايلى. ئەگەر قۇرالساق، باشقا سىنىپلارمۇ بىزنى ئۈلگە قىلىشى ۋە شۇ ئۇسۇلدا ھەممە سىنىپلار ئاستا-ئاستا ئۆزىنىڭ كۈتۈپخانىسىنى قۇرۇۋېلىشى مۇمكىن.

مەن مەكتەپ مۇدىرىنىڭ رۇخسىتىنى ئالدىم، قارا تاختىنىڭ ئۈدۈلىدىكى تامغا بىر تاختاي مىخلاپ، كىتابلىرىمىزنى شۇ يەرگە قويىمىز. قايسىلار تاختاي، مىخ ۋە باشقا كېرەكلىك نەرسە-لەرنى ئەكىلەلەيسىلەر؟ كىم مۇشۇنداق ئىشنى قىلالىسا، سىنىپ كۈتۈپخانىسىنىڭ تۇنجى ئەزاسى

بولىدۇ".

مېھرى قولىنى كۆتۈرۈپ دېدى: "خانىم، مېنىڭ ئاتام ياغاچچى. مېنىڭچە، بىزگە بۇ تاختاينى تەييارلاپ مىخلاپ بېرىدۇ".

باللار ئىنتايىن خۇشال بولىدى ۋە كۆتۈپخانىنىڭ تۈنجى ئەزاسى ئۇچۇن چاۋاك چالدى. ئاندىن ئوقۇتقۇچى خانىم دېدى: "ئەمدى ھەربىرىڭلار پارس تىلى دەرسلىكىنىڭ كەينىدە كۆرسىتىلگەن كىتابلاردىن بىردىن سېتىۋېلىپ، سىنىپ كۆتۈپخانىسىغا تەقدىم قىلىڭلار. مۇشۇ ئۇسۇلدا ھەربىرىڭلار بىردىن كىتاب ئالساڭلار، ئەللىك پارچە كىتاب ئېلىنىدۇ. چۇنكى سىنىپىڭلاردا ئەللىك ئوقۇغۇچى بار. مەن پەرۋىنىنى بىر دەپتەر تۈتۈپ، ئۇنىڭغا كىتاب ئىسمى، يازغۇچىنىڭ ئىسمى ۋە تەقدىم قىلغۇچىنىڭ ئىسمىنى خاتىرىلەشكە تەكلىپ قىلىمەن".

مەھسۇن سورىدى: "خانىم، ئەگەر ئۆيىدە مۇشۇ كىتابلاردىن بولسا، شۇلاردىن بىرنى ئېلىپ گەلسەك بولامدۇ؟" ئوقۇتقۇچى خانىم جاۋاب بەردى: "ئەلۋەتتە بولىدۇ، بىراق شەرت شۇكى، بىرىنچىدىن ئاتا-ئاناڭلار رازى بولۇشى، ئىككىنچىدىن كىتاب بەك كونا، بەك يىرتىق بولماسلىقى كېرەك".

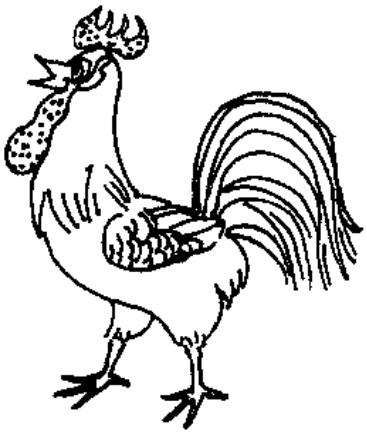
ئازەر سورىدى: "خانىم، ئەگەر بىركىم كىتاب ئارىيەت ئېلىپ، يىتتۈرۈپ قويسا قانداق قىلىمىز؟"

ئوقۇتقۇچى خانىم جاۋاب بەردى: "مەرجان باشقا بىر دەپتەرگە كىتاب ئىسمى، ئارىيەت ئالغۇچى ۋە چېسلانى خاتىرىلىسۇن. ناۋادا بىركىم كىتابنى يىتتۈرۈپ ياكى يىرتىپ قويسا، ئۇ شۇنداق كىتابتىن بىرنى سېتىۋېلىپ كۆتۈپخانىغا بېرىشى كېرەك. بىراق، ئىشىنمەنكى، ئۇنداق ئىش سىنىپىمىزدا ناھايىتى كەم يۈز بېرىدۇ. چۇنكى، سىلەر ھەممىڭلار كىتاب ئوقۇشنى ياخشى كۆرىسىلەر ۋە كىتابنى قانداق قىلىپ يىرتماي، يىتتۈرمەي تۇتۇشنى بىلىسىلەر".

درس سی و سوم 第三十三课 ئوتتۇز ئۈچىنچى دەرس

تېكست:	خروس و روباه	课文
		语法 过去假定时态
گراماتىكا	پەرەز ئۆتكەن زامان	

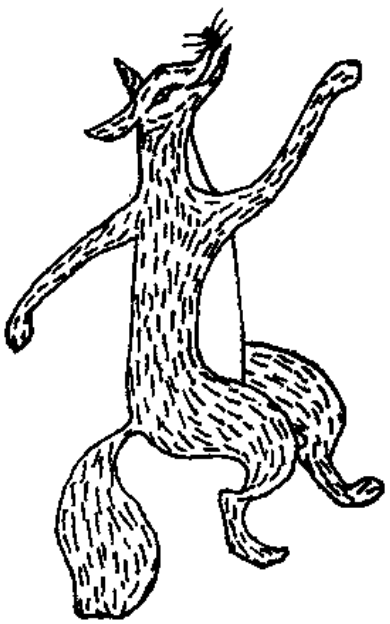
خروس و روباه

مرغها و خروسها در دهی باهم به‌خوبی و خوشی زندگی می‌کردند. درمیان آنها خروس باهوش و فهمیده‌ای بود.

روزی از روزها خروس از لانه بیرون آمد و برای گردش به صحرا رفت. فصل بهار بود، درختها شکوفه کرده بودند. عطر گل فضا را پر کرده بود. خروس از زیبائی و طراوت بهار به شوق آمد و آواز بلندی سرداد.

روباهی در آن نزدیکی بود، همین که صدای خروس را شنید، به‌طرف خروس دوید تا او را شکارکند. خروس بمحض آنکه روباه را دید، روی درختی پرید. روباه حیله‌گر چون دید که خروس از دسترس او دور شده است، جلوترآمد و با زبان نرمی گفت: "آقای خروس، سلام. چرا بالای درخت رفتی؟ مگر از من می‌ترسی؟ ما که باهم دشمنی نداریم. وقتی آوازت را شنیدم، خیلی خوشم آمد، ببین،هوا خوب و صحرا چه سرسبز است. بیا،در این هوای خوش کمی باهم قدم بزنیم و تو بازهم با آن صدای خوشت برایم آواز بخوان". خروس داستانهای بسیاری از حیلهٔ روباه شنیده بود، گفت: "بله، هوا خوب است، صحرا سرسبز است. آواز من هم بد نیست، ولی من تو را نمی‌شناسم. من فقط میدانم روباه و خروس نباید باهم دوست باشند. روباه دشمن مرغ و خروس است. من نباید با دشمن خود دوستی کنم."

روباه گفت: مگر خبر نداری که شیر دستور داده است که تمام حیوانات باید باهم دوست باشند؟ اکنون گرگ و گوسفند

باهم دوست هستند. سگ با روباه کاری ندارد. مرغ خانگی بر پشت شغال سوار می‌شود و در صحرا گردش می‌کند. من تعجب می‌کنم که تو از هیچ چیز خبر نداری."

وقتی که روباه حرفهایش را می‌زد، خروس گردن خود را بالا کشیده بود و راهی را که به‌آبادی می‌رسید، نگاه می‌کرد.

روباه پرسید: "به کجا نگاه می‌کنی"؟

خروس گفت: "حیوانی را می‌بینم که از آبادی به‌این طرف می‌آید. نمیدانم چه حیوانی است، از تو کمی بزرگتر است، گوشهای پهن و بزرگی دارد و خیلی تند به‌سوی ما می‌آید."

روباه گفت: "این نشانی‌هائی که می‌دهی، مال سگ است. ما با سگها میانهٔ خوبی نداریم".

خروس گفت: "مگر تو نگفتی که همهٔ حیوانات باهم دوست هستند؟"

روباه در حالی‌که فرار می‌کرد، گفت: "بله، اما می‌ترسم که این سگ هم مثل تو دستور شیر را نشنیده باشد".

واژه‌ها

خروس	(名) [khoroos]	公鸡 (ئۇ)	خوراز
روباه	(名) [rooba:h]	狐狸 (ئۇ)	تۈلكە
ده	(名) [deh]	村子 (ئۇ)	يېزا
به‌خوبی و خوشی	(副) [bekhoobee-va-khoshee]	和谐，和 (س)	ئىناق
باهوش	(形) [ba:hoosh]	聪明的 (س)	ئەقىللىق
فهمیده	(形) [fahmeede]	懂事的 (س)	پەمى بار
لانه	(名) [lane]	巢穴 (ئۇ)	ئۇۋا، كاتەك
شکوفه کردن	(动) [shekoofe kardan]	开花 (پ)	چېچەكلىمەك
عطر	(名) [atr]	香味 (ئۇ)	خۇش هىد
فضا	(名) [faza]	空际 (ئۇ)	ئارىلىق
طراوت	(名) [tara:vat]	湿润 (ئۇ)	ساپلىق
به شوق آمدن	(动) [be showgh a:madan]	兴致变高 (پ)	زوقلانماق
بمحض آنکه	(连) [bemahz a:nke]	刚一…，就 (پ)	…دە، شۇھامان
پریدن (پر)	(动) [pareedan]	跳 (پ)	سەكرىمەك، ئۇچماق
حیله‌گر	(形) [heelegar]	狡猾的 (س)	ھىيلىگەر، قۇۋ
دسترس	(名) [dastras]	手边 (ئۇ)	قولى يېتىدىغان يەر
نرم	(形) [narm]	柔软的 (س)	يۇمشاق
دشمنی	(名) [doshmanee]	敌意，仇恨 (ئۇ)	دۇشمەنلىك
خوشم آمد	[khosham a:mad]	我喜欢……	سۆيۈندۈم

سرسبز	(形) [sarsabz]	翠绿的 (س) ياپيېشىل	
قدم زدن	(动) [ghadam zadan]	漫步 (پ) قەدەملىمەك، سەيلە قىلماق	
دوستی کردن	(动) [doostee kardan]	交朋友 (پ) دوست بولماق	
کرگ	(名) [gorg]	狼 (ئى) بۆرە	
کرسفند	(名) [goosfand]	羊 (ئى) قوي	
سگ	(名) [sag]	狗 (ئى) ئىت	
مرغ خانگی	(名) [morgh kha:negee]	家养的母鸡 (ئى) ئۆي قۇشى	
شغال	(名) [shagha:l]	胡狼、豺狼 (ئى) چىلبۆرە	
تعجب کردن	(动) [ta'job kardan]	惊奇 (پ) تەئەججۇپلەنمەك	
بالا کشیدن	(动) [ba:la: kesheedan]	提高 (پ) كۆتۈرمەك	
آبادی	(名) [a:ba:dee]	人烟稠密之处 (ئى) مەھەللە	
پهن	(形) [pahn]	宽大 (س) كەڭ	
سو(ی)	(名) [soo (y)]	方向 (ئى) تەرەپ	
نشانی	(名) [nesha:nee]	特征 (ئى) بەلگە	
میانه	(名) [miya:ne]	关系 (ئى) مۇناسىۋەت	
فرار کردن	(动) [fara:r kardan]	逃走 (پ) قاچماق	
حرکت کردن	(动) [harekat kardan]	动作，行动 (پ) ھەرىكەت قىلماق	

شرح و توضیح

1. "بەخوبی و خوشی" 很好地和愉快地

خوبی 和 خوشی 都是形容词加 ی 转化为名词。在波斯语中用这种方法构成的名词很多，例如：

1. "بەخوبی و خوشی" (ئىناق ھەم خۇشال) ــ بۇ يەردىكى "خوبی" بىلەن "خوشی" نىڭ ئىككىلىسى سۈپەتكە "ی" قوشۇلۇپ ياسالغان ئىسىم. (پارسچىدىكى بۇ ئىبارە "ئىناقلىق ۋە خۇشاللىق بىلەن" شەكلىدە تۈزۈلگەن) پارسچىدا مۇنداق يول بىلەن ياسالغان ئىسىملار كۆپ. مەسىلەن:

کم	(少的 كەم، ئاز)	کمی	(缺少 كەملىك، ئازلىق)
زیاد	(多的 ئارتۇق)	زیادی	(多余 ئارتۇقلۇق)
بلند	(高的 ئېگىز)	بلندی	(高度 ئېگىزلىك)
آباد	(人烟稠密的 ئاۋات)	آبادی	(人烟稠密之处，村庄 ئاۋات يەر، يېزا)
خوشحال	(愉快的 خۇشال)	خوشحالی	(愉快 خۇشاللىق)

روشن　　(明亮的 يورۇق)　　روشنى　　(光亮 روشەنلىك)

除此之外，在名词后面加 ى 可以使具体名词转化为抽象名词。例如：

بۇنىڭدىن باشقا، "ى" قوشۇمچىسى ئىسمىنىڭ كەينىگە قوشۇلسا، كونكرېت ئىسىم ئابستراكت ئىسىمغا ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:

دروغ	(谎言 يالغان سۆز)	دروغى	(虚伪 ساختىلىق)
دوست	(朋友 دوست)	دوستى	(友谊 دوستلۇق)
دشمن	(敌人 دۇشمەن)	دشمنى	(仇视 دۇشمەنلىك)

2. روزى از روزها

意思是：从前有一天。常用于叙述故事的第一句话。

2. "روزى از روزها" (كۆنىلەرنىڭ بىرىدە، كۆنىلەردىن بىركۈنى) ــ بۇ ئىبارە كۆپىنچە چۆچەكنىڭ بىرىنچى جۈملىسىدە قوللىنىلىدۇ.

3. آواز بلندى سرداد 开始高声唱歌。 سردادن 是书面语言，在这里的意思是开始。

3. "آواز بلندى سرداد" (يۇقىرى ئاۋازدا ناخشا ئېيتىشقا باشلىدى) ــ بۇ يەردىكى "سردادن" پېئىلى كىتابىي تىلدا قوللىنىدۇ، بۇ يەردە "باشلىماق" مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ.

4. همين كه صداى خروس را شنيد، بەطرف خروس دويد...

狐狸一听见公鸡的歌声，立刻朝公鸡的方向跑来。

"... ،همين كه ..." 这个句型的意思是 "……就……" 连接词 همين كه 引导的是时间状语从句。例如：

4. "همين كه صداى خروس را شنيد، بەطرف خروس دويد..." (تۇلكە خورازنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپلا خوراز تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى) ــ "همين كه" بىلەن باغلانغان بۇ خىل جۈملە شەكلى بىر ئىش بولۇش بىلەن تەڭلا يەنە بىر ئىش بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. باغلىغۇچى "همين كه" نىڭ باش جۈملە بىلەن باغلاپ تۇرغىنى ۋاقىت بېقىندى جۈملە. مەسىلەن:

همين كه مادرش را ديد، از خوشحالى از جاى خود پريد.

他一见到他的妈妈就高兴得跳起来。

(ئۇ ئانىسىنى كۆرۈش بىلەنلا خۇشاللىقىدىن سەكرەپ كەتتى)

همين كه باران قطع شد، همه دو باره شروع بەكار خود كردند.

雨一停，大家又干了起来。

(يامغۇر توختىشى بىلەنلا هەممەيلەن باشقىدىن ئىشلەپ كەتتى)

5. بمحض آنكه روباه را ديد، روى درختى پريد.

公鸡一见到狐狸，立刻跳到一棵树上。

بمحض 是连接词，意思与 همين كه 或 بمحض آن كه 完全一样。

5. "بمحض آنكه روباه را ديد. روى درختى پريد" (تۇلكىنى كۆرۈش بىلەنلا دەرەخقە ئۇچۇپ چىقتۇالدى) ــ "بمحض آن كه" ياكى "بمحض آين كه" باغلىغۇچى بولۇپ، مەنىسى

"همين كه"نىڭكى بىلەن پۈتۈنلەي ئوخشاش.

6. از)...خيلى خوشم آمد (我非常喜欢.....

动词 خوش آمدن 有时态变化，但人称不变，固定使用第三人称单数，其人称表现在 خوش 的连写人称词尾上。以现在进行时态和一般过去时态为例。

6. "...خيلى خوشم آمد" (بەك سۆيۈندۈم) — بۇ يەردىكى "خوش آمدن" پېئىلى زامان بىلەن تۈرلىنىدۇ، لېكىن شەخس جەھەتتە مۇقىم III شەخستىلا كېلىدۇ، ئۇنىڭ شەخس قوشۇمچىسى "خوش"قا قوشۇلغان شەخس قوشۇمچىسىدا كۆرۈلىدۇ. ئۇنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامان ۋە مۇتلەق ئۆتكەن زامان شەكلىنى مىسال قىلساق، مۇنداق بولىدۇ:

人称 شەخس	一般过去时态，现在进行时态 پۈتمىگەن ھازىرقى زامان　مۇتلەق ئۆتكەن زامان	人称 شەخس	一般过去时态，现在进行时态 پۈتمىگەن ھازىرقى زامان　مۇتلەق ئۆتكەن زامان
من	خوشم مى‌آيد،　خوشم آمد	ما	خوشمان مى‌آيد،　خوشمان آمد
تو	خوشت مى‌آيد،　خوشت‌آمد	شما	خوشتان مى‌آيد،　خوشتان آمد
او	خوشش مى‌آيد،　خوشش آمد	آنها	خوششان مى‌آيد،　خوششان آمد

7. سگ با روباه كارى ندارد.

狗不再管狐狸了。

7. "سگ با روباه كارى ندارد" (ئىتنىڭ تۈلكە بىلەن كارى يوق بولدى = ئىت تۈلكىگە چېقىلمايدىغان بولدى)

8. ما با سگها ميانهٔ خوبى نداريم.

我们同狗的关系不好。

8. "ما با سگها ميانهٔ خوبى نداريم" (بىزنىڭ ئىتلار بىلەن مۇناسىۋىتىمىز ياخشى ئەمەس)

9. من مى‌ترسم كه اين سگ هم مثل تو دستور شير را نشنيده باشد.

我怕这只狗也和你一样，没有听到狮子的命令。

نشنيده باشد 是过去假定时态。

9. "من مى‌ترسم كه اين سگ هم مثل تود ستور شير را نشنيده باشد" (قورقىمەنكى، بۇ ئىتمۇ ساڭا ئوخشاش شىرنىڭ بۇيرۇقىنى تېخى ئاڭلىمىغان بولۇشى مۇمكىن) — "نشنيده باشد" پېئىلىنىڭ پەرەز ئۆتكەن زامان شەكلى.

دستور زبان

过去假定时态

پەرەز ئۆتكەن زامان

1.去过假定时态的构成

肯定式：连写人称词尾＋助动词 باش＋ه＋动词词干

否定式：连写人称词尾＋助动词 باش＋ه＋动词词干＋نه

1. پېئىلنىڭ پەرەز ئۆتكەن زامان شەكلى مۇنداق ياسىلىدۇ:

بولۇشلۇق شەكلى:

پېئىل ئۆزىكى＋ه＋باش＋شەخس قوشۇمچىسى

بولۇشسىز شەكلى:

ن＋پېئىل ئۆزىكى＋باش＋شەخس قوشۇمچىسى

(1) ئاددىي پېئىل "شنيدن"نىڭ تۈرلىنىشى: (1) 简单动词 شنيدن

من	شنيده باشم نشنيده باشم	ما	شنيده باشيم نشنيده باشيم
تو	شنيده باشى، نشنيده باشى	شما	شنيده باشيد نشنيده باشيد
او	شينده باشد نشنيده باشد	آنها	شنيده باشند نشنيده باشند

(2) قوشما پېئىل "جواب دادن" نىڭ تۈرلىنىشى: (2) 复合动词 جواب دادن

من	جواب داده باشم جواب نداده باشم	ما	جواب داده باشيم جواب نداده باشيم
تو	جواب داده باشى جواب نداده باشى	شما	جواب داده باشيد جواب نداده‌باشيد
او	جواب داده باشد جواب نداده باشد	آنها	جواب داده باشند جواب نداده باشند

2.过去假定时态的用法。

2. پېئىلنىڭ پەرەز ئۆتكەن زامان شەكلىنىڭ قوللىنىلىشى

(1) 当说话者对过去已经发生的事进行推测时，可使用这个时态。表示推测口气时常与情态动词连用。例如：

(1) سۆزلىگۈچى بۇرۇن بىر ئىشنىڭ بولغانلىقىنى پەرەز قىلغاندا مۇشۇ زامان شەكلىنى قوللىنىدۇ، مۇنداق جۈملىلەردە ھامان مودال پېئىللار بىللە كېلىدۇ. مەسىلەن:

شاید نامه‌ام به‌او رسیده باشد.

他大概已经收到我的信了。

(ئۇ مېنىڭ خېتىمنى تاپشۇرۇپ ئالدى بولغاي)

او شاید آنروز مرا دیده باشد.

那天他也许看见我了。

(ئۇ كۈنى ئۇ مېنى كۆرگەن بولۇشى مۇمكىن)

او شاید آن خبر را به تو اطلاع داده باشد.

他大概把那消息告诉你了。

(ئۇ ھەلىقى خەۋەرنى سائا ئېيتقىغۇ دەيمەن)

آقای نادری به‌شانگهای رسیده باشد.

纳迪里先生可能已经到达上海了。

(نادىرى ئەپەندى شاڭخەيگە يېتىپ بارغان بولۇشى مۇمكىن)

(2) 说话者表达过去本该做的事而实际没有去做时，用过去假定时态。在这种用法中一般与情态动词 بايست ى。例如：

(2) سۆزلىگۈچى ئۆتكەنـدە بولۇشى لازىم بولغان لېكىن ئەمەلـيەتتە بولمىغان ئىشنى بايان قىلغاندا ئۇشۇ زامان شەكلىنى قوللىنىدۇ. بۇ چاغدا ھامان مودال پېئىل "مى بايست" قوشۇلۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

او می‌بایست بوقع آنجا رسیده باشد، اما اتومبیلش سر راه خراب شد.

他本该准时到达那里，但是他的车半路坏了。

(ئۇ ئۇ يەرگە ۋاقتىدا يېتىپ بېرىشى كېرەك ئىدى،

بىراق ماشىنىسى يېرىم يولدا بۇزۇلۇپ قاپتۇ)

او می‌بایست درآن کنفرانس شرکت کرده باشد، ولی او مریض شده بود.

他本应当参加那次会议的，但是他病倒了。

(ئۇ ئۇ يىغىنغا قاتنىشىشى كېرەك ئىدى، لېكىن ئاغرىپ قالدى)

(3) 当说话者估计按常规已经发生的事时，用过去假定时态，这时常与情态动词 باید 连用。

(3) سۆزلىگۈچى مەنتىق بويىچە بارلىققا كەلدى دەپ ھېسابلىغان ئىشلار ئۇشۇ زامان شەكلىدە ئىپادىلىنىدۇ. بۇ چاغدا ھامان مودال پېئىل "باید" قوشۇلۇپ كېلىدۇ. مەسىلەن:

او امسال هجده سال دارد. باید دبیرستان را تمام کرده باشد.

他今年十八岁了，想必高中已经毕业。

(ئۇ بۇ يىل 18 ياشقا كىردى، تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپنى تۈگەتكەندۇ)

او تاکنون باید به تهران رسیده باشد، چون با هواپیما از پکن تاآنجا فقط هفت ساعت است.

他现在一定已经到达德黑兰了，因为从北京乘飞机到那里只须七小时。

(ئۇ ھازىر چوقۇم تېھرانغا يېتىپ باردى، چۈنكى ئايروپىلاندا

بېيجىڭدىن ئۇ يەرگە پەقەت يەتتە سائەت كېتىدۇ)

تمرین

翻译下列句子：

（1）我可能在什么地方见过他。

（2）他们的屋子的灯灭了，大约已经睡觉了。
（3）法里东一定已经回家了，因为他的自行车不在了。
（4）绿灯一亮，他就穿过了马路。
（5）狐狸一听见狗的叫声，就吓跑了。

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) مەن ئۇنى بىر يەردە كۆرگەن بولۇشۇم مۇمكىن.
(2) ئۇلارنىڭ ئۆيىنىڭ چىرىغى ئۆچۈپتۇ، ئۇخلاپ قالغان ئوخشايدۇ.
(3) فەرىدۇن جەزمەن ئۆيىگە كەتتى، چۈنكى ۋېلىسىپىتى يوق تۇرىدۇ.
(4) يېشىل چىراغ يېنىشى بىلەنلا، ئۇ يولنى كېسىپ ئۆتتى.
(5) تۈلكە ئىتنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپلا قورقۇپ قاچتى.

课文译文

公鸡与狐狸

一群公鸡与母鸡幸福而和谐地生活在一个村子里。其中，有一只公鸡最聪明。

一天，这只公鸡走出鸡窝到田野上去走走。正值春天，树木都吐绿发芽，空际飘散着花香。春天的美景和湿润的空气使公鸡感到舒畅而激动，它不禁高声唱起歌来。

在近旁有个狐狸，它一听到公鸡的歌声，立刻朝公鸡的方向跑来，它打算捉这只公鸡。公鸡一见狐狸，立刻跳到一棵树上。狡猾的狐狸一见公鸡逃开了，便又走近些，和气地说："公鸡先生，你好呵，你上树干什么呀？你还怕我吗？我们之间无仇无恨呵，我听到了你的歌声，高兴极了，你看天气多好，这田野上一片翠绿。来，让我们在晴朗的天气中一起散散步，你再用你的美妙的声音为我唱支歌吧"。公鸡听说过许多狐狸耍阴谋诡计的事情，便说道："是呵，天气很好，田野上一片葱绿，我的歌声也不错，可是，我不认识你。我只知道狐狸和公鸡不能交朋友，狐狸是母鸡与公鸡的敌人，我不能和敌人交朋友"。

狐狸说道："怎么你还没听说，狮子下了命令，让所有的动物都作朋友。如今，狼和羊成了朋友。狗也不管狐狸了。母鸡都骑到胡狼背上去散步了。我感到奇怪，你怎么还一点也不知道呵"。

在狐狸正说着的时候，公鸡伸长脖子，向通向田野的路上张望。

狐狸问道："你在看什么呀"？

公鸡说："我看到一种动物，从野地里朝这边来了，我不知道是什么动物，比你略大些，耳朵又大又扁。很快向我们方向跑来。

狐狸说："看你说的这幅样子是狗，我们和狗可不大对头"。

公鸡说："你不是说，所有的动物都成了朋友了吗？"

狐狸一边逃跑，一边说道："是呵，可是我怕这狗也和你一样，还没听到狮子的命令呐"。

تېكست تەرجىمىسى

خوراز ۋە تۈلكە

بىرمۇنچە مېكىيان ۋە خوراز بىر يېزىدا ئىناق ھەم خۇشال ياشايدىكەن. ئۇلارنىڭ ئىچىدە بىر خوراز ناھايىنى ئەقىللىق ئىكەن.

كۆنلەرنىڭ بىرىدە بۇ خوراز كاتىكىدىن چىقىپ ئايلىنىپ كېلىش ئۈچۈن دالىغا مېڭىپتۇ. بۇ باھار پەسلى ئىكەن، دەرەخلەر چېچەكلەپ، بوشلۇقنى گۈل ھىدى قاپلىغان. خوراز باھارنىڭ گۈزەل مەنزىرىسى ۋە ساپ ھاۋاسىدىن زوقلىنىپتۇ ۋە ئاۋازىنى قويۇپ بېرىپ ناخشا ئېيتىپتۇ.

يېقىن يەردە بىر تۈلكە بار ئىكەن. ئۇ خورازنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپلا خوراز تەرەپكە قاراپ يۈگۈرۈپتۇ. خوراز تۈلكىنى كۆرۈپلا، دەرەخقە ئۇچۇپ چىقىۋاپتۇ. ھىيلىگەر تۈلكە خورازنىڭ قولدىن كەتكىنىنى كۆرۈپ، ئۇنىڭغا يېقىنلىشىپ، سىيلىق ئاۋاز بىلەن دەپتۇ: "سالام خوراز ئەپەندى، نېمىشقا دەرەخقە چىقىۋالدىڭ؟ تېخى مەندىن قورقۇپ يۈرەمسەن؟ بىزنىڭ ئوتتۇرىمىزدا دۇشمەنلىك يوق. مەن ئاۋازىڭنى ئاڭلاپ ناھايىتى خۇشال بولدۇم. قارا، ھاۋا نېمىدېگەن ياخشى، دالا ياپيېشىل بولۇپ كېتىپتۇ. چۈش، بۇ ياخشى ھاۋادا بىللە سەيلە قىلايلى. خۇش ئاۋازىڭ بىلەن ماڭا يەنە بىر ناخشا ئېيتىپ بەر". خوراز تۈلكىنىڭ ھىيلىسى توغرۇلۇق كۆپ ئاڭلىغان ئىكەن. ئۇ دەپتۇ: "شۇنداق، ھاۋا ياخشى، دالا ياپيېشىل، مېنىڭ ئاۋازىمۇ يامان ئەمەس. لېكىن مەن سېنى تونۇمايمەن. مېنىڭ بىلمەدىغىنىم شۇكى، تۈلكە بىلەن خوراز دوست بولالمايدۇ. تۈلكە مىكىيان بىلەن خورازنىڭ دۇشمنى. مەن دۇشمەن بىلەن دوست بولمايمەن".

تۈلكە دەپتۇ: "سەن تېخى شىرنىڭ بارلىق ھايۋاناتنىڭ دوست بولۇشى توغرۇلۇق بۈيرۇق بەرگەنلىكىدىن بىخەۋەر ئىكەنسەنده؟ ھازىر بۈرە بىلەن قوي دوست بولدى. ئىت تۈلكىگە چېقىلمايدىغان بولدى. ئۇي قۇشلىرى چىلبۆرىنىڭ دۇمبىسىگە چىقىۋېلىپ دالادا سەيلە قىلىپ يۈرىدۇ. مەن سېنىڭ ھېچنىمىدىن خەۋەرسىز يۈرگىنىڭگە ئەجەبلىنىۋاتىمەن".

تۈلكە گەپ قىلىۋاتقاندا، خوراز بوينىنى سوزۇپ يېزا تەرەپكە كەتكەن يولغا قاراپ قويۇپتۇ.

تۈلكە: "نەگە قاراۋاتسەن؟" دەپ سوراپتۇ.

خوراز دەپتۇ: "مەن يېزىدىن بۇ تەرەپكە كېلىۋاتقان بىر ھايۋاننى كۆرۈپ قالدىم. مەن ئۇنىڭ قانداق ھايۋان ئىكەنلىكىنى بىلەلمىدىم. سەندىن سەل چوڭراق، قۇلىقى كەڭ ھەم چوڭ. تېزلا بىز تەرەپكە قاراپ كېلىدۇ.

تۈلكە دەپتۇ: "سەن ئېيتقان بۇ بەلگىلەر ئىتنىڭ بەلگىسى، بىزنىڭ ئىتلار بىلەن دوناسۇدەك ئەمەس ياخشى ئەمەس".

خوراز دەپتۇ: "سەن ھەممە ھايۋانات دوست بولدى دېمىگەنمىدىڭ؟"

تۈلكە قېچىپ كېتىۋېتىپ دەپتۇ: "شۇنداق، بىراق قورقمەنكى، بۇ ئىتمۇ ساڭا ئوخشاش تېخى شىرنىڭ بۈيرۇقىنى ئاڭلىمىغان بولۇشى مۇمكىن".

درس سی و چهارم 第三十四课 ئوتتۇز تۆتىنچى دەرس

تېكست:	دوستان قهرمان	课文
	(二) 及物动词和不及物词	语法
	条件从句小结	
گراماتىكا	ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل (2)	
	شەرت بېقىندى جۈملە بويىچە خۇلاسە	

دوستان قهرمان

عصر یك روز تعطیل بود. بچه‌ها درساختمان نیمه‌تمامی بازی می‌کردند. به این طرف و آن طرف می‌دویدند و فریاد می‌کشیدند. به‌قول خودشان جنگ می‌کردند و اسیر می‌گرفتند. ناگهان صدای فریادی بازی را قطع کرد. گوشها تیز شد و نگاهها به گودال کنار ساختمان دوخته شد. این فریاد منوچهر بود که پایش روی سنگی لغزیده و به داخل گودال پرتاب شده بود. همه می‌دیدند که چطور غلت می‌خورد و به پائین می‌رود. نفسها در سینه‌ها حبس شده بود. عاقبت منوچهر به ته گودال رسید. بچه‌ها مدتی منتظر ماندند، اما او حرکتی نکرد. یکی دو نفر هم او را صدا کردند ولی جوابی نشنیدند. در این موقع یکی از بچه‌ها گفت: "بهتر است به خانه‌هایمان برگردیم. اگر ما را اینجا پیدا کنند خیال می‌کنند ما او را داخل گودال نداخته‌ایم." این را گفت و براه افتاد. بچه‌های دیگر هم به دنبال او حرکت کردند.

هنوز چند قدمی از گودال دور نشده بودند که خسرو سر جایش ایستاد و به دوستش گفت: جمشید، ما کار درستی نمی‌کنیم. منوچهر آلان به کمك ما احتیاج دارد. من برمی‌گردم ببینم چه می‌توانم بکنم و چگونه می‌توانم او را نجات بدهم. هرچه می‌خواهد بشود، بشود.

جمشید گفت: صبرکن من هم با تو می‌آیم.

دو دوست به طرف گودال برگشتند. منوچهر به همان حال در ته گودال افتاده بود و حرکتی نمی کرد. دوستانش پس از جستجوی، نردبان بلندی یافتند و به کمك آن به ته گودال رفتند. منوچهر سخت زخمی شده بود. سرش خونین بود و رنگ به چهره نداشت. خسرو گفت: جمشید، کمك کن منوچهر را به بالا ببریم. جمشید گفت: من از تو بزرگتر و پرزورتر هستم. او را به‌پشت می گیرم و به بالا می‌برم.

به هر زحمتی بود، جمشید و خسرو، منوچهر زخمی را به بالای گودال آوردند، سپس تصمیم گرفتند که او را به‌داروخانه‌ٔ آن طرف خیابان ببرند.

صاحب داروخانه همین که منوچهر را دید گفت: بهتر است او را به بیمارستان برسانید، چون

حالش هیچ خوب نیست و....

بچه‌ها دیگر منتظر بقیهٔ حرف او نشدند. فوری منوچهر را با تاکسی به بیمارستان رساندند، پزشك پس ازمعاینهٔ منوچهر گفت: از زخمهای او خون زیادی رفته است و ممکن است احتیاج به‌خون پیدا کنیم.

جمشید و خسرو نگاهی بهم کردند. آنها سخت نگران بودند. جمشید گفت: خسرو، کاش تو به خانهٔ منوچهر می‌رفتی و پدرش را خبر می‌کردی.

خسرو فوری از دوستش جدا شد و به طرف خانهٔ منوچهر براه افتاد. او مجبور بود همهٔ راه را بدود، زیرا دیگر پولی برای سوارشدن تاکسی یا اتوبوس نداشت.

پدر منوچهر همین‌که خبر زخمی شدن پسرش را شنید، همراه خسرو با تاکسی به طرف بیمارستان حرکت کرد. سراسیمه خود را به بالای سر پسرش رساند. دید که منوچهر را برتختی خوابانده اند. و سر و صورتش را پیچیده اند. پسرك دیگری هم در تخت دیگری کنار او خوابیده است.

پزشك به پدر منوچهر نزدیك شد و گفت: آقا خوشبختانه پسرتان نجات پیدا کرد. شما باید از این دو دوست او تشکر کنید که بدون تلف کردن وقت او را به بیمارستان رساندند. از پسر شما خون زیادی رفته بود و اگر جمشید حاضر نمی‌شد که خون خود را به پسرتان بدهد، شاید هرگز موفق نمی‌شدیم که او را نجات دهیم.

در این موقع صدای جمشید شنیده شد که می‌گفت: اگر خسرو برای نجات منوچهر برنگشته بود، او هرگز نجات پیدا نمی‌کرد.

پدر منوچهر در حالی که اشکهایش را پاك می‌کرد، گفت: متشکرم، خیلی متشکرم، شما دو نفر واقعاً قهرمان هستید.

واژه‌ها

منوچهر	(人名) [manoochehr]	玛努切赫尔 (ئ) مەنۇچېهر (ئادەم‌ئىسمى)
عصر	(名) [asr]	黄昏，傍晚 (ئ) كەچقۇرۇن
نیمه‌تمام	(形) [neemetama:n]	完成一半的 (س) تولۇق پۈتمىگەن
فریاد کشیدن (ـکش)	(动) [farya:d kesheedan]	喊叫 (پ) ۋارقىرىماق
جنگ کردن	(动) [jang kardan]	作战 (پ) جەڭ قىلماق
قول	(名) [ghowl]	话语，诺言 (ئ) سۆز، ۋەدە
اسیر گرفتن	(动) [aseer gereftan]	捉俘虏 (پ) ئەسىر تۇتماق
بازی	(名) [ba:zee]	玩耍 (ئ) ئويۇن
قطع کردن	(动) [ghat' kardan]	折断 (پ) ئۈزمەك
تیز	(形) [teez]	尖锐的 (س) ئۆتكۈر

گودال	(名) [gowda:l]	坑 (ئۇ) ئازگال
دوختن (دوز)	(动) [dookhtan]	注视 (پ) تىكىلمەك، تىكىلىپ قارىماق
لغزیدن (لغز)	(动) [laghzeedan]	滑倒 (پ) تېيىلىپ يىقىلماق
پرتاب	(名) [parta:b]	抛掷 (ئۇ) تاشلاش، تاشلىنىش
غلت خوردن	(动) [ghalt khordan]	滚动 (پ) دومىلماق
به پائین رفتن	(动) [be pa:een raftan]	落下 (پ) چۈشۈپ كەتمەك
نفس	(名) [nafas]	气息，呼吸 (ئۇ) نەپەس
سینه	(名) [seene]	胸 (ئۇ) كۆكس، مەيدە
حبس شدن	(动) [habs shodan]	屏住 (پ) قامالماق، قاپلانماق
عاقبت	(副) [a:ghebat]	终于，最后 (ر) ئاخىردا
ته	(名) [tah]	底部 (ئۇ) ئاست، تەكت
خیال کردن	(动) [khiya:l kardan]	想，认为 (پ) ئويلىماق، ھېسابلىماق
احتیاج داشتن	(动) [ekhtiya:j da:shtan]	需要 (پ) ئېھتىياج چۈشمەك
نجات دادن	(动) [neja:t da:dan]	拯救 (پ) قۇتقۇزماق
نردبان	(名) [nardba:n]	梯子 (ئۇ) شوتا
یافتن (یاب)	(动) [ya:ftan]	找到 (پ) تاپماق
خونین	(形) [khooneen]	血淋淋的 (س) قانغا بويالغان
جمشید	(人名) [jamsheed]	贾姆希德 (ئۇ) جەمشىد (ئادەم ئىسمى)
خسرو	(人名) [khosroo]	胡斯鲁 (ئۇ) خۇسرۇ (ئادەم ئىسمى)
پرزور	(形) [porzoor]	有力的 (س) كۈچلۈك
زحمت	(名) [zahmat]	麻烦 (ئۇ) جاپا
کشیک	(名) [kesheek]	值班人 (ئۇ) نۆۋەتچى
معاینه	(名) [mo-a:yene]	检查 (ئۇ) تەكشۈرۈش
تاکسی	(名) [ta:ksi]	出租汽车 (ئۇ) تەكسى
خون	(名) [khoon]	血 (ئۇ) قان
نگران بودن	(动) [negara:n boodan]	忧虑 (پ) ئەنسىرىمەك: كۈتمەك
کاش	(叹) [ka:sh]	若能……，多好 (ئىم) كاشكى
سراسیمه	(副) [sara:seeme]	慌慌张张地 (ر) ھودۇققان ھالدا
جدا شدن	(动) [joda: shodan]	分开 (پ) ئايرىلماق
مجبور	(形) [majboor]	被迫的 (س) مەجبۇرىي
رساندن (رسان)	(动) [resa:ndan]	送去 (پ) ئېلىپ بارماق، يەتكۈزمەك

خواباندن (خوابان)	(动) [kha:ba:ndan]	ئۇخلاتماق (پ)	使睡下
خوشبختانه	(副) [khoshbakhta:ne]	بەختكە يارىشا (ر)	万幸
تشكر كردن	(动) [tashakkor kardan]	رەھمەت ئېيتماق (پ)	感谢
تلف كردن	(动) [talaf kardan]	سەرپ قىلماق (پ)	耗费
موفق شدن	(动) [movaffagh shoodan]	مۇۋەپپەق بولماق (پ)	得以，做成
قهرمان	(名) [ghahrama:n]	قەھرىمان (ئى)	英雄

شرح و توضيح

1. به قول خودشان.....

按他们自己的说法。

1. "به قول خودشان" (ئۇلارنىڭ مۇڭز سۆزى بىلەن ئېيتقاندا)

2. هنوز چند قدمی از گودال دور نشده بود (که) خسرو سر جایش ایستاد...

还没有走出几步远，胡斯鲁就站住不动了…

"...که" "过去完成时态否定式+هنوز....." 意思是"还没有……就……"。例如：

2. "هنوز چند قدمی از گودال دور نشده بود (که) خسرو سرجایش ایستاد" (نەچچە قەدەم يىراققا بارمايلا، خۇسرۇ توختاپ قالدى) — "...هنوز...+بولۇشسز پۈتكەن ئۆتكەن زامان شەكلىدىكى پېئىل (+كە)" تىپىدىكى جۈملە بىر ئىش بولمايلا يەنە بىر ئىش بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

او هنوز سئوال معلم را بروشنی نشنیده بود که‌به آن جواب داد.

他还没有听清楚老师的问题，就回答。

(ئۇ مۇئەللىمنىڭ سوئالىنى ئېنىق ئاڭلمايلا جاۋاب بەردى)

او هنوز فیلم را تمام نکرده بود که رفت.

他还没有看完电影，就走了。

(ئۇ كىنو تۈگىمەيلا كېتىپ قالدى)

3. نفسها در سینه‌ها حبس شده بود.

大家都屏住了呼吸。

3. "نفسها درسینه‌ها حبس شده بود" (ھەممەيلەننىڭ نەپىسى قىسلغاندەك بولدى)

4. هرچه می‌خواهد بشود، بشود.

这是个复合句，前面 هرچه می‌خواهد بشود 是让步状语从句，后面是主句。该句主语根据上下文可理解为当时发生的"事情"或"情况"，第一句话中的"بشود"意思是"发展，变化"，即"不论情况会发生什么变化"，第二句"بشود"相当于"بگذارم بشود"意思是"就让它去发展变化"。这句话是胡斯鲁决心留下帮助同伴时的想法，所以根据上下文可译为"不论发生什么事，我都不管（或我都留下）。"

4. "هرچه می‌خواهد بشود، بشود" (مەيلى نېمە بولسا بولسۇن) — بۇ بىر قوشما جۈملە.

"هرچه می‌خواهد بشود" توسقۇنسز قارشىلىقنى بىلدۇرىدىغان ھالەت بېقىندى جۈملە. كەينىدىكى "بشود" باش جۈملە. بۇ جۈملىنىڭ ئىگىسىنى تىل شارائىتىغا ئاساسەن شۇ ۋاقىتتا يۈز بەرگەن "ئىش" ياكى "ئەھۋال" دەپ چۈشىنىشكە بولىدۇ. بىرىنچى جۈملىدىكى "بشود" پېئىلى "ئۆزگەر-مەك" مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ، بىرىنچى جۈملە "مەيلى ئەھۋال قانداق ئۆزگەرسۇن" دېگەن مەنىنى بېرىدۇ، ئاخىرقى "بشود" ئەمەلىيەتتە "بگذارم بشود" دېگەنلىك بولۇپ، "ئۆزگىرىشۇەرسۇن" دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ جۈملە خۇسۇسىنىڭ شۇ يەردە قېلىپ دوستىغا يارەم بېرىش ئىرا-دىسىنى بىلدۈرۈپ كەلگەن. شۇڭا ئەھۋالغا قاراپ، "مەيلى قانداق ئەھۋال يۈز بەرسۇن، مەن مەشەدە بولىمەن" دەپ تەرجىمە قىلىشقىمۇ بولىدۇ.

5. كاش تو به خانهٔ منوچهر می‌رفتی و پدرش را خبر می‌کردی.

要是你能去玛努切赫尔家，通知他父亲就好了。

"过去进行时态 + ...كاش" 是一个固定句型，用来表达不可能实现的愿望。

5. "كاش توبەخانهٔ منوچهر می‌رفتی و پدرش را خبر می‌کردی" (سەن مەنۇچېھىرنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئۇنىڭ ئاتىسىغا خەۋەر يەتكۈزسەڭ ياخشى بولاتتى) — "كاش.... + پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان شەكلىدىكى پېئىل" تىپىدىكى جۈملە تۇراقلىق بىر خىل جۈملە شەكلى بولۇپ، بىر خىل ئارماننى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

كاش من پزشك می‌بودم.　　我要是个医生该多好啊!

(مەن دوختۇر بولسام ئىدىم كاشكى = مەن دوختۇر بولۇپ قالسامچۇ!)

كاش من مثل پرنده پرواز می‌کردم.　　我要是象小鸟一样会飞该多好啊!

(قۇشلاردەك ئۇچالسام، قانداق ياخشى بولاتتى!)

6. او مجبور بود همه راه بدود.

他不得不跑着去。

这句话中 مجبور بود 后面省略连接词كه.

مجبور شدن كه... 或 مجبور بودن كه... 后面的从句中用现在假定时态。例如：

6. "او مجبور بود همه راه بدود" (ئۇ يول بويى يۈگۈرۈشكە مەجبۇر بولدى) — "مجبور بودن كه..." دىن كېيىن كەلگەن بېقىندا جۈملىدە پېئىلنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

در سر راه دو چرخه ام خراب شد، مجبور شدم که پیاده به خانه بروم.

半路上我的车坏了，不得不步行回家。

(يېرىم يولدا ۋېلىسىپىتىم بۇزۇلۇپ قېلىپ،

ئۆيگە پىيادە قايتىشقا مەجبۇر بولدۇم)

دیشب برق قطع شد، مجبور شدم که کار خود را کنار بگذارم و زود بخوابم.

昨晚停电，我不得不停止工作，早早睡觉。

(ئاخشام توك توختاپ قالغانلىقتىن، ئىشنى

توختىتىپ بالدۇرلا ئۇخلاشقا مەجبۇر بولدۇم)

7. ...خود را به‌بالای سر پسرش رساند. 他走到自己孩子的床前。

...او را به‌بیمارستان رساند. 把他送到医院。

以上这两句话中的 رساندن 是 رسیدن （到达）对应的及物动词，意思是“将……送到”或“使……达到”。 دید که منوچهر را برتختی خوابانده اند...

这句话中的 خواباندن是خوابیدن 的相对应的及物动词，意思是“使…睡觉”。

رساندن 和 خواباندن 及物动词的构成法请看本课语法解释。

7. "...خود را به‌بالای سرپسرش رساند" (ئۇ بالىسىنىڭ كارىۋىتى ئالدىغا كەلدى)، "...او را به‌بیمارستان رساند" (ئۇنى دوختۇرخانىغا ئېلىپ باردى) — بۇ ئىككى جۈملىدىكى "رساندن" پېئىلى "رسیدن" (يېتىپ بارماق) پېئىلىنىڭ قارشىسىدىكى ئۆتۈملۈك پېئىل بولۇپ، "ئاپارماق"، "يەتكۈزمەك" مەنىلىرىدە كېلىدۇ.

"دیدکه منوچهر را برتختی خوابانده انـد" (كۆردىكى، مەنۇچېهرنى بىر كارىۋاتقا ياتقۇزۇپ قويىغانىدى) — بۇ جۈملىدىكى "خواباندن" پېئىلى"خوابیدن" پېئىلىنىڭ قارشىسىدىكى ئۆتۈملۈك پېئىل بولۇپ، "ياتقۇزماق"، "ئۇخلاتماق" مەنىلىرىنى بىلدۈرىدۇ.

ئۆتۈملۈك پېئىل "خواباندن"، "رساندن"نىڭ بىرىكىش ئۇسۇلى توغرىسىدا مۇشۇ دەرس ئىچىدىكى چۈشەندۈرۈشكە قارالا.

8. اگر جمشید حاضر نمی‌شد که خون خود را به‌پسرتان بدهد

شاید هرگز موفق نمی‌شدم. که او را نجات بدهم.

如果贾姆席德不给您的孩子输血，也许我们根本没有办法救活他。

这句话中都用过去进行时态，表示与事实相反的情况。

حاضر شدن (نشدن) که... 和 "准备去做……" (不) "موفق شدن (نشدن) که... 做……" (不) 成功" 在这两个动词后面跟的从句中应该用现在假定时态。例如：

8. "اگر جمشید حاضر نمی‌شد که خون خود را به‌پسرتان بدهد شاید هرگز موفق نمی‌شدم که او را نجات بدهم" (ئەگەر جەمشىد ئۆزىنىڭ قېنىنى ئوغلىڭىزغا بەرمىگەن بولسا، ئۇنىڭ ھاياتىنى قۇتقۇزۇپ قېلىشقا ھەرگىز مۇۋەپپەق بولالمايتتۇق) — بۇ جۈملىدە پېئىلىنىڭ پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان شەكلى قوللىنىلىپ، پاكىتنىڭ ئەكسىچە بولىدىغان ئەھۋال ئىپادىلەنگەن.

"حاضر شدن (نشدن) که..." (...گه هازىر تۇرۇش [تۇرماسلىق])، "موفق شدن (نشدن) که..." (...گه مۇۋەپپەق بولۇش [بولالماسلىق]) — بۇ ئىككى پېئىلدىن كېيىن كېلىدىغان بېقىندى جۈملىدە پېئىلنىڭ پەرەز ھازىرقى زامان شەكلى قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

هرو قت حاضرم که به شما کمك کنم. 我随时准备帮助您。

(مەن سىزگە ياردەم بېرىشكە ھەرقاچان تەييار)

حاضر نمی‌شوم که به نامه‌اش جواب بدهم.　　我不准备给他回信。
(مەن ئۇنىڭغا جاۋاب خەت يازماقچى ئەمەسمەن)
موفق نشدم که‌بلیط هواپیمائی به‌پکن را بخرم.　　我没有买成去北京的机票。
(بېيجىڭغا بارىدىغان ئايروپىلان بېلىتىنى ئالالمىدىم)
موفق نشدم که با او تماس بگیرم.　　我没有能与他取得联系。
(ئۇنىڭ بىلەن ئالاقە باغلاشقا مۇۋەپپەق بولالمىدىم)

دستور زبان

及物动词和不及物动词（二）

ئۆتۈملۈك پېئىل ۋە ئۆتۈمسىز پېئىل (2)

1. 有一些动词兼有不及物和及物两种性质。例如：
1. بەزى پېئىللار ھەم ئۆتۈملۈك پېئىل ھەم ئۆتۈمسىز پېئىل خاراكتېرىگە ئىگە. مەسىلەن:

شكستن　ريختن　سوختن

كاسه به زمين افتاد و شكست.　碗掉在地上摔碎了。
(قاچا يەرگە چۈشۈپ چېقىلىپ كەتتى)
شيشه را شكستم.　我打碎了玻璃窗。
(مەن دېرىزىنىڭ ئەينىكىنى سۇندۇرۇۋەتتىم)

شير از بشقاب به‌روی میز ریخت.　牛奶从盘子里流到桌子上。
(سۈت تەخسىدىن جوزىغا ئېقىپ كەتتى)
علی آب گرم را توی ترموس ریخت　阿里把热水灌进热水瓶。
(ئەلى قاياناقسۇنى چايدانغا قۇيدى)

فتیله‌ٔ چراغ با نفت می‌سوخت.　灯蕊用煤油点燃。
(چىراغنىڭ پىلىكى كېرىسىن بىلەن كۆيىدۇ)
آتش جنگل را سوخت.　谁把我的小板凳烧了?
(مېنىڭ كىچىك ئورۇندۇقۇمنى كىم كۆيدۈردى؟)

2. 有些不及物动词可以通过构词变化形式，成为及物动词。例如：
2. بەزى ئۆتۈمسىز پېئىللار سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچىلار بىلەن تۇرلىنىپ، ئۆتۈملۈك پېئىلغا ئايلىنىدۇ. مەسىلەن:

在词尾加 ـــ اندن　ـــ انيدن

بەزى ئۆتۈمسىز پېئىللارنىڭ "ـــ انيدن"، "ـــ اندن" قوشۇمچىلىرى بىلەن بىرىكىپ ئۆتۈملۈك

چۈشلىغا ئايلىنىشى:

خوابيدن ← خواب + اندن ← خواباندن

觉睡(ئۇخلىماق) 使……睡觉(ئۇخلاتماق)

پوشيدن ← پوش + اندن ← پوشاندن

穿(كىيمەك) + انيدن ← پوشانيدن 让……穿 使(كىيدۈرمەك)

رسيدن ← رس + اندن ← رساندن

达到(يەتمەك) + انيدن ← رسانيدن 使……达到(يەتكۈزمەك)

جوشيدن ← جوش + اندن ← جوشاندن

沸腾(قاينىماق) + انيدن ← جوشانيدن 使……沸腾(قاينىتماق)

条件状语从句小结

شەرت بېقىندى جۈملە بويىچە خۇلاسە

条件状语从句是表示前提或条件的句子。到目前为止，我们学到的条件状语从句是以连接词 اگر ،كه ،بشرطى 为引导。

1. 条件状语从句可分为两类：
   1) 真实条件状语从句。表示可能实现的事情。
   2) 非真实条件状语从句，又称虚拟条件状语从句。表示实现可能极小，或完全与事实相反。

شەرت بېقىندى جۈملە باش جۈملىدىكى ئىشنىڭ بولۇشىغا قويۇلغان شەرتنى بىلدۈرىدۇ. ھازىرغىچە بىزنىڭ ئوقۇغانلىرىمىز "اگر"، "بشرطى كه" باغلىغۇچىلىرى ئارقىلىق باغلانغان شەرت بېقىندى جۈملىلەر.

1. شەرت بېقىندى جۈملىلەرنى "چىن شەرت بېقىندى جۈملە" ۋە "قىياسىي شەرت بېقىندى جۈملە" دېگەن ئىككى تۈرگە بۆلۈشكە بولىدۇ. چىن شەرت بېقىندى جۈملە ئەمەلگە ئېشىشى مۇمكىن بولغان ئىشنى بىلدۈرىدۇ؛ قىياسىي شەرت بېقىندى جۈملە ئەمەلگە ئېشىش ئىمكانىيىتى ئىنتايىن ئاز بولغان ياكى پاكىتنىڭ ئەكسىچە بولغان ئىشنى بىلدۈرىدۇ. تۆۋەندىكى ئىككى مىسالنىڭ بىرىنچىسى چىن شەرت بېقىندى جۈملىگە، ئىككىنچىسى قىياسىي شەرت بېقىندى جۈملىگە ۋەكىللىك قىلىدۇ:

اگر اسب مال تو ست، بگو ببينم كدام چشمش كور است؟ (真实条件句)

如果马是你的，你说说马的哪只眼睛是瞎的。

(ئەگەر ئات سېنىڭ بولسا، ئېيتقىنا، ئۇنىڭ قايسى كۆزى كور)

اگر اسب مال تو بود، مى‌دانستى كه كور نيست. (非真实条件句)

如果马是你的，你就会知道马不是瞎眼。（事实马不是你的，你以为马是瞎子。）

(ئەگەر ئات سېنىڭ بولغان بولسا، ئاتنىڭ كور ئەمەسلىكىنى بىلەتتىڭ)

2. 真实条件句的用法。

2. چىن شەرت بېقىندى جۈملىنىڭ قوللىنىلىشى

(1) 表示客观现实或说话时正在发生的事，在条件状语从句中用现在进行时态。

(1) ئوبيېكتىپ رېئاللىقنى ياكى بولۇۋاتقان ئىشنى بىلدۈرىدۇ. بۇ چاغدا شەرت بېقىندى جۈملىدە پېئىلنىڭ پۈتمىگەن ھازىرقى زامان شەكلى قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

اگر باور نمی‌کنید، صورت مرا به‌همان ترتیب بتراشید.

如果您不信，那就这样给我刮脸好了。

(ئەگەر ئىشەنمىسەڭ، مېنىڭ ساقلىمنى شۇ ئۇسۇل بىلەن تال)

اگر امید زندگی هست، در کوشیدن است.

生活的希望在于奋斗。

(ھايات ئۈمىدى كۈرەشتە)

(2) 强调条件状语从句中的动作在说话前已经发生，其状态或结果延续到说话的时刻。

(2) شەرت بېقىندى جۈملىدىكى ھەرىكەتنىڭ سۆز قىلىشتىن بۇرۇن بولغانلىقىنى ۋە بۇ ھالەت ياكى ئۇنىڭ نەتىجىسىنىڭ ھازىرغىچە داۋاملاشقانلىقىنى تەكىتلەيدۇ. مەسىلەن:

اگر آن فیلم را دیده اید، داستان آن را برایم نقل بکنید.

如果您看过那部电影，就给我讲讲那个故事吧。

(ئەگەر ئۇ كىنونى كۆرگەن بولسىڭىز،

ئۇنىڭ ۋەقەلىكىنى ماڭا سۆزلەپ بېرىڭ)

اگر تابحال حرفهایم را فهمیده اید، باید دست از آن کار بردارید.

如果到目前为止您懂我说的话，那就不该再干那样的事。

(ئەگەر ھازىرغىچە مېنىڭ سۆزۈمنى چۈشەنگەن بولسىڭىز، ئانداق ئىشنى قىلماسلىقىڭىز كېرەك)

(3) 表示说话者推测或估计可能已经发生某事时，在条件状语从句中用过去假定时态。

(3) سۆزلىگۈچىنىڭ مەلۇم ئىشنىڭ بولغانلىقىنى قىياس قىلغان ياكى مۆلچەرلىگەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ، بۇ چاغدا، شەرت بېقىندى جۈملىدە پېئىلنىڭ پەرەز ئۆتكەن زامان شەكلى قوللىنىلىدۇ. مەسىلەن:

اگر مدتی در کنار دریا زندگی کرده باشید، حتما می‌دانید آب دریا بطور منظم بالا و پائین می رود.

如果您在海边生活过的话，那您会知道海水是有规则的涨落。

(ئەگەر سىز دېڭىز بويىدا ياشىغان بولسىڭىز، دېڭىز سۈيىنىڭ

قانۇنلۇق ئۆرلەپ-پەسىيىپ تۇرىدىغانلىقىنى بىلىسىز)

اگر احمد به‌بیمارستان رفته باشد، با بهرام بر خورد خواهد کرد.

如果阿赫玛德已去了医院的话，他会遇见巴赫拉姆的。

(ئەگەر ئەخمەت ئەپەندى دوختۇرخانىغا

گەتكەن بولسا، ئۇ بەھرام بىلەن ئۇچرىشىدۇ)

(4) 条件状语从句用一般过去时态，表示说话者认为动作发生的可能性极小。

(4) شەرت بېقىندى جۈملىدە پېئىلنىڭ مۇتلەق ئۆتكەن زامان شەكلى قوللىنىلسا، سۆزلىگۈچىنىڭ قارىشىچە ھەرىكەتنىڭ بولۇش مۇمكىنچىلىكى يوق دېيەرلىك ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. مەسىلەن:

اگر اتفاقا کسی کتابی را گم یا پاره کرد، باید آن کتاب را بخرد و به‌کتابخانه برگرداند.

要是恰巧有人把书丢了，或弄破了，或把书撕破了，那他就应当照样买一本，交给图书馆。

(ئاۋادا بىرکىسىم كىتابىنى يىتىۋرۈپ ياكى يىرتىپ قويسا، ئۇ
شۇنداق كىتابتىن بىرنى سېتىۋېلىپ كۈتۈپخانىغا بېرىشى كېرەك)

3. 非真实条件句是在条件状语从句中用过去进行时态或过去完成时态来表示。例如：

3. قىياسىي شەرت بېقىندى جۈملە شەرت بېقىندى جۈملىدە پېئىلنىڭ پۈتمىگەن ئۆتكەن زامان ياكى پۈتكەن ئۆتكەن زامان شەكلىنى قوللىنىش ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ. مەسىلەن:

اگر من بجای تو بودم (می بودم)، نمی‌رفتم.

要是我是你的话，我就不去了。

(سېنىڭ ئورنۇڭدا مەن بولسام، بارمايتتىم)

اگر از اول نادرستی آن کار را می‌دانستم، به‌آن دست نمی‌زدم.

要是一开始就知道是错的，我就不会干了。

(ئەگەر باشتىلا ئۇ ئىشنىڭ ناتوغرىلىقىنى بىلسەم، قىلمايتتىم)

اگر آن کار را بطور همه جانبه بررسی کرده بودید، دچار چنین اشتباهی نشده بودید.

如果您全面地调查一下这件事，那就不致于犯这样的错误。

(ئەگەر بۇ ئىشنى ئەتراپلىق تەكشۈرگەن بولسىڭىز،
مۇنداق خاتالىقنى ئۆتكۈزمەيتتىڭىز)

تمرین

1. 将括弧里的动词，用适当的形式，填入条件状语从句内：

1. تىرناق ئىچىدىكى پېئىللارنى مۇۋاپىق شەكىلگە كىرگۈزۈپ، شەرت بېقىندى جۈملىنىڭ بوش ئورنىنى تولدۇرۇڭ:

(1) اگر من یک گازانبر ([ga:zanbor] 钳子 ئامبۇر) _____(داشتن)، می‌توانم دو چرخه‌ات را تعمیر کنم.

(2) اگر اتومبیل _____(رسیدن)، فورا به‌من خبر بدهید.

(3) اگر این کتاب در میان کتابهایم_____(بودن)، به‌شما خواهم داد.

(4) اگر حرفهایم را_____(قبول کردن)، اشتباه نکرده بودی.

(5) اگر من وقت_____(داشتن)، به‌شما کمک می‌کردم.

(6) اگر او دیروز به‌پکن _____(رسیدن) حتما در جسله شرکت می‌کند.

(7) اگر تابحال تکلیفهایتان را هنوز_____(انجام ندادن)، اینجا بمانید تا تکلیفهای باقی مانده خود را انجام بدهید.

2. 翻译下列句子：

（1）他还没有走几步，就倒在地上了。

（2）由于缺水，他们不得不离开那个地方。

（3）老师的话还没有说完，学生们就高兴地鼓起掌来。

（4）我想买3日的火车票，但没买到。

（5）你还在北京，我以为你已经回乌鲁木齐了。

2. تۆۆەندىكى جۈملىلەرنى تەرجىمە قىلىڭ:

(1) ئۇ بىرنەچچە قەدەم ماڭمايلا يەرگە يىقىلدى.

(2) سۇ كەم بولغانلىقتىن، ئۇلار ئۇ يەردىن كېتىشكە مەجبۇر بولدى.

(3) مۇئەللىمىنىڭ سۆزى تېخى تۇگىمەيلا، ئوقۇغۇچىلار خۇشال بولۇپ چاۋاك چېلىپ كەتتى.

(4) ئۇچىنچى چىسلانىڭ پويىز بېلىتىنى ئالماقچىدىم، لېكىن ئالالمىدىم.

(5) سەن تېخى بېيجىڭدا ئىكەنسەن، مەن سېنى ئۇرۇمچىگە كەتتىمىكىن دەپتىمەن.

3. 选择括弧中动词的适当形式填空:

3. تىرناق ئىچىدىكى پېئىللارنىڭ لايىق كەلگىنىنى تاللاپ بوش ئورۇننى تولدۇرۇڭ:

(1) من مطلب راخوب_____(فهمیدن، فهماندن)

(2) من با اشاره‌ای به‌او_____(فهمیدن، فهماندن) که کارش صحیح نیست.

(3) باید به او دوا_____(خوردن، خوراندن) تا خوب شود.

(4) مادرشیر را به طفل_____(خوردن، خوراندن).

(5) دختران در روزهای جشن لباسهای قشنگ را_____(پوشیدن، پوشاندن)

(6) بیائید، این لباس پنبه‌ای را به پسرتان_____(پوشیدن، پوشاندن).

(7) این گیلاس را بسلامتی شما_____(نوشیدن، نوشاندن)

(8) او بسیار شراب خورده است. ما نباید بیشتر به‌او_____(نوشیدن، نوشاندن).

课文译文

见义勇为的朋友

一个假日的傍晚，一群孩子在一座尚未完工的大厦里玩。他们左右奔跑，高声喊叫，按他们自己的说法，叫做打仗和抓俘虏。

突然一声尖叫打断了游戏。孩子们都竖起耳朵听，他们的目光集中在大楼旁边的坑里。这是玛努切赫尔在喊，他的脚踩到一块石头，一滑就掉到坑里了。大家都看到了他的身体滚动着，落到了坑中。大家都屏住了呼吸。玛努切赫尔终于落到坑底。孩子们等了一会儿，但不见他的动静。有一、两个人喊他，可是，没有听到他回答。这时候，一个孩子说：我们最好赶快回家。要是人们看到我们在这里，会以为我们把他推下坑去的。他一面说，就一面走开了。别的孩子也随着他走了。

还没走出几步远，胡斯鲁就站住不动了，他对他的朋友说：贾姆席德，我们这样做不对。玛努切赫尔现在正需要我们帮助。要回去看看能干些什么，看怎么把他救出来，不论发生什么事，我都不管了。

贾姆席德说：等一下，我也跟你一起去。

这两个朋友回到坑边。玛努切赫尔还倒在坑底，一动也不动。这两个朋友在楼里搜寻了一番找到一个高梯子，他们顺梯子下到坑底。玛努切赫尔受了重伤，满头是血，脸色苍白。胡斯鲁说：贾姆席德，帮一把手，把他抬上去。贾姆席德说：我比你大，也比你有力气，我把他背上去。

贾姆席德和胡斯鲁费尽九牛二虎之力，终于把受伤的玛努切赫尔抬到地面上，然后，他们决定把他抬到街对面的药店去。

药店老板一见玛努切赫尔的样子，就说：你们最好送他上医院，他伤势太重了……

这两个孩子还没等他把话说完，就叫了出租车把玛努切赫尔送到了医院。医生检查之后说：他伤口出血过多，可能需要输血。

贾姆席德与胡斯鲁互相看了一眼，他们很担心。贾姆席德说：胡斯鲁，要是你能去玛努切赫尔家，通知他父亲就好了。

胡斯鲁立刻离开他的朋友，去玛努切赫尔家了。他不得不跑着去，因为，他已经没有乘出租车或坐公共汽车的钱了。

玛努切赫尔的爸爸一听到儿子受伤的消息，马上和胡斯鲁一起乘出租车赶到医院。他慌慌张张地来到儿子的跟前，看到玛努切赫尔被安置在一块床板上躺卧着，头和脸包扎起来。在他床旁边，还有一张床，有另一个孩子躺在上面。

医生走近玛努切赫尔的父亲说：先生，万幸您的孩子得救了，您应该感谢他的这两个伙伴，是他们及时把您的孩子送到医院的。您的孩子失血过多，如果贾姆席德不给您的孩子输血，也许我们根本没办法救活他。

这时，听到贾姆席德说话了，他说：如果不是胡斯鲁回去救玛努切赫尔，他无论如何也不会得救的。

玛努切赫尔的父亲一面擦着眼泪，一面说：谢谢，太感谢了，你们两个人真是见义勇为啊。

تېكست تەرجىمىسى

قەھرىمان دوستلار

تەتىل كۈنلىرىنىڭ بىر كەچقۇرۇنلۇقى، بىر توپ باللار تولۇق پۈتمىگەن بىر بىنادا ئويناۋاتاتتى. ئۇلار ئۇ ياقتىن بۇ ياقىقا يۈگۈرۈشەتتى، ۋارقىرىشاتتى. ئۇلارنىڭ ئۆز تىلى بىلەن ئېيتقاندا، جەڭ قىلىشاتتى، ئەسىر تۇتۇشاتتى.

تۇيۇقسىزلا قاتتىق ۋارقىرىغان بىر ئاۋاز ئاڭلىنىپ ئويۇننى ئۈزۈپ قويدى. قۇلاقلار دىڭ بولۇپ، كۆز نۇرلىرى بىنانىڭ يېنىدىكى ئازگالغا مەركەزلەشتى. بۇ ئاۋاز مەنۇچېھرنىڭ بولۇپ، ئۇ بىر تاشقا دەسسەپ سېلىپ، تېپىلىپ ئازگالغا يىقىلغان ئىدى. ئۇنىڭ ئازگالغا دومىلاپ چۈشۈپ كېتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ، ھەممەيلەننىڭ نەپسى قىسىلغاندەك بولدى. مەنۇچېھر ئاخىر ئازگالنىڭ ئاستىغا چۈشۈپ كەتتى. باللار بىرمەھەل كۈتۈپ تۇردى، لېكىن ئۇ قىمىرلىمىدى، بىر-ئىككىيلەن ئۇنى قىچقاردى، لېكىن جاۋاپ بولمىدى. شۇ چاغدا بىر بالا: "ئەڭ ياخشىسى چاپسان ئۆيگە كېتەيلى، ئەگەر بىزنىڭ بۇ يەردە تۇرغىنىمىزنى كۆرۈپ قېلىشسا، ئۇنى ئازگالغا ئىتتىرىۋەتتى دەپ بىزدىن گۇمان قىلىدۇ" دېدى-دە، يولغا چۈشتى، باشقا باللارمۇ ئۇنىڭ كەينىدىن ماڭدى.

ئازگالدىن بىرنەچچە قەدەم يىراقلاشمايلا، خۇسرۇ توختاپ قالدى. ئۇ دوستىغا قاراپ دېدى: "جەمشىد، بىز تۇغرا ئىش قىلمىدۇق. ھازىر مەنۇچېھر بىزنىڭ ياردىمىمىزگە موھتاج. مەن قايتىپ بېرىپ ئەمە ئامال قىلىشقا بولىدىغانلىقىغا، ئۇنى قانداق قۇتقۇزۇش مۇمكىنلىكىگە

قاراپ باقمەن، مەيلى نېمە بولسا بولسۇن".

جەمشىد دېدى: "توختاپ تۇر، مەنمۇ سەن بىلەن بىللە بارىمەن".

ئىككى دوست ئازگالىنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدى. مەنۇچېھر ئازگالغا چۈشكەن پېتى قىمىرلىماي ياتاتتى. ئۇنىڭ دوستلىرى بىنانىڭ ئىچىنى ئاختۇرۇپ بىر ئۇزۇن شوتا تاپتى. ئۇلار شوتا بىلەن ئازگالنىڭ ئاستىغا چۈشتى. مەنۇچېھر ئېغىر يارىلانغان ئىدى، بېشى قانغا بويۇلۇپ، يۈزى تاتىرىپ كېتىپتۇ. خۇسرۇ دېدى: "جەمشىد، سەن يارەمم قىل، مەن مەنۇچېھرنى كۆتۈرۈپ ئۇستىگە ئېلىپ چىقاي". جەمشىد دېدى: "مەن سەندىن بەستلىك ھەم كۈچلۈك، ئۇنى مەن يۈدۈپ ئېلىپ چىقاي".

جەمشىد بىلەن خۇسرۇ يارىلانغان مەنۇچېھرنى مىڭبىر مۇشەققەتتە يۇقىرىغا ئېلىپ چىقتى. ئاندىن ئۇلار ئۇنى ئۇدۇل كوچىدىكى دورىخانىغا كۆتۈرۈپ ئاپارماقچى بولدى.

دورىگەر مەنۇچېھرنى كۆرۈپلا دېدى: "ياخشىسى ئۇنى دوختۇرخانىغا ئېلىپ بېرىڭلار، ئۇنىڭ ھالى ئېغىر...".

ئىككى بالا ئۇنىڭ سۆزى تېخى تۈگىمەيلا، تەكسى چاقىرىپ مەنۇچېھرنى دوختۇرخانىغا ئېلىپ باردى. دوختۇر مەنۇچېھرنى تەكشۈرۈپ بولۇپ دېدى: "ئۇنىڭ يارىسىدىن قان بەك كۆپ چىقىپ كېتىپتۇ، ئېھتىمال، قان بېرىشكە توغرا كېلەر".

جەمشىد بىلەن خۇسرۇ بىر-بىرىگە قارىشۇالدى. ئۇلار قاتتىق ئەنسىرىدى. جەمشىد دېدى: "خۇسرۇ، سەن مەنۇچېھرنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، ئاتىسىغا خەۋەر يەتكۈزسەڭ ياخشى بولاتتى".

خۇسرۇ دەرھال دوستىدىن ئايرىلىپ، مەنۇچېھرنىڭ ئۆيىگە ماڭدى. ئۇ يول بويى يۈگۈرۈپ مېڭىشقا مەجبۇر بولدى، چۈنكى تەكسى ياكى ئاپتوبۇسقا چۈشۈشكە پۇل قالمىغان ئىدى.

مەنۇچېھرنىڭ ئاتىسى بالىسىنىڭ يارىلانغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلاش بىلەنلا، خۇسرۇ بىلەن بىللە تەكسىگە چۈشۈپ دوختۇرخانىغا ماڭدى. ئۇ ھودۇقىدا ھالىدا ئوغلىنىڭ بېشىغا كەلدى، كۆرەدىكى، مەنۇچېھرنى بىر كارىۋاتقا ياتقۇزۇپ قويۇپتۇ، ئۇنىڭ باش-كۆزى تېڭىلغان. ئۇنىڭ يېنىدا يەنە بىر كارىۋات بولۇپ، ئۇنىڭدا باشقا بىر بالا ياتاتتى.

دوختۇر مەنۇچېھرنىڭ ئاتىسىغا يېقىن كېلىپ دېدى: "ئەپەندىم، بەختكە يارىشا ئوغلىڭىز نەجات تاپتى. سىز ئۇنىڭ بۇ ئىككى دوستىغا رەھمەت ئېيتىشىڭىز كېرەك. ئۇلار ئوغلىڭىزنى ۋاقتىدا دوختۇرخانىغا ئېلىپ كەلدى. ئوغلىڭىزدىن قان بەك كۆپ چىقىپ كەتكەن. ئەگەر جەمشىد ئوغلىڭىزغا ئۆزىنىڭ قېنىنى بېرىمگەن بولسا، ئۇنى قۇتقۇزۇپ قېلىشقا مۇۋەپپەق بولالماسلىقىمىز مۇمكىن ئىدى".

شۇ چاغدا جەمشىدنىڭ ئاۋازى ئاڭلانىدى. ئۇ دېدى: "ئەگەر خۇسرۇ قايتىپ بېرىپ، مەنۇچېھرنى قۇتقۇزمىغان بولسا، ئۇ ھەرگىزمۇ نەجات تاپالمايتتى".

مەنۇچېھرنىڭ ئاتىسى كۆز يېشىنى سۈرتۈپ تۇرۇپ دېدى: "رەھمەت، كۆپ رەھمەت، سىلەر ئىككىڭلار ھەقىقەتەن قەھرىمان ئىكەنسىلەر".

درس سی و پنجم 第三十五课 ئوتتۇز بەشىنچى دەرس

三首诗

ئۇچ شېئىر

یار مهربان

من یار مهربانم　　دانا و خوش بیانم
گویم سخن فراوان　　باآنکه بی‌زبانم
هر مشکلی که داری　　مشکل گشای آنم
پندت دهم فراوان　　من یار پنددانم
من دوستی هنرمند　　با سود و بی‌زیانم
از من مباش غافل　　من یار مهربانم.

— عباس یمینی شریف —

واژه‌ها

دانا	[da:na]	(形)	博学的	(س) دانا، بىلىملىك
خوش بیان	[hoshbaya:n]	(形)	语言风趣的	(س) خۇش تىل، گەپچى
سخن	[sokhan]	(名)	语言	(ئى) تىل
فراوان	[fara:va:n]	(形)	丰富的，多的	(س) پاراۋان، مول
با آنکه	[ba: a:nke]	(连)	虽然	(ب) گەرچە
بی زبان	[bee zaba:n]	(形)	没有舌头的	(س) تىلسىز، زۇۋانسىز
مشکل گشا	[moshkel gosha:]	(形)	能解决困难的	(س) مۇشكۇللۇكنى تۈگەتكۈچى
پند دادن	[pand da:dan]	(动)	劝告	(پ) نەسىھەت قىلماق
یار	[ya:r]	(名)	朋友	(ئى) يار، دوست
پند دان	[pand da:n]	(形)	能进忠言的	(س) نەسىھەتچى
هنرمند	[honarmand]	(形)	多才多艺的	(س) ھۈنەرۋەن، ھۈنەرگە باي

با سود	[ba:sood]	(形)	有益的	(س) پایدىلىق، نەپ بەرگۈچى
غافل	[gha:fel]	(形)	忽略…的	(س) غاپىل، پەرۋاسىز

مادر

گویند مرا چو زاد مادر — پستان به‌دهن گرفتن آموخت
شبها بر گاهواره‌ٔ من — بیدار نشست و خفتن آموخت
لبخند نهد برلب من — برغنچه‌ٔ گل شکفتن آموخت
دستم بگرفت و پا به پا برد — تا شیوه راه رفتن آموخت
یك حرف و دو حرف بر زبانم — الفاظ نهاد و گفتن آموخت
پس هستی من زهستی او ست — تا هستم و هست دارمش دوست.

— ایرج میرزا —

واژه‌ها

زاد = زایید

زاییدن	[za:yeedan]	(动)	生，分娩	(پ) تۇغماق
پستان	[pesta:n]	(名)	乳头	(ئى) ئەمچەك
دهن = دهان	[dehan]	(名)	嘴	(ئى) ئېغىز
گاهواره	[ga:hva:re]	(名)	摇篮	(ئى) بۆشۈك
خفتن (خواب)	[khoftan]	(动)	睡觉	(پ) ئۇخلىماق
گنچه	[gonche]	(名)	蓓蕾	(ئى) غۇنچە
شکفتن (شکن)	[shokoftan]	(动)	开放	(پ) ئېچىلماق
شیوه	[sheeve]	(名)	方式	(ئى) يوسۇن، ئۇسۇل
الفاظ	[alfa:z]	(名)	话语	(ئى) سۆز، تىل
هستی	[hastee]	(名)	存在	(ئى) بارلىق

درختکاری

بدست خود درختی می‌نشانم — به پایش جوی آبی می‌کشانم
کمی تخم چمن برروی خاکش — برای یادگاری می‌فشانم
درختم کم کم آرد برگ و باری — بسازد بر سرخود شاخساری
چمن روید در آنجا سبز و خرم — شود زیر درختم سبزه زاری

به تابستان که گرما رو نماید
خنك می‌سازد وآنجا را از سایه

درختم چتر خود را می‌گشاید
دل هر رهگذر را می‌رباید.

— عباس یمینی شریف —

واژه‌ها

درختکاری	(名) [derakhtka:ree]	种树	(ئی) دەرەخ تىكىش
نشاندن (نشان)	(动) [nesha:ndan]	栽种	(پ) تىكمەك، ئولتۇرغۇزماق
کشاندن (کشان)	(动) [kesha:ndan]	拖，引	(پ) سوزماق، باشلىماق
تخم	(名) [tokhm]	蛋，种子	(ئی) تۇخۇم، ئۇرۇق
چمن	(名) [chaman]	草地	(ئی) چىمەن
یادگاری	(名) [ya:dega:ree]	纪念	(ئی) خاتىرە، يادكارلىق
فشاندن (فشان)	(动) [fesha:ndan]	播撒	(پ) چاچماق
بار	(名) [ba:r]	果实	(ئی) مېۋە
شاخسار	(名) [sha:khsa:r]	茂密的枝叶	(ئی) باراقسانلىق
خرم	(形) [khorram]	茂盛的	(س) باراقسان
سبزەزار	(名) [sabzeza:r]	草地	(ئی) چىمەنزار، ئوتلاق
رو نمودن (ـ نما)	(动) [roo nemoodan]	面向	(پ) يۈزلەنمەك
چتر	(名) [chatr]	伞	(ئی) كۇنلۇك
خنك	(形) [khonak]	凉爽的	(س) سالقىن
سایه	(名) [sa:ye]	荫，树荫	(ئی) سايە
رهگذر = راهگذر	(名) [rahgozar]	过路人	(ئی) يولۇچى
ربودن (ربا)	(动) [roboodan]	掠走	(پ) تارتىپ ئېلىپ كەتمەك؛ مەھلىيا قىلماق، جەلپ قىلماق

课文译文

诗三首

一、亲切的朋友

我是一个亲切的朋友，
我滔滔不绝地讲述，
不管你有什么疑难困惑，
我会给你许多忠告规劝，
我生来就多才多艺，
切不要对我冷淡疏远，
博学多闻，话语风趣温柔，
虽然，我没有长着舌头。
我都能为你排除解脱。
我总是为朋友献上忠言。
对朋友无害而有所俾益。
我是亲切的朋友，永远把你陪伴。

母亲

人们告诉我，母亲把我生到世上，立即把乳头送到我嘴上。
她夜夜在摇篮旁守候，照料我睡得宁静安详。
她把微笑嵌上我的嘴唇，逗得我如花的脸儿开放。
她手拉我的手一步一步，教我踏实地走在路上。
当我长大开始呀呀学语，她便一字一句教我模仿。
我的血肉生命都来自母亲，一生一世也报答不尽她的深恩。

植树

我亲手种了一棵小树，在树下引来一条小河。
树周围撒下一把草籽，愿青草生长把绿树衬托。
那树渐渐长大结出果实，向四周伸展出茂密的树枝。
草坪也生长得郁郁从从，树下凭添了一片翠绿。
入夏，天气炎热难忍，那树张开绿伞关照行人。
树荫下时刻都凉风习习，过往行人都感到称心满意。

تېكست تەرجىمىسى

ئوچ شېئىر

مېھرىبان دوست

مەن بىر مېھرىبان دوستىمەن، دانا ھەم خۇش تىلمەن.
گەرچە تىلىم بولمىسىمۇ، گەپنى بەك كۆپ قىلىمەن.
قانداق مۇشكۈللۈكۈك بولسا، مەن مۇشكۈللۈك يەڭگۈچى.
نەسىھەتلىرىم بەك كۆپ، مەن دوستنىڭ ئۆگۈتچىسى.
مەن ھۇنەرگە باي بىر دوست، پايدام كۆپ، زىيانسز مەن.
ماڭا بېپەرۋا بولما، مەن مېھرىبان بىر دوستىمەن.

ئانا

كىشىلەرنىڭ ئېيتىشىچە، ئانام مېنى تۇغقاندا، ئاغزىمغا ئەمچەك سېلىپ، ماڭا ئېمىشنى ئۆگەتكەنمكەن.

تۇن بويى بۆشۈكۈم قېشىدا ئۆزى ئۇخلىماي، ماڭا ئۇخلاشنى ئۆگەتكەنمكەن.
تەبەسسۇملۇق لېۋىنى لېۋىمگە بېسىپ، يۈزۈم غۇنچىسىنى ئېچىلىشقا ئۆگەتكەنمكەن.
قولۇمدىن تۇتۇپ بىر قەدەم-بىر قەدەمدىن يول مېڭىش ئۇسۇلىنى ئۆگەتكەنمكەن.
تىلىمغا سۆزلەرنى بىر-بىردىن بېسىپ، گەپ قىلىشنى ئۆگەتكەنمكەن.
مېنىڭ ۋۇجۇدۇم ئۈنىڭ ۋۇجۇدىدىن كەلگەن، مەن ئۇنى ئۆمرۈم بويى سۆيىمەن.

ئۆز قولۇم بىلەن بىر كۆچەت تىكتىم، ئاستىغا بىر ئېرىق سۇ باشلىدىم.
ئەتراپىغا بىر سىقىم ئوت ئۇرۇقى چاچتىم، ئوتلار ئۇنۇپ يادكار بولىۇن دەپ.
دەرىخىم ئاستا-ئاستا بەرگ چىقىرىپ مېۋە بەردى، شاخلىرى ئەتراپقا يېيىلدى.
چىمەن ياپيېشىل بولۇپ يۇز ئاچتى، دەرىخىم ئاستى بىر چىمەنزار بولدى.
ياز كۈنى تومۇز ئىسسىق يېتىپ كەلگەندە، دەرىخىم ئۆزىنىڭ كۈنلۈكىنى ئاچىدۇ.
ئۇ ئۆزىنىڭ سايىسى بىلەن سالقىنلىق بېرىپ، يولۇچىلار دىلىنى يايرىتىدۇ.

درس سی و ششم 第三十六课 ئوتتۇز ئالتىنچى دەرس

实 用 文

خەت ـ ئالاقە

۱. تبریکات

(1) دوست عزیز:

اکنون که نوروز فرخنده فرا می‌رسد، تبریکات صمیمانهٔ مرا قبول بفرمائید سعادت، سلامتی و کامیابی شما را در سال نو آرزومندم!

ارادتمند.....

(2) د وست گرامی:

پیوند فرخنده شما را با خانم... تبریک می‌گویم و خوشبختی و روزبهی برای جنابعالی و همسرتان آرزو می‌نمایم!

دوستدار.....

۲. دعوتها

(1) دوست گرامی:

پس از تقدیم سلام، چون امشب عده‌ای از دوستان برای تجدید دیدار و صرف شام به‌منزل ما تشریف می‌آورند. از شما خواهش می‌کنم که با حضور خویش ما و دوستان را مفتخر و سرافراز بفرمائید.

بامید دیدار

ارادتمند...

(2) آقای استاد محترم:

با عرض سلام، بدین وسیله باطلاع جنابعالی میرساند که روز چهارشنبهٔ این هفته در سالن جلسهٔ دانشکده، مشاوره‌ای در بارهٔ فرهنگ و تمدن ایران برگزار خواهد شد بدین وسیله از جنابعالی دعوت می‌شود که با حضور خود ما را مفتخر بفرمایند و نظرات ارزشمند خود را در این موضوع بیان فرمایند.

شاگردان کلاس سوم بخش فارسی

۳. تقاضای تعیین وقت برای دیدار

آقای استاد گرامی:

امروز بعد از ظهر، ساعت سه و نیم برای زیارت به منزل جنابعالی آمدم، از بخت بد تشریف نداشتید، بدین وسیله سلام می‌رسانم و می‌خواهم فردا صبح بار دیگر خدمت برسم چنانچه‌وقت داشته باشید در انتظار من باشید.

بامید دیدار

شاگرد.....

٤. تسلیت

دوست غمزده‌ام:

خبر در گذشت برادرتان قلب ما را پر از غم و محنت کرده است. داغ این مصیبت هرچند دل‌شکن و جانفرسا ست، ولی امید داریم که باصبر و شکیبائی آنرا تحمل بکنید و سایر اهالی خانواده را نیز تسلی بدهید. من از این خبر بسیار متأثرم و به‌شما و تمام خانواده‌تان تسلیت می گویم.

دوست غمگسارشما...

۵. اطلاع در باره دعوت به‌کنفرانس

برای تجلیل از چهلمین سال تأسیس جمهوری خلق چین قرار است پنج شنبه ساعت ۸ در تالار دانشگاه کنفرانسی تشکیل شود، و درآن بغیر از سخنرانی‌های رؤسا و استادان محترم نمایشهای هنری نیز از طرف دانشجویان ارائه خواهد شد. بدین وسیله از جنابعالی دعوت می‌شود با حضور خود مجلس ما را رونق بخشید.

گروه آمادگی جشن چهلمین سال تأسیس جمهوری خلق چین

٦. تماس برای تکمیل معلومات

محترما:

پس از سلام، اجازه بفرمائید که بدین وسیله خود را به جنابعالی معرفی کنم. اینجانب درسال گذشته از بخش ادبیات اقلیتهای ملی دانشگاه سین جیان فارغ التحصیل شدم و اکنون در فرهنگستان علوم انسانی آن منطقه مشغول کارم. کار من تحقیق ادبیات تاجیکی است، چون ادبیات تاجیکی با ادبیات فارسی پیوند نزدیك دارد لذا میخواستم فرصتی برای آموزش در دانشگاه شما داشته باشم. اگر بتوانید به سؤالات زیر جواب بدهید بسیار ممنون و متشکر خواهم بود:

۱. آیا برای یك نفر محقق خارجی مانند اینجانب، فرصت آموزش مدت کوتاه در دانشگاه شما موجود است یا نه؟

۲. درصورت امکان، باید چه تشریفاتی را انجام داد؟
۳. اگر راهنمائی‌های دیگر بنظرتان میرسد اعلام بفرمائید.

با تقدیم احترامات فراوان
امضا

واژه‌ها

فرخنده	[farkhande]	(形)	吉祥如意的 (س)	قۇتلۇق
صمیمانه	[sameema:ne]	(副)	衷心地 (ر)	سەمىمىيلىك بىلەن
سعادت	[sa-a:dat]	(名)	幸福 (ئى)	ساڭادەت، بەخت
سلامتی	[sala:matee]	(名)	健康 (ئى)	سالامەتلىك
کامیابی	[ka:mya:bee]	(名)	成功 (ئى)	مۇۋەپپەقىيەت
آرزومند بودن	[a:rezoomand boodan]	(动)	谨祝 (پ)	تىلەكداشلىق بىلدۇرمەك
ارادتمند	[era:datmand]	(形)	景仰者 (س)	سادىق
گرامی	[geramee]	(形)	亲爱的 (س)	سۆيۈملۈك
پیوند	[peyvand]	(名)	联系 (ئى)	باغلىنىش
خوشبختی	[khoshbakhtee]	(名)	幸福 (ئى)	بەخت
روربهی	[roozbehee]	(名)	幸福，如意 (ئى)	شادلىق، پاراۋانلىق
جنابعالی	[jana:b'a:lee]	(名)	阁下 (ئى)	جانابلىرى
همسر	[hamsar]	(名)	配偶 (ئى)	جۆرە
آرزو کردن	[a:rezoo kardan]	(动)	祝愿 (پ)	تىلەمەك، تىلەكداشلىق قىلماق
دوستدار	[doostda:r]	(形)	爱……的人 (س)	سۆيگۈچى
تقدیم	[taghdeem]	(名)	致以 (ئى)	تەقدىم
تجدید	[tajdeed]	(名)	重温、重叙 (ئى)	يېڭىلاش، قايتىلاش
صرف	[sarf]	(名)	用（餐） (ئى)	سەرپ: يېيىش
تشریف آوردن	[tashreef a:vardan]	(动)	驾临 (پ)	قەدەم تەشرىپ قىلماق
حضور	[hozoor]	(名)	出席 (ئى)	سورۇندا بولۇش، ئورۇندا بولۇش
خویش	[kheesh]	(代)	自己的 (ئا)	ئۆز
مفتخر فرمودن (فرما)	[moftakhar farmoodan]	(动)	使……光荣 (پ)	پەخر ئىلتىپات قىلماق

سر افرارفرمودن	[sar afraz farmoodan]	(动)	使……光荣	(پ) شەرەپ ئىلتىپات قىلماق
محترم	[mohtaram]	(形)	可敬的	(س) مۇھتەرەم
بامید دیدار	[be omeed-e-deedar]		再见	خەير
عرض	[arz]	(名)	陈述	(ئى) بايان
بدین وسیله	[bedeen vaseele]		以这种方式	مۇشۇنداق ئۇسۇل بىلەن
رساندن (رسان)	[resa:ndan]	(动)	送去，通知	(پ) ئاپىرىپ بەرمەك، ئۇقتۇرماق
سالن	[sa:lon]	(名)	所	(ئى) زال
مشاوره	[mosha:vere]	(名)	研讨	(ئى) مۇھاكىمە
بحث	[bahs]	(名)	讨论	(ئى) مۇزاكىرە، مۇنازىرە
فرهنگ	[farhang]	(名)	文化	(ئى) ئىلىم؛ لۇغەت
تمدن	[tamaddon]	(名)	文明	(ئى) مەدەنىيەت
برگزار شدن	[bargoza:r shodan]	(动)	举行	(پ) ئۆتكۈزمەك
نظرات	[nazara:t]	(名)	观点	(ئى) كۆز قاراش
ارزشمند	[arzeshmand]	(形)	有价值的	(س) قىممەتلىك
تقاضا (ی)	[tagha:za:]	(名)	要求，请求	(ئى) ئىلتىماس
ملاقات	[mola:gha:t]	(名)	会见	(ئى) كۆرۈشۈش
زیارت	[ziya:rat]	(名)	朝拜，拜见	(ئى) زىيارەت
تشریف داشتن	[tashreef da:shtan]	(动)	在（家），在场	(پ) (مۇيەدە، سورۇندا) بولماق
خدمت رسیدن	[khedmat reseedan]	(动)	去（某人处）	(پ) (برسىنىڭكىگە) كەلمەك ياكى بارماق
چنانچه	[chena:nche]	(连)	如果	(ب) ئەگەر
در انتظار بودن	[dar enteza:r boodan]	(动)	等	(پ) كۈتمەك
تسلیت	[tasliiyyat]	(名)	哀悼	(ئى) تەزىيە
عمدیده	[ghamdeede]	(形)	死了亲人的	(س) ھازىدار
در گذشت	[dar gozasht]	(名)	逝世	(ئى) ۋاپات
قلب	[ghalb]	(名)	心，心脏	(ئى) قەلب
غم	[gham]	(名)	哀伤	(ئى) قايغۇ

محنت	[mehnat]	(名)	不幸	(ئۇ) بەختسىزلىك
داغ	[dagh]	(名)	烙印	(ئۇ) داغ
مصیبت	[moseebat]	(名)	灾难	(ئۇ) مۇسىبەت
هر چند	[har chand]	(连)	虽然	(ب) گەرچە
دلشکن	[delshekan]	(形)	刺痛人心的	(س) قايغۇلۇق
جانفرسا	[ja:nfarsa:]	(形)	折磨人的	(س) ئازابلىق
اهالی	[aha:lee]	(名)	家人，人口	(ئۇ) نوپۇس، (ئائىلە-دىكى) ئادەملەر
شکیبائی	[shakeeba:-ee]	(名)	耐心	(ئۇ) سەۋرچانلىق
تسلی دادن	[tasallee da:dan]	(动)	安慰	(پ) تەسەللى بەرمەك
متأثر	[mota-asser]	(形)	悲伤的	(س) ھەسرەتلىك
تسلیت گفتن	[tasliiyyat goftan]	(动)	表示悼念	(پ) تەزىيە بىلدۇرمەك
غمگسار	[ghamgosa:r]	(形)	同情的	(س) ھېمداش
اطلاع	[ettela:']	(名)	消息	(ئۇ) خەۋەر
تجلیل	[tajleel]	(名)	庆祝	(ئۇ) تەبرىك
قرا راست	[ghara:rast]		兹定于	قارار قىلماق
تالار	[tala:r]	(名)	大厅	چوڭ زال
بغیر از...	[begheyr az]	(介)	除去……	...دىن باشقا
روٴسا	[ro' asa:']	(名)	领导人	(ئۇ) باشلىق، رەھبەر
نمایش هنری	[nema:yesh honaree]	(名)	文娱演出	(ئۇ) كونسېرت
ارائه شدن	[era:-e shodan]	(动)	提供	(پ) كۆرسىتىلمەك، بېرىلمەك
گروه	[gorookh]	(名)	一组	(ئۇ) گۇرۇپپا
آمادگی	[a:ma:degee]	(名)	筹备	(ئۇ) تەييارلىق
تماس	[tama:ss]	(名)	联系	(ئۇ) ئالاقە
تکمیل	[takmeel]	(名)	完善	(ئۇ) تولۇقلاش
معلومات	[ma' looma:t]	(名)	学识	(ئۇ) بىلىم، مەلۇمات
محترما	[mo'khtraman]	(副)	敬启者	(ر) ئىززەت بىلەن، ھۆرمەت بىلەن
معرفی کودن	[mo' arrefeekardan]	(动)	介绍	(پ) تونۇشتۇرماق
ایجانب	[eenja:neb]	(名)	鄙人	(ئۇ) بېقىر
بخش	[bakhsh]	(名)	部分，专业	(ئۇ) بۆلۈم، كەسىپ
اقلیتهای ملی	[aghaliyyatha:-ye-mellee]	(名)	少数民族	(ئۇ) ئاز سانلىق مىللەت

فارغ التحصيل	[fa:regho-ttahseel]	(名)	毕业生	(ئى)	ئوقۇش تۈگەتكەن ئوقۇغۇچى
فرهنگستان	[farhangsta:n]	(名)	科学院	(ئى)	پەنلەر ئاكادېمىيسى
علوم انسانی	[oloom-e-ensa:nee]	(名)	人文科学	(ئى)	ئىنسانشۇناسلىق
منطقه	[mantaghe]	(名)	地区	(ئى)	رايون
تحقيق	[tahgheegh]	(名)	研究	(ئى)	تەتقىق
تاجيکی	[ta:jeekee]	(形)	塔吉克	(ش)	تاجىكچە
لذا	[leza:]	(连)	因此	(ب)	شۇڭا
محقق	[mohaghghagh]	(名)	研究者	(ئى)	تەتقىقاتچى
احترامات	[ehtera:ma:t]	(名)	敬意	(ئى)	ئېھتىرام
راهنمائی	[ra:hnema:-ee]	(名)	指南	(ئى)	يول كۆرسەتكۈچ؛ يولباشلىغۇچى؛ كۆرسەتمە

课 文 译 文

实 用 文

1. 贺信

① 亲爱的朋友：

当此吉祥如意的诺鲁兹（元旦）到来之际，请接受我的衷心祝贺，祝愿您在新的一年里幸福健康，工作顺利。

景仰您的……

② 亲爱的朋友：

祝贺您与……女士喜结良缘，祝愿阁下与您的妻子幸福如意！

热爱您的……

2. 邀请信

① 亲爱的朋友：

您好！今晚有几位朋友光临我家小聚并共进晚餐，谨请您光临为盼。

希望能见到您

景仰您的……

② 尊敬的教授先生：

您好，特此通知阁下本周星期三在系会议厅召开关于伊朗文明与文化的讨论会，特请阁下出席并就此问题发表宝贵意见。

波斯语专业三年级学生

3. 请求会见

亲爱的教授先生：

今天下午三点半，我来您家，不巧您不在，我留此短信向您致意，我明早再来，如方便请等我。

希望能见到您

学生

4. 慰问信

我不幸的朋友：

您兄弟逝世的消息使我们心里非常难过。这一不幸虽然使人极度悲痛，但是希望您节哀保重并安慰家人。这一消息使我非常痛苦，谨向您及您全家致以哀悼之情。

同情您的朋友

5. 开会通知

为庆祝中华人民共和国成立四十周年，定于星期四八点在本校礼堂召开大会，会上有领导人及教授讲话，讲话后并有学生的文娱演出，特请阁下光临为盼。

中华人民共和国成立四十周年庆祝会筹备组

6. 联系进修

敬启者：

谨向您致意，请允许我向阁下作自我介绍，我于去年毕业于新疆大学少数民族文学专业，现在在新疆社会科学院任职，我的工作是研究塔吉克文学，由于塔吉克文学与波斯文学有密切联系，因此，我希望能在贵校有一进修机会，如蒙回答下列问题，我将十分感谢：

1. 对象我这样的一个外国研究人员，贵校是否能够 提供一个短期进修的机会？
2. 如有可能，需要办理什么手续？
3. 此外，还有什么应注意事项也望告知。

谨致崇高敬意

签名

تېكست تەرجىمىسى

1. تەبرىك خەت

(1) ئەزىز دوستۇم!

قۇتلۇق نورۇز بايرىمى يېتىپ كەلگەن شۇ پەيتتە، مېنىڭ سەممىي تەبرىكىمنى قوبۇل قىلغايسىز. يېڭى يىلدا بەختلىك ۋە سالامەت بولۇشىڭىزنى، خىزمىتىڭىزنىڭ ئۈگۈشلۈق بولۇشىنى تىلەيمەن.

سىزگە سادىق ....

(2) سۆيۈملۈك دوستۇم:

...خانىم بىلەن قىلغان قۇتلۇق تويىڭىزنى تەبرىكلەيمەن. سىزگە ۋە جۆرىڭىزگە بەخت ۋە شادلىق تىلەيمەن.

سىزنى سۆيگۈچى....

2. تەكلىپنامە

(1) سۆيۈملۈك دوستۇم:

سالامىدىن سۆزىرە مەلۇم بولسۇنكى، بۈگۈن كەچتە دوستلاردىن بىرقانچىسى بىزنىڭ ئۆيگە

قەدەم تەشرىپ قىلىپ كەچلىك غىزادا بىللە بولماقچى. سىزنىڭ سورۇنىمىزغا قەدەم تەشرىپ قىلىشىڭىزنى سورايمەن.

دىدار كۆرۈشۈشكە ئۇمىدۋار بولۇپ
سىزنى ھۆرمەتلىگۈچى...

(2) مۇھتەرەم پروفېسسور ئەپەندىم:

سالامدىن سۆڭرە جانابلىرىغا شۇنى ئۇقتۇرماقچىمىزكى، چارشەنبە كۈنى فاكۇلتېت يىغىن زالىدا ئىران مەدەنىيىتى توغرۇلۇق مۇھاكىمە يىغىنى بولماقچى. شۇ مۇناسىۋەت بىلەن جانابلىرىنى يىغىنغا ئىشتىراك قىلىشقا ۋە مۇشۇ ماۋزۇدا قىممەتلىك پىكىرلىرىنى بايان قىلىشقا تەكلىپ قىلىمىز.

پارس تىلى كەسپى 3-يىللىق ئوقۇغۇچىلار

3. كۆرۈشۈش تەلەپنامىسى

سۆيۈملۈك پروفېسسور ئەپەندىم:

بۈگۈن چۈشتىن كېيىن سائەت ئۈچ يېرىمدا زىيارەت ئۈچۈن ئۆيلىرىڭگە كەلسەم، جانابلىرى يوق ئىكەنلا، شۇڭا بۇشۇ خەتنى قالدۇرۇش يولى بىلەن سالىمىنى ئىزھار قىلدىم. مەن ئەتە ئەتىگەن يەنە ھۆزۈرلىرىغا بارىمەن، ۋاقىتلىرى يار بەرسە، كۆتۈشلىرىنى سورايمەن.

كۆرۈشۈشكە تەشنا بولغان
شاگىرتلىرى ...

4. ھال سوراش خېتى

ھازىدار دوستۇم:

ئىنىڭىزنىڭ ۋاپات بولغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلاپ كۆڭلىمىز بەكمۇ يېرىم بولدى. مۇسىبەت دېگى كىشىنى ھەرقانچە قايغۇ-ھەسرەتكە سالسىمۇ، لېكىن سىزنىڭ سەۋر قىلىشىڭىزنى ھەم ئائىلىڭىزدىكىلەرگە تەسەللى بېرىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن. بۇ خەۋەر مېنى ئېغىر ھەسرەتتە قويدى، مەن سىزگە ۋە ئائىلىڭىزدىكىلەرنىڭ ھەممىسگە تەسەللىيەت ئىزھار قىلىمەن.

غەمگۈزار دوستىڭىز...

5. يىغىن توغرۇلۇق ئۇقتۇرۇش

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 40 يىللىقىنى تەبرىكلەش مۇناسىۋىتى بىلەن پەيشەنبە كۈنى سائەت سەككىزدە مەكتەپ زالىدا چوڭ يىغىن ئېچىلىدۇ، يىغىندا رەھبەرلەر ۋە پروفېسسورلار سۆزلىگەندىن باشقا، ئوقۇغۇچىلار تەرىپىدىن كونسېرت بېرىلىدۇ. جانابلىرىنىڭ قەدەم تەشرىپ قىلىشلىرىنى سورايمىز.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىنىڭ 40 يىللىقىنى
تەبرىكلەش يىغىنىغا تەييارلىق كۆرۈش كۆرۈپېسى

6. بىلىم ئاشۇرۇش توغرۇلۇق ئالاقىلىشىش

ھۆرمەتلىك... :

سالامدىن سۆزگرە، ئۆزەمنى جانابلىرىغا تونۇشتۇرۇپ ئۆتۈشكە ئىجازەت سورايمەن. مەن ئۆتكەن يىلى شىنجاڭ داشۆسىنىڭ ئاز سانلىق مىللەتلەر ئەدەبىياتى كەسپىدە ئوقۇش تۈگىتىپ، ھازىر ئىجتىمائىي پەنلەر ئاكادېمىيىسىدە ئىشلەۋاتىمەن. مېنىڭ خىزمىتىم تاجىك ئەدەبىياتىنى تەتقىق قىلىش. تاجىك ئەدەبىياتى پارس ئەدەبىياتى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك بولغانلىقى ئۈچۈن، مەكتىپىڭلاردا بىلىم ئاشۇرۇش پۈرسىتىگە ئېرىشىشنى ئارزۇ قىلىمەن. ئەگەر تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب ئالالىسام بەكمۇ مەمنۇن ۋە مىننەتدار بولاتتىم:

1. مېنىڭدەك بىر چەت ئەللىك تەتقىقاتچىغا مەكتىپىڭلارنىڭ قىسقا مۇددەتلىك بىلىم ئاشۇرۇش پۈرسىتى بېرىش ئىمكانىيىتى بارمۇ؟

2. ئەگەر ئىمكانىيەت بولسا، قانداق رەسمىيەتلەرنى ئۆتىشىم كېرەك؟

3. بۇنىڭدىن باشقا يەنە بىلىشكە تېگىشلىك ئىشلار بولسا، ۋاقىپلاندۇرۇپ قويغايسىلەر.

ئالىي ئېھتىرام بىلەن

(ئىمزا)

جوابهای تمرینات 练习答案 مەشقلەرنىڭ جاۋابى

درس سوم 第三课 3 - دەرس

4. (1) این شلواراست، آن دامن است. (2) آن دستمال است، دفترنیست.
(3) این نان شیرین است. (4) آن شیراست، آب نیست.
(5) این دامن آبی است.

درس چهارم 第四课 4 - دەرس

5. (1) این نان شیرین است. نه، این نان شیرین نیست. (2) این پیراهن آبی است.
(3) این کارگر است یا پرستار؟ این پرستار است. (4) این تمبر است آن دفتراست.
(5) این وان سفید است. (6) این کفش راحت است.

درس پنجم 第五课 5 - دەرس

5. (1) دستمال سبز (2) مال او (3) وان سفید (4) طناب دراز
(5) ابر سفید (6) برف سفید (7) نان شیرین (8) سیب بد
(9) خانۀما (10) شلوار آبی (11) مداد من (12) گوشت لذیذ
(13) استکان زرد (14) کفش او (15) مادر من

6. (1) این میز زرد خوب است، اما آن میز سبز بداست. (2) آن گوشت شور است.
(3) این دامن کوتاه است. (4) این مداد آبی دراز است.
(5) این چیست؟ این شلوار کوتاه است.
(6) پدر من کارگر است، مادر او پرستار است.
(7) این خانهٔ ما ست. خانهٔما خوب است، دیوار سفید است در سبز است، پنجره زرد است.

درس ششم 第六课 6 - دەرس

7. کاغذها، چراغها، پنجره‌ها، ماهی‌ها، پرستاران، راهها، صندلی‌ها

8. (1) پاهای میز (2) دندانهای من، (3) دستهای ما (4) بینی بزرگ
(5) کاغذ روزنامه (6) نام شما (7) مادر من (8) راه ما
(9) در و پنجره‌های اتومبیل (10) تختخواب او (11) دوچرخهٔسیاه
(12) چای سیاه

9. (1) آن بشقاب است یا قاشق؟ آن قاشق است.
(2) این ماهی لذیذ است؟ نه، این ماهی شور است، لذیذ نیست.
(3) این پنجره بزرگ است، در نیست.
(4) این کلاه آبی کوچك است.
(5) این کتاب خوب است، اما کاغذ این کتاب خوب نیست.
(6) این اسکان شما است، آن طشت شما است.
(7) مادر شما چکاره است؟ او کارگر است.

درس هفتم 第七课 7 - ده‌رس

3. هواپیماها ساعتها کلاهها آنها اطاقها نامه‌ها
پاها خانه‌ها جوی ها

4. (1) خداحافظ (2) شب بخیر (3) صبح بخیر (4) سلام
(5) اطاق روشن (6) تختخواب راحت (7) طشت کثیف (8) دندانهای تمیز
(9) آب جو. (10) اطاق تاریك (11) اتوبوس زرد

5. (1) ساعت شما چطور است؟ عالی است. (2) اطاق آنها خیلی تمیز است.
(3) دوچرخهٔ شما سیاه است. (4) چراغ این اطاق خیلی روشن است.
(5) این پیراهن خیلی کلفت است، اما این شلوار خیلی نازك است.

درس هشتم 第八课 8 - ده‌رس

2. (1) کدام اطاق بسیار روشن است؟ (2) کدام کوه بلند است؟
(3) کدام شلوار مال مادر من است؟ (4) کدام ساعت خوب است؟

(1) این اطاق کوچك مال کیست؟ (2) آن اتومبیل سیاه مال کیست؟
(3) آن کلاه زرد مال کیست؟

3. (1) چشمها (چشمان)، (2) استکانها (3) کوه‌ها (4) رودخانه‌ها
(5) شیرینی‌ها (6) کتابها (7) سنگها (8) تختخوابها
(9) مادران (10) روزنامه‌ها (روزنامجات)

4. (1) نام این رود خانه چیست؟ (2) این ماهی‌ها مال ما ست، بقیه مال آنها ست.
(3) این قلم مال کیست؟ (4) کدام اتومبیل مال شما ست؟
(5) نام او چیست و او چکاره‌است؟
(6) حال پدر و مادر شما چطور است؟ متشکرم بسیار خوب است.

درس نهم 第九课 9 - ده‌رس

3. (1) است (2) هستید (3) هستیم (4) هستند، نیستند
(5) است نیست (6) است

4. دوازده، چهارده، هفتاد و هشت، نه‌صد و شش شش هزار و چهار صد و شانزده، سی و سه، پنجاه و شش هشتاد و هشت، دویست و چهل و سه، هزار و دویست و نه

5. (1) اسم دانشگاه ما دانشگاه پکن است.
(2) دانشگاه ما درحومه غربی شهر پکن واقع است.
(3) باغ دانشگاه ما هم بزرگ است هم زیبا ست.
(4) ما دانشجوی دانشگاه پکن هستیم.
(5) بله، دانشگاه ما بسیار خوب است.

6. (1) اسم شما چیست؟ (2) دانشگاه ما در حومهٔ شهر واقع است.
(3) او کارگر است یا کشاورز؟ (4) ما همه پرستار هستیم، دکتر نیستیم.
(5) اطاق من بزرگ نیست، اما روشن است.

درس دهم 第十课 10 - ده‌رس

2. معلمین کارمندان دانشگاهها شهرها باغها کشاورزان دوستان دانشجویان همسایگان

3. (1) آنها کارگرند (2) دوست من پرویز است
(3) تو دوست منی (4) شما همسایهٔ یکدیگرید
(5) ما همه دانشجوایم (6) پدر و مادر من هر دو خوبند

4. (1) شما کارمند هستید؟ بله، ما همه کارمند هستیم. آغها هم کارمند هستند؟ نه، آنها کشاورز هستند.
(2) شما پزشك هستید؟ بله، ما همه پزشك هستیم. آنها هم پزشك هستند؟ نه، آنها دانشجو هستند.
(3) شما معلم هستید؟ بله، ما همه معلم هستیم. آنها هم معلم هستند؟ نه‌آنها معلم نیستند، آنها کارگر هستند.

5. (1) حال پدر و مادر شما خوب است؟ (2) دوست صمیمی شما کیست؟
(3) این شلوار بسیار دراز است.

(4) پدر و مادر من هر دو معلم دانشگاه پکن هستند.
(5) آنها همه دانشجوی دانشکدهٔ زبانهای خارجی هستند.
(6) او همیشه با فریدون باهم است.

درس یازدهم 課一十第 11 - ده‌رس

3. من درس دارم تو درس داری او درس دارد ما درس داریم
شما درس دارید آنها درس دارند.

4. (1) من مادر را دوست دارم. (2) معلم همه ما را دوست دارد.
(3) او شلوار سبز را دوست دارد. (4) ما دانشگاه پکن را دوست داریم.
(1) ما از درس زبان فارسی راضی هستیم. (2) آنها از این اطاق کوچك راضی هستند.
(3) مادر از ما راضی است. (4) شما از دوچرخهٔ ابی راضی هستید؟

5. (1) این باغ زیبا مالِ کیست؟ (2) این اطاق مال معلم است.
(3) این دفترها مال مادر من است. (4) این خانه مال دوست من است.

6. (1) آقای نادری چین را خیلی دوست دارد. (2) شما چند وقت در چین هستید؟
(3) شما زبان فارسی را بسیار خوب بلدید. ــ احتیار دارید. (خواهش می‌کنم)
(4) در روز پنجشنبه ما درس زبان فارسی نداریم.
(5) عدهٔ دانشجویان کلاس ما چهار ده نفر است.

7. (1) بله، امروز ما درس داریم. (2) زبان فارسی بسیار شیرین است.
(3) معلم زبان فارسی آقای نادری است. (4) آقای نادری معلم بسیار خوب است.
(5) عده دانشجویان کلاس ما چهار ده نفرند. (6) بله، من زبان فارسی را بلدم.
(7) بله، من زبان فارسی را دوست دارم. (8) بله معلم از ما راضی است.

درس دوازدهم 課二十第 12 - ده‌رس

3. (1) روی میز (2) در پائین کلاس (3) در حومهٔ شهر (4) در بالای اطاق
(5) نزدیك آن خانه (6) در طرف چپ اطاق (7) روی بشقاب بزرگ
(8) در کجای کلاس (9) در کلاس ما

4. (1) روی میز (2) در نزدیك پنجره (3) در طرف چپ اطاق (4) در بالای کلاس
(5) در پائین کلاس (6) در کیف کتاب (7) در نزدیك دانشگاه (8) در طرف راست
(9) در جعبهٔ مداد (10) در پشت خانه

5. (1) نزدیك خانهٔ شما بغیر از پستخانه، چه چیزهای دیگری هم هست؟

نزدیك خانهٔ ما بغیر از پستخانه، فروشگاه بزرگ و کتابفروش هم هست.
(2) دراین جعبه بغیر از نان چه‌چیزهای دیگری هم هست؟
در این جعبه بغیر از نان، چیزهای دیگری هم هست مثلا گوشت، شیرینی و چای.
(3) درآن اطاق بغیر از معلم چه‌کسانی هم هستند؟
درآن اطاق بغیر از معلم دانشجویان هم هستند.
(4) روی میز بغیرا زاستکان چه چیزهای دیگری هم هست؟
روی میز بغیر از استکان، بشقاب قاشق و سیب هم هست.

6. (1) من کارگر نیستم، معلم (2) ما دانشجوایم (3) آنها زبان چینی را بلدند
(4) شما پزشکید؟ (5) آقای نادری معلم خوب است.

7. (1) در نزدیك خانهٔ ما یك کتابفروشی هست.
(2) در کلاس بغیر از معلم دو دانشجو هم هستند. (3) دوچرخه در پشت در است
(4) میز و صندلی شما درکجای کلاس است؟ (5) در طرف راست راه یك دیواری هست.
(6) در بالای میز یك چراغی هست. (7) عدهٔ دانشجویان کلاس ما ۳۰ نفر است.

درس سیزدهم 第十三课 13 ـ ده‌س

1. (1) چه کتابی است (2) چه زبانی (3) چند روز (4) چیست
(5) چه درسی (6) چطور

2. هزار و هفت صد و هشتاد و شش، هزار و شانزده هشت صد و نود
چهار صد و هفت
پنج هزار و سصد و بیست و چهار
اول دوم سوم نهم بیستم سی و یکم دوازدهم
چهل و دوم دویست و بیست و یکم

3. (1) در یك سال دوازده ماه است.
(2) ماههای فصل بهار عبارتند از ما رس، آوریل و مه.
(3) در کلاس شما چند نفر هست؟ (4) شما چند وقت درچین هستید؟
(5) نام دوازده ماه سال چیست؟

درس چهاردهم 第十四课 14 ـ ده‌رس

1. (1) پس از درس (2) پهلوی پنجره(نزدیك پنجره) (3) درجلوی عمارت
(4) دو پشت همارت (5) درکلاس (6) روی عکس (7) در بالای میز
(8) در کتاب

2. (1) عمارت دانشکدهٔ ما در طرف چپ دانشگاه واقع است.
(2) عمارت دانشکدهٔ ما چهار طبقه دارد. (3) کلاس ما در طبقه اول است.
(4) دفتر معلم ما در طبقه سوم است.
(5) بله، کلاس ما بزرگ است، گنجایش اطاق ٦٠ نفر است.
(6) دانشجویان کلاس ما ٢٠ نفر هستند.
(7) میز معلم در بالای کلاس و تختهٔ سیاه در پشت میز قرار دارد.
(8) بله، در کلاس ما قفسه هست، در پائین اطاق قرار دارد.
(9) در کلاس ما نقشه هست. (10) ما همیشه در کتابخانه مطالعه می‌کنیم.

3. (1) درجلوی کتابخانه عمارتی هست. (2) در پشت خانه درختهای زیادی هست.
(3) قرائتخانه نه تنها تمیز و روشن است، بلکه بسیار راحت است.
(4) این اتومبیل گنجایش شش نفر را دارد.
(5) کلاس در طرف چپ هم کوچك است هم تاریك.
(6) در میان ما سه نفر شانگهائی هستند.

درس پانزدهم 第十五课 16 ـ ده‌رس

1. (1) دارد (2) هستند (3) داریم (4) هستند (5) دوست داریم،
(6) نگاه کنید

2. (1) بیائید (2) نزنید، بخوابید (3) بروید (4) نبندید
(5) بشوید، بنشینید

3. (1) نزد (2) از (3) در (4) در (5) میان (6) روی

درس شانزدهم 第十六课 16 ـ ده‌رس

من	می‌بینم	می‌ایستم	می‌روم
تو	می‌بینی	می‌ایستی	می‌روی
او	می‌بیند	می‌ایستد	می‌رود
ما	می‌بینیم	می‌ایستیم	می‌روید
شما	می‌بینید	می‌ایستید	می‌روید
آنها	می‌بینند	می‌ایستند	می‌روند
من	می‌ایم	می‌نشینم	می‌نویسم
تو	می‌ائی	می‌نشینی	می‌نویسی
او	می‌اید	می‌نشیند	می‌نویسد

ما	می‌ایم	می‌نشینیم	م. نویسیم
شما	می‌اید	می‌نشینید	می‌نویسید
آنها	می‌آیند	می‌نشینند	می‌نویسند.

2. (1) ندارد (2) می آید (3) نمی رویم به‌شهر می‌رویم (4) می‌دهد
(5) ورزش می‌کنیم (6) دارید، نمی‌گیرم (7) می‌خوانید؟

3. (1) ما هیچ نداریم. (2) من هیچ وقتی ندارم. (3) ما هیچ کتابی نداریم.
(4) روی میز هیچ چیزی نیست. (5) آنها هیچ کاری نمی‌کنند.

درس هفدهم 第十七课 17 - ده‌رس

1. (1) درس می‌خوانند (2) بازی می‌کنیم (3) بلند می‌شوید
(4) شروع می‌شود (5) کار می‌کند (6) می‌روم (7) طول می‌کشد
(8) می‌خوابد (9) روزنامه می‌خواند (10) انشاء می‌نویسیم

2. (1) قبل از ظهر، ظهر، بعد از ظهر (2) امروز، فردا، پس فردا
(3) پس از صبحانه، پس از درس (4) هرهفته، پایان هفته (5) یك هفته در میان، یك روز در میان (6) امسال، سال جاری، ماه جاری

3. (1) مادر من یك هفته در میان به‌شهر می‌رود.
(2) یکشنبه‌ها شما معمولا چه کار می‌کنید؟ (3) ما پس از شام به‌کتابخانه می‌رویم
(4) خانهٔ ما زیاد بزرگ نیست، اما خیلی راحت است.
(5) ما در پایان هفته معمولا برای دیدن تلویزیون به‌خانهٔ او می‌رویم.
(6) من آواز خواندن و رقصیدن را بلد نیستم.

درس هجدهم 第十八课 18 - ده‌رس

1. بیشتر بهتر طولانی‌تر نازکتر شیرینتر تمیزتر

2. (1) زندگی دانشجویان در دانشگاه چطور است؟
(2) پرویز هر روز چه وقت بکار می‌رود؟ (3) او معمولا در کجا مطالعه می‌کند؟
(4) چند نفر از آنها اهل نانکن هستند؟ (5) برادر او چند سال دارد؟
(6) خواهر او در کجا است؟

3. (1) هوای اینجا از هوای پکن گرمتراست. (2) این سیب از آن سیب شیرینتراست.
(3) برادر از من بیشتر می‌خورد. (4) شما از جمشید بهتر دیکته می‌نویسید.
(5) ما زبان فارسی را از زبانهای دیگر بیشتر دوست داریم.

درس نوزدهم 第十九课 19 - دەرس

1. (1) ما کشور خود را دوست داریم. (2) او خود کار نمی‌کند
(3) او خود پا می‌شوید (4) من مشغول کار خود هستم

2. (1) نزدم (2) برایم (3) کارهایمان (4) کیفتان
(5) خانواده‌اش (6) کارخانه‌شان (7) قلمش (8) دستتان
(9) پدر و مادر مان، برادر کوچکم

3. (1) وقتی که با پدر و مادر هستیم، معمولا در باره کار و درس صحبت می‌کنیم.
(2) وقتی که خانم محمدی با فرزندانش است، از آنها خیلی چیزهائی می‌پرسد.
(3) وقتی که افراد کلاس ما باهم هستیم، معمولا در بارهٔ درس بحث می‌کنیم.
(4) وقتی که من دوست صمیمی خود را می‌بینم، خیلی خوشحال می‌شوم.
(5) هر روز صبح وقتی که برادر کوچکم به دبیرستان می‌رود، او معمولا آواز می‌خواند.

درس بیستم 第二十课 20 - دەرس

1. دهقان در راه دید که مردی بر اسب او سوار است.
دهقان جلوی او گرفت و فریاد کرد که اسب مال من است.
دهقان از سوار پرسید (که) اگر اسب مال اوست، بگو ببینم کدام چشمش کور است؟

2. داشتیم، شروع شد، شد، گفت، برخاستیم، گفت، بنشینید، نشستیم، گفت، باز کنید، بخوانید خواندیم، است، تمام شد.

درس بیست و یکم 第二十一课 21 - دەرس

1. (1) فرو رفت، جواب داد (2) برداشت، داد (3) هستید؟ (4) گرفتید؟
(5) است، بیائید، تهیه می‌کنم (6) میرسد (7) رفت، درس داد

2. (1) به‌چند دسته تقسیم می‌شوند (2) مأموریت (3) درگوشهٔ خانه
(4) با...فرق داشتن (5) در روی پاکت مهر زدن (6) جوابنامه نوشتن
(7) اداره پست (8) درپاکت (9) نامه‌رسان (10) صندوق پست
(11) کنار میز نشستن (12) پس‌از مدتی

درس بیست و دوم 第二十二课 22 - دەرس

1. (1) تو نباید از مشکل بترسی.

(2) امروز من کار دارم و نمی‌توانم زود به‌خانه بیایم.
(3) شما میتوانید به زبان انگلیسی نامه بنویسید؟
(4) فردا من باید ساعت پنج و نیم بلند بشوم.
(5) او نمیتواند سوار دو چرخه شود.
(6) تو باید فورا به سئوال من جواب بدهی.
(7) چرا شتر می‌تواند بدون آب و غذا در صحرا راه پیمائی کند؟ (8) من باید چه بکنم؟

2. (1) نه، نمی‌آید شاید وقت نداشته باشد. (2) بله، شاید درس داشته باشند
(3) نمی‌دانم، شاید بلد باشد. (4) او شاید نامه بنویسد.

درس بیست و سوم 第二十三课 23 - دەرس

1. (1) او می‌خواهد یك روز خوب استراحت بکند.
(2) من نمی‌خواهم بخوابم، می‌خواهم تماشای تلویزیون بکنم.
(3) من می‌خواهم مدت این کتاب را تمدید بکنم.
(4) نروید، شما می‌خواهید بکجا بروید؟
(5) آنها می‌خواهند چه کاری بکنند؟ (6) من نمی‌خواهم او را ببینم.

2. (1) شاید (2) میخواهم (3) نمی‌توانم (4) ممکن (5) باید
(6) شاید (7) لازم (8) می‌خواهم (9) باید (10) شاید

3. (1) تا مجازات نشوید (2) تا بهتر کار را انجام دهیم (3) تا از من دوچرخه را امانت بگیرد (4) تا به او تبریك

4. (1) صبر کنید من الان می‌آیم
(2) شام حاضر است، خواهش می‌کنم همه به جای خود بنشینند.
(3) من الان صبحانه را برای شما می‌آورم.
(4) شما باید خودتان این چیزها را خوب نگهدارید.
(5) طبق مقررات باید از شما جریمه بگیریم.
(6) من این کتاب را میتوانم چه مدتی نگهدارم؟
(7) شما می‌توانید از پروفسر نادری بپرسید شاید او بتواند به شما کمك بکند.

درس بیست و چهارم 第二十四课 24 - دەرس

1. (1) خوردند (2) نمی‌کردم، مریض می‌شدم (3) می‌خریدند
(4) برگشت (5) آواز می‌خوانند (6) می‌شوید

2. (1) روزها گذشت تا او ساعت خود را پیدا کرد.
(2) شش ماه گذشت تا او بلیط به‌پکن را خرید.
(3) نیم ساعت گذشت تا اتوبوس‌آمد.

درس بیست و پنجم 第二十五课 25 - ده‌رس

1. (1) وقتی که معلم وارد کلاس شد، شاگردان بلند شدند.
(2) وقتی که بهار می‌آید برگهای درخت سبز می‌شود و گل می‌شکوفد.
(3) وقتی که هوا رو به‌گرم شدن می‌رود، یخ رودخانه‌آب می‌شود.
(4) وقتی که با هم راه می‌رویم، صحبت می‌کنیم.
(5) وقتی که باران بارید، ما یك کمی استراحت کردیم.

2. (1) من درشستن لباس به‌مادرم کمك می‌کنم.
(2) دیروز من با برادرم برای خرید کارت تبریك به‌مغازه رفتیم.
(3) یکشنبه فریدون برای دیدن دوستان قدیمی به شهر رفت.
(4) هر روز بعد از شام من شروع به خواندن روزنامه می‌کنم.
(5) برادر و خواهرم همیشه در تمیز کردن اطاق به مادر و پدر کمك می‌کنند.
(6) پس از سؤال و جواب دانشجویان شروع به خواندن و نوشتن کردند.

درس بیست و ششم 第二十六课 26 - ده‌رس

1. （1）这个自行车坏了，不能修理了。 （2）天山很远，步行不能去。
（3）这里是天山，大汽车不能去。 （4）他的字很乱，看不清楚。
（5）可以在这里站一下吗？ （6）今天游泳池的水很脏，不能游泳。
（7）这条裤子很瘦，能换换吗？ （8）这水很脏，不能喝。

(1) بۇ ۋېلىسىپىت بۇزۇلۇپ قالدى، ياسىغىلى بولمايدۇ.
(2) تىيانشان تېغى ناھايىتى يىراق، پىيادە بارغىلى بولمايدۇ.
(3) ئۇ يەر تىيانشان تېغى، چوڭ ماشىنا بارالمايدۇ.
(4) ئۇنىڭ خېتى بەك قالايمىقان، ئېنىق كۆرگىلى بولمايدۇ.
(5) بۇ يەردە بىردەم تۇرۇشقا بولامدۇ؟
(6) بۇگۈن سۇ ئۇزۇش كۆلىنىڭ سۈيى بەك پاسكىنا، سۇ ئۇزگىلى بولمايدۇ.
(7) بۇ شالۋار بەك تار ئىكەن، ئالماشتۇرۇشقا بولامدۇ؟
(8) بۇ سۇ پاسكىنا، ئىچكىلى بولمايدۇ.

2. (1) جاهای خط کشی (2) پیاده رو (3) چراغ راهنمائی (4) چهار راه

(5) رانندگان اتومبیل (6) مقررات راهنمائی (7) پیروی از مقررات راهنمائی
(8) عبور از خیابان

درس بیست و هفتم 第二十七课 27 - ده‌رس

1. (1) سردترین (2) گرمترین (3) زودتر (4) بیشتر
(5) دوست داشتنی‌تر

2. (1) مدرنیزه کردن کشور در چهار رشته (2) آب و هوای ملایم
(3) زمین حاصل‌خیز (4) معادن غنی
(5) مردم شجاع و کاردوست (6) تأسیس جمهوری خلق چین
(7) در حال حاضر (8) مردم سراسر کشور
(9) در مدت هرچه کوتاه‌تر (10) در جنوب عربی کشور
(11) کشور سوسیالستی قوی و مدرن

درس بیست و هشتم 第二十八课 28 - ده‌رس

1.

من	کشیده‌ام	برگردانم	ساخته‌ام
تو	کشیده‌ای	برگردانی	ساخته‌ای
او	کشیده است	برگرداند	ساخته است
ما	کشیده‌ایم	برگردانیم	ساخته‌ایم
شما	کشیده‌اید	برگردانید	ساخته‌اید
آنها	کشیده‌اند	برگردانند	ساخته‌اند

2. (1) نیست، رفته است (2) برده است (3) شروع شده است
(4) کرده‌اید (5) باز گرده است، شده است

درس بیست و نهم 第二十九课 29 - ده‌رس

1. (1) با کسی شوخی کردن (2) با جائی فاصله داشتن (3) با چشم خود دیدن
(4) چپ و راست تکان دادن (5) اشك چشمش را پرکردن (6) دندانهای خودرا بهم فشردن (7) ریش تراشیدن (8) بس است

2. (1) شما کتاب خود را پیدا کرده‌اید؟
نه هنوز پیدا نکردم ودارم درجستجوی آن هستم.
(2) لی مین رفته است؟

رفته است یقین دارم او به اورومچی رسیده است
(3) خانهٔ من با دانشگاه فاصله زیادی ندارد
(4) مادر از دیدن من چنان خوشحال شد که نتوانست حرف بزند.
(5) پرستار نمی‌گذارد من بلند بشوم و راه بروم.

درس سیم 第三十課 30 ـ ده‌رس

1. (1) یاد گرفته بودم (2) کارکرده بود (3) نشسته بود (4) ایستاده بود.
(5) رفته بود (6) نگاه کرده بودم، دراز کشیده بودید، خوانده بودید.

2. (1) هرچه شما می‌خواهید من برای شما می‌خرم.
(2) هرچه می‌خواهید بپرسید، بپرسید
(3) هنگامیکه معلم آمد، همه در میدان ورزش جمع شده بودند.
(4) صبح هنگامیکه ما بیرون رفتیم، روی زمین از برف پوشانده بود.
(5) دیروز من تماشای فیلم نکردم، چون من قبلا آنرا دیده بودم.

درس سی و یکم 第三十一課 31 ـ ده‌رس

1. (1) آن دزد به زندان برده شد. (2) کار آنها بموقع انجام داده نشد.
(3) نامهٔ من بدست سعید داده شد. (4) کادوی قشنگ بمن داده شد.
(5) کلاس ما هر روز پاك و تمیز می‌شود.

2. (1) این عمارت در سال گذشته ساخته شد. (2) خواهر علی به کجا فرستاده شده است؟
(3) معلم به ما گفت باید بیشتر کتابهای فارسی را بخوانیم.

(4) او به هر جا که می‌رود، همیشه به دیگران کمك می‌کند و به رایگان بیماران را معالجه می‌کند.

(5) او در هجده سالگی فرصت یافت که برای درس خواندن به پاریس برود.

درس سی و دوم 第三十二課 32 ـ ده‌رس

1.

من	خواهم توانست	خواهم خرید	معالجه خواهم کرد
تو	خواهی توانست	خواهی خرید	معالجه خواهی کرد
او	خواهد توانست	خواهد خرید	معالجه خواهد کرد
ما	خواهیم توانست	خواهیم خرید	معالجه خواهیم کرد

شما	خواهید توانست	خواهید خرید	معالجه خواهید کرد
آنها	خواهند توانست	خواهند خرید	معالجه خواهند کرد

2. (1) در ماه آینده من با پدرم برای سفر به جنوب خواهم رفت.
(2) حال پرویز بهتر شده است، پس از دو سه روز او سر کار خواهد آمد.
(3) برادرم در تعطیل تابستانی به‌خانه خواهد آمد(رفت).
(4) او بسیاری از کتابها و دفترها را به شاگردان اهدا کرد.

درس سی و سوم 第三十三课 33 - ده‌رس

(1) من باید درجائی او را دیده باشم.
(2) چراغ اطاقش خاموش شد او باید خوابیده باشد.
(3) فریدون باید به‌خانه رفته باشد چون دوچرخه‌اش اینجا نیست.
(4) بمحض اینکه چراغ سبز روشن شد او از خیابان عبور کرد.
(5) روباه بمحض اینکه صدای سگ را شنید، فرارکرد.

درس سی و چهارم 第三十四课 34 - ده‌رس

1. (1) داشته باشم (2) برسد (3) باشد (4) قبول می‌کرد
(5) می داشتم (6) رسید (رسیده بود) (7) انجام ندهید

2. (1) او چند قدمی نرفته بود به زمین افتاد.
(2) از کمی آب آنها مجبور شدند از آنجا به جای دیگر بروند.
(3) حرفهای معلم هنوز تمام نشده، شاگردان شروع به کف زدن کردند.
(4) من می خواستم بلیط راه آهن را برای روز سوم بخرم، ولی موفق نشدم.
(5) شما هنوز در پکن هستید، من خیال می‌کردم شما به اورومچی برگشتید.

3. (1) فهمیدم (2) فهماندم (3) بخورانیم (4) بخوراند
(5) می‌پوشند (6) بپوشانید (7) می‌نوشیم (8) بنوشانیم

规则动词和不规则动词

قائىدىلىك پېئىل ۋە قائىدىسىز پېئىل

1.规则动词

(规则动词去掉词尾 -يدن 剩余部分即为词根)

1. قائىدىلىك پېئىللار

(پېئىل ئاخىرىدىكى "-يدن" ئېلىۋېتىلسە، قالغىنى پېئىل يىلتىزى هېسابلىنىدۇ)

آشاميدن	[a:shameedan]	喝	ئىچمەك
آمرزيدن	[a:morzeedan]	宽恕	كەچۈرمەك، ئەپۇ قىلماق
ارزيدن	[arzeedan]	值，价值	يارىماق، ئەرزىمەك
انجاميدن	[anjameedan]	完成，结束	پۈتمەك، تۈگىمەك
انديشيدن	[andéesheedan]	想，思考	ئويلىماق، پىكىر قىلماق
انگاريدن	[enga:reedan]	想象，推测	تەسەۋۋۇر قىلماق، قىياس قىلماق
بخشيدن	[bakhsheedan]	给，施舍，饶恕	بەرمەك، ساخاۋەت قىلماق، كەچۈرمەك
بريدن	[boreedan]	割，切	كەسمەك، ئۈزمەك، ئۈزۈلمەك
بسيجيدن = بسيچيدن	[baseejeedan]	动员	سەپەرۋەر قىلماق
بلعيدن	[bal'eedan]	吞下	يۇتماق
بوسيدن	[booseedan]	吻	سۆيمەك
پاشيدن	[pa:sheedan]	喷，洒	پۈرگىمەك، چاچماق
پرستيدن	[parasteedan]	崇拜	چوقۇنماق، ئىززەتلىمەك
پرسيدن	[porseedan]	问	سورىماق
پروريدن	[parvareedan]	培养，扶养	تەربىيىلىمەك، يېتىشتۈرمەك، باقماق
پريدن	[pareedan]	飞，跳跃	ئۇچماق، سەكرىمەك
پسنديدن	[pasandeedan]	赞扬，欣赏	پەسەنت قىلماق، ماختىماق
پوسيدن	[pooseedan]	腐败	چىرىمەك، بۈزۈلماق

پوشیدن	[poosheedan]	穿，复盖	كيمەك، ياپماق
پیچیدن	[peecheedan]	卷，包，旋转	يۆگمەك، باغلماق، ئايلانماق
تپیدن	[tapeedan]	跳动	سەكرىمەك، سالماق، تىترىمەك
ترسیدن	[tarseedan]	害怕	قورقماق
تراشیدن	[tara:sheedan]	剃，刮，削	(چاچ) چۈشۈرمەك، قىرماق، يونۇماق
تکانیدن = تکاندن	[taka:needan]	使抖动	تەۋرەتمەك، قاقماق
جنبیدن	[jonbeedan]	抖动	قىمىرلىماق، تىترىمەك، لىڭشىماق
جوشیدن	[joosheedan]	沸腾	قاينىماق، جۇش ئۇرماق
جویدن	[javeedan]	咀嚼	چاينىماق
چرخیدن	[charkheedan]	旋转	چۆگىلمەك، ئايلانماق
چکیدن	[chakeedan]	滴落	ئاقماق، ئۆتمەك، تامچىلىماق
خرامیدن	[khara:meedan]	大摇大摆地走	كۆكرەك كېرىپ قەدەم تاشلىماق، چىرايلىق ماڭماق
خروشیدن	[khoroosheedan]	呼叫，咆哮	ۋارقىرىماق، ھۆركىرىمەك، شاۋقۇنلىماق؛ يىغلىماق
خریدن	[khareedan]	买	سېتىۋالماق، ئالماق
خشکیدن = خوشیدن	[khoshkeedan]	乾枯	قۇرۇماق، سولماق
خندیدن	[khandeedan]	笑	كۈلمەك؛ مازاق قىلماق
خوابیدن	[kha:beedan]	睡	ئۇخلىماق، ياتماق، تىنچلانماق
درخشیدن	[derakhsheedan]	闪亮，发光	پارقىرىماق، نۇرلانماق، نۇر چاچماق
درویدن	[derooveedan]	收割	ھوسۇل يىغماق
دریدن	[dareedan]	撕碎	يىرتماق
دزدیدن	[dozdeepan]	偷	ئوغۇرلىماق، يوشۇرماق
دمیدن	[dameedan]	吹	پۈۋلىمەك، (شامال) ئەسمەك
دوشیدن	[dosheedan]	挤奶	سافماق
دویدن	[daveedan]	跑	يۈگۈرمەك
رسیدن	[reseedan]	到达	كەلمەك، يەتمەك
رقصیدن	[raghseedan]	跳舞	ئۇسسۇل ئويناماق، سەكرىمەك
رنجیدن	[ranjeedan]	生气，烦恼	رەنجىمەك، خاپا بولماق
روئیدن	[rooyeedan]	生长	ئۆسمەك

ريسيدن	[reeseedan]	纺纱	ئىگىرمەك، ئەشمەك
زائيدن	[zayeedan]	生育	تۇغماق، پەيدا بولماق
سابيدن = سائيدن = سودن	[sa:beedan]	磨平，磨光，	يانچىماق، ئەزمەك؛ سۇركەپ تەكشىلىمەك، سۇركەپ پارقىراتماق
ستيزيدن	[seteezeedan]	争执，吵架	تاكاللاشماق، ئۇرۇشماق
سگاليدن	[saga:leedan]	沉思，思考	ئويلىماق، ئويغا پاتماق؛ يامان نىيەتكە كەلمەك
سنجيدن	[sanjeedan]	估量，测量	چامىلىماق، ئۆلچىمەك، دەڭسىمەك
شكيبيدن	[shakeebeedan]	忍耐	چىدىماق
شوريدن	[shooreedan]	骚乱	ھاياجانلانماق، قالايمىقان بولماق، ئىسيان كۆتۈرمەك
طلبيدن	[talabeedan]	要求	تەلەپ قىلماق، ئىلتىماس قىلماق
غلتيدن	[ghalteedan]	滚动	دومىلىماق
فهميدن	[fahmeedan]	明白	چۈشەنمەك، بىلمەك
كاويدن	[ka:veedan]	开凿，寻求	قازماق، ئىزدىمەك، مۇھاكىمە قىلماق
كشيدن	[kesheedan]	拖，拉	تارتماق، ئۆرىمەك، سوزۇلماق
كوبيدن	[koobeedan]	敲打，打，	ئۇرماق، سوقماق، قاقماق، يانچىماق
كوشيدن	[koosheedan]	努力	تىرىشماق، كۈچ چىقارماق
گرائيدن (گراى)	[gera:yeedan]	倾向，偏向	مايىل بولماق، قىزىقماق، ئويلىماق
گرديدن	[gardeedan]	旋转，成为	ئايلاتماق، ماڭماق، ئىزدىمەك، بولماق
گنجيدن	[ganjeedan]	容纳，包括	سىغماق، كىرمەك
لرزيدن	[larzeedan]	颤抖	تىترىمەك
ليسيدن	[leeseedan]	舔	يالىماق
ماليدن	[ma:leedan]	涂，擦	سۈرمەك، سۈركىمەك، ئۇۋۇلىماق
مكيدن	[makeedan]	吮吸	شورىماق، سۈمۈرمەك
نازيدن	[na:zeedan]	撒娇	ناز قىلماق، ئەركىلىمەك؛ مەغرۇرلانماق، پو ئاتماق

نالیدن	[na:leedan]	呻吟	ناله قىلماق، ئىڭىرىماق، قاقشىماق
نامیدن	[na:meedan]	称呼	ئاتىماق، ئات قويماق
نکوهیدن	[nekooheedan]	责备	ئەيىبلىمەك، سۆكمەك
نگاریدن = نگاشتن	[nega:reedan]	写	يازماق، سىزماق
نوردیدن	[navardeedan]	旅行，漫游	ساياھەت قىلماق، كەزمەك
نوشیدن	[noosheedan]	喝	ئىچمەك
نیوشیدن	[niyoosheedan]	倾听，听	ئاڭلىماق
ورزیدن	[varzeedan]	锻炼	چىنىقماق
وزیدن	[vazeedan]	刮风	(شامال) چىقماق
یازیدن = یاختن	[ya:zeedan]	伸展	(قول) ئۇزاتماق

2.不规则动词表

2. قائىدىسىز پېئىللار (تىرناق ئىچىدىكىسى پېئىل يىلتىزى)

آختن (آز)	[a:khtan]	(从鞘、套) 拔出	سۇغارماق، چىقارماق
آراستن (آرای)	[a:ra:stan]	打扮	زىننەتلىمەك، سەرەمجانلاشتۇرماق
آزردن (آزار)	[a:zordan]	折磨，欺侮	ئازابلىماق، خارلىماق
آزمودن (آزمای)	[a:zmoodan]	试验	تەجرىبە قىلماق، سىنماق
آسودن (آسای)	[a:soodan]	安静，平静	تىنچلانماق، ئارام ئالماق
آشفتن (آشوب)	[a:shoftan]	焦急，不安	تىنچسىزلانماق، ھاياجانلانماق
آفریدن (آفرین)	[a:freedan]	创造	ياراتماق، ئىجاد قىلماق
آگندن (آگن)	[a:gandan]	充满	تولماق، تولدۇرماق
آلودن (آلای)	[a:loodan]	弄脏	بۇلغىماق، پاسكىنا قىلماق
آمادن (آمای)	[a:ma:dan]	准备	تەييارلىماق
آمدن (آی)	[a:madan]	来	كەلمەك
آموختن (آموز)	[a:mookhtan]	教，学习	ئۆگەتمەك، ئۆگەنمەك
آمیختن (آمیز)	[a:meekhtan]	混同，掺和	ئارىلاشماق
آوردن (آور)	[a:vardan]	带来	ئېلىپ كەلمەك
آویختن (آویز)	[a:veekhtan]	悬挂	ئاسماق
افتادن (افت)	[ofta:dan]	落下	چۈشمەك، يىقىلماق

افراشتن (افراز)	[afra:shtan]	升高，举起	كۆتۈرمەك، چىقارماق
افروختن (افروز)	[afrookhtan]	点燃	ياندۇرماق، يورۇتماق
افزودن (افزای)	[afzoodan]	增加	ئاشۇرماق، قوشماق، ئاشماق
افشردن (افشار)	[afshordan]	挤，压	قىسماق، سقماق، باسماق
افکندن (افکن)	[afkandan]	投，掷	ئاتماق، تاشلىماق
انداختن (انداز)	[anda:khtan]	投，扔	ئاتماق، تاشلىماق
اندوختن (اندوز)	[andookhtan]	积蓄	يىغماق، توپلىماق
انگاشتن (انگار)	[enga:shtan]	想象，推测	پەرەز قىلماق، ئويلىماق
انگیختن (انگیز)	[engeekhtan]	激起，	قوزغىماق، ئويغاتماق
ایستادن (ایست)	[eesta:dan]	站，立	تۇرماق، توختىماق
باختن (باز)	[ba:khtan]	输	ئۇتتۇرماق، يېڭىلمەك
بافتن (باف)	[ba:ftan]	编，织	توقۇماق
بایستن (باید)	[ba:yastan]	必须，应当	زۆرۈر بولماق، لازىم بولماق
بخشودن (بخشای)	[bakhshoodan]	给予，宽恕	بەرمەك؛ كەچۈرمەك
بردن (بر)	[bordan]	带走	ئېلىپ كەتمەك
بستن (بند)	[bastan]	关闭，捆，包扎	ئەتمەك، باغلىماق، ياپماق
بودن (باش)	[boodan]	是，存在	بولماق
بیختن (بیز)	[beekhtan]	筛	تاسقماق
پالودن	[pa:loodan]	滤，精炼	سۈزمەك، چەككىلمەك
پایستن (پای)	[pa:yastan]	耐久，牢固	چىدىماق، ئۇزاققا بارماق
پختن (پز)	[pokhtan]	烹调，煮，蒸	پىشۇرماق، (خىيالدا) بولماق
پذیرفتن (پذیر)	[pazeeroftna]	接待，接见	قوبۇل قىلماق
پراکندن (پراکن)	[parakandan]	扩散，散开	چېچىلماق، تارقالماق؛ چاچماق، تارقاتماق
پرداختن (پرداز)	[parda:khtan]	从事	شۇغۇللانماق، ئورۇنلىماق، تۆلىمەك
پروردن (پرور)	[parvardan]	培育	يېتىشتۇرمەك، تەربىيلىمەك، باقماق
پنداشتن (پندار)	[panda:shtan]	想，认为	ئويلىماق، ھېسابلىماق
پیمودن (پیمای)	[peymoodan]	走过，度量	ماڭماق، بېسىپ ئۆتمەك؛ ئۆلچىمەك، ماڭدىماق
پیوستن (پیوند)	[payvastan]	连接	ئۇلانماق، قوشۇلماق؛ ئۇلىماق
تاختن (تاز)	[ta:khtan]	猛冲，飞奔	ئېتىلماق، چاپماق

تافتن (تاب)	[ta:ftan]	照耀，卷曲	نۇرلانماق؛ يۆگەلمەك
تكاندن (تكان)	[taka:ndan]	使抖动	تەۋرەتمەك، قاقماق
توانستن (توان)	[tava:nestan]	能够	مۇمكىن بولماق، قادىر بولماق
جستن (جه)	[jastan]	跳跃，跳动	سەكرىمەك
جستن (جوی)	[jostan]	寻找	ئىزدىمەك، تاپماق
چیدن (چین)	[cheedan]	摘，整理，排好	ئۈزمەك، ئالماق، رەتلىمەك، تىزماق
خاستن (خیز)	[kha:stan]	起立，发生	تۇرماق، پەيدا بولماق
خستن (خل)	[khastan]	触怒，使…伤人。	خاپا قىلماق، رەنجىتمەك
خفتن (خسب 或 خواب)	[khoftan]	睡	ئۇخلىماق، ياتماق، تىنچماق
خواستن (خواه)	[kha:stan]	要求，想	تەلەپ قىلماق، ئارزۇ قىلماق، ئويلىماق
خواندن (خوان)	[kha:ndan]	读，唱，叫	ئوقۇماق، چاقىرماق، ئاتماق
خوردن (خور)	[khordan]	吃	يېمەك، ئىچمەك
دادن (ده)	[da:dan]	给	بەرمەك
داشتن (دار)	[da:shtan]	有	بولماق، ئىگە بولماق
دانستن (دان)	[da:nestan]	知道	بىلمەك
دوختن (دوز)	[dokhtan]	缝，专注	تىكمەك، كۆڭۈل قويماق
دوختن (دوش)	[dokhtan]	挤奶	ساغماق؛ قاقتى قىلماق
دیدن (بین)	[deedan]	看见	كۆرمەك، قارىماق، كۆرۈشمەك
راندن (ران)	[ra:ndan]	赶走	قوغلىۋەتمەك، ھەيدىمەك
ربودن (ربای)	[roboodan]	夺走、掠夺	تارتىۋالماق، ئېلىپ قاچماق؛ مەپتۇن قىلماق
رستن (ره)	[rastan]	得自由	قۇتۇلماق، ئازاد بولماق
رستن (روی)	[rostan]	（植物的）生长	(ئۆسۈملۈك) ئۆسمەك، ئۆتمەك
رفتن (رو)	[raftan]	去，走	كەتمەك، ماڭماق
روفتن (روب)	[rooftan]	扫	سۈپۈرمەك
ریختن (ریز)	[reekhtan]	洒，流，浇，脱落	قۇيماق، تۆكمەك، چاچماق، ئاقماق، چۈشمەك
زادن (زای)	[za:dan]	生	تۇغماق
زدن (زن)	[zadan]	打，击	ئۇرماق، قاقماق، سوقماق، تاقماق
زدودن (زدای)	[zodoodan]	刷净，擦掉	تازىلماق، پارقىراتماق

زیستن (زی)	[zeestan]	生活，生存	ياشماق
ساختن (ساز)	[sa:khtan]	做，制造，建造	قىلماق، ياسماق، قۇرماق
سپردن (سپار)	[sepordan]	交，委托	تاپشۇرماق، ھاۋاله قىلماق
ستدن = ستاندن (ستان)	[setandan]	取，拿	ئالماق
ستودن (ستای)	[setoodan]	赞扬	ماختىماق
سرشتن (سرش)	[sereshtan]	创造	ئارىلاشتۇرماق، يۇغارماق، ياسماق، ئىجاد قىلماق
سرودن (سرای)	[soroodan]	唱歌，吟诗	ناخشا ئېيتماق؛ شېئىر ئوقۇماق
سفتن (سنب)	[softan]	钻孔，钻眼	تەشمەك
سوختن (سوز)	[sookhtan]	燃烧	كۆيمەك، قايغۇرماق، زىيان تارتماق
سودن (سای)	[soodan]	擦，磨亮	سۈركىمەك، پارقىراتماق، يانجىماق
شایستن (شاید)	[sha:yastan]	适合，应当	مۇۋاپىق بولماق، لايىق كەلمەك، زۆرۈر بولماق
شتافتن (شتاب)	[sheta:ftan]	匆忙	ئالدىرىماق، دەرھال بولماق
شدن (شو)	[shodan]	成为，变为	بولماق
شستن (شوی)	[shostan]	洗	يۇيماق
شکافتن (شکاف)	[sheka:ftan]	裂开，劈开	يارماق، چاقماق؛ يېرىلماق، پارتلىماق
شمردن (شمار، شمر)	[shemordan]	认为，数	سانىماق
شناختن (شناس)	[shena:khtan]	认识	تونۇماق، بىلمەك، پەرقلەندۈرمەك
شنیدن = شنفتن = شنودن (شنو)	[sheneedan]	听到	ئاڭلىماق
غنودن (غنون)	[ghonoodan]	睡觉	ئۇخلىماق، ئارام ئالماق
فرستادن (فرست)	[feresta:dan]	派遣，寄	ئەۋەتمەك
فرسودن (فرسای)	[farsoodan]	磨损	ئۇپراتماق، ئەسكىرتمەك، دەرمانسىزلانماق
فروختن (فروز)	[forookhtan]	燃烧	يانىدۇرماق، يورۇتماق
فروختن (فروش)	[forookhtan]	卖	ساتماق
فریفتن (فریب)	[fareeftan]	欺骗	ئالدىماق، قايمۇقتۇرماق
فشردن (فشار)	[feshordan]	压、挤	باسماق، قىسماق، سقماق
کاستن (کاه)	[ka:stan]	减少	كېمەيتمەك، چۈشۈرمەك، ئازايتماق

كاشتن، كشتن (كار)	[ka:shtan]	栽（树），播种	تىكمەك، تېرىماق
كردن (كن)	[kardan]	做	قىلماق
كشتن (كش)	[koshtan]	杀死	ئۆلتۈرمەك، ئۆچۈرمەك
كشفتن (كشف)	[kashoftan]	分散，打开，裂开	ئاچماق، يارماق؛ تارقاتماق، سولماق
كندن (كن)	[kandan]	拔，挖，掘	كولىماق، قازماق، ئويماق، سالماق (كىيىمنى)
كوفتن (كوب)	[kooftan]	打击，捶	ئۇرماق، سوقماق، قاقماق، يانجىماق
گداختن (گداز)	[goda:khtan]	熔化，熔炼	ئېرىتمەك، چەككىلىمەك
گذاشتن = گذاردن (گذار)	[goza:shtan]	放	قويماق
گذشتن(گذر)	[gozashtan]	通过，饶恕	ئۆتمەك، كەچۈرمەك
گرفتن (گير)	[gereftan]	取，拿	ئالماق، تۇتماق؛ ياپماق، توسماق
گرويدن (گرای)	[gerooveedan]	追随，归附	ئەگەشمەك، ئىشەنمەك، بېقىنماق، مايىل بولماق
گريختن (گريز)	[goreekhtan]	逃跑	قاچماق
گريستن (گری)	[gereestan]	哭泣	يىغلماق، ياش تۆكمەك
گزاردن (گزار)	[goza:rdan]	解释，偿付	چۈشەندۈرمەك، بېجىرمەك، ئۆتىمەك
گزيدن (گزين)	[gozeedan]	选举，选择	سايلىماق، تاللىماق، ياقتۇرماق
گساردن (گسار)	[gosa:rdan]	喝，消化	ئىچمەك، سىڭدۈرمەك
گستردن (گستر)	[gostardan]	铺开，展开	يايماق، كېڭەيتمەك، يېيىلماق، تارقالماق
گسستن = گسيختن (گسل)	[gosestan]	散开	بوشاق، تارقالماق، ئايرىلماق، ئاجرىماق
گشادن گشودن (گشای)	[gosha:dan]	打开	ئاچماق، يەشمەك
گشتن (گرد)	[gashtan]	转，漫步，找	ئايلانماق، ئىزدىمەك
گفتن (گوی)	[goftan]	说，讲	دېمەك، سۆزلىمەك، ئېيتماق
گماشتن (گمار)	[goma:shtan]	任命，委派	بەلگىلىمەك، تەيىنلىمەك
لشتن (ليس)	[leshtan]	舔	يالىماق

ماندن (مان)	[mandan]	留，剩下	قالماق، تۇرماق، ئامانە قالماق
مانستن (مان)	[ma:nestan]	相象	ئوخشماق
مردن (میر)	[mordan]	死	ئۆلمەك
نشاندن (نشان)	[nesha:dan]	使……坐下，栽种	ئولتۇرغۇزماق، تىكمەك، قويماق
نشستن (نشین)	[neshestan]	坐	ئولتۇرماق، چۈشمەك، بېسىلماق
نگاشتن (نگار)	[nega:shtan]	写，	يازماق، سىزماق
نگریستن (نگر)	[negareestan]	看	قارىماق
نمودن (نمای)	[nemoodan]	做，出现	كۆرۈنمەك؛ قىلماق
نواختن (نواز)	[nava:khtan]	弹奏，抚爱	(مۇزىكا) چالماق، كۆيۈنمەك
نوشتن (نویس)	[neveshtan]	写	يازماق
نهادن (نه)	[neha:dan]	放下	قويماق
هشتن (هل)	[heshtan]	放下	قويماق، تىزماق، رۇخسەت قىلماق
هیختن (هیز)	[heekhtan]	抽出	چىقارماق، سۇغارماق
یافتن (یاب)	[ya:ftan]	找到	تاپماق، بىلمەك

简明波汉维词典
پارسچه-خەنزۇچە-ئۇيغۇرچە قىسقىچە لۇغەت

آ

آب	[a:b]	(名) 水	(ئى) سۇ
آباد	[a:ba:d]	(形) 人烟稠密的	(س) گۈللەنگەن، ئاۋات
آبادی		(名) 繁荣	(ئى) ئاۋاتلىق؛ مەھەللە، يۇرت
آبان		(名) 伊朗阳历八月	(ئى) ئىرانچە شەمسىيە 8-ئاي
آب‌جو	[a:bjow]	(名) 啤酒	(ئى) پىۋا
آب‌جوجه	[-jooje]	(名) 鸡汤	(ئى) توخۇ شورپىسى
آبجوش	[a:bjoosh]	(名) 沸水	(ئى) قاينىماقسۇ
آب چین	[-cheen]	(名) 长毛巾	(ئى) ئۇزۇن لۆڭگە
آبخور	[a:bkhor]	(名) 牲口饮水处	(ئى) ئۇلاق سۇ ئىچىدىغان جاي؛ سۇ بېشى
آبخورد	[a:bkhord]	(名) 住地	(ئى) تۇرىدىغان جاي
آبدار	[a:bda:r]	(形) 多水的，司水官	(س، ئى) سۇلۇق، سۇيۇق ئۆتكۈر، مىراب
آبدارخانه	[a:bda:rkha:ne]	(名) 茶馆	(ئى) چايخانا
آبدست	[a:bdast]	(名) 小净	(ئى) تەرەت (تېلىش)
آب دهان	[-daha:n]	(名) 口水	(ئى) شۆلگەي
آبدیده	[a:bdeede]	(形)淬过火的，有经验的	(س) سۇغۇرۇلغان؛ تەجرىبىلىك
آبرو	[a:broo]	(名) 名誉，名声	(ئى) ئابروي
آبرودار	[a:brooda:r]	(形) 有名望的	(س) ئابرويلۇق
آبروریزی	[a:brooreezee]	(名) 丢脸	(ئى) ئابرويى تۆكۈلۈش
آبرومند	[a:broomand]	(形) 体面的	(س) ئىززەتلىك؛ ئابرويلۇق
آبریز	[a:breez]	(名) 厕所	(ئى) ھاجەتخانا؛ ئەۋرەز
آبریزش	[a:breezesh]	(名) 瀑布	(ئى) شارقىراتما
آب زیرکاه	[-zeerka:h]	(形,名)狡猾的，笑面虎	(س،ئى) ھىيلىگەر، ئالدامچى
آبستن	[a:bestan]	(形) 怀孕的	(س) ھامىلدار
آبستنی	[a:bestanee]	(名) 怀孕	(ئى) ھامىلدارلىق

آبشار	[a:bsha:r]	(名) 瀑布	(ئۇ) شارقىراتما
آب‌طلائی	[-tala:yee]	(形) 电镀的	(س) ھەل بېرىلگەن، توكتا ھەل بېرىلگەن
آبغوره	[a:bghoore]	(名) 生葡萄汁	(ئۇ) ئۈسكەنجۈبىل: ئۈزۈم سىركىسى
آبكار	[a:bka:r]	(名) 运水人	(ئۇ) سۇ توشۇغۇچى: سۇ مۇتەخەسسىسى
آبكش	[a:bkesh]	(名) 提水人	(ئۇ) سۇ ئالغۇچى، ئەپكەش،
آبكشیده	[a:bkesheede]	(形) 水淋淋的	(س) يۇيۇلغان: ھۆل
آب‌گرم كن	[-garmkon]	(名) 热水器	(ئۇ) سۇ ئىسىتقۇچ
آبگیر	[a:bgeer]	(名) 水注	(ئۇ) كۆلچەك
آبله	[a:bele]	(名) 天花，麻点	(ئۇ) چېچەك، قاپارتقۇ
آبنما	[a:bnema:]	(名) 幻景	(ئۇ) ئېزىنتقۇ، گىرىمسەن
آب و رنگ	[a:b-o-rang]	(名) 光泽	(ئۇ) نۇر
آبونمان	[a:bonnema:n]	(名) 订阅	(ئۇ) ئابۇنە، ئابۇنە ھەققى
آبونه	[a:bonne]	(名) 订阅者	(ئۇ) ئابۇنىچى
آب و هوا	[a:b-o-hava:]	(名) 天气	(ئۇ) ھاۋا رايى
آبی	[a:bee]	(形) 水的，天蓝色的	(س) سۇغا ئائىت: ھاۋا رەڭ
آبیاری	[a:b-ya:ree]	(名) 灌溉	(ئۇ) سۇغۇرۇش
آتش	[a:tash]	(名) 火	(ئۇ) ئوت
آتش افروز	[-afrooz]	(名) 点火人	(ئۇ) ئوت ياققۇچى
آتش بار	[-ba:r]	(形; 名) 有火焰，火的	(س، ئۇ) ئەلەنگىلىك، پارتلايدىغان: ئۇچقۇن
آتش بس	[-bas]	(名) 停火	(ئۇ) ئۇرۇش توختىتىش، ئېتىش توختىتىلىشۇن
آتش پرست	[-parast]	(名) 拜火教徒	(ئۇ) ئاتەشپەرەس
آتشخانه	[-kha:ne]	(名) 圣火庙	(ئۇ) ئاتەشپەرەسلەر ئىبادەتخانىسى: ئوتخانا
آتش دست	[-dast]	(形) 勤快的	(س) چاققان
آتش زا	[-za:]	(形) 引火的	(س) كۆيىدىغان، پارتلايدىغان
آتش زبان	[-zaba:n]	(形) 心直口快的	(س) سۆزگە ئۇستا، توز سۆزلۈك
آتش سخن	[-sokhan]	(名) 诽谤者	(ئۇ) تۆھمەتخور
آتش فشان	[-fesha:n]	(名，形) 火山，喷火的	(ئۇ، س) يانار تاغ: ئوت چاچار

آتشكده	[a:tashkade]	(名) 火神庙	(ئى) ئاتەشپەرەسلەر ئىبادەتخانىسى
آتشى	[a:tashee]	(形) 火爆性子的	(س) ئوتتەك، ئوت مىجەز
آتى	[a:tee]	(形) 未来的	(س) كەلگۈسى، تۆۋەندىكى
آجر	[a:jor]	(名) 砖	(ئى) خىش
آخر	[a:khar]	(名,形) 末尾,最后的	(ئى، س) ئاخىر، ئاخىرقى
آخرت	[a:kherat]	(名) 彼世	(ئى) ئاخىرەت
آخرين	[a:khareen]	(形) 最后的	(س) ئاخىرقى، ئەڭ ئاخىرقى
آدم	[a:dam]	(名) 人	(ئى) ئادەم
آدم كش	[-kosh]	(名) 杀人者	(ئى) قاتىل، ئادەم ئۆلتۈرگۈچى
آذر	[a:zar]	(名) 伊朗阳历九月	(ئى) ئىرانچە شەمسىيە 9-ئاي
آذربايجان	[-ba:yja:n]	(名) 阿塞拜疆	(ئى) ئەزەربەيجان
آذرجشن	[-jashn]	(名) 伊朗的拜火节	(ئى) ئىرانلىقلار ئوتقا چوقۇنۇش بايرىمى
آراستن	[a:ra:stan]	(名)打扮,点缀	(ئى) بېزەش، جابدۇش، رەتلەش
آرام	[a:ra:m]	(形) 平静的	(س) تىنچ، جىم
آرامش	[a:ra:mesh]	(名) 安静	(ئى) تىنچلىق، جىملىق
آرامگاه	[a:ra:mga:h]	(名) 坟墓	(ئى) دەم ئېلىش جايى: قەبرە
آرايش	[a:ra:yesh]	(名) 装饰, 布署 (兵力)	(ئى) بېزەك؛ تەييارلىق، (ھەربىيە كۈچنى) ئورۇنلاشتۇرۇش
آرد	[a:rd]	(名) 面粉	(ئى) ئۇن
آرزو	[a:rezoo]	(名) 愿望	(ئى) ئارزۇ
آرزومند	[a:rezoomand]	(形) 期望……的	(س) ئارزۇ قىلغۇچى
آرمان	[a:rma:n]	(名) 理想	(ئى) ئارمان، غايە
آرنج	[a:ranj]	(名) 肘	(ئى) جەينەك
آرى	[a:ree]	(副) 是，是的	(ئىم) توغرا، شۇنداق، ھەئە
آريائى	[a:riya:yee]	(形) 雅利安人的	(س) ئارىيانلارغا خاس
آز	[a:z]	(名) 贪欲	(ئى) نەپس
آزاد	[a:za:d]	(形) 自由的	(س) ئازاد
آزاد انديش	[-andeesh]	(形) 思想自由的	(س) ئىدىيىسى ئازاد
آزادگى	[a:za:degee]	(名) 慷慨，直爽	(ئى) مەرتلىك، تۆز كۆڭۈللۈك
آزاده	[a:za:de]	(形) 高尚的	(س) ئالىيجاناب، مەرد
آزادى	[a:za:dee]	(名) 自由	(ئى) ئازادلىق، ئەركىنلىك
آزادى بخش	[-bakhsh]	(形) 解放的	(س) ئازادلىق يولىدىكى

آزار	[a:za:r]	(名) 折磨	(ئۇ) ئازار،قىيناق، زۇلۇم، ھاقارەت
آزردن (آزار)	[a:zordan]	(动) 折磨	(پ) قىينىماق، ئازابلانماق
آزرم	[a:zarm]	(名) 耻辱	(ئۇ) نومۇس، ئۇيات: ياخشىلىق
آزمایش	[a:zma:yesh]	(名) 试验	(ئۇ) تەجرىبە، سىناق، ئىمتىھان
آزمودن	[a:zmoodan]	(动) 考验	(پ) سىنىماق
آزموده	[a:zmoode]	(形) 久经考验的	(س) سىنالغان، چىنىققان
آسان	[a:sa:n]	(形) 容易的	(س) ئاسان
آسانسور	[a:sa:nsoor]	(名) 电梯	(ئۇ) لىفت
آسایش	[a:sa:yesh]	(名) 安宁	(ئۇ) تىنچلىق، ئاسايىشلىق
آستان	[a:sta:n]	(名) 门槛，前夕	(ئۇ) بوسۇغا، ھارپا
آستانه	[a:sta:ne]	(名) 前夕，圣墓	(ئۇ) ھارپا: مەقبەرە
آستر	[a:star]	(名) (衣) 衬里	(ئۇ) ئەستەر
آستین	[a:steen]	(名) 衣袖	(ئۇ) يەڭ
آسفالت	[a:sfalt]	(名) 沥青，柏油	(ئۇ) ئاسفالت
آسمان	[a:sema:n]	(名) 天，天空	(ئۇ) ئاسمان
آسوده	[a:soode]	(形) 安静的	(س) تىنچ، جىم
آسیا	[a:siya:]	(名) 亚州，磨	(ئۇ) ئاسىيا، تۇگمەن
آسیا سنگ	[-sang]	(名) 磨盘	(ئۇ) تۇگمەن تېشى
آسیب	[a:seeb]	(名) 损失	(ئۇ) ئاپەت، ئازاب: زىيان
آش	[a:sh]	(名) 汤，菜粥	(ئۇ) شورپا، سۇيۇق تائام
آشامیدنی	[a:sha:meedanee]	(名) 饮料	(ئۇ) ئۇسسۇلۇق، ئىچىشكە بولىدىغان
آشپز	[a:shpaz]	(名) 厨师	(ئۇ) ئاشپەز
آشتی ناپذیر	[a:shtee na:pazeer]	(形) 不可调和的	(س) كېلىشتۈرۈپ بولمايدىغان
آشفتگی	[a:shoftegee]	(名) 惶惑	(ئۇ) پەرىشانلىق، ھاياجانلىق، مەپتونلۇق
آشفته	[a:shofte]	(形) 惶惑不安的	(س) پەرىشان، چېچىلغان: مەپتۇن
آشفته خاطر	[-kha:ter]	(形) 心烦意乱的	(س) كۆڭلى بىسەرەمجان، پەرىشان
آشکار	[a:shka:r]	(形) 明显的	(س) ئاشكارا
آشکوب	[a:shkoob]	(名) 层，(楼) 层	(ئۇ) قەۋەت، قاتلام
آشنا	[a:shna:]	(形) 认识的	(س) تونۇش
آشنائی	[a:shna:yee]	(名) 熟识	(ئۇ) تونۇش، بىلىش
آشوب	[a:shoob]	(名) 动乱	(ئۇ) غەۋغا، توپىلاڭ: ھاياجان
آشیانه	[a:shiya:ne]	(名) 巢穴	(ئۇ) ئۇۋا

آغاز	[a:gha:z]	(名) 开始	(ئى) باشلىنىش، ئېتىدا '
آغشته	[a:gheshte]	(形) 浸染……的	(س) چىلانغان، مىلەنگەن، ئارىلاشقان
آغوش	[a:ghoosh]	(名) 怀抱	(ئى) قويۇن
آفت	[a:fat]	(名) 灾害	(ئى) ئاپەت
آفتاب	[a:fta:b]	(名) 太阳，阳光	(ئى) ئاپتاپ، كۈن
آفتابی	[a:fta:bee]	(形) 有阳光的	(س) قۇياشقا خاس؛ ئاپتاپ چۈشكەن
آفریقا	[a:freegha:]	(名) 非洲	(ئى) ئافرىقا
آفرین	[a:fareen]	(叹) 赞美，好极了	(ئىم) ئاپىرىن
آقا	[a:gha:]	(名) 先生	(ئى) ئەپەندى
آکادمی	[a:ka:demee]	(名) 科学院	(ئى) ئاكادېمىيە
آکتیو	[a:kteev]	(形) 积极的	(س) ئاكتىپ
آگاه	[a:ga:h]	(形) 知晓的	(س) ئاگاھ، خەۋەر تاپقان
آگاهی	[a:ga:hee]	(名) 情报	(ئى) ئاخبارات
آلت (آلات 复)	[a:lat]	(名) 工具，用具	(ئى) سايمان، قورال
آلودگی	[a:loodegee]	(名) 污染	(ئى) بۇلغاش
آلوده	[a:loode]	(形) 污染的	(س) بۇلغانغان
آلونگ	[a:lvang]	(名) 小茅屋	(ئى) كەپە
آماج	[a:ma:j]	(名) 目标，靶	(ئى) نىشانە، قارا
آمادگی	[a:ma:degee]	(名) 准备	(ئى) تەييارلاش، تەييارلىق قىلىش
آماده	[a:ma:de]	(形) 准备好的	(س) تەييار، تەل
آماده‌باش	[-ba:sh]	(名) 紧急状态	(ئى) جىددىي ھالەت
آمار	[a:ma:r]	(名) 统计	(ئى) ستاتىستىكا
آمد	[a:mad]	(名) 运气	(ئى) ئامەت
آمدن (آی)	[a:madan]	(动) 来	(پ) كەلمەك، يۈز بەرمەك
آمریکا	[a:mereeka:]	(名) 美国	(ئى) ئامېرىكا
آمو	[a:moo]	(名) 伯，叔	(ئى) تاغا
آموختن (آموز)	[a:mookhtan]	(动) 学习	(پ) ئۆگەنمەك؛ ئۆگەتمەك
آموخته	[a:mookhte]	(形) 学会了的	(س) ئۆگەنگەن
آموزش	[a:moozesh]	(名) 教育	(ئى) تەربىيە، تەلىم، ئۆگىنىش
آموزشگاه	[a:moozeshga:h]	(名) 学校	(ئى) مەكتەپ

آموزش و پرورش	[a:moozesh -va-parvaresh]	(名) 教育	(ئى) تەربىيە، ماۋارىپ، تەلىم-تەربىيە
آموزگار	[amoozega:r]	(名) 教师，教员	(ئى) ئوقۇتقۇچى
آموزنده	[a:moozande]	(形) 有教育意义的	(س) تەربىيۋى ئەھمىيەتلىك
آميختن (آميز)	[a:meekhtan]	(动) 混合	(پ) ئارىلاشماق
آميخته	[a:meekhte]	(形) 与……混合的	(س) ئارىلاش
آميزش	[a:meezesh]	(名) 交往，性交	(ئى) مۇناسىۋەت؛ جىنسىي مۇناسىۋەت
آميزشى	[a:meezeshee]	(形) 性病的	(س) جىنسىي كېسەللىك
آميزگار	[a:meezga:r]	(形) 平易近人的	(س) چىقىشقاق
آن	[a:n]	(代) 那，那个	(ئا) ئۇ، ئاۋۇ
آنجا	[a:nja:]	(副) 那里	(ر) ئۇ يەر
آنچنان	[a:nchena:n]	(副) 那样	(ر) ئانداق، شۇنداق
آنچه	[a:nche]	(代) 凡是……的	(ئا) ...نىمە ھەممىسى
آنطور	[a:ntowr]	(副) 那样	(ر) شۇنداق
آنقدر	[a:nghadr]	(副) 那么多	(ر) شۇ قەدەر، ئۇ قەدەر
آنگاه	[a:nga:h]	(副) 当时，那时	(ر) شۇ چاغدا، ئۇ چاغدا
آنها	[a:nha:]	(代) 他们	(ئا) ئۇلار
آنى	[a:nee]	(形) 瞬间的	(س) بىردەملىك، قىسقا ۋاقىتلىق
آوار	[a:va:r]	(名) 瓦砾	(ئى) چاك؛ خارابە؛ ئۆرۈلگەن
آواره	[a:va:re]	(名) 流浪者	(ئى) سەرگەردان
آواز	[a:va:z]	(名) 歌，歌声	(ئى) ناۋاز، ناخشا ناۋازى
آوازه	[a:va:ze]	(名) 名声，歌	(ئى) داڭق؛ كۆي؛ تون؛ رىۋايەت
آوازه خوان	[-kha:n]	(名) 歌手	(ئى) ناخشىچى
آوردن (آور)	[a:vardan]	(动) 带来	(پ) ئېلىپ كەلمەك
آوريل	[a:vreel]	(名) 四月（公历）	(ئى) ئاپرېل، 4-ئاي
آويختن (آويز)	[a:veekhtan]	(动) 挂起来	(پ) ئاسماق، ئېسىپ قويماق
آويزان	[a:veeza:n]	(形) 吊着的	(س) ئېسىقلىق
آه	[a:h]	(叹) 唉!	(ئىم) ئاھ، ئىخ
آهستگى	[a:hestegee]	(名) 沉静	(ئى) ئېغىر-بېسىقلىق، ئاستىلىق
آهسته	[a:heste]	(形) 沉静的	(س) تىنچ، ئاستا
آهك	[a:hak]	(名) 石灰	(ئى) ھاك
آهن	[a:han]	(名) 铁	(ئى) تۆمۈر

آهن ربا	[-roba:]	(名) 磁铁	(ئى) ماگنىت
آهنكار	[a:hanka:r]	(名) 铁器匠	(ئى) تۆمۇر سايمان ياسىغۇچى
آهنگ	[a:hang]	(名) 音乐，曲调	(ئى) ئاھاڭ، مۇزىكا، كۈي
آهنگر	[a:hangar]	(名) 铁匠	(ئى) تۆمۇرچى
آهنين	[a:haneen]	(形) 铁（制）的	(س) تۆمۈردىن ئىشلەنگەن، تۆمۇردەك
آهو	[a:hoo]	(名) 鹿	(ئى) ئاھۇ، بۇغا
آينده	[a:yande]	(形，名) 将来的，将来	(س، ئى) كەلگۈسىدىكى، كېلەچەك
آيين	[a:yen، a:yeen]	(名) 章程，信条	(ئى) ئادەت، قائىدە، شەكىل، نىزام
آيين نامه	[-na:me]	(名) 条例，章程	(ئى) بەلگىلىمە، نىزامنامە
آيينه	[a:yeene]	(名) 镜子	(ئى) ئەينەك

الف

اب	[ab] (اباء复)	(名) 父亲	(ئى) ئاتا
ابتداء	[ebteda:']	(名) 最初	(ئى) ئىپتىدا
ابتدائى	[ebteda:-ee]	(形) 最初的	(س) ئىپتىدائىي
ابتذال	[ebteza:l]	(名) 鄙视，侮辱	(ئى) كەمسىتىش، ھاقارەت؛ پەسلىك
ابتكار	[ebteka:r]	(名) 创造，主动性	(ئى) يارىتىش، تەشەببۇسكارلىق
ابد	[abad]	(名) 永久	(ئى) ئەبەد
ابدا	[abadan]	(副) 永久地	(ر) مەڭگۈ، ئەبەدىي
ابدى	[abadee]	(形) 永久的	(س) مەڭگۈلۈك
ابديت	[abadiyyat]	(名) 永久，永恒	(ئى) ئەبەدىيلىك
ابر	[abr]	(名) 云	(ئى) بۇلۇت
ابراز	[ebra:z]	(名) 表示	(ئى) ئىپادە
ابرو	[abroo]	(名) 眉	(ئى) قاش
ابريشم	[abreesham]	(名) 丝绸	(ئى) يىپەك رەخت (تاۋار)
ابزار	[abza:r]	(名) 工具	(ئى) قورال، سايمان
ابلاغ	[ebla:gh]	(名) 通知	(ئى) ئۇقتۇرۇش، ئىلان
ابن	[ebn]	(名) 儿子，子孙	(ئى) ئوغۇل، ئەۋلاد
ابو	[aboo]	(名) 父亲	(ئى) ئاتا

ابهام	[ebha:m]	（名）大姆指	（ئى）بارماق (قول)
اتحاد	[etteha:d]	（名）联合	（ئى）بىرلىك، بىرلەشمە، ئىتتىپاق
اتحاديه	[etteha:diyye]	（名）工会，联盟	（ئى）ئۇيۇشما، ئىتتىپاق
اتخاذ	[ettekha:z]	（名）采取	（ئى）قوللىنىش
اتصال	[ettesa:l]	（名）连接	（ئى）ئۇلاش، تۇتاشتۇرۇش، ئۇلاق
اتفاق	[ettefa:gh]	（名）事件，事故	（ئى）ئىش، ۋەقە؛بىرلىك،ئىتتىپاق
اتفاقا	[ettefa:ghan]	（副）偶然地	(ر) توساتتىن، تۇيۇقسىز
اتفاقى	[ettefa:ghee]	（形）偶然的，意外的	(س) تاسادىپىي
اتلاف	[etla:f]	（名）损失	（ئى）زىيان، ئىسراپ، يوقىتىش
اتم	[atom]	（名）原子	（ئى）ئاتوم
اتمام	[etema:m]	（名）结束	（ئى）تۈگىتىش
اتمام حجت	[-hojjat]	（名）最后通牒	（ئى）ئۇلتىماتۇم
اتوبان	[otoba:n]	（名）高速公路	（ئى）يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيول
اتوبوس	[otoboos]	（名）公共汽车，大座车	（ئى）ئاپتوبۇس
اتومبيل	[otomobeel]	（名）汽车	（ئى）ئاپتوموبىل، ماشىنا
اتهام	[etteha:m]	（名）控告	（ئى）شىكايەت، ئەرز، ئەيىبلەش، گۇناھ قويۇش
اثبات	[esba:t]	（名）证明，证实	（ئى）ئىسپات
اثر	[asar]	（名）影响，痕迹	（ئى）ئەسەر
اجاره	[eja:re]	（名）出租	（ئى）ئىجارە
اجازه	[eja:ze]	（名）允许	（ئى）ئىجازەت، رۇخسەت
اجاق	[oja:gh]	（名）炉子	（ئى）ئوچاق
اجبار	[ejba:r]	（名）暴力	（ئى）زورلۇق، مەجبۇرلۇق
اجتماع	[ejtema:']	（名）社会	（ئى）جەمئىيەت
اجتناب	[ejtena:b]	（名）躲避	（ئى）قېچىش، خالىي بولۇش، ساقلىنىش
اجرائى	[ejra:-ee]	（形）执行的	(س) ئىجرا قىلىدىغان
اجزاء	[ajza:']	（名）（整体的）部分	（ئى）بۆلەك، قىسىم
اجل	[ajal]	（名）死亡	（ئى）ئەجەل، ئۆلۈم؛ قەرەل
اجلاسيه	[ejla:siyye]	（名）（某届大会的）会议	（ئى）يىغىن
اجماع	[ejma:']	（名）集会	（ئى）بىرلىك، بىرلىشىش، يىغىلىش
احاطه	[eha:te]	（名）包围	（ئى）قورشاش، دائىرىگە ئېلىش
احترام	[ehtera:m]	（名）尊敬	（ئى）ئېھتىرام

احتمال	[ehtema:l]	(名) 可能性	(ئى) ئېھتىمال
احتياج	[ehtiya:j]	(名) 需要	(ئى) ئېھتىياج
احتياط	[ehtiya:t]	(名) 小心，谨慎	(ئى) ئېھتىيات
احداث	[ehda:s]	(名) 建立	(ئى) تىكلەش، بەرپا قىلىش
احساس	[ehsa:s]	(名) 感觉，感情	(ئى) ھېسسىيات، تۇيغۇ
احساساتى	[ehsa:sa:tee]	(形) 感觉的，富有感情的	(س) ھېسسىياتلىق
احسان	[ehsa:n]	(名) 善行	(ئى) ئېھسان
احضار	[ehza:r]	(名) 传召，召集	(ئى) چاقىرىش
احوال	[a:hva:l]	(名) 情况	(ئى) ئەھۋال
اخبار	[akhba:r]	(名) 消息	(ئى) خەۋەرلەر (خەۋەرنىڭ كۆپلۈكى)
اختر	[akhtar]	(名) 星星	(ئى) يۇلتۇز
اختراع	[ekhtera:']	(名) 发明	(ئى) ئىختىرا، ئىجاد، يېڭىلىق
اختصار	[ekhtesa:r]	(名) 压缩	(ئى) ئىخچاملاش؛ قىسقا، ئىخچام
اختلاط	[ekhtela:t]	(名) 混合	(ئى) ئارىلاشما، ئارىلىشىش
اختلاف	[ekhtla:f]	(名) 分歧	(ئى) ئىختىلاپ
اختيار	[ekhtiya:r]	(名) 权力	(ئى) ھوقۇق
اختيارى	[ekhtiya:ree]	(形) 拥有权力的	(س) ھوقۇقدار، ھوقۇقلۇق
اخراج	[ekhra:j]	(名) 开除，排除	(ئى) چىقىرىش، قوغلاش، سۈرگۈن
اخطار	[hekta:r]	(名) 警告	(ئى) ئاگاھلاندۇرۇش، ئۇقتۇرۇش
اخلاص	[ekhla:s]	(名) 忠诚	(ئى) ئىخلاس
اخلاق	[ekhla:gh]	(名) 道德	(ئى) ئەخلاق
اخير	[akheer]	(形) 最近的	(س) يېقىنقى، ئاخىرقى
اخيرا	[akheeran]	(副) 最近	(ر) يېقىندا
اداء	[ada:']	(名) 支付	(ئى) بېرىش، تۆلەش، ئۆتەش، ئورۇنلاش
اداره	[eda:re]	(名) 机关	(ئى) ئىدارە
ادامه	[eda:me]	(名) 继续	(ئى) داۋام
ادب	[adab]	(名) 礼节，文学	(ئى) ئەدەب، ئادەت؛ ئەدەبىيات
ادبى	[adabee]	(形) 文学的，有教养的	(س) ئەدەبىي، ئەدەبلىك
ادبيات	[adabiyya:t]	(名) 文学	(ئى) ئەدەبىيات

ادعاء	[edde-a:']	(名) 要求，诉讼	(ئى) تەلەپ، دەۋا، ئەرز
ادیب	[adeeb]	(名) 文学家	(ئى) ئەدىب
اذعان	[ez-a:n]	(名) 承认	(ئى) ئېتىراپ، ئىقرار
اذیت	[aziyyat]	(名) 折磨	(ئى) ئازاب، قاينۇ
ارابه	[ara:be]	(名) 大板车	(ئى) ھارۋا
ارادت	[era:dat]	(名) 好感	(ئى) مايىللىق، ساداقەت
ارادتمند	[era:datmand]	(名) 崇敬您的 (书信语)	(ئى) ئىززەتلىگۈچى (مەكتۇب سۆزى)
اراده	[era:de]	(名) 意志	(ئى) ئىرادە
اراضی	[ara:zee]	(名) 土地，地带	(ئى) قۇرۇقلۇق، يەر، مەملىكەت،
ارائه	[era:-e]	(名) 提出，呈交	(ئى) قويۇش، تاپشۇرۇق، كۆرسىتىش
ارباب	[arba:b]	(名) 主人，老爷	(ئى) ئەرباب، خوجايىن
ارتباط	[erteba:t]	(名) 联系	(ئى) مۇناسىۋەت، ئالاقە
ارتجاع	[erteja:']	(名) 倒退，反动	(ئى) چېكىنىش، ئەكسىيەت، ئەكسىيەتچى
ارتش	[artesh]	(名) 军队	(ئى) ئارمىيە، ھەربىي قىسىم، قوشۇن
ارتفاع	[ertefa:']	(名) 高度	(ئى) يۇكسەكلىك، ئېگىزلىك؛ ھوسۇل، يېغىم
ارتقاء	[ertegha:']	(名) 提升	(ئى) ئۆستۈرۈش، ئۆرلەش، ئۆسۈش
ارث	[ers]	(名) 继承	(ئى) ۋارىسلىق؛ مىراس
ارجاع	[erja:']	(名) 返回	(ئى) قايتىش؛ تاپشۇرۇش
اردو	[ordoo]	(名) 兵营	(ئى) ھەربىي لاگېر، گەزەرمە
اردیبهشت	[ordeebehesht]	(名) 伊朗阳历二月	(ئى) ئىرانچە شەمسىيە 2-ئاي
ارز	[arz]	(名) 外汇	(ئى) قىممەت، باھا؛ چەت ئەل پۇلى
ارزان	[arza:n]	(形) 便宜的，廉价的	(س) ئەرزان
ارزش	[arzesh]	(名) 价值	(ئى) قىممەت، باھا، ئەھمىيەت
ارزشمند	[arzeshmand]	(形) 有价值的	(س) قىممەتلىك
ارزیابی	[arz-ya:bee]	(名) 评价	(ئى) باھالاش، ھۆلچەرلەش
ارشاد	[ersha:d]	(名) 指导	(ئى) كۆرسەتمە، يولبورۇق، تەلىم
ارضی	[arzee]	(形) 土地的	(س) زېمىنگە ئائىت، يەرگە ئائىت

ارمغان	[armagha:n]	(名) (旅行后送人的) 礼品	(ئى) تارتۇق، سوۋغا
اروپا	[oroopa:]	(名) 欧州	(ئى) ياۋروپا
اروميچى	[oroomchee]	(名) 乌鲁木齐	(ئى) ئۇرۇمچى
اره	[arre]	(名) 锯	(ئى) ھەرە (ياغاچ كېسىدىغان)
از	[az]	(介) 从.....	(ئالد) (چىقىش كېلىش مەنىسىدە) ...دىن، ...تىن
ازدواج	[ezdeva:j]	(名) 结婚	(ئى) نىكاھ، توي
ازدياد	[ezdiya:d]	(名) 增多	(ئى) ئۆسۈش، كۆپەيىش، ئېشىش
اژدر	[ajhdar]	(名) 鱼雷	(ئى) ئەجدىھا؛ بېلىق مىنا
اسارت	[esa:rat]	(名) 奴役	(ئى) ئاسارەت
اساس	[asa:s]	(名) 基础	(ئى) ئاساس
اسب	[asb]	(名) 马	(ئى) ئات
اسباب	[asba:b]	(名) 器具，理由	(ئى) ئەسۋاب، سەۋەب
اسباب كشى	[asba:bkeshee]	(名) 搬家	(ئى) كۆچۈش
استاد	[osta:d]	(名) 师傅，教授	(ئى) ئۇستاز، پروفېسسور
استانه	[osta:ne]	(名) 门坎，前夕	(ئى) بوسۇغا، ھارپا
استثمار	[estesma:r]	(名) 剥削	(ئى) ئېكسپلاتاتسىيە
استثمارشونده	[-shavande]	(名) 被剥削者	(ئى) ئېكسپلاتاتسىيە قىلىنغۇچى
استثمارکننده	[-konande]	(名) 剥削者	(ئى) ئېكسپلاتاتسىيە قىلغۇچى
استثناء	[estesna:']	(名) 例外	(ئى) ئىستىسنا، مۇستەسنا
استثنائى	[estesna:'ee]	(形) 例外的	(س) مۇستەسنا، ئالاھىدە
استحكام	[estehka:m]	(名) 巩固	(ئى) كۈچەيتىش، چىڭىتىش؛ ئىستېھكام
استخدام	[estekhda:m]	(名) 雇佣	(ئى) يالالاش، ئېلىش، تەكلىپ قىلىش
استخراج	[estekhra:j]	(名) 开采	(ئى) چىقىرىش، ئېلىش
استخوان	[ostokha:n]	(名) 骨	(ئى) ئۇستەخان، سۆڭەك
استدعاء	[ested-a:']	(名) 央求	(ئى) يالۇۋرۇش
استدلال	[estedla:l]	(名) 论证	(ئى) دەللىلەش
استراتژى	[estera:tejhee]	(名) 战略	(ئى) ستراتېگىيە
استراحت	[estera:hat]	(名) 休息	(ئى) ئىستراھەت، ئارام

استظهار	[estezha:r]	(名) 请求帮助	(ئى) ياردەم سوراش، ھامىلىق تەلەپ قىلىش
استعداد	[este'da:d]	(名) 才能，天资	(ئى) قابىلىيەت، ئىقتىدار
استعفا'	[este'fa']	(名) 辞职	(ئى) ئىستىپا
استعمار	[este'ma:r]	(名) 殖民主义	(ئى) مۇستەملىكىچىلىك
استعمال	[este'mal]	(名) 使用	(ئى) ئىستېمال، ئىشلىتىش
استفاده	[estefa:de]	(名) 利用	(ئى) پايدىلىنىش، ئىشلىتىش
استفهام	[estefha:m]	(名) 询问	(ئى) سوراش، سوئال
استقامت	[estegha:mat]	(名) 坚持	(ئى) چىڭلىق، چىدام، چىڭ تۇرۇش
استقبال	[esteghba:l]	(名) 迎接	(ئى) كۈتۈۋېلىش، كېلەچەك
استقرار	[esteghra:r]	(名) 建立	(ئى) بەرپا قىلىش، ئورنىتىش، چىڭىتىش، ئورنىشىش
استقلال	[esteghra:l]	(名) 独立	(ئى) مۇستەقىللىق
استكان	[esteka:n]	(名) 水杯	(ئى) ئىستاكان
استناد	[estena:d]	(名) 引用，引证	(ئى)نەقىل، ئاساس قىلىش،
استنباط	[estenba:t]	(名) 作结论	(ئى) يەكۈن، ھۆكۈم
استوا'	[ostova:']	(名) 赤道	(ئى) ئېكۋاتور
استوار	[ostova:r]	(形) 牢固的	(س) چىڭ، مۇستەھكەم، قەتئىي
اسرار	[esra:r]	(名) 秘密	(ئى) سىرلار، مەخپىيلىكلەر
اسفند	[esfand]	(名) 伊朗阳历十二月	(ئى) ئىرانچە شەمسىيە 12-ئاي
اسكله	[eskele]	(名) 码头	(ئى) پرىستان، پورت
اسكناس	[eskena:s]	(名) 钞票	(ئى) پۇل، ئاقچا
اسكى	[eskee]	(名) 滑雪板，雪撬	(ئى) چالغا، چانا
اسلام	[esla:m]	(名) 伊斯兰	(ئى) ئىسلام
اسلحه	[aslahe]	(名) 武器	(ئى) قورال
اسلوب	[osloob]	(名) 方式	(ئى) ئۇسلۇب
اسم	[esm]	(名) 名字，名词	(ئى) ئىسىم
اسم‌نويسى	[-neveesee]	(名) 报名，挂号	(ئى) يېزىلىش، نومۇر ئېلىش
اسناد	[esna:d]	(名) 引证	(ئى) نەقىل كەلتۈرۈش: دۆڭگەش
اسهال	[esha:l]	(名) 泻肚	(ئى) ئىچى سۇرۇش، ئىسھال
اسيد	[aseed]	(名) 酸	(ئى) كىسلاتا
اسير	[aseer]	(名) 俘虏	(ئى) ئەسىر
اشاره	[esha:re]	(名) 指示	(ئى) يولىيورۇق: ئىشارەت، بەلگە

اشتباه	[eshteba:h]	(名) 错误	(ئى) خاتالىق؛ كۆمان
اشتراك	[eshtera:k]	(名) 参加，协力	(ئى) ئىشتىراك، قاتنىشىش
اشتراكى	[eshtera:kee]	(形) 公共的	(س) كوللېكتىپ، ئومۇمىي
اشتهاء	[eshteha:']	(名) 食欲	(ئى) ئىشتىها
اشتياق	[eshtiyya:gh]	(名) 激情，渴望	(ئى) ئىشتىياق، تەشنالىق
اشغال	[eshga:l]	(名) 侵占	(ئى) ئىشغال
اشك	[ashk]	(名) 泪水	(ئى) كۆز يېشى
اشكال	[eshka:l]	(名) 困难	(ئى) قىيىنچىلىق، تەسلىك
اصابت	[esa:bat]	(名) 击中	(ئى) توغرىلىق، دەلسلىك، دەل جايىغا تەگكۈزۈش
اصرار	[esra:r]	(名) 坚持	(ئى) چىڭ تۇرۇش
اصل	[asl]	(名) 原则，本质	(ئى) ئەسلى، ماھىيەت؛ پرىنسىپ، مەسلەك
اصلا	[aslan]	(副) 根本上(不)	(ر) تۈپتىن، ئەسلا
اصلاح	[esla:h]	(名) 改善	(ئى) ئىسلاھ، ياخشىلاش
اصلى	[aslee]	(形) 根本的	(ئى) ئەسلى
اصول	[osool]	(名) 原则	(ئى) پرىنسىپ، تۈزۈم
اصولى	[osool·ee]	(形) 原则的	(س) پرىنسىپال، ئاساسلىق
اصيل	[aseel]	(形) 正宗的	(س) ئېسىل، ھەقىقىي، ئەنئەنىۋى
اضافه	[eza:fe]	(名) 增加，耶扎菲(语法)	(ئى) قوشۇش، ئىزافەت
اضافى	[eza:fee]	(形) 增加的	(س) قوشۇلغان
اضحى	[azha:]	(名) 祭品	(ئى) قۇربان، نەزىرلىك
اضطراب	[eztera:b]	(名) 惊慌，不安	(ئى) ئىزتىراب، تىنچسىزلىق
اطاعت	[eta:'at]	(名) 服从	(ئى) ئىتائەت
اطاق	[ota:gh]	(名) 房间	(ئى) ئۆي، بۆلمە
اطراف	[atra:f]	(名) 四周	(ئى) ئەتراپ
اطلاع	[ettela:']	(名) 消息	(ئى) خەۋەر، ئۇقتۇرۇش
اطمينان	[etmeena:n]	(名) 信心	(ئى) ئىشەنچ، ئىشىنىش
اظهار	[ezha:r]	(名) 表示	(ئى) ئىزھار، بىلدۈرۈش
اعاده	[e-a:de]	(名) 恢复	(ئى) ئەسلىگە كەلتۈرۈش، قايتا تىكلەش، قايتۇرۇش
اعانه	[e-a:ne]	(名) 资助	(ئى) ئىئانە

اعتبار	[e' teba:r]	(名) 信誉，信贷	(ئى) ئېتىبار، ئىناۋەت
اعتبارى	[e'teba:ree]	(形) 信贷的	(س) ئېتىبارلىق، ئىناۋەتلىك
اعتدال	[e'teda:l]	(名) 平衡，适度	(ئى) تەڭپۇڭلۇق، نورماللىق
اعتراض	[e'tera:z]	(名) 抗议	(ئى) ئېتىراز، نارازىلىق
اعتراف	[e'tera:f]	(名) 承认	(ئى) ئېتىراپ
اعتصاب	[e'tesa:b]	(名) 罢工	(ئى) ئىش تاشلاش، تاشلاش
اعتقاد	[e'tegha:d]	(名) 信念	(ئى) ئېتىقاد
اعتماد	[e'tema:d]	(名) 信任	(ئى) ئىشەنچ
اعتناء	[e'tena:']	(名) 关注	(ئى) كۆڭۈل بۆلۈش، دىققەت قىلىش
اعدام	[e'da:m]	(名) 处死	(ئى) ئۆلۈم جازاسى بېرىش، ئۆلتۈرۈش
اعراض	[e'ra:z]	(名) 离开	(ئى) يىراقلاش، قېچىش، بىزارلىق
اعزام	[e'za:m]	(名) 派出	(ئى) ئەۋەتىش
اعزامى	[e'za:mee]	(形) 特派的	(س) ئەۋەتىلگەن، مەخسۇس ئەۋەتىلگەن
اعطاء	[e'ta:']	(名) 提供，赠予	(ئى) بېرىش، تارقىتىش، تەقدىم
اعلام	[e'la:m]	(名) 通知	(ئى) ئۇقتۇرۇش، ئېلان قىلىش
اعلان	[e'la:n]	(名) 通告	(ئى) ئېلان
اعمال	[e'ma:l]	(名) 运用	(ئى) ئىشلىتىش، پايدىلىنىش
اغراق	[eghragh]	(名) 夸张	(ئى) مۇبالىغە
اغلب	[aghlab]	(形) 大多数的	(س،ر) كۆپ ساندىكى، كۆپىنچە
اغماز	[eghma:z]	(名) 中伤	(ئى) تۆھمەت، ھاقارەت
اغماض	[eghma:z]	(名) 纵容	(ئى) سۇكۇت، يول قويۇش
افاده	[efa:de]	(名) 骄傲	(ئى) ئىپادە؛ پايدا؛ مەغرۇرلۇق؛ مەنە
افتادن	[ofta:dan] (افت)	(动) 落下	(پ) چۈشمەك، يىقىلماق، تاشلانماق
افتتاح	[efteta:h]	(名) 开幕	(ئى) ئېچىلىش، ئېچىش، باشلىنىش
افتخار	[eftekha:r]	(名) 光荣	(ئى) ئىپتىخار
افتراء	[eftera:']	(名) 诬蔑	(ئى) تۆھمەت، قارىلاش، ھاقارەت
افراد	[afra:d]	(名) 人员	(ئى) شەخسلەر، كىشىلەر، يەككىلەر
افراط	[efra:t]	(名) 过盛，过度	(ئى) ھەددىدىن ئېشىش، ئاشۇرۇش
افروختن	[afrookhtan] (افروز)	(动) 点燃	(پ) ياندۇرۇش، ئوت يېقىش

افزایش	[afza:yesh]	(名) 增加	(ئى) كۆپەيىش، ئېشىش، قوشۇش
افسار	[afsa:r]	(名) 笼头	(ئى) نوختا
افسانه	[afsa:na]	(名) 神话	(ئى) ئەپسانه
افسر	[afsar]	(名) 王冠	(ئى) تاج
افسر	[afsar]	(名) 军官	(ئى) هەربىي ئەمەلدار
افسرده	[afsorde]	(形) 沮丧的	(س) چۈشكۈن، روهسز
افسوس	[afsoos]	(名) 惋惜	(ئى) ئەپسۇس
افشاء	[efsha:']	(名) 揭露	(ئى) پاش، ئېچىش
افطار	[efta:r]	(名) 开斋	(ئى) ئىپتار
افغانستان	[afgha:nesta:n]	(名) 阿富汗	(ئى) ئافغانستان
افق	[ofogh]	(名) 地平线	(ئى) ئۇپۇق
اقامت	[egha:mat]	(名) 定居，居住	(ئى) تۇرۇش، ئولتۇراقلىشىش، ئولتۇرۇش
اقامه	[egha:me]	(名) 提出	(ئى) كۆرسىتىش، بىلدۈرۈش، كۆتۈرۈش
اقبال	[eghba:l]	(名) 运气	(ئى) تەلەي، بەخت
اقتباس	[eghteba:s]	(名) 摘选	(ئى) ئۈزۈپ ئېلىش، نەقىل ئېلىش، كۆچۈرۈش
اقتدار	[eghteda:r]	(名) 力量	(ئى) ئىقتىدار، كۈچ
اقتضاء	[eghteza:']	(名) 要求	(ئى) تەقەززا، تەلەپ، ئېهتىياج، زۆرۈرىيەت
اقدام	[eghda:m]	(名) 措施	(ئى) تەدبىر، هەرىكەت
اقرار	[eghra:r]	(名) 供认，承认	(ئى) ئىقرار
اقليت	[aghaliyyat]	(名) 少数	(ئى) ئاز سانلىق
اقليم	[aghleem]	(名) 国家，地区	(ئى) مەملىكەت، رايون، ئىقلىم
اقيانوس	[oghya:noos]	(名) 大洋，海	(ئى) ئوكيان، دېڭىز
اكابر	[aka:ber]	(名) 成年人	(ئى) چوڭ ئادەم؛ مەنسەپدار
اكتبر	[oktobr]	(名) 十月（公历）	(ئى) ئۆكتەبىر، 10-ئاي
اكتشاف	[ektesha:f]	(名) 发现	(ئى) تەكشۈرۈش، چارلاش، تېپىش
اكتفاء	[ektefa:']	(名) 满足	(ئى) كۇپايىلىنىش، قانائەتلىنىش
اكثرا	[aksa:ran]	(副) 大多，大半	(ر) كۆپىنچە
اكثريت	[aksariyyat]	(名) 大多数	(ئى) كۆپچىلىك، كۆپ سان
اكنون	[aknoon]	(副) 现在	(ر) هازىر

اکید	[akeed]	（名）严厉的	(ئى) چىڭ، قاتتىق، كەسكىن
اگر	[agar]	（连）如果……	(ب) ئەگەر
الاغ	[ola:gh]	（名）驴	(ئى) ئېشەك
الان	[al-a:n]	（副）马上，立刻	(ر) دەرھال
البته	[albatte]	（副）当然	(ر) ئەلۋەتتە
التزام	[elteza:m]	（名）义务，责任	(ئى) مەجبۇرىيەت، مەسئۇلىيەت
التزامی	[elteza:mee]	（形）可能的，假定的	(س) ئېھتىمالى بار، پەرەز قىلىنغان
التفات	[eltefa:t]	（名）注意，注视	(ئى) قاراش، كۆڭۈل بۆلۈش، بېرىش
التقاء	[eltegha:']	（名）汇合，相逢	(ئى) ئۇچرىشىش، قوشۇلۇش
التماس	[eltema:s]	（名）恳求	(ئى) ئىلتىماس
الحاق	[elha:gh]	（名）合并	(ئى) قوشۇش، قوشۇۋېلىش
القاء	[elgha:']	（名）废除	(ئى) بىكار قىلىش
الف	[alef]	（名）阿列夫（波、阿文第一个字母）	(ئى) ئېلىپ (ا)
الفاظ	[alfa:z]	（名）词语	(ئى) سۆز، ئىبارە
الفباء	[alefba:']	（名）字母表	(ئى) ئېلىپبە
الکترون	[elektroon]	（名）电子	(ئى) ئېلېكترون
الکترونی	[elekteroonee]	（形）电子的	(ئى) ئېلېكترونلۇق
الکل	[alkol]	（名）酒精	(ئى) ئىسپىرت
الله	[alla:h]	（名）安拉，真主	(ئى) ئاللا
اللهی	[alla:hee]	（形）安拉的	(س) ئاللاھى
الهام	[elha:m]	（名）灵感，鼓舞	(ئى) ئىلھام
اما	[amma:]	（连）但是	(ب) ئەمما
امارت	[ema:rat]	（名）酋长国	(ئى) بەگلىك؛ خەلىپىلىك
امام	[ema:m]	（名）教长	(ئى) ئىمام
امان	[ama:n]	（名）安全	(ئى) ئامانلىق
امانت	[ama:nat]	（名）忠诚，委托	(ئى) ئامانەت
امانت‌گذار	[-goza:r]	（名）寄托者	(ئى) ئامانەت قويغۇچى
امپراطور	[empera:toor]	（名）皇帝	(ئى) ئىمپېراتور
امپراطوری	[empera:tooree]	（名）帝国	(ئى) ئىمپېرىيە
امپریالیسم	[emperiya:leesm]	（名）帝国主义	(ئى) جاھانگىرلىك

امتحان	[emteha:n]	(名) 考试	(ئى) ئىمتىهان، سىناق
امتداد	[emteda:d]	(名) 延续	(ئى) ئۇزىرىش، سوزۇلۇش
امتياز	[emtiya:z]	(名) 特权	(ئى) ئىمتىياز
امداد	[emda:d]	(名) 帮助	(ئى) ياردەم
امدادی	[emda:dee]	(形) 应急的，救援的	(س) ياردەم‌بەرگۈچى،قۇتقازغۇچى
امر	[amr]	(名) 事务	(ئى) ئىش، كەسپ، مەسلە
امر	[amr]	(名) 命令	(ئى) بۇيرۇق، تاپشۇرۇق، قوماندانلىق
امراض	[amra:z]	(名) 疾病	(ئى) كېسەللىك
امروز	[emrooz]	(副) 今天	(ر) بۈگۈن
امسال	[emsa:l]	(名) 今年	(ئى) بۇ يىل
امشب	[emshab]	(副) 今夜	(ر) بۈگۈن كەچ، ئاخشاملىقا
امضاء	[emza:']	(名) 签名	(ئى) ئىمزا
امكان	[emka:n]	(名) 可能性	(ئى) ئىمكان
امن	[amn]	(名) 安全	(ئى) ئامانلىق، تىنچلىق؛ تىنچ
امنيت	[amniyyat]	(名) 安全	(ئى) بىخەتەرلىك، ئامانلىق
امور	[omoor]	(名) 事务	(ئى) ئىش، ئىشلار
اميد	[omeed]	(名) 希望	(ئى) ئۈمىد
اميدبخش	[-bakhsh]	(形) 有希望的	(س) ئۈمىد بەخش.
اميدوار	[-va:r]	(形) 怀有希望的	(س) ئۈمىدۋار
امير	[ameer]	(名) 酋长，王公	(ئى) ئەمىر، بەگ
انار	[ana:r]	(名) 石榴	(ئى) ئانار
انبار	[anba:r]	(名) 仓库	(ئى) ئامبار
انباشتن (انبار)	[anba:shtan]	(动) 储存	(پ) تولدۇرماق، توپلىماق، ساقلىماق
انباشته	[anba:shte]	(形) 堆满的	(س) دۆۋىلەنگەن
انبساط	[enbesa:t]	(名) 伸展	(ئى) كېڭىيىش؛ ئازادىلىك، خۇشاللىق
انبوه	[anbooh]	(形) 多的，稠密的	(س) گۆپ، قويۇق، زىچ
انتخاب	[entekha:b]	(名) 挑选	(ئى) سايلام، تاللاش
انتشار	[entesha:r]	(名) 发表，刊行	(ئى) يېيىلىش، تارقىلىش، ئېلان قىلىش
انتظار	[enteza:r]	(名) 等待	(ئى) ئىنتىزار، كۈتۈش

انتظام	[enteza:m]	(名) 秩序	(ئى) ئىنتىزام، تەرتىب
انتظامى	[enteza:mee]	(形) 有秩序的	(س) ئىنتىزاملىق، تەرتىبلىك
انتقاد	[entegha:d]	(名) 批评	(ئى) تەنقىد، ئەيىبلەش
انتقال	[entegha:l]	(名) 搬动	(ئى) كۆچۈش، ئايلىنىش، ئۆتۈش
انتقام	[entegha:m]	(名) 报仇	(ئى) ئىنتىقام
انجام	[anja:m]	(名) 结束，终了	(ئى) ئاخىر، تۈگەش، ئورۇنلىنىش
انجمن	[enjoman]	(名) 协会	(ئى) جەمئىيەت، تەشكىلات، يىغىن
انحراف	[enhera:f]	(名) 偏斜	(ئى) قىڭغىيىش، چەتلىشىش، چېقىش، ئېغىش
انحصار	[enhesa:r]	(名) 垄断	(ئى) مونوپول، مونوپول ھوقۇقى؛ قامال
انحطاط	[enheta:t]	(名) 堕落	(ئى) چۈشكۈنلۈك
انداختن (انداز)	[anda:khtan]	(动) 抛	(پ) تاشلىماق، ئاتماق، يېقىتماق
اندازه	[anda:ze]	(名) 尺码，程度	(ئى) ئەندىزە، دەرىجە
اندام	[anda:m]	(名) 身材，身躯	(ئى) بوي
اندرز	[andarz]	(名) 忠告	(ئى) نەسىھەت، ۋەسىيەت
اندرون	[andaroon]	(名) 内部，内室	(ئى) ئىچ، ئىچكى ئۆي
اندرونى	[andaroonee]	(形) 里面的，内部的	(س) ئىچكى
اندك	[andak]	(形) 少量的，一点点	(س) ئازغىنا، ئاز، سەل
اندوختن (اندوز)	[andookhtan]	(动) 贮存	(پ) توپلىماق، ساقلىماق، ئېرىشمەك
اندوهگين	[andoohgeen]	(形) 苦闷的	(س) غەمكىن
انديشه	[andeeshe]	(名) 思想，主意	(ئى) ئوي، پىكىر: ئەندىشە
انرژى	[enerjhee]	(名) 能量	(ئى) ئېنېرگىيە
انسان	[ensa:n]	(名) 人	(ئى) ئىنسان، ئادەم
انسانيت	[ensa:niyyat]	(名) 人性	(ئى) ئىنسانپەرۋەرلىك، ئادەمگەرچىلىك
انشاء	[ensha:']	(名) 作文，修辞	(ئى) ئىنشا
انشعاب	[eshe-a:b]	(名) 分开	(ئى) بۆلۈش، پارچىلاش
انصاف	[ensa:f]	(名) 公平，公道	(ئى) ئىنساپ، ئادالەت
انضباط	[enzeba:t]	(名) 纪律	(ئى) تەرتىب، نازارەت
انعام	[en-a:m]	(名) 小费	(ئى) ئىنئام
انعقاد	[en'egha:d]	(名) 签订	(ئى) ئىمزالاش
انعكاس	[en'eka:s]	(名) 反射，反映	(ئى) ئىنكاس

انفجار	[enfeja:r]	(名) 爆炸	(ئى) پارتلاش
انفرادى	[enfera:dee]	(形) 个体的，单人的	(س) يەككە، ئايرىم، يالغۇز
انقلاب	[enghela:b]	(名) 革命	(ئى) ئىنقىلاب
انقلابى	[enghela:bee]	(形) 革命的，革命家	(س، ئى) ئىنقىلابىي، ئىنقىلابچى
انكار	[enka:r]	(名) 否定	(ئى) ئىنكار
انگار	[enga:r]	(名) 好象	(ئى) گويا
انگشت	[angosht]	(名) 手指	(ئى) بارماق
انگشت شمار	[-shoma:r]	(形) 稀少的	(س) ساناقلىق، ئازلا
انگل	[angal]	(名) 寄生虫	(ئى) پارازىت
انگلستان	[englesta:n]	(名) 英国	(ئى) ئەنگلىيە
انگليس	[englees]	(名，形) 英国，英国的	(ئى، س) ئىنگلىز، ئەنگلىيىگە خاس
انگليسى	[engleesee]	(名，形) 英语，英国人	(ئى، س) ئىنگلىزچە، ئىنگلىز
انگور	[angoor]	(名) 葡萄	(ئى) ئۈزۈم
او	[oo]	(代) 他，她	(تا) ئۇ
اواخر	[avakher]	(名) 末尾	(ئى) ئاخىرلىرى
اوباش	[owba:sh]	(名) 流氓	(ئى) لاۋكچەك
اوباشى	[owba:shee]	(名) 流氓行为	(ئى) لاۋكچەكلىك
اوت	[oot]	(名) 八月（公历）	(ئى) ئاۋغۇست، 8-ئاي
اوج	[owj]	(名) 高潮	(ئى) ئەۋج
اوستا	[avesta:]	(名) 《阿维斯塔》，（伊拜火教古经）	(ئى) "ئاۋستا" (ئاتەشپەرەسلەر كىتابى)
اوقات	[owgha:t]	(名) 时机，心情	(ئى) پەيت، ئەھۋال، كەيپىيات
اوقات تلخ	[-talkh]	(形) 生气的，情绪不好的	(س) خاپا، غەزەپلىك، غەمكىن
اول	[avval]	(数) 第一个，第一	(سان) بىرىنچى
اولا	[avvala:n]	(副) 第一，首先	(ر) ئالدى بىلەن، بىرىنچىدىن
اهالى	[aha:lee]	(名) 居民	(ئى) ئاھالى
اهانت	[eha:nat]	(名) 侮辱	(ئى) ئاھانەت
اهتمام	[ehtema:m]	(名) 努力	(ئى) تىرىشچانلىق، دىققەت
اهداء	[ehda:']	(名) 赠予	(ئى) ھەدىيە قىلىش
اهرم	[ahrom]	(名) 杠杆	(ئى) پىشاق

اهل	[ahl]	(名) 人员，居民	(ئى) ئاھالە، ... گە تەۋە ئادەم، مۇتەخەسسىس
اهمیت	[ahmmiyyat]	(名) 意义，重要性	(ئى) ئەھمىيەت
ایام	[ayya:m]	(名) 时代，时间	(ئى) دەۋر، ۋاقىت
ایجاد	[eeja:d]	(名) 建立，确立	(ئى) ئىجاد
ایراد	[eera:d]	(名) 批评性意见	(ئى) كەلتۈرۈش، بايان قىلىش، تەنقىد
ایرادگیری	[-geeree]	(名) 挑眼	(ئى) قۇسۇر تېپىش
ایست	[eest]	(名) 停业，立定	(ئى) توختاش، تۇرۇش؛ چىلك تۇرۇش
ایستادگی	[eesta:degee]	(名) 坚持，抵抗	(ئى) چىلك تۇرۇش، قارشىلىق
ایستادن (ایست)	[eesta:dan]	(动) 站立	(پ) تۇرماق، توختىماق
ایستگاه	[eestga:h]	(名) 站，车站	(ئى) بېكەت، ئىستانسا
ایشان	[eesha:n]	(代) 他(表尊敬)，他们	(ئا) ئۇ (ھۆرمەت)، ئۇلار
ایفاء	[eefa:']	(名) 履行	(ئى) ئۆتەش، ئورۇنداش
ایمان	[eema:n]	(名) 信念，信心	(ئى) ئىمان، ئىشەنچ، ئېتىقاد
ایمن	[eeman]	(形) 安全的	(س) بىخەتەر، خاتىرجەم
ایمنی	[eemanee]	(名) 保险，安全	(ئى) بىخەتەرلىك
این	[een]	(代) 这，这个	(ئا) بۇ
اینجا	[eenja:]	(副) 这里	(ر) بۇ يەردە، بۇ يەر
اینجانب	[eenja:neb]	(代) 我，本人 (表客气)	(ئا) مەن، پېقىر
اینطور	[eentowr]	(副) 这样	(ر) مۇنداق
اینقدر	[eeghadr]	(副) 这种程度	(ر) بۇ قەدەر، شۇ قەدەر
اینهمه	[eenhame]	(形，名) 这么多…	(س) شۇنچە كۆپ
ایوان	[eyva:n]	(名) 门廊，露台	(ئى) ئايۋان

ب

با	[ba:]	(介) 与……，用……	(ئالدى)... بىلەن
با آب و رنگ	[-a:bo-rang]	(形) 有姿色的	(س) ئىسكەتلىك، نۇر يېغىپ تۇرغان، گۈزەل
با احترام	[-ehtera:m]	(形，副) 毕恭毕敬的 (地)	(س، ر) ھۆرمەتلىك، ئېھتىرام بىلەن

با احتیاط	[-ehtiya:t]	(形，副) 慎重的（地）	(س، ر) ئېهتىياتچان، ئېهتىيات بىلەن
با اخلاق	[-akhla:gh]	(形) 品行端正的	(س) ئەخلاقلىق
با ادب	[-adab]	(形，副) 文雅的（地）	(س، ر) ئەدەبلىك، ئەدەب بىلەن
با استخوان	[-ostokha:n]	(形) 有骨气的	(س) جىگەرلىك، ئىرادىلىك
با افتخار	[-eftekha:r]	(形) 有名声的	(س) ئېپتىخارلىق، شەرەپلىك
با انصاف	[-ensa:f]	(形，副) 公正的（地）	(س، ر) ئىنساپلىق، ئىنساپ بىلەن
باب	[ba:b]	(名) 大门，章节，条款	(ئى) ئىشىك، باب
بابا	[ba:ba]	(名) 爸爸，爷爷	(ئى) ئاتا، بوۋا
با ترتیب	[-tarteeb]	(形) 井井有条的	(س) رەتلىك، تەرتىپلىك
باج	[ba:j]	(名) 贡赋	(ئى) باج
با حیثیت	[ba;heysiyyat]	(形) 有威信的	(س) ئىناۋەتلىك
با خبر	[ba;khabar]	(形) 了解情况的	(س) خەۋەردار
باختر	[ba:khatar]	(名) 西方	(ئى) غەرب
باختن (باز)	[ba:khtan]	(动) 输，败阵	(پ) يېڭىلمەك، ئۇتتۇرماق
با خرد	[-kherad]	(形) 聪敏的	(س) ئەقىللىق
باد	[ba:d]	(名) 风，气	(ئى) شامال، يەل
بادام	[ba:da:m]	(名) 巴旦杏	(ئى) بادام
بادبان	[ba:dba:n]	(名) 帆	(ئى) يەلكەن
بادبزن	[ba:dbezan]	(名) 扇子	(ئى) يەلپۈگۈچ
بادپا	[ba:dpa:]	(形) 跑得快的	(س) يۈگۈرۈك
باد دست	[ba:d dast]	(名) 挥霍浪费的人	(ئى) بەتخەج ئادەم
بادنجان	[ba:denja:n]	(名) 茄子	(ئى) پىدىگەن، چەيزە
بادنما	[-nema:]	(名) 风标	(ئى) شامال كۆرسەتكۈچ
باده	[ba:de]	(名) 酒，酒杯	(ئى) ھاراق، مەي، قەدەھ
بادی	[ba:dee]	(形) 风力的	(س) شامال كۈچىگە تايىنىدىغان
بادیه	[ba:diye]	(名) 沙漠，荒原	(ئى) چۆل، قۇملۇق
با زوق	[ba:-zowgh]	(形) 有兴致的	(س) زوقلۇق
بار	[ba:r]	(名) 次，回	(ئى) قېتىم، نۆۋەت
بار	[ba:r]	(名) 重负、行李	(ئى) يۈك
باران	[ba:ra:n]	(名) 雨	(ئى) يامغۇر

باران دیده	[-deede]	(形) 被淋湿的，有经验的	(س) يامغۇردا قالغان؛ تەجرىبىلىك
بارانی	[ba:ra:nee]	(名) 雨衣，雨水的	(ئى، س) يامغۇرلۇق
باراور	[-a:var]	(形) 果实累累的，怀孕的	(س) مېۋىلىك، ئۇنۇملۇك؛ هامىلدار
بارز	[ba:rez]	(形) 明显的	(س) ئېنىق، روشەن، كۆرۈنەرلىك
بارگاه	[ba:rga:h]	(名) 宫廷，朝廷	(ئى) ئوردا، ساراي
بارنامه	[ba:rna:me]	(名) 发货单	(ئى) مال (ئېلىش، بېرىش) تالونى
بارندگی	[ba:randegee]	(名) 雨水	(ئى) يامغۇر، يامغۇر يېغىش
باروت	[ba:root]	(名) 火药	(ئى) مىلتىق دورىسى
بارور	[ba:rvar]	(形) 多产的	(س) مېۋىدار، هوسۇلدار
باری	[ba:ree]	(形) 载货的	(س) يۈكلۈك، يۈك بېسىلغان
باریدن	[ba:reedan] (بار)	(动) 下雨（雪）	(پ) ياغماق، ئاقماق
باریك	[ba:reek]	(形) 细长的，窄的	(س) ئىنچىكە، زىلۋا
باز	[ba:z]	(副) 再，又	(ر) يەنە
بازار	[ba:za:r]	(名) 市场，集市	(ئى) بازار
بازاری	[ba:za:ree]	(名) 市面上的	(س، ئى) بازاردىكى؛ چاكىنا؛ سودىگەر
بازجوئی	[ba:zjoo-ee]	(名) 检查，审查	(ئى) تەكشۈرۈش، چارلاش
بازخواست	[-kha:st]	(名) 审问	(ئى) سوراق، سوراش
بازداشت	[-da:sht]	(名) 逮捕	(ئى) قولغا ئېلىش، قاماش
بازدید	[-deed]	(名) 监察，回访	(ئى) تەكشۈرۈش، ئۆلچەش، زىيارەت
بازرس	[ba:zres]	(名) 监察员	(ئى) نازارەتچى، تەكشۈرگۈچى
بازرگان	[ba:zarga:n]	(名) 商人	(ئى) سودىگەر
بازرگانی	[ba:zarga:nee]	(形) 商业的	(س) سودا ئىشلىرىغا ئائىت
بازگشت	[-gasht]	(名) 返回	(ئى) قايتىش، قايتىلاش، ئەسلىگە كېلىش
بازگو	[-goo]	(名) 说出秘密的人	(ئى) تەكرار سۆزلىگۈچى، سىر ئېيتقۇچى

بازمانده	[-ma:nde]	(名) 落在后面的人	(س) كەينىدە قالغان؛ قالدۇق
بازنشستگی	[-neshestegee]	(名) 退休	(ئى) پېنسىيە
بازنشسته	[-nesheste]	(名) 退休者	(ئى) پېنسىيە ئالغۇچى
بازو	[ba:zoo]	(名) 上臂	(ئى) بىلەك
بازوبند	[-band]	(名) 臂章	(ئى) بىلەك بېغى
بازی	[ba:zee]	(名) 游戏	(ئى) ئويۇن؛ چاقچاق
بازیچه	[ba:zeeche]	(名) 玩具	(ئى) ئويۇنچۇق
بازیگر	[ba:zeegar]	(名) 演员	(ئى) ئارتىس
بازیگوش	[ba:zeegoosh]	(形) 调皮的	(س) شوخ، تەنتەك؛ چاقچاقچى
باستان	[ba:sta:n]	(形) 古老的	(س) قەدىمىي، قەدىمقى
باستان شناس	[-shena:s]	(名) 考古学家	(ئى) ئارخېئولوگ
با سلیقه	[-saleeghe]	(形) 风雅的，别具一格的	(س) زوقلاندۇرارلىق
باسواد	[-sava:d]	(形) 有文化的	(س) ساۋادلىق
باش	[ba:sh]	等一等，停一停	توختاپ تۇر
باشد	[ba:shad]	(叹) 就那样吧	(ئىم) شۇنداق بولسۇن
باشکوه	[-shokooh]	(形) 隆重的	(س) ھەيۋەتلىك، داغدۇغىلىق
باطل	[ba:tel]	(形) 无效的	(س) بىكار قىلىنغان، بىھۇدە، ئاساسسز
باطن	[ba:ten]	(名) 内部，内心	(ئى) ئىچ، كۆڭۈل
باطنا	[ba:tenan]	(副) 从心里，由衷地	(ر) كۆڭۈلدىن
باعث (بواعث)	[ba:-es]	(名) 原因	(ئى) سەۋەب
باغ	[ba:gh]	(名) 花园	(ئى) باغ
باغبان	[ba:ghba:n]	(名) 园丁	(ئى) باغۋەن
بافت	[ba:ft]	(名) 组织，结构	(ئى) قۇرۇلما
بافتن (باف)	[ba:ftan]	(动) 纺织	(پ) توقۇماق
بافندگی	[ba:fandegee]	(名) 纺织业	(ئى) توقۇمىچىلىق
بافنده	[ba:fande]	(名) 纺织者	(ئى) توقۇمچى
باقی	[ba:ghee]	(形) 留下的	(س) دائىمىي، مەڭگۈلۈك، قالدۇق
باقی مانده	[-ma:nde]	(形) 剩下的	(س) قالدۇق، ئېشىندا
باك	[ba:k]	(名) 畏惧	(ئى) قورقۇنچ، ئەندىشە، زىيان
باگاژ	[ba:ga:jh]	(名) 行李	(ئى) يۈك، شىكلى

بال	[ba:l]	(名) 翅膀	(ئى) قانات، قول
بالا	[ba:la:]	(副，形，名) 在上面，上面的，高处	(ر، س، ئى) ئۈستىدە، ئۈستىدىكى ئېگىزدىكى، ئېگىزلىك، يۇقىرى، بوي
بالادست	[-dast]	(名，形) 上级，年长的	(ئى، س) ئەڭ چوڭ، چوڭ ياشلىق، يۇقىرى
بالائى	[bala:-ee]	(形) 在上面的	(س) ئۈستىدىكى، ئەڭ ئېگىز
بالش	[ba:lesh]	(名) 枕头	(ئى) ياستۇق
بالعكس	[bel-aks]	(副) 恰恰相反	(ر) ئەكسىچە
بالغ	[ba:legh]	(形) 达到……的，成年的	(س) بالىغ، بالاغەتكە يەتكەن
بالون	[ba:loon]	(名) 气球	(س) شار
باليدن	[ba:leedan] (بال)	(动) 生长，吹嘘	(پ) ئۆسمەك، كېڭەيمەك؛ پو ئاتماق
بالين	[ba:leen]	(名) 枕头	(ئى) ياستۇق، كىشىنىڭ باش تەرىپى
بام	[ba:m]	(名) 屋顶	(ئى) ئۆگزە
بامبو	[ba:mboo]	(名) 竹子	(ئى) بامبۇك
بامداد	[ba:mdá:d]	(名，副) 黎明	(ئى، ر) سەھەر، سەھەردە
بامزه	[ba:maze]	(形) 味美的，风趣的	(س) مەززىلىك، قىزىق
با ملاحظه	[-mola:heze]	(形) 心细的	(س) پوختا ئىش قىلىدىغان، ئېھتىياتچان
باند	[ba:nd]	(名) 匪邦	(ئى) باندىت
بانعمت	[-ne'mat]	(形) 富足的	(س) بايلىقلىق
بانفوذ	[-nofooz]	(形) 有影响的	(س) نوپۇزلۇق
بانك	[ba:nk]	(名) 银行	(ئى) بانكا
بانگ	[ba:ng]	(名) 喊叫	(ئى) ئاۋاز، ئۈن
بانمك	[-namak]	(形) 风趣的，有魅力的	(س) يېقىملىق، قىزىقتۇرارلىق
بانو	[ba:noo]	(名) 女士，小姐，夫人	(ئى) خانىم، خانقىز
باوجود	[-vojood]	(连) 虽然	(ب) گەرچە
باور	[ba:var]	(名) 相信	(ئى) ئىشىنىش
باوقار	[ba:vagha:r]	(形) 庄重的	(س) ۋەزمىن؛ شەۋكەتلىك
باهم	[ba:ham]	(副) 一起，共同	(ر) بىللە، بىرگە، ئورتاق
باهم ديگر	[-deegar]	(副) 彼此，一起	(ر) بىللە، ئۆزئارا

باهوش	[-hoosh]	(形) 聪明的	(س) هوشى بار، ئەقللىق، هوشيار
بايد	[ba:yad]	(动) 应该，必须	(پ) لازىم، كېرەك؛ ئېهتىمال
بايگانى	[ba:yega:nee]	(名) 档案	(ئى) دېلو
ببر	[babr]	(名) 老虎	(ئى) يولۋاس
بت	[bot]	(名) 偶象，美女	(ئى) بۇت، گۈزەل
بت پرست	[-parast]	(名) 偶象崇拜者	(ئى) بۇتپەرەس
بتدريج	[be-tadreej]	(副) 逐渐	(ر) تەدرىجىي
بتفصيل	[be-tafseel]	(副) 详尽地	(ر) تەپسىلىي
بجا	[beja:]	(形，副) 合适的	(س، ر) بەجا، مۇۋاپىق، لايىقدا
بجز	[bejoz]	(介) 除……之外	(ئالد) ...دىن باشقا
بچگانه	[bachega:ne]	(形) 孩子的，幼稚的	(س) بالىلارغا خاس، بالىلارچە
بچه	[bache]	(名) 孩子	(ئى) بالا، ئۆسمۈر
بحبوحه	[bohboohe]	(名) 高潮，中心	(ئى) ئەۋج، مەركەز
بحث	[bahs]	(名) 讨论	(ئى) مۇزاكىرە، مۇنازىرە
بحر	[bahr]	(名) 海	(ئى) دېڭىز
بحران	[bohra:n]	(名) 危机	(ئى) بۆھران، كرىزىس
بحرانى	[bohra:nee]	(形) 危机的，萧条的	(س) كرىزىسكە ئۇچرىغان
بحرى	[bahree]	(形) 海洋的	(س) دېڭىزغا ئائىت؛ مەرۇايىت
بحق	[be-hagh]	(副) 理应，理所当然地	(ر) ئەلۋەتتە، قائىدە بويىچە
بخار	[bokha:r]	(名) 蒸气	(ئى) هور، پار
بخارا	[bokha:ra]	(名) 布哈拉	(ئى) بۇخارا
بخارى	[bokha:ree]	(名) 火炉	(ئى) مەش، ئوچاق
بخت	[bakht]	(名) 命运	(ئى) تەقدىر، بەخت، تەلەي
بخت برگشته	[-bargashte]	(形) 倒霉的	(س) بەخت يۈز ئۆرۈگەن
بخدا	[be-khoda:]	(叹) 对真主（发誓）	(ئىم) خۇدا ھەققى، خۇدا ئالدىدا
بخش	[bakhsh]	(名) 份，章节，部门	(ئى) ھەسسە، قىسىم، بۆلەك، تارماق
بخشايش	[bakhsha:yesh]	(名) 宽恕	(ئى) كەچۈرۈم، شەپقەت
بخشش	[bakhshesh]	(名) 赏赐，礼品	(ئى) تەقدىم،ئېھسان،قىلىش، سوۋغا
بخشنده	[bakhshande]	(名) 赠予者	(ئى، س) تەقدىم قىلغۇچى، كەچۈرىدىغان؛ مەرت
بخشيدن(بخش)	[bakhsheedan]	(动) 赏赐	(پ) تەقدىم قىلماق، بەخش ئەتمەك

بخصوص	[bekhosoos]	(形，副) 特别的，特别是	(س، ر) ئالاهىدە، خۇسۇسەن
بخور و نمير	[bekhor-o-nameer]	(形) 勉强糊口的（口粮）	(س) ئاران جان باققىلى بولىدىغان (ئاشلىق)
بخيل	[bakheel]	(形) 吝啬的	(س) بەخىل
بخيه	[bakhye]	(名) 缝合	(ئى) بەخى، تىكىش
بد	[bad]	(形) 坏的	(س) ناچار، سەت، يامان، ياۋۇز، يېقىمسىز
بداهت	[beda:hat]	(副) 即席地	(ر) ھازىر جاۋاب
بدآيين	[bad-a:yeen]	(形) 渎神的	(س) كاپىر
بدبخت	[-bakht]	(形) 不幸的	(س) بەختسىز، تەتۇر پېشانە
بدبين	[-been]	(形) 悲观的	(س) ئۈمىدسىز
بدبينى	[-beenee]	(名) 悲观	(ئى) ئۈمىدسىزلىك، تەركىدۇنيالىق
بدجنس	[-jens]	(形) 心怀恶意的	(س) يامان غەرەزلىك، پەسكەش
بددوخت	[-dookht]	(形) 缝制得不好的	(س) ناچار تىكىلگەن
بدرفتار	[-rafta:r]	(形) 没教养的	(س) ئەدەبسىز
بدرقه	[badraghe]	(名) 送行	(ئى) ئۇزىتىش
بدرود	[bedorood]	(名) 告别	(ئى) خوشلىشىش، ئايرىلىش،
بدسليقه	[bad-saleeghe]	(形) 格调不高的	(س) چاكىنا
بدعت	[bed'at]	(名) 创举，创新	(ئى) ئىسلاھات، يېڭىلىق
بدفرجام	[bad-farjam]	(形) 没有好结局的	(س) يامان ئاقىۋەتلىك
بدقول	[-ghowl]	(形) 不守约的	(س) گەپسىدە تۇرماس
بدگمان	[-goma:n]	(形) 多疑的	(س) گۇمانخور
بدگوهر	[-gowhar]	(形) 本性坏的	(س) زاتى ناچار
بدل	[badal]	(名) 复制品	(ئى) بەدەل، ئەينەن ياسالغان بۇيۇم
بدمست	[-mast]	(形) 发酒疯的	(س) سارالغ مەس، بەتمەس
بدمنتن	[badmeenton]	(名) 羽毛球	(ئى) پەي وپ
بدمعامله	[-mo'a:mele]	(形) 不公平的	(س) ئادالەتسىز؛ قىزىلكۆز
بدن	[badan]	(名) 身躯	(ئى) بەدەن، تەن
بدنى	[badanee]	(形) 体力的	(س) بەدەنگە ئائىت، جسمانى
بدون	[bedoon]	(介) 没有……	(ئالد) ...سىز
بدوى	[badavee]	(名) 贝都因人	(ئى) بەدەۋى

بدهکار	[bedehka:r]	(名) 债务人	(ئى) قەرزدار
بدهی	[bedehee]	(名) 债务	(ئى) قەرز
بدی	[badee]	(名) 坏，邪恶	(ئى) ناچار، بۇزۇقلۇق، يامان غەرەز
بذر	[bazr]	(名) 种子	(ئى) ئۇرۇق
بذرافشان	[-afsha:n]	(名) 播种人	(ئى) ئۇرۇق چاچقۇچى
بذل	[bazl]	(名) 赠给，慷慨大方	(ئى) مەرتلىك، بەرىش، سەرپ قىلىش
بر	[bar]	(名) 果实	(ئى) مېۋە
بر	[bar]	(介) 在……之上	(ئالد) ...ئۈستىدە
برابر	[bara:bar]	(形) 相等的	(س) باراۋەر
برات	[bara:t]	(名) 支票	(ئى) پۇل چېكى
برادر	[bara:dar]	(名) 兄弟	(ئى) ئاغا، ئىنى
برادری	[bara:daree]	(名) 兄弟情谊	(ئى) قېرىنداشلىق
براستی	[bera:stee]	(副) 确实	(ر) راستتىن
برافراشتن (-افزار)	[bar-afra:shtan]	(动) 举起，升起	(پ) كۆتۈرمەك، چىقارماق
بر آمدگی	[bar-a:madegee]	(名) 高出部分	(ئى) ئېگىز يەر، چوقچايما، ئىششىق
بر آمدن (-آی)	[-a:madan]	(动) 升起	(پ) ئېگىزلىمەك، ئۆرلىمەك، چىقماق
بر آوردن(-آور)	[-a:vardan]	(动) 带来，实行	(پ) ئېلىپ كەلمەك، ئورۇنلىماق، چىقارماق
بر آورده	[-a:varde]	(形) 实现了的	(س) ئورۇنلانغان
برای	[bara:y]	(介) 为了……	(ئالد) ئۈچۈن
برایگان	[be-ra:yega:n]	(副) 无代价地	(ر) ھەقسىز، بىكارغا
بربریت	[barbariyyat]	(名) 野蛮状态	(ئى) ۋەھشىيلىك
برپا	[barpa:]	(形) 建立的，直立的	(س) قۇرۇلغان، تىكلەنگەن
برتری	[bataree]	(名)优势	(ئى) ئۈستۈنلۈك
برج	[borj]	(名) 塔	(ئى) بۇنارە، قورغان
برجسته	[bajeste]	(形) 杰出的	(س) چوقچايغان؛ كۆزگە كۆرۈنگەن، داڭلىق
برخاستن (-خیز)	[barka:stan]	(动) 起来，立起	(پ) قوپماق، تۇرماق
برخورد	[barkhord]	(名) 相碰，遇相	(ئى) ئۇچرىشىش
برخوردار	[barkhoda:r]	(形) 享用……的	(س) بەھرىمەن، مەمنۇن

برخی	[barkhee]	(代) 一些	(ئا) بىرمۇنچە، بىر قىسىم
برد	[bord]	(名) 得胜，赢	(ئى) ئۇتۇش، يېڭىش، ئۈستۈنلۈك
برداشت	[barda:sht]	(名) 收回（理论）提法	(ئى) يىغىش، ئېلىش، قالدۇرۇش
برداشتن (ـ دار)	[barda:shtan]	(动) 拿起	(پ) ئالماق، كۆتۈرمەك، يىغماق، ئېلىپ كەتمەك، يۆتكىمەك
بردن (بر)	[bordan]	(动) 带走	(پ) ئېلىپ كەتمەك، ئالماق
بررسی	[barrasee]	(名) 研究，审察	(ئى) تەكشۈرۈش، مۇھاكىمە قىلىش
برزخ	[barzakh]	(名) 地峡，（天堂地狱间的）阴阳界	(ئى) جەننەت بىلەن دوزاخ ئارىلىقى
برزن	[barzan]	(名) 市区	(ئى) شەھەر رايونى، كوچا
برشته	[bereshte]	(形) 烤制的	(س) ئوتقا قاقلاپ پىشۇرغان
بّر عکس	[bar-aks]	(连) 相反	(پ) ئەكسىچە
برعلیه	[-aleyh]	(介) 反对	(ئالد) قارشى
برف	[barf]	(名) 雪	(ئى) قار
برفی	[barfee]	(形) 雪的	(س) قارغا خاس
برق	[bargh]	(名) 电，闪电	(ئى) ئېلېكتر، توك، چېقىن
برقرار	[barghara:r]	(形) 建立的	(س) تىكلەنگەن، مۇستەھكەم
برقی	[barghee]	(形) 电的，闪电的	(س) ئېلېكترىك، پارقىراق، تېز
برکت	[barakat]	(名) 幸福	(ئى) بەرىكەت، بەخت
برکنار	[barkena:r]	(形) 靠边的	(س) چېكىنگەن، چەتكە چىققان
برگ	[barg]	(名) 树叶，单据	(ئى) يوپۇرماق، بەرگ، بىلەت، ھۇججەت
برگ	[barg]	(名) 兵器	(ئى) ھەربىي قورال
برگذار	[bar-goza:r]	(名) 进行，举行	(ئى) ئېلىپ بېرىش، ئورۇنلاش، ئۆتكۈزۈش
برگذاری	[bar-goza:ree]	(名) 举行	(ئى) ئۆتكۈزۈش
برگرداندن (ـ گردان)	[bar-garda:ndan]	(动) 翻转，翻译	(پ) قايتۇرماق، ئۆرۈمەك
برگ ریزان	[barg-reeza:n]	(名) 落叶	(ئى) يوپۇرماق تۆكۈلۈش، كۈز
برگزار شدن	[bar-goza:r shodan]	(动) 举行	(پ) مۇتكۈزمەك
برگزیدن (ـ گزین)	[bar-gozeedan]	(动) 挑选	(پ) تاللماق

برگشت	[bargasht]	（名）返回	（ئى）قايتىش، چېكىنىش
برگه	[barge]	（名）筹码，单据	（ئى）چەك، ھۇججەت، ماركا
برملا'	[barmala:']	（形）公开，泄露	（س）ئېنىق، ئوچۇق، ھەممىگە مەلۇم
برنامه	[barna:me]	（名）纲领，日程表	（ئى）پروگراممما، مەشغۇلات جەدۋىلى
برنج	[berenj]	（名）大米	（ئى）گۈرۈچ
برنج	[berenj]	（名）黄铜	（ئى）سېرىق مىس
برنده	[barande]	（名）赢家	（س، ئى）ئېرىشكەن، يەڭگەن، ئۇتقان كىشى
برو برگرد	[borowbargard]	（名）返复	（ئى）قايتۇرۇش، قايتىلاش
بروز	[borooz]	（名）显露	（ئى）كۆرۈنۈش
برومند	[boroomand]	（形）丰产的	（س）مول ھوسۇللۇق
برهان	[borha:n]	（名）论据	（ئى）پاكىت، ئاساس
برهم	[barham]	（形）混作一团的	（س）قالايمىقان بولغان
برهنه	[berehne]	（形）裸体的	（س）يالىڭاچ
برهوت	[barahoot]	（名）荒野	（ئى）چۆل
بری	[baree]	（形）无罪的	（س）گۇناھسىز، پاك، ساپ
بریان	[bereeya:n]	（形）烤的	（س، ئى）كاۋاپ قىلىنغان، قورۇلغان، كاۋاپ
بریدن (بر)	[boreedan]	（动）切开，切断	（پ）كەسمەك، ئۈزمەك
بریده	[boreede]	（形）被切开的	（س）كېسىلگەن، ئۈزۈلگەن
بز	[boz]	（名）山羊	（ئى）ئۆچكە
بزاز	[bazza:z]	（名）棉布商	（ئى）بۆز سودىگىرى
بزرگ	[bozorg]	（形）大的，伟大的	（س）چوڭ، ئۇلۇغ، داڭلىق
بزرگ منش	[-manesh]	（形）傲慢的	（س）ھاكاۋۇر
بزرگی	[bozorgee]	（名）大，伟大	（س）چوڭ، ئۇلۇغ، ئۇلۇغۋار
بس	[bas]	（形，副）足够的（地）	（س، ر）يېتەرلىك، تولۇق
بسا	[basa:]	（形）很多的	（س）ناھايىتى كۆپ، بىر مۇنچە، گۆپپىنچە
بساط	[basa:t]	（名）摊子	（ئى）سېلىنچا، يايما، يايما بۇيۇم
بست	[bast]	（名）联系	（ئى）مۇناسىۋەت، ئالاقە، باغلىنىش

بست	[bast]	（名）避难所	（ئى）پاناه جاي، چەكلەنگەن جاي
بستر	[bastar]	（名）卧铺	（ئى）كارىۋات، ياتار جاي،ئورۇن
بستری	[bastaree]	（名）卧床者，住院者	（ئى）يېتىپ قالغان (كېسەل)، دوختۇردا ياتقۇچى
بستن (بند)	[bastan]	（动）捆，绑	（پ）باغلماق، تاڭماق، بېكتىمەك
بستنی	[bastanee]	（名）冰琪淋	（ئى）ماروژنى
بسته	[baste]	（名）包裹	（س، ئى）يېپىق، توڭلىغان، تېڭىلغان، باغلىق، پوسۇلكا
بسم الله	[besmella:h]	以安拉之名	ئاللانىڭ نامى بىلەن، بىسمىللا
بسی	[basee]	（形）很多的	（س）ناھايىتى كۆپ
بسیار	[besya:r]	（形，副）很多的，非常	（س، ر）ئىنتايىن كۆپ، ئىنتايىن
بسیاری	[basya:ree]	（名）多，充足	（ئى）جىقلىق، تولىلىق
بسیج	[baseej]	（名）动员	（ئى）سەپەرۋەرلىك
بشر	[bashar]	（名）人，人类	（ئى）ئادەم، ئىنسانىيەت
بشری	[basharee]	（形）人类的	（س）ئىنسانىيەتكە خاس
بشقاب	[boshgha:b]	（名）盘子	（ئى）تەخسە
بصر	[basar]	（名）视力	（ئى）كۆز، كۆرۈش قۇۋۋىتى
بصری	[basaree]	（形）视觉的	（س）كۆرۈش قۇۋۋىتىگە ئائىت
بصیرت	[baseerat]	（名）洞察力	（ئى）بايقاش ئىقتىدارى، زېرەكلىك
بضاعت	[beza:'at]	（名）财物，产业	（ئى）مۈلۈك، ئىگىلىك، بايلىق، كاپىتال
بطلان	[botla:n]	（名）无效	（ئى）پايدىسىزلىق، ئۈنۈمسىزلىك، ساختىلىق
بطن	[batn]	（名）腹，内部	（ئى）قورساق، ئىچكى ئەزا، ئىچ
بعث	[ba's]	（名）使……复活	（ئى）تىرىلدۈرۈش، ئويغىتىش
بعد	[ba'd]	（副）以后	（ر）كېيىن
بعضی	[ba'zee]	（形，代）一些	（س، ئا）بەزى، بەزىلەر
بعید	[ba-eed]	（形）遥远的，不可能的	（س）ئۇزاق، مۈمكىن بولمايدىغان
بغض	[boghz]	（名）嫌恶	（ئى）يىرگىنىش، نەپرەت، دۈشمەنلىك
بغل	[baghal]	（名）腋窝，怀抱	（ئى）قولتۇق، قۇچاق
بغلی	[baghalee]	（形）可以身携带的	（س）ياندا تۇرىدىغان

بقالی	[bagha:lee]	(名) 食品杂货铺	(ئى) يېمەك-ئىچمەك دۇكىنى
بقچه	[boghche]	(名) 小包裹	(ئى) بوغچا
بقیه	[baghiyye]	(名) 残余	(ئى) قالدۇق، قالغان، داۋامى، قەرز
بکارت	[baka:rat]	(名) 童贞	(ئى) قىزلىق
بکر	[bekr]	(名) 处女，少女	(ئى) قىز
بکس	[boks]	(名) 拳击运动	(ئى) بوكسورچىلىق
بگومگو	[begomago]	(名) 口角	(ئى) گەپ تالىشىش، تەگشىش
بلاء	[bala:']	(名) 灾难	(ئى) بالا
بلا جواب	[-java:b]	(形) 未得回答的	(س) جاۋابسىز
بلا عوض	[-avaz]	(形) 无偿的	(س) ھەقسىز
بلاغت	[bala:ghat]	(名) 雄辩	(ئى) بالاغەت؛سۆزچانلىق، ناتەقلىق
بلبل	[bolbol]	(名) 夜莺	(ئى) بۇلبۇل
بلد	[balad]	(名) 城镇	(ئى) شەھەر، كەنت
بلد	[balad]	(形) 通晓的	(س) بىلىدىغان
بلغم	[balgham]	(名) 粘液	(ئى) بەلغەم
بلکه	[balke]	(连) (不但)……，而且	(ب) بەلكى
بلند	[boland]	(形) 高的	(س) ئېگىز، ئۇزۇن، يۇقىرى
بلند گو	[bolandgoo]	(名) 扩音器	(ئى) مىكروفون
بلند نظر	[-nazar]	(形) 度量大的	(س) كەڭ قورساق، يۈكسەك غايىلىك
بلندی	[bolandee]	(名) 高，高处，高度	(ئى) ئېگىزلىك، ئۇزۇنلۇق
بلوط	[bɔloot]	(名) 橡树	(ئى) كاۋچۇك دەرىخى
بلوغ	[bɔloogh]	(名) 成熟	(ئى) يېتىلىش، بالاغەتكە يېتىش
بلوك	[bɔlook]	(名) 集团	(ئى) گۇرۇھ
بله	[bale]	(副) 是的，是	(ر) ھەئە، شۇنداق
بلیت	[beleet]	(名) 票，券	(ئى) بىلەت
بلیط	[beleet]	(名) 同上	
بلیغ	[baleegh]	(形) 雄辩的	(س) سۆزچان
بم	[bam]	(名) 低音	(ئى) بوم ئاۋاز
بمباران	[bomba:ra:n]	(名) 轰炸	(ئى) بومباردىمان
بمب افکن	[bomb-afkan]	(名) 轰炸机	(ئى) بومباردىمانچى ئايروپىلان، بومبىچى
بمراتب	[be-mara:teb]	(副) 大大地	(ر) ھەسسىلەپ، ئىنتايىن

بمرور	[be-moroor]	(副) 渐渐	(ر) تەدرىجىي
بموجب	[be-mowjeb]	(介) 依据	(ئالد) ...بويىچە،...گە ئاساسەن
بموقع	[be-mowghe]	(副，形) 准时，及时的	(س،ر) دەل ۋاقتىدىكى، ۋاقتىدا
بن	[ben]	(名) 儿子	(ئى) ئوغلى
بنا'	[bana:']	(名) 大厦	(ئى) بىنا
بن بست	[bon-bast]	(名) 死胡同	(ئى) خالتا كوچا
بنجل	[bonjol]	(名) 劣货，次货	(ئى) ناچار مال، بازىرى كاسات مال
بند	[band]	(名) 带子，章节	(ئى) ئارغامچا، باغ، كىشەن، كويزا، قىسىم
بندر	[bandar]	(名) 港口	(ئى) پورت
بندری	[bandaree]	(形) 港口的	(س) پورتقا ئائىت
بندگی	[bandegee]	(名) 奴隶身份	(ئى) قۇللۇق
بند و بست	[band-o-bast]	(名) 共谋	(ئى) تىل بىرىكتۈرۈش
بنده	[bande]	(名) 奴隶，(书信) 我，鄙人	(ئى) بەندە، قۇل، پېقىر (مەن)
بنزین	[benzeen]	(名) 汽油	(ئى) بېنزىن
بنفش	[benafsh]	(形) 紫色的	(س) بىنەپشرەڭ
بنفشه	[banafshe]	(名) 紫罗兰	(ئى) بىنەپشە
بنگ	[bang]	(名) 印度大麻	(ئى) ھىندىستان كەندىرى، نەشە، بەڭ
بنگاه	[bonga:h]	(名) 企业，机关	(ئى) كارخانا، ئىدارە
بلوبت	[be-nowbat]	(副) 按顺序	(ر) رەت بويىچە، نۆۋەت بىلەن
بنیاد	[bonya:d]	(名) 基础，根基	(ئى) ئاساس، تۈپ: باشلىنىش
بنیاد گزار	[-goza:r]	(名) 奠基人	(ئى) ئاساس سالغۇچى، بىنا قىلغۇچى
بنیاد گزاری	[-goza:ree]	(名) 奠基	(ئى) ئاساس سېلىش، بىنا قىلىش
بنیه	[boniye]	(名) 体质	(ئى) تەن، يارىتىلىش، جىسمانىي كۈچ: ئاساس، كۈچ
بو	[boo]	(名) 气味	(ئى) پۇراق، بۇي
بوته	[boote]	(名) 灌木丛	(ئى) چاتقاللىق
بود	[bood]	(名) 存在，生存	(ئى) مەۋجۇتلۇق، بارلىق، ھايات
بودا	[booda:]	(名) 佛	(ئى) بۇددا

بودجه	[boodje]	(名) 预算	(ئۇ) خامبوت
بودجه‌ای	[boodje-ee]	(形) 预算的	(س) خامبوتقا دائىر
بودن (باش)	[boodan]	(动) 有，是，存在	(پ) بولماق، تۇرماق (-دۇر، -تۇر)
بورژوازی	[boorjhva:zee]	(名) 资产阶级	(ئۇ) بۇرژۇئازىيە
بورس	[boors]	(名) 交易所，奖学金	(ئۇ) سودا ئورنى، چەك بازىرى، ستىپېندىيە
بوسه	[boose]	(名) 接吻	(ئۇ) بۆسە، سۆيۈش
بوسیدن (بوس)	[booseedan]	(动) 接吻	(پ) سۆيمەك، بۆسە قىلماق
بوف	[boof]	(名) 猫头鹰	(ئۇ) مۇشۇكياپىلاق
بوفه	[boofe]	(名) 小餐馆，小酒馆	(ئۇ) بۇفېت
بوق	[boogh]	(名) 喇叭	(ئۇ) كاناي، گۇدۇك
بوقت	[be-vaght]	(副) 按时	(ر) ۋاقتىدا
بوکس	[boks]	(名) 拳击	(ئۇ) بوكس
بول	[bowl]	(名) 尿	(ئۇ) سۇيدۇك، ئىدرا
بوم	[boom]	(名) 土地，故乡	(ئۇ) يەر، يۇرت، ۋەتەن
بومی	[boomee]	(形) 土著的	(س) يەرلىك
به	[bah]	(叹) 太好了！	(ئىم) يارايدۇ! نېمىدېگەن پەيزى
به	[be]	(介) 去，向，对，用，依照	(ئالد) يۆنىلىش كېلىش مەنىسىدە، بىلەن
بها	[baha:]	(名) 价格	(ئۇ) باھا
بهار	[baha:r]	(名) 春季	(ئۇ) باھار
بهانه	[baha:ne]	(名) 借口	(ئۇ) باھانە
بهائی	[baha:-ee]	(形) 白哈教派的	(س) "بەھا" مەزھىبىگە خاس
بهبود	[behbood]	(名) 改善	(ئۇ) ياخشىلاش، ياخشىلىنىش
بهت	[baht, boht]	(名) 惊呀	(ئۇ) ھەيرانلىق
بهتان	[bohta:n]	(名) 诽谤	(ئۇ) بۆھتان
بهتر	[behtar]	(形) 较好的	(س) ياخشىراق
بهداشت	[behda:sht]	(名) 保健	(ئ) سەھىيە، ساقلىقنى ساقلاش
بهداشتی	[behda:shtee]	(形) 保健的	(س) سەھىيەۋى
بهر	[bahr]	(名) 部分	(ئۇ) ئۈلۈش، نەپ، پايدا
بهروز	[behrooz]	(形) 幸福的	(س) بەختلىك

بهره	[bahre]	(名) 份额	(ئۇ) ئۈلۈش، پايدا، نەپ
بهره‌برداری	[-barda:ree]	(名) 享用	(ئۇ) پايدىلىنىش، باشقۇرۇش
بهره‌کشی	[-keshee]	(名) 剥削	(ئۇ) ئېكسپىلاتاتسىيە
بهره‌مند	[-mand]	(形) 享有……的	(س) بەھرىمەن
بهشت	[behesht]	(名) 天堂	(ئۇ) بېھىش
بهم	[beham]	(副) 共同，一起	(ر) بىللە، ئورتاق
بهمن	[bahman]	(名) 伊朗阳历十一月	(ئۇ) ئىرانچە شەمسىيە 11-ئاي
بهنگام	[be-hanga:m]	(形) 适时的	(ئۇ) دەل ۋاقتىدىكى
بی	[bee]	(介) 无，没有	(ئالد) ...سىز
بی‌آب	[bee a:b]	(形) 干燥的	(س) قۇرغاق
بیابان	[biya:ba:n]	(名) 荒原	(ئۇ) جۆل
بی آبرو	[bee-a:beroo]	(形) 名声不好的	(س) ئابرويسىز، رەسۋا
بی احترامی	[-ehtera:mee]	(名) 无礼，失礼	(ئۇ) ھۆرمەتسىزلىك
بی احتیاطی	[-ehtiya:tee]	(名) 鲁莽，大意	(ئۇ) ئېھتىياتسىزلىق
بی اختیار	[-ehtiya:r]	(形，副) 不由自主的（地）	(س، ر) ئىختىيارسىز
بی ادب	[-adab]	(形) 无礼貌的	(س) ئەدەبسىز
بی اساس	[-asa:s]	(形) 没根据的	(س) ئاساسسىز
بی استعداد	[-este'da:d]	(形) 无才能的	(س) قابىلىيەتسىز
بی اصل	[-asl]	(形) 无理由的	(س) ئاساسسىز، سەۋەبسىز
بی اطلاع	[-etela:']	(形) 一无所知的	(س) خەۋەرسىز
بی اعتبار	[-e'teba:r]	(形) 无信用的	(س) ئىناۋەتسىز
بی اعتنائی	[-e'tena:-ee]	(名) 漫不经心	(ئۇ) بىپەرۋالىق، پەرۋاسىزلىق
بی اندازه	[-anda:ze]	(形，副) 无限的（地）	(س، ر) چەكسىز، مۇڭاپىقسىز، ئىنتايىن
بی انصاف	[-ensa:f]	(形) 不公平的	(س) ئىنسابسىز
بی بار	[-ba:r]	(形) 不生育的	(س) تۇغماس، مېۋىسىز، نەتىجىسىز
بی باك	[-ba:k]	(形) 无畏的	(س) قورقماس
بی بروبرگرد	[-borow -bargard]	(形) 无条件的	(س) شەرتسىز
بی بهره	[-bahre]	(形) 贫穷的	(س) كەمبەغەل، يوقسۇل
بی پایان	[-pa:ya:n]	(形) 无止境的	(س) بىپايان
بی پرده	[-parde]	(形，副) 坦率的（地）	(س،ر) ئوچۇق-ئاشكارا،پەردىسىز

بی پروائی	[-parva:-ee]	（名）无畏	（ئى）دادىللىق، بىپەرۋالىق
بی پول	[-pool]	（形）无钱的	（س）پۇلسىز، كەمبەغەل
بیت	[beyt]	（名）房舍	（ئى）ئۆي
بیت	[beyt]	（名）一联诗句	（ئى）بەيىت
بی ترتیب	[-terteeb]	（形）杂乱无章的	（س）قالايمىقان
بی تفاوت	[-tafa:vot]	（形）漠然的	（س）بەرقىسىز، پەرۋاسىز
بی ثبات	[-soba:t]	（形）不稳定的	（س）تۇراقسىز
بی جان	[-ja:n]	（形）无生命的	（س）جانسىز
بی جواب	[-java:b]	（形）没有回答的	（س）جاۋابسىز
بیچاره	[-cha:re]	（形）没有办法的	（س）بىچارە
بی چون و چرا	[-choon-o -chera:]	（形）无条件的	（س）شەرتسىز، ئۇزۇل-كېسىل
بی چیز	[-cheez]	（形）贫穷的	（س）كەمبەغەل، يوقسۇل
بی حد	[-hadd]	（形）无限的	（س）چەكسىز، ھېسابسىز
بی حس	[-hes]	（形）无感觉的	（س）سېزىمسىز، سەزمەس
بی حیا	[-haya:]	（形）无耻的	（س）ھاياسىز
بی خبر	[-khabar]	（形）不知……的	（س）خەۋەرسىز، بىخەۋەر
بی خطر	[-khatar]	（形）无危险的	（س）بىخەتەر
بی خلل	[-khelal]	（形）亲密无间的	（س）يېقىن (دوست)
بیخود	[-khod]	（形，副）无缘无故的（地）	（س،ر）ھوشسىز، بىھۇدە، بىكاردىن
بیخودی	[-khodee]	（名）出神，入迷	（ئى）ھوشسىزلىق، تېڭىرقاش
بی خون	[-khon]	（形）失血的	（س）قانسىز، قان كەتكەن
بی خیال	[-khiya:l]	（形，副）无心的（地）	（س،ر）پەرۋاسىز، ئويلىمايلا
بید	[beed]	（名）柳树	（ئى）سۆگەت، تال
بیداد	[beeda:d]	（名）欺凌	（ئى）زۇلۇم، ئادالەتسىزلىك
بیدار	[beeda:r]	（形）醒着的	（س）ئويغاق
بیداری	[beeda:ree]	（名）警醒	（ئى）ئويغىنىش، سەزگۈرلۈك
بی درد	[bee-dard]	（形）不关痛痒的	（س）دەردى يوق
بی درنگ	[-darang]	（形，副）立即	（ر،س）دەرھال، شۇ زامان
بیدریغ	[-dareegh]	（形，副）大方的（地）	（س،ر）مەردانە
بی دقت	[-deghat]	（形，副）马虎的（地）	（س،ر）دىققەتسىز
بی دلیل	[-daleel]	（形，副）没根据的（地）	（س،ر）دەلىلسىز

بی راه	[-ra:h]	(形，名) 迷路的，流浪汉	(س، ئی) ئاداشقان، سەرگەردان
بیراهه	[-ra:he]	(名) 小路	(ئی) چىغىر يول
بی ربط	[-rabt]	(形) 不连贯的，无关的	(س) باغلانمىغان، ئالاقىسىز
بی رغبت	[-raghbat]	(形，副) 不情愿的(地)	(س،ر) مەيلسىز، زورىغا
بیرق	[beyragh]	(名) 旗帜	(ئی) بايراق، تۇغ
بیرمق	[bee-ramagh]	(形) 奄奄一息的	(س) جېنى تۇمشۇقىغا كەلگەن
بی روح	[-rooh]	(形) 无生气的	(س) روھسىز
بیرون	[beeroon]	(名) 外面	(ئی) سىرت. تالا
بی رونق	[bee-rownagh]	(形) 无光泽的，无生气的	(س) نۇرسىز، رونىق تاپمىغان
بی روئی	[-roo-ee]	(名) 无耻	(ئی) نومۇسسىزلىق
بیزار	[beeza:r]	(形) 厌恶……的	(س) بىزار
بی‌زبان	[-zaba:n]	(形) 不会说话的	(س) تىلسىز
بی سامان	[-sa:ma:n]	(形) 贫穷的，紊乱的	(س) يوقسۇل، قالايمىقان
بی سبب	[-sabab]	(形) 无缘无故的	(س) سەۋەبسىز
بیست	[beest]	(数) 二十	(سان) يىگىرمە
بیستم	[beestom]	(数) 第二十	(سان) يىگىرمىنچى
بی سرپرست	[bee-sarparast]	(形) 无人照看的	(س) ھامىيسىز، قارانچۇقسىز
بی سر و صدا	[-sar-o -seda:]	(形，副) 无声的 (地)	(س،ر) ئاۋازسىز، ساداسىز، تىنچ
بی سلیقه	[-saleeghe]	(形) 无风韵的	(س) بېپەيزى
بی سواد	[-sava:d]	(形) 没文化的	(س) ساۋاتسىز
بی سیم	[-seem]	(名) 无线电	(ئی) رادىئو
بیش	[beesh]	(形，副) 更多，比较多	(س،ر) تېخىمۇ كۆپ، كۆپرەك
بی شائبه	[bee-sha:-ebe]	(形，副) 无私的 (地)	(س،ر) ساپ، ھەرەزسىز
بیشتر	[beeshtar]	(形，副) 更多的 (地)	(س،ر) تېخىمۇ كۆپ
بی شرم	[bee-sharm]	(形) 无耻的	(س) نومۇسسىز
بی شعور	[-sho-oor]	(形) 愚昧的	(س) نادان، دۆت
بی شك	[-shak]	(形) 确定无疑的	(س) شەك-شۈبھىسىز
بیشه	[beeshe]	(名) 灌木丛	(ئی) چاتقاللىق
بیصبر	[beesabr]	(形) 性急的	(س) سەۋرسىز، ئالدىراڭغۇ

بی صورت	[bee-soorat]	(形) 被沾污的	(س) هاقاره‌تله‌نگه‌ن، باسقۇنـ چىلىق قىلىنغان
بیضه	[beyze]	(名) 卵，蛋	(ئى) تۇخۇم
بی طاقت	[bee-ta:ghat]	(形) 体力不支的	(س) تاقه‌تسىز، چىدامسىز
بی طرف	[-taraf]	(形) 中立的	(س) بىته‌رەپ
بی طمع	[-tama']	(形) 无贪心的	(س) تاماسىز
بی عرضه	[-orze]	(形) 不中用的	(س) كېرەكسىز، ئىقتىدارسىز
بی علاقه	[-ala:ghe]	(形) 漠不关心的	(س) پەرۋاسىز
بی علت	[-ellat]	(形) 无缘无故的	(س) سەۋەبسىز، بىكاردىن-بىكار
بی علم	[-elm]	(形) 没有学问的	(س) ئىلىمسىز
بی عوض	[-avaz]	(形) 无法调换的，无偿的	(س) بەدەلسىز
بی غم	[-gham]	(形) 无忧无虑的	(س) غەمسىز
بی غیرت	[-gheyrat]	(形) 没有热情的	(س) غەيرەتسىز، قىزىقماس
بی فایده	[-fa:yede]	(形) 无益的	(س) پايدىسىز
بی قرار	[-ghara:r]	(形) 不安定的	(س) تىنچسىز، تۇراقسىز
بی قید	[-gheyd]	(形) 无拘束的	(س) چەكلىمسىز، باشباشتاق، خالىغانچە
بیکار	[beeka:r]	(形) 失业的	(س) ئىشسىز، بىكار تەلەپ
بیکران	[beekara:n]	(形) 无边无际的	(س) چەكسىز، بايانسىز
بیکس	[beekas]	(形) 无亲人的	(س) ھېچكىمى يوق، تەنھا
بی کم و کاست	[beekam-o -ka:st]	(形，副) 不折不扣的（地）	(س،ر) تەلتۆكۈس
بیگار	[beega:r]	(名) 徭役	(ئى) ھاشار
بیگانه	[beega:ne]	(形) 外国的，外国人	(س،ئى) چەت ئەللىك، چەت ئەللىك، يات، غەيرى
بیگاه	[beega:h]	(形) 不适时的	(س) ۋاقتىسىز
بیل	[beel]	(名) 铁锹	(ئى) گۈرجەك
بیم	[beem]	(名) 畏惧	(ئى) قورقۇنچ، ئەندىشە؛ خەۋپ
بیمار	[beema:r]	(名) 病人	(ئى) كېسەل
بیمارستان	[beema:resta:n]	(名) 医院	(ئى) دوختۇرخانا
بیماری	[beema:ree]	(名) 疾病	(ئى) كېسەللىك
بی مانند	[beema:nand]	(形) 无与伦比的	(س) تەڭداشسىز

بی مایه	[-ma:ye]	(形) 贫穷的	(س) يوقسۇل؛ چالا ساۋات
بی مزد	[-mozd]	(形) 无代价的	(س) ھەقسىز
بی مزه	[-maze]	(形) 无味的	(س) مەززىسىز، بىمەززە
بی معنی	[-ma'nee]	(形) 无意思的	(س) بىمەنە
بی مغز	[-maghz]	(形) 无核的，没头脑的	(س) مېغزسىز؛ كاللىسى يوق
بی ملاحظه	[-mola:heze]	(形，副) 轻率的 (地)	(س،ر) ئويلاپ باقمايلا، ياخشى ئويلىمايلا
بیمناك	[beem-na:k]	(形) 胆怯的	(س) قورقۇنچاق؛ قورقۇنچلۇق، خەتەرلىك
بی مو	[bee moo]	(形) 无毛发的	(س) مويسىز
بی موجب	[-moojed]	(形，副) 无缘无故的 (地)	(س) سەۋەبسىز
بی مورد	[-mowred]	(形，副) 不应当的 (地)	(س،ر) نامۇۋاپىق، ۋاقتسىز
بی موقع	[-mowghe]	(形) 不合时宜的	(س) ۋاقىت تاپمىغان
بیمه	[beeme]	(名) 保险	(ئى) سۇغۇرتا
بی میل	[bee-meyl]	(形) 无愿望的	(س) مەيلىسىز
بین	[beyn]	(介) 在……之间	(ئالد) ئارىسىدا
بین المللی	[beynol-melalee]	(形) 国际的	(س) خەلقئارا
بین النهرین	[beyno-nna-h reyn]	(名) 美索不达米亚	(ئى) مېسوپوتامىيە
بی نام	[bee-na:m]	(形) 无名的	(س) نامسىز، نامى يوق
بی نام و نشان	[-na:m-o-nesha:n]	(形) 无姓名地址的	(س) نام-نىشانسىز
بینائی	[beena:-ee]	(名) 视力	(ئى) كۆرۈش قۇۋۋىتى
بی نتیجه	[bee-nateeje]	(形) 无结果的	(س) نەتىجىسىز
بینش	[beenesh]	(名) 眼力，视力	(ئى) كۆرۈش قۇۋۋىتى، تونۇش ئىقتىدارى
بی نظر	[bee-nazar]	(形) 不偏不倚的	(س) خالىس
بی نظم	[-nazm]	(形) 杂乱无章的	(س) تەرتىپسىز، قالايمىقان
بی نمك	[-namak]	(形) 无盐的，无味的，平淡的，枯燥的	(س) تۇزى كەم، بىمەزە
بی ننگ	[-nang]	(形) 无耻的	(س) نومۇسسىز

بی نوا	[-nava:]	(形) 贫苦的	(س) يوقسۇل، ئاجىز
بی نهایت	[-neha:yat]	(形) 无限的	(س) چەكسىز
بینی	[beenee]	(名) 鼻子	(ئى) بۇرۇن
بی نیاز	[bee-niya:z]	(形) 无所需求的	(س) باي، هاجەتسىز
بی واسطه	[-va:sete]	(形, 副) 直接的 (地)	(س،ر) ۋاستىسىز
بی وجدان	[-vejda:n]	(形) 没良心的	(س) ۋىجدانسىز
بی وفا	[-vafa:]	(形) 不忠实的	(س) بىۋاپا، ۋاپاسىز
بیوه	[beeve]	(名) 寡妇, 鳏夫	(ئى) تۇل، بويتاق
بی همتا	[bee-hamta:]	(形) 无比的	(ئى) تەڭداشسىز
بی هنگام	[-hanga:m]	(形) 不合时宜的	(س) ۋاقىت تاپمىغان، ۋاقتسىز
بیهوده	[beehoode]	(形, 副) 徒然的 (地)	(س،ر) بىھۇدە
بی هوش	[bee-hoosh]	(形) 昏迷的	(س) بىھوش، ھوشسىز
بی هوشی	[-hooshee]	(名) 不省人事	(ئى) ھوشسىزلىق

پ

پا	[pa:]	(名) 脚	(ئى) پۇت، ئاياغ
پابپا	[-be-pa:]	(形, 副) 亦步亦趋的 (地)	(ر) تەڭ قەدەم بىلەن
پابرجا	[-bar-ja:]	(形, 副) 坚定不移的 (地)	(س،ر) تەۋرەنمەس، تەۋرەنمەي
پابند	[-band]	(名) 绊索	(ئى) چىبىتىق، كىشەن
پاپوش	[-poosh]	(名) 鞋, 便鞋	(ئى) پۇپۇش، كەش ، ئاياغ
پاچه	[pa:che]	(名) 小腿	(ئى) پاچاق
پاخورده	[pa:-khorde]	(形) 磨掉浮毛的 (地毯)	(س) تاقىر
پادار	[-da:r]	(形) 有腿的	(س) پۇتلىۇق، پۇتى بار؛ ئورناشقان
پاد زهر	[pa:dzahr]	(名) 抗毒素	(ئى) زەھەر قايتۇرغۇچ
پادشاه	[pa:dsha:h]	(名) 国王	(ئى) پادىشاھ
پادو	[pa:doo]	(名) 学徒, 跑腿的	(ئى) شاگىرت، چاپارمەن
پاراف	[pa:ra:f]	(名) (条约) 草签	(ئى) دەسلەپكى قەدەمدە ئىمزالاش

پارت	[pa:rt]	(名) 安息人，安息国	(ئۇ) پارتخىيىلىك، پارتخىيە
پارتى	[pa:rtee]	(形) 安息的	(س) پارتخىيىگە ئائىت
پارچە	[pa:rche]	(名) 布匹，布料	(ئۇ) رەخت، گەزلىمە، توقۇلما
پارسال	[pa:rsa:l]	(名，副) 去年	(ئۇ،ر) بۇلتۇر
پارسى	[pa:rsee]	(形) 波斯的、波斯语	(س،ئۇ) پارس، پارس تىلى
پارلامان	[pa:rloma:n]	(名) 议会，议院	(ئۇ) پارلامېنت
پارلمانى	[par:loma:nee]	(形) 议会的	(س) پارلامېنتال
پارو	[pa:roo]	(名) 桨	(ئۇ) پالاق، ياغاچ گۈرجەك
پارە	[pa:re]	(名) 断片，一小片	(ئۇ) پارچە، ئۇششاق پارچە
پارەپارە	[pa:re pa:re]	(形) 一块一块的	(س) پارچە-پارچە
پاس	[pa:s]	(名) 哨兵，更夫	(ئۇ) پوست، گۈزەتچى
پاسبان	[pa:sba:n]	(名) 卫兵，岗哨	(ئۇ) قوغدىغۇچى، پوست
پاسبانى	[pa:sba:nee]	(名) 站岗放哨	(ئۇ) پوستتا تۇرۇش
پاسخ	[pa:sokh]	(名) 回答	(ئۇ) جاۋاب
پاسخگو	[pa:sokhgo]	(形) 应对……负责的	(س) جاۋابكار
پاسدار	[pa:sda:r]	(名) 卫兵，岗哨	(ئۇ) قوغدىغۇچى، پوست
پاسدارى	[pa:sda:ree]	(名) 卫护	(ئۇ) قوغداش، قوغدىغۇچىلىق
پاشنه	[pa:shne]	(名) 脚后跟	(ئۇ) پاشنا
پاشنه بخواب	[-bekha:b]	(形) 软后跟的 (鞋)	(س) يۇمشاق(پەس) پاشنا
پاشيدن (پاش)	[pa:sheedan]	(动) 喷洒	(پ) پۇركىمەك، چاچماق، سەپمەك
پافشارى	[pa:fesha:ree]	(名) 坚持	(ئۇ) قەتئىيلىك، چىلك تۇرۇش
پاك	[pa:k]	(形) 干净的	(س) پاك، تازا
پاكت	[pa:kat]	(名) 信封	(ئۇ) كونۋېرت، لىپاپ
پاك دامن	[pak-da:man]	(形) 清白的	(س) پاك، داغسىز
پاك دل	[-del]	(形) 心地纯洁的	(س) پاك دىل
پاك دين	[-deen]	(形) 虔诚的	(س) تەقۋادار
پاك كن	[-kon]	(名) 擦除器	(ئۇ) سۈرتكۈچ
پاكى	[pa:kee]	(名) 纯洁	(ئۇ) پاكلىق
پاكيزگى	[pa:keezegee]	(名) 纯洁，清白	(ئۇ) تازىلىق، پاكلىق، گۈناھسىزلىق
پاكيزه	[pa:keeze]	(形) 清洁的，清白的	(س) پاكىزە، تازا
پالان	[pa:la:n]	(名) 马被	(ئۇ) ئات يوبۇقى
پالايشگاه	[pa:la:yeshga:h]	(名) 炼油厂	(ئۇ) نېفت ئايرىش زاۋۇتى

پالودن (پالای)	[pa:loodan]	(动) 滤，精炼	(پ) سۈزمەك، ئايرىماق
پالوده	[pa:loode]	(形) 精炼的	(س) تازىلانغان، ساپ
پاورقی	[pa:-varaghee]	(名) 小品文	(ئ) فېلىيەتون
پایاب	[-ya:b]	(形) 可涉水而过的	(س) تېيىز، كېچىپ ئۆتكىلى بولىدىغان
پایان	[pa:ya:n]	(名) 结尾，终结	(ئ) ئاخىر، ئاخىرلاشتۇرۇش، تۈگىتىش
پایان نامه	[-na:me]	(名) 毕业论文	(ئ) چەك، (ئوقۇش) تۈگىتىش ماقالىسى
پایدار	[pa:yda:r]	(形) 耐久的，持久的	(س) چىداملىق، مۇستەھكەم، مەڭگۈلۈك
پایگاه	[pa:yga:h]	(名) 基地	(ئ) بازا، دەرىجە، پەلەمپەي
پایمال	[pa:yma:l]	(形) 被践踏的	(س) دەسسەلگەن
پاینده	[pa:yande]	(形) 永恒的	(س) مەڭگۈلۈك، مۇستەھكەم، تەۋرەنمەس
پایه	[pa:ye]	(名) 基础	(ئ) ئاساس، سەۋىيە، دەرىجە؛ پۇت
پاییدن (پای)	[pa:yeedan]	(动) 守卫，守护	(پ) قوغدىماق، قاراپماق
پاییز	[pa:yeez]	(名) 秋季	(ئ) كۈز
پایین	[pa:yeen]	(名，形，副) 下面，在下面，下面的	(ئ، س،ر) ئاست، تۆۋەندىكى، تۆۋەنگە
پتیاره	[patya:re]	(名) 泼妇	(ئ) بېشىم خوتۇن، ئاپەت، ئالۋاستى
پخت	[pokht]	(名) 烹调	(ئ) پىشۇرۇش، قاينىتىش
پختن	[pokhtan] (پ)	(动) 烹调，煮	(پ) پىشۇرماق، قاينىتماق
پخته	[pokhte]	(形) 做熟的，有经验的	(س) پىشقان، تەجرىبىلىك
پخش	[pakhsh]	(名) 传播	(ئ) تارقىتىش
پدر	[pedar]	(名) 父亲	(ئ) ئاتا
پدر شاهی	[-sha:hee]	(形) 父权制的，家长制的	(س) ئاتىشاھلىق، پاتىرئارخاللىق
پدری	[pedaree]	(形) 父权的，父亲的	(س) ئاتىغا خاس، ئاتىلارچە، ئاتىلىق
پدید	[padeed]	(形) 明白的，显露的	(س) ئېنىق، كۆرۈنگەن

پدیدار	[padeeda:r]	(形) 出现的	(ئى) كۆرگىلى بولىدىغان، ئېنىق، كۆرۈنەرلىك
پدیده	[padeede]	(名) 现象	(ئى) ھادىسە
پزیرائی	[pazeera:-ee]	(名) 接待	(ئى) قوبۇل قىلىش، كۈتۈش
پذیرفتن (پذیر)	[pazeeroftan]	(动) 接待	(پ) قوبۇل قىلماق، كۈتمەك
پر	[par]	(名) 羽毛	(ئى) پەي
پر	[por]	(形) 充满……的	(س) تولغان
پرافتخار	[-eftekha:r]	(形) 光荣的	(س) شەرەپلىك
پراکندگی	[para:kandegee]	(名) 扩散，散乱	(ئى) تارقىلىش، تەرتىپسىزلىك بولۇش
پراکندن (پراکن)	[para:kandan]	(名) 散布，散乱	(پ) چاچماق، تارقاتماق، تەرتىپسىزلىك قىلماق، چېچىلاڭلىق، تارقالماق، تەرتىپسىزلىك بولماق
پراکنده	[para:kande]	(形) 传播开的，散乱的	(س) تارقالغان، تەرتىپسىزلىك بولغان
پرامید	[por-omeed]	(形) 充满希望的	(س) ئۈمىدكە تولغان
پرانتز	[para:ntez]	(名) 括弧	(ئى) تىرناق
پرانرژی	[por-enerjhee]	(形) 精力充沛的	(س) كۈچكە تولغان
پربار	[-ba:r]	(形) 满载的，果实累累的	(س) يۈككە تولغان، مېۋىگە تولغان
پرپا	[-pa:]	(名) 蜈蚣	(ئى) سەكسەنپۇت (ھاشارەت)
پرپشت	[-posht]	(形) 浓密的 (头发)	(س) قويۇق
پر پیچ و تاب	[-peech-o -ta:b]	(形) 弯弯曲曲的	(س) ئەگرى-توقاي، مۇرەككەپ
پرت	[part]	(名) 投，扔	(ئى) ئېتىش
پرتاب	[parta:b]	(名) 抛，扔	(ئى) ئېتىش، چۆرۈش
پرتگاه	[partga:h]	(名) 悬崖	(ئى) تىك يار، ھاك
پرتو	[partow]	(名) 光线	(ئى) نۇر
پرتوان	[por-tava:n]	(形) 强壮有力的	(س) كۈچلۈك، قۇدرەتلىك
پرتوی	[partovee]	(形) 光亮的，明光的	(س) يورۇق، پارلاق
پرثمر	[por-samar]	(形) 果实累累的	(س) مېۋىسى كۆپ
پرجرأت	[-jor'at]	(形) 勇敢的	(س) جۈرئەتلىك
پر جمعیت	[-jam'iyyat]	(形) 人口众多的	(س) نوپۇسى كۆپ، ئاھالىسى كۆپ
پر جنب و جوش	[-jonb-o -joosh]	(形) 人声鼎沸的	(س) ۋاڑ-ۋاڑ، قاينام

پر جوش و خروش	[-joosh-o -khoroosh]	(形) 热气腾腾的	(س) قىزغىن، قاينام
پرچم	[parcham]	(名) 旗帜	(ئى) بايراق، ئەلەم
پرچمدار	[parchamda:r]	(名) 旗手	(ئى) بايراقدار
پرچين	[por-cheen]	(形) 带褶皱的	(س) پۈرمىلىك، قورۇق كىرگەن، ئەگرى-بۈگرى
پر حرارت	[-hara:rat]	(形) 热情的	(س) قىزغىن، ئوتلۇق
پر خاش	[parkha:sh]	(名) 生气，动怒	(ئى) خاپا بولۇش، غەزەپلىنىش
پر خرج	[por-kharj]	(形) 花销大的	(س) چىقىمى كۆپ
پر خور	[-khor]	(形) 食量大的	(س) ئىشتىھالىق، قارنى ياماں
پرخون	[-khoon]	(形) 充血的	(س) قانغا تولغان
پرداخت	[parda:kht]	(名) 支付	(ئى) تۆلەش
پرداختن (پرداز)	[parda:khtan]	(动) 支付，做	(پ) تۆلىمەك، شۇغۇللانماق، ئورۇنلىماق
پردامنه	[por-da:mane]	(形) 大规模的	(س) كەڭ كۆلەملىك، كەڭ دائىرىلىك
پردرد	[-dard]	(形) 痛苦的	(س) ئازابلىق
پردردسر	[-dard-sar]	(形) 令人伤脑筋的	(س) باش ئاغرىتىدىغان
پرده	[parde]	(名) 幕，膜	(ئى) پەردە
پرده	[parde]	(名) 音调，旋律	(ئى) پەدە
پررنگ	[por-rang]	(形) 浓艳的	(س) قېنىق، رەڭمۇرەڭ
پرزحمت	[-zahmat]	(形) 麻烦的	(س) مۇشكۈل، قىيىن
پر زور	[-zoor]	(形) 有力的	(س) كۈچلۈك
پرسان	[porsa:n]	(名) 询问者，问着	(ئى،ر) سوريغۇچى
پرستار	[parasta:r]	(名) 护士	(ئى) ھەمشىرە
پرستش	[parastesh]	(名) 崇敬	(ئى) چوقۇنۇش، ئۇلۇغلاش
پرستيژ	[peresteejh]	(名) 威望	(ئى) ئابرۇي، داڭق
پر سر و صدا	[por-sar-o-seda:]	(形) 嘈杂的	(س) ۋاراڭ-چۇرۇك، توشمۇ-توشتا سۆزلىنىۋاتقان
پرسش	[porsesh]	(名) 问，询问	(ئى) سوراش
پرسه	[parse]	(名) 闲逛	(ئى) لاغايلاپ يۈرۈش
پرسيدن (پرس)	[porseedan]	(动) 询问	(پ) سوريماق
پرش	[paresh]	(名) 跳跃	(ئى) سەكرەش، ئۇچۇش

پرشتاب	[por-sheta:b]	(形) 急匆匆的	(س) ئىنتايىن ئالدىراش
پرشكوه	[-shokooh]	(形, 副) 隆重的 (地)	(س،ر) داغدۇغلىق، سەلتەنەتلىك
پرشور	[-shoor]	(形) 热情的	(س) قىزغىن
پرطاقت	[-ta:ghat]	(形) 顽强的	(س) قەيسەرانە
پرفشار	[-fesha:r]	(形) 高压的	(س) يۇقىرى بېسىملىق
پرقيمت	[-gheymat]	(形) 贵重的	(س) قىممەتباھا
پركار	[-ka:r]	(形) 勤劳的	(س) ئىشچان، ئەمگەكچان
پرگار	[parga:r]	(名) 园规	(ئى) سىركۇل: ئاسمان، تەقدىر
پرگو	[por-goo]	(形) 唠叨不休的	(س) گېپىنى تولا، كاس-كاس
پر گوشت	[-goosht]	(形) 肥胖的	(س) سەمىز
پرمايه	[-ma:ye]	(形) 资财富有的	(س) قويۇق، بىلىملىك، باي
پر معنى	[-ma'nee]	(形) 意味深长的	(س) چوڭقۇر مەنىلىك
پر مغز	[-maghz]	(形) 充实的	(س) مېغىزلىق
پرنده	[parande]	(名) 鸟	(ئى) ئۇچار قۇش، ئۇچمىدىغان
پر نعمت	[por-ne'mat]	(形) 富庶的	(س) بايلىقلىق، ئاۋات
پروا	[parva:]	(名) 忧虑, 担心	(ئى) غەم، ئەندىشە
پرواز	[pava:z]	(名) 飞翔	(ئى) ئۇچۇش، پەرۋاز
پروانه	[parva:ne]	(名) 飞蛾	(ئى) پەرۋانە
پروانه	[pava:ne]	(名) 执照	(ئى) رۇخسەت، رۇخسەتنامە، گۇۋاھنامە
پروراندن (پروران)	[parvara:ndan]	(动) 教育, 抚育	(پ) تەربىيىلىمەك، تەربىيە بەرمەك، باقماق، يېتىشتۇرمەك
پرورش	[parvaresh]	(名) 培育	(ئى) پەرۋىش، تەربىيىلەش، بېقىش، يېتىشتۇرۇش
پرورشگاه	[parvareshga:h]	(名) 教养所, 保育院	(ئى) تەربىيخانا: يەسلى
پرولتاريا	[porooleta:riya:]	(名) 无产阶级	(ئى) پرولېتارىيات
پرولتاريائى	[porooleta:riya:yee]	(形) 无产阶级的	(س) پرولېتارىياتلىق
پرونده	[parvande]	(名) 档案, 卷宗	(ئى) دېلو
پروين	[parveen]	(名) 昂星团	(ئى) ئۈكەر (يۇلتۇز)
پرهيز	[parheez]	(名) 节制, 不贪欲	(ئى) پەرھىز
پرى	[paree]	(名) 仙女, 美女	(ئى) پەرى
پريدن	[pareedan] (پر)	(动) 飞翔, 跳跃	(پ) ئۇچماق، سەكرىمەك

پریشان	[pareesa:n]	(形) 零乱的，散乱的	(س) چېچىلغان، چۈۋۈلغان، قالايمىقان، پەرىشان
پریشانی	[pareesha:nee]	(名) 零乱，散乱	(ئى) قالايمىقانلىق، پەرىشانلىق
پزشك	[pezeshk]	(名) 医生	(ئى) دوختۇر
پزشکی	[pezeshkee]	(名) 医学，医生的	(ئى) دوختۇرلۇق، مېدىتسىنا
پژمرده	[pajhmorde]	(形) 枯萎的	(س) سۇلغۇن، قۇرۇغان
پژوهش	[pejhoohesh]	(名) 研究	(ئى) ئىزدەش، تەكشۈرۈش، تەتقىق قىلىش
پس	[pɔs]	(名，副，介) 后面，以后，在…之后	(ئى، ر،ئالد)كەين، كېيىن
پس انداز	[-anda:z]	(名) 储蓄	(ئى) يىغقان پۇل، ئېشىندا، پۇل يىغىش
پساوند	[pasa:vand]	(名) 后缀	(ئى) ئارقا قوشۇمچە
پست	[past]	(形) 低下的，下面的	(س) پەستكى، ۋۇجۇدىكى: پەس
پست	[pɔst]	(名) 邮政	(ئى) پوچتا
پست	[pɔst]	(名) 职务岗位	(ئى) ۋەزىپە ئورنى
پستان	[pesta:n]	(名) 乳房	(ئى) ئەمچەك
پستاندار	[pesta:nda:r]	(名) 哺乳类	(ئى) سۈت ئەمگۈچىلەر
پستخانه	[postkha:ne]	(名) 邮局	(ئى) پوچتىخانا
پست و بلند	[past-o-boland]	(形) 高高低低的	(س) ئېگىز-پەس
پسته	[peste]	(名) 阿月浑子	(ئى) پىستە
پستی	[pɔstee]	(形) 邮政的	(س) پوچتا ئىشلىرىغا ئائىت
پسر	[pesar]	(名) 儿子	(ئى) ئوغۇل
پس فردا	[pasfarda:]	(名) 后天	(ئى) ئۆگۈن
پسند	[pasand]	(名) 中意，欣赏	(ئى) پەسەنت، يارىتىش
پسندیده	[pasandeede]	(形) 称心如意的	(س) يارىغان
پس و پیش	[pas-o-peesh]	(名) 前前后后，利弊	(ئى) ئالدى-كەينى، پايدا-زىيان
پشت	[posht]	(名，介) 后背，反面，在…后面	(ئى،ئالد) كەين، دۇمبە، ئۈست
پشت دست	[-dast]	(名) 手背	(ئى) قولنىڭ كەينى
پشت گرم	[-garm]	(形) 有后台的	(ئى) ئارقا تەرەپكى يار
پشت میز نشین	[-meez-ne sheen]	(名) 职员，白领阶层	(ئى) (ئۇستەلدە ئولتۇرىدىغان) خىزمەتچىلەر

پـشـتو	[poshtoo]	(名) 普什图语	(ئى) پۇشتۇ تىلى
پشت و رو	[posht-o-roo]	(名) 表里，里外	(ئى) ئـىچ-تاش، ئىچى-تېشى
پشـتى	[poshtee]	(名) 靠背	(ئى) يۆلەنچـۈك
پشتيبان	[poshteeba:n]	(名) 支持者	(ئى) تىرەك، قوللىغۇچى
پشتيبانى	[poshteeba:nee]	(名) 支持	(ئى) قوللاش، قوغداش، ياردەم
پشم	[pashm]	(名) 羊毛，绒毛	(ئى) قوي يۇڭى، تېۋىت، يۇڭ
پشمى	[pashmee]	(形) 毛料的	(س) يۇڭدىن ئىشلەنگەن
پشه	[pashe]	(名) 蚊子	(ئى) پاشا
پشيز	[pasheez]	(名) 小额硬币，小钱	(ئى) يارماق پۇل
پشيـمان	[pasheeman]	(形) 后悔者	(س) پۇشايمان قىلغۇچى
پشيـمانى	[pasheemanee]	(名) 懊悔	(ئى) پۇشايمان
پف	[pof]	(名) 膨胀	(ئى) كۆپۈش
پكر	[pakar]	(形) 郁郁不乐的	(س) خاپا، كەيپسىز، ناخۇش
پگاه	[paga:h]	(名) 早晨	(ئى) سەھەر
پل	[pol]	(名) 桥	(ئى) كۆۋرۈك
پلاستيك	[pala:steek]	(形) 塑料的	(س) پلاستىك، سولياۋ
پلاك	[pala:k]	(名) 门牌	(ئى) ئىشىك نومۇرى، نومۇر تاختىسى، نام تاختىسى
پلـك	[pelk]	(名) 眼皮	(ئى) قاپاق
پلكان	[pelleka:n]	(名) 梯子的阶，梯子	(ئى) شوتا، پەلەمپەي، شوتىنىك ۋاخمىنىسى
پلنگ	[palang]	(名) 豹子	(ئى) يىلپىز
پلو	[polow]	(名) 抓饭	(ئى) پولۇ
پله	[pelle]	(名) 台阶	(ئى) پەلـلە، يەلەمپەي
پليد	[paleed]	(形) 下流的，丑恶的	(س) پەسكەش، قەبىھ
پلی‌كپی	[pelekopee]	(名) 油印，复写	(ئى) شىپىگراپ باسمىسى، قارا قەغەزلىك كۆچۈرمە
پليس	[polees]	(名) 警察	(ئى) ساقچى
پمپ	[pomp]	(名) 水泵	(ئى) سۇ ناسۇسى
پناه	[pana:h]	(名) 避难	(ئى) پاناھ
پناه‌گاه	[-ga:h]	(名) 掩蔽所	(ئى) پاناگاھ
پنبه	[panbe]	(名) 棉花	(ئى) پاختا
پنبه دانه	[-da:ne]	(名) 棉籽	(ئى) چىگىت

پنبەريسى	[-reesee]	(名) 棉纺	(ئى) پاختا توقۇمىچىلىقى
پنبەنسوز	[-nasooz]	(名) 石棉	(ئى) تاشپاختا
پنتاگون	[panta:goon]	(名) 五角大楼（美国国防部办公大楼）	(ئى) پېنتاگون، ئامېرىكىدىكى بەش بۇرچەكلىك بىنا
پنج	[panj]	(数) 五	(سان) بەش
پنجاه	[panja:h]	(数) 五十	(سان) ئەللىك
پنجاهم	[panja:hom]	(数) 第五十	(سان) ئەللىكىنچى
پنجاهمين	[panja:homeen]	(数) 第五十	(سان) ئەللىكىنچى
پنجره	[panjere]	(名) 窗户	(ئى) پەنجىرە، دېرىزە
پنج گانه	[panjga:ne]	(形) 五的，五次的	(س) بەشلىك، بەش قېتىملىق
پنجه	[panje]	(名) 巴掌	(ئى) بەش قول، ئالقان
پنج يك	[panj-yek]	(数) 五分之一	(سان) بەشتىن بىر
پند	[pand]	(名) 劝告	(ئى) پەند، نەسىھەت
پنداشتن (پندار)	[panda:shtan]	(动) 设想	(پ) پەرەز قىلماق، ھېسابلىماق، تەسەۋۋۇر قىلماق
پنكه	[panke]	(名) 电扇	(ئى) ئېلېكتر يەلپۈگۈچ
پنهان	[penha:n]	(形) 隐藏起来的	(س) يوشۇرۇنغان، يوشۇرۇن
پنهانى	[penha:nee]	(形) 不公开的	(س، ر، ئى)يوشۇرۇنغان، يوشۇرۇن، مەخپىي؛ مەخپىيەت، سىر
پنير	[paneer]	(名) 乳酪	(ئى) پىشلاق
پوچ	[pooch]	(形) 空洞的	(س) كاۋاك، پوچەك، قۇرۇق
پود	[pood]	(名) 纬线	(ئى) ئارقاق يىپ
پودر	[poodr]	(名) 粉，香粉	(ئى) ئۇپا
پوزخند	[pooz khand]	(名) 冷笑	(ئى) سوغۇق كۈلكە، مەسخىرە
پوزش	[poozesh]	(名) 原谅，饶恕	(ئى) كەچۈرۈش، كەچۈرۈم
پوزه	[pooze]	(名) 嘴脸	(ئى) ئېغىز، تەلەت
پوست	[poost]	(名) 皮，皮肤	(ئى) پوست، تېرە
پوستكنده	[poostkande]	(形) 剥了皮的	(س) سويۇلغان
پوستى	[poostee]	(形) 皮革的	(س) تېرىدىن ياكى خۇرۇمدىن ئىشلەنگەن
پوستين	[poosteen]	(名) 皮袄	(ئى) جۇۋا (كالتا جۇۋا)
پوسيدگى	[pooseedegee]	(名) 腐烂	(ئى) چىرىكلىك، بۇزۇقلۇق، يارا
پوسيده	[pooseede]	(形) 腐烂的	(س) چىرىك، بۇزۇلغان

پوش	[poosh]	(名) 衣服，复盖物	(ئۇ) كىيىم، يوپۇق
پوشال	[poosha:l]	(名) 柴禾，干草	(ئۇ) ئوتۇن، قۇرۇق چۆپ
پوشالی	[poosha:lee]	(形) 傀儡的	(س) قۇچاق: ئاجىز
پوشاندن (پوشان)	[poosha:ndan]	(名) 复盖，给…穿衣	(پ) ياپماق، كىيىندۈرمەك
پوشش	[pooshesh]	(名) 掩护，遮盖物，衣服	(ئۇ) يېپىش، يوپۇق، كىيىم
پوشیدن (پوش)	[poosheedan]	(动) 穿上	(پ) كىيمەك، ياپماق، يوشۇرۇنماق
پوشیدنی	[poosheedanee]	(名) 衣服	(ئۇ) كىيىم
پوشیده	[poosheede]	(形) 穿着的，被覆盖的	(س) كىيىۋالغان، يېپىقلىق
پوك	[pook]	(形) 空心的	(س) كاۋاك
پوكر	[pooker]	(名) 扑克	(ئۇ) قارتا
پول	[pool]	(名) 钱	(ئۇ) پۇل
پول دار	[-da:r]	(形，名)有钱的，富人	(س، ئۇ) پۇلدار، باي
پولی	[poolee]	(形) 钱的，金融的	(س) پۇلغا دائىر، پۇل مۇئامىلىسىگە دائىر
پهلو	[pahloo]	(名)(身体)胁部，旁边	(ئۇ) بىقىن، يان
پهلوان	[pahlava:n]	(名) 大力士，冠军	(ئۇ) پالۋان، چېمپىيون
پهلوی	[pahlavee]	(名) 巴列维语	(ئۇ) پەھلەۋى تىلى، قەدىمقى ئىران تىلى
پهن	[pahn]	(形) 宽的	(س) كەڭ
پهنا	[pahna:]	(名) 宽，宽度	(ئۇ) كەڭلىك
پی	[pey]	(名) 脚，明白，理解	(ئۇ) پۇت، پاچاق: بىلىش؛ ئەگىشىش: ئاساس
پیاده	[piya:de]	(形，副，名) 步行的(地)，步行	(س، ر، ئۇ) پىيادە، پىيادە مېڭىش
پیاده‌رو	[-row]	(名) 人行道	(ئۇ) پىيادىلەر يولى
پیاده نظام	[-neza:m]	(名) 步兵	(ئۇ) پىيادە قىسىم
پیاز	[piya:z]	(名) 葱，葱头	(ئۇ) پىياز
پی افکن	[pey-afkan]	(形) 奠基的，破坏性的	(س) ئاساس سالغۇچى؛ ۋەيران قىلغۇچى
پی افکنی	[-afkanee]	(名) 奠基，破坏	(ئۇ) ئاساس سېلىش؛ۋەيران قىلىش
پیاله	[piya:le]	(名) 酒杯	(ئۇ) پىيالە، قەدەھ

پیام	[paya:m]	(名) 消息	(ئى) خەۋەر، ئۇچۇرخەت، ئۇقتۇروش
پی بردن (-بر)	[pey bordan]	(动) 懂了，明白了	(پ) چۈشەنمەك، بىلمەك
پیچ	[peech]	(名) 弯曲	(ئى) تولغىنىش، ئورىلىش، بۇرۇلۇش، چىگىشلىشىش
پیچ پیچ	[peech peech]	(形) 卷得一圈圈的	(س) بۇرام-بۇرام
پیچ و تاب	[peech-o-ta:b]	(名) 弯，曲折	(ئى) بۇرۇلۇش، چىگىشلىشىش؛ سقىلىش
پیچ و خم	[-kham]	(名) 弯曲，转折	(ئى) بۇرۇلۇش، ئەگرى-توقايلىق
پیچیدن (پیچ)	[peecheedan]	(动) 卷，包，拧，缠，转弯	(پ) ئورىماق، تولغىماق، يۆگىمەك، بۇرالماق
پیدا	[peyda:]	(形) 明显的，找到的	(س) ئېنىق، روشەن؛ تېپىلغان
پیدایش	[peyda:yesh]	(名) 出现，产生	(ئى) پەيدا بولۇش، بارلىققا كېلىش. ئاشكارا بولۇش
پی‌درپی	[pey-dar-pey]	(副，形) 不断地	(س، ر) ئارقا-ئارقىدىن، ئۈزلۈكسىز، ئۈزۈلمەي
پیر	[peer]	(形) 年老的	(س، ئى) قېرى، بوۋاي؛ پىر، ئاقساقال
پیرامون	[peera:moon]	(名，介) 四周，周围，在…周围	(ئى، ئالد) ئەتراپ، ...ئەتراپىدا
پیراهن	[peera:han]	(名) 衬衫	(ئى) كۆڭلەك
پیرایه	[peera:ye]	(名) 装饰	(ئى) زىننەت، گۈزەللىك
پیرو	[peyrow]	(名，形) 追随者，追随…的	(ئى، س) ئەگەشكۈچى
پیروز	[peerooz]	(形) 胜利的	(س) غالىب، غەلىبىلىك، گۈللەنگەن
پیروزی	[peeroozee]	(名) 胜利	(ئى) غەلىبە، مۇۋەپپەقىيەت
پیروی	[peeravee]	(名) 尾随，追随	(ئى) ئەگىش
پیری	[peeree]	(名) 老，老年	(ئى) قېرىلىق
پی‌ریزی	[peyreezee]	(名) 奠基	(ئى) ئاساس سېلىش
پیس	[pees]	(名) 一块，一片	(ئى) بىر پارچە؛ سەھنە ئەسىرى
پیش	[peesh]	(名，形，副，介) 前面，从前的，前面的，从前，以前，在…面前	(ئى، س، ر، ئالد) ئالد، ئالدىدىكى، بۇرۇنقى، بۇرۇن، ... ئالدىدا، يېنىدا

پیشا پیش	[peesha:peesh]	(介，副) 在…之前，从前，面对面	(ئالد، ر) …دىن بۇرۇن، روبىرو
پیش آمد	[peesh a:mad]	(名) 事件	(ئې) ۋەقە، يۈز بېرىش، ئەھۋال
پیشانی	[peesha:nee]	(名) 前额	(ئې) پېشانە
پیش آهنگ	[peesha:hang]	(名) 先锋队	(ئې) ئاۋانگارت قوشۇن، ئىلغار قوشۇن
پیش بینی	[peeshbeenee]	(名) 预告，(天气)预报	(ئې) ئالدىن كۆرۈش، ئالدىن بىلىش، ئالدىن خەۋەر بېرىش
پیشخدمت	[peeshkhedmat]	(名) 服务员，跑堂	(ئې) مۇلازىم، خىزمەتكار، تائجاك
پیش دست	[peeshdast]	(形) 超过…的	(س) …دىن ھالقىغان
پیش دستی	[peeshdastee]	(名) 超过	(ئې) ئۆتۈپ كېتىش
پیشرفت	[peeshraft]	(名) 进步，进展	(ئې) ئىلگىرىلەش، تەرەققىيات
پیشرفته	[peeshrafte]	(形) 先进的	(س) ئىلغار، ئالدىدا ماڭغۇچى
پیشقدم	[peeshghadam]	(形) 捷足先登的	(س) پېشقەدەم
پیشکار	[peeshka:r]	(名) 代理人，管家	(ئې) ۋەكالەتچى، خوجدار
پیشگو	[peeshgoo]	(名) 预言家	(ئې) ئالدىن خەۋەر بەرگۈچى
پیشگوئی	[peeshgoo-ee]	(名) 预言	(ئې) ئالدىن خەۋەر بېرىش
پیشگیری	[peeshgeeree]	(名) 预防	(ئې) ئالدىنى ئېلىش
پیش نماز	[peesh-nama:z]	(名) 领拜人	(ئې) ئىمام
پیش نویس	[-nevees]	(名) 草稿，草案	(ئې) لايىھە، كوپىيە
پیشنهاد	[peesh-neha:d]	(名) 建议	(ئې) تەكلىپ، لايىھە
پیشوا	[peeshva:]	(名) 领袖	(ئې) داھى، پېتەكچى
پیشه	[peeshe]	(名) 行业	(ئې) كەسىپ، ئادەت
پیشی	[peeshee]	(名) 领先	(ئې) ئالدىدا تۇرۇش، ئۈستۈنلۈك
پیغام	[peygha:m]	(名) 信息，口信	(ئې) خەت، خەۋەر، ئامانەت سۆز
پیغمبر	[peyghambar]	(名) 先知	(ئې) پەيغەمبەر
پیکار	[peyka:r]	(名) 战斗	(ئې) جەڭ، ئۇرۇش، كۈرەش
پی گیر	[peygeer]	(形) 坚持不懈的	(س، ر) ئۇزلۇكسىز، ئىزچىل، قەيسەرانە
پیگری	[peygeeree]	(名) 连续性	(ئې) ئىزچىللىق
پیل	[peel]	(名) (棋) 象，相	(ئې) پىل
پیله	[peele]	(名) 蚕茧	(ئې) پىلە
پیمان	[peyma:n]	(名) 条约，协定	(ئې) كېلىشىم، شەرتنامە

پیمان شکن	[-shekan]	(形) 违约的，背信弃义的	(س) كېلىشىمكە خىلاپلىق قىلغۇچى؛ ۋاپاسىز
پیمانه	[peyma:ne]	(名) 酒杯，酒	(ئى) قەدەھ؛ مەي، شاراب
پیمودن (پیمای)	[peymoodan]	(动) 测量，走	(پ) ئۆلچىمەك، ماڭماق
پینه	[peene]	(名) (衣服、鞋子等的) 补丁，老茧	(ئى) ياماق؛ قاداق
پینه‌دوزی	[-doozee]	(名) 补鞋，修鞋	(ئى) ئاياغ ياماش
پیوست	[peyvast]	(形) 连结，汇合	(س) تۇتاش، ئۇلاقلىق، قوشۇلغان
پیوستگی	[peyvastegee]	(名) 连结，结亲	(ئى) يېپىشقانلىق، ئۇلانغانلىق، باغلانغانلىق
پیوستن (پیوند)	[peyvastan]	(动) 连接，结亲	(پ) ئۇلانماق، تۇتاشماق، قوشۇلماق، نىكاھلاشماق
پیوسته	[peyvaste]	(形) 不断的	(س) ئۇلانغان، ئۈزۈلمەس، دائىمىي
پیوند	[peyvand]	(名) 结合	(ئى) بىرلىشىش، قوشۇلۇش، مۇناسىۋەت، توي
پیه	[peeh]	(名) 油脂	(ئى) ماي
پیه سوز	[-sooz]	(名) 油灯	(ئى) قارا چىراغ

ت

تا	[ta:]	(介，连) 到…	(ئالد، ب)-(چەكنى بىلدۈرىدۇ)
تاب	[ta:b]	(名) 光辉	(ئى) ئىسسىق، كۆيۈش؛ نۇر
تاب	[ta:b]	(名) 耐力	(ئى) چىدام، كۈچ
تابان	[ta:ba:n]	(形) 光辉的	(س) نۇرلۇق، پارلاق، قىزارغان
تابدار	[ta:bda:r]	(形) 有耐力的	(س) چىداملىق
تابستان	[ta:besta:n]	(名) 夏季	(ئى) ياز پەسلى
تابش	[ta:besh]	(名) 闪光	(ئى) پارقىراش، نۇرلىنىش، نۇر چېچىش
تابع	[ta:be']	(形) 从属的，服从的	(س) تەۋە بولغان، بوي سۇنغان
تابعیت	[ta:be'iyyat]	(名) 从属，公民身份	(ئى) تەۋەلىك، پۇقرالىق
تابه	[tabe]	(名) 煎锅	(ئى) تاۋا
تآتر	[te-a:tr]	(名) 剧场	(ئى) تىياتىر، تىياترخانا
تأثر (تأثرات)	[ta'ssor]	(名) 悲伤	(ئى) تەسىر؛ قايغۇ

تأثير	[ta'seer]	(名) 影响	(ئى) تەسىر، تەسىرات
تاج	[ta:j]	(名) 王冠	(ئى) تاج
تاجر	[ta:jer]	(名) 商人	(ئى) سودىگەر، تىجارەتچى
تاجيكى	[ta:jeekee]	(形) 塔吉克人的	(س) تاجىكلارغا خاس
تاخت	[ta:kht]	(名) 奔驰，侵袭	(ئى) چېپىش، ھۇجۇم
تاختن (تاز)	[ta:khtan]	(动) 奔驰，攻击	(ئى) چاپماق، ئېتىلماق، ھۇجۇم قىلماق
تأخير	[ta'kheer]	(名) 延缓，拖延	(ئى) كېچىكتۈرۈش
تار	[ta:r]	(形) 昏暗的	(س) قاراڭغۇ، تۇتۇق، غۇۋا، دۇغ
تار	[ta:r]	(名) 经线	(س) ئۆرۈش يىپ، تار، چاچ تالاسى، توك سىمى
تاراج	[ta:ra:j]	(名) 掠夺	(ئى) بۇلاڭ، تالان-تاراج
تارك	[ta:rek]	(形) 放弃的	(س) تاشلىغان، ئايرىلغان
تار و مار	[ta:r-o-ma:r]	(名) 消灭，混乱	(ئى) تارمار
تاريخ	[ta:reekh]	(名) 历史，日期	(ئى) تارىخ، ۋاقىت
تاريك	[ta:reek]	(形) 黑暗的	(س) قاراڭغۇ
تازگى	[ta:zegee]	(名) 新鲜事	(ئى) يېڭىلىق
تازه	[ta:ze]	(形) 新鲜的	(س) يېڭى، يېڭى چىققان، جۇشقۇن
تازه‌بدوران رسيده	[-bedowra:n-reseede]	(名) 暴发户	(س، ئى) يېڭى پەيدا بولغان. يېڭى كۆتۈرۈلگەن؛ بىردىنلا بېيىغان كىشى
تازه‌نفس	[-nafas]	(形) 有朝气的	(س) جۇشقۇن، روھلۇق
تازى	[ta:zee]	(名) 阿拉伯人	(ئى) ئەرەب
تاس	[ta:s]	(名) 骰子	(ئى) شىشخال
تأسف	[ta'assof]	(名) 遗憾	(ئى) پۇشايمان، ئۆكۈنۈش
تأسيس	[ta'sees]	(名) 创立，建立	(ئى) تەسىس، قۇرۇش
تاكتيك	[ta:kteek]	(名) 战术	(ئى) تاكتىكا
تاكسى	[ta:ksee]	(名) 出租汽车	(ئى) تەكسى، كىرا ماشىنىسى
تأكيد	[ta'akeed]	(名) 确认，强调	(ئى) مۇقىملاشتۇرۇش، تەكىتلەش
تالار	[ta:la:r]	(名) 大厅	(ئى) زال
تأليف	[ta'aleef]	(名) 编写	(ئى) تۈزۈش، يېزىش
تام	[ta:m]	(形) 全部的	(س) پۈتۈن، چېكىگە يەتكەن

تاٴمل	[ta'ammol]	(名) 思考	(ئى) ئويلاش، مۇلاھىزە، ئويغا پېتىش
تاٴمين	[ta'ameen]	(名) 保证	(ئى) كاپالەت، تەمىنلەش، بەخەتەرلىك
تاوان	[ta:va:n]	(名) 罚金，赔款	(ئى) جەرىمانە، تۆلەم
تاول	[ja:vel, ta:val]	(名) 水泡(磨出的或烫出的)	(ئى) چاۋۇرۇق
تاٴييد	[ta'ayeed]	(名) 证实，肯定	(ئى) مۇئەييەنلىك
تب	[tab]	(名) 发烧，温度	(ئى) قىزىتما، قىزىتما كېسىلى
تبادل	[taba:dol]	(名) 交换	(ئى) ئالماشتۇرۇش
تباه	[taba:h]	(形) 毁灭性的	(س) ۋەيران
تباه‌كار	[taba:hka:r]	(名) 破坏者	(ئى) ۋەيران قىلغۇچى
تبحر	[tabahhor]	(名) 博学	(ئى) (ئىلىمدە) يېتىلىش
تبديل	[tabdeel]	(名) 改变	(ئى) ئۆزگەرتىش، يۆتكەش
تبر	[tabar]	(名) 斧头	(ئى) پالتا
تبريك	[tabreek]	(名) 祝贺	(ئى) تەبرىك
تبرئه	[tabre'e]	(名) 开脱罪责	(ئى) ئاقلاش، گۇناھدىن قاچۇرۇش، گۇناھسىز دەپ ھېسابلاش
تبسم	[tabassom]	(名) 微笑	(ئى) تەبەسسۇم
تبصره	[tabsere]	(名) 注释	(ئى) ئىزاھ
تبعه	[taba'e]	(名) 公民	(ئى) پۇقرا
تبعيت	[taba-eeyyat]	(名) 公民权	(ئى) پۇقرالىق، تەۋەلىك
تبعيد	[tab-eed]	(名) 流放	(ئى) سۈرگۈن
تبليغ	[tableegh]	(名) 宣传，鼓动	(ئى) تەشۋىق، تەرغىب
تبول	[tabavvol]	(名) 小便，撒尿	(ئى) سۈيدۈك
تپ	[tap]	(名) 拍打，悸动	(ئى) قېقىش، سېلىش (يۈرەك)
تپش	[tapesh]	(名) 动	(ئى) ھەرىكەتلىنىش، سېلىش (يۈرەك)
تپه	[tabe]	(名) 小山，土岗	(ئى) ئېدىر
تتبع	[tatabbo']	(名) 探索，研究	(ئى) ئىزدىنىش، تەتقىق قىلىش
تثبيت	[tasbeet]	(名) 稳固	(ئى) مۇقىملىق، مۇئەييەنلىك، تەستىق

تجادل	[taja:dol]	(名) 争执	(ئى) تالاش، تاكاللىشىش، ماجىرا
تجارت	[teja:rat]	(名) 贸易，商业	(ئى) تىجارەت، سودا
تجارتى	[teja:ratee]	(形) 贸易的	(س) سودا ئىشلىرىغا ئائىت
تجاوز	[teja:voz]	(名) 侵略	(ئى) تاجاۋۇز
تجاوزكار	[taja:vozka:r]	(名) 侵略者	(ئى) تاجاۋۇزچى
تجديد	[tajdeed]	(名) 更新，复兴	(ئى) يېڭىلاش، ئەسلىگە كەلتۈرۈش
تجربه	[tajrobe]	(名) 经验	(ئى) تەجرىبە
تجرد	[tajarrod]	(名) 独身生活，抽象	(ئى) يالغۇزلۇق، ئالاقىسىزلىق، بويتاقلىق؛ مەۋھۇملۇك
تجزيه	[tajziye]	(名) 分析、分解	(ئى) تەھلىل
تجسس	[tajassos]	(名) 侦察	(ئى) رازۋىت
تجسم	[tajassom]	(名) 具体化	(ئى) گەۋدىلەندۈرۈش، ئوبرازلاشتۇرۇش
تجلى	[tajallee]	(名) 光辉，闪光	(ئى) كۆرۈنۈش، جىلۋىلىنىش
تجليل	[tajleel]	(名) 庆祝，赞美	(ئى) تەبرىك، ئۇلۇغلاش، ماختاش
تجمع	[tajammo']	(名) 集合，汇集	(ئى) يىغىلىش، يىغىش
تجمل	[tajammol]	(名) 装饰，豪华	(ئى) بېزەك، زىننەت، ھەشەمەت
تجنيس	[tajnees]	(名) 双关语	(ئى) تەجنىس(ئىككى بىسلىق سۆز)
تجويز	[tajveez]	(名) 许可，准许	(ئى) رۇخسەت، ئىجازەت، تەستىق
تجهيز	[tajheez]	(名) 动员	(ئى) تەييارلىق، سەپەرۋەرلىك
تحت	[taht]	(介) 在…下面	(ئالد) ... ئاستىدا
تحت اللفظى	[taht-o-llafzee]	(形) 逐字逐句的	(س) سۆزنىڭ يۈزەكى مەنىسىگە ئاساسلانغان
تحديد	[tahdeed]	(名) 限定	(ئى) چەكلىمە
تحرير	[tahreer]	(名) 书写，编写	(ئى) يېزىش، تۈزۈش؛ تەھرىرلەش
تحريص	[tahrees]	(名) 教唆	(ئى) قۇتراتىش
تحريف	[tahreef]	(名) 曲解	(ئى) بۇرمىلاش؛ سۆز تۈرلەش
تحريك	[tahreek]	(名) 煽动	(ئى) قۇتراتىش
تحريم	[tahreem]	(名) 抵制，查封	(ئى) ئەتكەس قىلىش
تحسين	[tahseen]	(名) 称赞	(ئى) ماختاش
تحصيل	[tahseel]	(名) 获得，学习	(ئى) ئۆگىنىش، ئېرىشىش، ئېلىش
تحقق	[tahaghghogh]	(名) 实现	(ئى) تەھققىلىق، ۋىجۇدلىق، ئىشەنچ

تحقير	[tahgheer]	(名) 轻视	(ئى) سەل قاراش، كەمسىتىش
تحقيق	[tahgheegh]	(名) 调查	(ئى) تەكشۈرۈش، رازۋىت، تەتقىق
تحكم	[tahakkom]	(名) 统治	(ئى) ھۆكۈم سۈرۈش، سوراش، باشقۇرۇش
تحكيم	[tahkeem]	(名) 巩固	(ئى) مۇستەھكەملەش، چىڭىتىش
تحليل	[tahleel]	(名) 分解	(ئى) تەھلىل
تحمل	[tahammol]	(名) 忍耐，承受	(ئى) چىداش، كۆتۈرۈش
تحول	[tahavvol]	(名) 变化，变更	(ئى) ئۆزگىرىش، ئۆزگەرتىش، ئىسلاھات، بۇرۇلۇش
تحويل	[tahveel]	(名) 交给，提供	(ئى) بېرىش، تەمىنلەش، تاپشۇرۇش
تخت	[takht]	(名) 王位，王座，卧榻	(ئى) تەخت، ئورۇن، كارىۋات
تخت جمشيد	[takht-e-jamsheed]	(名) 古波斯金銮殿（二千五百年前建）	(ئى) جەمشىد تەختى (ئىراندىكى بىر ئاسارئەتىقە، مۇندىن 2500 يىل بۇرۇن قۇرۇلغان)
تختخواب	[takhtekha:b]	(名) 卧榻	(ئى) كارىۋات
تخته	[takhte]	(名) 木板	(ئى) تاختاي
تخريب	[takhreeb]	(名) 破坏	(ئى) بۇزۇقلۇق، خارابلىق، بۇزغۇنچىلىق
تخصص	[takhssos]	(名) 专业，专长	(ئى) مۇتەخەسسىسلىك
تخصيص	[takhsees]	(名) 拨给	(ئى) ئاجرىتىش، تەيىنلەش، مەخسۇسلاشتۇرۇش
تخفيف	[takhfeef]	(名) 减低，减弱	(ئى) چۈشۈرۈش، پەسەيتىش، قىسقارتىش، يېنىكلىتىش
تخلص	[takhallos]	(名) 笔名	(ئى) تەخەللۇس
تخلف	[takhallof]	(名) 破坏，违反	(ئى) بۇزۇش، خىلاپلىق
تخليه	[takhliye]	(名) 撤出，撤军	(ئى) چېكىنىش، چىقىرىش، بوشىتىش
تخم	[tokhm]	(名) 种子	(ئى) ئۇرۇق، تۇخۇم
تخمدان	[tokhmda:n]	(名) 卵巢，子宫	(ئى) تۇخۇمدان، بالىياتقۇ
تخمه	[tokhme]	(名) (炒的) 瓜子	(ئى) گازىر
تخمين	[takhmeen]	(名) 猜测，估计	(ئى) تەخمىن
تدارك	[tada:rok]	(名) 准备	(ئى) تەييارلىق، تەمىنات

تدافع	[tada:fo']	(名) 防御	(ئى) قوغدىنىش، مۇداپىئە
تداول	[tada:vol]	(名) 流通	(ئى) ئېقىش، ئوبوروت
تدبير	[tadbeer]	(名) 措施	(ئى) تەدبىر
تدريج	[tadreej]	(名) 渐进性	(ئى) تەدرىجىيلىك
تدريس	[tadrees]	(名) 教学	(ئى) ئوقۇتۇش، دەرس بېرىش
تدوين	[tadveen]	(名) 编著	(ئى) تۈزۈش
تذكر	[tazakkor]	(名) 提到	(ئى) ئېيىتىپ ئۆتۈش، تەكىتلەش
تذكره	[tazkere]	(名) 文人传记	(ئى) تەزكىرە
تذهيب	[tazheeb]	(名) 镀金	(ئى) ھەل بېرىش
تر	[tar]	(形) 潮湿的	(سى) ھۆل، نەم؛ يېڭى
ترازو	[tara:zoo]	(名) 秤，天平	(ئى) تارازا، جىك؛ تەڭپۇڭلۇق
تراژدی	[tara:jhdee]	(名) 悲剧	(ئى) تراگېدىيە
تراژيك	[tara:jheek]	(形) 悲剧性的	(س) تراگېدىيىلىك
تراش	[tara:sh]	(名) 削，刨	(ئى) (چاچ) چۈشۈرۈش، ئېلىش، قىرىش، يونۇش
تراشيدن (تراش)	[tarasheedan]	(动) 刮，刨	(پ) (چاچ) چۈشۈرمەك، ئالماق، قىرماق، يونۇماق
تراكم	[tara:kom]	(名) 堆积	(ئى) دۆۋىلىنىش، توپلىنىش، بېسىلىش، قۇيۇلۇش
ترانه	[tara:ne]	(名) 曲调，小调	(ئى) كۈي، ناخشا، ئاھاڭ، مۇزىكا
تراوش	[tara:vesh]	(名) 渗透	(ئى) تەپچىش، ئېقىپ چىقىش، تامچىلاش
ترب	[torob]	(名) 萝卜	(ئى) تۇرۇپ
تربت	[torbat]	(名) 坟墓	(ئى) قەبرە
تربيت	[tarbiyyat]	(名) 教育	(ئى) مائارىپ، تەربىيە، ئۆگىتىش، يېتىشتۇرۇش
ترتيب	[tarteeb]	(名) 次序	(ئى) تەرتىپ
ترجمان	[tarjoma:n]	(名) 译员，表达者	(ئى) تەرجىمان، يەتكۈزگۈچى
ترجمه	[tarjome]	(名) 翻译	(ئى) تەرجىمە؛ ئىزاھ
ترجيح	[tarjeeh]	(名) 偏重	(ئى) بىرىنى يەنە بىرىدىن ئەلا بىلىش، ئۈستۈنلۈك

ترحم	[tarahhom]	(名) 怜悯	(ئى) رەھىم قىلىش، ئىچ ئاغرىتىش، ئىلتىپات قىلىش
ترد	[tord]	(形) 薄的，脆的	(س) نېپىز، چۈرۈك
تردد	[taraddod]	(名) 犹疑	(ئى) ئىككىلىنىش
تردست	[tardast]	(形) 熟练的	(س) چاققان، قولى ئەپلىك؛ مەلىكىلىك
تردستى	[tardastee]	(名) 娴巧	(ئى) چاققانلىق، پىشقانلىق، ئۇستىلىق
تردید	[tardeed]	(名) 怀疑	(ئى) گۇمان، شۈبھە
ترس	[tars]	(名) 畏惧，害怕	(ئى) قورقۇنچ، ۋەھىمە، ئەندىشە
ترسا	[tarsa:]	(名，形) 基督教徒	(ئى) خىرىستىيان
ترسائى	[tarsa:-ee]	(名,形) 基督教，基督教的	(ئى، س) خىرىستىيان دىنى، خىرىستىيان دىنىغا خاس
ترسناك	[tarsna:k]	(形) 可怕的	(س) دەھشەتلىك؛ قورقۇنچاق
ترسو	[tarsoo]	(形) 胆小的	(س) قورقۇنچاق، جۈرئەتسىز
ترسیدن (ترس)	[taseedan]	(动) 害怕	(پ) قورقماق
ترسیم	[tarseem]	(名) 描绘	(ئى) سىزىش، تەسۋىرلەش
ترش	[torsh]	(形) 酸的	(س) ئاچچىق؛ ئېچىغان
ترشح	[tarashshoh]	(名) 分泌，渗出	(ئى) تەپچىش، ئاجرىلىش
ترش رو	[torsh-roo]	(形) 脸色忧郁的	(س) تەرى تۇتۇق، غەمكىن؛ خاپا
ترغیب	[targheeb]	(名) 鼓舞，鼓动	(ئى) تەرغىپ، رىغبەتلەندۈرۈش
ترفیع	[tarfee']	(名) 提升	(ئى) ئۆستۈرۈش
ترقی	[taraghghee]	(名) 进步	(ئى) ئالغا بېسىش، تەرەققىي قىلىش، ئۆسۈش
ترك	[tarak]	(名) 裂缝	(ئى) يېرىق
ترك	[tark]	(名) 头盔	(ئى) دوبۇلغا
ترك	[tark]	(名) 离开	(ئى) ئايرىلىش،توختىتىش، تاشلاش
ترك	[tork]	(名) 突厥人	(ئى) تۈرك، تۈركىي خەلق
ترکی	[torkee]	(形) 突厥的	(س) تۈركىي
ترکیب	[tarkeeb]	(名) 结构	(ئى) تەركىب، قۇرۇلما
ترمز	[tormoz]	(名) 制动器	(ئى) تورمۇز
ترمیم	[tarmeem]	(名) 修理	(ئى) ئۆزگەرتىش، رېمونت قىلىش
ترن	[tren]	(名) 火车	(ئى) پويىز

تر و تازه	[tar-o-ta:ze]	(形) 新鲜的	(س) يېڭى، يېپيېڭى
تروور	[teroor]	(名) 恐怖行为	(ئى) تېررورلۇق
ترويج	[tarveej]	(名) 传布	(ئى) تارقىتىش، كېڭەيتىش
تره	[tare]	(名) 韭菜	(ئى) جۇسەي
تریاك	[tarya:k]	(名) 鸦片	(ئى) ئەپيۇن
تريبون	[tereeboon]	(名) 讲台	(ئى) مۇنبەر
تزايد	[taza:yod]	(名) 增多	(ئى) كۆپەيىش، ئېشىش
تزريق	[tazreegh]	(名) 注射	(ئى) ئوكۇل قويۇش، كەرگۈزۈش، سىڭدۈرۈش
تزكيه	[tazkiye]	(名) 清扫，扫除	(ئى) تازىلاش، تازىلىق
تزلزل	[tazalzol]	(名) 动摇，震动	(ئى) تەۋرىنىش، تەۋرەش؛ هاياجان
تزيين	[tazyeen]	(名) 装饰，点缀	(ئى) زىننەت، بېزەك
تساوی	[tasa:vee]	(名) 同等，平等	(ئى) تەڭداش، باراۋەر
تسبيح	[tasbeeh]	(名) 念珠	(ئى) تەسۋى
تسجيل	[tasjeel]	(名) 登记	(ئى) خاتىرىلەش، تىزىملاش
تسخير	[taskheer]	(名) 征服	(ئى) بويسۇندۇرۇش، يېڭىش، ئېلىش
تسريع	[tasree']	(名) 加速	(ئى) تېزلىتىش
تسكين	[taskeen]	(名) 安慰	(ئى) ئاۋۇنـدۇرۇش، تەسـكـىن بېرىش
تسلسل	[tasalsol]	(名) 连续性	(ئى) تۇتاشلىق، ئىزچىللىق
تسلط	[tasallot]	(名) 统治	(ئى) هۆكۈمرانلىق، يېڭىش، تىزگىنلەش
تسلی	[tasllee]	(名) 安慰	(ئى) تەسەللى
تسليت	[tasllıyyat]	(名) 吊唁	(ئى) تەسـلـى بېرىـش، تەزىيە بىلدۇرۇش
تسليم	[tasleem]	(名) 投降，给予	(ئى) تەسلىم بولۇش، بېرىش
تسمه	[tasme]	(名) 皮带，传送带	(ئى) تاسما
تسنن	[tasannon]	(名) 逊尼派	(ئى) سۈننىي مەزھىبى
تسويه	[tasviye]	(名) 调整，清算	(ئى) كېلىشتۈرۈش، ئېنىقلاش
تسهيل	[tasheel]	(名) 减轻	(ئى) يېـنىكـلىتـىـش، ئاددىيـلاشـتۇرۇش

تشبيه	[tashbeeh]	(名) 比喻	(ئى) ئوخشتىش
تشجيع	[tashjee']	(名) 鼓励	(ئى) رىغبەتلەندۈرۈش
تشخيص	[tashkhees]	(名) 识别，区分	(ئى) بەرق ئېتىش، ھۆكۈم قىلىش
تشديد	[tashdeed]	(名) 加剧	(ئى) كۈچەيتىش، ئېغىرلىتىش؛ تەشدىت، (ω) بەلگىسى
تشريح	[tashreeh]	(名) 阐明	(ئى) چۈشەندۈرۈش، تەھلىل قىلىش؛ ئوپېراتسىيە
تشريف	[tashreef]	(名) 尊敬，光临	(ئى) ئۈلۈغلاش، قەدەم تەشرىپ قىلىش
تشريفات	[tashreefa:t]	(名) 仪式，手续	(ئى) رەسمىيەت
تشريك	[tashreek]	(名) 合伙，合作	(ئى) قاتنىشىش، قوشۇلۇش، ھەمكارلىق
تشكر	[tashakkor]	(名) 感谢	(ئى) تەشەككۈر
تشكيل	[tashkeel]	(名) 组织，组成	(ئى) تەشكىل
تشنج	[tashannoj]	(名) 痉挛，紧张	(ئى) تارتىشىپ قېلىش، جىددىيلەشىش
تشنگى	[teshnegee]	(名) 口渴	(ئى) ئۇسساش
تشنه	[teshne]	(形) 口渴的	(ئى) تەشنا، ئۇسسىغان
تشويش	[tashveesh]	(名) 焦虑，不安	(ئى) تەشۋىش
تشويق	[tashveegh]	(名) 鼓励	(ئى) ئىلھاملاندۇرۇش
تشييع	[tashyee']	(名) 送别，出殡	(ئى) ئۇزىتىش، (مەيىت) چىقىرىش
تصاحب	[tasa:hob]	(名) 占有	(ئى) ئىگىلەش
تصادف	[tasa:dof]	(名) 相遇，偶合	(ئى) ئۇچرىشىپ قېلىش، كۈتۈلمىگەن ۋەقە، تاسادىپىيلىك
تصادم	[tasa:dom]	(名) 相撞	(ئى) سوقۇلۇش، توقۇنۇش، ۋەقە
تصدق	[tasaddogh]	(名) 施舍，布施	(ئى) سەدىقە بېرىش، ئېھسان
تصدى	[tasaddee]	(名) 主持，主管	(ئى) باشقۇرۇش، رىياسەتچىلىك
تصديق	[tasdeegh]	(名) 确认，证实	(ئى) تەسدىق، ئىسپات، دىپلوم، گۇۋاھنامە
تصرف	[tasarrof]	(名) 占有，攻占	(ئى) ئېلىش، ئىشغال قىلىش
تصريح	[tasreeh]	(名) 说明	(ئى) چۈشەندۈرۈش، بايانات، بەلگىلىمە
تصفيه	[tasfiye]	(名) 净化	(ئى) سۈزۈش، تازىلاش، ئېنىقلاش

تصميم	[tasmeem]	(名) 决定	(ئى) قارار
تصنيف	[tasneef]	(名) 作曲，小曲	(ئى) تۇرگە بۆلۈش؛ تۇزۇش؛ ئەسەر يېزىش، مۇزىكا ئىجاد قىلىش؛ كۈي
تصور	[tasavvor]	(名) 想象	(ئى) تەسەۋۋۇر
تصوف	[tasavvof]	(名) 苏菲派	(ئى) تەسەۋۋۇف
تصويب	[tasveeb]	(名) 批准，通过	(ئى) تەستىقلاش، ماقۇللاش
تصوير	[tasveer]	(名) 画，描绘	(ئى) رەسىم، تەسۋىر
تضاد	[taza:d]	(名) 矛盾	(ئى) زىددىيەت
تضعيف	[taz-eef]	(名) 削弱	(ئى) زەئىپلىشىش، ئاجىزلاشتۇرۇش
تضمين	[tazmeen]	(名) 保证，保障	(ئى) كاپالەت؛ نەقىل ئېلىش
تطبيق	[tatbeegh]	(名) 使与…符合	(ئى) مۇۋاپىقلاشتۇرۇش، سېلىشتۇرۇش
تظاهر	[taza:hor]	(名) 表现，显现	(ئى) ئىپادىلىنىش، كۆرۈنۈش؛ يالغان ئىپادە
تعارف	[ta-a:rof]	(名) 客气	(ئى) تەكەللۇپ
تعاقب	[ta-a:ghob]	(名) 追踪	(ئى) ئىز بېسىپ قوغلاش، ئەگىشىش؛ ئالمىشىش
تعاون	[ta-a:von]	(名) 互相帮助	(ئى) ياردەملىشىش
تعبير	[ta'abeer]	(名) 解释	(ئى) تەبىر
تعجب	[ta'ajjob]	(名) 惊奇	(ئى) تەئەججۇپ، ئەجەبلىنىش
تعداد	[te'da:d]	(名) 数目	(ئى) سان
تعدى	[ta'dee]	(名) 压迫	(ئى) ئېزىش، تاجاۋۇز قىلىش
تعديل	[ta'deel]	(名) 使均衡	(ئى) تەڭشەش
تعرض	[ta'arroz]	(名) 侵略	(ئى) تاجاۋۇز، ھۇجۇم
تعريف	[ta'reef]	(名) 夸奖	(ئى) ماختاش؛ تەسۋىرلەش؛ تەبىر بېرىش
تعزيت	[ta'ziyyat]	(名) 追悼	(ئى) تەزىيە، ماتەم
تعصب	[ta'assob]	(名) 偏执，偏见	(ئى) ئەسەبىيلىك، كاجلىق، قاتمال قاراش
تعطيل	[ta'teel]	(名) 放假，假期	(ئى) تەتىل، دەم ئېلىش
تعظيم	[ta'zeem]	(名) 致意，行礼	(ئى) تازىم، ھۇرمەت بىلدۈرۈش

تعقيب	[ta'gheeb]	(名) 追踪	(ئى) قوغلىشىش، ئەگىشىش، سۈرۈشتۈرۈش
تعلق	[ta'allogh]	(名) 从属关系	(ئى) تەئەللۇق، تەۋە، باغلىنىش
تعليق	[ta'aleegh]	(名) 搁置	(ئى) ئېسىپ قويۇش، توختىتىپ تۇرۇش، توختىتىش
تعليم	[ta'leem]	(名) 教,教导,知识	(ئى) تەلىم
تعمق	[ta'ammogh]	(名) 深思	(ئى) چوڭقۇر مۇلاھىزە قىلىش
تعمير	[ta'meer]	(名) 修理	(ئى) رېمونت قىلىش، تۈزەش
تعميم	[ta'meem]	(名) 推广	(ئى) ئومۇملاشتۇرۇش، كېڭەيتىش
تعويض	[ta'veez]	(名) 更替	(ئى) ئورنىنى ئېلىش، ئالمىشىش: تۆلەش
تعويق	[ta'veegh]	(名) 拖延	(ئى) كېچىكتۈرۈش
تعهد	[ta'ahhod]	(名) 义务	(ئى) بۇرچ، قەرز، ۋەدە، مەسئۇلىيەت
تعيين	[ta'yeen]	(名) 确定	(ئى) تەيىنلەش، بەلگىلەش
تغذيه	[taghziye]	(名) 供养, 喂养	(ئى) بېقىش، ئوزۇقلۇق، تائام
تغيير	[taghyeer]	(名) 变化	(ئى) ئۆزگىرىش
تف	[tof]	(名) 唾液	(ئى) تۈكۈرۈك،تۈكۈرۈش: تۈفى!
تفاخر	[tafa:khor]	(名) 夸耀, 虚荣	(ئى) پەخىرلىنىش: ماختىنىش
تفاوت	[tafa:vot]	(名) 差别	(ئى) پەرق
تفاهم	[tafa:hom]	(名) 了解	(ئى) چۈشىنىشىش، تونۇشۇش
تفتيش	[tafteesh]	(名) 搜查	(ئى) ئاختۇرۇش، تەكشۈرۈش، ئىزدەش
تفرقه	[tafreghe]	(名) 分裂	(ئى) تارقىلىش، بۆلۈنۈش، بۆلگۈنچىلىك
تفرقه اندازی	[-anda:zee]	(名) 制造分裂	(ئى) بۆلگۈنچىلىك سېلىش
تفريح	[tafreeh]	(名) 消遣, 娱乐	(ئى) كۆڭۈل ئېچىش، چاقچاقلىشىش
تفسير	[tafseer]	(名) 说明	(ئى) تەپسىر، ئىزاھ
تفصيل	[tafseel]	(名) 详述	(ئى) تەپسىلىي بايان، تەپسىلات
تفصيلی	[tafseelee]	(形) 比较级的	(س) سېلىشتۇرما دەرىجە
تفكر	[tafakkor]	(名) 思考	(ئى) تەپەككۇر
تفكيك	[tafkeek]	(名) 分开	(ئى) بۆلۈش، ئايرىۋېتىش، يېشىش، چۈۋۈش

تفنك	[tofang]	(名) 步枪	(ئى) مىلتىق
تفنگچى	[tofangchee]	(名) 步枪射手	(ئى) مىلتىق ئاتقۇچى، پىيادە ئەسكەر
تفنن	[tafannon]	(名) 娱乐	(ئى) كۆڭۈل ئېچىش
تفويض	[tafveez]	(名) 委托	(ئى) ھاۋاله قىلىش، تاپشۇرۇش، بېرىش
تفهيم	[tafheem]	(名) 使…理解	(ئى) چۈشەندۈرۈش
تقارن	[tagha:ron]	(名) 结连，碰巧	(ئى) ئۇلىنىش، بىرىكىش؛ ماس كېلىش، توغرا كېلىش
تقاضا	[tagha:za:]	(名) 要求	(ئى) تەلەپ، ئېھتىياج
تقاضاكننده	[-konande]	(名) 订货人	(ئى) زاكازچى، تەلەپكار
تقاعد	[tagha:'od]	(名) 退休，养老	(ئى) پېنسىيە
تقبيح	[taghbeeh]	(名) 厌恶	(ئى) يامان كۆرۈش، يىرگىنىش، تىللاش، ئەيىبلەش
تقدس	[taghaddos]	(名) 圣洁	(ئى) مۇقەددەس بولۇش، مۇقەددەسلىك
تقدم	[taghaddom]	(名) 超越，领先	(ئى) ئۈزۈپ گېتىش، ئالدىغا ئۆتۈش
تقدير	[taghdeer]	(名) 赞赏，感谢	(ئى) تەقدىرلەش؛ تەقدىر
تقديس	[taghdees]	(名) 神圣化	(ئى) مۇقەددەسلەشتۈرۈش، ماختاش
تقديم	[taghdeem]	(名) 提交，递交	(ئى) تاپشۇرۇش، تەقدىم قىلىش
تقريب	[taghreeb]	(名) 靠近	(ئى) يېقىنلاشتۇرۇش، يېقىنلىق
تقريبا	[taghreeban]	(副) 几乎	(ر) تاماس، ...دېگۈدەك
تقريبى	[taghreebee]	(形) 接近的	(س) يېقىن
تقسيم	[taghseem]	(名) 分，分开	(ئى) بۆلۈش، بۆلۈنۈش، تەقسىم قىلىش
تقسيم بندى	[-bandee]	(名) 分类	(ئى) تۈرگە بۆلۈش
تقصير	[taghseer]	(名) 罪过	(ئى) گۇناھ، سەۋەنلىك، كەمچىلىك
تقلب	[taghallob]	(名) 伪造，作假	(ئى) ساختىلىق، جالىق
تقلبى	[taghallobee]	(形) 伪造的	(س) يالغان، ساختا، جا
تقليد	[taghleed]	(名) 模仿	(ئى) تەقلىد
تقليل	[taghleel]	(名) 减少	(ئى) ئازايتىش

تقويت	[taghviyyat]	(名) 加强	(ئى) كۈچەيتىش، ياردەم بېرىش
تقويم	[taghveem]	(名) 日历	(ئى) كالېندار
تقيه	[taghiye]	(名) 隐瞒宗教观点	(ئى) ئۆز ئېتىقادىنى يوشۇرۇش، ئېھتىيات
تك	[tak]	(形، 副) 单独的 (地)	(س، ر) يالغۇز، بىردىنبىر
تكاپو	[taka:poo]	(名) 四处奔波	(ئى) تەرەپ-تەرەپكە چېپىش، قاتىراش
تكامل	[taka:mol]	(名) 发展	(ئى) ئۈرۈنلاش، ياخشىلاش، تەرەققىيات
تكان	[taka:n]	(名) 摇动	(ئى) چايقىلىش
تكبر	[takabbor]	(名) 骄傲	(ئى) تەكەببۇرلۇق
تكثير	[takseer]	(名) 增多，增殖	(ئى) كۆپەيتىش، ئاشۇرۇش
تكذيب	[takzeeb]	(名) 辟谣	(ئى) رەددىيە بېرىش، ئىنكار قىلىش
تكرار	[tekra:r]	(名) 重复	(ئى) تەكرارلاش
تكرارى	[tekra:ree]	(形) 重复的	(ئى) تەكرار، تەكرارلانغان
تكفير	[takfeer]	(名) 革除教门	(ئى) كاپىر دەپ ھۆكۈم قىلىش
تكلم	[takallom]	(名) 谈话，会话	(ئى) سۆزلەش، سۆزلىشىش
تكليف	[takleef]	(名) 责任，任务	(ئى) مەسئۇلىيەت، ۋەزىپە؛ تەكلىپ
تكميل	[takmeel]	(名) 完善，完美	(ئى) مۇكەممەل قىلىش
تكنيك	[tekneek]	(名) 技术	(ئى) تېخنىكا
تكه	[tekke]	(名) 小块，小片	(ئى) پارچە
تكيه	[tekiye]	(名) 支持物，依靠	(ئى) يۆلەنچۈك، يۆلىنىش
تلاش	[tala:sh]	(名) 努力	(ئى) تىرىشىش، پاپىلاسلاش
تلاطم	[tala:tom]	(名) 撞击，激荡	(ئى) ئۇرۇلۇش، شاۋقۇن، داۋالغۇش
تلافى	[tala:fee]	(名) 报复	(ئى) ئۆچ ئېلىش، تۆلەش
تلاقى	[tala:ghee]	(名) 会合	(ئى) ئۇچرىشىش، قوشۇلۇش
تلخ	[talkh]	(形) 苦的，痛苦的	(س) ئاچچىق، ئېغىر
تلخ كام	[-ka:m]	(形) 伤心的	(س) ئەلەملىك، قايغۇلۇق
تلف	[talaf]	(名) 灭亡，损耗	(ئى) تالاپەت
تلفظ	[talaffoz]	(名) 发音	(ئى) تەلەپپۇز
تلفون	[telefon]	(名) 电话	(ئى) تېلېفون
تلفيق	[talfeegh]	(名) 结合	(ئى) بىرىكىش، بىرلىشىش
تلقين	[talgheen]	(名) 口授，教晦	(ئى) ئېيتىش، تەلىم

تلگراف	[telegara:f]	(名) 电报	(ئى) تېلېگرام
تلويح	[talveeh]	(名) 暗示，注解	(ئى) ئىزاهات، ئىشارەت
تلويحا	[talveehan]	(副) 暗示地	(ر) ئىشارەت بىلەن
تلويزيون	[televeezyon]	(名) 电视	(ئى) تېلېۋىزور
تله	[tale]	(名) 捕捉器，捕鼠夹	(ئى) تۇزاق، دام، ئورا
تماس	[tama:s]	(名) 联系，接触	(ئى) ئالاقە
تماشا	[tama:sha:]	(名) 观看，欣赏	(ئى) كۆرۈش، كۆرۈپ هۇزۇرلىنىش
تماشاچى	[tama:sha:chee]	(名) 观众	(ئى) تاماشابىن، تاماشاچى
تماشاگاه	[tama:sha:ga:h]	(名) 戏院	(ئى) ئويۇنخانا
تماشائى	[tama:sha:-ee]	(形) 值得看的	(ئى) كۆرۈشكە ئەرزىيدىغان
تمام	[tama:m]	(名，形) 结束，全部，全部的	(ئى، س) تامامـلىنىش، پۈتۈن، بارلىق
تمام عيار	[-aya:r]	(形) 成色足的	(س) هەقىقىي، ساپ
تمبر	[tambr]	(名) 邮票	(ئى) پوچتا ماركىسى
تمثيل	[tamseel]	(名) 摹拟，比拟	(ئى) ئوخشىتىش؛ تەمسىل كەلتۈرۈش
تمجيد	[tamjeed]	(名) 赞扬	(ئى) ماختاش
تمدن	[tamaddon]	(名) 文明	(ئى) مەدەنىيەت
تمديد	[tamdeed]	(名) 伸长	(ئى) ئۇزارتىش
تمركز	[tamarkkoz]	(名) 集中	(ئى) مەركەزلەشتۈرۈش
تمرين	[tamreen]	(名) 练习，演习	(ئى) مەشق
تمسخر	[tamaskhor]	(名) 嘲笑	(ئى) مەسخىرە قىلىش
تملق	[tamallogh]	(名) 阿谀奉承	(ئى) خۇشامەت، يېلىنىش
تميز	[tameez]	(形，副) 干净的	(س، ر) پاكىز، تازا
تن	[tan]	(名) 躯体	(ئى) تەن، گەۋدە
تناسب	[tana:sob]	(名) 匀称	(ئى) كېلىشكەنلىك، نىسبەت، مۇناسىۋەت
تناسخ	[tana:sokh]	(名) 更替，投生，投胎	(ئى) ئالمىشىش
تناقض	[tana:ghoz]	(名) 矛盾	(ئى) زىددىيەت
تناوب	[tana:vob]	(名) 轮换	(ئى) نۆۋەتلىشىش
تناول	[tana:vol]	(名) 服（药），吃，喝	(ئى) يېيىش، ئىچىش
تنبان	[tanba:n]	(名) 裤，裙	(ئى) ئىشتان، كۆڭلەك

تنبیه	[tanbeeh]	(名) 惩罚	(ئى) تەنبىھ، جازا
تن پرست	[tan-parast]	(形) 追求享乐的，懒惰的	(س) راھەتپەرەس، ئاقنانچى
تند	[tond]	(形) 快的，锋利的	(س) ئىتتىك، تېز، ئۆتكۈر
تندرو	[-row]	(形) 走得快的	(س) تېز سۈرئەتلىك؛ ئالدىراڭغۇ
تندنویس	[-nevees]	(名) 速记员	(ئى) تېز يازار
تنزل	[tanazzol]	(名) 下降	(ئى) تۆۋەنلەش، چۈشۈش
تنسل	[tanassol]	(名) 繁殖	(ئى) نەسىل قالدۇرۇش
تنظیم	[tanzeem]	(名) 整顿	(ئى) رەتكە سېلىش، تەشكىللەش، تۈزۈش
تنفر	[tanaffor]	(名) 反感	(ئى) نەپرەتلىنىش، يىرگىنىش
تنفس	[tanaffos]	(名) 呼息，休息	(ئى) دەم ئېلىش، تەنەپپۇس
تنگ	[tang]	(形) 狭窄的	(س) تار، قىستاق، قىسقا
تنگ چشم	[-cheshm]	(形) 贪得无厌的	(س) نەپسى يامان، ئاچكۆز
تنگ چشمی	[-cheshmee]	(名) 贪得无厌	(ئى) ئاچكۆزلۈك
تنگ حوصله	[-howsele]	(形) 无耐心的	(س) چىدامسىز، ئالدىراڭغۇ
تنگنا	[tangna:]	(名) 狭路，窘境	(ئى) تار يەر، تار يول؛ قىيىن ئەھۋال
تنور	[tanoor]	(名) 灶，烤面包灶	(ئى) تونۇر، ئوچاق
تنومند	[tanoomand]	(形) 结实有力的	(س) يوغان؛ كۈچلۈك، تەمبەل، سېمىز
تنه	[tane]	(名) 推搡	(س) ئىتتىرىش، ئىتتىرىشىش، سوقۇلۇش
تنها	[tanha:]	(形) 单独的	(س) تەنھا، يالغۇز
تنهائی	[tanha:-ee]	(名) 孤独	(ئى) يالغۇزلۇق،
تنیس	[tenees]	(名) 网球	(ئى) ۋاڭچۇر، سېتكا توپ
تو	[to]	(代) 你	(ئا) سەن
توی	[tooy]	(介) 在…内	(ئالد) ... ئىچىدە
توازن	[tava:zon]	(名) 均衡	(ئى) تەڭپۇڭلۇق
تواضع	[tava:zo']	(名) 谦虚	(ئى) كەمتەرلىك
توافق	[tava:fogh]	(名) 一致，协调	(ئى) بىرلىك، بىردەكلىك، كېلىشىش
توالت	[to-a:let]	(名) 厕所，洗手间	(ئى) ھاجەتخانا

تواُم	[tow'am]	(名) 结合	(ئى) بىرلىشىش
توان	[tava:n]	(名) 力量，能力	(ئى) كۈچ، قۇۋۋەت، قابىلىيەت
توانائى	[tava:na:-ee]	(名) 力量，能力	(ئى) قابىلىيەت، قۇدرەت، كۈچ
توانستن(توان)	[tava:nestan]	(动) 能	(پ) قادىر بولماق، قابىل بولماق، مۇمكىن بولماق
توبه	[towbe]	(名) 懊悔，忏悔	(ئى) توۋا قىلىش
توبيخ	[towbeekh]	(名) 斥责	(ئى) ئەيىبلەش، سۆكۈش
توپ	[toop]	(名) 球	(ئى) توپ
توپ	[toop]	(名) 炮	(ئى) توپ، زەمبىرەك
توپخانه	[toopkha:ne]	(名) 火炮	(ئى) زەمبىرەك، توپ
توپ و تشر	[toop-o-tashar]	(名) 咒骂	(ئى) قاغاش، تىللاش، قورقۇتۇش
توت	[toot]	(名) 桑树，桑椹	(ئى) ئۇجمە
توتون	[tootoon]	(名) 烟草	(ئى) تاماكا
توجه	[tavajjoh]	(名) 注意，关注	(ئى) دىققەت قىلىش، كۆڭۈل بۆلۈش، نەزەرگە ئىلىش
توحيد	[towheed]	(名) 一神（教）	(ئى) بىر ئىلاھلىق قاراش، بىر ئىلاھلىق دىن
توخالى	[tookha:lee]	(形) 中空的	(س) كاۋاك، پوچەك، مەزمۇنسىز
تودار	[tooda:r]	(形) 内向的，有心计的	(س) ئۆزىنى تۇتقان، كۆڭلىدە سان بار
تودرتو	[too-dar-too]	(形) 曲折迂回的	(س) ئىچكىرى-تاشقىرى، ئايلانما، گىرەلەشكەن، مۇرەككەپ
توده	[toode]	(名) 群众，人民	(ئى) ئامما، خەلق
توده‌اى	[toode-ee]	(形) 人民的	(س) خەلقە خاس، ئاممىۋى، كوللېكتىپ
تور	[toor]	(名) 网	(ئى) تور، سېتكا
تورات	[tora:t]	(名) 圣经（旧约）开头五篇，犹太教经文	(ئى) "مۇقەددەس كىتاب"نىڭ دەسلەپكى بەش قىسمى: يەھۇددىلارنىڭ دىنىي كىتابى، تەۋرات
تورم	[tavarrom]	(名) 肿胀	(ئى) ئىششىش؛ ئۆرلەش
توزيع	[towzee']	(名) 分发	(ئى) بۆلۈش، تەقسىم تىلىش
توسرى	[toosaree]	(名) 打头顶	(ئى) بېشىغا ئۇرماق
توسط	[tavassot]	(名) 调停，中介	(ئى) يۆرەسسە، ۋاستە

توسعه	[towse'e]	(名) 发展	(ئۇ) كېڭىيىش، راۋاجلىنىش
توسعه‌طلبی	[-talabee]	(名) 扩张主义	(ئۇ) كېڭەيمەچىلىك
توسیع	[towsee']	(名) 扩展	(ئۇ) كېڭىيىش
توشه	[tooshe]	(名) 旅行干粮	(ئۇ) سەپەر ئوزۇقى، سەپەر كېرەكلىكى، توپلاش
توصیف	[towseef]	(名) 描述	(ئۇ) تەسۋىرلەش، ماختاش، باھالاش
توصیه	[towsiye]	(名) 让（某人作事）	(ئۇ) تەۋسىيە قىلىش
توصیه‌نامه	[-na:me]	(名) 介绍信，推荐书	(ئۇ) تونۇشتۇرۇش خېتى
توضیح	[towzeeh]	(名) 解释	(ئۇ) چۈشەندۈرۈش، ئىزاھ
توطئه	[towte'e]	(名) 阴谋	(ئۇ) سۇيىقەست
توطئه‌چینی	[-cheenee]	(名) 玩弄阴谋	(ئۇ) سۇيىقەستچىلىك
توفان	[toofa:n]	(名) 风暴	(ئۇ) قارا بوران
توفیق	[toofeegh]	(名) 成功	(ئۇ) مۇۋەپپەقىيەت
توقع	[tavaghgho']	(名) 期望	(ئۇ) ئۈمىدۋار بولۇش، تەلمۈرۈپ كۈتۈش
توقف	[tavaghghof]	(名) 停留	(ئۇ) توختاش، توختاپ ئۆتۈش، توختىتىش
تولد	[tavallod]	(名) 出生，诞生	(ئۇ) تۇغۇلۇش
تولید	[towleed]	(名) 生产	(ئۇ) ئىشلەپچىقىرىش، ياساش، پەيدا قىلىش
تولید کننده	[-konande]	(名) 生产者	(ئۇ) ئىشلەپچىقارغۇچى
تولیدی	[towleedee]	(形) 生产的	(س) ئىشلەپچىقىرىشقا ئائىت
توهم	[tavahhom]	(名) 想象	(ئۇ) قىياس، خام خىيال، گۇمان
توهین	[towheen]	(名) 污辱	(ئۇ) ھاقارەت
ته	[tah]	(名) 底部	(ئۇ) ئاست، كۆتەك، قالدۇق
تهاجم	[taha:jom]	(名) 猛扑，袭击	(ئۇ) ئېتىلىش، ھۇجۇم قىلىش، تاجاۋۇز
تهدید	[tahdeed]	(名) 威胁	(ئۇ) تەھدىت
تهمت	[tohmat]	(名) 诋毁，中伤	(ئۇ) تۆھمەت
ته نشسته	[tah-neshaste]	(形) 沉淀的	(س) تىنغان
ته نشین	[-nesheen]	(形) 沉淀物	(ئۇ، س) تىنما

تهور	[tahavvor]	(名) 鹵莽	(ئى) قىزىقسانلىق، قارامسلىق، تەنتەكلىك
تهوع	[tahavvo']	(名) 恶心	(ئى) كۆڭۈل ئاينىش
تهویه	[tahviye]	(名) 通风	(ئى) ھاۋا ئالمىشىش
تهی دست	[tohee-dast]	(形) 贫穷的	(س) قولىندا يوق، كەمبەغەل
تهی دستی	[-dastee]	(名) 贫困	(ئى) كەمبەغەللىك
تهیه	[tahiyye]	(名) 准备，制造	(ئى) تەييارلاش، ھازىرلاش، ياساش
تهییج	[tahyeej]	(名) 激动	(ئى) ھاياجانلاندۇرۇش
تیپ	[teep]	(名) (军队) 旅	(ئى) لۇي(بريگادا)
تیر	[teer]	(名) 子弹	(ئى) ئوق، ئېتىش، ئوت كۆچى
تیر	[teer]	(名) 梁柱，木杆	(ئى) لىم، ياغاچ
تیراندازی	[-anda:zee]	(名) 射击	(ئى) ئوق ئېتىش
تیرباران	[-ba:ra:n]	(名) 弹雨，乱射	(ئى) ئوق يامغۇرى، ئوققا تۇتۇش، ئېتىۋېتىش
تیرگی	[teerege]	(名) 黑暗	(ئى) قاراڭغۇلۇق، گۇڭگىلىق، ئېنىقسىزلىق
تیره	[teere]	(形) 昏暗的	(س) قاراڭغۇ، غۇۋا، گۇڭگا، ئېنىقسىز
تیز	[teez]	(形) 锐利的，迅速的	(س، ر) ئۆتكۈر، تېز، چاقسان
تیز	[teez]	(名) 屁	(ئى) ئوسۇرۇق
تیزبین	[-been]	(形) 机警的	(س) سەگەك
تیزپا	[-pa:]	(形) 跑得快的	(س) يۈگۈرۈك
تیزچشم	[-cheshm]	(形) 眼尖的	(س) كۆزى ئۆتكۈر
تیز زبان	[-zaba:n]	(形) 语言刻薄的	(س) سۆزگە چاققان، سۆزى قاتتىق
تیزفهم	[-fahm]	(形) 聪明的	(س) ھېكمىسى ئۆتكۈر، ھوشيار
تیزهوش	[-hoosh]	(形) 聪明的	(س) ئۆتكۈر، ھوشيار
تیغ	[teegh]	(名) 剑，刀	(ئى) تىغ، قىلىچ، پىچاق، ئۇسترا، نۇر، چوققا
تیم	[teem]	(名) 队，组	(ئى) ئەترەت، كاماندا، گۇرۇپپا
تیمار	[teema:r]	(名) 悲哀，忧愁	(ئى) قايغۇ؛ قاراش، خەۋەر ئېلىش
تیمارستان	[teema:resta:n]	(名) 疯人院	(ئى) روھىي كېسەللەر دوختۇرخانىسى